

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curții Europene a Drepturilor Omului
în cauzele moldovenești

Volumul IV

1 ianuarie 2006 – 31 decembrie 2006

CZU 341.64(4)(094):342.72/.73(478)

C 95

Editura GUNIVAS

str. Ion Creangă 62/4, Chișinău MD-2064,

Republica Moldova

Tel.: (+373 22) 92 71 78, 92 71 80

Tel./Fax (+373 22) 59 39 32

E-mail: gunivas@gmail.com

HOTĂRĂRILE ȘI DECIZIILE

Curtii Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești

Ediția II

Ediție apărută cu sprijinul Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei.

Finanțatorii nu poartă răspundere de informația conținută în această carte.

© Asociația obștească “Juriștii pentru drepturile omului” pentru copertă.

Prepress : **Editura GUNIVAS**

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Hotărârile și deciziile Curtii Europene a Drepturilor Omului în cauzele moldovenești / Curtea Europeană a Drepturilor Omului ; resp. de ed. : Vladislav Gribincea. – Ed. a 2-a. – Ch. : Gunivas, 2009 (Tipogr. Balacron). –

ISBN 978-9975-908-90-0.

Vol. 4 : 1 ian. 2006 – 31 dec. 2006. – 2009. – 440 p. – Apare cu sprijinul financ. al Com. Helsinki pentru Drepturile Omului din Suedia, al Consiliului Europei și al Guvernului Germaniei. – 50 ex. –

ISBN 978-9975-908-94-8

CUPRINS

PREFAȚĂ.....	5
--------------	---

HOTĂRÂRI

1. Popov (nr. 1) c. Moldovei (17/01/2006)	9
2. Partidul Popular Creștin Democrat c. Moldovei (14/02/2006).....	19
3. Josan c. Moldovei (21/03/2006).....	51
4. Lupăcescu și Alții c. Moldovei (21/03/2006)	63
5. Corsacov c. Moldovei (04/04/2006).....	75
6. Macovei și Alții c. Moldovei (25/04/2006).....	95
7. Prodan c. Moldovei (25/04/2006)	111
8. Lungu c. Moldovei (09/05/2006).....	115
9. Istrate c. Moldovei (13/06/2006)	123
10. Boicenco c. Moldovei (11/07/2006)	143
11. Gurov c. Moldovei (11/07/2006)	181
12. Ermicev c. Moldovei (08/08/2006).....	193
13. Lozan și Alții c. Moldovei (10/10/2006).....	203
14. Drăguță c. Moldovei (31/10/2006)	213
15. Holomiov c. Moldovei (07/11/2006).....	223
16. Braga c. Moldovei (14/11/2006)	253
17. Melnic c. Moldovei (14/11/2006)	261
18. Nistas Gmbh c. Moldovei (12/12/2006)	273
19. Moisei c. Moldovei (19/12/2006).....	285
20. Oferta Plus S.R.L. c. Moldovei (19/12/2006)	295

DECIZII

1. Harcenco c. Moldovei (10/01/2006)	329
2. Marin c. Moldovei (10/01/2006)	333
3. Donic c. Moldovei (10/01/2006).....	337
4. Osoian c. Moldovei (28/02/2006).....	341
5. Tanasenko c. Moldovei (28/02/2006).....	345
6. Mac-stro SRL c. Moldovei (28/02/2006)	349
7. Pojarnița-Med c. Moldovei (28/03/2006).....	353

8. Moldovahidromaș c. Moldovei (04/04/2006)	357
9. Duca c. Moldovei (11/04/2006)	369
10. Bimer S.A. c. Moldovei (23/05/2006)	379
11. Țvetcov c. Moldovei (30/05/2006).....	391
12. Manole și Alții c. Moldovei (26/09/2006).....	397
13. Ungureanu c. Moldovei (03/10/2006).....	421
14. Gurau c. Moldovei (07/11/2006)	425
15. Diviza și Alții c. Moldovei (21/11/2006)	429
16. Enachi c. Moldovei (21/11/2006)	433

PREFAȚĂ

Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, la care Republica Moldova este parte din 12 septembrie 1997, este, cu certitudine, principalul instrument elaborat în cadrul Consiliului Europei după constituirea sa. Deși nu conține prevederi foarte precise, această Convenție garantează prin sine drepturi și libertăți, care trebuie recunoscute și garantate de către fiecare stat membru.

Convenția Europeană a Drepturilor Omului cere statelor membre ca autoritățile lor să nu o încalce și să întreprindă măsuri rezonabile, ca drepturile și libertățile garantate de Convenție să nu fie încălcate de altcineva decât exponenții statului. Pe de altă parte, spiritul Convenției impune statelor obligația să întreprindă măsuri pentru a nu admite pe viitor încălcări care au dus deja la încălcarea acesteia. Aceste cerințe, care urmează a fi interpretate prin prisma jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, impune, *inter alia*, obligația de a asigura o protecție judiciară adecvată.

Asigurarea unei astfel de protecții judiciare este îngreunată de termenii generali în care este formulată Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, de limbajul specific folosit de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului la interpretarea acesteia, de eventualele bariere lingvistice și de accesul insuficient la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului.

Această lucrare are scopul de a înlătura eventualele bariere lingvistice apărute la aplicarea Convenției și de a asigura un mai bun acces al specialiștilor la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Ea reprezintă o traducere fidelă și completă a tuturor hotărârilor și deciziilor Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în cauzele îndreptate împotriva Republicii Moldova.

În anul 2007, au fost publicate primele patru volume ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 12 septembrie 1997 și 31 decembrie 2006, în anul 2008, au fost traduse și publicate volumele cinci, șase și șapte ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 ianuarie 2007 și 30 iunie 2008, iar în anul 2009 sunt publicate volumele opt și nouă ale lucrării, conținând traducerea jurisprudenței pronunțate între 1 iulie 2008 și 30 iunie 2009. În anul 2009 au fost, de asemenea, republicate, într-un număr limitat, primele șapte volume. Varianta electronică a acestor traduceri, care au fost efectuate de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”, este, de asemenea, disponibilă pe pagina web www.lhr.md.

Apariția periodică a lucrării și reeditarea ei a fost posibilă datorită suportului financiar al Comitetului Helsinki Suedez pentru Drepturile Omului, Consiliului Europei și Guvernului Germaniei. Aceasta se distribuie gratuit.

Apariția lucrării ar fi fost îngreunată, dacă nu chiar imposibilă, fără ajutorul Sorinei MACRINICI și a lui Victor BRAGOI, precum și fără susținerea soției mele.

Vladislav GRIBINCEA
Chișinău, 7 octombrie 2009

HOTĂRÂRI

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA POPOV c. MOLDOVEI (nr. 1)

(Cererea nr. 74153/01)

HOTĂRÂRE
(Satisfacție echitabilă)

STRASBOURG

17 ianuarie 2006

DEFINITIVĂ

17/04/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Popov c. Moldovei (nr. 1),

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. BORREGO BORREGO,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 13 decembrie 2005 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 74153/01) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Serghei Popov („reclamantul”), la 28 iunie 2001.

2. Printr-o hotărâre pronunțată la 18 ianuarie 2005 („hotărârea principală”), Curtea a hotărât că a existat o încălcare a drepturilor reclamantului, garantate de articolul 6 § 1 și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, ca rezultat al neexecutării hotărârii din 5 noiembrie 1997 până la 26 mai 2004 (a se vedea *Popov v. Moldova*, nr. 74153/01, 18 ianuarie 2005).

3. În conformitate cu articolul 41 al Convenției, reclamantul a solicitat cu titlu de satisfacție echitabilă 125,689 euro (EUR) pentru prejudiciul material.

4. Deoarece chestiunea privind aplicarea articolului 41 al Convenției în ceea ce privește prejudiciul material nu a fost gata pentru decizie, Curtea a rezervat-o și a invitat Guvernul și reclamantul să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge.

ÎN DREPT

5. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

6. Reclamantul a solicitat EUR 125,689 cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al imposibilității de a folosi casa sa și terenul aferent între 5 noiembrie 1997 și 26 mai 2004.

7. El a declarat că ar fi închiriat casa și terenul aferent dacă hotărârea ar fi fost executată la timp, adică imediat după ce a devenit executorie la 5 noiembrie 1997. În susținerea pretențiilor sale, reclamantul a prezentat scrisori din partea câtorva agenții imobiliare, conform cărora chiria pentru un metru pătrat în imobilele din vecinătatea casei sale varia între 3 dolari SUA (USD) și USD 20 lunar. Reclamantul a declarat că el ar fi obținut USD 10 pentru un metru pătrat. El a înmulțit numărul metrilor pătrați cu acest preț și apoi a înmulțit rezultatul cu numărul de luni în care el nu a putut folosi casa.

8. Guvernul a declarat că suma pretinsă de reclamant este excesivă, fără a propune, totuși, o altă sumă care ar fi realistă în opinia sa și fără a contesta prețul chiriei prezentat de reclamant. De asemenea, el nu a contestat suprafața casei. În fine, Guvernul a declarat că *restitutio in integrum* ar fi o satisfacție echitabilă suficientă.

9. Curtea reiterează că o hotărâre în care ea constată o violare impune statului pârât o obligație legală de a pune capăt violării și a repara consecințele acesteia în așa mod, încât să restabilească pe cât e posibil situația existentă înainte de violare (a se vedea *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC] (satisfacție echitabilă), nr. 25701/94, § 72). În această cauză, reparația trebuie să aibă scopul de a repune reclamantul în situația în care el s-ar fi aflat dacă violarea nu ar fi avut loc.

10. Curtea consideră că este clar că reclamantul a suferit un prejudiciu material ca rezultat al lipsei controlului asupra casei sale între 5 noiembrie 1997 și 26 mai 2004 (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 71, ECHR 2004-...).

11. Se notează faptul că reclamantul are deja spațiu locativ și că, prin urmare, este rezonabil de presupus că el ar fi încercat să închirieze casa. În ceea ce privește terenul aferent, Curtea nu consideră necesar de a-l lua în considerație, deoarece hotărârea din 5 noiembrie 1997 nu conține nicio referire la el.

12. Curtea consideră rezonabilă ideea generală propusă de reclamant pentru evaluarea pierderilor suferite ca rezultat al casării hotărârii. Totuși, ea nu este gata să accepte suma chiriei lunare de USD 10 propusă de reclamant. Contrar poziției din hotărârea *Prodan v. Moldova* (citată mai sus), prețul pe care se bazează reclamantul nu a fost calculat în baza evaluării casei reclamantului, dar constituie media prețurilor chiriei în vecinătate, unde, potrivit datelor agențiilor imobiliare pe care se bazează reclamantul, prețurile variază de la USD 3 la USD 20 pentru un metru pătrat. În absența unor probe mai detaliate cu privire la prețurile locale ale chiriei și valoarea proprietății, Curtea va lua ca bază pentru calculul său cel mai mic preț prezentat de agențiile imobiliare, și anume USD 3 pentru un metru pătrat.

13. Atunci când face evaluarea sa, Curtea ia în considerație faptul că reclamantul, în mod inevitabil, ar fi suportat anumite întârzieri în găsirea chiriei

potrivii și ar fi suportat anumite cheltuieli de întreținere a casei, precum și de plată a impozitelor.

14. Luând în considerație circumstanțele de mai sus și hotărând în mod echitabil, Curtea alocă reclamantului suma totală de EUR 14,840 cu titlu de prejudiciu material suferit până la 26 mai 2004 ca rezultat al neexecutării hotărârii din 5 noiembrie 1997.

B. Dobânda de întârziere

15. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. Hotărăște cu majoritate de voturi

(a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 14,840 (paisprezece mii opt sute patruzeci euro) cu titlu de prejudiciu material, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

2. Respinge restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 17 ianuarie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial concordantă și parțial disidentă a dlui Pavlovski este anexată la această hotărâre.

N.B.
M. O'B.

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSKI

În calitate de judecător disident în cauzele *Popov v. Moldova* (nr. 1) și *Popov v. Moldova* (nr. 2), eu, de asemenea, nu pot să fiu de acord cu acordarea a ceea ce este descris în hotărâre ca „prejudiciu material”.

Eu nu văd nicio necesitate să repet motivele generale ale dezacordului meu cu privire la constatarea unei violări în cauza *Popov* (nr. 1), care au fost exprimate în opinia mea disidentă cu privire la acea cauză și care, la rândul lor, fac imposibil pentru mine, ca o chestiune de principiu, să fiu de acord cu problema referitoare la satisfacția echitabilă.

În această opinie disidentă, aș dori să declar argumentele mele împotriva atitudinii generale luate de majoritatea în această hotărâre.

Eu am încercat deja să-mi exprim viziunea cu privire la această situație în opinia mea separată în cauza *Prodan v. Moldova*, unde, parțial și în ceea ce privește articolul 41, au fost examinate chestiuni similare, dar observ că există necesitatea unor clarificări suplimentare. Într-o oarecare măsură, această necesitate poate fi explicată prin faptul că reclamantul în cauza *Prodan* a avut o hotărâre judecătorească irevocabilă valabilă în favoarea sa, în timp ce reclamantul în această cauză nu are o astfel de hotărâre, deoarece ea a fost casată prin procedura de revizuire.

Acest lucru mă duce la concluzia că o hotărâre cu privire la satisfacția echitabilă în această cauză este prematură, deoarece procedurile judecătorești naționale nu au fost încă finalizate și noi nu știm ce hotărâre irevocabilă va fi pronunțată de autoritățile judecătorești moldovenești. O astfel de hotărâre este extrem de importantă pentru această cauză.

În opinia mea, importanța hotărârii instanțelor moldovenești pentru soluționarea corectă a acestei cauze constă în faptul că ea ar putea conține o constatare irevocabilă cu privire la principala chestiune, și anume dacă dl Popov:

- (a) este proprietarul apartamentelor pe care el le-a pretins anterior sau,
- (b) nu este proprietarul acestora.

Ultima situație ar însemna că el a pretins apartamentele care niciodată nu au aparținut familiei sale, prin prezentarea instanțelor naționale și CEDO a unor informații eronate sau false.

Dați-mi voie să analizez pe scurt ambele scenarii.

1. *Dl Popov nu este proprietarul apartamentelor pe care el le-a pretins*

Dacă se constată că dl Popov nu este proprietarul apartamentelor pe care el le-a pretins, aceasta ar însemna că el nu a fost în drept să închirieze apartamentele (care nu i-au aparținut lui). În consecință, el nu ar fi în drept să pretindă pierderea „beneficiilor așteptate” pe care el se prezumă că le-ar fi obținut prin închirierea apartamentelor în cauză. Pretinzând astfel de „prejudicii”, în mod clar, ar însemna a pretinde o formă de „îmbogățire fără justă cauză”, care nu ar fi

niciodată compensate de nicio autoritate judecătorească din lume, deoarece ar fi în contradicție cu unul din principiile fundamentale ale dreptului civil, care prevede că **„nimeni nu trebuie să obțină un beneficiu din faptele sale ilegale”**.

În această cauză, hotărârea majorității de a-i acorda dlui Popov un „prejudiciu material” în mărime de EUR 14,840 ar însemna, în termeni practici, nu compensații pentru orice „prejudiciu”, dar mai degrabă o formă de compensații pentru „oportunitatea pierdută” de a se „îmbogăți fără justă cauză”.

Poate că cunoștințele mele juridice sunt insuficiente, dar eu niciodată nu am auzit ca o pierdere de a se „îmbogăți fără justă cauză” să fie tratată ca o formă a „prejudiciului material” care trebuie compensat prin intermediul unei hotărâri judecătorești.

Această atitudine, în opinia mea, ar reprezenta o „contribuție” foarte contestată la doctrina dreptului civil și ar deschide hotărârea Curții criticii.

Aționând astfel, majoritatea a deschis din toate punctele de vedere rușinoasa „cutie a Pandorei”; așa cum o văd eu, reclamanții în toate cauzele vor fi în drept de acum încolo să depună pretenții pentru compensarea „pierderilor lor de a se îmbogăți fără justă cauză”.

Eu sper sincer că acesta nu va fi cazul și că, mai devreme sau mai târziu, această idee complet negândită va fi reexaminată și schimbată. Poate autoritățile judecătorești moldovenești vor constata că dl Popov a fost proprietarul apartamentelor în cauză și că, ajungând la această concluzie, ele ne vor ajuta să scăpăm de perspectivele descrise mai sus.

2. Dl Popov este proprietarul apartamentelor pe care el le-a pretins

Dacă se prezumă faptul că instanțele moldovenești constată că dl Popov este proprietarul apartamentelor în cauză, atunci bineînțeles că nu ar fi nicio problemă în ceea ce privește „îmbogățirea fără justă cauză”. În schimb, ar apărea o altă problemă.

Într-o astfel de situație, principala provocare pentru mine ar fi să constat care principii trebuie aplicate – cele ale dreptului delictual sau cele ale dreptului contractual.

Personal, aș fi în favoarea aplicării în această situație a principiilor și criteriilor dreptului delictual, deoarece eu nu văd nicio relație de natură contractuală între dl Popov și Republica Moldova fie în ceea ce privește neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile, fie casarea acestei hotărâri judecătorești ca rezultat al procedurii de revizuire inițiate de persoane private. Mai mult, nici dl Popov și nici eruditul său reprezentant nu au pretins vreodată existența unei astfel de relații.

În opinia mea, neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile sau casarea acestei hotărâri judecătorești ca rezultat al procedurii de revizuire ar putea fi în schimb văzută ca o „greșeală” comisă de către Stat în raport cu dl Popov, iar imposibilitatea de a recâștiga posesia apartamentelor pretinse ar putea fi „văzută” ca un „rău” cauzat intereselor sale legitime. O legătură causală directă între

„greșeala” făcută și „răul” cauzat ar putea fi găsită. Astfel, toate elementele clasice ale dreptului delictual ar putea fi văzute în cauza dlui Popov, dacă, bineînțeles, el este proprietarul apartamentelor.

Din păcate, la fel ca și în cauza *Prodan v. Moldova*, majoritatea a preferat să ia o altă atitudine, și anume cea „contractuală”, care este bazată pe folosirea selectivă a regulilor cu privire la încălcarea unui contract într-o situație unde nu sunt examinate drepturi și obligații contractuale.

Concluzia mea că majoritatea și-a bazat hotărârea cu privire la „satisfacția echitabilă” pe o altă idee bazată pe dreptul „contractual” este dovedită prin următoarele argumente.

În paragraful 9 al acestei hotărâri citim:

„Curtea reiterează că o hotărâre în care ea constată o violare impune statului pârât o obligație legală de a pune capăt violării și a repara consecințele acesteia în așa mod, încât să restabilească pe cât e posibil situația existentă înainte de violare (a se vedea *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC] (satisfacție echitabilă), nr. 25701/94, § 72). **În această cauză, reparația trebuie să aibă scopul de a repune reclamantul în situația în care el s-ar fi aflat dacă violarea nu ar fi avut loc**”.

Ultimul pasaj, și anume că „...**În această cauză, reparația trebuie să aibă scopul de a repune reclamantul în situația în care el s-ar fi aflat dacă violarea nu ar fi avut loc...**”, se aseamănă mult cu versiunea ușor modificată a regulii cu privire la încălcarea contractelor care, în versiunea originală, prevede următoarele: „...**Scopul este de a repune partea lezată în poziția în care el sau ea s-ar fi aflat dacă contractul ar fi fost îndeplinit conform termenilor săi...**”.¹

O regulă asemănătoare o putem găsi în cartea „Introduction to the law and legal system of the United States”, la subcapitolul „Remedies for Breaches of Contracts”. Citez:

„...Cea mai des întâlnită formă de reparație care este acordată într-un proces cu privire la încălcarea unui contract sunt „prejudiciile compensatorii”. La acest tip de prejudicii, de asemenea, se face referire ca fiind „prejudicii așteptate”, deoarece astfel de prejudicii cer reparația așteptărilor unei părți prin acordarea unei sume de bani care **va repune partea lezată în aceeași poziție în care el sau ea s-ar fi aflat dacă contractul ar fi fost îndeplinit...**”²

(Toate accentuările au fost adăugate).

Existența acestei norme din „dreptul contractelor” poate fi constatată încă în 1854, când Curtea din Exchequer a notat în cauza *Hadley v. Baxendale*:

„...reclamanții sunt în drept să fie repuși în aceeași situație în care ei s-ar fi aflat, dacă marfa comandată de ei ar fi fost livrată la momentul când ea a fost livrată părții greșite; iar suma pe care ei ar fi primit-o la acel moment constituie suma pierderilor suferite ca rezultat al neîndeplinirii de către pârât a contractului...”

¹ A se vedea: Peter Hay „Law of the United States” (Verlag C.H. Beck, Munich, 2002), pagina 134.

² A se vedea: William Burnham „Introduction to the Law and Legal System of the United States” (West Publishing Co. St. Paul, Minn. 1995), pagina 394.

În același timp, trebuie notat faptul că în aceeași hotărâre (*Hadley v. Baxendale*), Curtea din Exchequer a introdus *conditio sine qua non* suplimentare pentru compensarea așa-numitor „prejudicii așteptate”, și anume:

„...pierderea profitului ... nu poate fi considerată o astfel de consecință a încălcării contractului care ar fi putut fi, în mod echitabil și rezonabil, previzibilă de ambele părți atunci când ele au încheiat acest contract. Deoarece o astfel de pierdere nu a rezultat, în mod firesc, din încălcarea acestui contract, așa cum se întâmplă într-o multitudine de astfel de cazuri care au loc în circumstanțe obișnuite, și nici nu au existat circumstanțe speciale, care poate ar fi făcut această pierdere o consecință rezonabilă și firească a unei astfel de încălcări a contractului adusă la cunoștința părților sau cunoscută de aceștia ...”³.

Începând cu 1854, regula că prejudiciile așteptate ar putea fi compensate în măsura în care ele au fost previzibile la momentul încheierii contractului a devenit un element general recunoscut al teoriei prejudiciilor așteptate⁴.

Recuperarea unor astfel de prejudicii este limitată la pierderile care pot fi constatate cu o „certitudine rezonabilă”.

La fel ca și în cauza *Prodan*, reclamantul în această cauză pretinde că, dacă hotărârea ar fi fost executată în mod corespunzător, el ar fi obținut apartamentele. Dacă el ar fi obținut apartamentele, el le-ar fi închiriat, iar dacă le-ar fi închiriat, el ar fi obținut un anumit venit. El a înmulțit numărul de metri pătrați ai suprafeței apartamentelor cu chiria medie lunară pentru un metru pătrat și cu numărul de luni care au trecut.

În opinia mea, nu există o legătură causală directă între faptul neexecutării hotărârii și „prejudiciile materiale” indirecte pretinse de reclamant.

Mai există un alt aspect care merită a fi menționat, și anume că închirierea apartamentelor constituie în Republica Moldova o formă de activitate individuală de antreprenariat care este supusă impozitării. Pentru a îndeplini o astfel de activitate, persoanele trebuie să obțină o licență de antreprenor.

Nu mai este necesar de a spune faptul că reclamantul nu a dovedit intenția sa de a închiria apartamentele la orice rată; dosarul nu conține o licență de antreprenor.

În orice caz, pierderile de profit din noile activități de antreprenariat care nu au fost încă demarate, de obicei, nu sunt recuperabile, deoarece ele sunt prea speculative. Partea lezată urmează a fi compensată pentru cheltuielile făcute în timpul pregătirii pentru îndeplinirea contractului și asigurarea îndeplinirii parțiale a contractului⁵.

Așa precum am menționat deja, teoria prejudiciilor „așteptate” formează o parte a dreptului contractual, mai exact a celui cu privire la nerespectarea con-

³ A se vedea: www.kentlaw.edu/classes/rwarner/remedies/contract_lawhardley_v_baxendale.htm.

⁴ A se vedea: Peter Hay „Law of the United States” (Verlag C.H. Beck, Munich, 2002), pagina 134.

⁵ A se vedea: William Burnham „Introduction to the Law and Legal System of the United States” (West Publishing Co. St. Paul, Minn. 1995), pagina 395.

tractelor. Ea este aplicabilă în anumite condiții, prima din ele fiind existența unui contract încheiat în formă scrisă. Prejudiciile „așteptate” care rezultă din încălcarea unui contract încheiat verbal pot fi acordate numai dacă părătul a fost de acord cu privire la aceste prejudicii. O altă condiție este că prejudiciile „așteptate” trebuie să fie previzibile, astfel încât să permită părților unui contract să identifice consecințele legale și financiare ale încălcării obligațiilor lor contractuale și să permită părților să decidă ce le este mai convenabil – să continue să suporte cheltuieli suplimentare care să rezulte din îndeplinirea obligațiilor lor contractuale sau să încalce obligațiile lor contractuale și să plătească celeilalte părți compensațiile financiare prevăzute de contract. Astfel, prejudiciile „așteptate” trebuie să fie de o astfel de natură, încât să ofere părților o posibilitate clară de calculare a pierderilor lor financiare în caz de încălcare a contractului.

Nu este necesar de a spune că reclamantul nu a informat niciodată autoritățile despre planurile sale de a închiria apartamentele sau despre „prejudiciile” pe care el le-a suferit sau le-a așteptat, astfel nimeni nu poate să confirme caracterul previzibil al pretențiilor sale financiare.

Condițiile descrise mai sus au fost enumerate de Curtea de Apel din Kansas în cauza *MLK, Inc. v. University of Kansas (1997)*:

„...Pentru a recupera prejudiciile rezultate din profitul ratat, profitul ratat trebuia să fie prevăzut la momentul încheierii contractului, el trebuie să rezulte dintr-o încălcare sau terminare a contractului și trebuie să fie dovedit cu o certitudine rezonabilă.

Prejudiciile care rezultă dintr-o încălcare a contractului sunt limitate la acele prejudicii care pot fi, în mod echitabil, considerate ca survenind în cursul obișnuit al lucrurilor sau din însăși încălcarea contractului sau precum, în mod rezonabil, poate fi presupus ca fiind prevăzut de ambele părți ca rezultatul probabil al unei încălcări.

Prejudiciile pretinse care nu au fost rezultatul nemijlocit al unei încălcări a contractului și cele care sunt vagi, neprevăzute și au caracter speculativ nu pot servi ca bază a unei hotărâri.

Prejudiciile care au o bază, la fel ca și orice alt tip de prejudicii, trebuie să fie un rezultat nemijlocit al unei încălcări a contractului...”⁶.

Concluzia mea este următoarea: atunci când a folosit în această cauză dreptul cu privire la încălcările contractuale, mai exact, teoria prejudiciilor așteptate, majoritatea trebuia să fi luat în considerație nu numai o regulă, ci toate regulile relevante, și, în primul rând, regula cu privire la caracterul previzibil al prejudiciilor, ceea ce din păcate, și regret să spun acest lucru, nu a fost cazul.

Îmi cer cu adevărat scuze pentru că am descris în detalii aici unele elemente ale dreptului contractual. Unicul motiv care m-a determinat să reproduc elementele menționate mai sus și regulile cu privire la nerespectarea contractelor (care constituie parte a dreptului contractual) a fost necesitatea de a demonstra

⁶ A se vedea: *MLK, Inc. v. University of Kansas*
<http://www.kscourts.org/kscases/ctapp/1997/19970228/74515.htm>.

pe deplin inaplicabilitatea folosirii lor selective în cauze precum este această cauză.

Astfel, eu consider atitudinea bazată pe dreptul contractual luată în această cauză ca fiind defectuoasă din patru motive principale.

(1) Nu este vorba de drepturi și obligații contractuale între reclamant și stat.

(2) Nu a existat vreodată un contract scris sau verbal între reclamant și statul Republica Moldova.

(3) Chiar dacă este percepută aici existența diferitor „drepturi și obligații contractuale” care au fost încălcate de către o parte a „contractului” (să presupunem statul Republica Moldova), trebuiau aplicate toate regulile cu privire la încălcările contractuale, nu doar cele care au fost selectate.

(4) Eu am mari îndoieli că teoria „prejudiciilor așteptate” poate fi aplicată în această situație, în care condiția cu privire la caracterul previzibil al prejudiciilor pretinse nu a fost respectată.

Mai există o chestiune pe care eu consider că merită s-o menționez.

Articolul 41 al Convenției prevede că:

„...Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă...”

În Convenție nu este spus niciun cuvânt despre compensații pentru „prejudicii”. Convenția operează cu noțiunea de „satisfacție echitabilă”. Eu cred că dacă Camera are dubii cu privire la mijloacele de reparație pentru o violare constatată, cel mai sigur mod de a proceda ar fi de utilizat termenii din Convenție și de evitat folosirea noțiunilor necorespunzătoare și a formulărilor destul de ambigue, precum și a regulilor vagi, care, în opinia mea, sunt, în mod clar, inaplicabile acestui tip de cauze și pot atrage critici destul de serioase din partea specialiștilor în dreptul civil.

Iată momentele în care eu, în mod respectuos, nu sunt de acord cu colegii mei judecători.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA PARTIDUL POPULAR CREȘTIN DEMOCRAT
c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 28793/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

14 februarie 2006

DEFINITIVĂ

14/05/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Partidul Popular Creștin Democrat c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl M. PELLONPÄÄ,
Dl R. MARUSTE,
Dl S. PAVLOVSKI,
Dl J. BORREGO BORREGO,
Dl J. SIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 24 ianuarie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 28793/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Partidul Popular Creștin Democrat („reclamantul”), la 8 iulie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Nagacevski și dl Vladislav Gribincea, avocați din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Gvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la libertatea de întrunire a fost încălcat ca rezultat al sancțiunilor impuse lui pentru organizarea adunărilor neautorizate.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secțiuni, Camera care va examina cauza (articolul 27 § 1 al Convenției) a fost constituită în conformitate cu articolul 26 § 1 al Regulamentului Curții.

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Printr-o decizie din 22 martie 2005, Curtea a declarat cererea admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții), iar Camera a decis, după consultarea părților, că o audiere cu privire la fondul cauzei nu a fost necesară (articolul 59 § 3 *in fine* al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul, Partidul Popular Creștin Democrat („PPCD”), este un partid politic parlamentar din Republica Moldova, care, la momentul evenimentelor, era în opoziție.

1. *Contextul cauzei*

9. Spre sfârșitul anului 2001, Guvernul Republicii Moldova a făcut publică intenția sa de a introduce în școli studiarea obligatorie a limbii ruse pentru copiii cu vârsta de șapte ani și mai mult.

10. Inițiativa de mai sus a generat critici vehemente din partea opoziției și a provocat dezbateri publice aprinse.

11. La 26 decembrie 2001, fracțiunea parlamentară a PPCD a informat Consiliul municipal Chișinău despre intenția sa de a organiza o întâlnire cu alegătorii săi la 9 ianuarie 2002, în Piața Marii Adunări Naționale, în fața clădirii Guvernului. El a declarat că întâlnirea cu alegătorii va viza introducerea studierii obligatorii a limbii ruse în școli. El s-a bazat pe articolul 22 al Legii despre statutul deputatului în Parlament (a se vedea paragraful 35 de mai jos) care, potrivit PPCD, nu cere membrilor Parlamentului să obțină autorizație prealabilă pentru întâlnirile cu alegătorii lor.

2. *Deciziile Consiliului municipal*

12. Printr-o decizie din 3 ianuarie 2002, Consiliul municipal a calificat adunarea care urma să aibă loc la 9 ianuarie 2002 drept o „demonstrație” în sensul articolelor 4, 8, 12 și 13 ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor (a se vedea paragraful 36 de mai jos) și a autorizat grupul parlamentar al PPCD să o desfășoare în Scuarul Operei Naționale. El nu a motivat în niciun fel schimbarea locului desfășurării adunării.

13. Mai târziu, la 23 ianuarie 2002, Consiliul municipal a adresat o scrisoare Ministerului Justiției, informându-l că exista o discrepanță între prevederile Legii despre statutul deputatului în Parlament și cele ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor și că el nu știa pe care dintre ele s-o aplice. El a declarat *inter alia* că numeroși avocați cu renume susțineau ideea că deputații PPCD aveau dreptul să organizeze întâlniri cu alegătorii lor în Piața Marii Adunări Naționale conform prevederilor articolelor 22 și 23 ale Legii despre statutul deputatului în Parlament, fără a obține autorizație prealabilă. El a citat în acest sens opinia unui ombudsman, care considera că, deoarece articolul 23 al Legii despre statutul deputatului în Parlament proclama dreptul deputaților de a cere la fața locului încetarea încălcării legii,

deputații PPCD erau în drept să ceară încetarea pretinselor încălcări legate de introducerea studierii obligatorii a limbii ruse în fața sediului Guvernului, deoarece acesta era, de asemenea, sediul Ministerului Educației. Prin urmare, Consiliul municipal a cerut Ministerului Justiției să solicite Parlamentului o interpretare oficială a legislației în cauză.

14. La 26 ianuarie 2002, Consiliul municipal a emis o decizie, în care se prevedea *inter alia*:

„Având în vedere faptul că prevederile legislației interne și opiniile specialiștilor în drept sunt contradictorii în ceea ce privește demonstrațiile organizate de PPCD și luând în considerație impactul social de proporții pe care l-ar putea avea o eventuală decizie în această privință și consecințele pe care aceasta le-ar putea cauza, Consiliul municipal a adresat oficial Ministerului Justiției o solicitare de a cere Parlamentului o interpretare urgentă și oficială a legislației pertinente.... Astfel, decizia Consiliului municipal din 3 ianuarie 2002 se suspendă până la interpretarea oficială dată de Parlament.”

3. *Adunările desfășurate de deputații PPCD*

15. Între timp, la 9 ianuarie 2002, grupul parlamentar al PPCD a desfășurat o adunare în Piața Marii Adunări Naționale, în fața sediului Guvernului. El, de asemenea, a desfășurat adunări la 11, 13, 15, 16 și 17 ianuarie 2002. PPCD a informat Consiliul municipal din timp despre fiecare adunare, totuși, el nu a cerut autorizație în conformitate cu Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor.

4. *Scrisoarea de avertizare emisă de Ministerul Justiției și răspunsul PPCD la aceasta*

16. La 14 ianuarie 2002, Ministerul Justiției a emis o avertizare oficială PPCD în conformitate cu articolul 27 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice (a se vedea, paragraful 37 de mai jos). El a afirmat *inter alia* că PPCD a încălcat prevederile articolului 6 al Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor prin organizarea demonstrațiilor în Piața Marii Adunări Naționale la 9, 10, 11 și 13 ianuarie 2002, în pofida autorizației emise de Consiliul municipal, care a permis doar organizarea a demonstrației din 9 ianuarie 2002 în Scurul Operei Naționale. El a cerut încetarea imediată a acțiunilor, pe care le considera ilegale și neconstituționale și care, după cum pretindea el, nu erau întâlniri cu alegătorii în sensul Legii despre statutul deputatului în Parlament, ci demonstrații care cădeau sub incidența Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor. El i-a cerut PPCD o explicație scrisă în termen de trei zile și l-a avertizat că dacă nu se va conforma avertizării, ministerul va suspenda activitatea partidului în conformitate cu articolul 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice (a se vedea paragraful 37 de mai jos).

17. La 17 ianuarie 2002, președintele PPCD a scris Ministerului Justiției o scrisoare în care a declarat că adunările nu au fost organizate de către PPCD, ci de membrii grupului său parlamentar și că, prin urmare, deputații în cauză erau responsabili, nu partidul. El s-a bazat, de asemenea, pe articolul 22 al Legii despre statutul deputatului în Parlament, susținând că aceasta era o lege specială, aplicabilă întâlnirilor între deputați și alegători, în timp ce Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor era o lege generală. *In fine*, el a afirmat că suspendarea activității partidului, cu care a fost amenințat, ar constitui o măsură politică luată de Partidul Comuniștilor în scopul reprimării opoziției.

5. Suspendarea activității PPCD

18. La 18 ianuarie 2002, Ministerul Justiției a emis o decizie prin care a dispus suspendarea activității PPCD timp de o lună, în conformitate cu articolul 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice.

19. Măsura a fost impusă pentru organizarea de către PPCD a demonstrațiilor neautorizate la 9, 10, 11, 13, 15, 16 și 17 ianuarie 2002.

20. Ministerul Justiției a respins argumentul liderului PPCD că partidul nu putea fi tras la răspundere. El a declarat, *inter alia*, că adunările organizate de PPCD la datele de mai sus erau de fapt demonstrații și marșuri și, prin urmare, cădeau sub incidența Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, și nu a Legii despre statutul deputatului în Parlament, după cum pretindea PPCD.

21. Potrivit deciziei, PPCD a încălcat prevederile articolelor 5, 6, 7, 8, 9 și 11 ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor prin faptul că nu a obținut autorizație prealabilă de a desfășura demonstrații de la Consiliul municipal și că a blocat drumurile publice.

22. Participarea minorilor la demonstrațiile PPCD era contrară articolului 15 al Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului (a se vedea paragraful 38 de mai jos), articolului 13 (3) al Legii privind drepturile copilului (a se vedea paragraful 39 de mai jos) și articolului 56 (g) al Legii învățământului (a se vedea paragraful 40 de mai jos).

23. Acțiunile PPCD au constituit, de asemenea, o încălcare a articolelor 27 și 29 ale Legii privind partidele și alte organizații social-politice (a se vedea paragraful 37 de mai jos); a articolului 15 (1) și (2) al Legii despre statutul deputatului în Parlament (a se vedea paragraful 35 de mai jos) și a articolului 32 al Constituției (a se vedea paragraful 34 de mai jos). Folosirea unor sloganuri precum „*Mai bine mort decât comunist*” ar putea fi interpretată ca incitare la violență publică și ca un atentat la ordinea constituțională și de drept.

6. *Procedurile împotriva suspendării activității partidului și revocarea suspendării*

24. La 24 ianuarie 2002, PPCD a contestat decizia Ministerului Justiției, susținând *inter alia* că adunările reprezentau întâlniri cu alegătorii în sensul Legii despre statutul deputatului în Parlament, și nu adunări care cădeau sub incidența Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor.

25. La 8 februarie 2002, Ministerul Justiției a emis o decizie prin care a revocat suspendarea activității PPCD. El a subliniat că PPCD a încălcat toate legile menționate în decizia din 18 ianuarie 2002 și că suspendarea a fost necesară și justificată. Totuși, datorită solicitării făcute de Secretarul General al Consiliului Europei, în temeiul articolului 52 al Convenției și având în vedere apropiatele alegeri locale, PPCD a fost autorizat să-și reînceapă activitatea. Decizia din 8 februarie 2002 nu a anulat decizia din 18 ianuarie 2002.

26. La 7 martie 2002, Curtea de Apel i-a dat câștig de cauză Ministerului Justiției și a hotărât că decizia din 18 ianuarie 2002 a fost legală. Ea a respins argumentul PPCD că partidul nu putea fi responsabil pentru acțiunile membrilor săi, și anume ale grupului său parlamentar. Ea a constatat că adunările organizate de PPCD erau de fapt demonstrații, întâlniri și marșuri, care cădeau sub incidența prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, și nu întâlniri cu alegătorii. Chiar dacă s-ar presupune că adunările au fost planificate ca întâlniri cu alegătorii, ele au fost transformate treptat în demonstrații și, prin urmare, PPCD avea nevoie de autorizație pentru a le organiza. De asemenea, ea a statuat că, în urma demonstrațiilor, compania de transport public a suferit pierderi în mărime de 12,133 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 1,050 euro (EUR) la acea dată). Participarea minorilor la demonstrații a constituit o încălcare a Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, a Legii privind drepturile copilului și a Legii învățământului.

27. PPCD a depus recurs împotriva acestei decizii la Curtea Supremă de Justiție, bazându-se *inter alia* pe articolele 10 și 11 ale Convenției.

28. La 17 mai 2002, un colegiu al Curții Supreme de Justiție a pronunțat decizia sa prin care a respins recursul depus de PPCD. El a reprodus argumentele Curții de Apel și a constatat *inter alia* că, deoarece demonstrațiile organizate de PPCD erau ilegale, sancțiunea care i-a fost aplicată nu a fost disproporțională. El a stabilit, de asemenea, că în orice caz, decizia Ministerului Justiției nu a avut efect negativ asupra PPCD, deoarece ea nu a fost executată, conturile PPCD nu au fost blocate, iar partidul a putut să-și continue activitatea în mod nestingherit.

7. *Procedurile Guvernului pentru declararea ca ilegale a adunărilor desfășurate de PPCD și dispunerea încetării lor*

29. Ministerul Justiției nu a răspuns la cererea Primăriei din 23 ianuarie 2002 pentru interpretarea legii și nici nu a adresat Parlamentului vreo solicitare.

Totuși, la 21 februarie 2002, Guvernul a depus o cerere la Curtea Supremă de Justiție, solicitând acesteia *inter alia* să declare ilegale demonstrațiile organizate de PPCD și să dispună încetarea lor.

30. La 25 februarie 2002, Curtea Supremă de Justiție a hotărât în favoarea Guvernului și a declarat adunările ilegale. Ea a statuat *inter alia* că:

„Chiar dacă s-ar admite că PPCD a avut inițial intenția de a organiza întâlniri cu alegătorii săi, aceste întâlniri s-au transformat mai târziu în demonstrații, marșuri, procesiuni și pichetări care cad sub incidența prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor. În aceste circumstanțe, liderilor PPCD li s-a cerut să se conformeze prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor...”

31. Reclamanții au depus recurs.

32. La 15 martie 2002, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul, iar hotărârea din 25 februarie 2002 a devenit irevocabilă.

8. Înregistrarea video prezentată de Guvern

33. În cursul procedurilor în cauză în fața Curții, Guvernul a prezentat o înregistrare video cu imagini ale adunărilor desfășurate de deputații PPCD la 15, 16, 17 și 18 ianuarie 2002. Adunările se desfășurau în Piața Marii Adunări Naționale, într-o zonă pentru pietoni, în fața clădirii Guvernului. Numărul participanților părea să fie de câteva sute și includea persoane de diferite vârste, variind de la școlari la pensionari. Potrivit timpului afișat pe imagini, adunările au început în jurul orei 13:00 și au durat aproximativ două ore. Diferite personalități au ținut cuvântări critice la adresa Partidului Comunist de guvernământ, a Guvernului și politicii sale. Din înregistrarea video se pare că traficul nu era perturbat ca rezultat al adunărilor desfășurate la acele date și nu se vedeau semne de violență. „*Imnul Golanilor*” (un cântec compus în timpul demonstrațiilor studențești de la București din anul 1990) era cântat frecvent. Refrenul cântecului suna în felul următor:

„Mai bine haimana, decât trădător

Mai bine huligan, decât dictator

Mai bine golan, decât activist

Mai bine mort, decât comunist.”

II. MATERIALE NECONVENȚIONALE RELEVANTE

34. Articolul 32 al Constituției Republicii Moldova prevede următoarele:

(3) Sînt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a popoului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.

35. Prevederile relevante ale Legii despre statutul deputatului în Parlament din 7 aprilie 1994 sunt următoarele:

Articolul 15

„(1) Deputatul este obligat să respecte cu strictețe Constituția, legile, normele etice și morale.

(2) Deputatul este dator să fie demn de încrederea alegătorilor, să contribuie prin exemplul personal la întărirea disciplinei în stat, la îndeplinirea obligațiilor civice, la asigurarea drepturilor omului și la respectarea legislației.

(3) Cazurile de încălcare a eticii de deputat sunt examinate de Comisia juridică, pentru numiri și imunități.”

Articolul 22 (3)

„Autoritățile administrației publice locale acordă deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii, oferă încăperi pentru întâlniri cu ei.”

La 26 iulie 2002, articolul 22 (3) a fost modificat, după cum urmează:

„Autoritățile administrației publice locale sînt obligate să acorde deputatului sprijinul necesar pentru organizarea lucrului cu alegătorii. În acest scop, ele asigură accesul în încăperi sau locuri publice, precum și echipamentul și informațiile necesare, anunță din timp alegătorii despre locul și timpul întâlnirii cu deputatul.”

La 26 iulie 2002, a fost introdus un nou articol, articolul 22 (1):

„Deputatul are dreptul să organizeze mitinguri, demonstrații, manifestații, procesiuni și orice alte întruniri pașnice în condițiile Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor.”

Articolul 23

„(1) Deputatul ca reprezentant al puterii legislative supreme este în drept să ceară la fața locului încetarea încălcării legii...”

36. Prevederile relevante ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor din 21 iunie 1995 sunt următoarele:

Articolul 5

„Întrunirile se pot desfășura numai după ce au fost declarate de către organizatori la primăriile orășenești (municipale), satești (comunale).”

Articolul 6

„(1) Întrunirile trebuie să se desfășoare în mod pașnic, fără nici un fel de arme, fiind asigurată protecția participanților și a mediului înconjurător, fără să împiedice folosirea normală a drumurilor publice, circulația rutieră, funcționarea unităților economice, fără

a degenera în acțiuni violente care ar pune în primejdie ordinea publică, integritatea corporală și viața persoanelor, bunurile lor.”

La 26 iulie 2002, la acest articol a fost adăugată următoarea prevedere:

„(2) Se interzice implicarea elevilor de către cadrele didactice sau alte persoane încadrate în instituțiile școlare în desfășurarea întrunirilor neautorizate.”

Articolul 7

„Se sistează întrunirile la care se constată fapte sau acțiuni de:

- a) contestare sau defăimare a statului și poporului;
- b) îndemn la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă;
- c) incitare la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică;
- d) atentare la regimul constituțional.”

Articolul 8

„(1) Întrunirile se pot desfășura în piețe, străzi, parcuri, scuaruri și în alte locuri publice din municipii, orașe, comune, sate, precum și în localuri publice.

(2) Nu se admite desfășurarea întrunirilor în localurile autorităților publice, autorităților administrației publice locale, procuraturii, instanțelor judecătorești, în unități economice cu regim special de securitate a muncii sau cu pază armată.

(3) Sînt interzise întrunirile:

a) la o distanță mai mică de 50 de metri de sediul Parlamentului, reședința Președintelui Republicii Moldova, de sediul Guvernului, Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție;

b) la o distanță mai mică de 25 de metri de sediul organelor administrației publice centrale de specialitate, autorităților administrației publice locale, instanțelor judecătorești, procuraturii, poliției, instituțiilor penitenciare și de reabilitare socială, unităților și obiectivelor militare, de gări, aeroporturi, spitale, unități economice cu instalații, utilaje sau mașini avînd un grad ridicat de pericol în exploatare, instituții diplomatice.

(4) Accesul liber în sediul organelor și instituțiilor enumerate la alin. (3) este garantat.

(5) Autoritățile administrației publice locale, cu acordul organizatorilor întrunirilor, pot stabili pentru întruniri locuri sau localuri permanente, după caz.”

Articolul 9

„Timpul întrunirii este coordonat de organizatorul ei și de primăria orașului (municipiului), satului (comunei).”

Articolul 11

„(1) Organizatorul întrunirii va depune la primărie, cel mai târziu cu 15 zile înainte de data întrunirii, o declarație prealabilă, al cărei model este expus în anexă, ce face parte integrantă din prezenta lege.

(2) Declarația prealabilă trebuie să indice:

- a) denumirea organizatorului întrunirii, scopul întrunirii;
- b) data, ora la care începe întrunirea și ora la care se încheie;
- c) locul întrunirii, traseele spre el și de la el;
- d) forma desfășurării întrunirii;
- e) numărul aproximativ de participanți;
- f) persoanele împuternicite să asigure buna desfășurare a întrunirii și să răspundă de ea;
- g) serviciile pe care organizatorul întrunirii le solicită primăriei.

(3) Primăria, în cazuri justificate, poate să modifice, cu acordul organizatorului întrunirii, unele elemente din declarația prealabilă.”

Articolul 12

„(2) Primăria, în cadrul examinării declarației prealabile în ședință ordinară sau extraordinară, discută forma, timpul, locul și alte condiții de desfășurare a întrunirii și ia decizia respectivă.”

37. Prevederile relevante ale Legii privind partidele și alte organizații social-politice din 17 septembrie 1991 sunt următoarele:

Articolul 27

„...În cazul depistării în activitatea partidului sau altei organizații social-politice a unor încălcări ale normelor statutare și legale, Ministerul Justiției va avertiza în scris conducerea acesteia, solicitându-i să înlătore, în termenul stabilit, aceste încălcări.”

Articolul 29

„Ministerul Justiției va suspenda activitatea partidului sau a altei organizații social-politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția sau prezenta lege sau nu au îndeplinit cerințele expuse în avertisment.”

La 21 noiembrie 2003, acest alineat a fost modificat după cum urmează:

„Ministerul Justiției va suspenda activitatea partidului sau a altei organizații social-politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția.

În acest caz Ministerul Justiției va informa în scris organele de conducere ale partidului respectiv indicând încălcările prevederilor legii și stabilind termenul pentru înlăturarea lor.

În perioada campaniilor electorale activitatea partidelor și altor organizații social-politice poate fi suspendată numai de către Curtea Supremă de Justiție.

În timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operațiuni legate de bunuri, precum și să participe la alegeri.

După înlăturarea contravențiilor, partidul, altă organizație social-politică informează despre aceasta Ministerul Justiției, care în termen de 5 zile, autorizează reluarea activității partidului, altei organizații social-politice.

Activitatea partidului sau a altei organizații social-politice poate fi suspendată pe un termen de pînă la șase luni. În cazul în care nu se vor înlătura încălcările prevederii legii sau pe parcursul unui an, din ziua suspendării, se comit din nou încălcări ale legii, activitatea se suspendă pentru un an de zile.”

38. Prevederile relevante ale Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului din 20 noiembrie 1989 sunt următoarele:

Articolul 15

„1. Statele părți vor recunoaște drepturile copilului la libertatea de asociere și la libertatea de reuniune pașnică.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate fi obiect decît al acelor limitări care sunt prevăzute de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, al siguranței publice sau al ordinii publice, sau pentru a proteja sănătatea sau moralitatea publică sau drepturile și libertățile altora.”

39. Prevederile relevante ale Legii privind drepturile copilului din 15 decembrie 1994 sunt următoarele:

Articolul 13

„(1) Copiii au dreptul să se asocieze în organizații obștești în conformitate cu legislația.

(2) Statul acordă ajutor material organizațiilor obștești ale copiilor, pune la dispoziția lor localuri, le acordă înlesniri fiscale.

(3) Se interzice implicarea copiilor în activitatea politică și asocierea lor în partide politice.”

40. Prevederile relevante ale Legii învățămîntului din 21 iulie 1995 sunt următoarele:

Articolul 56

„Cadrele didactice sînt obligate:

...

g) să nu implice elevii în acțiuni de stradă (mitinguri, demonstrații, pichetări etc.)”

41. Prevederile relevante ale Codului cu privire la contravențiile administrative din 29 martie 1985 sunt următoarele:

Articolul 174/1

„(2) Organizarea și desfășurarea întrunirii fără avizarea primăriei sau fără autorizația ei, precum și încălcarea condițiilor (forma, locul, timpul) desfășurării întrunirii, indicate în autorizație, - atrage după sine aplicarea unei amenzi organizatorilor (conducătorilor) întrunirii în mărime de la douăzeci și cinci la cincizeci de salarii minime....

(4) Participarea activă la întrunirea desfășurată în condițiile alineatului 2 din prezentul articol atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la zece la cincisprezece salarii minime.”

La 26 iulie 2002, în cod a fost introdusă următoarea prevedere:

„(7) Antrenarea copiilor în întruniri, desfășurate în condițiile alineatului 2 din prezentul articol, atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la zece la douăzeci salarii minime.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 11 AL CONVENȚIEI

42. Reclamantul a pretins că suspendarea a constituit o încălcare a dreptului său la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere garantat de articolul 11 al Convenției, care prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale.

2. Exercitarea acestor drepturi nu poate face obiectul altor restrângeri decât acelea care, prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru securitatea națională, siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protejarea sănătății sau a moralei ori pentru protecția drepturilor și libertăților altora. Prezentul articol nu interzice ca restrângeri legale să fie impuse exercitării acestor drepturi de către membrii forțelor armate, ai poliției sau ai administrației de stat.”

A. Aplicabilitatea articolului 11

43. Cu titlu preliminar, Guvernul a ridicat chestiunea cu privire la aplicabilitatea articolului 11 în această cauză. În observațiile sale, el s-a limitat la declararea faptului că articolul respectiv nu este aplicabil, deoarece adunările organizate de PPCD nu au fost pașnice și nu au fost autorizate în conformitate cu legea.

44. Reclamantul nu a fost de acord și a notat că înregistrarea video a adunărilor prezentată de Guvern nu denotă semne de violență.

45. Curtea notează în primul rând că Guvernul nu și-a argumentat acuzațiile cu privire la violență. Instanțele judecătorești naționale au examinat de două ori chestiunea legalității adunărilor PPCD (a se vedea procedurile care s-au sfârșit cu hotărârile irevocabile ale Curții Supreme de Justiție din 5 martie 2002 și din 17 mai 2002) și niciodată nu au constatat că acestea au fost violente. În sfârșit, din înregistrarea video prezentată de Guvern se pare că adunările au fost pașnice.

46. Rezultă că obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

B. Respectarea articolului 11

1. *Dacă a existat o ingerință*

47. Părțile au fost de acord că suspendarea activității partidului a constituit o ingerință în drepturile PPCD garantate de articolul 11 al Convenției. Această viziune este împărțită de Curte.

2. *Dacă ingerința a fost justificată*

48. O astfel de ingerință va constitui o violare a articolului 11, cu excepția cazului când ea a fost „prevăzută de lege”, a urmărit unul sau mai multe scopuri legitime prevăzute de paragraful 2 și a fost „necesară într-o societate democratică” pentru atingerea acestor scopuri.

(a) „Prevăzută de lege”

49. Curtea notează că Ministerul Justiției a impus suspendarea activităților PPCD în baza articolului 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice (a se vedea paragraful 37 de mai sus).

50. Din această prevedere rezultă *inter alia* că Ministerul Justiției era în drept să impună suspendarea activităților PPCD dacă partidul nu se conforma avertismentului oficial din 14 ianuarie 2002.

51. Scrisoarea de avertizare din 14 ianuarie 2002 prevedea că PPCD nu a respectat condițiile din autorizația emisă de Consiliul municipal la 3 ianuarie 2002 (a se vedea paragraful 12 de mai sus) și a desfășurat demonstrații neautorizate la 9, 10, 11 și 13 ianuarie 2002. El a cerut explicații și a dispus încetarea acțiunilor, care erau „incompatibile cu Constituția și cu legislația Republicii Moldova”.

52. Abia în decizia sa din 18 ianuarie 2002, prin care a impus suspendarea activităților PPCD (a se vedea paragraful 18 de mai sus), Ministerul Justiției s-a bazat pe motive noi, precum implicarea copiilor în acțiuni de stradă, instigarea la violență publică și acțiuni care au atentat la ordinea constituțională (a se vedea paragrafele 22-23 de mai sus).

53. Prin urmare, reclamantul nu a fost informat în scrisoarea de avertizare despre toate acțiunile care i-au fost imputate, ceea ce a redus capacitatea sa de

a prevedea toate consecințele pe care le-ar fi putut suporta dacă ar fi continuat desfășurarea adunărilor. Acest lucru în sine poate constitui o bază suficientă pentru concluzia că măsurile impuse nu au fost „prevăzute de lege”. Totuși, Curtea nu consideră necesar să decidă în ultimă instanță această chestiune având în vedere concluziile sale prezentate mai jos.

(b) Scopul legitim

54. Guvernul nu a făcut nicio declarație specială în acest sens, iar reclamantul a susținut că ingerința nu a urmărit niciun scop legitim. Din motivele expuse mai jos, Curtea nu consideră necesar să decidă și această chestiune.

(c) „Necesară într-o societate democratică”

(i) Argumentele în fața Curții

(a) Reclamantul

55. Reclamantul a susținut că adunările PPCD aveau scopul de a promova agenda sa politică cu privire la inițiativa Guvernului de a face obligatorie studiarea limbii ruse în școli. Potrivit reclamantului, el nu a avut acces la mass-media, iar în Parlament nu au avut loc dezbateri din cauza majorității absolute a Partidului Comunist. În astfel de circumstanțe, singura cale deschisă lui pentru a-și exprima viziunile și pentru a critica politica Guvernului era de a organiza adunări în Piața Marii Adunări Naționale.

56. Adunările au fost pe deplin pașnice și nu a avut loc nicio incitare la violență publică. Participanții nu au purtat arme și au cerut alegeri anticipate, valori democratice europene și un dialog democratic.

(β) Guvernul

57. Guvernul a susținut că PPCD a încălcat prevederile articolelor 5 și 6 ale Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, ale articolelor 13 și 15 ale Legii privind drepturile copilului și ale articolului 56 al Legii învățământului.

58. Adunările organizate de PPCD nu puteau fi considerate întâlniri cu alegătorii, deoarece la ele au participat minori, iar conform legislației Republicii Moldova, minorii nu pot vota și, prin urmare, nu pot fi considerați alegători. Mai mult, implicarea minorilor în activități politice este interzisă în conformitate cu legislația Republicii Moldova.

59. Măsura a fost aplicată reclamantului și pentru nerespectarea termenului pentru prezentarea răspunsului la avertismentul oficial al Ministerului Justiției din 14 ianuarie 2002.

60. Printr-o decizie a Consiliului municipal, reclamantul a fost autorizat să organizeze o adunare la 9 ianuarie 2002, în Scurul Operei Naționale, care este un loc public, localizat la o distanță de câteva sute de metri de Piața Marii Adu-

nări Naționale și de sediile Guvernului, al Președinției și al Parlamentului Republicii Moldova. Reclamantul nu a respectat decizia Consiliului municipal și nu a contestat-o niciodată în instanța de judecată. 61. Reclamantul nu s-a conformat niciodată măsurii aplicate și și-a continuat activitățile și adunările sale interzise. Prin urmare, Guvernul nu a abuzat de marja sa de apreciere și a impus partidului o sancțiune legitimă, care a fost proporțională cu scopul legitim urmărit.

(ii) *Aprecierea Curții*

(a) Principii generale

62. Curtea reiterează că, în pofida rolului său autonom și a sferei sale speciale de aplicare, articolul 11 trebuie, de asemenea, examinat în lumina articolului 10. Protecția opiniilor și libertatea de a le exprima este unul din obiectivele libertăților de întrunire și de asociere, așa cum ele sunt consfințite în articolul 11. Acest lucru se aplică cu atât mai mult în ceea ce privește partidele politice, având în vedere rolul lor esențial în asigurarea pluralismului și a funcționării corespunzătoare a democrației (a se vedea *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey*, hotărâre din 30 ianuarie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-I, § 44).

63. Democrația politică nu numai că este o trăsătură fundamentală a ordinii publice europene, dar și Convenția a fost menită să promoveze și să mențină idealurile și valorile unei societăți democratice. Curtea a subliniat că democrația este unicul model politic agreat de Convenție și unicul compatibil cu aceasta. Prin formularea celui de-al doilea paragraf al articolului 11, la fel ca și în articolele 8, 9 și 10 ale Convenției, unica necesitate capabilă să justifice o ingerință în oricare din drepturile garantate de aceste articole este una care trebuie să pretindă că a rezultat dintr-o „societate democratică” (a se vedea, de exemplu, *United Communist Party of Turkey and Others*, citată mai sus, §§ 43-45).

64. Referindu-se la caracteristicile unei „societăți democratice”, Curtea a acordat o importanță specială pluralismului, toleranței și viziunilor largi. În acest context, ea a statuat că, deși uneori interesele individuale trebuie subordonate celor ale unui grup, democrația nu înseamnă pur și simplu că opiniile majorității trebuie întotdeauna să prevaleze: trebuie să fie găsit un echilibru, care să asigure un tratament echitabil și adecvat al minorităților și să evite orice abuz al unei poziții dominante (a se vedea *Young, James and Webster v. the United Kingdom*, 13 august 1981, Seria A nr. 44, p. 25, § 63 și *Chassagnou and Others v. France* [GC], nr. 25088/95 și 28443/95, ECHR 1999-III, p. 65, § 112).

65. Rezultă că limitele criticii permise sunt mai largi în ceea ce privește Guvernul decât în ceea ce privește un simplu cetățean sau chiar un politician. Într-un sistem democratic, acțiunile sau omisiunile Guvernului trebuie să constituie subiectul unui control atent nu numai din partea autorităților legislative și judiciare, dar și din partea presei și a opiniei publice. Mai mult, poziția domi-

nantă pe care o ocupă Guvernul face necesar ca el să dea dovadă de reținere la recurgerea la proceduri penale, mai ales atunci când sunt disponibile alte mijloace pentru a răspunde atacurilor și criticii nejustificate din partea adversarilor săi sau a media (a se vedea *Castells v. Spain*, hotărâre din 23 aprilie 1992, Seria A nr. 236, § 46).

66. În cauza *Informationsverein Lentia and Others v. Austria* (hotărâre din 24 noiembrie 1993, Seria A, nr. 276), Curtea a descris statul ca fiind principalul garant al principiului pluralismului (a se vedea hotărârea din 24 noiembrie 1993, Seria A nr. 276, p. 16, § 38). În sfera politică, această responsabilitate înseamnă că statul este obligat, printre altele, să organizeze, în conformitate cu articolul 3 Protocolul nr.1, la intervale rezonabile, alegeri libere prin vot secret în condiții care să asigure libera exprimare a opiniei poporului la alegerea legislativului. O astfel de exprimare este de neconceput fără participarea unei pluralități de partide politice, care să reprezinte diferitele nuanțe ale opiniilor populației din cadrul unui stat. Prin relatarea acestor opinii, nu doar în cadrul instituțiilor politice, dar și cu ajutorul media, la toate nivelurile vieții sociale, partidele politice aduc o contribuție de neînlocuit la dezbaterile politice, care constituie esența conceptului de societate democratică (a se vedea *Lingens v. Austria*, hotărâre din 8 iulie 1986, Seria A nr. 103, p. 26, § 42).

67. În timp ce libertatea de exprimare este importantă pentru toți, ea este, îndeosebi, importantă pentru un reprezentant ales al poporului. El reprezintă electoratul său, atrage atenția asupra preocupărilor acestuia și apără interesele lui. Prin urmare, ingerințele în libertatea de exprimare a unui membru al Parlamentului, aflat în opoziție, cere cel mai atent control din partea Curții (a se vedea hotărârea *Castells*, citată mai sus, § 42).

68. Având în vedere rolul esențial pe care-l joacă partidele politice în funcționarea corespunzătoare a democrației, excepțiile prevăzute în articolul 11, în ceea ce privește partidele politice, trebuie să fie interpretate în mod strict; doar motive convingătoare și incontestabile pot justifica restricții asupra libertății de asociere a unor astfel de partide. La determinarea faptului dacă există o necesitate în sensul articolului 11 § 2, Statele Contractante au doar o marjă de apreciere limitată, care este însoțită de o supraveghere europeană riguroasă (a se vedea *Socialist Party and Others v. Turkey*, hotărâre din 25 mai 1998, *Reports* 1998-III, § 50). Prin urmare, rezultă că Curtea trebuie să verifice foarte atent necesitatea de a impune suspendarea activității unui partid politic parlamentar, chiar dacă suspendarea este pe o durată destul de scurtă.

69. Totuși, libertatea de asociere și dezbaterile politice nu sunt absolute și trebuie acceptat faptul că atunci când o asociație, prin intermediul activităților sale sau prin intențiile pe care ea în mod expres sau implicit le-a declarat în programul său, pune în pericol instituțiile de stat sau drepturile și libertățile altora, articolul 11 nu privează statul de puterea de a proteja acele instituții și persoane. Ține de Curte să dea o hotărâre definitivă cu privire la compatibilitatea unor

astfel de măsuri cu libertatea de exprimare prevăzută în articolul 10 (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Observer and Guardian v. the United Kingdom*, hotărâre din 26 noiembrie 1991, Seria A nr. 216, § 59).

70. Atunci când Curtea efectuează controlul său, sarcina sa nu este de a substitui opiniile autorităților naționale relevante cu opiniile proprii, ci mai degrabă să revizuiască în conformitate cu articolul 11 deciziile pe care acestea le-au emis în exercitarea discreției lor. Aceasta nu înseamnă că ea trebuie să se limiteze la stabilirea faptului dacă statul pârât și-a exercitat discreția sa în mod rezonabil, atent și cu bună-credință; ea trebuie să examineze pretinsa ingerință în lumina cauzei în ansamblu și să determine dacă aceasta a fost „proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate de autoritățile naționale pentru a o justifica sunt „relevante și suficiente”. Făcând acest lucru, Curtea trebuie să se convingă că autoritățile naționale au aplicat standarde care au fost în conformitate cu principiile prevăzute în articolul 11 și, mai mult, că ele și-au bazat deciziile lor pe o evaluare acceptabilă a faptelor relevante (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Jersild v. Denmark*, hotărâre din 23 septembrie 1994, Seria A nr. 298, p. 26, § 31).

(β) Aplicarea principiilor de mai sus în această cauză

71. Curtea notează că, la momentul evenimentelor, PPCD era un partid parlamentar de opoziție minoritar, care deținea aproximativ zece procente din locurile din Parlament, în timp ce Partidul Comuniștilor, care era majoritar, avea aproximativ șaptezeci de procente din locuri. Suspendarea activității i-a fost impusă reclamantului ca rezultat al adunărilor pe care el le-a organizat pentru a-și exprima dezacordul și pentru a protesta împotriva planurilor Guvernului de a face obligatorie studiarea limbii ruse în școli. La acel moment, acesta constituia subiectul unor dezbateri aprinse în societatea moldovenească. Ținând cont de interesul public pentru libera exprimare în aceste circumstanțe și faptul că reclamantul era un partid politic parlamentar de opoziție, Curtea consideră că marja de apreciere a statului a fost, prin urmare, limitată și că numai motive foarte convingătoare ar fi putut justifica ingerința în dreptul PPCD la libertatea de exprimare și de întrunire (a se vedea paragraful 68 de mai sus).

72. Ministerul Justiției și, ulterior, instanțele judecătorești naționale, atunci când au justificat suspendarea activității PPCD s-au bazat pe trei motive principale: că PPCD nu a obținut autorizație pentru adunările sale în conformitate cu Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor, că la adunări au fost prezenți copii și că unele declarații făcute la adunări au constituit incitări la violență publică.

73. În ceea ce privește primul motiv, Curtea notează că a existat o dispută cu privire la aplicabilitatea prevederilor Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor față de adunările PPCD. Consiliul municipal, care era unica autoritate împuternicită să elibereze autorizații în conformitate cu acea lege, a

considerat legislația ca fiind neclară și a refuzat s-o aplice față de PPCD, până când Parlamentul nu va da interpretarea sa oficială (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Astfel, ar părea dubios faptul dacă nerespectarea legislației în acele circumstanțe ar fi justificat o asemenea măsură severă precum este suspendarea. Totuși, chiar prezumând faptul că legislația era clară, Curtea nu este convinsă că nerespectarea acelei legislații, care, de altfel, se pedepsea cu amendă administrativă în mărime de MDL 180 - 450 (EUR 16 - 40) (a se vedea paragraful 41 de mai sus), ar putea fi considerată un motiv relevant și suficient pentru a impune suspendarea activității unui partid de opoziție.

74. În ceea ce privește prezența copiilor, Curtea notează că nu a fost stabilit de către instanțele judecătorești naționale că ei se aflau acolo din cauza acțiunilor sau a politicii partidului reclamant. Deoarece adunările se desfășurau într-un loc public, oricine, inclusiv copiii, puteau să participe la ele. Mai mult, în opinia Curții, acest lucru constituia mai degrabă o chestiune de alegere personală a părinților de a decide dacă să permită copiilor lor să participe la acele adunări și ar părea contrar libertății de întrunire a părinților și a copiilor de a-i împiedica să participe la astfel de evenimente, care, trebuie de reamintit acest fapt, erau desfășurate pentru a protesta împotriva politicii Guvernului în domeniul educației. Prin urmare, Curtea nu este convinsă că acest motiv a fost relevant și suficient.

75. Referitor la cel de-al treilea motiv invocat pentru suspendarea activității, Curtea nu este convinsă că interpretarea unui cântec studentesc destul de moderat putea fi, în mod rezonabil, interpretată ca o instigare la violență publică. Nici Ministerul Justiției și nici instanțele judecătorești naționale n-au încercat să explice în ce mod versurile contestate ale refrenului cântecului au constituit o instigare la violență. Prin urmare, acest motiv, de asemenea, nu poate fi considerat relevant și suficient.

76. Curtea reiterează că doar încălcările foarte grave, precum cele care pun în pericol pluralismul politic sau principiile democratice fundamentale ar putea justifica interzicerea activităților unui partid politic. Deoarece adunările PPCD au fost totalmente pașnice, nu au existat instigări la răsturnarea violentă a Guvernului sau orice alte acțiuni care ar submina principiile pluralismului și ale democrației, nu poate fi în mod rezonabil susținut faptul că măsura aplicată a fost proporțională cu scopul urmărit și că a reprezentat „o necesitate socială imperioasă”.

77. Natura temporară a suspendării nu este de o importanță decisivă la examinarea proporționalității măsurii, deoarece chiar și o suspendare temporară ar putea, în mod rezonabil, avea un „efect de descurajare” asupra libertății partidului de a-și exercita libertatea de exprimare și de a-și urmări scopurile politice, mai ales, pentru că ea a fost adoptată în ajunul alegerilor locale.

78. Curtea a notat cu satisfacție acceptul autorităților Republicii Moldova de a revoca suspendarea ca urmare a solicitării Secretarului General adresată în

temeiul articolului 52 al Convenției (a se vedea, paragraful 25 de mai sus). Cu toate acestea, Curtea constată că suspendarea temporară a activităților PPCD nu a fost bazată pe motive relevante și suficiente și nu a fost necesară într-o societate democratică. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 11 al Convenției.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

79. Reclamantul a pretins, de asemenea, violarea articolului 10 al Convenției. Deoarece pretenția sa se referă la aceleași chestiuni care au fost examinate în temeiul articolului 11, Curtea nu consideră necesar să o examineze separat.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

80. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

81. Reclamantul nu a înaintat vreo pretenție cu titlu de prejudiciu material sau moral.

B. Costuri și cheltuieli

82. Reclamantul a pretins EUR 8,235 pentru onorariile avocaților, din care suma de EUR 3,960 a fost pretinsă pentru dl Vitalie Nagacevski și suma de EUR 4,275 pentru dl Vladislav Gribincea. Reclamantul a prezentat o listă detaliată a orelor lucrate asupra cauzei și un contract potrivit căruia onorariile avocaților pentru o oră de lucru au fost de EUR 80 și, respectiv, EUR 60.

În susținerea pretențiilor sale, reclamantul a invocat asemenea cauze precum *United Communist Party of Turkey and Others v. Turkey*, citată mai sus, în care reclamantului i-a fost acordată suma de FRF 120,000 cu titlu de costuri și cheltuieli pentru doi avocați; *Socialist Party and Others v. Turkey*, citată mai sus, în care reclamantului i s-au acordat FRF 57,187 cu titlu de asistență juridică plătită de Consiliul Europei pentru doi avocați; *Maestri v. Italy* [GC], nr. 39748/98, ECHR 2004-I, în care reclamantului i s-au acordat EUR 10,000 cu titlu de costuri și cheltuieli; și cauza *Freedom and Democracy Party (ÖZDEP) v. Turkey*

[GC], nr. 23885/94, ECHR 1999-VIII, în care reclamantului i s-au acordat FRF 40,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

Reclamantul a argumentat că onorariile pentru o oră de lucru, pretinse de avocații săi, nu erau excesive și a declarat că există birouri de avocați în Chișinău care încasează onorarii între EUR 120 și EUR 200 pentru o oră de lucru.

83. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, susținând că reclamantul nu a dovedit pretinsele cheltuielile de reprezentare. Potrivit lui, suma pretinsă de reclamant este prea mare în lumina salariului mediu lunar din Republica Moldova. Guvernul a fost de acord că există birouri de avocați care încasează EUR 120 pentru o oră de lucru de la întreprinderi; totuși, în opinia sa, asemenea onorarii nu ar trebui aplicate față de un partid politic, deoarece acesta ar putea să fie incapabil să plătească astfel de sume. Potrivit Guvernului, reclamantul nu avea dreptul să i se acorde costuri și cheltuieli, deoarece cauza nu era una complexă, iar PPCD nu a suportat niciun prejudiciu real, înaintând cererea la Curte doar pentru a obține „publicitate gratuită”.

84. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

85. În această cauză, având în vedere lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus, complexitatea și importanța cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 4,000.

C. Dobânda de întârziere

86. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Respinge* în unanimitate obiecția preliminară a Guvernului;
2. *Hotărăște* cu șase voturi pentru și unul împotriva că a existat o violare a articolului 11 al Convenției;
3. *Hotărăște* în unanimitate că nu este necesar să determine dacă a existat o violare a articolului 10 al Convenției;
4. *Hotărăște* cu șase voturi pentru și unul împotriva:

- (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 4,000 (patru mii euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
- (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

5. *Respinge* unanim restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 14 februarie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, următoarele opinii separate sunt anexate la această hotărâre.

- (a) opinia parțial concordantă și parțial disidentă a dlui Pavlovski;
- (b) opinia disidentă a dlui Borrego Borrego.

N.B.
M.O'B

OPINIA PARȚIAL CONCORDANTĂ ȘI PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

În această cauză, după multe ezitări, am decis să votez împreună cu majoritatea în favoarea constatării unei violări a articolului 11, deși motivarea mea diferă radical de cea a majorității.

A. Câteva remarci de natură generală

Cauza *Partidul Popular Creștin Democrat (PPCD) c. Moldovei* este unică în multe privințe.

Deși Curtea are o jurisprudență destul de bogată cu privire la interzicerea și lichidarea forțată a partidelor politice, este pentru prima dată când noi nu ne-am confruntat cu interzicerea sau lichidarea, ci mai degrabă cu o decizie de suspendare a activităților unui partid politic – suspendarea numai a patru forme de activitate, și nu a tuturor. Un factor mai relevant este că decizia de suspendare nu a fost niciodată executată, mai mult, după o anumită perioadă de timp (20 zile), ea a fost revocată de autoritățile naționale.

În cauza care se află în fața noastră, noi ne confruntăm cu o situație în care divergențele dintre opoziția politică și forțele de la conducere, care, la prima vedere, au părut a fi absolut ireconciliabile și care au rezultat într-o profundă criză politică, s-au transformat, grație medierii Consiliului Europei, într-un parteneriat strategic construit pe principiile democrației europene, ale respectului reciproc și înțelegerii comune a viitorului european al Republicii Moldova. Noi ne confruntăm cu o situație în care grație Secretarului General, Adunării Parlamentare și Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, bunăvoinței opoziției din Republica Moldova, precum și forței politice de la conducere, a fost stabilită o permanentă „masă rotundă”. Toate partidele politice principale din Republica Moldova au obținut posibilitatea de a discuta deschis chestiunile de importanță generală pentru țară.

Pentru a permite părților implicate în conflict să găsească soluții democratice la problemele cu care se confruntă ele, în Republica Moldova a fost creat Biroul Reprezentantului Special al Secretarului General al Consiliului Europei, care lucrează productiv.

In fine, ne confruntăm cu o situație în care liderul PPCD – principalul partid de opoziție din Republica Moldova - a fost ales în calitate de vice-președinte al Parlamentului Republicii Moldova, în care deputații care au fost foști rivali politici – Partidul Popular Creștin Democrat și Partidul Comunist din Republica Moldova - au votat împreună pentru același candidat la președinție, înaintat de ultimul partid menționat.

Înțelegerea mea este următoarea: ambii foști rivali au dat dovadă de maturitate politică, de bunăvoință și pregătirea de a găsi un consens în interesele generale ale societății și pentru beneficiul poporului moldovenesc.

În opinia mea, toate aceste noi evoluții sunt de o mare importanță pentru supremația legii și democrație, nu numai pentru Republica Moldova, dar și pentru întreaga Europă. Ele sunt de o importanță covârșitoare în calitate de un precedent pozitiv pentru cooperarea fructuoasă dintre partidele politice care, în pofida idealurilor și viziunilor lor politice diferite, în pofida temerilor și suspiciunilor lor, și-au manifestat capacitatea de a depăși contradicțiile, de a găsi puncte convergente și de a lucra împreună în interesele integrării europene și în baza principiilor democratice. Partidul Popular Creștin Democrat și Partidul Comunist din Republica Moldova întreprind actualmente eforturi legislative foarte serioase cu scopul de a aduce legislația Republicii Moldova în corespundere cu standardele legale europene¹.

În raportul din 16 septembrie 2005, adresat Adunării Parlamentare a Consiliului Europei cu privire la „Funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova” (Doc. 10671), citim:

„Începând cu anul 2002, Partidul Comunist de guvernare a luat o poziție pro-europeană și actualmente pare determinat să accelereze procesul de integrare europeană. De la alegerile parlamentare din martie 2005, Președintele a avut, de asemenea, sprijinul unei părți a opoziției, inclusiv a Partidului Popular Creștin Democrat, cu condiția că el va realiza reforme legislative rapide... Parlamentul nou ales al Republicii Moldova a luat inițiativa excepțională de a adopta, în unanimitate, la prima sa ședință plenară, o Declarație cu privire la Parteneriatul Politic pentru Realizarea Obiectivelor de Integrare Europeană. Maturitatea politică și responsabilitatea politicianilor din Republica Moldova în ochii poporului lor și ai țării lor va fi, de asemenea, apreciată prin prisma acestui spirit de cooperare și a tuturor reformelor democratice pe care ei sunt capabili să le realizeze...”²

Luând în considerație evenimentele și evoluțiile excepționale menționate mai sus, ar fi fost relevant ca ele să fi fost reflectate în hotărârea Curții. Chestiunea radierii cererii putea fi, de asemenea, luată în considerație.

Salut introducerea în hotărâre (paragraful 78) a declarației conform căreia „Curtea a notat cu satisfacție acceptul autorităților Republicii Moldova de a revoca suspendarea ca urmare a solicitării Secretarului General adresată în temeiul articolului 52 al Convenției...”, însă acest lucru, în opinia mea, nu este suficient.

Regret profund că majoritatea a omis o oportunitate foarte bună de a lua în considerație toate evenimentele și evoluțiile recente evidențiate mai sus și că nici măcar nu le-a menționat în hotărâre. Eu nu consider această abordare ca fiind foarte corectă, deoarece, în opinia mea, evenimentele descrise în hotărâre, examinate izolat, creează o imagine distorsionată a ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă în continuare în Republica Moldova.

¹ A se vedea „Comunicatul cu ocazia desfășurării Consiliului Național Lărgit al Partidului Popular Creștin Democrat”, <http://www.ppcd.md/ro/press/42.htm>.

² A se vedea Adunarea Parlamentară Doc. 10671, raportul cu privire la „Funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova”, 16 septembrie 2005, §§ 3-4.

B. Motivele dezacordului cu decizia majorității

Întreaga hotărâre se bazează pe argumentul că în această cauză a avut loc o ingerință sub forma suspendării activităților PPCD³.

De la bun început, este necesar de menționat că, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, o suspendare totală sau absolută a activităților unui partid nu este permisă. Legea privind partidele și alte organizații social-politice prevede că, pe durata suspendării temporare, restricțiile pot fi impuse doar cu privire la patru forme de activitate: folosirea mijloacelor de informare în masă, propaganda și agitația, efectuarea operațiunilor bancare sau a altor operațiuni legate de bunuri, precum și participarea la alegeri.

Alte forme atât ale activităților cotidiene, cât și ale celor politice (precum, spre exemplu, activitatea în Parlament sau în consiliile locale, organizarea întrunirilor de partid atât la nivel local, cât și central, a conferințelor, a seminarelor, folosirea oficiilor, a sediilor, a computerelor, precum și alte forme de activitate de birou) nu pot fi restricționate, chiar și pe durata suspendării.

În opinia mea, concluzia că a existat o suspendare în cauza aflată în examinare a fost formulată, cel puțin parțial, din cauza prezentării superficiale – chiar eronate – a legislației naționale a Republicii Moldova.

Paragraful 37 al hotărârii, care descrie „prevederile relevante” ale Legii privind partidele și alte organizații social-politice, conține următorul pasaj:

»...

Articolul 29

„Ministerul Justiției va suspenda activitatea partidului sau a altei organizații social-politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția sau prezenta lege sau nu au îndeplinit cerințele expuse în avertisment.”

La 21 noiembrie 2003, acest alineat a fost modificat după cum urmează:

„Ministerul Justiției va suspenda activitatea partidului sau a altei organizații social-politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția.

În acest caz Ministerul Justiției va informa în scris organele de conducere ale partidului respectiv indicând încălcările prevederilor legii și stabilind termenul pentru înlăturarea lor.

În perioada campaniilor electorale activitatea partidelor și altor organizații social-politice poate fi suspendată numai de către Curtea Supremă de Justiție.

În timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operațiuni legate de bunuri, precum și să participe la alegeri.

După înlăturarea contravențiilor, partidul, altă organizație social-politică informează despre aceasta Ministerul Justiției, care, în termen de 5 zile, autorizează reluarea activității partidului, altei organizații social-politice.

³ A se vedea paragrafele 71-78 ale hotărârii.

Activitatea partidului sau a altei organizații social-politice poate fi suspendată pe un termen de pînă la șase luni. În cazul în care nu se vor înlătura încălcările prevederii legii sau pe parcursul unui an, din ziua suspendării, se comit din nou încălcări ale legii, activitatea se suspendă pentru un an de zile.”

...”

Din cauza prezentării nu prea clare a articolului 29, acest pasaj din hotărâre creează impresia că prevederile „...În timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operațiuni legate de bunuri, precum și să participe la alegeri...” nu au existat la momentul când activitatea PPCD se pretinde că a fost „suspendată”.

Însă acest lucru pur și simplu nu este adevărat.

Mi-e teamă că legislația din Republica Moldova, după cum am menționat, nu a fost prezentată foarte bine în ceea ce privește acest aspect.

La momentul evenimentelor, articolul 29 al Legii menționate mai sus – adică, înainte de modificările de la 21 noiembrie 2003 - avea următoarea formulare:

„Ministerul Justiției va suspenda temporar activitatea partidului sau a altei organizații social - politice în cazul în care acestea au încălcat Constituția sau normele prezentei legi, sau nu au realizat indicațiile în termenul stabilit.

În acest caz Ministerul Justiției va informa în scris organele de conducere ale partidului respectiv indicând încălcările prevederilor legii și stabilind termenul pentru înlăturarea lor.

În perioada campaniilor electorale activitatea partidelor și altor organizații social-politice poate fi suspendată numai de către Curtea Supremă de Justiție.

În timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operații legate de bunuri, precum și să participe la alegeri.

După înlăturarea contravențiilor, partidul, altă organizație social-politică informează Ministerul Justiției, care, în termen de 5 zile, autorizează reluarea activității partidului, altei organizații social-politice.

Activitatea partidului sau a altei organizații social-politice poate fi suspendată pe un termen de șase luni. În cazul în care nu se vor înlătura încălcările prevederii legii, activitatea se suspendă pentru un an de zile.”

Ca rezultat al modificărilor din 21 noiembrie 2003, sfârșitul primului paragraf „...sau normele prezentei legi, sau nu au realizat indicațiile în termenul stabilit...” a fost exclus, restul articolului rămânând intact⁴.

⁴ A se vedea Legea LRM718/1991 privind partidele și alte organizații social-politice, http://www.justice.md/lex/document_rom.php?id=28087.

Prin urmare, în timpul pretensei „suspendări”, adică, în ianuarie și februarie 2002, în vigoare erau următoarele prevederi:

„În timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operații legate de bunuri, precum și să participe la alegeri...”

În opinia mea, pentru a constata că a existat o suspendare a activităților PPCD, majoritatea trebuia să se fi asigurat că în urma deciziei ministrului Justiției, acest partid politic fie a fost lipsit de posibilitatea de a folosi mijloacele de informare în masă, de a face propagandă și agitație, de a efectua operațiuni bancare sau alte operațiuni legate de bunuri, fie de a participa la alegeri.

Deoarece PPCD a ignorat decizia emisă de ministru, iar ministrul, la rândul său, manifestându-și bunăvoința, a decis să nu execute decizia sa, putem afirma că nu au existat consecințe negative pentru PPCD.

Reprezentanții PPCD nu au prezentat nicio probă care să dovedească că, în urma deciziei ministrului Justiției, clientul lor a fost lipsit de posibilitatea de a folosi mijloacele de informare în masă sau de a face propagandă și agitație, sau că el a avut conturi bancare ori alte bunuri, însă a pierdut posibilitatea să efectueze tranzacții cu acele bunuri, sau că el a fost lipsit de posibilitatea de a participa la alegeri.

Nu există în dosar nicio probă care să indice că oricare din consecințele negative de mai sus ar fi survenit.

Toate aceste argumente arată că *de facto* nu a existat nicio suspendare a activităților PPCD. În această cauză, în termeni practici, avem de-a face nu cu o „suspendare reală”, ci mai degrabă cu o „decizie de a suspenda”, care a rămas neexecutată și care, după 20 de zile, a fost revocată de același funcționar public.

Eu consider că, în asemenea circumstanțe, este corect și justificat de a vorbi despre o încercare abandonată de a suspenda activitățile PPCD.

În opinia mea umilă, în această cauză noi ar fi trebuit să discutăm despre o ingerință de natură neclară – încercarea abandonată de a suspenda activitățile PPCD prin intermediul unei decizii neexecutate, și nu a unei „suspendări” care, așa cum am menționat deja, nu a avut niciun efect. Problema „necesității ingerinței”, în forma în care ea a fost prezentată în hotărâre, îmi creează o altă dificultate.

Această chestiune a „necesității ingerinței” nu poate fi analizată *in abstracto* și este strâns legată de problemele legalității ingerinței, existența unor necesități sociale imperioase și legalitatea scopurilor ingerinței. Natura ingerinței și proporționalitatea ei față de scopurile legitime urmărite sunt de o importanță crucială pentru determinarea faptului dacă a existat sau nu o violare.

Eu sunt pe deplin de acord cu declarația majorității din paragraful 48 că o ingerință va constitui o încălcare a articolului 11, cu excepția cazului când ea a

fost „prevăzută de lege”, a urmărit unul sau mai multe scopuri legitime prevăzute de paragraful 2 și a fost „necesară într-o societate democratică” în vederea atingerii acestor scopuri.

Din păcate, majoritatea, contrar declarației de mai sus, a decis să nu examineze problema legalității ingerinței și natura scopurilor urmărite. În opinia mea, este pur și simplu imposibil de a evalua criteriul „necesar într-o societate democratică” fără a evalua anterior natura legală a măsurilor luate și a scopurilor urmărite de Guvern. Pentru a fi „necesară”, ingerința trebuie să fie proporțională unei „necesități sociale imperioase”. „Necesitatea socială imperioasă”, la rândul său, determină natura scopurilor urmărite. Prin urmare, toate elementele menționate mai sus trebuie examinate împreună, începând, bineînțeles, cu determinarea legalității ingerinței.

C. Motivele pentru a vota în favoarea constatării unei violări în această cauză

În opinia mea, emiterea unei decizii cu privire la suspendarea unui partid politic, care nu a fost niciodată executată, nu a avut nicio consecință negativă, a fost, pur și simplu, ignorată de partid, iar după 20 de zile a fost revocată de același funcționar care anterior a emis-o, nu va atinge un nivel de gravitate care să ceară protecție internațională decât dacă ea a fost emisă contrar legii.

Aici eu văd o problemă reală. Eu mă îndoiesc foarte mult că emiterea deciziei în cauză a fost în conformitate cu legea.

Conform jurisprudenței Curții, o normă nu poate fi considerată „lege” decât dacă ea este formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă comportamentul său: el sau ea trebuie să poată - în caz de necesitate cu consultanță corespunzătoare - să prevadă, în mod rezonabil, în dependență de circumstanțele cauzei, consecințele care pot să rezulte dintr-o acțiune concretă⁵.

Aici merită de menționat că Legea privind partidele și alte organizații social-politice nu prevede răspunderea colectivă; cu alte cuvinte, ea nu prevede răspunderea partidului pentru acțiunile întreprinse de membrii săi. Lipsa prevederilor legale, care să reglementeze răspunderea partidului pentru acțiunile unora din membrii săi, face aplicarea restricțiilor prevăzute de lege neexecutorie în termeni practici.

Acest motiv în sine ar putea face decizia respectivă neîntemeiată din punct de vedere legal, ceea ce ne-ar permite să constatăm că ingerința nu a fost „prevăzută de lege”. Aici trebuie să menționez că acest argument a fost, în esență, unul din cele pe care s-a bazat reclamantul atunci când a declarat că toate întrunirile și demonstrațiile în cauză au fost organizate de deputații PPCD, și nu de PPCD.

⁵ A se vedea *Sunday Times v. the United Kingdom* (no. 1), hotărâre din 26 aprilie 1979, Seria A, nr. 30, p. 31, § 49.

Eu sunt de acord cu reprezentanții reclamantului asupra acestui punct. Într-adevăr, nu există nimic în dosar care ar putea sugera că PPCD în calitate de formațiune politică a avut vreo legătură cu adunările care s-au desfășurat în principala piață din capitala Republicii Moldova.

Toate argumentele expuse în hotărâre ar fi fost întemeiate dacă autoritățile de stat ar fi aplicat restricții unor persoane particulare. În acest caz, eu aș fi fost de acord că ingerința a fost prevăzută de lege și a avut un scop legitim, însă, probabil, nu a fost necesară într-o societate democratică, dar nu acesta a fost cazul.

Această cauză se referă mai degrabă la o **entitate legală** decât la o **persoană privată**. Legea privind partidele și alte organizații social-politice nu a conținut și, în continuare, nu conține nicio prevedere legală directă care să reglementeze cu suficientă claritate responsabilitatea partidelor politice (a entităților legale) pentru faptele comise de către membrii lor (persoane private).

La cea de-a 41-a sesiune plenară din 10 și 11 decembrie 1999, Comisia de la Veneția a adoptat reguli cu privire la interzicerea și lichidarea partidelor politice și la alte măsuri similare.

Potrivit acestor reguli, un partid politic în sine nu poate fi responsabil pentru comportamentul individual al membrilor săi, care nu au fost autorizați de către partid în cadrul activităților politice/publice și de partid⁶.

Acesta este exact cazul în ceea ce privește legislația Republicii Moldova.

Mai mult, articolul 20 al Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor prevede că pot fi aplicate sancțiuni administrative sau penale organizatorilor sau participanților la o adunare care încalcă prevederile legii. Legea nu prevede răspunderea unui partid politic pentru încălcările legislației comise în cursul unei adunări organizate de el.

Nici Legea cu privire la instituțiile financiare și nici Legea cu privire la proprietate nu prevăd posibilitatea sechestrării bunurilor unui partid politic în cazul suspendării activităților sale. Nici Legea presei sau Legea audiovizualului nu prevăd vreun temei legal pentru limitările cu privire la folosirea unor astfel de mijloace de informare de către un partid politic pe durata suspendării partidului.

Având în vedere toate aceste lacune evidente în legislație, aplicarea unei „suspendări temporare”, urmată de restricțiile prevăzute de articolul 29 al Legii privind partidele și alte organizații social-politice (și anume, „...în timpul suspendării activității partidului sau a altei organizații social-politice, acestora li se interzice să se folosească de mijloacele de informare în masă, să facă propagandă și agitație, să efectueze operațiuni bancare sau alte operații legate de bunuri, precum și să participe la alegeri...”), este ilegală atât în conformitate cu Convenția, cât și cu legislația Republicii Moldova.

⁶ A se vedea, Regulile cu privire la interzicerea și lichidarea partidelor politice și alte măsuri similare, [http://www.venice.coe.int/docs/2000/CDL-INF\(2000\)001-e.asp](http://www.venice.coe.int/docs/2000/CDL-INF(2000)001-e.asp).

În concluzie, în opinia mea, în această cauză ingerința nu a fost prevăzută de lege. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 11 al Convenției și, în consecință, nu a fost necesară examinarea chestiunii cu privire la proporționalitatea acestei ingerințe.

D. Natura excesivă a onorariilor avocaților

Mai există un aspect al acestei cauze cu care eu nu sunt de acord: suma acordată cu titlu de onorarii pentru avocați – 4,000 euro (EUR). Eu consider că această sumă este excesivă și nu corespunde nici lucrului efectuat și nici jurisprudenței Curții.

Eu aș fi fost gata să accept această sumă cu titlu de costuri și cheltuieli, dacă avocații ar fi contribuit la aflarea adevărului în această cauză, însă nu a fost așa. Eu am menționat deja că nu a fost prezentată nicio probă care să demonstreze că într-adevăr față de PPCD a fost aplicată suspendarea. Acest lucru, în termeni practici, a plasat Curtea într-o poziție în care, în absența probelor, ea a trebuit să accepte că aplicarea suspendării a avut într-adevăr loc.

Mai mult, în cererea lor inițială, reprezentanții reclamantului s-au bazat pe articolele 6, 10 și 11, precum și pe articolul 1 Protocolul nr. 1. Ulterior, ei au decis să-și retragă pretențiile formulate în temeiul articolului 6 și articolului 1 Protocolul nr. 1. La rândul său, Curtea a decis să nu examineze pretenția în temeiul articolului 10. Din aceste patru pretenții, Curtea a constatat violarea doar a unei prevederi a Convenției, și anume a articolului 11.

Există o practică de lungă durată a Curții să reducă sumele acordate cu titlu de costuri și cheltuieli proporțional numărului de violări constatate.

În cauza *Nikolova v. Bulgaria*, Curtea a declarat:

„...Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime (a se vedea, printre altele, *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, hotărâre din 28 iunie 1984, Seria A nr. 80, pp. 55-56, § 143).

Curtea notează că o parte a onorariilor pretinse de avocat se referă la apărarea reclamantului împotriva învinuirilor penale în procedurile naționale și pretenția sa cu privire la pretinsa inechitate, care a fost declarată inadmisibilă de către Comisie. Aceste onorarii nu constituie cheltuieli care au fost necesare în procesul de obținere a reparațiilor pentru violările Convenției, constatate în această cauză (a se vedea *Mats Jacobsson v. Sweden*, hotărâre din 28 iunie 1990, Seria A nr. 180-A, p. 16, § 46). Numărul de ore pe care avocatul pretinde că le-a petrecut lucrând asupra cauzei pare, de asemenea, a fi excesiv...”⁷

În cauza *Debono v. Malta*, Curtea a declarat, de asemenea, că pretențiile reclamantului, cu excepția celei cu privire la încălcarea principiului „termenului

⁷ A se vedea *Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 79, ECHR 1999-II.

rezonabil”, au fost declarate inadmisibile. Prin urmare, ea a considerat potrivit să ramburseze doar o parte din costurile și cheltuielile pretinse de reclamant.⁸

Eu consider că în această cauză ar trebui luată o atitudine similară.

Mai mult, avocații reclamantului în această cauză sunt reprezentanți ai organizației „Juriștii pentru Drepturile Omului”. Eu am un respect deosebit pentru această organizație, care este foarte activă în domeniul protecției drepturilor omului și care a depus la Curte un număr destul de considerabil de cereri, ridicând chestiuni care sunt serioase din punctul de vedere al protecției drepturilor omului și foarte interesante din punct de vedere legal. Totuși, aici există o problemă: această organizație este o organizație non-guvernamentală (ONG), care activează în baza Legii cu privire la asociațiile obștești.⁹ În conformitate cu această lege, toate ONG-urile din Republica Moldova sunt organizații non-profit și eu am marii dubii că un ONG non-profit ar trebui să aplice rate care să le depășească pe cele aplicabile avocaților care lucrează pentru Baroul Avocaților din Republica Moldova. Eu mă tem că aplicându-se față de ONG-uri rate care, teoretic, ar putea fi aplicate de organizațiile profesionale cu scop lucrativ s-ar distorsiona însăși natura idealurilor societății civile.

Merită, de asemenea, să menționăm faptul că ONG „Juriștii pentru Drepturile Omului”, împreună cu Comitetul Helsinki, LADOM și altele, se plasează în rândurile organizațiilor care oferă servicii juridice gratuite.¹⁰

Mi-e teamă că-mi este foarte dificil să accept că ratele de EUR 60 și EUR 80 pentru o oră de lucru pretinse de reprezentanții reclamantului ar putea fi considerate ca prestare de servicii juridice gratuite sau ca o activitate „non-profit”.

Prin urmare, dacă luăm în considerație faptul că numai una din cele patru pretenții a fost declarată admisibilă și numai o violare a fost constatată, precum și statutul de ONG non-profit pe care îl are „Juriștii pentru Drepturile Omului”, suma acordată cu titlu de costuri și cheltuieli ar trebui redusă în jumătate și ar trebui să fie la nivelul de aproximativ EUR 2,000 pentru a compensa pe deplin reprezentanții reclamantului pentru cheltuielile care au fost realmente angajate, și nu pentru cheltuieli ipotetice sau speculative și, mai mult, pentru a le asigura un standard de trai foarte confortabil pentru cel puțin câteva luni.

Iată unde eu, în mod respectuos, nu sunt de acord cu majoritatea.

⁸ A se vedea *Debono v. Malta*, nr. 34539/02, § 54, 7 februarie 2006.

⁹ A se vedea Закон ZPM837/1996 Об общественных объединениях, Ст. 1, http://www.justice.md/lex/document_rus.php?id=26466.

¹⁰ A se vedea pe Internet ziarul *Press obozrenie*, „Не молчи”: в Молдове пройдёт информационная кампания по правам человека, „...в рамках кампании гражданам будут раздаваться информационные материалы о правах человека а также листовки с адресами и контактной информацией организаций, которые предоставляют бесплатные юридические услуги. Среди них числятся пять юридических учреждений при Государственном университете Молдовы, Центр по защите прав человека и неправительственные организации „Юристы за права человека”, „Институт уголовных реформ”, „Комитет Хельсинки в Молдове”, „LADOM” и „Promo-lex...” <http://press.try.md/view.php?id=67252&idb=Society>.

OPINIA SEPARATĂ A JUDECĂTORULUI BORREGO BORREGO

(Traducere)

Eu regret că nu pot fi de acord cu motivarea majorității Camerei.

În această cauză, noi, foarte pe scurt, putem distinge între două aspecte: o acțiune și o reacție.

În ceea ce privește acțiunea, au avut loc demonstrații pașnice timp de opt zile în Piața Marii Adunări Naționale (a se vedea paragrafele 19 și 33 ale hotărârii), fără respectarea cerințelor formale prevăzute în Legea cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor. Responsabilitatea pentru aceste demonstrații trebuie atribuită reclamantului (a se vedea *Refah Partisi (The Welfare Party) and Others v. Turkey* [GC], nr. 41340/98, 41342/98, 41343/98 și 41344/98, § 115, ECHR 2003-II).

În ceea ce privește reacția autorităților din Republica Moldova, este vorba despre suspendarea timp de o lună impusă partidului în cauză. Având în vedere Convenția, circumstanțele cauzei și faptul că urmau să aibă loc alegeri locale, această suspendare a activităților partidului politic trebuie văzută ca o măsură care nu a fost necesară într-o societate democratică.

Totuși, în pofida tuturor acestor fapte, eu consider că nu a existat o violare a Convenției în această cauză. De ce?

În opinia mea, deoarece în această cauză au fost două aspecte foarte importante cărora Curtea nu le-a acordat o atenție cuvenită.

În primul rând, în răspuns la scrisoarea trimisă de Secretarul General al Consiliului Europei autorităților din Republica Moldova în conformitate cu articolul 52 al Convenției, ministrul Justiției a revocat suspendarea activităților partidului (a se vedea paragraful 25 al hotărârii).

Așa precum înțeleg eu, Convenția formează un tot întreg: articolul 11 este parte din ea, așa precum sunt parte a Convenției și Secțiunea a II-a și articolul 52. Scopul Convenției, în întregime, este de a proteja drepturile omului. Dreptul garantat de articolul 11 a fost respectat ca rezultat al aplicării măsurilor prevăzute în articolul 52, cu mult înainte ca hotărârea Curții să fie adoptată.

În al doilea rând, suspendarea partidului „nu a avut niciun efect negativ asupra PPCD, deoarece ea nu a fost executată, conturile PPCD nu au fost sechestrare, iar partidul a putut să-și continue activitatea în mod nestingherit”, așa precum a constatat Curtea Supremă de Justiție (a se vedea paragraful 28).

Pe scurt, eu consider că, deoarece suspendarea a fost revocată și nu a fost niciodată executată, în această cauză nu a existat o violare a Convenției.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA JOSAN c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 37431/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

21 martie 2006

DEFINITIVĂ

21/06/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Josan c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dna L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 28 februarie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 37431/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de un cetățean al Republicii Moldova, dna Vera Josan („reclamantul”), la 4 octombrie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentată de dl Vitalie Iordachi, care a acționat în numele organizației obștești „Juriștii pentru drepturile omului”, o organizație non-guvernamentală din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns de faptul că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și dreptul său la respectarea bunurilor sale au fost încălcate ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești irevocabile a Curții de Apel din 11 aprilie 2002 și a casării ulterioare a acesteia prin recursul în anulare depus de Procuratura Generală.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 7 ianuarie 2003, o Cameră a acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis examinarea fondului concomitent cu admisibilitatea cererii. De asemenea, ea a decis, în temeiul articolului 41 al Regulamentului Curții, să acorde prioritate cauzei datorită vârstei înaintate a reclamantului și a stării precare a sănătății acestuia.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1931 și locuiește în localitatea Hagimus.

7. Ca urmare a construcției unui drum public, locuința acestuia a fost avariata și el a intentat o acțiune judiciară împotriva consiliului local.

8. La 1 iunie 2001, reclamantul a obținut o hotărâre judecătorească în favoarea sa, potrivit căreia consiliul local era obligat să-i plătească suma de 155,868 lei moldovenești (MDL). La 29 ianuarie 2002, Tribunalul Chișinău a respins apelul consiliului local. La 11 aprilie 2002, Curtea de Apel a respins recursul consiliului local, hotărârea devenind irevocabilă.

9. Din documentele prezentate de reclamant rezultă că, la 21 mai 2002, Judecătoria sectorului Căușeni a transmis un titlu executoriu Departamentului de Executare a Deciziilor Judecătorești Căușeni.

10. Reclamantul s-a plâns de mai multe ori la Judecătoria raionului Căușeni și la Ministerul Justiției de neexecutarea hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea sa.

11. Printr-o scrisoare din 28 august 2002, Ministerul Justiției a informat reclamantul despre faptul că, în cursul procedurii de executare, instanța judecătorească a decis să schimbe modul de executare a hotărârii judecătorești și că la 29 iulie 2002 aceasta a emis o încheiere în acest sens. Decizia respectivă a fost contestată de una din părțile la proces.

12. Între timp, la 11 iulie 2002, Procuratura Generală a depus recurs în anulare, prin care a solicitat Curții Supreme de Justiție casarea tuturor hotărârilor judecătorești și redeschiderea procedurii.

13. La 2 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare, a casat toate hotărârile judecătorești și a dispus redeschiderea procedurii. Procedura redeschisă se află încă pe rolul instanțelor judecătorești naționale.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Legislația internă relevantă a fost expusă în hotărârile Curții în cauzele *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-III, și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

ÎN DREPT

15. Reclamantul s-a plâns că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea sa și casarea ulterioară a acesteia prin interme-

diul unei cereri de tip *Brumărescu*, au fost încălcate drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. ...”

16. De asemenea, reclamantul a susținut că, din cauza neexecutării hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea sa și a casării ulterioare a acesteia, el nu a putut beneficia de bunurile sale, astfel fiindu-i încălcat dreptul la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție. Articolul 1 Protocolul nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor sau a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Neexecutarea hotărârii judecătorești în favoarea reclamantului

17. Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne în ceea ce privește această pretenție. Întrucât această pretenție este, în orice caz, inadmisibilă, ca vădit nefondată (a se vedea mai jos), Curtea nu consideră necesar a decide asupra obiecției formulate de Guvern.

18. Curtea reamintește că o întârziere în executarea unei hotărâri judecătorești poate fi justificată în anumite circumstanțe (a se vedea *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 35, ECHR 2002-III). Curtea trebuie să examineze dacă durata procedurilor de executare, în care reclamantul a fost parte, a depășit cerința „termenului rezonabil” garantată în articolul 6 § 1 (a se vedea *mutatis mutandis* hotărârile *Di Pede v. Italy* și *Zappia v. Italy* din 26 septembrie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, §§ 20-24 și, respectiv, 16-20). În acest sens, Curtea reamintește că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, cu referire la criteriile stabilite în jurisprudența sa, în special, complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților care examinează cauza (a se vedea, ca una recentă, hotărârea *Kormacheva v. Russia*, nr. 53084/99, § 51, 29 ianuarie 2004).

19. În mod normal, perioada care urmează a fi luată în considerație va începe, potrivit legislației Republicii Moldova, la data la care reclamantul a solici-

tat oficial executarea hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea sa. Deoarece reclamantul nu a prezentat o astfel de informație, Curtea va considera că această dată este 21 mai 2002, când titlul executoriu a fost expediat Departamentului de Executare a Deciziilor Judecătorești Căușeni. Sfârșitul perioadei urmează a fi considerat 2 octombrie 2002, când hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea reclamantului a fost casată de Curtea Supremă de Justiție. Prin urmare, procedurile de executare au durat patru luni și zece zile.

20. Curtea notează că, în cursul acestei perioade, procedura de executare a fost suspendată din cauza cererii uneia din părțile la proces de a schimba modul de executare, și a procedurilor cu privire la această cerere (a se vedea paragraful 11 de mai sus). În lumina circumstanțelor expuse mai sus și a duratei relativ scurte a procedurilor de executare, Curtea constată că această pretenție este vădit nefondată și urmează a fi respinsă așa precum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

B. Casarea hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea reclamantului

21. În observațiile sale suplimentare cu privire la fondul cererii din iunie 2005, reclamantul a susținut că, la admiterea recursului în anulare depus de Procurorul General, Curtea Supremă de Justiție „fie nu cunoștea prevederile Convenției, fie le-a ignorat intenționat”.

22. Guvernul a susținut că această declarație este abuzivă, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției, și a solicitat Curții să declare cererea inadmisibilă.

23. Curtea consideră că o cerere, în mod normal, nu urmează a fi respinsă ca fiind abuzivă în conformitate cu articolul 35 § 3 al Convenției în baza faptului că ea a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare”, decât dacă a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate (a se vedea *Varbanov v. Bulgaria*, nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X, sau *Rehak v. the Czech Republic* (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004). Totuși, în baza materialelor aflate în posesia sa, Curtea nu poate să conchidă că reclamantul și-a bazat învinuirile pe informații despre care el știa că nu sunt adevărate. Prin urmare, această declarație este respinsă.

C. Concluzia asupra admisibilității

24. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, cu privire la casarea hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea sa, ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase, încât examinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al

Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

25. Reclamantul a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 2 octombrie 2002, care a casat o hotărâre irevocabilă favorabilă ei, a încălcat articolul 6 § 1 al Convenției.

26. Curtea reiterează că dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (*Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 24, 22 martie 2005).

27. Principiul securității raporturilor juridice presupune respectarea principiului lucrului judecat (*res judicata*), adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu presupune că nicio parte la proces nu este în drept să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când reexaminarea este necesară, în temeiul existenței unor circumstanțe esențiale și convingătoare (*ibid.*, § 25).

28. În această cauză, Curtea notează că recursul în anulare era o procedură prin care Procuratura Generală putea contesta orice hotărâre irevocabilă la cererea unei părți în proces. Această procedură era prevăzută de articolul 332 al vechiului Cod de procedură civilă, care a fost în vigoare până la 12 iunie 2003.

29. În continuare, Curtea notează că prin admiterea recursului în anulare, deus de Procurorul General, Curtea Supremă de Justiție nu a ținut cont de un întreg proces judiciar care s-a finalizat cu pronunțarea unei hotărâri irevocabile și executorii și, prin urmare, de *res judicata*.

30. Prin aplicarea prevederilor articolului 332, Curtea Supremă a încălcat principiul securității raporturilor juridice. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

31. Reclamantul pretinde că decizia Curții Supreme de Justiție din 2 octombrie 2002 a avut ca rezultat încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

32. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2000-III, și cauzele citate în hotărârea respectivă). Mai mult, casarea unei astfel de hotărâri după ce a devenit irevocabilă și fără drept de recurs constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii judecătorești la protecția proprietății (a se vedea *Roșca*, citată mai sus, § 31). Chiar admitând că o astfel de ingerință poate fi privită ca servind unui interes public, Curtea constată că ea nu a fost justificată deoarece nu a fost asigurat un echilibru just, iar reclamantul a fost obligat să suporte o sarcină individuală și excesivă (cf. *Roșca*, citată mai sus, § 31).

33. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

34. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a arotocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

35. Reclamantul a pretins MDL 264,539 (echivalentul a 17,578 euro (EUR) în acea perioadă) cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al casării hotărârii irevocabile pronunțate în favoarea sa, din care MDL 155,868 era suma la care el avea dreptul în temeiul deciziei irevocabile a Curții de Apel a Republicii Moldova din 11 aprilie 2002, iar restul reprezenta dobânda ratată, calculată de el în baza ratei medii a dobânzii calculată de Banca Națională a Moldovei pentru perioada în cauză și o penalitate de cinci procente calculată potrivit prevederilor Codului civil.

36. Guvernul a contestat metodologia de calcul folosită de reclamant și a solicitat Curții să respingă pretențiile formulate de el cu titlu de prejudiciu material.

37. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile pronunțate în fa-

voarea sa, precum și ca urmare a imposibilității acesteia de a dispune și de a se folosi de banii acordați lui pentru o perioadă de aproximativ treizeci și nouă de luni (a se vedea *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 71). Luând în considerare metodologia de calcul folosită în cauza *Prodan* și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 16,000 cu titlu de prejudiciu material. Această sumă include suma acordată reclamantului prin hotărârea din 11 aprilie 2002 și dobânda ratată.

B. Prejudiciul moral

38. Reclamantul a mai solicitat EUR 400,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al casării hotărârii irevocabile pronunțate în favoarea sa.

39. El a susținut că casarea hotărârii irevocabile i-a cauzat suferințe, stres și îngrijorare, care au afectat negativ starea sănătății sale.

40. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant, susținând că, în lumina jurisprudenței Curții, ea este excesivă.

41. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării hotărârii irevocabile din 11 aprilie 2002 și al imposibilității de a folosi banii săi pentru o perioadă de aproximativ treizeci și nouă de luni. Ea îi acordă acestuia EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

42. Reclamantul a mai solicitat suma de EUR 2,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

43. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, susținând că reclamantul nu a dovedit pretinsele cheltuieli de reprezentare.

44. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

45. În această cauză, ținând cont de lista detaliată prezentată de reclamant, de criteriile de mai sus și complexitatea cauzei, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 1,250 pentru costurile și cheltuielile suportate.

D. Dobânda de întârziere

46. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA,

1. *Declară*, în unanimitate, inadmisibilă pretenția cu privire la neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile.
2. *Declară*, în unanimitate, admisibil restul pretențiilor reclamantului.
3. *Hotărăște*, în unanimitate, că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște*, în unanimitate, că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște*, cu șase voturi pro și unul împotriva,
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 16,000 (șaisprezece mii euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,250 (o mie două sute cincizeci euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 21 martie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Françoise ELENS-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial concordantă și parțial disidentă a dlui Pavlovski este anexată la această hotărâre:

N.B.
F.E.-P.

OPINIA PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

Eu împărtășesc opinia altor membri ai Camerei potrivit căreia a avut loc o violare a articolului 6 al Convenției în această cauză, precum și o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1.

În același timp, regret foarte mult faptul că nu pot spune același lucru și în ceea ce privește aplicarea articolului 41. Eu nu pot împărtăși poziția luată de majoritate din următoarele motive.

În paragraful 13 al hotărârii se face referire la faptul că procedura în cauză se află încă pe rolul instanțelor judecătorești naționale.¹

Într-o astfel de situație, consider că, înainte de a se pronunța asupra aplicării articolului 41, ar fi fost justificat dacă Curtea ar fi așteptat finalizarea procedurii la nivel național.

Exact pentru aceeași abordare a optat Marea Cameră în cauza *Brumărescu v. România* - o cauză importantă care vizează casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile.

Ca și în această cauză, în cauza *Brumărescu* Curtea a examinat o situație în care procedurile naționale erau pe rolul instanțelor naționale.¹

În observațiile sale în acea cauză, Guvernul Român a invocat, pe lângă alte argumente, că acordarea unei sume cu titlu de prejudiciu material ar fi injustă, deoarece pretențiile reclamantului formulate în fața instanțelor naționale cu privire la casa sa ar putea fi admise.²

În circumstanțele specifice ale acelei cauze, Curtea a considerat că chestiunea aplicării articolului 41 nu era gata pentru decizie și a dispus rezervarea acestei chestiuni în întregime.³

Abia după cincisprezece luni, după ce procedurile interne s-au sfârșit, Marea Cameră a revenit la chestiunea articolului 41 și a pronunțat o hotărâre cu privire la satisfacția echitabilă.

În acea hotărâre Marea Cameră a declarat:

„Din documentele prezentate de părți rezultă că recursul reclamantului la hotărârea din 21 aprilie 1999 (a se vedea hotărârea principală, § 30) a fost respins de Tribunalul municipiului București la 28 februarie 2000. Examinând o cerere formulată în temeiul Legii nr. 112/1995, această instanță a stabilit că este competentă doar să acorde compensații, în conformitate cu criteriile prevăzute în Legea nr. 112/1995. Reclamantul a atacat cu recurs această hotărâre la Curtea de Apel București, aceasta fiind ultima instanță. Recursul acestuia a fost respins la 26 octombrie 2000.”⁴

¹ A se vedea: hotărârea în cauza *Brumărescu v. România* (Fondul cauzei), paragraful 30.

² A se vedea: *ibid.*, paragraful 83.

³ A se vedea: *ibid.*, paragraful 84.

⁴ A se vedea: hotărârea în cauza *Brumărescu v. România* (Satisfacție echitabilă), paragraful 8.

Astfel, în viziunea mea, și în măsură în care aceasta rezultă clar din cauza *Brumărescu*, există o legătură directă între faptul că procedura internă era pendinte și decizia de a amâna aplicarea articolului 41. De asemenea, este suficient de evident din hotărâre că, pe lângă alte motive, continuarea procedurii interne a servit drept temei legal pentru decizia Marii Camere de rezervare a tuturor chestiunilor cu privire la aplicarea articolului 41.

Aceeași soluție ar fi fost logică și în prezenta cauză, cel puțin în ceea ce privește chestiunea prejudiciului material. Aplicarea articolului 41 ar fi trebuit amânată până la finalizarea procedurii judiciare interne. Din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat.

În pofida faptului că o chestiune similară, cea a stabilirii prejudiciului cauzat reclamantului, mai este pendinte în instanțele judecătorești naționale, majoritatea a decis să-i acorde reclamantului practic tot ce a pretins, inclusiv dobânda bancară ipotetică și valoarea acțiunii principale (el a solicitat EUR 17,578 cu titlu de prejudiciu material, fiindu-i acordate cu acest titlu EUR 16,000).⁵ În termeni practici, majoritatea a substituit prima instanță din Republica Moldova. Această decizie lipsește procedurile judiciare interne de obiect și, în opinia mea, constituie, în același timp, o deviere gravă de la principiul „subsidiarității” și o ingerință în administrarea corespunzătoare a justiției în Republica Moldova.

Eu am studiat mult timp hotărâri pronunțate împotriva altor state, încercând să găsesc cel puțin un exemplu în care Curtea s-ar fi pronunțat asupra chestiunilor care erau pendinte în instanțele naționale, dar nu am reușit (până la 13 ianuarie 2006). Din câte cunosc, doar în cauza *Popov* și în această cauză Curtea a ignorat principiul „subsidiarității” și s-a pronunțat în locul autorităților naționale asupra unei cauze similare unei alte cauze aflate pe rolul instanțelor judecătorești naționale.

Mă întreb încă o dată, până unde va merge această Curte în a-și asuma rolul instanțelor judecătorești naționale?

Aș fi fost gata să accept acordarea unei despăgubiri pentru prejudiciul moral ca urmare a violării constatate de noi, însă un prejudiciu material, în circumstanțele specifice ale prezentei cauze, este ceva ce-mi este foarte dificil să accept.

Iată unde, cu tot respectul, nu sunt de acord cu majoritatea.

⁵ A se vedea: hotărârea în cauză, paragrafele 35 și 37.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA LUPĂCESCU ȘI ALȚII c. MOLDOVEI

*(Cererile nr. 3417/02, 5994/02, 28365/02, 5742/03, 8693/03,
31976/03, 13681/03 și 32759/03)*

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

21 martie 2006

DEFINITIVĂ

21/06/2006

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Lupăcescu și Alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI R. MARUSTE,
DI S. PAVLOVSKI,
DI L. GARLICKI,
DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dna F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 28 februarie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află opt cereri (nr. 3417/02, 5994/02, 28365/02, 5742/03, 8693/03, 31976/03, 13681/03 și 32759/03) depuse împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către opt cetățeni ai Republicii Moldova, dl Valeriu Lupăcescu, dna Tatiiana Roșcina, dna Galina Gașpar, dl Petru Popovici, dl Valeriu Purice, dl Timofei Simionel, dl Igor Cojuhari și dl Alexandru Cebanenco („reclamanții”), la datele enumerate în anexa atașată.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către „Juriștii pentru drepturile omului” (JDO) și „Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova” (CHDOM), organizații non-guvernamentale cu sediul în Chișinău, precum și de dl A. Beruciașvili, avocat din Chișinău (a se vedea detalii în anexa atașată). Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamanții au pretins că, prin executarea tardivă a hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea lor, le-a fost încălcat dreptul la o instanță, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, și dreptul la protecția proprietății, garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

4. Cererile au fost repartizate Secțiunii a Patra. La datele menționate în anexă, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererile. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererilor să fie examinat concomitent cu admisibilitatea lor.

5. La 28 februarie 2005, Camera a decis în conformitate cu articolul 42 (1) al Regulamentului Curții să conexeze cererile.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Datele personale ale reclamanților sunt menționate în anexa atașată.

7. Fiecare reclamant a obținut o hotărâre judecătorească irevocabilă împotriva unei autorități de stat, prin care autoritatea de stat era obligată să plătească anumite sume de bani (datele hotărârilor judecătorești sunt menționate în anexa atașată). Hotărârile judecătorești nu au fost executate în decursul următoarelor perioade de timp:

- în cauza dlui Valeriu Lupăcescu, între 5 noiembrie 1997 și 19 decembrie 2003 și între 31 ianuarie 2001 și 13 februarie 2004;
- în cauza dnei Tatiana Roșcina, între 5 mai 2000 și 18 decembrie 2003;
- în cauza dnei Galina Gașpar, între 5 februarie 2002 și 2 martie 2004;
- în cauza dlui Petru Popovici, între 27 iunie 2002 și 14 iulie 2003;
- în cazul dlui Valeriu Purice, între 23 iunie 1998, 24 decembrie 2001, 27 februarie 2002, 29 aprilie 2002, 18 iulie 2002, 19 iulie 2002 și 26 și 29 noiembrie 2003;
- în cauza dlui Timofei Simionel, între 5 iunie 2001 și 22 decembrie 2003;
- în cauza dlui Igor Cojuhari, între 1 august 1997 și 18 decembrie 2003;
- în cauza dlui Alexandru Cebanenco, între 15 august 2002 și 10 martie 2005.

Deși toate hotărârile au fost pe moment executate, hotărârea irevocabilă a dlui Purice a fost executată doar parțial (a se vedea paragraful 32 de mai jos și anexa atașată).

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

8. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, ECHR-III (extrase)) și *Popov v. Moldova* (nr. 74153/01, §§ 29-41, 18 ianuarie 2005).

ÎN DREPT

9. Reclamanții pretind că drepturile lor la o instanță care să hotărască asupra drepturilor lor cu caracter civil au fost încălcate ca urmare a neexecutării de către autorități a hotărârilor irevocabile pronunțate în favoarea lor. Ei s-au bazat pe articolul 6 § 1 al Convenției care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărâ ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil... ”

10. În continuare, reclamantii au pretins că, din cauza neexecutării hotărârilor pronunțate în favoarea lor, ei nu au putut beneficia de bunurile lor și astfel, dreptul lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție a fost încălcat. Articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

III. ADMISIBILITATEA CERERILOR

A. Calitatea de victimă

11. Guvernul a declarat că, din momentul în care plata sumelor acordate a fost efectuată, reclamantii nu mai puteau pretinde că sunt victime ale încălcării drepturilor lor garantate de Convenție.

12. Reclamantii au susținut că mai au calitatea de victimă, deoarece Guvernul nu a recunoscut nici expres, nici în substanță, încălcarea drepturilor lor stabilite de Convenție și nici nu le-a oferit o redresare.

13. Curtea reamintește că o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, expres sau în substanță, violarea și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea, ca exemplu, *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36, și *Dalban v. România*, hotărâre din 28 septembrie 1999, ECHR 1999-VI, § 44).

14. În această cauză, Curtea consideră că, în timp ce hotărârile judecătorești relevante sunt acum executate (în cazul dlui Purice, parțial), Guvernul nu a recunoscut și nici nu a acordat o redresare adecvată pentru neexecutarea anterioară a acestora. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantii pot pretinde în continuare că sunt „victime” ale încălcării drepturilor lor garantate de Convenție prin neexecutarea hotărârilor judecătorești irevocabile emise în favoarea lor (*Dumbrăveanu v. Moldova*, nr. 20940/03, § 22, 24 mai 2005).

B. Epuizarea căilor de recurs interne

15. În cererile dlor Simionel și Cebanenco, Guvernul a invocat că nu au fost epuizate căile de recurs interne accesibile. El a susținut că reclamantii puteau să acționeze în judecată executorul judecătoresc în conformitate cu articolul 20 al Constituției și articolul 426 al vechiului Cod de procedură civilă („vechiul CPC”).

16. Curtea notează că a respins deja o obiecție similară în ceea ce privește articolul 426 al vechiului CPC invocată de Guvernul reclamat, deoarece „chiar dacă presupunem că reclamantul ar fi depus recurs împotriva actelor executorului judecătoresc și ar fi obținut o hotărâre care să confirme că neexecutarea a fost ilegală conform dreptului național, o astfel de acțiune nu ar fi obținut nimic nou, singura consecință fiind eliberarea unui alt titlu executoriu care ar permite executorului judecătoresc să continue executarea hotărârii” (*Popov v. Moldova*, citată mai sus, § 32). Curtea nu găsește niciun motiv care i-ar permite să ajungă la o altă concluzie în această cauză.

17. Din aceleași motive, Curtea consideră că articolului 20 al Constituției, care prevede dreptul general de acces la justiție, nu a oferit reclamantilor un remediu efectiv. Deși hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 19 iunie 2000 „Cu privire la aplicarea în practica judiciară de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale” ar fi putut permite reclamantului să invoce direct prevederile Convenției în fața instanțelor judecătorești naționale, o astfel de referire ar fi rezultat într-„un alt titlu executoriu care ar permite executorului judecătoresc să continue executarea hotărârii”.

C. Concluzia

18. Curtea consideră că pretențiile reclamantilor în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ridică probleme de drept care sunt suficient de serioase încât examinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Curtea, prin urmare, declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

19. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 Protocolul nr. 1 în numeroase cauze ce țin de executarea întârziată a hotărâ-

rilor judecătorești (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova* citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004).

Examinând materialele prezentate ei, Curtea notează că cererile nu conțin niciun element care i-ar permite să ajungă la o altă concluzie în aceste cauze. Două din aceste cauze necesită clarificări.

20. Curtea notează că Guvernul a declarat că titlul executoriu emis în favoarea dlui Cebanenco (cererea nr. 32759/03) nu a fost înaintat repetat organelor de executare competente după ce a fost retras de către reclamant. În sprijinul acestui argument, Guvernul a prezentat o hotărâre judecătorească națională prin care a fost respinsă cererea reclamantului de indexare a sumelor adjudecate, din motivul că nu a existat nicio dovadă a faptului că o înaintare repetată a avut loc. Reclamantul a susținut că el a înaintat repetat titlul executoriu: acest fapt a fost confirmat prin scrisoarea din 10 octombrie 2003 a Departamentului de Executare a Deciziilor Judiciare („Departamentul”). În acea scrisoare, Departamentul a răspuns cererii reclamantului de a executa hotărârea judecătorească în favoarea sa, informându-l că în acel moment executarea hotărârii în favoarea sa nu era posibilă și că în 2002 și 2003 două propuneri de executare a hotărârii au fost făcute Ministerului reclamat. Scrisoarea identifica corect reclamantul, debitorul său, numărul și data titlului executoriu, precum și suma acordată, fiind menționate câteva măsuri întreprinse în vederea executării hotărârii atât înainte, cât și după data la care reclamantul a retras titlul executoriu.

21. Instanța judecătorească națională a constatat că titlul executoriu a fost remis Trezoreriei, și că imposibilitatea executării acestuia nu a fost determinată de omisiunea Ministerului reclamat, ci, mai degrabă, de lipsa finanțării. Instanța a confirmat astfel că a fost folosită o modalitate de executare a hotărârii (prin intermediul Trezoreriei).

22. Chiar dacă scrisoarea Departamentului a fost „o eroare administrativă”, după cum a susținut Guvernul, aceasta demonstrează faptul că la acel moment autoritățile statale competente știau despre existența unei hotărâri irevocabile și despre neexecutarea continuă a acesteia. Mai mult, ele nu au considerat că reclamantul nu a luat măsurile necesare și nici nu au invocat această chestiune. Prin urmare, Curtea nu consideră că Guvernul poate invoca necunoașterea existenței unei hotărâri emise împotriva unuia dintre ministerele sale, sau neprezentarea de către reclamant a titlului executoriu autorităților.

23. De asemenea, Curtea constată că hotărârea irevocabilă pronunțată în favoarea dlui Popovici (cererea nr. 5742/03) nu a fost executată timp de 12 luni și 18 zile. În timp ce o asemenea perioadă de timp nu întotdeauna poate fi considerată *per se* excesivă, trebuie luată în considerație natura despăgubirii. Curtea acordă o importanță deosebită faptului că despăgubirea în cauză constituie o compensație pentru detenție, care a fost considerată ilegală de către instanțele

judecătorești naționale. Întârzierea plății unor asemenea compensații ar trebui să intensifice frustrarea care deja a rezultat din detenția ilegală. Astfel, autoritățile aveau o obligație deosebită de a asigura o executare promptă a hotărârii. În fapt, cererea lui de executare a hotărârii a fost lăsată fără răspuns. Această omisiune de a executa o hotărâre a fost, în circumstanțele prezentei cauze, excesivă (*Shmalko v. Ukraine*, nr. 60750/00, §§ 45-46, 20 iulie 2004, și *Malinovskiy v. Russia*, nr. 41302/02, § 40, 7 iulie 2005).

24. Având în vedere jurisprudența sa cu privire la acest subiect (a se vedea *inter alia* § 19 de mai sus), Curtea consideră că omisiunea de a se conforma hotărârilor executorii în favoarea reclamanților a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție în privința fiecărui reclamant.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

25. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

26. Reclamanții au solicitat următoarele sume cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al neexecutării de către autorități a hotărârilor: dl Lupăcescu – 341.58 euro (EUR), dna Roșcina – EUR 363.53, dl Popovici – EUR 187.47, dl Purice a formulat câteva pretenții examinate în paragraful 32 de mai jos, dl Simionel – EUR 263.59, dl Cojuhari – 166,144 MDL, cu titlu de prejudiciu material și moral, și dl Cebanenco – EUR 516. Ei au susținut că dacă ar fi obținut mijloacele bănești la timp, ei le-ar fi putut depune în bănci comerciale și ar fi obținut sumele de mai sus drept dobândă.

27. Guvernul a declarat că sumele pretinse sunt excesive și a susținut că faptul executării hotărârilor a compensat efectiv reclamanții pentru orice prejudiciu cauzat. El a contestat modalitatea de calcul a prejudiciului material pretins de reclamanți.

28. În privința cererilor dlui Simionel și dlui Cebanenco, Guvernul a susținut că ei puteau să solicite instanțelor de judecată naționale, în conformitate cu articolul 253 al Codului de procedură civilă, indexarea sumelor adjudecate. În sprijinul acestui argument Guvernul a prezentat copia unei hotărâri în care unei persoane i-au fost acordate compensații pentru pierderile cauzate de inflație.

29. Curtea consideră că dl Simionel trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al imposibilității de a folosi și de a dispune de banii acordați lui prin hotărârea irevocabilă pronunțată în favoarea sa: reclamantul cere de la această Curte compensații pentru imposibilitatea sa de a folosi banii adjudecați, și nu pentru consecințele inflației (*Roșca v. Moldova*, nr.6267/02, § 36, 22 martie 2005).

30. Cererea dlui Cebanenco privind indexarea sumelor adjudecate a fost respinsă, cauza sa a fost apoi redeschisă și în prezent se află pe rolul instanțelor judecătorești naționale. Curtea consideră că argumentul Guvernului referitor la indexare se referă, în esență, la pretențiile reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă, în privința cărora nu există o cerință de epuizare separată a căilor de recurs interne (*De Wilde, Ooms and Versyp v. Belgium* (articolul 50), hotărârea din 10 martie 1972, Seria A nr. 14, §§ 14-17).

31. Curtea notează că toți reclamanții (cu excepția dlui Purice) și-au recuperat sumele acordate lor. Prin urmare, ei pot avea dreptul la acordarea compensațiilor doar în privința venitului ratat. Luând în considerație metodologia de calcul folosită în cauza *Prodan* și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă următoarele sume cu titlu de prejudiciu material cauzat ca urmare a neexecutării hotărârilor irevocabile: dlui Lupăcescu - EUR 341.58, dnei Roșcina - EUR 363.53, dlui Popovici - EUR 156, dlui Simionel - EUR 169, dlui Cojuhari - EUR 124 și dlui Cebanenco - EUR 516.

32. Curtea notează că, aparent, dl Purice a primit suma de MDL 15,799.35 din suma totală de MDL 19,986 stabilită în cele șapte hotărâri în favoarea lui. Diferența de MDL 4,108.5 nu a fost plătită până astăzi. Prin urmare, Curtea consideră că acestui reclamant i-a fost cauzat un prejudiciu material suplimentar prin neplata integrală a sumelor acordate lui. Din aceste considerente, Curtea îi acordă întreaga sumă solicitată, ceea ce reprezintă EUR 518.53.

B. Prejudiciul moral

33. Reclamanții au solicitat următoarele sume cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării de către autorități a hotărârilor irevocabile pronunțate în favoarea lor: dl Lupăcescu – EUR 100,000, dna Roșcina – EUR 100,000, dna Gașpar – EUR 50,000, dl Popovici – EUR 100,000; dl Purice – EUR 100,000, dl Simionel - EUR 1,500 și dl Cebanenco - EUR 5,000.

34. Guvernul a contestat sumele pretinse de reclamanți, susținând că, în lumina jurisprudenței Curții și a realităților din Republica Moldova, ele sunt excesive. El a declarat că în unele cauze simpla constatare de către Curte a unei violări a fost considerată ca o satisfacție echitabilă suficientă. În continuare, Guvernul a făcut referire la cauza *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, ECHR 2002-III, în care reclamantului i-a fost acordată suma de EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu moral.

35. Curtea consideră că reclamanților trebuia să le fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al neexecutării hotărârilor. Atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, suferit de fiecare reclamant, Curtea ia în considerație asemenea factori precum vârsta reclamantului, venitul său personal, durata procedurilor de executare și alte aspecte relevante. Ea acordă dlui Lupăcescu – EUR 1,400, dnei Roșcina – EUR 1,200, dlui Popovici - EUR 800, dlui Purice - EUR 1,600 și celorlalți - câte EUR 1,000: dnei Gașpar, dlui Simionel, dlui Cojuhari și dlui Cebanenco.

C. Costuri și cheltuieli

36. Reclamanții, de asemenea, au pretins următoarele sume pentru cheltuieli de reprezentare și de secretariat: dl Lupăcescu – EUR 1,050, dna Roșcina – EUR 1,050, dna Gașpar – EUR 1,500, dl Popovici – EUR 1,500; dl Purice – EUR 1,050, dl Simionel - EUR 830 și dl Cojuhari - USD 900. Ei au făcut referire la contractele încheiate cu avocații lor, potrivit cărora onorariile urmau să fie plătite doar în caz de succes.

37. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că acestea sunt excesive și că reclamanții nu au dovedit pretinsele cheltuieli de reprezentare.

38. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

39. În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, trebuie prezentată o listă detaliată a tuturor pretențiilor, în lipsa căreia Camera poate respinge pretențiile în totalitate sau în parte.

40. În această cauză, Curtea a luat notă de lista detaliată a orelor de lucru asupra cauzelor, precum și de caracterul relativ simplu al cauzelor. De asemenea, ea notează că dl Lupăcescu, dna Roșcina, dl Popovici, dl Purice și dl Simionel au eliberat procuri pentru a fi reprezentați în fața Curții de aceeași organizație - „Juriștii pentru drepturile omului”, că toate cazurile sunt asemănătoare după natura lor și că argumentele prezentate de organizație erau similare în fiecare caz. În lumina celor menționate mai sus, Curtea nu consideră că costurile pretinse au fost rezonabile ca mărime. Ea acordă fiecărui reclamant câte EUR 300, plus orice taxă care poate fi percepută.

În continuare, Curtea notează că dna Gașpar și dl Cojuhari nu au prezentat informații cu privire la numărul de ore lucrate de reprezentant și tariful perceput de acesta pentru o oră de lucru. Prin urmare, Curtea decide să nu aloce nicio sumă cu titlu de costuri și cheltuieli celor doi reclamanți (*Pasteli and Others v. Moldova*, nr. 9898/02, 9863/02, 6255/02 și 10425/02, § 43, 15 iunie 2004).

D. Dobânda de întârziere

41. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererile admisibile;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în privința fiecărui reclamant;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 al Convenției în privința fiecărui reclamant;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume persoanelor ce urmează:
 - dlui Lupăcescu - EUR 341.58 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,400 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 300 cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dnei Roșcina - EUR 363.53 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,200 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 300 cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dnei Gașpar - EUR 1,000 cu titlu de prejudiciu moral;
 - dlui Popovici - EUR 156 cu titlu de prejudiciu material, EUR 800 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 300 cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dlui Purice - EUR 518.53 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,600 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 300 cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dlui Simionel - EUR 169 cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,000 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 300 cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dlui Cojuhari - EUR 124 cu titlu de prejudiciu material și EUR 1,000 cu titlu de prejudiciu moral;
 - dlui Cebanenco - EUR 516 cu titlu de prejudiciu material și EUR 1,000 cu titlu de prejudiciu moral.
 - (b) ca aceste sume să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (c) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata

minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente.

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 21 martie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier Adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

CONSEIL
DE L'EUROPE

COUNCIL
OF EUROPE

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

Numele și numărul cererii	Data de naștere și domiciliul	Numele reprezentantului	Data depunerii cererii	Data comunicării	Data hotărârii irevocabile	Data executării	Articolele invocate
Valeriu Lupăcescu, 3417/02	1945, Chișinău	Juriștii pentru drepturile omului	19/12/2001	08/10/2003	05/11/1997 și 31/01/2001	19/12/2003 și 13/02/2004	Art.6, P1-1
Tatiana Roșcina, 5994/02	1951, Chișinău	Juriștii pentru drepturile omului	26/09/2001	07/10/2003	05/05/2000	18/12/2003	Art.6, P1-1
Galina Gașpar, 28365/02	1954, Sculeni	Juriștii pentru drepturile omului	04/07/2002	24/09/2004	05/02/2002	02/03/2004	Art.6, P1-1
Petru Popovici, 5742/03	1980, Rezina	Juriștii pentru drepturile omului	03/12/2002	07/10/2003	27/06/2002	14/07/2003	Art.6, P1-1
Valeriu Purice, 8693/03	1953, Chișinău	Juriștii pentru drepturile omului	24/02/2003	07/10/2003	23/06/1998, 24/12/2001, 27/02/2002, 29/04/2002 (2 hotărâri), 18/07/2002, 19/07/2002	26/11/2003 și 29/11/2003	Art.6, P1-1
Timofei Simionel, 31976/03	1945, Chișinău	Juriștii pentru drepturile omului	09/07/2003	09/12/2004	05/06/2001	22/12/2003	Art.6, P1-1
Igor Cojehari, 13681/03	1961, Chișinău	Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova	10/04/2001	08/10/2003	01/08/1997	18/12/2003	Art.6, P1-1
Alexandru Cebanenco, 32759/03	1962, Chișinău	Andrei Beruciașvili	18/08/2003	09/12/2004	15/08/2002	10/03/2005	Art.6, P1-1

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA CORSACOV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 18944/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

4 aprilie 2006

DEFINITIVĂ

04/07/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Corsacov c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dna L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 14 martie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 18944/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu articolul 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Mihai Corsacov („reclamantul”), la 6 august 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna Doina Străisteanu, care a acționat inițial în numele „Comitetului Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova”, o organizație non-guvernamentală cu sediul la Chișinău, iar ulterior în nume propriu. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că el a fost supus unei brutalități severe din partea poliției și că autoritățile nu au efectuat o cercetare adecvată a incidentului, ceea ce constituie o violare a articolului 3. De asemenea, el s-a plâns în temeiul articolului 13 al Convenției.

4. Cauza a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 22 iunie 2004, o Cameră din cadrul acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea.

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

6. Printr-o decizie din 13 septembrie 2005, Curtea a declarat cererea admisibilă.

7. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul s-a născut în 1981 și locuiește în Cărpineni, Moldova.

9. La 9 iulie 1998, reclamantul, care pe atunci avea vârsta de șaptesprezece ani, a fost reținut fiind acuzat de furt. În timp ce era condus spre mașina de poliție el a încercat să arunce un cuțit de buzunar. După ce au fost atenționați de un trecător, polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac l-au trântit pe reclamant la pământ. Conform spuselor reclamantului, ei, de asemenea, l-au lovit în față și i-au pus cătușele. Se pare că ei, de asemenea, l-au agresat pe parcursul drumului spre secția de poliție.

10. Se pretinde că la secția de poliție polițiștii au continuat să-l bată pe reclamant pe durata interogării. Ei l-au lovit cu picioarele, i-au aplicat lovituri cu pumnii și l-au bătut cu bastoane pe tot corpul și pe tălpile picioarelor pentru a obține recunoașterea vinovăției. Pe parcursul bătăilor el era încătușat. De asemenea, el pretinde că a fost suspendat de o bară de metal o perioadă îndelungată de timp. Guvernul neagă aceste acuzații.

11. La 10 iulie 1998, reclamantul pretinde că el a fost dus în pădure de către polițiștii care l-au arestat pentru reconstituirea faptelor. El pretinde că a fost bătut pe parcursul drumului spre pădure. Se pretinde că în pădure unul din polițiști a pus pistolul la capul reclamantului și l-a amenințat că-l împușcă dacă nu-și recunoaște vina. El a fost eliberat din detenție în seara acelei zile. După cum se pare din documentele prezentate de către părți, reclamantul a recunoscut că a comis furtul. Totuși, ulterior urmărirea penală împotriva sa a fost încetată din motivul lipsei „elementelor constitutive” ale unei infracțiuni.

12. Potrivit Guvernului, reclamantul nu a putut fi amenințat cu arma de către polițiști, deoarece aceștia nu l-au însoțit în pădure. El a fost dus în pădure în scopul efectuării investigațiilor, dar nu în vederea reconstituirii faptelor.

13. La 11 iulie 1998, starea sănătății reclamantului s-a înrăutățit și mama sa l-a dus la un medic, care a stabilit că el a suferit o traumă cerebrală și sindromul cerebral post-contuzie.

14. La 13 iulie 1998, un medic legist a examinat reclamantul și a stabilit că el avea vânătăi surii-gălbui de 3 x 2 cm și de 6 x 5 cm în jurul ochiului drept, al urechii drepte, buzelor și pe talpa piciorului stâng. Țesutul moale de pe cap, precum și dinții din partea dreaptă îi provocau durere la atingere. Medicul a conchis că leziunile corporale puteau fi provocate de lovituri cu un obiect conțondent, posibil în condițiile descrise de către reclamant și corespund categoriei de leziuni corporale ușoare.

15. La 13 iulie 1998, mama reclamantului a depus o plângere penală la procuratura Hâncești, solicitând pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor care se pretindea că l-au maltratat pe fiul său și l-au amenințat cu moartea.

16. La 14 iulie 1998, un ORL-ist l-a examinat pe reclamant și a conchis că el suferea de hiperemie și că a suferit o perforare centrală a membranei timpanului drept.

17. La 28 iulie 1998, un alt specialist a ajuns la concluzia că reclamantul suferea de otită acută post traumatică în partea dreaptă și de otită agnogenică în partea stângă cu surditate de percepție.

18. Între 14 și 25 iulie, 30 iulie și 22 august, 2 și 17 septembrie și 14 octombrie și 3 noiembrie 1998, reclamantul a fost spitalizat cu diagnosticul de traumă cerebrală și surditate de percepție brusc instalată.

19. La 3 august 1998, mama reclamantului a fost informată de către procuratura Hâncești că plângerea sa a fost respinsă din motivul lipsei „elementelor constitutive” ale unei infracțiuni. Ea a contestat această ordonanță la procurorul ierarhic superior.

20. La 21 august 1998, mama reclamantului a primit o scrisoare de la un procuror ierarhic superior din procuratura Hâncești, prin care era informată că plângerea sa a fost respinsă. Ea a contestat această ordonanță la Judecătoria sectorului Hâncești.

21. La 16 noiembrie 1998, Judecătoria sectorului Hâncești a anulat ordonanța procurorului de respingere a plângerii reclamantului cu privire la maltratare și a dispus efectuarea unei anchete suplimentare. Ea a constatat *inter alia* că nu era disputat faptul că reclamantul a suferit leziuni corporale pe data de 9 iulie 1998, fie la secția de poliție, fie în drum spre aceasta, însă circumstanțele nu erau clare. Instanța, de asemenea, a constatat că procuratura Hâncești nu a acordat suficientă atenție faptului că începând din 9 iulie 1998 reclamantul a fost supus permanent tratamentului medical în spital și, astfel, a fost lipsit de posibilitatea de a frecventa școala.

22. La 15 ianuarie 1999, procuratura Hâncești a adoptat o nouă ordonanță prin care ea din nou a refuzat să pornească urmărirea penală împotriva polițiștilor care se pretindea că au maltratat reclamantul. În ordonanță se menționa *inter alia* că leziunile suferite de reclamant au fost cauzate prin căderea sa din 9 iulie 1998, atunci când polițiștii au trebuit să-l trântescă la pământ pentru a contracara atacul său cu un cuțit asupra unuia din ei. Ordonanța se baza pe o expertiză medicală din 14 ianuarie 1999 care menționa că leziunile ar fi putut fi cauzate fie de un obiect contondent, fie printr-o cădere. Mama reclamantului s-a adresat Procuraturii Generale.

23. La 25 februarie 1999, Procuratura Generală a anulat ordonanța din 15 ianuarie 1999 ca fiind „emisă prematur”, iar dosarul a fost remis procuraturii Hâncești pentru o examinare suplimentară. Procuratura a constatat *inter alia* că cercetarea nu a elucidat circumstanțele pretinsului atac cu cuțitul comis de către reclamant asupra unuia dintre polițiști.

24. La 15 martie 1999, Procuratura Hâncești a emis o nouă ordonanță prin care a refuzat pornirea urmării penale împotriva polițiștilor pe motiv că acțiunile lor nu prezentau niciun semn al unei infracțiuni.

25. La 25 martie 1999, procurorul ierarhic superior a anulat ordonanța din 15 martie 1999 pe motiv că pretinsul atac cu cuțitul al reclamantului împotriva polițiștilor nu a fost cercetat în mod corespunzător.

26. La 9 aprilie 1999, Procuratura Hâncești a adoptat o nouă ordonanță prin care ea din nou a refuzat pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor, deoarece acțiunile lor au fost justificate. În același timp, procuratura a constatat că reclamantul nu a atacat polițiștii cu cuțitul, ci mai degrabă polițiștii au crezut că exista riscul ca el să-i atace. Mama reclamantului a contestat această ordonanță la procurorul ierarhic superior.

27. La 1 mai 1999, procurorul ierarhic superior a anulat ordonanța din 9 aprilie 1999 și a dispus pornirea urmăririi penale împotriva celor doi polițiști.

28. La o dată nespecificată, reclamantul a depus o plângere la Ministerul Afacerilor Interne.

29. La 14 iunie 1999, Ministerul Afacerilor Interne a informat reclamantul că polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac vor fi sancționați disciplinar doar dacă va fi constatăată vinovăția lor într-un proces penal.

30. La 20 septembrie 1999, procuratura Hâncești a emis ordonanța de refuz de pornire a urmăririi penale. Ordonanța a constatat *inter alia* că reclamantul a avut un cuțit în mână sa, dar că el nu a încercat să atace polițiștii cu el. Mama reclamantului a contestat această ordonanță.

31. La 18 noiembrie 1999, procurorul ierarhic superior din cadrul procuraturii Lăpușna a respins această plângere. În ordonanță se prevedea *inter alia* că leziunile suferite de reclamant au fost cauzate prin căderea sa la 9 iulie 1998, când reclamantul a încercat să arunce cuțitul său, iar polițiștii au crezut că el va folosi cuțitul împotriva lor și l-au trântit la pământ. Starea sănătății reclamantului era „normală” și niciun martor nu a văzut că polițiștii l-au bătut. Mama reclamantului a contestat această ordonanță.

32. La 10 februarie 2000, Procuratura Generală a admis plângerea reclamantului și a dispus redeschiderea urmăririi penale. Ea a declarat *inter alia* că cercetarea a fost desfășurată „de o manieră extrem de superficială”. Ea a indicat anchetatorilor *inter alia* să audieze din nou martorii și părțile cauzei și să cerceteze dacă polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac au tras focuri de armă în pădure. De asemenea, ea a dispus o examinare medicală a reclamantului și a notat câteva declarații contradictorii ale martorilor și încălcări procedurale.

33. La 28 februarie 2000, la cererea anchetatorului V.B. din procuratura Hâncești, a fost instituită o comisie medicală independentă compusă din 4 medici legiști cu experiență care au efectuat o cercetare medicală detaliată. În baza unor certificate medicale anterioare și a propriei cercetări, comisia a întocmit un raport care menționa următoarele:

„Pe parcursul examinării medicale s-a constatat că reclamantul avea vânătăi în jurul ochiului drept, al urechii drepte, pe buze și pe talpa piciorului stâng.

Din fișele medicale ale reclamantului reiese că la vârsta de 8 luni el a suferit o otită purulentă la urechea stângă.

La 11 iulie 1998, un medic neurolog a constatat că reclamantul a suferit o traumă acută la cap cu sindrom cerebrostenic.

La 14 iulie 1998, un ORL-ist a constatat că reclamantul a suferit o hiperemie timpanică și a avut o perforare centrală a membranei timpanului ca rezultat al unei barotraume [o leziune cauzată de schimbarea rapidă și extremă a presiunii] suferite la 9 iulie 1998.

La 14 iulie 1998, reclamantul nu părea să aibă vreo leziune la dinții săi.

La 28 iulie 1998, un ORL-ist a constatat că reclamantul a suferit o otită acută media post-traumatică la urechea dreaptă și o otită agnogenică la urechea stângă. El a suferit de surditate de percepție brusc instalată.

La 9 octombrie 1998, un medic neurolog a constatat că, în urma traumei suferite la cap, reclamantul a suferit o hipertensiune intercraniană cu semne de epilepsie.

La 20 aprilie 2000, reclamantul a fost examinat de un otolaringolog care a constatat că el a suferit o hipoacuzie bilaterală post-traumatică [o pierdere ușoară a capacității de auz]. A fost recomandată spitalizarea sa.

...

1. În baza celor menționate mai sus, comisia a ajuns la concluzia că domnul Corsacov a suferit leziuni corporale sub formă de vânătăi pe față (ochiul drept, urechea dreaptă și buze) și pe talpa piciorului stâng; o traumă la cap și contuzie; otită media acută post-traumatică la urechea dreaptă și otită agnogenică la urechea stângă cu hipoacuzie bilaterală.

... Leziunile corporale ale reclamantului au necesitat tratament medical de lungă durată și pot fi calificate ca mai puțin grave.

...

3. Comisia nu are nici un temei obiectiv să creadă că leziunile corporale ar fi putut fi suferite de reclamant înainte de 9 iulie 1998.

4. Aceste leziuni au fost cauzate prin acțiunea unor corpuri contondente (lovire), posibil în circumstanțele descrise de reclamant, și ele nu au putut fi produse prin cădere.

5. ... Actualmente starea sănătății domnului Corsacov este relativ satisfăcătoare, el suferind de hipoacuzie bilaterală post-traumatică...”

34. La 10 iunie 2000, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță de refuz în pornirea urmăririi penale. Ordonanța prevedea *inter alia* că reclamantul a avut un cuțit în mâna sa, dar că el nu a încercat să atace polițiștii cu el. Mama reclamantului a contestat această ordonanță.

35. La 12 iulie 2000, Procuratura Generală a anulat ordonanța din 10 iunie 2000 și a dispus desfășurarea unei investigații suplimentare. Ea a constatat *inter alia* că ordonanța anulată a fost ilegală și a avut un caracter tendențios. Ordonanța prevedea *inter alia*:

„Contrar concluziei comisiei medicale care a constatat în mod clar că leziunile corporale ale domnului Corsacov au fost cauzate prin lovituri cu un obiect contondent, posibil în circumstanțele descrise de reclamant și că ele n-au putut fi produse prin cădere, anchetatorul V.B. a indicat în ordonanța sa că leziunile corporale au fost cauzate prin căderea reclamantului...”

36. La 30 august 2000, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a refuzat pornirea urmăririi penale împotriva reclamantului pentru pretinsul atac cu cuțitul asupra polițiștilor la 9 iulie 1998. Ea a constatat că nu exista niciun temei să se creadă că reclamantul a intenționat să folosească cuțitul împotriva polițiștilor.

37. La 31 august 2000, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a fost refuzată pornirea urmăririi penale împotriva polițiștilor. Ea a declarat *inter alia* că reclamantul a avut un cuțit în mână și că polițiștii au crezut că a existat o amenințare la adresa lor și l-au trântit la pământ. Prin urmare, reclamantul a suferit leziunile sale corporale prin lovirea de pământ cu capul, în timp ce polițiștii au acționat în legitimă apărare. Reclamantul a contestat această ordonanță.

38. La 21 ianuarie 2001, ordonanța din 31 august 2000 a fost anulată de către Procuratura Generală, urmărirea penală fiind redeschisă.

39. La 28 februarie 2001, procuratura Lăpușna a refuzat din nou urmărirea penală împotriva polițiștilor. Reclamantul a contestat această ordonanță.

40. La 20 martie 2001, procurorul ierarhic superior din procuratura Lăpușna a anulat ordonanța din 28 februarie 2001 și a dispus redeschiderea urmăririi penale.

41. La 20 iunie 2001, procuratura Lăpușna a emis o ordonanță prin care a respins plângerea reclamantului. Această ordonanță prevedea *inter alia* că:

„... În conformitate cu certificatul medical din 15 iulie 1998, Corsacov avea vânătași în jurul ochiului drept, al urechii drepte și consecințe ale unei barotraume, o traumă la cap, care ar fi putut fi cauzate prin cădere și care puteau fi calificate drept leziuni corporale ușoare.

Conform concluziei comisiei [raportul de expertiză medicală din 28 februarie 2000], dinții domnului Corsacov nu au suferit leziuni și s-a constatat că el suferea de otită media acută post-traumatică la urechea dreaptă și otită agnogenică la urechea stângă cu hipoaucuzie bilaterală, care, de asemenea, ar fi putut fi cauzate prin lovituri.

Nu se dispută faptul că reclamantul avea leziuni corporale; totuși, leziunile corporale au fost cauzate în limitele legii. Referitor la otita agnogenică la urechea stângă, se presupune că reclamantul suferea de această afecțiune încă din copilărie... În conformitate cu opinia medicului A.M., otita agnogenică la urechea stângă nu are nici o legătură cu otita de la urechea dreaptă și ar fi putut fi cauzată de o răceală sau infecție, dar nu de lovituri.

Surditatea poate avea mai multe cauze și pentru a cunoaște etiologia sa este important de a determina momentul apariției ei. În această cauză este imposibil de stabilit momentul exact la care reclamantul a început să surzească; mai mult, în prima sa declarație, Corsacov a declarat că numai după aplicarea loviturilor el a început să audă sunete în urechea sa dreaptă, dar el nu a spus nimic despre durerea și surditatea la urechea sa stângă.

Ofițerii de poliție [A. Tulbu și V. Dubceac] și martorul C. au declarat că, la 9 iulie 1998, în drum spre secția de poliție, nu a fost folosită forța fizică împotriva reclamantului, cu excepția cazului când el a fost deposedat de cuțitul pe care-l ținea în mână. Atunci, prin modalități tehnice speciale, reclamantul a fost trântit la pământ, lovindu-se cu capul...

Corsacov a admis faptul că a avut un cuțit și a explicat că el a încercat să-l arunce pentru a evita orice conflict la secția de poliție.

Polițiștii M.I. și D.I., care erau prezenți în secția de poliție la 9 iulie 1998, au declarat că nimeni nu a folosit forța fizică împotriva reclamantului în prezența lor, el nu a fost încătușat și bătut cu bastonul. ...

Mama reclamantului a declarat că, în seara zilei de 9 iulie 1998, ea și-a vizitat fiul la secția de poliție și acesta nu avea nici o leziune... Unchiul reclamantului, B.V., de asemenea, a declarat că el a vizitat reclamantul la secția de poliție la 10 iulie 1998, între orele 1:00 și 2:00 noaptea, și că el nu avea nici un semn de leziuni..., iar reclamantul nu i s-a plâns de faptul că ar fi fost bătut.

...

Leziunile corporale suportate de dl Corsacov au fost cauzate prin lovirea de pământ cu capul în momentul în care polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac s-au aflat într-un pericol real de a fi răniți. Polițiștii au acționat în limitele articolelor 14 și 15 ale Legii cu privire la poliție atunci când l-au deposedat de cuțit.”

42. Ordonanța nu conținea nicio referire la acuzațiile reclamantului că la 10 iulie 1998 el a fost dus în pădure și amenințat cu moartea. Reclamantul a contestat această ordonanță.

43. După 20 iunie 2001, urmărirea penală a fost redeschisă și încetată de mai multe ori. Ordonanța definitivă de încetare a urmării penale a fost emisă la 10 ianuarie 2002 de către procuratura Lăpușna.

44. După ce cauza a fost declarată admisibilă de către Curte la 7 noiembrie 2005, Procuratura Generală a ordonat redeschiderea urmării penale. Această urmărire penală continuă. Potrivit Guvernului, redeschiderea urmării penale a fost ordonată din cauza îngrijorării Procurorului General că leziunile corporale cauzate reclamantului în iulie 1998 au dus la invaliditate de gradul II, care, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, este echivalentă cu pierderea capacității de muncă în proporție de 50-75 % și că reclamantul a necesitat îngrijire medicală permanentă.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

45. Codul de procedură penală în vigoare între 24 martie 1961 și 12 iunie 2003 prevede următoarele:

Articolul 193

„Plîngerile în scris împotriva actelor organului de cercetare penală sau ale anchetatorului penal se adresează procurorului.”

Articolul 194

„În termen de trei zile de la primirea plîngerii, procurorul este obligat s-o examineze și să comunice celui care a întocmit-o hotărîrea sa. În caz de respingere a plîngerii procurorul este obligat să arate motivele pentru care o consideră neîntemeiată.”

Articolul 195/1

„Plîngerea împotriva hotărîrilor și acțiunilor organului de urmărire penală și ale procurorului poate fi înaintată în instanța de judecată de către bănuit, învinuit, apărător, partea vătămată ...

Persoanele specificate la alin.1 din prezentul articol au dreptul să atace în instanța de judecată ... hotărîrile privind suspendarea sau clasarea dosarului penal ...

Plîngerea poate fi înaintată judecătorului judecătoriesei din raza de activitate a procuraturii în termen de 10 zile de la data primirii înștiințării referitor la respingerea plîngerii sau la expirarea termenului de 10 zile de la data depunerii plîngerii pe adresa procurorului, dacă acesta nu a dat răspuns.”

Articolul 195/3

„Persoanele ale căror drepturi și interese au fost lezate prin refuzul de a porni procesul penal pot depune în instanța de judecată o plîngere împotriva legalității ordonanței de refuz în termen de 10 zile de la data cînd au luat cunoștință de ea.”

Articolul 195/4

„... Instanța de judecată cercetează concluziile despre lipsa motivelor și temeiurilor legitime pentru pornirea procesului penal, cauzele pentru care s-a emis o astfel de ordonanță, precum și corespunderea cu normele dreptului procesual a temeiurilor referitoare la refuzul de a porni procesul penal.

În urma controlului judiciar, instanța de judecată pronunță una din următoarele încheieri:

- 1) privind anularea ordonanței despre refuzul de a porni procesul penal;
- 2) privind modificarea temeiurilor refuzului, considerîndu-l legal în esență;
- 3) privind respingerea plîngerii... ”

46. Vechiul Cod penal în vigoare între 24 martie 1961 și 12 iunie 2003 prevede următoarele:

Articolul 185

„... Excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, însoțite fie de acte de violență, fie de folosirea armei, fie de acțiuni de tortură și care jignesc demnitatea personală a părții vătămate, se pedepsește cu privațiune de libertate pe un termen de la trei la zece ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a practica anumite activități pe un termen de pînă la cinci ani. ...”

47. Vechiul Cod civil în vigoare pînă la 12 iunie 2003 prevede următoarele:

Articolul 475

„Dauna cauzată persoanei sau bunurilor unui cetățean, trebuie reparată de către persoana, care a cauzat dauna, în întregime...

...

Dauna cauzată prin fapte licite nu trebuie să fie reparată, decât în cazurile prevăzute de lege.”

48. Legea cu privire la poliție din 18 decembrie 1990 prevede următoarele:

Articolul 14. Condițiile și limitele aplicării forței, mijloacelor speciale și a armei de foc

„Poliția are dreptul să aplice forța fizică, mijloacele speciale și arma de foc în cazurile și în modul prevăzute de prezenta lege.

Aplicarea forței, mijloacelor speciale sau a armei de foc trebuie să fie precedată de un avertisment privind intenția recurgerii la ele cu acordarea unui timp suficient pentru reacția de răspuns, cu excepția cazurilor în care tergiversarea aplicării forței fizice ... generează un pericol direct pentru viața și sănătatea cetățenilor și a colaboratorilor poliției sau poate conduce la alte urmări grave.

...

În toate cazurile când aplicarea forței nu poate fi evitată, colaboratorii poliției sînt datori să se străduiască să aducă o daună cît mai mică sănătății, onoarei, demnității și bunurilor cetățenilor, de asemenea, să asigure acordarea asistenței medicale victimelor.

În cazul rănirii sau decedării cetățenilor ca urmare a aplicării forței fizice ... colaboratorul poliției este dator să comunice despre aceasta șefului său direct, pentru ca acesta să-l înștiințeze pe procuror.

Depășirea de către colaboratorii poliției a atribuțiilor lor în ceea ce privește aplicarea forței ... atrage după sine răspunderea prevăzută de lege.”

Articolul 15. Aplicarea forței fizice

„Colaboratorii poliției aplică forța fizică, inclusiv procedee speciale de luptă, pentru curmarea infraționilor, pentru înfrîngerea rezistenței opuse cerințelor legale, dacă metodele nonviolente nu asigură îndeplinirea obligațiilor ce le revin.”

ÎN DREPT

I. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

49. Reclamantul pretinde violarea articolului 3 al Convenției, care prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

50. Curtea notează că această pretenție se referă atât la maltratarea la care a fost supus reclamantul, cât și la investigația plângerii cu privire la maltratare de către autorități.

A. Declarațiile părților

51. Potrivit reclamantului, salariile și perspectivele profesionale ale polițiștilor din Republica Moldova depind de numărul infracțiunilor descoperite. Acest lucru favorizează practici de maltratare a persoanelor bănuite în scopul de a obține recunoașterea vinovăției lor.

52. El a declarat că a fost amenințat cu moartea și bătut crunt de către polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac. El s-a referit, în special, la raportul de expertiză medicală din 28 februarie 2000, întocmit de către o comisie independentă de medici legiști numită de către procuratură (a se vedea paragraful 33 de mai sus) care, potrivit lui, a confirmat gravitatea leziunilor sale. Ca rezultat al bătăilor, el a devenit surd și incapabil de a munci, pe când era încă minor. Potrivit reclamantului, tratamentul aplicat lui a constituit tortură.

53. În observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei, din septembrie 2004, Guvernul a reiterat argumentele din ordonanța procuraturii Lăpușna din 20 iunie 2001 (a se vedea paragraful 41 de mai sus). În observațiile sale suplimentare cu privire la fondul cauzei, din noiembrie 2005, Guvernul a notat că declarațiile reclamantului sunt nefondate și că, în orice caz, tratamentul aplicat lui nu a depășit pragul stabilit de articolul 3 al Convenției. El s-a referit la constatările procuraturii Lăpușna din ordonanța sa din 20 iunie 2001 și a susținut că toate leziunile suferite de reclamant au fost cauzate prin căderea sa. Potrivit lui, polițiștii au acționat în limitele legii. Guvernul a susținut că reclamantul nu a putut dovedi existența unei legături cauzale dintre acțiunile polițiștilor și invaliditatea sa. Potrivit lui, deteriorarea sănătății reclamantului ar fi putut fi rezultatul faptului că sănătatea sa era deosebit de vulnerabilă sau din cauza unui tratament medical inadecvat, precum ar fi medicamentele inadecvate. Trântirea reclamantului la pământ i-a cauzat acestuia leziuni corporale ușoare, dar nu invaliditate de gradul II.

B. Aprecierea Curții

1. *Cu privire la pretinsa maltratare*

54. După cum a declarat Curtea, de mai multe ori, articolul 3 consfințește una din cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice. Chiar și în cele mai dificile circumstanțe, precum lupta împotriva terorismului și a crimei organizate, Convenția interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante. Spre deosebire de majoritatea normelor Convenției și ale Protocoalelor nr. 1 și nr. 4, articolul 3 nu conține prevederi care să permită excepții, iar conform articolului 15 § 2 nicio derogare de la prevede-

rile sale nu este permisă, chiar dacă este cazul unui pericol public care amenință viața națiunii (a se vedea *Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 95, ECHR 1999-V, și *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3288, § 93).

55. Curtea reamintește că atunci când unei persoane îi sunt cauzate leziuni corporale, în timp ce ea se află în detenție sau sub un alt control al poliției, orice astfel de leziune va crea o puternică prezumție că acea persoană a fost supusă maltratării (a se vedea *Bursuc v. Romania*, nr. 42066/98, § 80, 12 octombrie 2004). Ține de sarcina statului să dea o explicație plauzibilă despre circumstanțele în care au fost cauzate leziunile corporale, neîndeplinirea căreia ridică o problemă clară în temeiul articolului 3 al Convenției (*Selmouni v. France*, § 87). Nu este suficient pentru stat să se refere doar la achitarea polițiștilor acuzați în cadrul unei urmăriri penale și, prin urmare, achitarea polițiștilor după ce au fost acuzați de maltratarea unei persoane nu va scuti statul de sarcina probațiunii, în conformitate cu articolul 3 al Convenției, de a dovedi că leziunile corporale suferite de această persoană în timp ce se afla sub controlul poliției, nu au fost cauzate de polițiști (*Ribitsch v. Austria*, hotărâre din 4 decembrie 1995, Seria A nr. 336, §§ 34, 38).

(a) Constatările Curții cu privire la fapte

56. Nu se dispută faptul că, între reținerea sa la 9 iulie 1998 și seara zilei de 10 iulie 1998, reclamantul s-a aflat sub controlul poliției. De asemenea, nu poate fi disputat și faptul că reclamantul a suferit leziuni corporale în acea perioadă.

57. Esența declarațiilor Guvernului este că leziunile corporale au fost cauzate reclamantului când el a fost trântit la pământ la 9 iulie 1998 în drum spre secția de poliție (a se vedea paragraful 53 de mai sus).

58. Curtea nu este convinsă de motivele prezentate de către Guvern și consideră că el nu a dat o explicație plauzibilă despre modul cum reclamantului i-au fost cauzate leziunile corporale. Ea notează că raportul de expertiză medicală din 28 februarie 2000, întocmit de către o comisie independentă constituită din patru medici legiști cu experiență, numită de către procuratură, în mod clar, prevedea că leziunile corporale ale reclamantului nu au putut fi cauzate prin cădere, dar numai prin lovituri cu obiecte contondente (a se vedea paragraful 33 de mai sus). De asemenea, ea notează că concluziile comisiei medicale nu au fost contestate de către părțile în procedura națională și că Guvernul nu a prezentat nicio probă Curții care să pună la îndoială concluziile clare ale comisiei medicale. Prin urmare, Curtea consideră că acest raport are o valoare probatorie temeinică în ceea ce privește modul în care reclamantului i-au fost cauzate leziunile corporale.

59. Suplimentar constatării că leziunile reclamantului din regiunea capului au fost cauzate prin lovituri cu obiecte contondente și că nu ar fi putut fi cauzate prin cădere, trebuie, de asemenea, notat faptul că în raportul de expertiză al comisiei medicale din 28 februarie 2000 există o constatare clară că reclamantul avea vânătăi pe talpa piciorului stâng care, de asemenea, puteau fi cauzate

numai prin lovituri cu un obiect contondent. Această constatare corespunde plângerii reclamantului că el a fost bătut cu un baston la tâlpi pentru a fi forțat să-și recunoască vina. Totuși, autoritățile naționale nu au luat în considerație constatările comisiei medicale și au ajuns la concluzia generală că toate leziunile corporale ale reclamantului au fost rezultatul lovirii acestuia cu capul de pământ, o concluzie pe care Curtea nu o consideră credibilă.

60. În baza tuturor materialelor prezentate, Curtea conchide că Guvernul nu și-a onorat sarcina să convingă Curtea că leziunile corporale ale reclamantului au fost cauzate altfel decât prin maltratarea la care el a fost supus în timp ce se afla în custodia poliției.

61. Probele medicale arată că reclamantul a fost bătut cu obiecte contondente în cap și la talpa piciorului stâng. Se pare că în urma acestor bătăi reclamantul a suferit o traumă acută la cap și o contuzie; el avea numeroase vânătăi pe față, în jurul urechii drepte și pe talpa piciorului stâng; el a avut o perforare a membranei timpanului ca rezultat al leziunilor (a se vedea paragraful 33) și a suferit o surzenie brusc instalată care a avut drept rezultat scăderea capacității de auz (ibid.). Se pare că mai recent leziunile cauzate reclamantului s-au deteriorat în invaliditate de gradul II, care, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, corespunde pierderii capacității de muncă în volum de 50-75 %.

62. Luând în considerație că acuzația reclamantului că el ar fi fost amenințat cu arma este contestată de părți și că reclamantul nu a prezentat nicio probă cu privire la acest fapt, Curtea consideră că este incapabilă de a formula o concluzie în această parte.

(b) Caracterizarea tratamentului în conformitate cu articolul 3 al Convenției

63. Curtea, în continuare, urmează să determine forma maltratării aplicate reclamantului. Pentru a determina dacă o anumită formă de maltratare poate fi calificată drept tortură, trebuie să se ia în considerație distincția prevăzută în articolul 3 dintre acest termen și cel de tratament inuman sau degradant. Așa precum ea a constatat anterior, se pare că intenția a fost ca Convenția să stigmatizeze printr-o astfel de distincție tratamentul inuman deliberat care cauzează suferințe foarte grave și crude (a se vedea *Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, pag. 66-67, § 167). Faptul că durerea sau suferința au fost cauzate intenționat pentru a obține o recunoaștere a vinovăției este un factor care trebuie luat în considerație atunci când se decide dacă maltratarea a constituit tortură (*Aksoy v. Turkey*, hotărâre din 18 decembrie 1996, *Reports* 1996-VI, § 64; *Salman v. Turkey*, [GC], nr. 21986/93, § 114, ECHR 2000-VII).

64. În această cauză, Curtea notează, în special, intensitatea loviturilor aplicate reclamantului în urma cărora el a suferit leziuni corporale foarte serioase (a se vedea paragraful 61 de mai sus). În urma acestor leziuni, reclamantul s-a aflat aproximativ 70 de zile în spital în diferite perioade între lunile iulie și noiembrie 1998 (a se vedea paragraful 18 de mai sus). Un element important care trebuie

luat în considerație sunt consecințele pe care maltratarea le-a avut asupra sănătății reclamantului (a se vedea paragraful 61 de mai sus). Curtea, de asemenea, acordă o mare importanță vârstei fragede a reclamantului (șaptesprezece ani în ziua evenimentelor) fapt care l-a făcut deosebit de vulnerabil în fața agresorilor săi.

65. Totuși, elementul decisiv pentru determinarea formei maltratării este practica numită *falaka* (lovirea tălpilor) la care a fost supus reclamantul. Aceasta este o formă de maltratare deosebit de condamnată care presupune intenția de a obține informații, a intimida sau pedepsi. Curtea reamintește că în cauza *Salman v. Turkey* (citată mai sus, § 115), ea a constatat că folosirea practicii *falaka* însoțită de lovituri în zona pieptului a constituit tortură.

66. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că violența aplicată față de reclamant a fost de natură deosebit de gravă, capabilă să provoace dureri severe și suferințe crude, care pot fi considerate ca acte de tortură în sensul articolului 3 al Convenției.

67. În lumina celor expuse mai sus, Curtea constată că a existat o violare a articolului 3 al Convenției.

2. Cu privire la pretinsa investigație inadecvată

68. Curtea reamintește că atunci când o persoană face afirmații credibile că a fost supusă unor tratamente contrare articolului 3 al Convenției de către poliție sau alți agenți de stat, prevederile acestui articol, citite în contextul obligației generale a statului conform articolului 1 al Convenției de a „recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa drepturile și libertățile definite în Convenție”, impun efectuarea unei investigații oficiale efective. La fel ca și o investigație efectuată în temeiul articolului 2 al Convenției, o astfel de investigație ar trebui să permită identificarea și pedepsirea persoanelor responsabile. Altfel, interzicerea generală prin lege a torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane și degradante, în pofida importanței sale fundamentale, ar fi inefectivă în practică și ar face posibil, în anumite cazuri, pentru agenții de stat să comită abuzuri împotriva persoanelor aflate sub controlul lor, ei beneficiind, astfel, de o imunitate virtuală (a se vedea, printre altele, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV).

69. Investigația trebuie, de asemenea, să fie efectivă astfel încât să permită stabilirea faptului dacă forța folosită de poliție a fost sau nu justificată în circumstanțele unei cauze (a se vedea *Kaya v. Turkey*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports* 1998-I, § 87).

Investigarea acuzațiilor serioase de maltratare trebuie să fie deplină. Aceasta înseamnă că autoritățile trebuie întotdeauna să depună eforturi serioase pentru a afla ce s-a întâmplat și nu trebuie să se bazeze pe concluzii pripite sau nefondate pentru a înceta investigația sau să le pună la baza deciziilor lor (a se vedea hotărârea *Assenov and Others v. Bulgaria*, citată mai sus, § 103 et seq.). Ele trebuie să întreprindă toți pașii rezonabili și disponibili lor pentru a asigura probe cu

privire la incident, inclusiv *inter alia* declarații ale martorilor oculari și probele medico-legale (a se vedea *Tanrikulu v. Turkey* [GC], nr. 23763/94, ECHR 1999-IV, § 104 et seq. și *Gül v. Turkey*, nr. 22676/93, § 89, 14 decembrie 2000). Orice omisiune pe parcursul desfășurării investigației care subminează capacitatea sa de a stabili cauza leziunilor corporale sau identitatea persoanelor responsabile riscă să nu corespundă acestui standard.

70. În fine, investigația trebuie să fie rapidă. În cauze care cad sub incidența articolelor 2 și 3 ale Convenției, atunci când se analiza eficiența investigației oficiale, Curtea deseori a evaluat dacă la acel moment autoritățile au reacționat prompt la plângeri (a se vedea *Labita v. Italy*, citată mai sus, § 133).

71. Curtea notează că investigația a durat mai mult de trei ani, perioadă în care ea a fost încetată și redeschisă de cel puțin douăsprezece ori. Toate ordonanțele care au respins plângerile au avut aceeași concluzie: că singura cauză a leziunilor corporale ale reclamantului a fost lovirea sa cu capul de pământ, atunci când a fost trântit de către polițiști pentru a-l deposeda de cuțit. De asemenea, aceste decizii au indicat că polițiștii au fost în drept să utilizeze forța, deoarece cuțitul reclamantului a prezentat o amenințare pentru viața și sănătatea lor și că ei au acționat în limitele legii.

72. În continuare, Curtea notează că autoritățile naționale nu au oferit nicio explicație cu privire la discrepanța dintre concluziile raportului de expertiză al comisiei medicale din 28 februarie 2000, care, în mod clar, a indicat că leziunile corporale au putut fi cauzate doar ca rezultat al bătăilor, și versiunea circumstanțelor faptelor prezentată de polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac.

73. Trebuie notat, de asemenea, că investigația nu a încercat să ofere o explicație logică a cauzei vânătăilor de pe tălpile reclamantului, ignorându-le.

74. Curtea mai notează că autoritățile naționale nu au reacționat în niciun fel la plângerea reclamantului cu privire la amenințarea din 10 iulie 1998 de a fi împușcat în cap, deși reclamantul a făcut acuzații foarte clare în acest sens.

75. În lumina celor de mai sus, Curtea consideră că investigația a fost caracterizată printr-un număr de omisiuni grave și inexplicabile. Ea s-a încheiat cu adoptarea unor decizii care conțineau contradicții și concluzii nesuținute de o analiză atentă a faptelor. Autoritățile au ignorat anumite fapte și au omis să facă referire în deciziile lor la fapte îngrijorătoare.

76. În aceste circumstanțe Curtea constată că a existat o violare a articolului 3 al Convenției și în această parte.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 AL CONVENȚIEI

77. Reclamantul susține că el nu a avut un recurs efectiv în fața unei autorități naționale pentru a invoca violarea articolului 3 al Convenției și pretinde violarea articolului 13, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale ...”

A. Declarațiile părților

78. Reclamantul a declarat *inter alia* că din cauza rezultatului urmăririi penale cu privire la maltratarea sa, el nu a putut să înainteze o acțiune civilă de recuperare a daunelor împotriva polițiștilor.

79. Potrivit Guvernului, pentru a-i oferi reclamantului un recurs efectiv, la 7 noiembrie 2005, Procuratura Generală a dispus redeschiderea urmăririi penale cu privire la pretinsa maltratare a reclamantului de către polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac. El consideră că nu a existat o violare a articolului 13.

B. Aprecierea Curții

80. Așa cum s-a constatat mai sus, dreptul reclamantului de a nu fi supus torturii și de a beneficia de o investigație efectivă a plângerilor sale cu privire la aplicarea torturii a fost încălcat de către stat. Prin urmare, pretențiile reclamantului în această privință au fost serioase și legitime în sensul articolului 13 (a se vedea *Boyle and Rice v. the United Kingdom*, hotărâre din 27 aprilie 1988, Seria A nr. 131, p. 23, § 52).

81. În conformitate cu Codul Civil al Republicii Moldova în vigoare în acea perioadă (a se vedea paragraful 47 de mai sus), reclamantul ar fi putut pretinde compensații pentru cauzarea prejudiciului material și moral numai dacă prejudiciul ar fi fost cauzat prin acțiuni ilegale. Deoarece urmărirea penală desfășurată de autoritățile naționale a conchis că acțiunile polițiștilor A. Tulbu și V. Dubceac au fost legale, orice acțiune civilă împotriva lor ar fi fost inefectivă.

82. În aceste circumstanțe, Curtea conchide că reclamantul nu a avut un recurs efectiv în conformitate cu dreptul național de a pretinde compensații pentru maltratarea sa și, prin urmare, constată că a existat o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește pretenția în temeiul articolului 3.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

83. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul moral

84. Reclamantul a pretins EUR 20,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al torturii și al omisiunii autorităților de a investiga cauza sa în mod corespunzător. El a declarat că a suferit durere, neliniște, stres și frică pentru viața sa. El a devenit invalid după ce a fost supus torturii și a pierdut din capacitatea de muncă. El a primit tratament medical timp de mai mult de un an de zile în spitale și continuă să fie dependent de medicamente.

85. Guvernul a susținut *inter alia* că, luând în considerație faptul că reclamantul nu a fost supus vreunei forme de tratament care să fie contrară prevederilor articolului 3, el nu este în drept să primească vreo compensație. Leziunile corporale ale reclamantului, care au fost inițial caracterizate drept ușoare, au evoluat în invaliditate de gradul II, iar starea sănătății reclamantului s-a deteriorat. Acest lucru a constituit un motiv de îngrijorare pentru Procuratura Generală, care a redeschis investigația. Totuși, redeschiderea investigației nu a însemnat faptul că polițiștii A. Tulbu și V. Dubceac erau vinovați. Acest lucru ar fi contribuit numai la determinarea corectă a modului în care leziunile corporale au fost cauzate, precum și pentru a determina dacă tratamentul medical permanent necesar domnului Corsacov a fost rezultatul bătăilor polițiștilor sau al altor circumstanțe. Guvernul a ajuns la concluzia că reclamantul nu a reușit să demonstreze existența unei legături cauzale între prejudiciul invocat de către el și pretinsa violare a Convenției. În orice caz, în eventualitatea în care Curtea ar constata o violare, o atare constatare ar reprezenta în sine o satisfacție echitabilă suficientă.

86. Curtea notează în primul rând gravitatea extremă a încălcărilor drepturilor reclamantului. De asemenea, ea notează că, înainte de a fi agresat de către poliție, reclamantul era un adolescent care nu avea probleme de sănătate. După ce a fost agresat, el a petrecut o perioadă lungă de timp în spital, primind tratament medical și și-a pierdut parțial auzul. Mai târziu, starea sănătății sale se pare că s-a deteriorat serios. O importanță deosebită trebuie acordată modului în care autoritățile naționale au desfășurat investigația acuzațiilor de tortură ale reclamantului și faptului că în urma acestei investigații, reclamantul nu a avut posibilitatea de a solicita o compensație în fața instanțelor judecătorești civile.

87. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că suferința și frustrarea reclamantului nu pot fi compensate printr-o simplă constatare a unei violări a Convenției, așa cum a sugerat Guvernul. Luând în considerație jurisprudența sa precedentă cu privire la articolul 3 (a se vedea, în special, *Selmouni v. France*, citată mai sus, *Dikme v. Turkey*, nr. 20869/92, ECHR 2000-VIII; *Khudoyorov v. Russia*, nr. 6847/02, ECHR 2005-... (extracts)) și hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului întreaga sumă pretinsă, plus orice taxă care ar putea fi percepută.

B. Costuri și cheltuieli

88. Avocatul reclamantului a pretins EUR 5,042.67 cu titlu de costuri și cheltuieli. Ea a pretins că această sumă a acoperit cheltuielile de secretariat, cheltuielile de traducere și costurile de reprezentare. Ea a prezentat o listă detaliată a tuturor cheltuielilor, potrivit căreia ea a petrecut 39 de ore asupra acestei cauze la două rate diferite de EUR 50 și 150.

89. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând *inter alia* că reclamantul nu a demonstrat cheltuielile de reprezentare pretinse. Potrivit lui, suma pretinsă este prea mare în comparație cu salariul mediu lunar în Republica Moldova.

90. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Nilsen și Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

91. În această cauză, luându-se în considerație lista detaliată prezentată de reclamant, criteriile de mai sus și performanța avocatului, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

92. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește tratamentul la care a fost supus reclamantul;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 3 al Convenției în ceea ce privește omisiunea de a efectua o investigație efectivă a plângerilor reclamantului cu privire la maltratarea sa de către poliție;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 13 al Convenției în ceea ce privește lipsa recursurilor efective cu privire la pretinsa maltratare;
4. *Hotărăște*
 - (a) că Statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă, în conformitate cu arti-

colul 44 § 2 al Convenției, EUR 20,000 (douăzeci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 4 aprilie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MACOVEI ȘI ALȚII c. MOLDOVEI

*(Cererile nr. 19253/03, 17667/03, 31960/03, 19263/03, 17695/03
și 31761/03)*

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

25 aprilie 2006

DEFINITIVĂ

25/07/2006

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Macovei și Alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dl J. BORREGO BORREGO, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 28 martie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află șase cereri (nr. 19253/03, 17667/03, 31960/03, 19263/03, 17695/03 și 31761/03) depuse împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către șase cetățeni ai Republicii Moldova, dna Galina Macovei, dna Maria Socolov, dna Svetlana Culicovschi, dl Vladimir Morozov, dna Galina Nagornii și dl Valerii Cliuchin la 24 martie 2003, 21 aprilie 2003, 9 iulie 2003, 24 martie 2003, 25 aprilie 2003 și, respectiv, la 21 iulie 2003.

2. Reclamanții, cu excepția dlui Valerii Cliuchin, care nu a fost reprezentat, au fost reprezentați de către dl Vitalie Iordachi, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamanții s-au plâns de încălcarea dreptului lor la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției.

4. La 11 mai 2004, Curtea a decis să comunice Guvernului cererile. La 20 septembrie 2005, Curtea a decis, în conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, să examineze fondul cererilor concomitent cu admisibilitatea lor.

5. La 28 martie 2006, Camera a decis, în conformitate cu articolul 42 (1) al Regulamentului Curții, să conexeze cererile.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanții sunt toți cetățeni ai Republicii Moldova și locuiesc în Republica Moldova. Ei s-au născut în 1961, 1946, 1939, 1946, 1946 și, respectiv, în 1951.

7. În 1994, fiecare reclamant a încheiat câte un contract cu ASITO (o companie de asigurări înregistrată în Republica Moldova) potrivit căruia, fiecare reclamant a plătit prima de asigurare în schimbul unei pensii viagere. Mărimea pensiilor lunare varia între 200 lei moldovenești (MDL) și MDL 600 (echivalentul la acea perioadă a USD 45 și, respectiv, USD 135).

8. La date diferite, între anii 1999 și 2001, ASITO a încetat să plătească pensiile, în unele cazuri, sau a refuzat să înceapă plata lor, în alte cazuri, invocând schimbarea ratei dobânzii Băncii Naționale a Moldovei și solicitând rezilierea contractelor.

9. La date nespecificate în anul 2001, reclamanții au intentat proceduri judiciare civile împotriva companiei ASITO, cerând plata restanțelor la pensii existente până la acea dată și obligarea companiei să execute contractele din 1994.

10. Pe parcursul anilor 2001-2002, toți reclamanții au obținut hotărâri irevocabile și executorii prin care instanțele judecătorești naționale au obligat ASITO să plătească restanțele la pensii și să reia executarea contractelor. Instanțele au confirmat validitatea contractelor și au respins cererile companiei ASITO de reziliere a contractelor sau de exonerare a companiei de obligațiile sale față de reclamanți pe motiv de hardship, care, în viziunea ASITO, a fost cauzată de criza economică, inflație și schimbarea ratei dobânzii Băncii Naționale a Moldova. Curții nu i-a fost prezentată informația despre faptul dacă aceste hotărâri au fost executate de către ASITO.

11. La 14 decembrie 2001, Procurorul General a depus la Curtea Supremă de Justiție un „demers în interesul legii”. Conform Procurorului General, demersul a avut drept scop clarificarea controverselor în privința acestor contracte și stabilirea unei practici uniforme pentru toate instanțele de judecată.

12. La 11 martie 2002, Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat o hotărâre prin care a soluționat litigiul existent între ASITO și beneficiarii pensiei în favoarea companiei. În special, ea a constatat că ASITO poate invoca inflația, criza economică și schimbarea ratei dobânzii Băncii Naționale Moldovei drept teme pentru rezilierea unilaterală a contractelor de pensie viageră. De asemenea, ea a notat că hotărârea sa era obligatorie pentru toate instanțele judecătorești, deși această hotărâre nu putea afecta hotărârile deja examinate și nici părțile din acele procese.

13. Ulterior, la date diferite, ASITO a intentat acțiuni judiciare civile împotriva reclamantilor, solicitând rezilierea contractelor încheiate în anul 1994. ASITO a invocat aceleași argumente ca și în primul set de proceduri, precum și hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 11 martie 2002.

14. În perioada dintre decembrie 2002 și iunie 2003, ASITO a obținut hotărâri favorabile împotriva tuturor reclamantilor. Instanțele au respins argumentele reclamantilor cu privire la rezilierea unilaterală a contractelor de către ASITO pe motiv că situația de hardship a fost deja stabilită prin hotărâre irevocabilă și au constatat în schimb că obiectul procedurii care s-a încheiat cu hotărâri irevocabile în favoarea reclamantilor a fost diferit, deoarece procedurile în acele cauze vizau executarea contractelor de pensie viageră până la momentul rezilierii acestora, în timp ce obiectul procedurii noi era rezilierea contractelor.

15. La 25 octombrie 2004, după comunicarea de către Curte a prezentelor cauze Guvernului, Plenul Curții Supreme de Justiție a admis cererea de revizuire împotriva hotărârii ei din 11 martie 2002, depusă de un grup de pensionari ai companiei ASITO care nu sunt reclamanți în aceste cauze. Curtea Supremă a casat hotărârea sa precedentă, constatând *inter alia* că ASITO nu putea invoca criza economică, inflația și schimbarea ratei de schimb a Băncii Naționale a Moldovei ca motiv pentru neexecutarea contractelor de pensie viageră.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

16. Prevederile relevante ale vechiului Cod de procedură civilă, în vigoare între 26 decembrie 1964 și 12 iunie 2003, sunt următoarele:

Articolul 218. Temeiurile pentru încetarea procesului

„Instanța dispune încetarea procesului:

...

3) dacă într-un litigiu între aceleași părți cu privire la același obiect și având aceleași temeieri s-a dat o hotărâre rămasă definitivă ...”

Articolul 331. Demersul în interesul legii

„Procurorul General din oficiu are dreptul, pentru a asigura aplicarea unitară a legii pe întreg teritoriul țării, să adreseze Curții Supreme de Justiție un demers, cerând să se pronunțe asupra chestiunilor de drept care au fost soluționate în mod diferit de instanțele de judecată.

Demersul Procurorului General se examinează la ședința Plenului Curții Supreme de Justiție.

Hotărârile adoptate de plen nu se răsfrâng asupra hotărârilor examinate și nici asupra părților din acele procese. Hotărârile adoptate asupra demersurilor în interesul legii se aduc la cunoștință instanțelor de judecată și sunt obligatorii pentru ele.”

17. La 12 iunie 2003, a intrat în vigoare noul Cod de procedură civilă. Articolul 449, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

...

c) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute petiționarului anterior;

d) după emiterea hotărârii, s-au descoperit înscrisuri probatoare care au fost reținute de un participant la proces sau care nu au putut fi prezentate instanței într-o împrejurare ce nu depinde de voința participantului la proces...;

...

f) s-a anulat ... hotărârea, sentința sau decizia instanței judecătorești sau hotărârea ori decizia unui alt organ care au servit drept temei pentru emiterea hotărârii sau deciziei a căror revizuire se cere”

18. Articolul 450, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Cererea de revizuire se depune:

...

c) în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute - în cazurile prevăzute la art.4 49 lit. c);

d) în termen de 3 luni din ziua în care s-a descoperit înscrisul respectiv - în cazurile prevăzute la art. 449 lit. d);

e) în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de hotărârea, sentința sau decizia anulată sau modificată care au servit drept temei pentru emiterea hotărârii sau deciziei a căror revizuire se cere - în cazurile prevăzute la art. 449 lit. f); ...”

ÎN DREPT

19. Reclamanții pretind, în substanță, încălcarea principiului securității raporturilor juridice prevăzut de articolul 6 § 1 al Convenției. De asemenea, toți reclamanții, cu excepția dlui V. Cliuchin, au pretins că procedurile în cauzele lor nu au fost echitabile din cauza existenței unei înțelegeri secrete dintre ASITO și Guvern (a se vedea paragrafele 22-23 de mai jos).

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

20. De asemenea, reclamantii au susținut că hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea ASITO a avut drept efect încălcarea dreptului lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

21. Toți reclamantii, cu excepția dlui V. Cliuchin, s-au mai plâns de violarea articolului 13 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. **Pretenția cu privire la pretinsa înțelegere secretă între ASITO și Guvern și pretinsul abuz de dreptul de a sesiza Curtea**

22. Toți reclamantii, cu excepția dlui Cliuchin, au pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că procesul judiciar nu a fost echitabil din cauza unei pretense înțelegeri secrete între ASITO și Guvern. Ei au pretins că ASITO s-a înțeles în mod secret cu Guvernul că-și va retrage cererea de la Curte (pe marginea căreia ulterior a fost adoptată o hotărâre: *ASITO v. Moldova*, nr. 40663/98, 8 noiembrie 2005), în schimbul asistenței Guvernului în problema avută cu pensionarii.

23. Potrivit reclamanților, ca rezultat al acelei înțelegeri, Guvernul a organizat depunerea demersului în interesul legii de către Procurorul General și hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 11 martie 2002, prin care acesta a decis că toate litigiile existente între ASITO și pensionari trebuiau hotărâte în favoarea ASITO.

24. Unica probă adusă de către reclamanți în sprijinul declarațiilor lor a fost coincidența în timp dintre negocierile de reglementare amiabilă în cauza *ASITO v. Moldova* și, pe de o parte, tentativa ASITO de a-și retrage cererea în acest caz, iar, pe de altă parte, demersul în interesul legii.

25. Guvernul a negat învinuirile reclamanților, numindu-le „insinuări abuzive”. El a declarat că învinuirile reclamanților erau după natura lor ofensatorii și defăimătoare și a susținut că Curtea ar trebui să declare cererile lor inadmisibile ca abuzive.

26. Curtea consideră că reclamantii nu au adus probe suficiente pentru a-și susține declarația privind existența unui acord secret. Prin urmare, această parte

a pretenției formulată în temeiul articolului 6 al Convenției urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată.

27. În ceea ce privește obiecția Guvernului cu privire la pretinsul abuz de dreptul de a o sesiza, Curtea consideră că o cerere, în mod normal, nu ar fi respinsă ca fiind abuzivă în conformitate cu articolul 35 § 3 al Convenției în baza faptului că ea a fost „ofensatoare” sau „defăimătoare” decât dacă a fost, în mod intenționat, bazată pe fapte neadevărate (a se vedea *Popov v. Moldova* (nr. 1), nr. 74153/01, § 49, 18 ianuarie 2005; *Varbanov v. Bulgaria*, nr. 31365/96, § 36, ECHR 2000-X sau *Rehak v. the Czech Republic* (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004). Totuși, din materialele aflate în posesia sa, Curtea nu poate să conchidă că reclamanții și-au bazat învinuirile lor pe informații despre care ei știau că nu sunt adevărate. Prin urmare, această obiecție este respinsă.

B. Statutul de victimă al reclamanților

28. Guvernul a invocat că reclamanții nu pot pretinde calitatea de victimă, din cauza că, în perioada de validitate a contractelor lor de pensie viageră, reclamanții au primit pensii care au depășit de la cinci la zece ori mărimea primelor de asigurare plătite de ei în anul 1994.

29. Reclamanții nu au fost de acord cu Guvernul și au susținut că nu au pierdut calitatea lor de victimă.

30. Curtea notează că obiectul acestei cauze este rezilierea contractelor privind pensiile, ca urmare a procedurilor care se pretinde că au fost inechitabile și contrare principiului securității raporturilor juridice. Conform contractelor și hotărârilor pronunțate în favoarea lor, reclamanții erau în drept să primească pensiile până la sfârșitul vieților lor, indiferent de durata vieții lor sau de suma de bani plătită lor. În astfel de circumstanțe, rezilierea contractelor în timpul vieților lor, fără acordul lor, constituie o ingerință în interesele lor cu privire la proprietate. Prin urmare, Curtea nu poate să accepte argumentul Guvernului.

31. În consecință, Curtea respinge cea de-a doua obiecție preliminară a Guvernului.

C. Neepuizarea căilor de recurs interne

32. În scrisorile sale din 20 iunie și 18 noiembrie 2005, Guvernul a declarat că, după casarea la 25 octombrie 2004 a hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție din 11 martie 2002, reclamanții aveau la dispoziția lor o nouă cale de recurs. În special, Guvernul a pretins că reclamanții puteau să depună la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire în temeiul articolului 449 (c, d și f) al noului Cod de procedură civilă (a se vedea paragraful 17 de mai sus) și să solicite redeschiderea procedurilor judiciare care s-au încheiat cu pronunțarea

unor hotărâri irevocabile în favoarea ASITO. Guvernul a prezentat exemplul unei cauze similare celor examinate. În acea cauză, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire depusă de un pensionar în temeiul articolului 449 (f) al Codului de procedură civilă, a casat hotărârea irevocabilă pronunțată în favoarea companiei ASITO și a dispus rejudecarea procedurilor judiciare în instanța de apel.

33. Reclamanții nu au fost de acord cu Guvernul și, invocând cauza *Brumărescu v. România* [GC], nr. 28342/95, ECHR 1999-VII, au declarat că ar fi prea împovăraător de a le cere să solicite redeschiderea procedurilor judiciare și că, în orice caz, redresarea obținută prin astfel de proceduri nu ar fi fost deplină. De asemenea, dl V. Cliuchin a susținut că Guvernul a trecut cu tăcere faptul că, în conformitate cu articolul 450 al noului Cod de procedură civilă (a se vedea paragraful 18 de mai sus), o astfel de revizuire ar fi fost tardivă dacă era depusă peste mai mult de trei luni din ziua pronunțării hotărârii Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2004.

34. Curtea reiterează că, în conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar trebui să folosească remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports* 1996-IV, p. 1210, § 66).

35. În această cauză se pare că cererile de revizuire sugerate de către Guvern ar putea fi tardive, deoarece, în mod normal, astfel de cereri pot fi depuse în termen de trei luni de la data adoptării hotărârii Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2004 (a se vedea paragraful 18 de mai sus). Mai mult, chiar dacă presupunem că o cerere de revizuire nu ar fi tardivă, Curtea notează că, în cauza invocată de Guvern, Curtea Supremă de Justiție nu a redresat situația reclamantului, dar pur și simplu a dispus rejudecarea procedurilor judiciare inițiate de către ASITO împotriva lui.

36. În cele din urmă, Curtea notează că, chiar admitând că rezultatul procedurilor redeschise ar fi fost favorabil reclamanților, ei nu ar fi beneficiat totuși de o remediere deplină în ceea ce privește pretensele violări ale Convenției. În special, obiectul procedurilor redeschise ar fi fost limitat la acțiunea civilă a companiei ASITO de reziliere a contractelor de pensie viageră (a se vedea paragraful 13 de mai sus). Pentru a obține compensații pentru pretinsa violare a articolelor 6 și 1 Protocolul nr. 1, după obținerea unor hotărâri favorabile în procedurile redeschise, reclamanții ar fi trebuit să inițieze proceduri interne noi împotriva Guvernului.

37. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că aceste cereri nu pot fi declarate inadmisibile pentru neepuizarea căilor de recurs interne și, astfel, obiecția Guvernului trebuie respinsă.

D. Concluzia privind admisibilitatea

38. Curtea consideră că pretențiile reclamanților în temeiul articolelor 6 (privind securitatea raporturilor juridice), 13 și 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ridică probleme de drept care sunt suficient de serioase, încât examinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLELOR 6 § 1 ȘI 13 ALE CONVENȚIEI

39. Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolelor 6 și 13 ale Convenției, de încălcarea principiului securității raporturilor juridice prin examinarea repetată de către instanțele judecătorești naționale a litigiilor care anterior s-au finalizat cu hotărâri irevocabile favorabile lor.

40. Guvernul a susținut că nu a existat nicio încălcare a drepturilor reclamanților garantate de articolul 6 al Convenției.

41. Curtea reiterează că dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, citată mai sus, § 61).

42. Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata* (ibid., § 62), adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei.

43. În cauza *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, Curtea a constatat că procedura în recurs în anulare, în baza căreia o hotărâre irevocabilă putea fi contestată la nesfârșit de către Procurorul General, încalcă principiul securității raporturilor juridice. O încălcare din aceleași temeiuri a fost constatată în cauza *Popov v. Moldova (nr. 2)*, nr. 19960/04, 6 decembrie 2005, în care o hotărâre irevocabilă a fost casată în urma unei proceduri în revizuire abuzive. În ambele cauze Curtea a constatat că „pierderea” de către o parte în litigiu a unei hotărâri pronunțate în favoarea sa era incompatibilă cu prevederile Convenției.

44. În această cauză, hotărârile irevocabile pronunțate în favoarea reclamanților nu au fost niciodată casate, după cum a avut loc în cauzele *Roșca și Popov (nr. 2)*. Totuși, hotărârile ulterioare pronunțate în favoarea ASITO, în care instanțele au examinat repetat cererea ASITO privind legalitatea denunțării unilaterale de către aceasta a contractelor pe exact aceleași temeuri care au fost respinse în primul set de proceduri, le-a lipsit pe acestea de orice efect. Acest lucru a rezultat, exact ca în cauzele *Roșca și Popov (nr. 2)*, în „pierderea” de către reclamanți a hotărârilor pronunțate în favoarea lor.

45. Prin admiterea acțiunilor civile ale ASITO cu privire la rezilierea contractelor de pensie viageră, în circumstanțele în care aceleași chestiuni au fost deja soluționate prin hotărâri irevocabile și obligatorii, instanțele naționale au încălcat principiul securității raporturilor juridice și dreptul reclamanților „la un proces echitabil” garantat de articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Roșca*, citat mai sus, § 28).

46. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

47. Curtea nu consideră necesar de a se pronunța asupra pretenției formulate în baza articolului 13 al Convenției, deoarece articolul 6 § 1 este *lex specialis* față de această pretenție a reclamanților. Cerințele articolului 13, în acest context, sunt absorbite de cele ale articolului 6 § 1.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 PROTOCOLUL NR. 1 LA CONVENȚIE

48. Reclamanții pretind că hotărârile irevocabile pronunțate în favoarea ASITO au avut drept efect încălcarea dreptului lor la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

49. Curtea consideră că dreptul reclamanților la pensii viagere obținut în baza hotărârilor irevocabile pronunțate în favoarea lor a constituit o datorie în baza unei hotărâri judecătorești. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată un „bun” în sensul articolului 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2002-III, și cauzele citate în hotărârea respectivă). Mai mult, casarea unei astfel de hotărâri sau, după cum este situația în această cauză, determinarea ineficienței acesteia, după ce aceasta a devenit irevocabilă și fără drept de recurs, constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii la protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu*, citată mai sus, § 74). Chiar dacă presupunem că o astfel de ingerință poate fi privită ca servind unui interes general, Curtea constată că ea nu a fost justificată, deoarece nu a fost asigurat un echilibru just, iar reclamanții au trebuit să suporte o sarcină individuală și excesivă (cf. *Brumărescu*, citată mai sus, § 75-80).

50. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

51. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

52. Reclamanții au pretins următoarele sume de bani cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al încălcării drepturilor lor garantate de Convenție: dna Galina Macovei – 771 euro (EUR), dna Maria Socolov – EUR 918, dna Svetlana Culicovschi – EUR 716, dl Vladimir Morozov – EUR 716, dna Galina Nagornîi – EUR 1,775 și dl Valerii Cliuchin – EUR 18,184.

53. Toți reclamanții, cu excepția dlui Valerii Cliuchin, au pretins sumele pe care nu le-au primit de la ASITO de la rezilierea contractelor lor privind pensiile viagere (a se vedea paragraful 14 de mai sus) până în prezent, la care ei au adăugat o penalitate de 0.3 procente pentru fiecare zi, calculată pentru ultimele șase luni până la prezentarea pretențiilor lor privind satisfacția echitabilă. Penalitatea de 0.3 procente a fost prevăzută în contractele privind pensiile viagere, iar termenul de șase luni a fost prevăzut în legislația națională.

54. Dl Cliuchin a folosit o metodă diferită de calcul. El a înmulțit echivalentul în dolari SUA al pensiei sale lunare din 1994 cu 13.4 ani, care, potrivit declarațiilor lui, au reprezentat numărul de ani dintre rezilierea contractului său de pensie viageră (a se vedea paragraful 14 de mai sus) și împlinirea de către el a vârstei de 64.4 ani (vârsta medie de viață pentru bărbați în Republica Moldova).

55. Guvernul a contestat sumele pretinse de reclamanți, susținând că reclamanții nu au dreptul la nicio despăgubire în temeiul articolului 41.

56. Curtea consideră că reclamanții trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al încălcării drepturilor lor prevăzute în Convenție. Curtea consideră că metoda de calcul folosită de dna Galina Macovei, dna Maria Socolov, dna Svetlana Culicovschi, dl Vladimir Morozov și dna Galina Nagornîi este acceptabilă și le acordă, respectiv, sumele pretinse de către ei cu titlu de prejudiciu material.

57. În același timp, Curtea nu consideră rezonabilă metoda de calcul propusă de dl Valerii Cliuchin. Hotărând în mod echitabil, Curtea îi acordă acestuia suma totală de EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu material.

B. Prejudiciul moral

58. Reclamanții au pretins următoarele sume cu titlu de prejudiciu moral: dna Galina Macovei, dna Maria Socolov, dna Svetlana Culicovschi, dl Vladimir Morozov și dna Galina Nagornii – EUR 6,761 pentru fiecare și dl Valerii Cliuchin – EUR 70,000.

59. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, susținând că reclamanții nu au prezentat nicio probă că au suferit vreun stres și frustrare.

60. Curtea consideră că reclamanții au suferit un oarecare prejudiciu moral ca rezultat al violărilor constatate, care nu poate fi remediat prin simpla constatare de către Curte a unei violări. Totuși, sumele pretinse sunt excesive. Făcând o evaluare în mod echitabil, după cum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă fiecărui reclamant câte EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

61. Dna Galina Macovei și dna Maria Socolov au pretins fiecare suma de EUR 1,500 cu titlu de costuri și cheltuieli pentru reprezentare în fața Curții, din care EUR 1,450 reprezentau costurile de reprezentare și EUR 50 cheltuielile de secretariat.

62. Dl Valerii Cliuchin a pretins EUR 63 pentru cheltuieli de secretariat, iar restul reclamanților nu au nicio pretenție în acest sens.

63. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că reclamanții nu au dovedit pretențiile cheltuieli de reprezentare și de secretariat.

64. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

65. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată, criteriile de mai sus, complexitatea și importanța cauzei, Curtea acordă dnei Galina Macovei și dnei Maria Socolov câte EUR 1,200 iar dlui Valerii Cliuchin întreaga sumă pretinsă.

D. Dobânda de întârziere

66. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară inadmisibilă* pretenția formulată în temeiul articolului 6 al Convenției privind existența unei înțelegeri secrete dintre Guvern și ASITO;
2. *Declară admisibil* restul cererii;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
4. *Hotărăște* că nu este necesar să se expună asupra pretenției formulate în temeiul articolului 13 al Convenției;
5. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamanților în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției:
 - dnei Galina Macovei – EUR 771 (șapte sute șaptezeci și unu euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,200 (o mie două sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dnei Maria Socolov – EUR 918 (nouă sute optsprezece euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 1,200 (o mie două sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - dnei Svetlana Culicovschi – EUR 716 (șapte sute șaisprezece euro) cu titlu de prejudiciu material și EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - dlui Vladimir Morozov – EUR 716 (șapte sute șaisprezece euro) cu titlu de prejudiciu material și EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - dnei Galina Nagornîi – EUR 1,775 (o mie șapte sute șaptezeci și cinci euro) cu titlu de prejudiciu material și EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - dlui Valerii Cliuchin – EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 63 (șaizeci și trei euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (b) că sumele de mai sus trebuie să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi perceptă;
 - (c) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata

minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantilor cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 25 aprilie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia concordantă a dlui Garlicki, la care s-a alăturat dl Pavlovschi, este anexată la această hotărâre.

N.B.
M.O'B.

OPINIA CONCORDANTĂ A JUDECĂTORULUI GARLICKI, LA CARE S-A ALĂTURAT JUDECĂTORUL PAVLOVSCHI

Problema în cauza dată este cum ar trebui reziliat un contract de pensie suplimentară încheiat pe viață. Eu consider că pot să existe situații extraordinare (în special, ca urmare a crizelor economice și inflației) în care decizia statului de a permite o astfel de reziliere a contractului nu ar fi *per se* incompatibilă cu prevederile Convenției. În timp ce, în privința tuturor ingerințelor în dreptul de proprietate, statul trebuie să respecte un echilibru just între interesele ambelor părți, acest fapt nu înseamnă că statului nu i se permite să acționeze în genere.

Instrumentul cel mai potrivit pentru acțiunile statului este, cel puțin conform tradiției continentale, o intervenție legislativă. Totuși, în majoritatea sistemelor de drept, o decizie a Curții Supreme de Justiție care servește drept precedent ar putea avea același efect și nu ar încălca cerința „legalității”. Principiul securității raporturilor juridice cere ca o astfel de hotărâre să aibă efect doar în viitor și, în orice caz, aceasta nu trebuie să afecteze hotărâri și decizii anterioare adoptate în cazuri individuale. Totuși, ca și o lege nouă, o astfel de hotărâre poate să aducă o schimbare în sistemul de drept și poate să oblige toate instanțele să o urmeze în hotărârile lor viitoare.

Anume acest lucru s-a întâmplat în cauza Macovei. Hotărârea Curții Supreme din 2002 a deschis posibilitatea de reziliere unilaterală a contractelor existente de pensie viageră. Ea nu a casat hotărârile care au fost adoptate anterior în cazurile individuale; acele hotărâri au rămas valabile și executorii în privința obligațiilor ASITO de a plăti restanțele la pensii și a continua executarea contractelor. Ceea ce s-a schimbat a fost faptul că companiei ASITO i s-a permis să pornească proceduri judiciare noi în scopul rezilierii acestor contracte. O astfel de reziliere însă putea să aibă doar un efect în viitor.

Din acest motiv nu sunt convins că invocarea de către majoritatea a cauzei *Brumărescu* (și, în consecință, de asemenea, a cauzelor *Roșca* și *Popov*) a fost cu adevărat potrivită. În cauza *Brumărescu* a fost vorba de procedura „recursului extraordinar”, cu ajutorul căruia a fost posibil de casat (cu efectul *ex tunc*) o hotărâre irevocabilă în detrimentul unei părți care deja „a câștigat” cauza. În prezenta cauză, intervenția Curții Supreme de Justiție a avut impact asupra hotărârilor irevocabile în cauzele individuale, dar numai prin faptul că a permis rezilierea unor contracte existente. Acest lucru putea să ridice probleme prin prisma articolului 1 Protocolul nr. 1, dar a fost mai puțin justificat prin prisma articolului 6 § 1 al Convenției. O hotărâre judecătorească irevocabilă poate proteja contractele de orice modificări retroactive. Totuși, aceasta nu poate oferi unor asemenea contracte o imunitate continuă împotriva intervențiilor regulatorii, cu condiția că cerința „echilibrul just” a fost respectată de către stat.

Aceste cerințe nu au fost respectate în cauza *Macovei*. Chiar dacă existau suficiente motive pentru rezilierea contractelor existente, autoritățile naționale ar fi putut adopta soluții prin care să ofere mai multă protecție reclamanților. Rezilierea contractelor ar fi putut fi extinsă în timp, statul ar fi putut să elaboreze principii cu privire la acordurile amiabile și, dacă compania ASITO ar fi cu adevărat în imposibilitate de a-și îndeplini obligațiile, ar fi putut fi instituite procedurile de insolvență. Niciuna din aceste posibilități nu a fost însă explorată. În schimb, autoritățile au ales „cea mai simplă soluție”, prin care au pus întreaga sarcină pe umerii reclamanților și au scutit compania de orice responsabilitate.

În concluzie: sunt totalmente de acord cu concluzia majorității privind violarea articolului 1 Protocolul nr. 1. Sunt însă mai puțin impresionat de interpretarea dată de majoritate articolului 6 § 1, în special, de nedistingerea acestei cauze de precedentul *Brumărescu*. Această cauză a oferit o bună ocazie pentru a merge dincolo de cauza *Brumărescu* și de a clarifica un alt aspect important al securității relațiilor juridice.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA PRODAN c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 49806/99)

HOTĂRÂRE
(Radiere)

STRASBOURG

25 aprilie 2006

DEFINITIVĂ

25/07/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Prodan c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din::

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI R. MARUSTE,
DI S. PAVLOVSKI,
DI L. GARLICKI,
DI J. BORREGO BORREGO, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 28 martie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 49806/99) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Tatiana Prodan („reclamantul”), la 5 ianuarie 1999.

2. Printr-o hotărâre pronunțată la 18 mai 2004 („hotărârea principală”), Curtea a hotărât că a existat o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca rezultat al neexecutării hotărârilor din 14 martie 1997 și 3 octombrie 2000 (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extrase)).

3. În conformitate cu articolul 41 al Convenției, reclamantul a solicitat cu titlu de satisfacție echitabilă 98,419.91 euro (EUR).

4. Deoarece chestiunea privind aplicarea articolului 41 al Convenției referitoare la omisiunea continuă de a restitui apartamentul nr. 8 reclamantului nu a fost gata pentru decizie, Curtea a rezervat-o și a invitat Guvernul și reclamantul să prezinte, în termen de trei luni, observațiile lor scrise cu privire la chestiunea în cauză și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge.

ÎN FAPT

5. La 18 mai 2004 Curtea a adoptat principala hotărâre în care a acordat compensații în conformitate cu articolul 41 pentru a acoperi prejudiciul material (lipsirea de dreptul de folosire a proprietății) și prejudiciul moral suferit de

reclamant până la acea dată. Unica parte rămasă neexaminată era chestiunea restituirii apartamentului nr. 8.

6. Între timp, la 6 mai 2004, reclamantul a încheiat un acord de reglementare amiabilă cu Consiliul municipal Chișinău cu privire la restituirea apartamentului nr. 8. Părțile au convenit ca, în locul apartamentului, reclamantului să i se plătească valoarea de piață a acestuia de 510,000 lei moldovenești (echivalentul a EUR 36,470 la acel moment).

7. Banii au fost plătiți reclamantului la 24 mai 2004.

ÎN DREPT

8. Din cauză că reclamantului i-a fost plătită valoarea de piață a apartamentului nr. 8, Guvernul a solicitat Curții să scoată cauza de pe rol.

9. Reclamantul nu a fost de acord și a declarat că acordul de reglementare amiabilă încheiat cu Consiliul municipal Chișinău la 6 mai 2004 nu a constituit o recunoaștere de către Guvern a unei violări și că reclamantului nu i s-a plătit niciun prejudiciu material și moral de către Consiliul municipal Chișinău cu privire la apartamentul nr. 8.

10. Curtea notează că în hotărârea principală a fost constatată o violare inclusiv în ceea ce privește apartamentul nr. 8. De asemenea, ea notează că prejudiciul material și moral acordat a avut scopul de a acoperi *inter alia* pierderile suferite ca rezultat al lipirii de dreptul de a folosi apartamentul nr. 8, până la data hotărârii principale. Deoarece reclamantului i-a fost plătită valoarea acestui apartament șase zile mai târziu, Curtea consideră că nu se mai justifică continuarea examinării cererii în conformitate cu articolul 37 § 1 (c) al Convenției. Luând în considerație circumstanțele cauzei, Curtea consideră că respectarea drepturilor omului nu cere continuarea examinării cererii. Prin urmare, cauza urmează a fi scoasă de pe rolul Curții.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

Decide să scoată cererea de pe rol, în conformitate cu articolul 37 § 1 (c) al Convenției.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 25 aprilie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA LUNGU c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 3021/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

9 mai 2006

DEFINITIVĂ

09/08/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Lungu c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl M. PELLONPÄÄ,
 Dl K. TRAJA,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 11 aprilie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 3021/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Vasile Lungu („reclamantul”), la 27 noiembrie 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dna S. Chitic, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că din cauza neexecutării hotărârii din 18 august 1997 a fost încălcat dreptul său la o instanță, care să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, și dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 8 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea sa.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul s-a născut în 1957 și locuiește în Cocieri. El este un fost angajat al Ministerului Afacerilor Interne care s-a pensionat. În 1997, reclaman-

mul, împreună cu alți angajați ai Ministerului Afacerilor Interne, au depus la Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău, o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Afacerilor Interne, solicitând plata compensațiilor în schimbul ratei alimentare.

6. La 18 august 1997, Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău, i-a acordat reclamantului, împreună cu alți co-reclamanti, compensații în mărime de 1,407 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 307 euro (EUR) la acea dată). Această hotărâre nu a fost contestată și a devenit irevocabilă.

7. Reclamantul a obținut un titlu executoriu, care nu a fost executat de către executorul judecătoresc. La o dată nespecificată, reclamantul s-a plâns de neexecutarea hotărârii din 18 august 1997. Printr-o scrisoare nedată, executorul judecătoresc superior de la Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău, a informat reclamantul că hotărârea din 18 august 1997 nu putea fi executată din cauza lipsei de fonduri în contul bancar al Ministerului Afacerilor Interne.

8. Hotărârea a fost executată la 18 decembrie 2003.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

9. Prevederile relevante ale dreptului și practicii interne au fost expuse în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova* (nr. 49806/99, § 31, ECHR 2004-III (extrase)).

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATEA CERERII

Obiecția preliminară a Guvernului

10. Guvernul a declarat că, din 18 decembrie 2003, când plata sumelor acordate a fost efectuată, reclamantul nu mai putea pretinde că este victimă a încălcării drepturilor lui garantate de Convenție.

11. Curtea reamintește că ea a respins deja o obiecție similară a Guvernului pârât pe motivul că „plata, care a fost efectuată doar după ce această cerere a fost comunicată Guvernului, nu a fost urmată de nicio recunoaștere a pretinselor violări” (*Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 48). Curtea nu vede vreun motiv care i-ar permite să ajungă la o altă concluzie în această cauză.

12. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul poate pretinde că este victima violării articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în perioada 18 august 1997 - 18 decembrie 2003.

13. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică întrebări de drept care sunt suficient de serioase încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului, și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

14. Reclamantul pretinde că neexecutarea hotărârii pronunțate în favoarea sa a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

15. Chestiunile invocate prin prisma acestor articole sunt identice cu cele care au fost constatate ca fiind contrare acestor articole în hotărârile *Prodan v. Moldova* (citată mai sus, §§ 56 și 62) și *Sîrbu and Others v. Moldova* (nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 40, 15 iunie 2004).

16. Prin urmare, Curtea constată, din motivele expuse în acele hotărâri, că neexecutarea hotărârii judecătorești din 18 august 1997 a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

17. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înantelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

18. Reclamantul a solicitat MDL 1,519 (EUR 98) cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al neexecutării de către autorități a hotărârii până la 18 decembrie 2003. El a susținut că dacă ar fi depus suma de bani care i-a fost acordată la o bancă comercială din Republica Moldova, ar fi obținut dobânda în mărimea indicată mai sus.

19. Guvernul a considerat suma pretinsă excesivă, cel puțin luând în considerație realitățile economice din Republica Moldova. El a lăsat aprecierea prejudiciului material la discreția Curții.

20. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca rezultat al neexecutării hotărârii din 18 august 1997 până la 18 decembrie 2003. Ea acordă reclamantului întreaga sumă pretinsă de el cu acest titlu, plus orice taxă care poate fi percepută.

B. Prejudiciul moral

21. Reclamantul a mai solicitat EUR 100,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al neexecutării de către autorități a hotărârii judecătorești.

22. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de către reclamant, susținând că, în lumina jurisprudenței Curții, ea este excesivă. El a declarat că, în unele cauze, o simplă constatare a violării a fost considerată ca o satisfacție echitabilă suficientă. Guvernul a citat în continuare cauza *Burdov v. Russia* (nr. 59498/00, ECHR 2002-III), în care reclamantului i s-au acordat EUR 3,000 cu titlu de prejudiciu moral.

23. Atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, Curtea ia în considerație asemenea factori precum vârsta reclamantului, venitul său personal, perioada pe parcursul căreia hotărârea nu a fost executată și alte aspecte relevante.

24. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al neexecutării hotărârii, în special având în vedere o perioadă destul de lungă de timp în care hotărârea nu a fost executată. Luând în considerație cauza *Sîrbu and Others v. Moldova* (citată mai sus, § 40), cauză care este în principiu identică cu această cerere, Curtea acordă reclamantului EUR 1,000 cu acest titlu, plus orice taxă care poate fi percepută.

C. Costuri și cheltuieli

25. Reclamantul a mai solicitat EUR 1,000 cu titlu de cheltuieli de reprezentare și EUR 50 cu titlu de cheltuieli de secretariat.

26. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a dovedit pretenziile cheltuieli de reprezentare și, în special, că nu a prezentat Curții copia contractului său cu avocatul care l-a reprezentat.

Guvernul s-a referit la onorariile oficiale plătite de către stat avocaților *pro bono*. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore prestate de reprezentantul reclamantului lucrând asupra cauzei, în general, și cercetând jurisprudența Curții, în special, argumentând că o persoană licențiată în drept la Universitatea de Stat din Moldova nu are nevoie să studieze jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, întrucât se prezumă că ea a studiat această jurisprudență în anii doi și patru de facultate.

În cele din urmă, Guvernul a subliniat că reprezentantul reclamantului era membru al unei organizații non-profit și, astfel, nu trebuia să primească niciun onorariu.

27. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 35, 20 iulie 2004).

28. În conformitate cu articolul 60 § 2 al Regulamentului Curții, trebuie prezentată o listă detaliată a tuturor pretențiilor, în lipsa căreia Camera poate respinge pretențiile în totalitate sau în parte.

29. Curtea notează că cele trei copii ale contractului semnat dintre reclamant și avocatul acestuia au fost de fapt primite de grefa Curții la 5 aprilie 2004, iar o copie a acestuia a fost expediată Guvernului reclamat.

30. În această cauză, luând în considerație lista detaliată a costurilor prezentată de către reclamant în scrisoarea din 6 mai 2004, criteriile de mai sus și faptul că este o cauză repetitivă și că reprezentantul a prezentat deja cu numeroase ocazii argumente similare în alte cauze similare, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 300 cu titlu de costuri și cheltuieli juridice, plus orice taxă care poate fi percepută.

D. Dobânda de întârziere

31. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară cererea admisibilă;*
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 98 (nouăzeci și opt euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,000 (o mie euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 300 (trei sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care vor fi convertite în valuta naționa-

lă a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 9 mai 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ISTRATE c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 53773/00)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

13 iunie 2006

DEFINITIVĂ

13/09/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Istrate c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 23 mai 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 53773/00) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către dl Andrei Istrate.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. La 23 aprilie 2002 și 29 noiembrie 2005, Curtea a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, ea a decis ca fondul cererii să fie examinat concomitent cu admisibilitatea sa.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

4. Reclamantul s-a născut în anul 1937 și locuiește în Chișinău. El este pensionar.

5. În anul 1998, reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată la Judecătoria sectorului Rîșcani împotriva unei persoane terțe („C.”), solicitând compensații pentru pretinsa nerespectare a unui contract încheiat între ei.

6. În perioada februarie-iulie 1998, instanța a amânat examinarea cauzei de șase ori din motivul neapărării lui C. în instanță.

7. La 21 iulie 1998, Judecătoria sectorului Rîșcani a decis să examineze cauza în lipsa lui C., constatând că C. a fost citat legal. Instanța a admis acțiunea

reclamantului și a obligat pe C. să-i plătească acestuia suma de 1,500 lei moldovenești (MDL) (echivalentul aproximativ a 287 euro (EUR) la acea dată).

8. Deoarece niciuna dintre părți nu a contestat hotărârea în termenul de 15 zile prevăzut de lege, ea a devenit executorie la 5 august 1998, dată la care a fost eliberat un titlu executor.

9. După acea dată, reclamantul s-a plâns de mai multe ori de neexecutarea hotărârii din 21 iulie 1998 la diferite instituții de stat. În special, reclamantul s-a plâns Judecătoriei sectorului Rîșcani, Ministerului Justiției și Consiliului Superior al Magistraturii.

10. La o dată nespecificată în anul 2000, hotărârea a fost parțial executată și reclamantul a primit de la executor suma de MDL 500.

11. În observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei din iulie 2002, Guvernul a informat Curtea că, după comunicarea cauzei, Tribunalul Chișinău a examinat o cerere de apel care se pretinde că a fost depusă de C. la 10 decembrie 1998 și a casat hotărârea din 21 iulie 1998. De asemenea, Guvernul a susținut că hotărârea din 21 iulie 1998 a fost înmănată lui C. la 27 noiembrie 1998.

12. Dosarul național care a fost prezentat Curții de către Guvern conține o cerere de apel semnată de C. și datată din 10 decembrie 1998, pe care sunt aplicate două ștampile de intrare. Prima ștampilă este de o proveniență necunoscută și are aplicată pe ea data de 10 decembrie 1998, însă nu are un număr de intrare. Cea de-a doua ștampilă este cea a Judecătoriei sectorului Rîșcani, datată din 15 mai 2002, cu numărul de intrare 2304.

13. Dosarul național nu conține probe care ar explica motivul neexaminării apelului între 10 decembrie 1998 și 11 iunie 2002 sau care ar demonstra că în acea perioadă pârâtul C. s-ar fi interesat de soarta apelului său.

14. În apelul său, C. contesta fondul cauzei și solicita repunerea în termenul pentru depunerea cererii de apel. Pârâtul a susținut că a aflat despre existența hotărârii judecătorești din 21 iulie 1998 abia la 27 noiembrie 1998.

15. La 21 mai 2002, C. a depus o cerere la Tribunalul Chișinău cu privire la suspendarea executării hotărârii. De asemenea, el a declarat că a aflat despre existența hotărârii judecătorești din 21 iulie 1998 în decembrie 1998.

16. La 21 mai 2002, președintele Tribunalului Chișinău a repartizat dosarul spre examinarea judecătorului N. Traciuc și a fixat prima ședință pentru 4 iunie 2002.

17. La 4 iunie 2002, judecătorul N. Traciuc a emis un certificat care confirmă faptul că cauza *Istrate v. C.* se afla pe rolul Tribunalului Chișinău și că, din acest motiv, a fost dispusă suspendarea executării hotărârii primei instanțe. Dosarul nu conține nicio decizie formală de suspendare a procedurilor de executare.

18. La 11 iunie 2002, Tribunalul Chișinău a examinat în absența reclamantului apelul lui C. și l-a admis. Instanța a casat hotărârea din 21 iulie 1998 și a

dispus reexaminarea cauzei. Totuși, instanța nu a examinat cererea lui C. privind repunerea în termenul de depunere a apelului.

19. Din dosarul prezentat Curții de către Guvern rezultă că reclamantului i-a fost expediată o telegramă, prin care a fost informat despre ședința din 11 iunie 2002; dosarul însă nu conținea copia cotorului care confirmă primirea telegramei.

20. Reclamantul pretinde că a aflat despre existența cererii de apel și a deciziei din 11 iunie 2002 din observațiile Guvernului din iulie 2002, când aceste documente i-au fost expediate de Curte.

21. La 27 decembrie 2002, Judecătoria sectorului Rîșcani a scos cererea de pe rol din cauza că reclamantul nu s-a prezentat.

II. DREPTUL INTERN RT

22. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare la acea dată, privind procedura de executare, sunt următoarele:

Articolul 338. Eliberarea titlului executor

„Titlul executor se eliberează de către instanță creditorului-urmăritor, după ce hotărârea a rămas definitivă ...”

Articolul 343. Prezentarea documentului de executare silită spre executare

„Executorul judecătoresc începe executarea hotărârilor la cererea [unei părți la proces] ...”

Articolul 366. Cazurile când documentul de executare silită se restituie creditorului-urmăritor

„Documentul de executare silită ... se restituie creditorului-urmăritor:

...

2) dacă debitorul nu are bunuri sau venituri ...;

[În acest caz] executorul judecătoresc întocmește un act corespunzător, care se verifică și se aprobă printr-o încheiere a judecătorului.”

23. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare la acea dată, privind procedura de apel, sunt următoarele:

Articolul 114. Repunerea în termen

„Persoanele, care din motive considerate de instanță ca întemeiate nu au îndeplinit un act de procedură în termenul fixat de lege, pot fi repuse în termen.

Cererea de repunere în termen se depune la instanța de judecată, la care urma să se efectueze actul de procedură, și se examinează în ședința de judecată...

„Împotriva încheierii instanței prin care s-a respins cererea de repunere în termen se poate face recurs.”

Articolul 282. Termenul de declarare a apelului

„Termenul de apel este de 15 zile de la pronunțarea hotărârii dacă legea nu dispune altfel.

Pentru părțile care nu au participat la judecarea pricinii, termenul de apel curge de la înmânarea copiei de pe dispozitivul hotărârii. ...”

Articolul 284. Repunerea în termen

„Apelul poate fi repus în termen de către instanța de apel în modul prevăzut de articolul 114 din prezentul cod. Dacă instanța de judecată nu găsește temeiuri pentru repunere în termen, ea respinge apelul ca depus după expirarea termenului.”

ÎN DREPT

24. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii din 21 iulie 1998 până la 11 iunie 2002, precum și casarea ulterioară a acesteia de către Tribunalul Chișinău la ultima dată menționată, a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală, îndreptate împotriva sa. ...”

25. De asemenea, reclamantul a pretins că neexecutarea și casarea ulterioară a hotărârii Judecătoriai sectorului Rîșcani din 21 iulie 1998 au avut ca efect încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Neepuizarea căilor de recurs interne

26. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat căile de recurs ce i-au fost disponibile în conformitate cu legislația Republicii Moldova, după cum o

cere articolul 35 § 1 al Convenției. În special, el a declarat că procedura de re-judecare s-a încheiat cu scoaterea cauzei reclamantului de pe rol din motivul neapărării lui la ședințele de judecată.

27. Reclamantul nu a fost de acord și a declarat că a epuizat toate căile de recurs interne disponibile lui.

28. Curtea notează că în această cauză există două pretenții distincte, dar interdependente: una privind neexecutarea hotărârii din 21 iulie 1998, iar alta – privind casarea acestei hotărâri după comunicarea cauzei Guvernului.

29. În ceea ce privește prima pretenție, Curtea notează că o situație similară a fost deja examinată în cauzele *Popov v. Moldova* (nr. 1), nr. 74153/01, 18 ianuarie 2005, și *Daniliuc v. Moldova*, nr. 46581/99, 18 octombrie 2005, în care Curtea a constatat că faptul casării unei hotărâri irevocabile nu exclude responsabilitatea statului pentru neexecutarea anterioară a hotărârii într-un termen rezonabil și, prin urmare, nu a fost pus la îndoială caracterul irevocabil al hotărârii în cauză. Deși, în lumina procedurii care a dus la casarea ei, natura irevocabilă a hotărârii poate trezi unele dubii, hotărârea a rămas executorie până în iunie 2002, ca și o hotărâre irevocabilă. Deoarece Guvernul nu a prezentat niciun temei pentru a distinge această cauză în ceea ce privește cerința de epuizare a căilor de recurs interne, Curtea nu vede niciun motiv de a se îndepărta de la decizia sa luată în cauzele *Popov* și *Daniliuc*. Prin urmare, această obiecție este respinsă.

30. În ceea ce privește pretenția cu privire la casarea, la 11 iunie 2002, a hotărârii din 21 iulie 1998, Curtea consideră că chestiunea cu privire la recursurile efective este atât de strâns legată de fondul cauzei, încât este inoportună determinarea acesteia la această etapă a procedurii. Prin urmare, Curtea decide examinarea acestei obiecții concomitent cu fondul cauzei.

B. Pretinsul abuz de dreptul de a depune o cerere la Curte

31. La 14 aprilie 2005, Curtea a primit o scrisoare semnată de reclamant și datată din 1 septembrie 2003. Scrisoarea a fost expediată prin poștă la 7 aprilie 2005 și reclamantul a menționat în scrisoare *inter alia* că a fost victima unei tentative de omor, că îi era teamă pentru viața sa și că solicita protecția Curții. El a declarat, de asemenea, că scrisoarea sa a fost transmisă unei persoane terțe, care a fost rugată să o expedieze prin poștă în cazul dispariției sale.

32. Curtea a chemat Guvernul să comenteze această scrisoare. În comentariile sale din 29 aprilie 2005, Guvernul a informat Curtea *inter alia* că poliția a efectuat investigații pe marginea pretenției de dispariție a reclamantului și că s-a constatat că reclamantului nu i s-a întâmplat nimic și că el a părăsit orașul pentru o perioadă îndelungată de timp, fără a informa pe cineva despre locul aflării sale. Raportul întocmit de către poliție a fost expediat Curții.

33. Guvernul a declarat că scrisoarea reclamantului era abuzivă și că Curtea ar trebui să declare cererea inadmisibilă pe motiv de abuz de dreptul de a sesiza Curtea.

34. Reclamantul a contactat Curtea în iunie 2005 și a protestat împotriva unor expresii folosite în raportul prezentat de Guvern. Totuși, reclamantul nu a contestat faptul că a fost plecat o perioadă îndelungată de timp.

35. Examinând raportul întocmit de poliție, Curtea consideră că, în circumstanțele prezentei cauze, scrisoarea reclamantului nu poate fi considerată abuzivă, în sensul articolului 35 al Convenției. Prin urmare, această obiecție urmează a fi respinsă.

C. Concluzia cu privire la admisibilitate

36. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică probleme de drept suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului, și niciun alt temei de a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica prevederile articolului 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 3 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Aprecierea de către Curte a faptelor și a legii

1. *Cu privire la neexecutarea hotărârii din 21 iulie 1998*

37. Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de neexecutarea de către autorități a hotărârii Judecătoriei sectorului Rîșcani din 21 iulie 1998.

38. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la fondul acestei pretenții.

39. Curtea reamintește că executarea unei hotărâri judecătorești pronunțată de orice instanță trebuie privită ca o parte integrantă a „procesului”, în sensul articolului 6 (a se vedea *Hornsby v. Greece*, hotărâre din 19 martie 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997-II, p. 510, § 40). Aceasta însă nu înseamnă că un stat poate fi găsit responsabil de neexecutarea unei hotărâri judecătorești din cauza insolvenței debitorului (*Sanglier v. France*, cererea nr. 50342/99, § 39, 27 mai 2003). Totuși, atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru executarea unei hotărâri judecătorești și nu o fac, inacțiunea lor poate angaja responsabilitatea statului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției (*Scollo v. Italy*, hotărâre din 28 septembrie 1995, Seria A nr. 315-C, § 44).

40. Este adevărat că în prezenta cauză hotărârea din 21 iulie 1998 a fost casată de către Tribunalul Chișinău la 11 iunie 2002. Acest fapt nu pune însă în discuție natura executorie a acestei hotărâri înainte de această dată. În acest sens, se notează că, la 5 august 1998, a fost eliberat un titlu executor (a se vedea § 8 de mai sus) și că reclamantul a solicitat ca această hotărâre să fie executată (a se vedea § 9 de mai sus).

Abia după cererea lui C. din 21 mai 2002, la 4 iunie 2002, Tribunalul Chișinău a dispus suspendarea executării hotărârii (a se vedea § 17 de mai sus). Prin urmare, statul era obligat să asigure executarea hotărârii din 21 iulie 1998 cel puțin între 5 august 1998 și 4 iunie 2002.

41. Curtea notează că hotărârea judecătorească a fost parțial executată în anul 2000 și, prin urmare, ea nu poate conchide că, între 21 iulie 1998 și executarea ei parțială în anul 2000, statul nu și-a onorat obligațiile de a întreprinde măsuri pentru executarea hotărârii.

42. În ceea ce privește perioada de neexecutare care a urmat după anul 2000, Curtea notează că Guvernul nu a argumentat că pârâțul C. era insolubil. Guvernul nu a demonstrat nici că după acea dată executorul judecătoresc a întreprins vreo măsură pentru executarea hotărârii din 21 iulie 1998 sau că a luat o decizie privind încetarea procedurii de executare, în conformitate cu articolul 366 al Codului de procedură civilă (a se vedea § 22 de mai sus).

43. Prin neîntreprinderea măsurilor adecvate pentru a executa hotărârea pe parcursul perioadei de circa doi ani, când hotărârea era executorie, autoritățile Republicii Moldova au împiedicat reclamantul să se bucure de beneficiile hotărârii judecătorești pronunțate în favoarea sa cu patru ani în urmă. Deoarece Guvernul a declarat că C. a contestat această hotărâre în termenul prevăzut de lege și, respectiv, că hotărârea nu a devenit definitivă, Curtea consideră că neexecutarea hotărârii este strâns legată de procedura de apel care a urmat. De aceea, relevanța neexecutării va fi luată în considerație la aprecierea generală a procedurilor care au culminat cu casarea hotărârii judecătorești din 21 iulie 1998.

2. *Cu privire la casarea hotărârii judecătorești din 21 iulie 1998*

44. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de casarea, la 11 iunie 2002, a hotărârii judecătorești din 21 iulie 1998. Reclamantul a declarat *inter alia* că cererea de apel din 10 decembrie 1998 nu era autentică și că aceasta a fost inventată de Guvern și C. după 23 aprilie 2002, când cauza a fost comunicată Guvernului. De asemenea, reclamantul a declarat că, în conformitate cu Codul de procedură civilă, termenul de declarare a apelului este de 15 zile. Chiar dacă apelul lui C. ar fi fost depus la 10 decembrie 1998, el urma să fie respins ca fiind depus cu depășirea termenului. Mai mult, reclamantul a declarat că el nu a fost citat pentru ședința din 11 iunie 2002 și a menționat că nu există o chitanță poștală care ar confirma primirea telegramei de către el.

45. Guvernul a invocat *inter alia* că, în conformitate cu articolul 282 din Codul de procedură civilă, în vigoare la acea dată, apelul urma să fie depus în termen de 15 zile de la data pronunțării hotărârii contestate. În cazul în care una din părți nu a fost prezentă la ședința la care a fost pronunțată hotărârea, ea este în drept să depună apel în termen de 15 zile de la data la care a aflat despre hotărâre. Având în vedere că C. a aflat despre hotărârea judecătorească din 21 iulie 1998 abia la 27 noiembrie 1998, el era în drept să depună apel în timp de 15 zile din acea dată, ceea ce a și făcut. Guvernul a conchis că apelul lui C. a fost depus în termenul prevăzut de lege.

46. Curtea reiterează că dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII).

47. În cauza *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, Curtea a constatat că procedura în recurs în anulare, în baza căreia o hotărâre irevocabilă putea fi contestată la nesfârșit de către Procurorul General, încalcă principiul securității raporturilor juridice. O încălcare din aceleași temeuri a fost constatată în cauza *Popov v. Moldova (nr. 2)*, nr. 19960/04, 6 decembrie 2005, în care o hotărâre irevocabilă a fost casată într-un mod incompatibil cu articolul 6. În ambele cauze, Curtea a constatat că „pierderea” de către o parte în litigiul a unei hotărâri pronunțate în favoarea sa era incompatibilă cu prevederile Convenției.

48. În această cauză, reclamantul, de asemenea, a „pierdut” o hotărâre în favoarea sa. Curtea a constatat deja că hotărârea a fost executorie între august 1998 și iunie 2002 (a se vedea § 40 de mai sus). Curții îi revine să determine dacă procedura care a dus la casarea acelei hotărâri s-a încadrat în limitele standardelor prevăzute de articolul 6 al Convenției.

49. Curtea notează opiniile diferite ale părților în privința faptului dacă cererea de apel din 10 decembrie 1998 a fost depusă în termenul prevăzut de lege, în sensul articolului 282 al Codului de procedură civilă. Din motivele menționate mai jos, Curtea nu găsește necesar de a-și expune opinia asupra acestui subiect.

50. Apelul în cauză a fost examinat peste circa patru ani după data la care prima instanță a adoptat hotărârea sa, iar Guvernul nu a prezentat motive pentru a explica din ce cauză cererea de apel nu a fost examinată mai devreme. Pe parcursul acelei perioade de timp, C., care a pretins că a depus cererea de apel la 10 decembrie 1998, nu doar că nu s-a interesat de soarta acesteia (a se vedea § 13 de mai sus), dar parțial a și executat hotărârea judecătorească din

21 iulie 1998 (a se vedea § 10 de mai sus), ca și cum procedura în apel nu ar fi fost pendinte. Curtea notează cu o deosebită îngrijorare faptul că cererea de apel care se pretinde că a fost depusă la Judecătoria sectorului Rîșcani la 10 decembrie 1998 conține o ștampilă de intrare a acestei instanțe datată cu 15 mai 2002 (a se vedea § 12 de mai sus). Prezența unei astfel de ștampile ridică întrebări în privința veridicității datei documentului prezentat și, examinată în cumul cu alte fapte descrise mai sus și cu faptul că apelul a fost examinat abia după comunicarea cauzei Guvernului, ar putea trezi în mod rezonabil dubiile reclamantului atât cu privire la autenticitatea apelului, cât și cu privire la echitatea procedurilor.

51. În acest context, Curtea, de asemenea, notează că apelul lui C. a fost examinat de Tribunalul Chișinău în absența reclamantului, care, prin urmare, nu a avut posibilitate să se apere. Deși dosarul național conține o copie a telegramii prin care reclamantul ar fi fost informat despre ședința din 11 iunie 2002, acesta nu conține nicio chitanță care ar confirma că reclamantul a recepționat cu adevărat telegrama (a se vedea § 19 de mai sus). Această situație este conformă cu declarațiile reclamantului, conform cărora el nu știa de procedura de apel și de ședința din 11 iunie 2002 (a se vedea § 20 de mai sus).

52. Pe de altă parte, Curtea notează că, înainte de a decide examinarea cauzei în absența lui C., prima instanță a amânat examinarea cauzei de șase ori din motivul lipsei acestuia (a se vedea § 6 de mai sus).

B. Concluzia cu privire la echitatea procedurilor

53. Curtea reiterează că, pe parcursul unei perioade care a început în anul 2000 și s-a terminat în iunie 2002, autoritățile Republicii Moldova nu au întreprins măsuri adecvate pentru executarea hotărârii judecătorești din 21 iulie 1998. Această neexecutare, împreună cu casarea ulterioară a hotărârii, a însemnat că reclamantul a fost lipsit de majoritatea beneficiilor unei hotărâri, care a fost executorie timp de circa 4 ani ca și o hotărâre irevocabilă. Casarea hotărârii a avut loc în lipsa reclamantului, în urma depunerii cererii de apel de către C. care, potrivit Guvernului, a fost depusă la 10 decembrie 1998, dar care a parvenit la Judecătoria sectorului Rîșcani la 15 mai 2002. Mai mult, Guvernul nu a demonstrat faptul că, contrar declarațiilor reclamantului, acesta a fost informat la timp despre ședința din 11 iunie 2002, la sfârșitul căreia hotărârea din 21 iulie 1998 a fost casată.

54. Luând în considerație toate aceste circumstanțe și făcând o evaluare în ansamblu a procedurii, Curtea conchide că aceasta nu a corespuns cerinței unui proces echitabil, prevăzută de articolul 6 § 1 al Convenției.

55. Prin urmare, în circumstanțele specifice ale acestei cauze, a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

56. Reclamantul pretinde că neexecutarea de către autorități a hotărârii din 21 iulie 1998 a încălcat dreptul său garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

57. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la fondul acestei pretenții.

58. Curtea reiterează că o „pretenție” poate constitui un „bun” în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, dacă ea este suficient de certă pentru a fi executorie (a se vedea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, § 59, ECHR 2004-III (extrase)).

59. Curtea notează că reclamantul avea o pretenție executorie care deriva din hotărârea din 21 iulie 1998 care, după executarea parțială în anul 2000, a rămas neexecutată. Rezultă că imposibilitatea reclamantului de a obține executarea hotărârii între 2000 și 4 iunie 2002, constituie o ingerință în dreptul său la protecția proprietății sale, garantat de prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

60. Prin neîntreprinderea măsurilor necesare pentru executarea hotărârii din 21 iulie 1998, autoritățile Republicii Moldova au împiedicat reclamantul să beneficieze sau să se folosească de acești bani. Situația a fost perpetuată de casarea hotărârii la 11 iunie 2002. Ținând cont de constatările sale cu privire la articolul 6, Curtea consideră că autoritățile Republicii Moldova nu au asigurat un echilibru just între interesele reclamantului și celelalte interese implicate.

61. Prin urmare, a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

62. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

63. Reclamantul a pretins EUR 2,285 cu titlu de prejudiciu material, declarând că neexecutarea hotărârii a avut consecințe financiare nefavorabile asupra sa.

64. Guvernul a considerat suma pretinsă de reclamant ca fiind excesivă. Guvernul a contestat metodologia de calcul folosită de reclamant și faptul că reclamantul avea în posesie un automobil.

65. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca urmare a neexecutării și casării hotărârii irevocabile din 21 iulie 1998. Totuși, Curtea nu acceptă metodologia de calcul folosită de reclamant. Luând în considerație rata medie a dobânzii indicată de Banca Națională a Moldovei pentru perioada în cauză (a se vedea *Daniliuc v. Moldova*, citată mai sus, § 53) și circumstanțele cauzei examinate, Curtea acordă reclamantului suma de EUR 258 cu titlu de prejudiciu material.

B. Prejudiciul moral

66. Reclamantul a pretins EUR 63,990 cu titlu de prejudiciu moral suferit, invocând diferite acte prin care Guvernul l-ar fi hărțuit.

67. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant.

68. Chiar dacă motivele invocate de reclamant par să aibă doar o legătură îndepărtată cu violările constatate, dacă în genere o asemenea legătură există, Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al acestor violări. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 1,500 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

69. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 194,440 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții.

70. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că aceasta era excesivă și că reclamantul nu a dovedit pretinsele cheltuieli de reprezentare.

71. Curtea notează că reclamantul nu a fost reprezentat. Totuși, Curtea consideră că reclamantul trebuie să fi suportat cheltuieli de secretariat. Având în vedere circumstanțele cauzei, Curtea acordă reclamantului EUR 100 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

72. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară* cu majoritate de voturi cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* cu șase voturi pro și unul împotriva că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* cu șase voturi pro și unul împotriva că a existat o violare a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* cu șase voturi pro și unul împotriva
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 258 (două sute cincizeci și opt euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,500 (o mie cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 100 (o sută euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* în unanimitate restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 13 iunie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia disidentă a dlui Pavlovski este anexată la această hotărâre.

N.B.
T.L.E.

OPINIA DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSKI

În prezenta cauză, Camera a decis că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1.

Cu tot respectul față de colegii mei, regret faptul că nu pot fi de acord cu constatările lor, care, în opinia mea, au fost bazate pe înțelegerea eronată a procedurii civile existente în perioada relevantă în Republica Moldova și pe examinarea pretențiilor care nu au fost invocate de către reclamant și nu au fost comunicate Guvernului Republicii Moldova.

Cu privire la pretențiile reclamantului

Potrivit hotărârii, de fapt, reclamantul s-a plâns de neexecutarea hotărârii din 21 iulie 1998 și de casarea ulterioară a acelei hotărâri de către Tribunalul Chișinău la 11 iunie 2002 care, în opinia sa, a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

De asemenea, el a declarat că neexecutarea și casarea ulterioară a hotărârii Judecătorei sectorului Rîșcani din 21 iulie 1998 a avut drept efect încălcarea dreptului său la respectarea bunurilor sale, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție¹.

Pentru a examina pretențiile reclamantului în mod adecvat, este de o importanță crucială de a determina dacă a existat o hotărâre judecătorească definitivă în favoarea reclamantului, ceea ce reprezintă o procedură obișnuită folosită de Curte în astfel de cazuri².

Din păcate, fără a indica vreun motiv, Camera a evitat în totalitate să examineze această chestiune și nu a prezentat niciun argument în favoarea constatării că hotărârea judecătorească în cauză era definitivă. În cazul în care Camera ar fi procedat astfel, ea ar fi constatat următorul contra-argument.

Este clar din dosar că hotărârea împotriva lui C. – oponentul procedural al reclamantului – a fost pronunțată în lipsa lui (a lui C.). Toate argumentele³ Camerei ar fi fost relevante dacă pârâtul ar fi depus cererea de apel după termenul limită, însă el nu a depus-o după termenul limită: el a depus-o în termenul stabilit de procedura civilă. Luând în considerație abordarea reclamantului în încercarea de a aplica cerința de depunere a apelului „după expirarea termenului” la o situație efectuată „în termen”, Camera confundă două lucruri diferite; două proceduri diferite.

Nu există dubii că pârâtul, C., a fost absent pe durata procesului, aflându-se în acel moment într-o deplasare în Federația Rusă. Acest fapt este clar din dosar

¹ A se vedea paragrafele 24 și 25 din această hotărâre

² A se vedea, de exemplu, paragrafele 39 și 40 din hotărârea în cauza *Wasserman v. Russia*, în care Curtea declară: „...prin neexecutarea pe parcursul anilor...a hotărârii judecătorești irevocabile în această cauză, autoritățile Federației Ruse au privat articolul 6 § 1 de efectul său util. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1...”

³ A se vedea paragrafele 39-43 și 46-48 ale acestei hotărâri

și este confirmat de câteva certificate. Nu există dubii că hotărârea a fost emisă în absența lui, după cum a fost menționat în hotărârea pronunțată de instanțele locale. Prin urmare, noi suntem nevoiți să acceptăm aceste fapte ca punct de pornire în analiza noastră.

La momentul faptelor, vechiul Cod de procedură civilă al Republicii Moldova prevedea două situații principale pentru calcularea termenului de depunere a apelului. Prima situație era legată de cazul în care hotărârea era pronunțată în prezența părților. În această situație termenul de apel începea să curgă de la data la care a fost pronunțată hotărârea. În a doua situație, când hotărârea era pronunțată în lipsa uneia sau a ambelor părți, termenul de apel începea să curgă de la data la care părții care nu a fost prezentă la pronunțarea hotărârii îi era înmănată o copie a dispozitivului hotărârii.

În cea de a doua situație, nu era nevoie de o repunere formală în termenul de apel, dacă apelul era depus timp de 15 zile după primirea de către persoană a copiei hotărârii.

Legea nu făcea distincție dintre absența justificată și cea nejustificată. Ea reglementa doar situația de absență a uneia sau a ambelor părți și explica:

„... pentru părțile care nu au participat la judecarea pricinii, termenul de apel curge de la înmânarea **copiei de pe dispozitivul hotărârii...**”⁴.

Luând în considerație faptul că pârâtul C. nu a fost prezent la ședințele judecătorești, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, hotărârea pronunțată în favoarea dlui Istrate nu putea să devină definitivă și obligatorie până la expirarea termenului de 15 zile de la transmiterea copiei acesteia lui C., cu condiția că C. nu a depus apel.

Copia hotărârii a fost înmănată lui C. la **27 noiembrie 1998**⁵. Prin urmare, în cazul în care acesta nu ar fi depus apel, această hotărâre ar fi devenit definitivă și obligatorie peste 15 zile, adică la 12 decembrie 1998 (totuși, acest lucru nu s-a întâmplat, deoarece C. a depus apel).

În același timp, după cum este menționat în § 40 al acestei hotărâri, titlul executor a fost emis la **5 august 1998**, adică cu trei luni și jumătate înainte ca, în teorie, hotărârea să devină definitivă și obligatorie. Prin urmare, indiferent de procedurile ce au urmat, emiterea unui titlu executor în prezenta cauză a fost

⁴ A se vedea art. 282 al vechiului Cod de procedură civilă al Republicii Moldova (din 26 decembrie 1964)

⁵ A se vedea observațiile Guvernului din 11.01.2006 nr. 06/144 în care este menționat, după cum urmează: „...În speță, dacă examinăm apelul depus de apelantul Gh. Călugărul putem observa că el l-a depus la Tribunalul municipiului Chișinău la 10.12.1998, invocând motivul că el nu a participat la ședința de judecată la care a fost pronunțată hotărârea respectivă, dar a luat cunoștință cu ea abia la 27.11.98 (elementele cauzei civile Istrate A. contra Călugărul Gh. cu privire la restituirea prejudiciului moral și material au fost expediate în atenția Curții Europene prin scrisoarea din 21 mai 2004). Astfel, începând cu 27.11.1998 (data la care apelantul Călugărul Gh. a luat cunoștință cu hotărârea Judecătoriei sectorului Rîșcani din 21 iulie 1998), până la 10.12.1998 (data la care Gh. Călugărul a depus apel la hotărârea din 21 iulie 1998), s-au scurs 13 zile, reclamantul încadrându-se perfect în termenul de 15 zile prevăzut de articolul 282 al Codului de procedură civilă...”

contrară prevederilor legislației Republicii Moldova și, în consecință, acel titlu executor a fost nul *ab initio*.

Eu nu pot să împărtășesc concluzia Camerei, conform căreia: „Deoarece niciuna dintre părți nu a contestat hotărârea în termenul de 15 zile prevăzut de lege, ea a devenit executorie la 5 august 1998, ...”⁶. Această declarație denotă o necunoaștere totală a procedurii civile moldovenești. Totuși, aceste cunoștințe sunt indispensabile, deoarece, atunci când vorbim despre o hotărâre judecătorească care devine efectivă, vorbim, în primul rând, despre condițiile legale stipulate în legislația națională care guvernează această chestiune.

Regret foarte mult că trebuie să menționez acest lucru, însă, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, hotărârea din 21 iulie 1998 nu a devenit niciodată definitivă și executorie, deoarece, după cum a fost arătat mai sus, aceasta a fost pronunțată în absența pârâtului și, ulterior, odată cu înmânarea acesteia lui C., ea a fost contestată și casată.

În cazul în care hotărârea pronunțată în favoarea reclamantului nu a fost definitivă și obligatorie, autoritățile judiciare ale Republicii Moldova nu pot fi criticate pentru neexecutarea acesteia, iar dacă pârâtul a depus apel în termenul stabilit de lege, autoritățile judecătorești nu pot fi criticate pentru examinarea apelului. Mai mult, în cazul în care autoritățile judecătorești din Republica Moldova nu ar fi examinat cererea de apel depusă de C., ar fi putut să apară, teoretic, problema încălcării drepturilor procedurale ale lui C.

În locul determinării caracterului legal al hotărârii din 21 iulie 1998, după cum Curtea a procedat în alte cauze privind neexecutarea sau casarea hotărârilor judecătorești irevocabile, majoritatea a încercat să înlocuiască noțiunea de hotărâre „definitivă” cu noțiunea de hotărâre „executorie”. Această abordare este total greșită și nu are nimic comun cu interpretarea legală a legii.

Dacă privim la partea hotărârii în cauză care conține unele informații cu privire la regulile de procedură civilă din Republicii Moldova, găsim o referire la articolul 338 al Codului de procedură civilă – „Eliberarea titlului executor” care stipulează:

„...Titlul executor se eliberează de către instanță creditorului-urmăritor, după ce hotărârea a rămas definitivă...”⁷

Prin urmare, declarația, potrivit căreia hotărârea în această cauză nu a rămas „definitivă”, dar a fost totuși „executorie”, contravine atât logicii elementare, cât și procedurii civile moldovenești.

Regret nespun de mult faptul că majoritatea nu a stabilit, în general, o legătură causală între aceste două noțiuni sau, în particular, dacă o astfel de legătură a existat în această cauză.

⁶ A se vedea paragraful 8 al hotărârii

⁷ A se vedea secțiunea “Dreptul intern pertinent” din prezenta hotărâre

Prin urmare, concluzionând cele spuse și luând în considerație faptul că hotărârea din 21 iulie 1998 nu a fost una definitivă, nu văd în cauza de față niciun semn de violare a articolului 6 § 1 în ceea ce privește neexecutarea acelei hotărâri sau casarea ulterioară a acesteia de către Tribunalul Chișinău.

Prin urmare, în această cauză nu a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr.1.

Pretențiile examinate și violările constatate

În ciuda faptului că reclamantul nu s-a plâns de echitatea generală a procedurii, majoritatea a constatat o violare a articolului 6 § 1 pe motiv că nu au fost satisfăcute rigorile unui proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției⁸, lăsând, în același timp, fără răspuns pretențiile reclamantului din cererea sa.

Din păcate, în motivarea deciziei sale, majoritatea nu a expus destul de clar la care set de proceduri se referă. Ei menționează doar următoarele: „... Curții îi revine să determine dacă procedura care a dus la casarea acelei hotărâri s-a încadrat în limitele standardelor prevăzute de articolul 6 al Convenției”⁹.

Este destul de dificil a înțelege care este semnificația acestei sintagme pe care se bazează întreaga hotărâre.

Cineva ar putea prezuma că majoritatea încearcă să pună sub semnul întrebării echitatea procedurii de apel, deoarece, după examinarea apelului depus de C., hotărârea pronunțată în favoarea reclamantului a fost casată.

Dacă lucrurile stau astfel, trebuie să menționez următoarele:

(a) După cum a fost arătat mai sus, reclamantul nu s-a plâns niciodată de inequitatea procedurii de apel în cazul său, referindu-se, în schimb, la argumente cu privire la „neexecutarea hotărârii” și „casarea hotărârii”, în combinație cu o pretinsă încălcare a drepturilor sale de proprietate.

(b) Pretenția cu privire la „inechitatea procedurii de apel” nu a fost niciodată comunicată Guvernului Republicii Moldova și Guvernul nu a fost niciodată chemat să prezinte observații privind echitatea procedurii de apel în cauza reclamantului. Totuși, principiile procedurii contradictorii cer ca părților să le fie acordată posibilitatea de a-și prezenta observațiile pe marginea tuturor pretențiilor pe care Curtea intenționează să le examineze și asupra cărora intenționează să se pronunțe.

Pentru a determina care pretenții au fost comunicate Guvernului, permiteți-mi să prezint pe scurt cronologia evenimentelor.

La 23 aprilie 2002, Curtea a comunicat Guvernului Republicii Moldova cererea reclamantului cu privire la pretinsa neexecutare a hotărârii din 21 iulie 1998, punând următoarele întrebări, citez:

„...Observațiile trebuie să răspundă la următoarele întrebări:

⁸ A se vedea paragraful 54 al hotărârii

⁹ Ibid. paragraful 48

1. Este oare **neexecutarea hotărârii** din 21 iulie 1998 compatibilă cu cerințele articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește aspectul său civil?

2. A avut oare loc o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea bunurilor sale, în sensul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, ca urmare a **neexecutării hotărârii** din 21 iulie 1998? Dacă este așa, a fost oare ingerința justificată în conformitate cu articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție?...¹⁰

La 30 noiembrie 2005, după examinarea cererii reclamantului cu privire la casarea hotărârii din 21 iulie 1998, Curtea a decis să o comunice Guvernului, adresând următoarele întrebări, citez din nou:

„...A existat oare o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului Nr. 1 la Convenție **ca urmare a rejudicării** cauzei sale dispusă de către Tribunalul municipiului Chișinău la 11 iunie 2002?

A fost oare apelul, care a dus la casarea hotărârii din 21 iulie 1998, depus în termenul prevăzut de lege (c.f. articolul 283 al Codului de procedură civilă)?¹¹

Prin urmare, după cum rezultă clar din scrisorile citate mai sus, chestiunea echității generale a procedurii de apel în cauza reclamantului nu a fost niciodată comunicată Guvernului.

Mai mult, în hotărâre majoritatea a făcut alte acuzații, care, de asemenea, nu au fost comunicate Guvernului.

Spre exemplu, în § 50 un cititor atent poate găsi următoarea acuzație, citez:

„Apelul în cauză a fost examinat peste circa patru ani după data la care prima instanță a adoptat hotărârea sa, iar Guvernul nu a prezentat motive pentru a explica din ce cauză cererea de apel nu a fost examinată mai devreme.”¹²

Sunt cu adevărat nedumerit de această declarație, deoarece acest argument ține în mod clar de „durata procedurii”, care, din nou, nu a fost invocat niciodată de reclamant. De asemenea, Curtea nu a decis niciodată să examineze această chestiune *ex officio*.

În orice caz, în zeci de cauze împotriva altor state, Curtea a examinat de fiecare dată separat chestiunea privind „durata procedurii” și a comunicat corespunzător Guvernului pârât pretenția și decizia luată pe marginea acesteia.

Permiteți-mi să vă aduc doar câteva exemple, care confirmă declarația de mai sus.

În cauza *Sikora v. Poland*, cererea nr. 64764/01, Curtea a constatat că:

„... în cazul de față durata procedurii a fost excesivă și nu a respectat cerința „termenului rezonabil”.

Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1...”¹³

¹⁰ A se vedea scrisoarea de comunicare din 23 aprilie 2002

¹¹ A se vedea scrisoarea de comunicare din 30 noiembrie 2005

¹² A se vedea paragraful 50 al hotărârii

¹³ A se vedea hotărârea în cauza *Sikora v. Poland*, cererea nr. 64764/01, paragrafele 22 și 23

În cauza *Fojcik v. Poland*, cererea nr. 57670/00, Curtea a decis să declare „admisibilă pretenția cu privire la durata procedurii...” și să constate „...o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește durata procedurii...”¹⁴.

În cauza *Maria and Andrzej Korbel v. Poland*, cererea nr. 57672/00, Curtea a decis că „...în această cauză prevederile articolului 6 § 1 al Convenției cu privire la „termenul rezonabil” nu au fost respectate. În consecință, a existat o violare a acelei prevederi...”¹⁵.

Bineînțeles că această listă poate fi continuată. În orice caz, este clar de la sine că atât în toate cazurile menționate, cât și în alte cazuri similare, chestiunea privind durata procedurii a fost examinată după ce a fost comunicată Guvernului.

Din păcate, acest lucru nu s-a întâmplat în cauza de față, în care pretenția cu privire la durata de timp necesară pentru examinarea apelului depus de C. nu a fost comunicată niciodată Guvernului Republicii Moldova. De asemenea, Guvernul nu a fost chemat să prezinte motivele examinării îndelungate a apelului.

Într-o astfel de situație, în care reclamantul nu s-a plâns de o violare anumită, în care – contrar articolului 54-2 al Regulamentului Curții – Guvernului nu i s-a comunicat această pretenție și nu i-a fost acordată șansa de a prezenta observații scrise cu privire la pretenția asupra căreia Curtea intenționa să se pronunțe și în care Curtea nu s-a sesizat *ex officio*, consider că decizia de a se expune opinia dacă a avut loc o violare este discutabilă, dacă nu chiar greșită din punct de vedere procedural.

Într-un mod similar, în paragraful 50 al hotărârii, majoritatea a invocat în motivarea constatărilor sale, citez:

„... Curtea notează cu o deosebită îngrijorare faptul că cererea de apel care se pretinde că a fost depusă la Judecătoria sectorului Rîșcani la 10 decembrie 1998 conține o ștampilă de intrare a acestei instanțe datată cu 15 mai 2002 (a se vedea § 12 de mai sus). Prezența unei astfel de ștampile ridică întrebări în privința veridicității datei documentului...”¹⁶

Bineînțeles, nu sunt persoana potrivită pentru a-mi învăța colegii experimentați, dar, în opinia mea, în cazul existenței unei „întrebări”, cea mai bună procedură este de a căuta un „răspuns” la aceasta, prin adresarea întrebării către părți, decât de a se deda la speculații de felul:

„...Prezența unei astfel de ștampile ... examinată în cumul cu alte fapte descrise mai sus și cu faptul că apelul a fost examinat abia după comunicarea cauzei Guvernului, ar putea trezi în mod rezonabil dubiile reclamantului atât cu privire la autenticitatea apelului, cât și cu privire la echitatea procedurilor.”¹⁷

¹⁴ A se vedea dispozitivul hotărârii în cauza *Fojcik v. Poland*, cererea nr. 57670/00

¹⁵ A se vedea paragraful 46 al hotărârii în cauza *Maria and Andrzej Korbel v. Poland*, cererea nr. 57672/00

¹⁶ A se vedea paragraful 50 al acestei hotărâri

¹⁷ Ibid, paragraful 50

Sugerând o posibilă falsificare a documentelor juridice de către Judecătoria sectorului Rîșcani sau Tribunalul Chișinău, Curtea aduce câteva acuzații extrem de grave la adresa sistemului judiciar din Republica Moldova, acuzații care nu au fost demonstrate și nici chiar verificate.

Personal consider un astfel de „*modus operandi*” absolut inadmisibil, deoarece acesta ridică unele întrebări foarte delicate și serioase.

În concluzie, cât privește partea ce se referă la chestiunile de drept, îmi vine foarte greu să accept o situație în care:

(a) pretențiile înaintate de reclamant nu sunt examinate, analizate și apreciate în mod adecvat din punct de vedere juridic și conform jurisprudenței anterioare; și

(b) acuzațiile care nu au fost niciodată aduse de către reclamant și nici comunicate Guvernului pentru observații, sunt folosite pentru a constata o violare.

Prejudicii

În ceea ce privește prejudiciul material și moral, consider că este important de menționat faptul că reclamantul nu pretinde compensații pentru prejudiciul moral cauzat prin violările constatate. Conform practicii îndelungate a acestei Curți, reclamantului nu i se acordă nimic din ceea ce nu constituie obiect al unei pretenții a acestuia. Nu consider că în prezenta cauză trebuie să începem să schimbăm jurisprudența noastră pentru a acorda unui reclamant ceva ce depășește clar pretențiile sale financiare. Același comentariu se aplică în măsură egală în privința prejudiciului material.

Iată unde eu, în mod respectuos, nu sunt de acord cu colegii mei.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BOICENCO c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 41088/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

11 iulie 2006

DEFINITIVĂ

11/10/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Boicenco c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
Dl J. CASADEVALL,
Dl G. BONELLO,
Dl M. PELLONPÄÄ,
Dl K. TRAJA,
Dl S. PAVLOVSKI,
Dl J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 20 iunie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată.

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 41088/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Nicolae Boicenco („reclamantul”) la 16 noiembrie 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Nagacevski și dl Vladislav Gribincea, avocați din Chișinău, membri ai organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul Guvernamental, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul susține că a fost supus unei brutalități grave din partea poliției și că autoritățile nu au efectuat o investigație adecvată a incidentului, încălcând astfel articolul 3 al Convenției. De asemenea, el s-a plâns de lipsa îngrijirilor medicale corespunzătoare pe parcursul detenției sale și de încălcarea dreptului său la libertate garantat de articolul 5 al Convenției. În fine, reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 34 al Convenției de faptul că a fost împiedicat de autoritățile naționale să prezinte cauza sa la Curte.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 13 decembrie 2005, o cameră a Secțiunii a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea ei. De asemenea, s-a decis să se examineze cauza cu prioritate în conformitate cu articolul 41 al Regulamentului Curții, din cauza stării grave de sănătate a reclamantului.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații scrise cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în anul 1961 și locuiește în Chișinău.

1. *Arestul reclamantului și starea sa de sănătate după arest*

7. La 20 mai 2005, reclamantul, fiind bănuț de sustragere, a fost reținut de către Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției (CCCEC).

8. În momentul reținerii, el nu prezenta nicio aparență de anomalie a stării sale fizice. Conform unei fișe medicale din luna mai a anului 2005, reclamantul cântărea 133 kg.

9. Conform raportului întocmit la 21 mai 2005 de către polițiștii care l-au arestat, reclamantul a încercat să fugă, i-a abuzat verbal și chiar a încercat să opună rezistență încercând să ajungă la pistolul pe care îl avea asupra sa, aruncând mandatul de aducere forțată atunci când i-a fost prezentat. În acele rapoarte nu se menționează că a fost utilizată forța împotriva reclamantului sau că acesta a fost rănit în vreun fel pe parcursul arestului. Reclamantul neagă că ar fi opus rezistență.

10. Din rapoartele poliției reiese că reclamantul a fost arestat aproximativ la ora 18:45. Conform declarațiilor reclamantului, el a fost arestat la ora 16:30.

11. Reprezentanții declară în numele reclamantului că, după ce a fost adus în incinta CCCEC, el a fost bătut de ofițerii de poliție, drept rezultat pierzându-și cunoștința. Guvernul neagă aceste afirmații.

12. Conform unui raport medical întocmit la ora 20:34 a aceleiași zile, de către un medic de la CCCEC, reclamantul era în stare de inconștiență. Medicul a notat în raport că, potrivit declarațiilor ofițerilor de poliție, reclamantul și-a pierdut cunoștința din cauza „emoțiilor puternice” și a recomandat ca el să fie consultat de un medic cardiolog. În raport nu se menționează dacă reclamantului i-au fost cauzate leziuni corporale în timpul arestului.

13. Unul dintre avocații reclamantului l-a văzut pe acesta aproximativ la ora 22:20 la CCCEC și a menționat în procesul-verbal de reținere, întocmit de către ofițerul de poliție în prezența lui, că reclamantul era în stare de inconștiență. La cererea avocatului, la ora 23:37 a fost chemată o ambulanță și la ora 1:30 a zilei de 21 mai 2005 reclamantul a fost dus la Spitalul de Cardiologie, continuând să se aște în stare de inconștiență.

14. În fișele medicale de la Spitalul de Cardiologie se menționează că reclamantul și-a recăpătat cunoștința după ce a fost adus acolo, însă nu este clar când anume s-a întâmplat acest lucru. Conform înregistrărilor medicale, el suferea

de hipertensiune arterială și de un sindrom de confuzie de origine neclară. Reclamantul nu răspundea la întrebări și nu reacționa la nimic. De asemenea, el acuza dureri de cap și vomă. În fișele medicale nu există informații cu privire la greutatea lui la momentul spitalizării. Medicii au recomandat *inter alia* ca reclamantului să i se efectueze tomografia computerizată a creierului pentru a fi exclusă posibilitatea survenirii unui atac cerebral. În încheiere, medicii au conchis că stabilirea unui diagnostic final ar fi posibilă numai după ar fi efectuate toate analizele.

15. La 24 mai 2005, reclamantul a fost transferat la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare. La 25 mai 2005, el a fost consultat de un medic neurolog, care a scris în fișa medicală a reclamantului că, la 20 mai 2005, acesta a suferit o traumă cerebrală urmată de pierderea cunoștinței. Medicul neurolog a recomandat mai multe forme de tratament medical, însă nu a recomandat efectuarea tomografiei creierului. La 26 mai 2005, un medic a menționat în fișa medicală că reclamantul acuza dureri în rinichi, iar urina avea culoare roșie. La 2 iunie 2005, reclamantul a fost examinat de către o comisie medicală compusă din medici ai spitalului în care era internat care au stabilit un diagnostic final, constatând, *inter alia*, o traumă cerebrală acută și comoție cerebrală și au recomandat ca reclamantul să fie supus unui examen psihiatric. La 7 iunie 2005, un medic a menționat în fișa medicală că reclamantul avea urgent nevoie de medicamente, însă spitalul nu dispunea de ele.

16. Reclamantul a fost ținut în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare până la 1 septembrie 2005, fiind ulterior transferat într-o închisoare pentru cincisprezece zile, până la următorul său transfer la Spitalul Clinic de Psihiatrie. Conform fișelor medicale, el nu s-a ridicat nicio dată din pat pe tot parcursul aflării în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare. El nu s-a alimentat de sine stătător, fiind hrănit cu lingura de către personalul medical cu mâncare lichidă. El nu se ducea la veceu, fiind ținut în scutece (pampers) și mirosea puternic a excremente. Răspundea rareori la întrebările medicilor, cu o voce slabă sau folosind gesturi ce indicau dureri de cap și de rinichi. Urina sa era roșie. De cele mai multe ori nu reacționa la întrebări și ținea ochii închiși. În cel puțin cinci cazuri în lunile mai și august ale anului 2005, personalul medical a raportat în scris superiorilor că, din cauza stării sale, reclamantul nu putea să înghită medicamentele. De cel puțin șapte ori medicii au menționat în fișa medicală că starea reclamantului era satisfăcătoare. De câteva ori medicii au speculat, făcând mențiunile respective în fișele medicale, precum că starea reclamantului era simulată.

17. De câteva ori în perioada între lunile mai și septembrie ale anului 2005, unul dintre avocații reclamantului și soția acestuia au cerut ca un medic independent să aibă acces la reclamant, dar nu au primit niciun răspuns.

18. Pe parcursul aflării reclamantului în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, soția lui a putut să-l viziteze doar o singură dată, la 5 iulie 2005, pentru zece minute. Mamei sale nu i s-a permis să-l vadă. O dată ea s-a

adresat Judecătoriei Buiucani și spitalului Departamentului Instituțiilor Penitenciare, cerând o fotografie a lui, însă nu a primit niciun răspuns.

19. La 1 august 2005, medicul-șef adjunct al spitalului Departamentului Instituțiilor Penitenciare a recomandat o examinare psihiatrică a reclamantului, pentru a „confirma sau infirma simularea”. La 3 august 2005, Judecătoria Buiucani a dispus efectuarea în privința reclamantului a unei expertize medico-legale și a unei expertize psihiatrice.

20. La 18 și 30 august și, respectiv, 6 și 13 septembrie 2005, unul dintre avocații reclamantului și soția reclamantului au cerut Judecătoriei Buiucani și Ministerului Justiției transferarea reclamantului la Spitalul Clinic de Psihiatrie și ca efectuarea expertizei psihiatrice să fie urgentată. Ei au argumentat *inter alia* că, din cauza lipsei unui diagnostic clar, nu se putea acorda o îngrijire medicală adecvată. Soția reclamantului s-a oferit, de asemenea, să acopere toate cheltuielile de transport, examinare și îngrijire medicală. La aceste solicitări nu a fost primit niciun răspuns.

21. În conformitate cu încheierea judecătorească din 3 august 2005, reclamantul a fost supus la trei expertize medicale. La 28 octombrie 2005, a fost întocmit raportul de expertiză medico-legală, în raportul medicilor menționându-se *inter alia*:

„... La 20 mai 2005, [reclamantul] a suferit o traumă cranio-cerebrală cu pierderea cunoștinței.

La momentul spitalizării el suferea de dureri de cap, amețeală și zgomote în cap, greață, și oboseală ... durere în partea de jos a spatelui ...

Diagnostic: traumatism cranio-cerebral acut, comotie cerebrală de gravitate medie ...

Nu au fost depistate leziuni corporale vizibile pe corpul reclamantului în perioada aflării sale în ambele instituții medicale [Spitalul de Cardiologie și spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare]; constatându-se totuși că el a suportat un traumatism cerebral.

La 23 mai 2005, medicii Spitalului de Cardiologie au stabilit o afecțiune a sistemului nervos central, originea căreia nu a fost determinată din cauza lipsei unor investigații clinice moderne (rezonanță magnetică, tomografie computerizată a creierului), și, în consecință, nu a fost posibilă acordarea unui tratament medical adecvat.

Conform fișelor medicale întocmite de medici, între 20 mai 2005 și 1 septembrie 2005, în acea perioadă [reclamantul] nu era capabil să participe activ la urmărirea penală”.

22. La 20 septembrie 2005, a fost efectuată o expertiză psihiatrică. Judecătoria Buiucani a considerat raportul de expertiză drept incomplet și a dispus efectuarea unei expertize suplimentare, care a fost efectuată la 15 noiembrie 2005. Rapoartele din 20 septembrie și 15 noiembrie constatau *inter alia*:

„... comisia conchide că [reclamantul] nu suferă de maladii psihice cronice, însă suferă de consecințele unui traumatism cranio-cerebral, de hipertensiune arterială ...

... De la data de 26 mai [reclamantul] nu a mai răspuns la întrebări; nu s-a ridicat nici o dată din pat; este murdar și consumă numai alimente lichide ... A fost adus la spital pe targă. El nu se mișcă, nu reacționează la excitanți... stă întins cu ochii închiși și cu mâinile pe piept. Are o față palidă și anemică cu pielea umedă ... Nu opune rezistență controlului medical ..., este indiferent, pasiv și nu cooperează cu medicii. El nu s-a opus când i-a fost deschisă gura și nu și-a arătat limba. Mâinile și picioarele lui cad ca la un cadavru când sunt ridicate. Când medicii au încercat să controleze pupilele lui, el dădea ochii peste cap. Hainele lui sunt murdare; poartă scutece și miroase puternic a urină ... Nu are grijă de sine ... și este îngrijit (hrănit, spălat și schimbat) de către personalul medical ...

... Stresul (arestul, urmărirea penală) a declanșat o psihoză reactivă cu sindrom stuporos și depresiv [sub-sensibilitatea mintală mai puțin gravă ca și coma, în ea persoana încă poate reacționa la anumiți stimuli, cum ar fi durerea] care l-au lipsit de capacitatea de a-și da seama de acțiunile sale și de a gândi, el are nevoie de tratament în condiții de supraveghere riguroasă.”

23. La 15 septembrie 2005, reclamantul a fost internat la Spitalul Clinic de Psihiatrie, Secția Expertiză Judiciară, unde se află și în prezent.

24. Din fișa medicală prezentată de Guvern în luna decembrie a anului 2005 rezultă că, până la acea dată, în cea mai mare parte a timpului reclamantul se afla în stare de stupor. El și-a recăpătat cunoștința pentru o perioadă de trei săptămâni, între 2 și 24 octombrie 2005, dar mai apoi a căzut din nou în starea de stupor, după ce a fost supus unei percheziții corporale în cantina spitalului. Guvernul a prezentat copii ale listelor de medicamente destinate reclamantului pe lunile octombrie, noiembrie și decembrie ale anului 2005.

25. Curtea nu dispune de informația dacă reclamantul și-a revenit vreo dată din starea de stupor. La 23 decembrie 2005, Judecătoria Buiucani a dispus ca reclamantul să fie ținut în Spitalul de Psihiatrie Central pentru a fi tratat până la recuperarea completă.

26. Conform unui raport medical întocmit la cererea unuia dintre avocații reclamantului, la 5 decembrie 2005, de către dr. în psihiatrie I. Berghi, netratarea psihozei cu sindromul stuporos și depresie apărută în condiții traumatice poate avea drept consecință dezvoltarea unei boli psihice cronice.

27. Conform unui raport medical, întocmit la cererea unuia dintre avocații reclamantului la 6 februarie 2006, de către medicul de familie al reclamantului, dr. T. Moraru, reclamantul a suferit, pe parcursul unei perioade lungi, înainte de trauma sa de la 20 mai 2005, de diabet și hipertensiune arterială. Pe parcursul aflării lui în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, el a suferit de malnutriție (insuficiență de alimentare) și a pierdut 30-35 kg. Din cauza stării sale de stupor, reclamantul nu a putut fi alimentat și, de aceea, a avut nevoie de transfuzii de glucoză, aminoacizi, vitaminele C și B și altele. În aceste condiții, reclamantul a avut mari șanse să facă comă diabetică, infarct cerebral sau miocardic. Din fișa medicală a reclamantului de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare rezultă că lui nu i-a fost acordat tratamentul și îngrijirea

medicală suficientă. Sindromul de stupor al reclamantului a fost descoperit cu patru-cinci luni mai târziu.

28. La 28 martie 2006, dl Vladislav Gribincea, avocatul reclamantului, a fost primit de către dl I. Catrinici, medicul-șef adjunct al Spitalului Clinic de Psihiatrie, care l-a informat *inter alia* că, la momentul internării în Spitalul de Psihiatrie, reclamantul cântărea mai puțin de 100 kg și că mai târziu, după ce a recuperat ceva greutate, el cântărea aproximativ 100 kg. Dl Catrinici, de asemenea, l-a informat pe avocat că reclamantului i-a fost făcută tomografia computerizată a creierului cu două săptămâni în urmă. Guvernul nu a contestat aceste afirmații.

2. Plângerile reclamantului cu privire la maltratare

29. La 27 mai 2005, când reclamantul și-a recăpătat cunoștința pentru un timp, el i-a spus unuia dintre avocații săi, în prezența unui medic, că a fost bătut de poliție și că avea dureri acute de cap și în regiunea rinichilor. Medicul l-a informat pe avocat că reclamantul a suferit o traumă cerebrală și niște dereglări la rinichi.

30. La 31 mai 2005, unul dintre avocații reclamantului a înaintat o cerere Procuraturii Generale cu privire la modul în care reprezentanții CCCEC s-au comportat cu reclamantul și a cerut pornirea unui proces penal împotriva persoanelor vinovate. El a informat Procurorul General despre cele comunicate de reclamant și medic.

31. Plângeri similare au fost înaintate de către soția reclamantului de patru ori în perioada lunilor iunie – august 2005.

32. La 10 august și 10 octombrie 2005, avocatul reclamantului a solicitat Procuraturii Generale să-l informeze dacă cererea sa din 31 mai 2005 a fost examinată. Avocatul nu a primit niciun răspuns.

33. Doar la 23 decembrie 2005, după repetate cereri făcute în timpul ședințelor judiciare din cadrul procesului intentat împotriva reclamantului, avocatul a primit o decizie datată din 8 iunie 2005, prin care cererea sa din 31 mai 2005 a fost respinsă. Decizia a fost semnată de către dl Nicolae Catană, procurorul care a înaintat învinuirea împotriva reclamantului și a solicitat arestarea lui provizorie (a se vedea paragrafele 45-46 de mai jos).

34. *Inter alia*, dl Catană a afirmat în decizia menționată mai sus că, deoarece cererea avocatului din 31 mai 2005 nu conținea informații precise cu privire la circumstanțele pretinsei maltratări și, în scopul clarificării situației, el a încercat să-l audieze pe reclamant la 25 și 30 mai 2005. Totuși, reclamantul a refuzat categoric să vorbească cu el. Mai mult decât atât, chiar medicii au confirmat că reclamantul a refuzat să discute cu ofițerii de urmărire penală și procurorii și discuta numai cu avocații săi și cu medicii, și că își simula simptomele. Dl Catană a conchis că, în orice caz, se prezumă că reclamantul a încercat să folosească

un pistol la reținere. În circumstanțele date, ofițerii de poliție aveau dreptul să folosească forța și aceasta ar fi fost considerată legitimă apărare.

35. La o dată nespecificată, avocatul reclamantului a depus recurs la decizia Procuraturii Generale din 8 iunie 2005.

36. La 23 februarie 2006, judecătorul Gheorghe Morozan de la Judecătoria Râșcani a respins recursul. El a argumentat *inter alia* că investigațiile au fost minuțioase și, în mod obiectiv, fără vreo abatere de la prevederile legale. El a constatat că reclamantul a refuzat să discute cu procurorul la 25 și 30 mai 2005. Mai mult, reclamantul nu s-a plâns procurorului că ar fi fost supus torturii și violenței fizice. Nici medicii nu i-au spus nimic procurorului despre maltratare, deși erau obligați să-l informeze despre astfel de chestiuni. Fișa medicală a reclamantului nu conține date despre semne vizibile de violență pe corpul reclamantului.

3. Plângerile cu privire la lipsa îngrijirilor medicale

37. La 1 iulie 2005, soția reclamantului s-a plâns Procuraturii Generale *inter alia* că nu i s-a permis să-și vadă soțul și să-i ofere îngrijiri medicale. Polițiștii și medicii de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare păstrau starea sănătății lui în secret pentru a ascunde semnele maltratării. Ea s-a plâns și de faptul că cererea ca soțul ei să fie examinat de un medic independent a fost respinsă. Procuratura nu a răspuns la această scrisoare.

38. La 18 august 2005, unul dintre avocații reclamantului a depus o cerere Judecătoriei Buiucani în legătură cu faptul că expertiza psihiatrică dispusă de instanța de judecată la 3 august 2005 nu a fost efectuată din motive necunoscute. Pentru a asigura reclamantului îngrijirile medicale adecvate, instanța de judecată a fost rugată să indice autorităților să permită examinarea reclamantului de către un medic privat și, totodată, să urgenteze efectuarea expertizei psihiatrice. Judecătoria Buiucani nu a examinat această cerere.

39. La 6 septembrie 2005, soția reclamantului s-a plâns Judecătoriei Buiucani că expertiza psihiatrică nu a fost efectuată. Ea a informat instanța de judecată că a aflat că reclamantul nu va fi transferat la Spitalul de Psihiatrie din cauza lipsei facilităților pentru transportarea persoanelor în stare de inconștiență. Ea a afirmat că starea de sănătate a soțului ei se va agrava și că nu-i vor putea fi oferite îngrijirile medicale necesare în lipsa unei diagnoze. Ea s-a oferit să acopere toate cheltuielile necesare pentru transportarea reclamantului, examinare și îngrijirea sa medicală. Plângerea nu a fost examinată de Judecătoria Buiucani.

40. La 6 septembrie 2005, mama reclamantului s-a adresat Judecătoriei Buiucani, rugând să se dispună urgentarea examinării psihiatrice a fiului ei, încetarea comportamentului inuman față de el și oferirea îngrijirilor medicale adecvate unei ființe umane. Plângerea nu a fost examinată de Judecătoria Buiucani.

41. La 13 septembrie 2005, soția reclamantului s-a adresat Judecătoriei Buiucani, Procuraturii Generale și șefului spitalului Departamentului Instituțiilor Penitenciare. Ea s-a plâns că expertiza psihiatrică a soțului ei fusese amânată

intenționat de către poliție și de către persoanele care au ordonat urmărirea penală a soțului ei și că acest lucru făcea imposibilă acordarea îngrijirilor medicale adecvate reclamantului. Soția reclamantului nu a primit niciun răspuns la această plângere.

42. La 5 octombrie 2005, unul dintre avocații reclamantului a informat Judecătoria Buiucani că, în urma efectuării expertizei psihiatrice la 20 septembrie 2005, s-a stabilit că reclamantul se afla într-o stare psihiatrică gravă. Deoarece spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, unde a fost deținut reclamantul până la 1 septembrie 2005, nu trata boli psihiatrice, nu a fost posibilă diagnosticarea acestuia și, respectiv, nu a fost posibil de efectuat un tratament medical adecvat în acel spital. Astfel, el a fost lipsit de îngrijirile medicale necesare unei ființe umane și a fost supus unor suferințe inumane. Judecătoria Buiucani nu a răspuns la această scrisoare.

43. La 6 octombrie 2005, soția reclamantului s-a plâns Judecătoriei Buiucani *inter alia* că soțul ei nu primea îngrijirile medicale adecvate în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare. Instanța de judecată nu a reacționat nici la această plângere.

44. La 24 noiembrie 2005, unul dintre avocații reclamantului a cerut Judecătoriei Buiucani permisiunea ca un medic privat să-l viziteze pe reclamant. El a informat instanța de judecată că reclamantul nu și-a recăpătat cunoștința de mai mult de șase luni și că tratamentul oferit de stat nu era eficient. El a mai informat instanța de judecată că orice întârziere a răspunsului la cererea sa ar însemna un comportament inuman și degradant față de reclamant, manifestat prin împiedicarea recuperării acestuia. El a mai adăugat că toate cheltuielile vor fi acoperite de familia reclamantului. Instanța nu a examinat această cerere.

4. *Cu privire la arestarea preventivă a reclamantului*

45. La 23 mai 2005, examinând cererea procurorului Nicolae Catană, Judecătoria Buiucani a eliberat pe numele reclamantului un mandat de arest pentru o perioadă de zece zile. Motivele declarate de instanța de judecată pentru eliberarea mandatului de arest au fost următoarele:

„[reclamantul] este bănuit de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave, pentru care legea prevede pedeapsa privațiunea de libertate pe un teren ce depășește doi ani; probele prezentate instanței de judecată au fost obținute pe cale legitimă; izolarea bănuțului de societate este necesară, dânsul poate să se ascundă de organele de urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni”.

46. La 25 mai 2005, procurorul Nicolae Catană l-a pus pe reclamant oficial sub învinuire.

47. La 25 mai 2005 reclamantul a atacat mandatul de arest cu recurs, argumentând *inter alia* că nu exista nicio probă care să dovedească existența riscu-

lui ca el să se ascundă de organele de urmărire penală, să împiedice urmărirea penală ori să săvârșească alte infracțiuni. Reclamantul a declarat că procedura penală împotriva sa a fost inițiată în luna februarie a anului 2004 și că nimic în comportamentul său de atunci nu ar putea justifica suspiciunea cu privire la existența unor astfel de intenții din partea sa. Mai mult, starea sănătății sale era un argument important pentru eliberarea lui.

48. La 27 mai 2005, Curtea de Apel Chișinău a respins recursul înaintat de avocații reclamantului, fără a motiva decizia sa.

49. Arestul preventiv a fost prelungit de către Judecătoria Buiucani la 30 mai și 22 iunie 2005 în baza aceluiași temeiuri. Recursurile reclamantului împotriva prelungirii arestului său preventiv au fost respinse de către Curtea de Apel Chișinău la 3 și 30 iunie 2005.

50. La 23 iulie 2005, mandatul de arest a expirat, însă reclamantul nu a fost eliberat.

51. La 25 iulie 2005, procuratura a transmis dosarul penal în instanța de judecată competentă.

52. La 26 iulie 2005, unul dintre avocații reclamantului a cerut Judecătoriei Buiucani să dispună eliberarea reclamantului din detenție, deoarece mandatul de arest expirase de câteva zile. Cererea a fost respinsă de instanța de judecată la 3 august 2005.

5. *Examinarea reclamantului și a fișelor sale medicale de către medici privați după transferarea sa în Spitalul de Psihiatrie*

53. Faptele prezentate în acest capitol sunt bazate pe declarațiile reclamantului și documentele prezentate de el. Guvernul nu a contestat aceste declarații.

54. După 16 noiembrie 2005, o singură dată un medic privat a avut acces la reclamant - la începutul lunii ianuarie a anului 2006. Conform afirmațiilor reclamantului, vizita medicului a avut drept scop evaluarea stării lui de sănătate, precum și a costurilor viitorului tratament.

55. După consultarea reclamantului, dr. T. Moraru a stabilit că vor fi necesare mai multe analize pentru ca să poată trage o concluzie. Raportul său a fost trimis în scris pe adresa Spitalului de Psihiatrie și a Judecătoriei Buiucani, iar soția reclamantului s-a oferit să suporte toate cheltuielile.

56. În luna februarie a anului 2006, dr. T. Moraru a încercat să-l viziteze pe reclamant din nou, pentru a-l examina, însă nu i-a fost permis acest lucru.

57. La 8 februarie 2006, soția reclamantului a depus o plângere la Judecătoria Buiucani cu privire la refuzul administrației Spitalului Clinic de Psihiatrie de a permite vizitarea reclamantului de către dr. T. Moraru, însă ea a fost respinsă de instanța de judecată la 10 februarie 2006, deoarece instanța de judecată nu are dreptul să se implice în tratamentul medical al reclamantului și să dea instrucțiuni medicilor de la spital. Alte cereri similare depuse de soția și avocatul

reclamantului au fost respinse la 16 și 19 februarie 2006, instanța de judecată susținând că, deoarece procesul penal împotriva reclamantului a fost suspendat, ea va putea emite încheieri în privința acestuia numai după ce procesul va fi reluat.

58. La o dată nespecificată, soția reclamantului a cerut permisiunea de la Spitalul de Psihiatrie, ca soțul ei să fie examinat de un medic privat. La 16 februarie 2006, medicul-șef adjunct al Spitalului Psihiatric i-a răspuns soției reclamantului că acesta nu are nevoie să fie consultat de dr. T. Moraru, or, el primea toate îngrijirile medicale necesare de la medicii spitalului.

59. Soția reclamantului a depus o cerere similară la 22 februarie 2006, însă aceasta nu s-a bucurat de succes.

60. La 14 și 22 martie 2006, unul dintre avocații reclamantului (dl Gribincea) a telefonat la Biroul Agentului Guvernamental, cerându-i dnei Lilia Grimalschi ajutor pentru ca el și un medic privat să obțină acces la reclamant și la fișele sale medicale. Cererea nu s-a bucurat de succes.

61. La 20 și 28 martie 2006, avocații reclamantului au înaintat medicului-șef al Spitalului Psihiatric două cereri de acces la reclamant a dr. T. Moraru și la fișele medicale ale reclamantului. Ei au menționat în cererile lor că un asemenea acces era necesar pentru prezentarea cererii în fața Curții, bazându-se *inter alia* pe prevederile articolului 34 al Convenției.

62. La aceeași dată, unul dintre avocații reclamantului, dl Gribincea, a avut o întrevedere cu medicul-șef adjunct al Spitalului Psihiatric, dl I. Catrinici, care a respins verbal cererea avocaților, argumentând că accesul la reclamant nu era posibil fără permisiunea instanței de judecată.

63. La 31 martie 2006, dl I. Catrinici a răspuns cererii din 28 martie 2006 printr-o scrisoare care nu conținea decât textul articolului 9 al Legii privind asistența psihiatrică (a se vedea paragraful 69 de mai jos) în două limbi: română și rusă.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA JUDICIARĂ RELEVANTE

A. Arestul preventiv

64. Articolul 25 al Constituției Republicii Moldova, în măsura în care este aplicabil, prevede următoarele:

„(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni”.

65. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală („CPP”) sunt următoarele:

Articolul 176

„(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către organul de urmărire penală sau, după caz, de către instanța de judecată, numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile de a presupune că învinuitul ... ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni, de asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

(2) Arestarea preventivă și măsurile preventive de alternativă arestării se aplică numai în cazurile săvârșirii unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de 2 ani, iar în cazul săvârșirii unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de 2 ani, ele se aplică dacă învinuitul ... a comis cel puțin una din acțiunile menționate în alin. (1).

(3) La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, organul de urmărire penală și instanța de judecată vor lua în considerare următoarele criterii complementare:

- 1) caracterul și gradul prejudiciabil al faptei incriminate;
 - 2) persoana ... învinuitului;
 - 3) vârsta și starea sănătății lui;
 - 4) ocupația lui;
 - 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;
 - 6) starea lui materială;
 - 7) prezența unui loc permanent de trai;
 - 8) alte circumstanțe esențiale.
- ...”

Articolul 177

»...

- (2) Arestarea preventivă ... se aplică numai conform hotărârii instanței de judecată ...”

Articolul 185. Arestarea preventivă

„(1) Arestarea preventivă constă în deținerea bănuितului, învinuitului, inculpatului în stare de arest în locurile și în condițiile prevăzute de lege.

(2) Arestarea preventivă poate fi aplicată în cazurile și în condițiile prevăzute în art.176, precum și dacă:

- 1) bănuितul, învinuitul, inculpatul nu are loc permanent de trai pe teritoriul Republicii Moldova;
 - 2) bănuितul, învinuitul, inculpatul nu este identificat;
 - 3) bănuितul, învinuitul, inculpatul a încălcat condițiile altor măsuri preventive aplicate în privința sa.
- ...

(4) Încheierea privind arestarea preventivă poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.”

Articolul 186. Termenul ținerii persoanei în stare de arest și prelungirea lui

„(1) Termenul ținerii persoanei în stare de arest curge de la momentul privării persoanei de libertate la reținerea ei, iar în cazul în care ea nu a fost reținută - de la momentul executării hotărârii judecătorești privind aplicarea acestei măsuri preventive. ...

(2) Ținerea persoanei în stare de arest în faza urmăririi penale până la trimiterea cauzei în judecată nu va depăși 30 de zile, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod. Curgerea duratei arestării preventive în faza urmăririi penale se întrerupe la data când procurorul trimite cauza în instanță spre judecare, când arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu se revocă ori se înlocuiește cu o altă măsură preventivă neprivativă de libertate.

...

(5) Fiecare prelungire a duratei arestării preventive nu poate depăși 30 de zile.

(6) În caz dacă este necesar de a prelungi durata arestării preventive a învinutului, procurorul, nu mai târziu de 5 zile până la expirarea termenului de arestare, înaintează judecătorului de instrucție un demers privind prelungirea acestui termen.

(7) La soluționarea demersului privind prelungirea termenului arestării preventive, judecătorul de instrucție sau, după caz, instanța de judecată este în drept să înlocuiască arestarea preventivă cu arestarea la domiciliu, liberare provizorie sub control judiciar sau liberare provizorie pe cauțiune.

(8) După trimiterea cauzei în judecată, toate demersurile cu privire la arestarea preventivă se soluționează de către instanța care judecă cauza.

(9) Prolungirea duratei arestării preventive până la 6 luni se decide de către judecătorul de instrucție în baza demersului procurorului din circumscripția în raza teritorială a căreia se efectuează urmărirea penală, iar în caz de necesitate de a prelungi arestarea preventivă peste termenul indicat - în baza demersului aceluiași procuror, cu consimțământul Procurorului General sau al adjuncților lui.

(10) Hotărârea de prelungire a duratei arestării preventive poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.”

Articolul 190. Liberarea provizorie a persoanei arestate

„Persoana arestată preventiv în condițiile art.185 poate cere, în tot cursul procesului penal, punerea sa în libertate provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune.”

Articolul 191. Liberarea provizorie sub control judiciar a persoanei deținute

„(1) Liberarea provizorie sub control judiciar a persoanei arestate preventiv, reținute sau în privința căreia s-a înaintat demers de arestare poate fi acordată de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazul infracțiunilor din imprudență, precum și al infracțiunilor cu intenție pentru care legea prevede o pedeapsă care nu depășește 10 ani închisoare.

(2) Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă bănuțului, învinutului, inculpatului în cazul în care acesta are antecedente penale nestinse pentru infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave sau există date că el va săvârși o altă infracțiune, va încerca să influențeze asupra martorilor sau să distrugă mijloacele de probă, sau să fugă.

(3) Liberarea provizorie sub control judiciar a persoanei deținute este însoțită de una sau mai multe din următoarele obligații:

- 1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță;
- 2) să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu;
- 3) să nu meargă în locuri anume stabilite;
- 4) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată;
- 5) să nu intre în legătură cu anumite persoane;
- 6) să nu săvârșească acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în procesul penal;
- 7) să nu conducă autovehicule, să nu exercite o profesie de natura aceleia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii.

...”

Articolul 195. Înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurii preventive

„(1) Măsura preventivă aplicată poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura comportamentul respectiv al bănuitului, învinuitului, inculpatului, în scopul desfășurării normale a procesului penal și al asigurării executării sentinței.”

Articolul 329

„(1) La judecarea cauzei, instanța, din oficiu sau la cererea părților și ascultând opiniile acestora, este în drept să dispună aplicarea, înlocuirea sau revocarea măsurii preventive aplicate inculpatului. O nouă cerere de aplicare, înlocuire sau revocare a măsurii preventive poate fi depusă dacă au apărut temeiuri pentru aceasta, dar nu mai devreme decât peste o lună după ce încheierea precedentă privind această chestiune a intrat în vigoare sau dacă nu au intervenit noi împrejurări care condiționează noua cerere.”

Articolul 345

„(1) În termen de cel mult 10 zile de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul sau, după caz, completul de judecată, studiind materialele dosarului, fixează termenul pentru ședința preliminară. Ședința preliminară în cauzele în care sunt inculpați minori sau arestați se face de urgență și cu prioritate.

... (4) În ședința preliminară se soluționează chestiunile privind:

... 6) măsurile preventive și de ocrotire.”

Articolul 351

„... (7) Fixând cauza pentru judecare, instanța dispune menținerea, schimbarea, revocarea sau încetarea, după caz, a măsurii preventive, în conformitate cu prevederile prezentului cod”.

66. În hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție din 28 martie 2005 se prevede că eliberarea sub control judiciar poate fi dispusă de judecătorul de instrucție sau de instanță numai persoanelor acuzate de infracțiuni comise din imprudență sau infracțiuni comise cu intenție care se pedepsesc cu o pedeapsă de mai puțin de 10 ani privațiune de libertate.

67. Comentariul Codului de procedură penală, publicat în anul 2005, autorii căruia sunt, printre alții, președintele Curții Supreme de Justiție, mai mulți judecători de la Curtea Supremă de Justiție și câțiva profesori de drept, prevede următoarele cu privire la articolul 191:

„Primul alineat al articolului 191 prevede că prima condiție a admisibilității eliberării sub control judiciar este determinată de gravitatea infracțiunii de care este acuzată persoana. Această condiție [gravitatea infracțiunii] este determinată în documentele întocmite de organul de urmărire penală sau de procuror, care stabilește calificarea infracțiunii ...

Judecătorul de instrucție nu este împuternicit de a aprecia dacă calificarea infracțiunii este corectă din motiv că el nu examinează probele în baza cărora s-a efectuat calificarea ...

În faza judecării cauzei, instanța poate da o calificare nouă infracțiunilor de care este acuzat inculpatul ...”

B. Căile interne de recurs invocate de Guvern

68. În cauza *Drugalev împotriva Ministerului Afacerilor Interne și a Ministerului Finanțelor* (hotărârea definitivă a Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2004), reclamantul, după ce a fost eliberat, a cerut și a obținut compensații pentru faptul că a fost deținut în condiții inumane și degradante, în perioada arestării preventive, în sumă de aproximativ 950 EURO. Instanța a acordat compensația în temeiul articolului 3 al Convenției.

69. Articolul 53 al Constituției prevede următoarele:

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erori- le săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești”.

70. Prevederile aplicabile ale Codului civil sunt următoarele:

Articolul 1405. Răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată

„(1) Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. ...”

71. Prevederile aplicabile ale Legii nr. 1545 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul moral și material, denumit în continuare prejudiciu, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

- a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;
- b) efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;
- c) supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă neremunerată în folosul comunității, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzi;
- d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;
- e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de urmărire penală, ale procuraturii și din instanțele judecătorești.”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) pronunțării sentinței de achitare;
- b) scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare;
- c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;
- d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova; ...”

C. Confidențialitatea și accesul la informația medicală

72. Articolul 9 din Legea privind asistența psihiatrică prevede:

„Informațiile despre tulburările psihice, despre solicitarea de asistență psihiatrică și tratament într-o instituție de psihiatrie, precum și alte informații despre starea sănătății

psihice a persoanei constituie secret medical apărât de lege. Pentru exercitarea drepturilor și intereselor sale legitime, persoana suferindă de tulburări psihice sau reprezentantul ei legal poate primi la cerere informații despre starea sănătății psihice și despre asistența psihiatrică acordată”.

ÎN DREPT

73. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 3 al Convenției, că a fost maltratat de către poliție la data de 20 mai 2005, drept rezultat suferind o traumă cerebrală și o stare prelungită de stupor. De asemenea, el s-a plâns de lipsa îngrijirilor medicale adecvate pe parcursul deținerii sale în arest și de omisiunea autorităților de a investiga în mod corespunzător plângerea sa cu privire la maltratare. Articolul 3 al Convenției prevede următoarele:

“Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante”.

74. La fel, reclamantul s-a plâns că arestarea sa preventivă între 23 mai 2005 și 23 iunie 2005 nu se baza pe motive “relevante și suficiente”. Curtea a considerat necesar să examineze *ex officio* dacă prevederile articolului 191 al CPP sunt compatibile cu articolul 5 § 3 al Convenției. Prevederile articolului 5 § 3 aplicabile acestei situații sunt:

“Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. (c) din prezentul articol ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere”.

75. Reclamantul a declarat, în continuare, că detenția sa între 23 și 25 iulie 2005, când mandatul de arest expirase, nu a fost “legal” în sensul articolului 5 § 1 al Convenției. La fel, reclamantul s-a plâns în temeiul prevederilor articolului 5 § 3 că, după expirarea mandatului de arest, el a fost deținut ilegal. Curtea a decis *ex officio* să examineze problemele ridicate de reclamant în virtutea articolului 5 § 1 al Convenției, în baza hotărârii sale pronunțată în cauza *Baranowski v. Poland* (nr. 28358/95, ECHR 2000-III), și a solicitat părților să prezinte observații cu privire la problemele respective. Prevederile relevante ale articolului 5 § 1 al Convenției sunt următoarele:

“1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

(c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănui că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia;

...”

76. În fine, reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 34 al Convenției, că avocații săi nu au avut acces la fișele sale medicale și că niciun medic independent nu a avut acces la el pentru a evalua dauna cauzată sănătății sale, în scopul pregătirii și prezentării observațiilor cu privire la cauza sa Curții. Prevederile relevante ale articolului 34 al Convenției sunt următoarele:

“... Înaltele Părți Contractante se angajează să nu împiedice prin nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretenția cu privire la lipsa accesului la materialele dosarului penal pe durata arestului preventiv

77. În cererea sa inițială, reclamantul pretindea, în temeiul articolului 5 § 4 al Convenției, că nu ar fi avut acces la materialele dosarului, care conțineau probele prezentate de procuror în susținerea deciziei de a-l ține pe reclamant în stare de arest. Totuși, în observațiile prezentate asupra admisibilității și fondului cererii, reclamantul a informat Curtea că la o fază mai târzie a procesului penal, după ce a obținut acces la materialele dosarului, el a descoperit că astfel de probe nu existau la dosar. Din acest motiv el a rugat Curtea să nu examineze această pretenție. Prin urmare, Curtea nu va examina pretenția respectivă.

B. Neepuizarea căilor de recurs interne

78. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs interne care îi erau disponibile, fără a specifica la care pretenții ale reclamantului se referă. Guvernul a declarat, în special, faptul că reclamantul ar fi putut, dar nu s-a folosit de prevederile articolului 53 al Constituției, ale articolului 1405 al Codului civil și ale Legii nr. 1545 (a se vedea paragrafele 69-71 de mai sus). Mai mult, în opinia Guvernului, reclamantul ar fi putut să invoce direct articolul 3 al Convenției, după cum a făcut reclamantul în cauza *Drugalev* (a se vedea paragraful 68 de mai sus).

79. Reclamantul nu a fost de acord cu Guvernul, argumentând că au fost epuizate toate căile de recurs interne disponibile. El a mai declarat că remediile sugerate de Guvern nu erau aplicabile cauzei sale.

80. Curtea reamintește că o persoană nu este chemată să încerce mai mult decât una din căile de recurs, atunci când mai multe căi sunt disponibile (a se vedea, printre altele, *Yagiz v. Turkey*, cererea nr. 19092/91, 75 D.R. 207). Se deduce clar din documentele prezentate Curții că Guvernul nu a negat faptul că reclamantul s-a plâns Procuraturii Generale și/sau instanțelor judecătorești

naționale cu privire la maltratarea la care a fost supus la 20 mai 2005 (a se vedea paragrafele 29-36 de mai sus), acuzând lipsa îngrijirilor medicale adecvate (a se vedea paragrafele 37-44 de mai sus) și pretinsa sa detenție ilegală (a se vedea paragrafele 45-52 de mai sus). Guvernul nu a contestat că căile de recurs încercate de reclamant nu au fost efective și că nu ar fi trebuit epuizate de el.

81. În aceste circumstanțe, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă din cauza neepuizării căilor de recurs interne. Prin urmare, obiecția Guvernului trebuie respinsă.

C. Concluzia cu privire la admisibilitate

82. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolelor 3, 5 și 34 ale Convenției ridică probleme de drept și de fapt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului și niciun alt temei de a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica prevederile articolului 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina concomitent fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

1. *Cu privire la pretinsa maltratare*

83. Guvernul a declarat că, la 20 mai 2005, după ce a fost adus la poliție, reclamantul și-a pierdut cunoștința. Potrivit Guvernului, pierderea cunoștinței de către reclamant nu a fost cauzată de acțiunile poliției, deoarece nimeni nu l-a lovit. Faptul că reclamantul nu a fost maltratat a fost confirmat de constatările (din fișele medicale) făcute de medicii de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, în care se menționa că reclamantul nu avea vânătăi pe corp. Conform declarațiilor Guvernului, diagnosticarea unui traumatism cerebral acut și a comoției cerebrale, stabilite de medicii spitalului a fost subiectivă, deoarece a fost stabilită doar în baza plângerilor reclamantului, potrivit cărora el a suferit o traumă la cap, și-a pierdut cunoștința la 20 mai 2005 și suferea de dureri de cap, amețală, greață, dureri de spate etc. Mai mult, reclamantul nu a prezentat nicio probă care să dovedească că el ar fi fost maltratat și nici nu a comunicat detalii cu privire la pretinsele abuzuri la care ar fi fost supus.

84. Guvernul a mai declarat că rapoartele medicale ale doctorilor Berghi și Moraru (a se vedea paragrafele 26 și 27 de mai sus) nu trebuie luate în considerație, deoarece acești medici nu au avut acces la dosarul medical al reclamantului în perioada după 15 septembrie 2005 și nu l-au văzut pe reclamant.

În ceea ce privește declarația reclamantului că el avea sânge în urină, Guvernul a afirmat că testele de laborator nu au depistat sânge în urina sa. Guvernul nu a specificat când au fost efectuate testele de laborator și nu a prezentat copii ale rapoartelor medicale respective.

85. Reclamantul a declarat că Guvernul nu a contestat faptul că el era sănătos în momentul arestării sale la data de 20 mai 2005 și că și-a pierdut cunoștința pe când se afla în custodia autorităților. În continuare, reclamantul a notat diagnosticul medicilor din spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare din 25 mai 2005 conform căruia el a suferit un traumatism cerebral, urmat de pierderea cunoștinței la 20 mai 2005, diagnostic înregistrat în fișa sa medicală, precum și faptul că el acuza dureri în rinichi și avea urina roșie. Reclamantul a subliniat faptul că Guvernul nu a dat nicio explicație cu privire la originea celor două leziuni corporale apărute în perioada aflării sale în detenție. De asemenea, el a menționat că nu a avut anterior pierderi bruște de cunoștință și boli de rinichi.

2. Cu privire la pretinsa lipsă a asistenței medicale adecvate pe durata detenției

86. Conform declarațiilor Guvernului, reclamantul a primit toată asistența medicală necesară pe durata detenției sale. Aflându-se în Spitalul de Cardiologie, între 21 și 24 mai 2005, reclamantul a fost consultat de un medic neurolog care a recomandat efectuarea tomografiei creierului pentru a stabili diagnoza finală. Totuși, efectuarea acestei proceduri nu a fost posibilă, deoarece greutatea reclamantului (147 kg) depășea greutatea maximă permisă de tomograf (135 kg). Guvernul a prezentat o copie a broșurii cu detaliile tehnice cu privire la folosirea tomografului. Recomandarea de a efectua tomografia creierului nu a fost confirmată de un alt medic neurolog care l-a consultat pe reclamant la 25 mai 2005 la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare. Nici al treilea medic neurolog de la Spitalul de Psihiatrie nu a recomandat această procedură.

87. Guvernul a declarat că reclamantul a primit asistență medicală completă pe parcursul aflării sale în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, între 24 mai 2005 și 1 septembrie 2005, precum și în timpul aflării sale în Spitalul de Psihiatrie, începând cu 15 septembrie 2005. De asemenea, el a prezentat copii ale listei de medicamente prescrise reclamantului pentru lunile octombrie, noiembrie și decembrie ale anului 2005 și a declarat că din fișele medicale ale reclamantului rezultă clar că el primea îngrijiri medicale adecvate. Reclamantul nu poate susține că nu primea îngrijiri medicale corespunzătoare, deoarece el refuza să înghită medicamentele. În continuare, Guvernul a declarat că reclamantul era absolut capabil să ia medicamentele, deoarece în fișa sa medicală se indică că o dată în luna mai, de patru ori în luna iunie, o dată în luna iulie și o dată în luna august 2005, starea sa de sănătate a fost satisfăcătoare.

88. Guvernul afirmă că, în opinia sa, expertiza psihiatrică dispusă la 3 august 2005 a fost efectuată într-un termen rezonabil. Faptul că aceasta nu a avut

loc înainte de 20 septembrie 2005 s-a datorat procedurilor administrative preliminare, necesare pentru efectuarea expertizei, cum ar fi înștiințarea despre încheierile judecătorești, pregătirea tuturor elementelor necesare pentru efectuarea investigațiilor medicale, transmiterea documentelor corespunzătoare Spitalului Psihiatric, adresarea cererii către administrația închisorii pentru aducerea reclamantului la spital și escortarea acestuia până acolo. După obținerea rezultatelor, la 8 octombrie 2005, instanța de judecată a considerat că expertiza respectivă nu a fost completă și a dispus efectuarea unei expertize suplimentare. Aceasta a fost efectuată la 15 noiembrie 2005 și, în baza rezultatelor ei, instanța de judecată a dispus, la 23 decembrie 2005, spitalizarea reclamantului într-o instituție psihiatrică specializată, până la depășirea stării psihotice de care suferea.

89. Reclamantul a declarat că poliția nu a reacționat corespunzător, atunci când el și-a pierdut cunoștința. Chiar dacă el și-a pierdut cunoștința la ora 20:34, ambulanța a fost chemată abia după trei ore și doar la insistența avocatului său. Conform declarațiilor reclamantului, avocatul său a trebuit să insiste timp de aproximativ o oră și jumătate pentru a convinge poliția să cheme ambulanța. Reclamantul a afirmat că Guvernul nu a prezentat o explicație plauzibilă referitor la lipsa unei reacții prompte din partea poliției.

90. În opinia reclamantului, Guvernul, de asemenea, nu a prezentat motivele neefectuării tomografiei creierului, recomandată de către medicii de la Spitalul de Cardiologie. El a negat argumentul Guvernului conform căruia acest lucru s-a datorat greutatei sale de 147 de kg, spunând că acest argument a fost inventat de Guvern și nu a fost confirmat. El a prezentat extrase din fișa sa medicală din care rezultă că la 4 martie 2005 el cântărea 133 de kg. Mai mult, reclamantul a afirmat că în perioada arestului său, între 20 mai 2005 și 15 septembrie 2005, el pierduse 30-35 de kg; iar tomografia creierului a fost efectuată doar în luna martie a anului 2006. El a notat că tomografia creierului era importantă pentru tratamentul său și pentru identificarea cauzelor care au determinat starea sa de sănătate.

91. Reclamantul a mai declarat că, în perioada internării sale în spitalul închisorii, el s-a plâns în permanență de dureri de rinichi, dar nu a fost supus niciunor investigații medicale.

92. De asemenea, el a mai menționat că la 2 iunie 2005 medicii de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare au recomandat investigații psihiatrice, însă recomandarea lor a fost ignorată.

93. Lipsa îngrijirilor medicale suficiente, pe parcursul aflării reclamantului în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, a fost confirmată de raportul de expertiză medico-legală din 28 octombrie 2005 și de înregistrările în fișa sa medicală făcute de un medic la 7 iunie 2005.

94. Reclamantul a suferit și de malnutriție pe parcursul aflării sale în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare, demonstrată de pierderea a 35 de kg în 99 de zile. De asemenea, reclamantul a declarat că nu a fost îngrijit corespunzător.

tor de către personalul paramedical. El a făcut referire la înregistrările din fișa sa medicală făcute de medici, conform cărora odaia în care era deținut mirosea puternic a excremente, așternutul său era murdar, iar de el aveau grijă alți deținuți.

95. În perioada 1-15 septembrie 2005, reclamantul a fost deținut în secția medicală a Închisorii nr. 3, unde condițiile nu erau corespunzătoare pentru deținerea unei persoane aflate în stare de stupor.

96. Reclamantul a mai declarat că expertiza psihiatrică dispusă de instanța de judecată la 3 august 2005 a fost finalizată abia la 15 noiembrie 2005, adică peste 75 de zile. În opinia sa, această perioadă nu poate fi considerată un termen rezonabil, având în vedere starea în care se afla.

97. Reclamantul a afirmat că el a fost ținut în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare intenționat cu scopul de a ascunde urmele maltratării sale. Referindu-se la maltratarea la care a fost supus și la tratamentul medical inadecvat pe care l-a primit, reclamantul a declarat că acestea constituie tortură în sensul articolului 3 al Convenției.

3. Cu privire la pretinsa investigație inadecvată

98. Guvernul a declarat că afirmațiile reclamantului sunt lipsite de probe *prima facie*. Potrivit Guvernului, procuratura a efectuat o investigație completă a plângerii reclamantului, ca rezultat al căreia ea a decis, la 8 iunie 2005, să nu inițieze proceduri penale. Astfel, în baza plângerii înaintate de avocatul reclamantului la 1 iunie 2005, procuratura a interogat polițiștii care au reținut reclamantul, precum și medicii de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare și a încercat să-l interogheze pe reclamant, la 25 și 30 mai 2005, însă acesta a refuzat să vorbească. Mai mult, fișa medicală nu conținea probe că reclamantul a fost maltratată, iar în acea perioadă medicii bănuiau că reclamantul exagera simptomele sale. Pe de altă parte, nici reclamantul și nici avocatul său nu au oferit o descriere detaliată a pretinselor abuzuri la care a fost supus reclamantul.

99. Reclamantul a declarat *inter alia* că dosarul penal cu privire la examinarea plângerii sale referitoare la maltratare nu conține probe care să confirme că medicii sau polițiștii au fost interogați cu privire la starea sănătății sale sau la evenimentele care au avut loc la 20 mai 2005. El a mai declarat că, la 25 și 26 mai 2005, medicii au înscris în fișa sa medicală că la 20 mai 2005 el a suferit un traumatism cerebral urmat de pierderea cunoștinței și că avea dureri în regiunea rinichilor și urina era de culoare roșie. Cu toate acestea, procurorul a conchis că în fișa medicală a reclamantului nu existau probe că el ar fi fost maltratată. Reclamantul a declarat că procurorul nici nu a examinat fișa sa medicală. Faptul că el nu a vorbit cu procurorul la 25 și 30 mai 2005 s-a datorat stării sale medicale; însă, indiferent de acest fapt, procurorul era obligat să examineze plângerea.

100. Mai mult, reclamantul a aflat rezultatele cercetării doar la 23 decembrie 2005, perioadă care nu poate fi considerată un termen rezonabil.

101. Reclamantul a mai declarat că procurorul care a examinat plângerea sa cu privire la maltratare nu a fost independent, deoarece este vorba de același procuror care era responsabil de procesul penal intentat împotriva sa.

B. Aprecierea Curții

1. Cu privire la pretinsa maltratare

102. După cum a declarat Curtea, de nenumărate ori, articolul 3 al Convenției consfințește una din valorile fundamentale ale unei societăți democratice. Chiar și în cele mai dificile circumstanțe, precum lupta împotriva terorismului și a crimei organizate, Convenția interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante. Spre deosebire de majoritatea normelor Convenției și ale Protocoalelor nr. 1 și nr. 4, articolul 3 nu conține prevederi care să permită excepții, iar conform articolul 15 § 2 al Convenției nicio derogare de la prevederile sale nu este permisă, chiar dacă este cazul unui pericol public care amenință viața națiunii (a se vedea *Selmouni v. France* [GC], nr. 25803/94, § 95, ECHR 1999-V, și *Assenov and Others v. Bulgaria*, hotărâre din 28 octombrie 1998, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, p. 3288, § 93).

103. Atunci când unei persoane îi sunt cauzate leziuni corporale, în timp ce ea se află în detenție sau sub controlul poliției, orice astfel de leziune va crea o puternică prezumție că acea persoană a fost supusă maltratării (a se vedea *Bursuc v. Romania*, nr. 42066/98, § 80, 12 octombrie 2004). Obligația de a prezenta explicații plauzibile despre circumstanțele în care au fost cauzate leziunile corporale este pusă în sarcina exclusivă a statului, neexecutarea căreia ridică o problemă clară în temeiul articolului 3 al Convenției (*Selmouni v. France*, § 87).

104. În procesul de apreciere a probelor, Curtea aplică, în general, standardul de probă „dincolo de un dubiu rezonabil” (a se vedea *Ireland v. the United Kingdom*, hotărâre din 18 ianuarie 1978, Seria A nr. 25, pp. 64-65, § 161). Totuși, astfel de probe pot fi deduse și din coexistența unor concluzii suficient de întemeiate, clare și concordate sau a unor similare prezumții incontestabile ale faptelor. Atunci când evenimentele într-o cauză sunt în totalitate sau în mare parte cunoscute numai de autorități, ca în cazul persoanelor aflate în custodia autorităților, se vor crea prezumții puternice ale faptelor în legătură cu leziunile corporale apărute în perioada detenției. Într-adevăr, sarcina probațiunii aparține autorităților, care trebuie să prezinte explicații satisfăcătoare și convingătoare (a se vedea *Salman v. Turkey* [GC], nr. 21986/93, § 100, ECHR 2000-VII).

105. În această cauză nu se contestă faptul că în perioada dintre arestul său în după-amiaza zilei de 20 mai 2005 și, internarea sa ulterioară în spital la ora 23:37, reclamantul s-a aflat în arestul și, respectiv, controlul CCCEC. De asemenea, nu se contestă faptul că înainte de arestarea sa, reclamantul nu a prezentat nicio anomalie a stării sale de sănătate (a se vedea paragraful 8 de mai sus) și că

după ce a părăsit poliția, el s-a aflat în stare de inconștiență timp de mai mult de patru ore (a se vedea paragrafele 12-13 de mai sus).

106. Guvernul a declarat că reclamantul și-a pierdut cunoștința în urma stresului și nu a fost maltratată, acest fapt fiind dovedit de lipsa pe corpul acestuia a vânătăilor. Mai mult, Guvernul a exprimat dubii referitor la diagnosticul stabilit de medicii de la spitalul închisorii cu privire la trauma cranio-cerebrală acută și comoția cerebrală suferită de reclamant.

107. Curtea nu are niciun motiv de a nu admite acest diagnostic. În această privință, ea notează că diagnosticul a fost stabilit de medicii de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare. Guvernul nu a prezentat nicio opinie medicală contrară și, în orice caz, acest diagnostic a fost confirmat ulterior de expertiza medico-legală din 28 octombrie 2005 și de rapoartele investigațiilor psihiatrice efectuate la 20 septembrie 2005 și 15 noiembrie 2005, ambele fiind dispuse de către o instanță judecătorească națională (a se vedea paragrafele 21-22 de mai sus).

108. Mai mult, trauma cerebrală nu este singura vătămare corporală de care a suferit reclamantul. Conform fișei sale medicale de la spitalul închisorii, el mai acuza durere în rinichi, iar urina sa era de culoare roșie (a se vedea paragrafele 15-16 de mai sus). Guvernul nu a prezentat nicio probă că aceste simptome s-ar datora altui fapt decât pretinsei maltratării a reclamantului la 20 mai 2005.

109. Faptul că reclamantul nu avea vânătăi sau alte semne vizibile de maltratare pe corp, în opinia Curții, nu este convingător. Curtea este conștientă de faptul că există metode de aplicare a forței care nu lasă urme pe corpul victimei.

110. Reclamantul pretinde că starea sa de stupor de după 20 mai 2005 a fost cauzată de maltratarea la care a fost supus de către poliție. Guvernul a negat această afirmație. Curtea subliniază cu îngrijorare starea reclamantului după reținerea sa de către poliție; totuși, din cauza faptului că dispune de un număr limitat de probe, și îndeosebi deoarece reclamantul nu a prezentat un raport medical alternativ, ea se declară incapabilă să stabilească o legătură cauzală directă între maltratare și starea de stupor a reclamantului.

111. În baza tuturor materialelor prezentate ei, Curtea conchide că Guvernul nu și-a îndeplinit obligația de a o convinge că vătămrile corporale ale reclamantului nu au fost cauzate în urma maltratării reclamantului în perioada aflării sale în custodia poliției. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției constând în supunerea reclamantului unui tratament inuman și degradant.

2. *Cu privire la pretinsa lipsă a asistenței medicale adecvate pe durata detenției*

112. Curtea reamintește că, deși articolul 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a elibera deținuții pe motive de sănătate, el totuși impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor private de libertate, de exemplu, prin a le acorda asistența medicală necesară (a se vedea *Șarban v. Moldova*, citat mai sus, § 77).

113. Curtea urmează să determine dacă reclamantul a avut nevoie de asistență medicală regulată, dacă el a fost lipsit de o astfel de asistență, după cum pretinde, iar, în caz afirmativ, dacă aceasta constituie tratament inuman sau degradant contrar articolului 3 al Convenției (cf. *Farbtuhs v. Latvia*, nr. 4672/02, § 53, 2 decembrie 2004).

114. Probele prezentate de ambele părți confirmă că, în afară de trauma cerebrală acută și durerile de rinichi, reclamantul era în stare de stupor, o condiție medicală foarte gravă care necesită îngrijiri medicale constante și o supraveghere riguroasă (a se vedea paragraful 22 de mai sus). Se pare că reclamantul a intrat în această stare imediat după ce a fost arestat de poliție la 20 mai 2005 și a rămas în ea până la 2 octombrie 2005. La 24 octombrie 2005, reclamantul a intrat din nou în starea de stupor, iar condiția sa medicală actuală nu este clară din materialele prezentate de părți.

115. Curtea consideră că concluziile doctorilor Berghi și Moraru (a se vedea paragrafele 26 și 27 de mai sus) sunt relevante, deoarece, contrar declarațiilor Guvernului, ele sunt bazate pe examinarea fișei medicale a reclamantului de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare și pe cunoștințele lor generale în medicină.

116. Curtea notează, în continuare, că diagnosticul reclamantului conform căruia el suferă de stare de stupor a fost stabilit abia la 20 septembrie 2005, când a fost efectuată prima examinare psihiatrică (a se vedea paragraful 22 de mai sus). Până la acea dată, fișele medicale de la Spitalul de Cardiologie și spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare s-au referit la starea reclamantului ca „la un sindrom de confuzie de origine neclară” sau o posibilă simulare (a se vedea paragrafele 14 și 16 de mai sus).

117. Guvernul a declarat că examinarea psihiatrică a reclamantului a fost efectuată în termen corespunzător, invocând anumite întârzieri datorate unor proceduri administrative legate *inter alia* de transferul reclamantului de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare la Spitalul de Psihiatrie. Totuși, Curtea nu poate accepta astfel de argumente, având în vedere starea critică a reclamantului și că examinarea psihiatrică a reclamantului a fost dispusă pentru prima dată nu la 3 august 2005, după cum afirmă Guvernul, dar la 2 iunie 2005, după cum se menționează în fișa medicală a reclamantului de la spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare (a se vedea paragraful 15 de mai sus).

118. În lumina celor menționate mai sus, Curtea conchide că, între 20 mai 2005 și 20 septembrie 2005, din cauza lipsei unui diagnostic clar al stării reclamantului, unica asistență medicală posibilă pentru el a fost de a-l menține în viață. Totuși, chiar și această concluzie este îndoielnică, luând în considerație că, între 1 și 15 septembrie 2005, reclamantul a fost deținut într-o închisoare obișnuită și că nu există probe care să ateste că acolo i s-ar fi oferit vreo îngrijire medicală. Prin urmare, Curtea ajunge la concluzia că reclamantul nu a primit îngrijiri medicale adecvate până la 20 septembrie 2005. Ea nu poate să deter-

mine, în baza materialelor prezentate ei (a se vedea paragraful 158 de mai jos), dacă tratamentul acordat după stabilirea diagnosticului, la 20 septembrie 2005, a fost corespunzător și adecvat.

119. În concluzie, Curtea consideră că lipsa asistenței medicale adecvate constituie o violare a articolului 3 al Convenției.

3. *Cu privire la pretinsa investigație inadecvată*

120. Curtea reamintește că atunci când o persoană face afirmații credibile că a fost supusă unor tratamente contrare articolului 3 al Convenției de către poliție sau alți agenți de stat, prevederile acestui articol, examinate în contextul obligației generale a statului conform articolului 1 al Convenției de a „recunoaște oricărei persoane aflate sub jurisdicția sa, drepturile și libertățile definite în Convenție”, impun efectuarea unei investigații oficiale efective. La fel ca și o investigație efectuată în virtutea articolului 2 al Convenției, o astfel de investigație ar trebui să permită identificarea și pedepsirea persoanelor responsabile. Altfel, interzicerea generală prin lege a torturii, tratamentelor sau pedepselor inumane și degradante, în pofida importanței sale fundamentale, ar fi inefectivă în practică și ar face posibil, în anumite cazuri, pentru agenții de stat să comită abuzuri împotriva persoanelor aflate sub controlul lor, ei beneficiind astfel de o imunitate virtuală (a se vedea, printre altele, *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, § 131, ECHR 2000-IV).

121. Pentru ca o investigație să fie efectivă, este necesar ca persoanele competente de a o efectua să fie independente de persoanele implicate în evenimentele supuse investigației (a se vedea, de ex., *Barbu Anghelescu v. Romania*, nr. 46430/99, § 66 din 5 octombrie 2004). Aceasta înseamnă nu numai lipsa unei legături ierarhice sau instituționale, dar și o independență reală (a se vedea, de ex., *Ergi v. Turkey*, hotărâre din 28 iulie 1998, *Reports* 1998-IV, §§ 83-84, unde procurorul care investiga decesul unei fete, în timpul unei confruntări, a dat dovadă de lipsă de independență prin faptul că s-a bazat, în cea mai mare parte, pe informațiile oferite de jandarmii implicați în incident).

122. Investigația trebuie, de asemenea, să fie efectivă astfel încât să permită stabilirea faptului dacă forța folosită de poliție a fost sau nu justificată în circumstanțele unei cauze (a se vedea *Kaya v. Turkey*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports* 1998-I, § 87).

123. Investigarea acuzațiilor serioase de maltratare trebuie să fie deplină. Aceasta înseamnă că autoritățile trebuie întotdeauna să depună eforturi serioase pentru a afla ce s-a întâmplat și nu trebuie să se bazeze pe concluzii pripite sau nefondate pentru a înceta investigația sau să le pună la baza deciziilor lor (a se vedea hotărârea *Assenov and Others v. Bulgaria*, citată mai sus, § 103). Ele trebuie să întreprindă toți pașii rezonabili și disponibili lor pentru a asigura probe cu privire la incident, inclusiv, *inter alia*, declarații ale martorilor oculari

și probele medico-legale (a se vedea *Tanrikulu v. Turkey* [GC], nr. 23763/94, ECHR 1999-IV, § 104 și *Gül v. Turkey*, nr. 22676/93, § 89, 14 decembrie 2000). Orice omisiune pe parcursul desfășurării investigației care ar putea submina capacitatea sa de a stabili cauza leziunilor corporale sau identitatea persoanelor responsabile riscă să nu corespundă acestui standard.

124. Curtea notează, în primul rând, că independența procurorului care a condus urmărirea penală, dl Catană, este îndoielnică. Ea observă că acest procuror a fost cel care a înaintat oficial reclamantului învinuirea și care a solicitat Judecătoria Buiucani aplicarea față de reclamant a arestului preventiv, precum și prelungirea ulterioară a acestuia (a se vedea paragraful 33 de mai sus).

125. În continuare, Curtea notează că dl Catană nu a întreprins nicio măsură de investigație după ce a primit plângerea de la avocatul reclamantului. Acest lucru rezultă clar din decizia acestui procuror din 8 iunie 2005, în care el a afirmat că, pentru a examina plângerea din 31 mai 2005, el a încercat fără succes să-l interogheze pe reclamant la 25 și 30 mai 2005. Aceste afirmații au fost confirmate de către judecătorul Gheorghe Morozan de la Judecătoria Râșcani în încheierea sa din 23 februarie 2006 prin care a respins recursul reclamantului.

126. Mai mult, nimic nu indică în decizia din 8 iunie 2005 că dl Catană a examinat fișa medicală a reclamantului sau că el a observat diagnoza de traumatism cerebral acut stabilit în privința reclamantului. De asemenea, nu există niciun indiciu că vreun medic ar fi fost interogat în legătură cu starea sănătății reclamantului. Într-adevăr, se pare că singurele măsuri de investigație întreprinse de dl Catană au fost cele două încercări fără succes de a discuta cu reclamantul, înainte ca plângerea reclamantului cu privire la maltratarea sa să fie depusă. Conform documentelor medicale de care dispune Curtea, reclamantul era în stare de stupor și nu era capabil să vorbească. Curtea consideră deosebit de frapantă concluzia dlui Catană conform căreia maltratarea reclamantului ar fi fost, în orice caz, justificată, deoarece s-a prezumat faptul că el ar fi vrut să folosească pistolul în timpul arestării sale.

127. În aceste circumstanțe, Curtea conchide că autoritățile de stat nu au efectuat o investigație adecvată a plângerilor reclamantului privind maltratarea sa și, prin urmare, a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției și în această privință.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 3 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

128. Cu privire la problema compatibilității articolului 191 CPP cu articolul 5 § 3 al Convenției, Guvernul a declarat că este, într-adevăr, imposibil pentru o persoană învinuită de o infracțiune care se pedepsește cu închisoare pe un

termen mai mare de 10 ani, să fie eliberată pe parcursul judecării unei cauze. Totuși, eliberarea unei persoane ar fi posibilă dacă instanța de judecată ar decide recalificarea infracțiunii de care este învinuită persoana într-o infracțiune care se pedepsește cu închisoare pe un termen mai mic de 10 ani. Mai mult, în afară de eliberarea în baza articolului 191 CPP, mai există posibilitatea de a obține eliberarea pe cauțiune în baza articolului 192 sau eliberarea în schimbul garanției personale sau a unei organizații în baza articolelor 179, 180 și 195 CPP.

129. Cu privire la motivarea deciziilor de aplicare a arestului față de reclamant, Guvernul a declarat că detenția reclamantului a fost necesară, deoarece el era bănuit de comiterea unei infracțiuni deosebit de grave, care se pedepsește cu închisoare pe un termen de la 10 la 25 ani și că el ar fi putut să se ascundă, să influențeze martorii, să împiedice stabilirea adevărului sau să săvârșească alte infracțiuni. Mai mult, luând în considerație problemele sale de sănătate, reclamantul ar fi putut prefera să se ascundă, decât să-și asume riscul de a executa o pedeapsă cu închisoarea.

130. Reclamantul a declarat că, în conformitate cu articolul 191 CPP, judecătorul este obligat să emită un mandat de arest, indiferent de existența motivelor pentru detenție, dacă persoana este învinuită de comiterea unei infracțiuni pentru care se prevede o pedeapsă cu închisoarea pe un termen mai mare de 10 ani și că niciun control judiciar al motivelor arestului nu este posibil. Reclamantul a făcut referire la hotărârea explicativă a Plenului Curții Supreme de Justiție care confirmă poziția sa.

131. Reclamantul a declarat că instanțele de judecată naționale nu au motivat în niciun fel aplicarea în privința sa a arestului preventiv, ci doar au preluat în deciziile lor textul prevederilor legale cu privire la arestarea preventivă. De asemenea, ele nu au indicat motivele respingerii argumentelor înaintate de apărarea sa.

132. Reclamantul a mai afirmat că, în circumstanțele acestei cauze, motivele aplicării arestului au fost identice cu cele din cauzele *Șarban* (citată mai sus) și *Becciev v. Moldova*, nr. 9190/03, din 4 octombrie 2005, unde Curtea a constatat o violare a articolului 5 § 3 al Convenției.

133. Mai mult, detenția reclamantului nu a fost necesară, deoarece el se afla în stare de stupor și nu se putea ridica din pat, prin urmare, pentru el ar fi fost imposibil să se ascundă sau să încerce să influențeze urmărirea penală.

B. Aprecierea Curții

1. Cu privire la compatibilitatea articolului 191 CPP cu articolul 5 § 3 al Convenției

134. Curtea notează faptul că în cauza *S.B.C. v. the United Kingdom* (nr. 39360/98, 19 iunie 2001), ea a constatat violarea articolului 5 § 3 al Convenției,

deoarece legea engleză nu acorda unei anumite categorii de persoane acuzate dreptul de a fi eliberată pe cauțiune. Curtea a constatat, în acea cauză, că examinarea posibilității ca o persoană să fie eliberată pe cauțiune a fost dinainte exclusă de către legislator.

135. Această cauză este similară cu cauza *S.B.C.* prin faptul că, în temeiul articolului 191 CPP al Republicii Moldova, este imposibil ca o persoană învinuită de săvârșirea unei infracțiuni intenționate, pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de 10 ani, să fie eliberată provizoriu. Se pare că în această cauză reclamantul este învinuit de comiterea unei astfel de infracțiuni.

136. Argumentul Guvernului conform căruia învinuirea, teoretic, ar putea fi schimbată cu una mai blândă și, astfel, ar fi posibil ca persoana acuzată să poată obține eliberarea provizorie nu poate fi acceptată de Curte. În primul rând, Curtea notează că recalificarea unei infracțiuni nu poate fi efectuată de un judecător de instrucție, care eliberează și prelungește mandatul de arest, ci numai de un judecător de drept comun și doar după ce dosarul penal este transmis spre examinare în fond (a se vedea paragraful 67 de mai sus). În al doilea rând, cel mai important fapt care rezultă din cauza *S.B.C.* este că dreptul de eliberare provizorie nu poate în principiu fi dinainte exclus de legislator.

137. În ceea ce privește argumentul Guvernului precum că reclamantul ar fi putut cere eliberarea pe cauțiune sau sub garanție personală sau a unei organizații, Curtea îl consideră irelevant în această cauză, deoarece procedurile interne în discuție se referă doar la eliberarea provizorie sub control judiciar.

138. Prin urmare, Curtea constată că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției, deoarece în temeiul articolului 191 CPP reclamantul nu a putut obține eliberarea provizorie sub control judiciar.

2. *Cu privire la lipsa motivelor suficiente pentru arestarea reclamantului*

139. Curtea reamintește că, conform articolului 5 § 3 al Convenției, o persoană învinuită de săvârșirea unei infracțiuni trebuie să fie întotdeauna eliberată pe parcursul procesului penal, cu excepția cazului când statul poate dovedi că există motive „relevante și suficiente” care să justifice detenția continuă (*Yağcı and Sargin v. Turkey*, hotărâre din 8 iunie 1995, Seria A nr. 319-A, § 52).

140. Mai mult, instanțele judecătorești naționale „trebuie să examineze toate faptele în favoarea sau defavoarea existenței unei necesități publice stringente, care ar justifica, luând în considerație principiul prezumției nevinovăției, o abatere de la regula respectării libertății individuale a persoanei și să le indice în deciziile lor cu privire la cererile de eliberare” (*Letellier v. France*, hotărâre din 26 iunie 1991, Seria A nr. 207, § 35).

141. Persistența unei suspiciuni rezonabile că persoana arestată a comis o infracțiune este o condiție *sine qua non* pentru legalitatea detenției continue, dar, după o anumită perioadă de timp, acest lucru nu mai este suficient. În asemenea cazuri, Curtea trebuie să stabilească dacă celelalte temeuri invocate de autoritățile judiciare continuă să justifice lipsirea de libertate. Atunci când aceste temeuri sunt „relevante” și „suficiente”, Curtea trebuie, de asemenea, să se asigure că autoritățile naționale competente au dat dovadă de „o diligență deosebită” pe parcursul procedurilor (a se vedea *Labita v. Italy* [GC], nr. 26772/95, §§ 152-53, ECHR 2000-IV).

142. Chiar dacă articolul 5 al Convenției „nu impune judecătorului care examinează o cerere de apel împotriva detenției obligația de a se referi la fiecare argument care se conține în declarațiile apelantului, garanțiile sale ar fi lipsite de esență dacă judecătorul, bazându-se pe legislația și practica naționale, ar putea să trateze ca irelevante sau să nu ia în considerație fapte concrete invocate de deținut și capabile să pună la îndoială existența condițiilor esențiale pentru „legalitatea”, în sensul Convenției, a privării de libertate.” (*Nikolova v. Bulgaria* [GC], nr. 31195/96, § 61, ECHR 1999-II). În acest context, „argumentele în favoarea și defavoarea eliberării nu trebuie să fie „generale și abstracte”” (*Smirnova v. Russia*, nr. 46133/99 și 48183/99, § 63, ECHR 2003-IX (extrase), *Șarban v. Moldova*, citată mai sus, § 99).

143. În această cauză, Curtea notează că atât instanța de fond, cât și Curtea de Apel, atunci când au dispus arestarea reclamantului și prelungirea arestului său, au făcut referire la legea aplicabilă, fără a indica motivele datorită cărora aceste instanțe au considerat ca fiind întemeiate afirmațiile pentru care reclamantul ar putea împiedica procesul, s-ar putea ascunde sau săvârși alte infracțiuni. De asemenea, autoritățile judiciare nu au încercat să combată argumentele prezentate de avocații reclamantului. Prin urmare, circumstanțele acestei cauze sunt similare cu cele din cauzele *Becciev v. Moldova*, §§ 61-62 și *Șarban*, §§ 100-101, citate mai sus, în care Curtea a constatat violarea articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește insuficiența motivelor indicate de instanțele judecătorești pentru detenția reclamantilor. Luând în considerație că Guvernul nu a prezentat argumente în vederea distingerii acestei cauze de cele citate mai sus, Curtea consideră că aceeași atitudine trebuie luată și în această cauză.

144. Luând în considerație cele menționate, Curtea consideră că motivele pe care și-au întemeiat deciziile Judecătoria Buiucani și Curtea de Apel Chișinău cu privire la arestarea preventivă a reclamantului și prelungirea acesteia nu au fost „relevante și suficiente”.

145. Prin urmare, în această privință a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

146. Guvernul a declarat că după transmiterea, la 23 iulie 2005, a dosarului penal al reclamantului în instanța de judecată, aceasta era competentă să examineze orice cerere cu privire la arestarea preventivă a reclamantului. Potrivit Guvernului, detenția reclamantului s-a bazat pe prevederi clare ale legislației, și anume, articolele 186 alin. 2 și 8, 329 alin. 1, 351 alin. 7 și 345 alin. 1 și 4 ale CPP (a se vedea paragraful 65 de mai sus). Aceste prevederi și faptul că arestul reclamantului a fost dispus de un judecător de instrucție, și nu de un procuror, disting această cauză de cauza *Baranowski* (citată mai sus). Instanța de judecată a avut un termen limită, expres prevăzut de lege, de zece zile pentru a fixa o dată pentru ședința preliminară (articolul 345 CPP). Această ședință a avut loc la 3 august 2005. Potrivit Guvernului, din contextul ședinței respective, era clar tuturor că reclamantul trebuia să rămână în arest preventiv. În plus, reclamantul a putut cere, în orice moment, eliberarea sa dacă el considera detenția sa ilegală.

147. Reclamantul a declarat *inter alia* că între 23 iulie și 23 decembrie 2005 el a fost deținut ilegal, deoarece în această perioadă niciun mandat de arest nu a fost emis de judecător. El s-a referit la articolul 25 al Constituției, conform căruia o persoană poate fi arestată numai în baza unui mandat eliberat de judecător, pentru un termen de maxim 30 de zile și a argumentat că situația din această cauză seamănă cu cea din cauza *Baranowski*.

B. Aprecierea Curții

148. Curtea reiterează faptul că „legalitatea” detenției, în baza prevederilor legale interne, este elementul primar, dar nu întotdeauna și cel decisiv. Curtea trebuie, suplimentar, să fie convinsă că detenția pe parcursul perioadei în cauză a fost compatibilă cu scopul articolului 5 § 1 al Convenției, care este de a preveni privarea persoanelor de libertate în mod arbitrar. Mai mult, Curtea trebuie să se asigure dacă însăși legislația internă este în conformitate cu Convenția, inclusiv cu principiile generale prevăzute sau sugerate de aceasta (*Baranowski*, citată mai sus, § 51).

149. La acest ultim punct, Curtea accentuează faptul că atunci când este vorba de privarea de libertate, este deosebit de important ca principiul general al certitudinii juridice să fie respectat. Prin urmare, este esențial ca condițiile pentru privarea de libertate, prevăzute de legea națională, să fie clar definite și ca însăși legea să fie previzibilă atunci când este aplicată, încât ea să corespundă standardului de „legalitate” stabilit de Convenție, un standard care cere ca legea respectivă să fie suficient de exactă încât să permită unei persoane – în caz de

necesitate, cu o consultare adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă, ținând cont de circumstanțe, consecințele pe care o anumită faptă le poate avea (a se vedea, *Steel and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 septembrie 1998, *Reports* 1998-VII, § 54).

150. În această cauză, Curtea notează că, după 23 iulie 2005, nu a fost emis niciun mandat de arest, care să autorizeze sau să prelungească arestul reclamantului.

151. Guvernul a invocat câteva articole ale CPP care, în opinia sa, au constituit baza legală pentru detenția reclamantului după expirarea mandatului său de arest la 23 iulie 2005 (a se vedea paragraful 146 de mai sus).

152. Analizând articolele respective, Curtea notează că niciunul din ele nu prevede detenția reclamantului fără un mandat de arest. Mai mult, chiar dacă s-ar presupune că vreunul din articolele invocate de Guvern ar prevedea o astfel de detenție, aceasta ar fi contrară articolului 25 din Constituție, care prevede în termeni clari că detenția este posibilă numai în baza unui mandat pe o durată de până la 30 de zile. Acest lucru este confirmat și de prevederile articolului 177 CPP (a se vedea paragraful 65 de mai sus), care repetă prevederile articolului 25 din Constituție conform cărora arestarea preventivă poate fi aplicată numai în baza unei hotărâri a instanței de judecată.

153. Din cele menționate mai sus rezultă că detenția reclamantului după expirarea mandatului de arest la 23 iulie 2005 nu a fost bazată pe o prevedere legală.

154. Prin urmare, și în această privință a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției.

V. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 34 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

155. Reclamantul a declarat că refuzul autorităților de a permite avocaților săi și unui medic privat să-l vadă și să consulte fișa sa medicală constituie o împiedicare a accesului său la Curte. El a afirmat că o examinare de către un medic independent era necesară pentru determinarea cauzei stării sănătății sale după 20 mai 2005, a stării sale actuale și a calității tratamentului medical primit la Spitalul de Psihiatrie. Un astfel de raport ar fi fost, de asemenea, util pentru evaluarea costurilor aproximative ale viitorului său tratament, într-un mod similar evaluării la care se face referire în cauza *Mikheyev v. Russia*, nr. 77617/01, 26 ianuarie 2006.

156. Guvernul a declarat că avocații reclamantului nu au depus nicio cerere la Spitalul de Psihiatrie pentru obținerea informațiilor cu privire la starea sănătății reclamantului și asistența medicală acordată lui. În ceea ce privește

examinarea reclamantului de către un medic privat, Guvernul a reiterat că reclamantul a primit toate îngrijirile medicale necesare de la medicii din Spitalul de Psihiatrie. Guvernul nu a prezentat observații cu privire la fondul pretenției, care a fost făcută de reclamant pentru prima dată în observațiile sale din 31 martie 2006. Guvernul a făcut doar niște declarații generale în observațiile sale cu privire la satisfacția echitabilă, susținând că nu a avut loc o violare a articolului 34 al Convenției.

B. Aprecierea Curții

157. Curtea reamintește că articolul 34 al Convenției impune Statelor Contractante obligația de a nu împiedica exercitarea dreptului de a depune cereri individuale la Curte. Obligația de a nu împiedica exercitarea efectivă a dreptului de a depune o cerere individuală exclude orice ingerință în dreptul persoanei de a depune și a menține efectiv cererea sa la Curte (a se vedea, printre altele și *mutatis mutandis*, *Akdivar and Others v. Turkey*, 16 septembrie 1996, Reports 1996-IV, p. 1219, § 105; *Kurt v. Turkey*, 25 mai 1998, Reports 1998-III, p. 1192, § 159; *Tanrikulu v. Turkey* [GC], nr. 23763/94, ECHR 1999-IV; *Sarli v. Turkey*, nr. 24490/94, §§ 85-86, 22 mai 2001; și *Orhan v. Turkey*, nr. 25656/94, 18 iunie 2002).

158. În această cauză, Curtea notează că esența acestei pretenții a reclamantului este că avocații săi au vrut ca condiția sa medicală să fie stabilită de o sursă independentă, și anume a unui medic privat. Curtea notează, în continuare, că avocații reclamantului au informat clar autoritățile statale că este necesar ca ei și un medic privat să-l vadă pe reclamant și să consulte fișa sa medicală, cu scopul de a apăra drepturile sale în fața Curții (a se vedea paragrafele 60-61 de mai sus). În opinia Curții, această cerere a fost rezonabilă și aparent nu a existat un interes public de a o respinge. Mai mult, Curtea notează că avocații reclamantului nu au putut prezenta observațiile lor cu privire la prejudiciul material din cauza lipsei accesului la reclamant și la fișa sa medicală. Curtea conchide că acest fapt a constituit o ingerință în dreptul reclamantului la depunerea unei cereri individuale la Curte, care a avut ca rezultat omisiunea Guvernului pârât de a îndeplini obligațiile sale în conformitate cu articolul 34 al Convenției. Prin urmare, această prevedere a fost violată.

159. Curtea a exprimat deja o îngrijorare serioasă, în contextul articolului 3, cu privire la imposibilitatea avocaților reclamantilor și a medicilor de a avea acces la el. Ea consideră că refuzul continuu a accesului la reclamant constituie o violare agravantă a articolului 3 al Convenției și subliniază necesitatea urgentă a Guvernului pârât de a asigura avocaților reclamantului și medicilor săi accesul imediat și nerestricțiv la reclamant și fișa sa medicală.

VI. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

160. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

161. Reclamantul a declarat că, deoarece avocaților săi și unui medic independent nu li s-a permis accesul la el și la fișa sa medicală, el nu a putut să prezinte observații cu privire la costurile viitorului său tratament medical care a survenit în urma încălcării drepturilor garantate de Convenție. Prin urmare, el a solicitat Curții să rezerve această întrebare și să indice Guvernului, în hotărârea sa, să asigure avocaților săi și unui medic independent accesul fără restricții la el și fișa sa medicală.

162. Guvernul a reiterat poziția sa potrivit căreia nu a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției și că din acest motiv nu se poate pune problema existenței unui prejudiciu material.

163. Curtea a decis că problema cu privire la aplicarea articolului 41 referitor la prejudiciul material nu este gata pentru a fi luată o decizie. Prin urmare, această chestiune se rezervă și urmează să fie fixată o procedură ulterioară, luând în considerație posibilitatea încheierii unui acord amiabil între Guvernul moldovenesc și reclamant.

B. Prejudiciul moral

164. Reclamantul a solicitat EUR 75 000 cu titlu de prejudiciu moral. El a declarat că i s-au cauzat suferințe psihice de o intensitate deosebit de mare. Reclamantul a reiterat declarațiile sale cu privire la maltratare, la starea sa de stupeor și lipsa îngrijirilor medicale, malnutriția de care a suferit, în urma căreia el a pierdut 35 de kg în 99 de zile, lipsa examinării cererii sale cu privire la maltratarea sa, privarea sa ilegală de libertate și împiedicarea accesului său la Curte.

165. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de reclamant și a declarat că reclamantul nu a prezentat exemple relevante din jurisprudență în susținerea pretențiilor sale. Guvernul a cerut Curții să respingă pretențiile reclamantului de satisfacție echitabilă în ceea ce privește prejudiciul moral.

166. Curtea notează numărul semnificativ și gravitatea deosebită a violărilor comise față de reclamant. Maltratarea și detenția ulterioară a reclamantului în spitalul Departamentului Instituțiilor Penitenciare au fost, în mod considerabil, agravate de omisiunea autorităților de a examina plângerile sale cu privire la maltratare, precum și împiedicarea accesului reclamantului la Curte. De aseme-

nea, el a fost privat ilegal de libertate pentru o perioadă lungă de timp după ce a fost deținut timp de trei luni fără niciun motiv. Evaluând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 40,000 plus orice taxă care ar putea fi percepută.

C. Costuri și cheltuieli

167. Avocații reclamantului au solicitat EUR 139,8 pentru cheltuieli poștale și EUR 6,683.25 cu titlu de costuri de reprezentare.

168. În ceea ce privește cheltuielile poștale, avocații reclamantului au expediat Curții copii ale chitanțelor DHL care confirmă plata a EUR 139.8. Ei au argumentat că, deoarece cauza a fost examinată cu prioritate în conformitate cu articolul 41 al Regulamentului Curții, folosirea poștei rapide a fost justificată.

169. Cu privire la costurile de reprezentare, avocații au expediat Curții copii ale chitanțelor bancare care confirmă plata întregii sume de EUR 6,683.25 de către soția reclamantului.

170. Avocații, de asemenea, au prezentat o copie a contractului încheiat între ei și soția reclamantului, în conformitate cu care onorariul fiecărui avocat pentru o oră de lucru este de EUR 75. Ei au anexat la copia contractului liste detaliate conform cărora dl Nagacevschi a petrecut 25 de ore de lucru la această cauză, iar dl Gribincea - 64.11 ore. Evaluarea în listele prezentate nu a inclus orele de lucru petrecute pentru argumentarea pretenției reclamantului în temeiul articolului 5 § 4, care a fost ulterior retrasă de către reclamant.

171. Avocații au argumentat că numărul orelor prestate de ei pentru această cauză nu a fost excesiv și a fost justificat de complexitatea cauzei și abundența detaliilor. Dosarul reclamantului are aproape 800 de pagini. Timpul a fost, de asemenea, justificat și de încercările repetate de a obține acces la fișa medicală a reclamantului și de faptul că aproape toată corespondența cu Curtea a avut loc într-o limbă străină.

172. Referitor la onorariul de EUR 75 pentru o oră de lucru, avocații reclamantului au declarat că acesta a fost în limitele mărimii onorariilor recomandate de Baroul Avocaților din Republica Moldova care constituie EUR 40-150. Ei au prezentat o copie a unui document cu privire la onorariile recomandate de Baroul Avocaților care a fost adoptat de Barou la 29 decembrie 2005.

173. Mai mult, avocații au argumentat că onorariul de EUR 75 pentru o oră de lucru a fost rezonabil luând în considerație experiența lor și cauzele precedente care au fost câștigate de ei la Curte. Ei au afirmat că statutul de organizație non-profit al organizației „Juriștii pentru Drepturile Omului” nu constituie un impediment pentru a percepe onorarii de la clienții lor. În această privință, ei au declarat că grantul obținut de organizația lor nu a fost suficient nici măcar pentru a acoperi cheltuielile de întreținere a oficiilor lor. Avocații, de asemenea, au făcut referire la costurile mari ale vieții în Chișinău și au adus drept exemplu prețurile la locuințe și petrol.

174. Guvernul nu a contestat suma cerută pentru cheltuielile poștale. Totuși, el nu a fost de acord cu suma cerută pentru reprezentare, considerând-o excesivă și ireală în raport cu situația economică a țării și salariul mediu lunar. În timp ce a recunoscut complexitatea cauzei, Guvernul a contestat numărul de ore de lucru prestate de avocații reclamantului la această cauză și onorariul pentru o oră de lucru perceput de ei. Guvernul, de asemenea, a făcut referire la statutul de organizație non-profit al organizației „Juriștii pentru Drepturile Omului” și la faptul că dl Nagacevski este avocat și, prin urmare, are și alte surse de venit în afară de reprezentarea clienților la Curte.

175. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-...).

176. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de avocați, complexitatea cauzei și aportul important al avocaților, Curtea consideră că sumele pretinse cu titlu de costuri și cheltuieli au fost necesare sau realmente angajate de către reclamant și au fost rezonabile ca mărime. Prin urmare, Curtea acordă întreaga sumă cerută.

D. Dobânda de întârziere

177. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară cererea admisibilă;*
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției, deoarece reclamantul a fost supus tratamentului inuman și degradant la 20 mai 2005;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției din cauza lipsei unui tratament medical adecvat între 20 mai 2005 și 20 septembrie 2005;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției prin omisiunea de a efectua o investigație efectivă a plângerilor reclamantului cu privire la maltratarea sa de către poliție;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției în ceea ce privește detenția reclamantului fără un temei legal între 23 iulie și 23 decembrie 2005;

6. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției în ceea ce privește insuficiența motivelor pentru detenția reclamantului între 23 mai și 23 iulie 2005;
7. *Hotărâște* că a avut loc o violare a articolului 5 § 3 al Convenției deoarece, în conformitate cu articolul 191 al Codului de procedură penală, nu a fost posibil pentru reclamant să obțină eliberarea sa provizorie sub control judiciar;
8. *Hotărâște* că Statul pârât nu și-a îndeplinit obligațiile sale în conformitate cu articolul 34 al Convenției;
9. *Hotărâște*
 - (a) că Statul pârât trebuie să asigure imediat și fără restricții accesul avocaților reclamantului și medicilor la reclamant și la fișa sa medicală;
 - (b) că Statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 40,000 (patruzeci de mii de euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 6,823 (șase mii opt sute douăzeci și trei de euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (c) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
10. *Hotărâște* că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției referitor la prejudiciul material nu este gata pentru a fi luată decizia;
prin urmare, Curtea
 - (a) rezervă chestiunea respectivă;
 - (b) invită Guvernul Republicii Moldova și reclamantul să prezinte, în următoarele trei luni, observațiile lor scrise cu privire la această chestiune și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
 - (c) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a fixa același lucru dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 11 iulie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA GUROV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 36455/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

11 iulie 2006

DEFINITIVĂ

11/10/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Gurov c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judges*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 20 iunie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 36455/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către Maria Gurov.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vitalie Nagacevski, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, încălcarea dreptului la un proces echitabil în fața unei „instanțe instituite de lege”, pe motiv că mandatul unuia din judecători care a participat la examinarea cauzei sale a expirat.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții). În cadrul acestei Secțiuni, Camera care va examina cauza (articolul 27 § 1 al Convenției) a fost constituită în conformitate cu articolul 26 § 1 al Regulamentului Curții. La 22 iunie 2005, Curtea a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. În 1994, reclamantul a încheiat un contract cu ASITO (o companie de asigurări de naționalitate din Republica Moldova), potrivit căruia el a plătit o primă de asigurare în schimbul unei pensii viagere.

6. Deoarece ASITO nu a plătit pensia viageră în termen, reclamantul a intentat o acțiune judiciară civilă împotriva acesteia, cerând plata pensiei până la acea dată și obligarea companiei să execute contractul.

7. La 5 octombrie 2001, Judecătoria sectorului Rîșcani a pronunțat o hotărâre în favoarea reclamantului și a obligat ASITO să plătească pensia restantă și să reia executarea contractului.

8. ASITO a atacat cu apel această hotărâre, cerând *inter alia* rezilierea contractului încheiat cu reclamantul în 1994 pe motiv că situația economică din țară s-a înrăutățit și rata dobânzii Băncii Naționale a Moldovei s-a schimbat.

9. La 27 februarie 2002, Tribunalul Chișinău a respins apelul, menționând că contractul din 1994 era legal și valabil și, prin urmare, trebuia executat de către părți. ASITO a depus un recurs la această decizie.

10. Între timp, la o dată nespecificată, Procurorul General a depus la Curtea Supremă de Justiție un „demers în interesul legii”. Conform Procurorului General, demersul a avut drept scop clarificarea controverselor care însoțeau toate contractele de acest gen și stabilirea unei practici uniforme pentru toate instanțele de judecată.

11. La 11 martie 2002, Plenul Curții Supreme de Justiție a adoptat o hotărâre prin care a soluționat litigiul existent între ASITO și beneficiarii pensiei în favoarea companiei. De asemenea, Plenul Curții Supreme de Justiție a decis că hotărârea sa nu are efect retroactiv asupra hotărârilor judecătorești deja examinate și nici asupra părților din acele procese.

12. La 16 aprilie 2002, un complet al Curții de Apel compus din judecătoria V.D. (președinte), T.D. și V.B. a casat hotărârile din 5 octombrie 2001 și 27 februarie 2002, cu pronunțarea unei noi hotărâri în favoarea ASITO.

13. După pronunțarea hotărârii, reclamantul a aflat că mandatul judecătorului V.D., care a prezidat ședința, a expirat în 2000 și că acesta a fost eliberat din funcția de judecător în iunie 2002.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Articolul 151 al Constituției Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești din anul 1978 prevedea următoarele:

„Judecătorii ... sunt aleși de către Sovietul Suprem pentru un mandat de zece ani.”

15. Hotărârea Sovietului Suprem al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești nr. 98-XII din 15 iunie 1990 prevede următoarele:

„... V.D. este numit în funcția de judecător la Judecătoria Supremă...”

16. Decretul Președintelui nr. 734 din 24 iunie 2002, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„... V.D. se eliberează din funcția de judecător.”

17. Codul de procedură civilă în vigoare la acea dată, în partea sa relevantă, prevedea următoarele:

Articolul 19. Temeiurile de recuzare a judecătorului

„Judecătorul nu poate participa la judecarea pricinii și urmează să fie recuzat:

- 1) dacă la judecarea anterioară a procesului dat a participat în calitate de martor, expert, interpret, reprezentant, procuror, grefier;
- 2) dacă este interesat personal, direct sau indirect în procesul dat sau dacă există alte împrejurări care pun la îndoială nepărtinirea lui;
- 3) dacă el personal, soțul său, ascendenții ori descendenții lor au vreun interes în judecarea pricinii ...;
- 4) dacă soțul... este rudă a uneia din părți...;
- 5) dacă este tutore... al uneia din părți.”

...

Articolul 162. Amânarea procesului

„Amânarea procesului se admite în cazurile prevăzute de prezentul cod precum și din cauza neprezentării vreunui participant la proces sau a vreunui martor, expert, interpret, din cauza depunerii unei cereri convenționale, necesității de a se ordona aducerea unor noi devezi, precum și dacă există alte împrejurări, care împiedică judecarea pricinii în ședința dată.

...”

18. La 12 iunie 2003, a intrat în vigoare un nou Cod de procedură civilă. Articolul 449 al acestuia, în partea relevantă, prevede următoarele:

Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

...

- k) Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a constatat o încălcare a drepturilor sau libertăților fundamentale, precum și faptul că persoana interesată poate obține, potrivit legii naționale, o despăgubire, cel puțin parțială, prin anularea hotărârii pronunțate de o judecată din țară.”

ÎN DREPT

19. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că a fost încălcat dreptul său la judecarea în mod echitabil a cauzei sale de către o instanță instituită de lege.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 al Convenției prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. **Pretenția cu privire la pretinsa înțelegere secretă între ASITO și Guvern și pretinsul abuz de dreptul de a sesiza Curtea**

20. În cererea sa inițială, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 al Convenției, că procesul judiciar nu a fost echitabil din cauza unei pretinse înțelegeri secrete între ASITO și Guvern. Pretenția era similară cu cea examinată în cauza *Macovei and Others v. Moldova*, nr. 19253/03, 17667/03, 31960/03, 19263/03, 17695/03 și 31761/03, §§ 22-23, 25 aprilie 2006. De asemenea, el a înaintat o pretenție în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Ulterior, în comentariile sale la observațiile Guvernului, reclamantul și-a retras aceste pretenții.

21. Guvernul a negat învinuirile reclamantilor, numindu-le „insinuări abuzive”. El a declarat că învinuirile reclamantului erau după natura lor ofensatorii și defăimătoare și a susținut că Curtea ar trebui să declare cererea inadmisibilă pentru abuzul de dreptul de a sesiza Curtea.

22. Curtea ia notă de retragerea pretenției reclamantului cu privire la pretinsa înțelegere secretă și a pretenției înaintate în temeiul articolului 1 al Protocolului 1 și, în consecință, nu le va examina.

23. În ceea ce privește obiecția Guvernului cu privire la abuzul de dreptul de a o sesiza, Curtea notează că a respins deja o obiecție identică în cauza *Macovei* menționată mai sus și, în circumstanțele cazului dat, nu vede niciun motiv de a se îndepărta de la acea decizie. În consecință, această obiecție urmează a fi respinsă.

B. **Neepuizarea căilor de recurs interne**

24. Guvernul a susținut că judecătorul care cunoaște vreun temei de incompatibilitate, sau orice alte circumstanțe care îl împiedică să examineze cauza obiectiv și imparțial, este obligat să se abțină de la examinarea cauzei. În caz contrar, el ar putea fi tras la răspundere.

În această cauză, reclamantul ar fi putut recuza judecătorul, în conformitate cu prevederile articolului 19 al Codului de procedură civilă în vigoare la acel moment. Dacă la momentul examinării cauzei reclamantul nu ar fi știut

că mandatul judecătorului V.D. a expirat, el ar fi putut cere amânarea procesului, în conformitate cu articolul 162 al Codului. Guvernul a acceptat că nu există practică judiciară națională care să confirme eficacitatea remediilor propuse de el.

25. Reclamantul a susținut că în ziua ședinței el nu a știut că mandatul judecătorului V.D. a expirat. El a declarat că, în conformitate cu articolul 19 al Codului de procedură civilă, un judecător nu poate fi recuzat pe temei că mandatul său a expirat. Chiar dacă presupunem că un judecător ar putea fi recuzat pe un asemenea temei, în practică aceasta ar fi fost imposibil de realizat, deoarece înainte de ședință partea în proces nu cunoaște numele judecătorilor din completul de judecată care va judeca cauza sa și, în consecință, nu are posibilitatea să verifice valabilitatea mandatelor lor. Pentru o parte în proces este de asemenea imposibil de a solicita amânarea procesului cu scopul de a verifica mandatul unui anumit judecător, deoarece, în conformitate cu articolul 162 al Codului de procedură civilă, o parte nu este în drept să ceară amânarea procesului pe asemenea temeiuri. Mai mult, chiar dacă o amânare ar fi fost acordată, la următoarea ședință completul de judecată ar putea să se schimbe. Practica de a păstra în secret numele judecătorilor până la ședințele de judecată a fost justificată prin necesitatea de a asigura imparțialitatea și independența acestora.

În concluzie, reclamantul a susținut că lipsa remediilor a fost confirmată prin absența unei practici judiciare relevante.

26. În conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, reclamantul, în mod normal, ar trebui să folosească remediile care sunt accesibile și suficiente pentru a permite redresarea în ceea ce privește încălcările pretinse. Existența remediilor în cauză trebuie să fie suficient de certă nu numai în teorie, dar și în practică, fără de care ele vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports* 1996-IV, p. 1210, § 66).

27. Curtea notează că articolul 19 al Codului de procedură civilă, care conține o listă exhaustivă a temeiurilor de recuzare a judecătorului, nu face nicio referire la vreo situație similară cu cea din această cauză. Acest lucru este concordant cu lipsa unei practici judiciare care ar indica contrariul. Totuși, chiar dacă presupunem că a existat o posibilitate de recuzare a unui judecător pe temei de expirare a mandatului său, ar fi irațional de a cere ca un reclamant să cunoască mandatul fiecărui judecător dintr-o anumită instanță, în special, având în vedere practica generală de a permite judecătorilor să facă parte din completele de judecată chiar și după expirarea mandatelor lor, fapt recunoscut de Guvern în documentele prezentate. În astfel de circumstanțe, Curtea conchide că cererea nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne și, prin urmare, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

C. Concluzia cu privire la admisibilitate

28. Curtea consideră că pretenția reclamantului formulată în temeiul articolului 6 al Convenției ridică chestiuni de drept suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Niciun alt temei de a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica prevederile articolului 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

29. Guvernul a susținut *inter alia* că judecătorul V.D. a fost numit în calitate de judecător la 13 iunie 1990, pentru un termen de zece ani. După expirarea termenului de zece ani, el nu a fost eliberat prin decret prezidențial și exercitarea funcțiilor sale a fost prelungită tacit pentru o perioadă nedeterminată, până la reconfirmarea în funcție până la atingerea plafonului de vârstă.

30. Pentru a fi reconfirmat în funcție până la atingerea plafonului de vârstă, judecătorul V.D. trebuia să treacă procedura de atestare, și anume un examen în fața Consiliului Superior al Magistraturii și, în caz de succes, să fie numit de Președintele țării. Deoarece el nu a fost numit de Președinte, Consiliul Superior al Magistraturii a făcut o nouă propunere Președintelui de a-l elibera din funcție pe judecătorul V.D., propunere care a fost acceptată. În timpul întregii perioade de atestare, judecătorul a continuat să-și exercite funcțiile.

31. Guvernul a conchis că judecătorul V.D. își exercita legal funcția de judecător după expirarea termenului de zece ani până la eliberarea sa din funcție de către Președinte la 27 iunie 2002.

32. Reclamantul a susținut că practica invocată de către Guvern, de a permite judecătorilor să-și exercite funcțiile după expirarea mandatelor și până la reconfirmarea lor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă sau demitere, nu era prevăzută de lege. El a afirmat că, deoarece Republica Moldova nu este un stat *common-law*, o asemenea practică nu poate fi considerată drept lege, mai ales într-un asemenea domeniu sensibil cum este durata mandatului unui judecător. Bazându-se pe cauzele *Coëme and Others v. Belgium*, nr. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 și 33210/96, ECHR 2000-VII și *Zand v. Austria*, cererea nr. 7360/76, raportul Comisiei din 12 octombrie 1978, DR 15, p. 70, reclamantul a susținut că organizarea judecătorească trebuie să fie reglementată printr-o lege care emană de la Parlament și că organizarea judecătorească într-o societate democratică nu ar trebui să depindă de discreția executivului.

33. Reclamantul a pretins că mandatul unuia din cei trei judecători care au examinat recursul său a expirat. Curtea reiterează că articolul 6 § 1 nu garantează

un drept de apel împotriva unei decizii a primei instanțe. Totuși, unde dreptul intern prevede un drept la apel, procedurile de apel vor fi considerate drept prelungire a procesului de judecată și, în consecință, vor cădea sub incidența articolului 6 (*Delcourt v. Belgium*, hotărâre din 17 ianuarie 1970, Seria A nr. 11, § 25).

34. Potrivit jurisprudenței Curții, scopul sintagmei „instituită de lege” din articolul 6 al Convenției este de a asigura „ca organizarea judecătorească într-o societate democratică să nu depindă de discreția executivului, dar ca aceasta să fie reglementată printr-o lege care emană de la Parlament” (a se vedea *Zand v. Austria*, citată mai sus).

35. Sintagma „instituită de lege” se referă nu doar la baza legală pentru însăși existența „instanței”, ci, de asemenea, la componența completului de judecată în fiecare cauză (a se vedea *Posokhov v. Russia*, nr. 63486/00, § 39, ECHR 2003-IV).

36. O instanță instituită de lege trebuie să îndeplinească o serie de condiții, precum independența membrilor săi și durata mandatului lor, imparțialitate și existența garanțiilor procedurale (a se vedea *Coëme and Others v. Belgium*, citată mai sus, § 99).

37. În această cauză, este indiscutabil faptul că mandatul judecătorului V.D. a expirat cu ceva timp înainte ca el să fi fost membru al completului de judecată în cazul reclamantului. Mai mult, Guvernul a recunoscut că la acel moment exista o practică prin care judecătorilor li se permitea să exercite funcțiile pentru o perioadă nedeterminată de timp după expirarea mandatelor lor și până la soluționarea chestiunii privind reconfirmarea lor în funcție până la atingerea plafonului de vârstă de către Președinte; și că această chestiune nu era reglementată de o lege care ar emana de la Parlament. În asemenea circumstanțe, Curtea consideră că nu existau temeiuri legale pentru participarea judecătorului V.D. la examinarea recursului reclamantului. Mai mult, această practică era în contradicție cu principiul conform căruia organizarea judecătorească într-o societate democratică nu trebuie să depindă de discreția executivului.

38. Aceste circumstanțe, cumulativ, nu permit Curții să conchidă că Curtea de Apel care a examinat cauza reclamantului la 16 aprilie 2002 putea fi considerată drept „instanță instituită de lege”.

39. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

40. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

41. Reclamantul a solicitat suma de 5,000 euro (EUR) pentru încălcarea dreptului său la o instanță instituită de lege, care să hotărască asupra pretențiilor sale cu caracter civil. El a pretins că a suferit stres emoțional și frustrare. El nu a formulat nicio pretenție cu titlu de prejudiciu material.

42. Guvernul a susținut că suma pretinsă de reclamant era excesivă și a declarat că, în această cauză, o simplă constatare de către Curte a unei violări ar fi constituit o satisfacție echitabilă suficientă. În orice caz, el au susținut că în cauza *Posokhov v. Russia*, nr. 63486/00, ECHR 2003-IV, care era similară cu această cauză, Curtea a acordat reclamantului EUR 500.

43. Curtea reiterează că, în cazurile în care ea constată că cauza reclamantului a fost hotărâtă de către o instanță care nu era independentă și imparțială, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției, ea a considerat că, în principiu, cea mai potrivită formă de remediere ar fi de a asigura reclamantului o reexaminare a cauzei sale, într-un termen potrivit, de către o instanță independentă și imparțială (a se vedea *San Leonard Band Club v. Malta*, nr. 77562/01, § 70, ECHR 2004-...). În această cauză, Curtea notează că, potrivit legislației Republicii Moldova, în baza constatării de către Curte a faptului că procesul nu a fost conform garanțiilor prevăzute de articolul 6, reclamantul are posibilitatea (a se vedea paragraful 18 de mai sus), dacă solicită, să obțină o reexaminare a cauzei sale.

44. În consecință, Curtea decide să nu acorde nicio compensație monetară.

B. Costuri și cheltuieli

45. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 1,800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

46. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a dovedit preținsele cheltuieli de reprezentare.

47. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

48. În această cauză, ținând cont de lista detaliată prezentată de reprezentantul reclamantului, Curtea acordă reclamantului EUR 1,200.

C. Dobânda de întârziere

49. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că constatarea unei violări reprezintă în sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral pretins de reclamant.
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 1,200 (o mie două sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 11 iulie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia concordantă a dlui Garlicki, la care s-a alăturat dl Pellonpää, este anexată la această hotărâre.

N.B.
T.L.E.

OPINIA CONCORDANTĂ A JUDECĂTORULUI GARLICKI, LA CARE S-A ALĂTURAT JUDECĂTORUL PELLONPÄÄ

1. Sunt gata să accept că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, deoarece cauza reclamantului nu a fost examinată de o „instanță” care întrunește rigorile cerute în acel articol.

Totuși, nu sunt sigur dacă deficiența reală în această cauză a rezultat din faptul că unul dintre judecători a continuat să-și exercite atribuțiile după expirarea mandatului său. Pe de o parte, nu sunt impresionat de modul în care este prezentat dreptul intern pertinent. Curtea citează articolul 151 al Constituției Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești din 1978, însă nu prezintă nicio informație cu privire la prevederile Constituției ulterioare din 1994. Articolul III.6 al Titlului VII al ultimei Constituții prevedea prelungirea mandatului tuturor judecătorilor care aveau o vechime în muncă în judecătorii de cel puțin 15 ani. Ar fi interesant de cunoscut dacă a existat vreo reglementare referitor la judecătorii cu o vechime în muncă mai redusă. Pe de altă parte, Guvernul a indicat că exista o practică generală de prelungire tacită a mandatelor tuturor judecătorilor, termenul cărora a expirat și reconfirmarea cărora în funcție încă mai aștepta o decizie formală.

În opinia mea, ar fi mai sigur de presupus că judecătorul în cauză a avut dreptul să-și exercite funcțiile. Totuși, violarea Convenției rezultă din lipsa de independență și imparțialitate a judecătorului respectiv.

2. Un judecător al cărui reconfirmare în funcție (și, alternativ, demisie) este în examinare la puterea executivă poate fi cu greu considerat ca întrunind condițiile de imparțialitate și independență. Aceasta nu înseamnă neapărat că orice sistem judecătoresc, în care judecătorii sunt numiți pe o durată limitată și reconfirmați ulterior, trebuie *per se* să fie incompatibil cu Convenția.

După cum a fost deja constatat în jurisprudența de la Strasbourg, un mandat fix pe o durată relativ scurtă este permis în privința instanțelor specializate administrative sau disciplinare (a se vedea *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, hotărâre din 23 iunie 1981, Seria A nr. 43, § 57, și *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, hotărâre din 28 iunie 1984, Seria A nr. 80, § 80). Totuși, aceste instanțe diferă de instanțele judecătorești ordinare și ar putea avea standarde diferite de independență. De asemenea, în privința instanțelor ordinare, o numire inițială pentru o perioadă de încercare fixă nu este ca atare incompatibilă cu prevederile Convenției.

Pot exista țări în care tradiția reconfirmării periodice a judecătorilor „ordinari” a devenit atât de bine stabilită, încât nu ar afecta imparțialitatea și independența lor într-o măsură incompatibilă cu Convenția. Totuși, asemenea situații sunt doar rare excepții. Conform abordării generale a funcției judiciare în Euro-

pa, judecătorii trebuie numiți pe viață și, dacă – după cum este cazul unor curți constituționale – mandatul trebuie limitat în timp, reconfirmarea judecătorilor nu trebuie permisă. Aceleași considerente au determinat autorii Protocolului nr. 14 să accepte un singur mandat pentru judecătorii Curții Europene a Drepturilor Omului și ar trebui reamintit faptul că această decizie a fost, de asemenea, un rod al experienței practice, care nu este limitată doar la noile State Membre.

3. Lipsa unor aparențe externe de imparțialitate și independență în cazul judecătorului V.D. rezultă din însuși faptul că el își exercita funcția judiciară cunoscând faptul că reconfirmarea sa în funcție depindea de acceptarea reconfirmării sale de către Președinte. Această situație - general inacceptabilă - a fost agravată de trei factori suplimentari.

Mai întâi de toate, întregul proces de reconfirmare a fost lipsit de transparență și normalitate. Nu existau reglementări legale detaliate adoptate de Parlament referitoare la criteriile, procedurile și termenele de reconfirmare. Decizia finală era lăsată în întregime la discreția Președintelui Republicii.

În al doilea rând, în cauza în care a participat, judecătorul V.D. trebuia să decidă asupra pretențiilor juridice și a responsabilității companiei ASITO. Această companie însă, având în vedere istoria și importanța sa, nu a rămas în întregime în afara sferei intereselor Guvernului.

În sfârșit, dar nu și în ultimul rând, trebuie ținut cont de contextul general al așa-numitelor țări post-comuniste. În timpul regimului comunist, judecătorii au fost, în aproape toate aceste țări, „aleși” pentru o perioadă limitată de timp și deciziile referitoare la posibila lor „realegere” rămâneau la discreția puterii executive. Acest sistem a dus la o distrugere aproape totală a independenței justiției. Orice încercare de a restabili această practică, într-o formă sau altă, pe o perioadă permanentă sau de tranziție, ar fi fost percepută drept o încercare de a restabili vechile practici și ar fi distrus încrederea publicului în independența justiției.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA ERMICEV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 42288/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

8 august 2006

DEFINITIVĂ

08/11/2006

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Ermicev c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
 Dl J. CASADEVALL,
 Dl G. BONELLO,
 Dl M. PELLONPÄÄ,
 Dl K. TRAJA,
 Dl S. PAVLOVSKI,
 Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T. L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 4 iulie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 42288/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Alexandru Ermicev („reclamantul”), la 11 noiembrie 2002.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl A. Gavrița, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la un proces echitabil și dreptul la respectul bunurilor sale au fost încălcate ca urmare a casării unei hotărâri judecătorești irevocabile pronunțată în favoarea sa.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. La 18 mai 2004, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

6. Reclamantul s-a născut în 1960 și locuiește în Chișinău.

7. În anul 2000, reclamantul i-a împrumutat lui A. suma de 10,000 dolari SUA (USD). Atunci când A. a putut să-i restituie doar USD 2,500, ei au conve-

nit, împreună cu T. (soția lui A. la acea dată) ca apartamentul lor să fie vândut reclamantului în scopul garantării rambursării, în rate, a datoriei rămase. Acordul (semnat la 10 noiembrie 2000) prevedea că, odată ce ratele vor fi achitate, reclamantul va vinde apartamentul înapoi lui T.

8. În conformitate cu acel acord, la 11 decembrie 2000, reclamantul a încheiat un contract de vânzare-cumpărare a apartamentului de la T.. Contractul conținea adresa și suprafața apartamentului și confirma că, înaintea încheierii contractului, reclamantul achitase suma integrală convenită de comun acord între părți, și anume suma de 96,720 lei moldovenești (MDL) (echivalentul la USD 7,818 la acea dată).

9. Conform contractului, fostul proprietar (T.) trebuia să elibereze apartamentul până la 1 aprilie 2001. Ca rezultat al neachitării de către A. a niciunei rate, reclamantul a solicitat familiei să elibereze apartamentul. Ei au refuzat și reclamantul a înaintat o acțiune judiciară în care a cerut evacuarea lor. La rândul său, T. a înaintat o cerere reconvențională, solicitând declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare, pe motiv că în realitate intenția ei a fost doar să garanteze, prin încheierea contractului, rambursarea datoriei soțului ei către reclamant.

10. La 11 iunie 2001, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantului și a respins cererea reconvențională a lui T.. La 17 octombrie 2001, Tribunalul Chișinău a menținut hotărârea Judecătoriei sectorului Centru. La 7 februarie 2002, Curtea de Apel, de asemenea, a menținut această hotărâre. Această hotărâre a devenit irevocabilă și executorie.

11. T. s-a adresat mai multor autorități de stat (Președintelui, Guvernului, Parlamentului, etc.) cerând ajutorul lor în redeschiderea procedurilor. La 22 aprilie 2002, dl V. Mișin, Vice-președintele Parlamentului, s-a adresat Procurorului General, solicitând inițierea reexaminării cauzei la Curtea Supremă de Justiție. Scrisoarea a fost anexată la dosarul cauzei.

12. La 5 mai 2002, Procurorul General a înaintat un recurs în anulare prin care a solicitat casarea tuturor hotărârilor menționate mai sus și redeschiderea procedurilor. La 10 iulie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a dispus rejudecarea în întregime a cauzei de către prima instanță. Instanța a constatat că instanțele judecătorești ierarhic inferioare nu au acordat atenție suficientă faptului că reclamantul împrumutase soțului lui T. USD 10,000 și că T. încheiase contractul de vânzare-cumpărare a apartamentului cu intenția clară de a garanta rambursarea banilor, și nu de a-l vinde. În opinia Curții Supreme de Justiție, „totalitatea circumstanțelor menționate pune la îndoielă temeinicia, legalitatea și echitatea hotărârilor adoptate în cauza dată”.

13. La 4 decembrie 2002, Judecătoria sectorului Centru a pronunțat o hotărâre în favoarea lui T. și a declarat contractul de vânzare-cumpărare nul și fără efecte, respingând cererea reclamantului de evacuare. Această hotărâre a fost menținută la 12 februarie 2003 de către Tribunalul Chișinău și la 8 mai 2003 de către Curtea de Apel.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Roșca v. Moldova* (nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 16-17).

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

15. Reclamantul a pretins că casarea hotărârii irevocabile din 7 februarie 2002 a încălcat drepturile sale prevăzute în articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

16. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul acestor două articole ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

17. Reclamantul a pretins că, prin decizia Curții Supreme de Justiție din 10 iulie 2002, prin care a fost casată o hotărâre irevocabilă pronunțată în favoarea sa, a fost violat articolul 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public ... a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

18. În continuare, reclamantul a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 10 iulie 2002 a avut ca consecință încălcarea dreptului său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

19. Guvernul a respins pretențiile reclamantului și a susținut că, după redeschiderea procedurilor, părțile au beneficiat de aceleași drepturi procedurale și că această redeschidere a fost justificată.

20. Curtea a constatat violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze ce au vizat chestiuni similare cu cele din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu v. România* [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 74, ECHR 1999-VII și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 29 și 32).

21. În urma examinării materialelor care i-au fost prezentate, Curtea notează că Guvernul nu a invocat niciun fapt sau argument capabil să o convingă să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

22. Luând în considerație jurisprudența sa cu privire la această chestiune, Curtea constată că, prin casarea hotărârii judecătorești irevocabile pronunțată în favoarea reclamantului, Curtea Supremă de Justiție i-a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, și dreptul la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

23. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

24. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

25. Reclamantul a pretins USD 38,943 cu titlu de prejudiciu material suferit ca rezultat al casării deciziei irevocabile a Curții de Apel din 7 februarie 2002, din care suma de USD 34,147 reprezenta valoarea apartamentului la care a avut dreptul în baza acelei hotărâri, USD 4,680 reprezenta suma pe care el ar fi putut să o obțină în urma închirierii apartamentului și USD 731 constituia dobânda ratată la ultima sumă, calculată în baza ratei medii a dobânzii pe parcursul perioadei în cauză.

26. Reclamantul a mai susținut că, având în vedere faptul că el mai avea un alt apartament în Chișinău în care locuia, el ar fi putut închiria apartamentul litigios dacă hotărârea judecătorească irevocabilă ar fi fost executată la timp, și anume la 11 iunie 2001, și nu ar fi fost casată de către Curtea Supremă

de Justiție la 10 iulie 2002. Pentru a-și susține afirmațiile, reclamantul a prezentat copia de pe cartea sa de imobil, care confirma faptul că el locuia într-un alt apartament din Chișinău. De asemenea, el a prezentat două evaluări efectuate de către unul din principalii agenți imobiliari, prima evaluare datând din 4 octombrie 2005, conform căreia prețul de piață al apartamentului era USD 34,147 și, luând în considerație suprafața, amplasarea apartamentului și faptul că el nu fusese modernizat, chiria lunară a acestuia ar fi fost de USD 60 în 2001, USD 80 în 2002, 100 USD în 2003, 120 USD în 2004 și 150 USD în 2005.

27. Reclamantul a pretins că prețul plătit lui T. conform contractului din decembrie 2000 era prețul real al apartamentului. Drept dovadă a acestui fapt el a prezentat un certificat eliberat la 27 noiembrie 2000 de către organul cadastral, în care prețul apartamentului în cauză era estimat la MDL 21,708 (echivalentul a USD 1,763 la acea dată). El a susținut că prețurile la apartamente în Chișinău au crescut considerabil, fapt dovedit de cea de a doua evaluare a apartamentului, efectuată de către un agent imobiliar la 3 aprilie 2006, conform căreia valoarea de piață a apartamentului se ridicase în acea perioadă deja la MDL 500,000 (aproximativ USD 39,703). Mai mult, pretenția sa nu viza pierderea unei sume de bani, ci casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile prin care reclamantul a fost declarat proprietarul apartamentului.

28. Guvernul nu a contestat caracterul rezonabil al prețului inițial plătit pentru procurarea apartamentului, nici valoarea de piață a acestuia confirmată prin evaluarea efectuată în 2005, și nici estimările mărimii chiriei efectuate de agentul imobiliar. El a susținut că reclamantul nu putea cere despăgubiri pentru faptul că a fost privat de posibilitatea de a închiria apartamentul, deoarece, conform deciziei irevocabile a Curții de Apel din 8 mai 2003, el nu era proprietarul acestuia. De asemenea, era important de remarcat că mărimea chiriei nu era stabilă și putea varia de la o lună la alta. În final, reclamantul nu a prezentat niciun document ce ar confirma suprafața exactă a apartamentului.

29. Curtea notează că, în conformitate cu hotărârea internă irevocabilă, reclamantul a fost recunoscut proprietar al unui apartament cu două odăi. Ca rezultat al casării acestei hotărâri, el a pierdut proprietatea asupra acestui apartament. Curtea consideră că reclamantului trebuie să i se acorde valoarea de piață a apartamentului. Reclamantul a prezentat o evaluare a apartamentului, pe care Guvernul nu a contestat-o. În consecință, Guvernul trebuie să-i plătească reclamantului suma de EUR 29,000.

30. Curtea consideră că reclamantul ar fi trebuit să sufere un prejudiciu material ca urmare a imposibilității de a închiria apartamentul. Este de remarcat faptul că reclamantul dispunea deja de o locuință și, astfel, este rezonabil a presupune că el ar fi încercat să închirieze apartamentul respectiv. Curtea nu este de acord cu argumentul Guvernului conform căruia nu există dovezi care ar confirma suprafața apartamentului reclamantului. Aceasta este menționată clar

în contractul de vânzare-cumpărare din 2000 și în evaluarea efectuată de către agentul imobiliar.

31. Atunci când face evaluarea sa, Curtea ia în considerație faptul că reclamantul, în mod inevitabil, ar fi suportat anumite întârzieri în găsirea chirieșilor potriviți și ar fi suportat anumite cheltuieli de întreținere a casei, precum și de plată a impozitelor.

32. Luând în considerație metodologia folosită în cauzele *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, §§ 70-76, ECHR 2004-II (extrase) și *Popov v. Moldova (nr. 2)*, nr. 19960/04, §§ 64-69, 6 decembrie 2005, și circumstanțele de mai sus, Curtea, hotărând în mod echitabil, acordă reclamantului suma de EUR 2,465 pentru chiria ratată.

B. Prejudiciul moral

33. Reclamantul a pretins USD 10,000 cu titlu de prejudiciu moral suferit ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile pronunțată în favoarea sa. Reclamantul a susținut că casarea hotărârii irevocabile i-a cauzat suferință, stres și neliniște timp de cinci ani.

34. Guvernul a contestat suma pretinsă de către reclamant, susținând că acesta nu a adus dovezi suficiente pentru a-și susține pretențiile și că nu exista o legătură causală între violările pretinse și prejudiciul moral solicitat.

35. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării hotărârii judecătorești irevocabile din 7 februarie 2002 și a imposibilității de a se folosi de apartamentul său timp de mai mult de patru ani. Ea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral.

C. Costuri și cheltuieli

36. De asemenea, reclamantul a pretins EUR 1,406 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, din care EUR 1,380 o constituiau onorariile de reprezentare, iar restul sumei - cheltuielile de evaluare a apartamentului.

37. În susținerea pretențiilor sale cu privire la onorariile de reprezentare, reclamantul a expediat Curții copia contractului semnat cu avocatul său la 1 iunie 2003, în conformitate cu care onorariul perceput pe oră era de EUR 60. Conform unei anexe la contract, semnată la 4 octombrie 2005, avocatul a lucrat asupra cauzei douăzeci și trei de ore și, astfel, suma datorată a fost de EUR 1,380. În ceea ce privește cheltuielile de evaluare a apartamentului, reclamantul a prezentat Curții o copie a chitanței respective.

38. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse. Potrivit Guvernului, suma pretinsă de reclamant pentru reprezentare a fost prea mare în raport cu

salariul mediu lunar în Republica Moldova și taxele oficiale plătite de stat avocaților din oficiu. Făcând o evaluare în baza regulilor aplicabile în Republica Moldova la reprezentarea din oficiu, Guvernul a susținut că reclamantul nu poate pretinde decât EUR 23 pentru onorarii de reprezentare.

39. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Amihalachioaie v. Moldova*, nr. 60115/00, § 47, ECHR 2004-III).

40. Curtea notează că reprezentantul reclamantului nu a prezentat observații cu privire la admisibilitatea și fondul cererii, dar numai pretențiile de satisfacție echitabilă. În consecință, ea decide să aloce reclamantului EUR 300 cu titlu de costuri de reprezentare.

C. Dobânda de întârziere

41. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibilă pretenția cu privire la articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine irevocabilă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care urmează să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
 - (a) EUR 29,000 (douăzeci și nouă mii euro), ce reprezintă valoarea de piață a apartamentului;
 - (b) EUR 2,465 (două mii patru sute șazeci și cinci euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (c) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (d) EUR 300 (trei sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;

- (e) orice taxă care poate fi percepută la sumele de mai sus;
- (f) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 8 august 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA LOZAN ȘI ALȚII c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 20567/02)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

10 octombrie 2006

DEFINITIVĂ

10/01/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizurii editoriale.

În cauza Lozan și Alții c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 19 septembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 20567/02) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către cetățenii Republicii Moldova, dl Aurel Lozan, dl Vitalie Samoil și dna Liliana Sângerean („reclamanții”), la 11 martie 2002.

2. Reclamanții au fost reprezentați de către dl Vladislav Gribincea, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul în Chișinău.

3. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

4. Reclamanții au pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 4 noiembrie 1999 a Judecătoriei sectorului Centru, care a devenit irevocabilă și executorie la 25 octombrie 2000, a constituit o încălcare a dreptului lor de acces la o instanță garantat de articolul 6 al Convenției.

5. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 7 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

6. Atât reclamanții, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la admisibilitatea și fondul cererii și satisfacția echitabilă.

7. La 1 noiembrie 2004, Curtea a schimbat componența Secțiunilor sale (articolul 25 § 1 al Regulamentului Curții). Această cauză a fost repartizată Secțiunii a Patra nou-constituită (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamanții sunt cetățeni ai Republicii Moldova născuți în 1969, 1972 și, respectiv, în 1965. Toți locuiesc în Chișinău.

9. Reclamanții erau angajați ai Academiei de Științe a Moldovei (în continuare „Academia”), cea mai înaltă instituție științifică din stat. Ei au locuit într-un cămin, în camere separate. Camerele au fost repartizate acestora pe durata studiilor lor de doctorat la Academie, care au fost efectuate între 1990 și 1997.

10. Ca urmare a deciziei Consiliului municipal Chișinău din 16 mai 1996, prin care statutul juridic al clădirii a fost modificat din cămin în bloc de apartamente, Academia a refuzat să elibereze ordinele de repartiție pentru apartamentele reclamanților și să semneze cu ei contracte de închiriere a spațiului locativ.

11. La o dată nespecificată în anul 1999, reclamanții au inițiat o acțiune judiciară împotriva Academiei, prin care au solicitat recunoașterea dreptului lor de a folosi spațiul locativ (a se vedea paragrafele 23 și 24 mai jos). În pofida intentării acțiunii împotriva Academiei și a faptului că aceasta a refuzat să semneze cu reclamanții contractele de închiriere a spațiului locativ, reclamanții au continuat să locuiască în apartamentele lor, cu excepția dlui Aurel Lozan care, între 2001 și 2003, era periodic plecat în deplasări în străinătate.

12. Printr-o hotărâre din 4 noiembrie 1999, Judecătoria sectorului Centru a decis în favoarea reclamanților și a obligat Academia să recunoască dreptul lor de a folosi spațiului locativ. Academia a depus apel.

13. La 31 ianuarie 2000, Tribunalul Chișinău a admis apelul Academiei, a casat hotărârea din 4 noiembrie 1999 și a respins acțiunea reclamanților. Reclamanții au depus recurs la Curtea de Apel.

14. Prin decizia irevocabilă a Curții de Apel din 6 iunie 2000, recursul reclamanților a fost respins.

15. La cererea reclamanților, la 18 august 2000, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la deciziile din 31 ianuarie 2000 și 6 iunie 2000.

16. Printr-o decizie irevocabilă din 25 octombrie 2000, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General, a casat decizia Tribunalului Chișinău și a Curții de Apel, a menținut hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 4 noiembrie 1999 și a obligat Academia să recunoască dreptul reclamanților de a folosi spațiul locativ. Acest fapt ar fi permis reclamanților să subînchiriereze apartamentele lor.

17. La cererea Academiei, la o dată nespecificată în anul 2001, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare împotriva deciziei acesteia din 25 octombrie 2000.

18. La 25 iunie 2001, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins recursul în anulare depus de către Procurorul General.

19. La 4 ianuarie și 20 februarie 2001, reclamanții au solicitat executorului judecătoresc să execute hotărârea din 4 noiembrie 1999 și să oblige Academia să recunoască dreptul lor de a folosi spațiul locativ.

20. La 5 decembrie 2001, executorul judecătoresc a întocmit un proces-verbal cu privire la neexecutarea de către Academie a hotărârii din 4 noiembrie 1999.

21. La 4 decembrie 2003, după comunicarea prezentei cauze Guvernului, Academia a executat hotărârea din 4 noiembrie 1999 și a eliberat reclamanților ordinele de repartiție pentru apartamentele lor. Reclamanții au expediat declarații scrise pe adresa Agentului Guvernamental, prin care au confirmat că hotărârea din 4 noiembrie 1999 a fost executată și că ei nu au pretenții materiale și morale față de Academie.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE RELEVANTE

22. Dreptul intern relevant cu privire la executarea hotărârii judecătorești irevocabile a fost expus în hotărârea *Sirbu and Others v. Moldova*, nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 12, 15 iunie 2004.

Implementarea dreptului la o „locuință socială”

23. Codul cu privire la locuințe al RSSM (Legea nr. 306 din 3 iunie 1983, încă în vigoare) prevede că cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a primi o încăpere de locuit din partea statului, autorităților municipale sau de la alte autorități publice (articolul 1 și 6).

24. Decizia de acordare a locuinței este realizată prin eliberarea către cetățean a ordinului de repartiție a încăperii de locuit de consiliul local (articolul 50). Ordinul de repartiție servește drept unicul temei pentru instalare în încăperea de locuit repartizată în acest sens și pentru semnarea contractului de închiriere a încăperii de locuit între locator, chiriaș și organizația de exploatare a locuințelor (articolele 50 și 53).

25. Încăperea de locuit rămâne rezervată pentru locatar pentru perioada când el și membrii familiei acestuia sunt trimiși să lucreze în străinătate. Consiliul local eliberează un certificat de protecție, care urmează să fie prezentat locatorului. Dacă în decurs de șase luni de la expirarea certificatului de protecție, chiriașul și membrii familiei acestuia nu s-au întors în încăperea de locuit rezervată, contractul de închiriere a acestei încăperi poate fi desfăcut pe cale judiciară în urma acțiunii intentate de către locator (articolul 65). Chiriașii încăperilor de locuit sunt în drept să acorde încăperile de locuit sub-locatarilor în limitele termenului de valabilitate a certificatului de protecție (articolul 66).

26. În orice alte circumstanțe, chiriașul încăperii de locuit este în drept cu consimțământul membrilor familiei și al locatorului să subînchirieze încăperea de locuit (articolul 77).

ÎN DREPT

27. Reclamanții au pretins că, prin neexecutarea de către autorități a hotărârii Judecătorei sectorului Centru din 4 noiembrie 1999, care a fost irevocabilă și executorie de la 25 octombrie 2000 până la 4 decembrie 2003, dreptul lor ca o instanță să hotărască asupra drepturilor lor cu caracter civil a fost încălcat. Ei au invocat articolul 6 § 1, care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

28. Cauza a fost comunicată Guvernului la 8 octombrie 2003, iar Guvernul a fost invitat să prezinte observațiile sale asupra admisibilității și fondului cauzei până la 20 ianuarie 2004. În măsura în care reclamanții au fost angajații Academiei de Științe a Moldovei (o instituție științifică de stat), urmează a fi notat faptul că Guvernul nu a prezentat observații cu privire la aplicabilitatea articolului 6 § 1 al Convenției acestei cauze în lumina cauzei *Pellegrin v. France* ([GC], nr. 28541/95, § 66, ECHR 1999-VIII). În absența oricărei probe, privind faptul dacă sarcinile reclamanților au reprezentat activități specifice serviciului public și dacă ei acționau în calitate de depozitari ai autorității publice responsabile de protejarea intereselor generale ale statului sau altor autorități publice, și pentru că pretențiile lor la nivel național vizau elemente ale dreptului lor de proprietate, Curtea consideră că articolul 6 § 1 al Convenției este aplicabil acestei cauze.

29. În observațiile sale cu privire la admisibilitatea și fondul cauzei și în observațiile sale cu privire la pretențiile reclamanților de satisfacție echitabilă, Guvernul a declarat că hotărârea a fost executată la 4 decembrie 2003. În consecință, reclamanții și-au pierdut „statutul de victimă”. De asemenea, el a menționat că, în declarațiile reclamanților din 4 decembrie 2003 (a se vedea paragraful 21 de mai sus), ei au indicat că nu vor pretinde compensații de la Academie. Prin urmare, Guvernul a solicitat Curții să respingă cererea.

30. Reclamanții au susținut că decizia irevocabilă din 25 octombrie 2000 a fost executată de către Guvern datorită deciziei Curții de a comunica cererea. Mai mult, Guvernul nu a plătit reclamanților nicio compensație pentru executarea întârziată a hotărârii, deși aceștia ar fi putut subînchiria apartamentele dacă bonurile de repartitie ar fi fost eliberate mai devreme.

31. Curtea amintește că o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este, în principiu, suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, expres sau în substanță, violarea și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1995, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. România*, hotărâre din 28 septembrie 1999, *Reports* 1999-VI, § 44).

32. În această cauză, Curtea notează că, în timp ce hotărârea în cauză a fost executată, Guvernul nu a recunoscut și nici nu a oferit o redresare adecvată pentru executarea tardivă. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamanții continuă să aibă statutul de „victimă” pentru a pretinde încălcarea drepturilor lor garantate de Convenție ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești irevocabile pronunțată în favoarea lor (*Dumbrăveanu v. Moldova*, nr. 20940/03, § 22, 24 mai 2005).

33. De asemenea, Curtea notează că documentele invocate de Guvern par să aibă o formă standard. Deși declarațiile prevăd că reclamanții nu mai au pretenții față de Academie, în ele nu se face nicio referire la cererea lor la această Curte sau la pretențiile lor față de Guvern rezumate în paragraful 30 de mai sus. Faptul că reclamanții nu au avut intenția să-și retragă cererea de la Curte este confirmată prin aceea că, la 23 martie 2004, ei au solicitat expres Curții să examineze pretențiile lor de satisfacție echitabilă formulate împotriva Guvernului. Prin urmare, Curtea trebuie să continue examinarea cauzei (a se vedea *Scutari v. Moldova*, nr. 20864/03, §§ 17-20, 26 iulie 2005).

34. Curtea consideră că pretenția reclamanților formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului, și că niciun alt temei pentru declararea ei inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară această pretenție admisibilă. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestei pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

35. Guvernul a declarat că, dată fiind executarea hotărârii la 4 decembrie 2003, nu a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției. Potrivit lui, hotărârea a fost executată într-un termen rezonabil.

36. Principiile generale care se aplică cauzelor de acest gen sunt prevăzute în hotărârea *Prodan v. Moldova* nr. 49806/99, §§ 52-53, ECHR 2004-III (extra-se).

37. Curtea notează că decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din 25 octombrie 2000 a rămas neexecutată timp de peste trei ani. Curtea reamintește că ea a constatat o violare în cauze în care perioadele de neexe-

cutare au fost mult mai scurte decât cea din această cauză (a se vedea, spre exemplu, *Scutari*, citată mai sus, § 26). Prin urmare, ea nu poate fi de acord cu Guvernul că decizia din 25 octombrie 2000 a fost executată într-un termen rezonabil.

38. Prin omisiunea timp de mai mulți ani de a lua măsurile necesare pentru a executa hotărârea judecătorească irevocabilă în această cauză, autoritățile moldovenești au privat prevederile articolului 6 § 1 al Convenției de toate efectele benefice (a se vedea *Scutari*, citată mai sus, § 25).

39. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

40. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul

41. Reclamanții au pretins 17,000, 15,000 și, respectiv, 15,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral și material suferit ca urmare a neexecutării hotărârii judecătorești irevocabile. Ei au susținut că neexecutarea hotărârii irevocabile pentru o perioadă lungă de timp le-a cauzat stres și neliniște, precum și pierderi materiale, deoarece ei nu au putut subînchiria apartamentele și obține venit.

42. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse de reclamanți și a susținut că constatarea unei violări ar constitui o satisfacție echitabilă suficientă.

a) *Prejudiciul material*

43. Curtea consideră că faptul dacă reclamanții ar fi subînchiriat apartamentele lor în cazul în care hotărârea judecătorească ar fi fost executată mai devreme este o pură speculație. Curtea notează că ei nu ar fi devenit proprietari ai acestor apartamente și ar fi avut nevoie oricum de acordul locatorului pentru a le subînchiria sau de un certificat de la consiliul local, precum este cazul dlui Aurel Lozan (a se vedea paragrafele 25 și 26 de mai sus). De asemenea, Curtea notează în această privință că reclamanții au locuit în aceste apartamente pe parcursul perioadei în cauză și se pare că ei nu aveau alte locuințe unde ar fi putut locui dacă ar fi subînchiriat apartamentele lor. Prin urmare, Curtea nu alocă reclamanților nicio compensație cu titlu de prejudiciu material.

b) Prejudiciul moral

44. Ținând cont de faptul că pe parcursul a mai mult de trei ani statutul juridic de chiriaș al reclamantilor a fost incert și că aceasta trebuia să le fi fost cauzat o anumită stare de neliniște, Curtea consideră că reclamantii ar fi trebuit să fi suferit un anumit prejudiciu moral care nu poate fi compensat prin simpla constatare de către Curte a unei violări a Convenției. Totuși, suma concretă pretinsă este excesivă. Făcând evaluarea sa în bază echitabilă, așa precum o cere articolul 41 al Convenției, Curtea acordă fiecărui reclamant câte EUR 500 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

45. Reclamantii, de asemenea, au pretins EUR 1,500 în calitate de costuri de reprezentare și EUR 50 cu titlu de costuri și cheltuieli. În sprijinul pretențiilor lor, reprezentantul acestora a trimis Curții copiile contractului de reprezentare și o copie a actului în care este indicat detaliat numărul de ore lucrate de el asupra cauzei lor.

46. Guvernul nu a fost de acord cu sumele pretinse, declarând că ele sunt excesive. Suma pretinsă de către reclamantii este exagerată în comparație cu salariul mediu lunar în Republica Moldova. Guvernul, de asemenea, a contestat numărul de ore lucrate de reprezentantul reclamantilor asupra cauzei lor.

47. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41 al Convenției, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, spre exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

48. În această cauză, luând în considerație lista detaliată prezentată de reclamantii, criteriile de mai sus și faptul că această cauză a fost relativ simplă, în care toți reclamantii au fost reprezentați de același avocat, Curtea nu consideră că costurile pretinse au fost rezonabile ca mărime. Ea acordă reclamantilor suma totală de EUR 500, plus orice taxă care poate fi percepută.

C. Dobânda de întârziere

49. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, câte EUR 500 (cinci sute euro) dlui Aurel Lozan, dlui Vitalie Samoil și trei Liliana Sângerean cu titlu de prejudiciu moral și suma totală de EUR 500 (cinci sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
4. *Respinge* restul pretențiilor reclamanților cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 10 octombrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA DRĂGUȚĂ c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 75975/01)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

31 octombrie 2006

DEFINITIVĂ

31/01/2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2
al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.*

În cauza Drăguț c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 10 octombrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 75975/01) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Valentina Drăguț („reclamantul”), la 16 iulie 1999.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârilor judecătorești din 10 octombrie 1995 și 29 septembrie 1998, dreptul său la o instanță care să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil, garantat de articolul 6 al Convenției, precum și dreptul la respectarea bunurilor sale, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, au fost încălcate.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 8 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în anul 1951 și locuiește în Chișinău. El este invalid (de gradul doi).

6. Reclamantul împreună cu familia sa (soțul și trei copii, doi dintre care erau minori în perioada relevantă) au închiriat un apartament de la stat. În anul 1994, apartamentul a fost grav deteriorat ca urmare a unei scurgeri din țevile de apă. Două comisii speciale ale Primăriei municipiului Chișinău au confirmat prejudiciul cauzat apartamentului, constatând că acesta a devenit nelocuibil și se afla în pericol iminent de prăbușire. Cererile reclamantului de a-i repartiza un alt spațiu locativ, după cum prevedea legea, au fost respinse de Primărie din motivul lipsei apartamentelor disponibile. Reclamantul și familia sa au continuat să locuiască în acest apartament până în decembrie 2000, când s-au mutat într-o odaie închiriată.

7. În aprilie 1995, reclamantul a intentat o acțiune civilă împotriva Primăriei, revendicându-și dreptul de a primi un nou apartament. La 10 octombrie 1995, Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău, a decis în favoarea reclamantului și a obligat Primăria să-i repartizeze o locuință familiei acestuia, compusă din cinci persoane („hotărârea din anul 1995”). Instanța de judecată a eliberat titlul executoriu nr. 2-383/95. La 21 octombrie 1995, reclamantul a solicitat executorului judecătoresc și instanței de judecată să execute acest titlu.

8. Ca urmare a refuzului Primăriei de a se conforma hotărârii judecătorești din 10 octombrie 1995, reclamantul a solicitat instanței de judecată schimbarea modului de executare a hotărârii, solicitând valoarea bănească a apartamentului.

9. La 29 septembrie 1998, Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău, a pronunțat o nouă hotărâre, prin care a obligat Primăria să plătească reclamantului suma de 146,440 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 24,000 dolari SUA la acea dată), ceea ce reprezenta valoarea de piață a unui apartament cu patru odăi în Chișinău („hotărârea din anul 1998”). Instanța de judecată a eliberat un nou titlu executoriu sub același număr ca și cel eliberat în anul 1995 (nr. 2-383/95).

10. La 27 octombrie 1998, Tribunalul municipiului Chișinău a menținut această hotărâre. Hotărârea în cauză nu a mai fost contestată și a devenit irevocabilă.

11. Reclamantul a obținut un titlu executoriu, care însă nu a fost executat de către executorul judecătoresc. La 13 noiembrie 1998, la cererea reclamantului, Judecătoria sectorului Centru, municipiul Chișinău, a sechestrat contul bancar al Primăriei, însă pe acest cont se pare că nu existau bani. La 9 iunie 1999, reclamantul a adresat o scrisoare Ministerului Justiției, în care s-a plâns de neexecutarea hotărârii din anul 1998. Ministerul Justiției a expediat această scrisoare Judecătoriei sectorului Centru, municipiul Chișinău.

12. La cererea reclamantului, a fost pus sechestru asupra uneia din clădirile Primăriei, pentru a fi vândută la licitație publică. Totuși, clădirea nu a fost vândută.

13. Potrivit reclamantului, hotărârea din anul 1998 a fost executată la 11 ianuarie 2002. Potrivit Guvernului, data executării este 26 decembrie 2001.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extrase).

Suplimentar, prevederile relevante ale Legii nr. 824 din 24 decembrie 1991 privind indexarea veniturilor bănești ale populației sunt următoarele:

Articolul 1

„Indexarea veniturilor bănești ale populației înseamnă recuperarea deplină sau parțială a pierderilor din veniturile populației cauzate de majorarea prețurilor și tarifelor la mărfurile de consum și la servicii și constituie un mecanism permanent de corectare automată a mărimii veniturilor bănești curente ale populației. ...”

Articolul 3

„Se indexează toate veniturile bănești ale cetățenilor în formă de remunerare a muncii, ale lucrătorilor instituțiilor și organizațiilor bugetare, precum și ai întreprinderilor și organizațiilor ce vând producție la prețuri fixe, pensiile, bursele, indemnizațiile și alte venituri ce nu au caracter unic, veniturile bănești ale populației în formă de depuneri în instituțiile sistemului financiar și de credite.”

ÎN DREPT

15. Reclamantul pretinde că, prin neexecutarea hotărârilor din anul 1995 și anul 1998 în favoarea sa, au fost încălcate drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

I. OBIECȚIA PRELIMINARĂ A GUVERNULUI

16. Guvernul pretinde că, deoarece suma a fost plătită la 26 decembrie 2001, reclamantul nu mai poate pretinde că este victimă a încălcării drepturilor sale prevăzute de Convenție.

17. Curtea notează că a respins deja o obiecție similară înaintată de Guvernul pârât pe motiv că „plata ... nu a fost urmată de nicio recunoaștere a pretenșilor violări” (*Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 48). Mai mult, nu a fost plătită nicio compensație pentru executarea întârziată.

18. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul poate pretinde că este victimă a unei violări a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

19. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

20. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârilor judecătorești în favoarea sa din anul 1995 și 1998, dreptul său garantat de articolul 6 § 1 al Convenției a fost încălcat.

21. De asemenea, reclamantul a pretins că dreptul său la protecția proprietății a fost încălcat ca urmare a necompensării de către autorități a devalorizării sumei acordate acestuia ca urmare a executării întârziate.

22. Curtea notează că hotărârea din anul 1995 a rămas neexecutată, chiar după modificarea ei în anul 1998, cel puțin până în decembrie 2001. Totuși, ea notează că Republica Moldova a aderat la Convenție la 12 septembrie 1997. Prin urmare, doar perioada dintre această dată și decembrie 2001, adică de patru ani și trei luni, ține de competența *ratione temporis* a Curții.

23. Curtea a constatat violarea articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze care vizau întârzieri în executarea hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie

2004). Examinând materialele prezentate ei, Curtea consideră că dosarul nu conține vreun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

24. Prin urmare, din motivele expuse în cauzele menționate mai sus, Curtea constată că neexecutarea în termen rezonabil a hotărârii din anul 1995, modificată în anul 1998, constituie o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

25. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

26. Reclamantul a pretins 50,000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material și moral. El a pretins MDL 163,573 (EUR 10,724) cu titlu de prejudiciu material suferit ca urmare a neexecutării de către autorități timp de peste trei ani a hotărârii din 29 septembrie 1998. El a prezentat date statistice, conform cărora în perioada anilor 1998-2002 rata inflației a fost de 111.7 %, reducând astfel valoarea sumei ce i-a fost acordată în anul 1998.

27. Guvernul a declarat că, în temeiul Legii nr. 824 (a se vedea paragraful 14 de mai sus), reclamantul ar fi putut pretinde compensarea efectelor inflației asupra sumei acordate acestuia.

De asemenea, Guvernul a declarat că executorul judecătoresc a întreprins toate măsurile rezonabile pentru executarea hotărârii, însă aceasta s-a dovedit a fi imposibil de realizat din motivul lipsei de bani în contul Primăriei.

28. Curtea observă că Guvernul nu a prezentat nicio jurisprudență națională care ar demonstra că Legea nr. 824, pe care acesta se bazează, a fost interpretată de către instanțele judecătorești ca fiind aplicabilă unor situații similare celei a reclamantului, și anume persoanelor care dețin hotărâri judecătorești în favoarea lor.

29. Cât privește argumentul Guvernului, conform căruia executorul judecătoresc a întreprins toate măsurile rezonabile pentru a asigura executarea hotărârii, Curtea notează că debitorul reclamantului era Primăria municipiului Chișinău, adică o autoritate de stat. Ea reamintește că „o autoritate de stat nu poate să invoce lipsa fondurilor și a spațiului locativ alternativ ca scuză pentru neexecutarea unei hotărâri. Firește, o întârziere în executarea unei hotărâri ar

putea fi justificată de circumstanțe speciale. Dar întârzierea nu poate fi astfel, încât să prejudicieze esența dreptului protejat de articolul 6 § 1 al Convenției” (*Prodan*, citată mai sus, § 53). Prin urmare, argumentul Guvernului, precum că Primăria municipiului Chișinău nu dispunea de bani pentru a-și onora creanța, nu poate fi luat în considerație.

30. Curtea consideră că deprecierea valorii reale a sumei acordate prin hotărârea din 29 septembrie 1998, pe parcursul perioadei în care aceasta nu a fost executată, constituie un prejudiciu material suportat de reclamant care trebuie compensat de către statul pârât (a se vedea, de exemplu, *Akkuş v. Turkey*, hotărâre din 9 iulie 1997, *Reports of Judgments and Decisions 1997-IV*, § 35). Curtea consideră că reclamantul a demonstrat deprecierea sumei și, din acest motiv, îi acordă întreaga sumă solicitată în această parte.

31. De asemenea, reclamantul a pretins că familia sa a acumulat datorii pentru apartamentul pe care el a fost obligat să-l părăsească împreună cu familia sa în decembrie 2000 (electricitate, apă etc.). Totuși, facturile prezentate au fost emise în anul 2004 și, ținând cont că hotărârea a fost executată în decembrie 2001, nu este clar la ce perioadă se referă ele. Curtea consideră că reclamantul nu și-a argumentat această parte a pretențiilor sale.

32. Mai mult, din decembrie 2000, familia reclamantului a trebuit să închirieze o odaie și, astfel, a suportat cheltuieli suplimentare. Reclamantul a prezentat o confirmare în acest sens, însă nu a specificat suma de bani plătită pentru chirie și nu a prezentat vreo dovadă a acestor cheltuieli.

33. Guvernul a indicat asupra faptului că cheltuielile suportate nu au fost specificate și a declarat că reclamantul beneficia de scutiri la plățile de chirie, electricitate etc. pe motivul invalidității sale.

34. În circumstanțele în care reclamantul nu a specificat cheltuielile pe chirie și nu a prezentat probe justificative, precum și luând în considerație că din 29 septembrie 1998 procedura de executare a vizat suma de bani datorată acestuia și nu acordarea unei locuințe, Curtea nu acordă nicio sumă în această parte.

35. Luând în considerație circumstanțele de mai sus și hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 10,724 cu titlu de prejudiciu material suferit ca urmare a executării întârziate a hotărârii din 29 septembrie 1995, în varianta modificată în anul 1998.

B. Prejudiciul moral

36. Reclamantul a mai pretins că a suferit un prejudiciu moral ca urmare a neexecutării de către autorități a celor două hotărâri într-un termen rezonabil. Reclamantul a atras atenția că executarea întârziată a împiedicat mai bine de șase ani familia sa să trăiască în condiții acceptabile și că, prin urmare, el s-a îmbolnăvit de cancer și a devenit invalid.

37. Guvernul a contestat suma pretinsă de reclamant, considerând-o excesivă și a susținut că nu a fost stabilită o legătură causală între condițiile de trai și boala acestuia.

38. Atunci când acordă o sumă de bani cu titlu de prejudiciu moral, Curtea ia în considerație asemenea factori precum vârsta reclamantului, venitul său personal, perioada pe parcursul căreia hotărârea nu a fost executată și alte aspecte relevante. (*Croitoru v. Moldova*, nr. 18882/02, § 31, 20 iulie 2004).

39. Curtea consideră că reclamantului i-a fost cauzat un considerabil stres și frustrare ca urmare a executării întârziate a hotărârii din anul 1995, în varianta modificată în anul 1998, în mod special ținând cont de starea precară a sănătății acestuia și perioada destul de îndelungată în care el și familia sa, inclusiv doi minori, au fost nevoiți să locuiască în condiții inacceptabile și periculoase. Curtea acordă reclamantului EUR 3,000 cu acest titlu (*Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 82 și *Malinovskiy v. Russia*, nr. 41302/02, § 52, ECHR 2005-... (extrase)).

C. Costuri și cheltuieli

40. Reclamantul nu a formulat nicio pretenție în acest sens.

D. Dobânda de întârziere

41. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 10,724 (zece mii șapte sute douăzeci și patru euro) cu titlu de prejudiciu material și EUR 3,000 (trei mii euro) cu titlu de prejudiciu moral,

care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 31 octombrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA HOLOMIOV c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 30649/05)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

7 noiembrie 2006

DEFINITIVĂ

07/02/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Holomiov contra Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 17 octombrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 30649/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”) de către Victor Holomiov („reclamantul”), la 10 august 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Sergiu Gogu, avocat din Chișinău și membru al organizației non-guvernamentale „Promo-Lex”. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul pretinde că el a fost deținut în condiții de detenție inumane și degradante și că nu i s-a acordat asistență medicală corespunzătoare, ceea ce contravine articolului 3 al Convenției. De asemenea, el a pretins, în temeiul articolului 5 al Convenției, încălcarea dreptului său la libertate.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 11 noiembrie 2005, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, Secțiunea a decis examinarea fondului concomitent cu admisibilitatea cererii. De asemenea, ea a decis, în temeiul articolului 41 al Regulamentului Curții, să acorde prioritate cauzei avându-se în vedere starea precară a sănătății reclamantului.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul s-a născut în 1955 și locuiește în Chișinău.

1. *Reținerea și arestarea preventivă a reclamantului*

7. Reclamantul a fost reținut la 24 ianuarie 2002, fiind bănuț de complicitate în dare de mită.

8. La 26 ianuarie 2002, Judecătoria sectorului Centru a emis pe numele reclamantului un mandat de arest pentru un termen de 30 de zile. Motivarea instanței a fost următoarea: „bănuțul a atins vârsta de tragere la răspundere penală, el este bănuț de comiterea unei infracțiuni grave și nu este angajat”.

9. La 4 februarie 2002, reclamantul a fost învinuit *inter alia* de complicitate în dare de mită, implicând sume mari de bani, ceea ce se pedepsea cu până la douăzeci de ani de închisoare.

10. La 14 februarie 2002, Judecătoria sectorului Centru a examinat o cerere *habeas corpus* depusă de reclamant și o cerere de prelungire a mandatului de arest depusă de procuror. În cererea sa *habeas corpus*, reclamantul a susținut că el era căsătorit, avea trei copii și era angajat. Instanța a respins cererea reclamantului, însă a admis cererea procurorului și a prelungit mandatul de arest.

11. Prolungiri similare ale mandatului de arest au fost dispuse până la 23 mai 2002, când urmărirea penală a fost finalizată, iar dosarul penal a fost transmis de către procuror la Tribunalul Chișinău pentru examinare. După această dată, reclamantul a rămas în detenție, fără ca mandatul său de arest să fie prelungit. El a depus numeroase cereri *habeas corpus*, invocând *inter alia* starea sănătății sale (a se vedea paragraful 17 de mai jos) și imposibilitatea de a primi asistență medicală corespunzătoare în închisoare din cauza lipsei medicilor specializați și a medicamentelor, însă toate aceste cereri au fost respinse.

12. La 13 februarie 2003, reclamantul s-a plâns *inter alia* că de la 23 mai 2002 el a fost deținut fără mandat. Cererea sa a fost respinsă.

13. La 19 decembrie 2005, reclamantul a depus o cerere *habeas corpus* la Judecătoria Centru, susținând *inter alia* că detenția sa era incompatibilă cu starea sănătății sale din cauza lipsei asistenței medicale corespunzătoare în închisoare. El a cerut să fie eliberat din detenție.

14. La 28 decembrie 2005, judecătorii Catană, Gordilă și Pitic, de la Judecătoria Centru, au considerat cererea reclamantului ca fiind întemeiată și au decis să înlocuiască arestarea preventivă a reclamantului cu arestul la domiciliu.

15. Se pare că, în momentul adoptării prezentei hotărâri, reclamantul încă se afla sub arest la domiciliu.

2. *Starea sănătății reclamantului în timpul detenției sale și asistența medicală care i-a fost acordată*

16. Începând cu 26 ianuarie 2002, reclamantul a fost deținut în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 al Ministerului Justiției. De câteva ori el a fost internat în Spitalul Penitenciar.

17. Potrivit certificatelor medicale prezentate de reclamant, care nu au fost contestate de Guvern, el suferea de multe boli, precum: hepatită cronică, hidronefroză de gradul doi (acumularea urinei în rinichi din cauza obstrucției în uretră), diateză urică, hipercogenitatea parenchimului pancreatic, pielonefrită cronică bilaterală (inflamarea rinichilor și a pelvisului cauzată de infecție microbială) cu hipofuncționalitate a rinichiului drept, hidronefroză a rinichiului drept cu diminuarea funcțiilor acestuia, calculi în canalul urinar, patologii somatică, insuficiență renală cronică, traumatism cranio-cerebral și anxietate generalizată de hipertensiunea arterială.

18. De mai multe ori, lui i-a fost prescris tratament în spital și chiar operație la rinichiul drept. La 21 octombrie 2002 și 22 aprilie 2003, reclamantul a fost examinat de doctorul Spânu, urolog de la Spitalul Clinic Republican, spital care aparține Ministerului Sănătății, care a recomandat operarea urgentă a rinichiului drept al reclamantului, pentru a elimina obstrucționarea uretrei. Medicul a constatat că o întârziere ar putea duce la agravarea stării rinichiului și extirparea acestuia. O recomandare similară a fost repetată la 23 iunie 2003 de medicul-șef al Spitalului Penitenciar, dr. Cuțitaru, care a recomandat ca operația să fie efectuată într-un spital specializat de urologie al Ministerului Sănătății. Din observațiile Guvernului nu rezultă că această recomandare a fost vreodată urmată.

19. Guvernul a declarat că reclamantului i-a fost acordată asistență medicală suficientă, însă reclamantul a contestat acest fapt.

20. Guvernul a prezentat numeroase rapoarte întocmite de medicii penitenciarului, potrivit cărora reclamantul a refuzat să fie supus controalelor medicale și tratamentului și că a solicitat să fie transferat într-un spital obișnuit. Potrivit unora din aceste rapoarte, reclamantul a declarat că tratamentul în penitenciar era ineficient și că el necesita medicamente care acolo nu erau disponibile.

21. Potrivit unei scrisori din 15 noiembrie 2004, adresată Judecătoriei Centru și procuraturii de către administrația penitenciarului, reclamantul a declarat greva foamei pentru a protesta împotriva tratamentului său în penitenciar.

22. La o dată nespecificată, reclamantul s-a plâns Ministerului Justiției de lipsa unui tratament medical adecvat. Printr-o scrisoare din 23 septembrie 2003, plângerea reclamantului a fost respinsă, iar el a fost informat *inter alia* că el a fost supus de 43 de ori controlului medical de către medicii penitenciarului și de către medici din afara penitenciarului. Lui i-a fost acordat tratament medical potrivit „posibilităților modeste” ale serviciului medical al penitenciarului și cu

medicamente aduse de către rudele sale. El a fost internat în secția medicală a penitenciarului de patru ori, unde i s-a acordat tratament medical adecvat și de două ori în Spitalul Penitenciar.

23. Reclamantul a prezentat o scrisoare din 7 octombrie 2003 a medicului-șef al Spitalului Penitenciar adresată avocatului său, în care se menționa că în Spitalul Penitenciar nu erau medici urologi, cardiologi și neurochirurghi.

24. Printr-o altă scrisoare, din 12 octombrie 2005, adresată avocatului reclamantului de către șeful penitenciarului în care reclamantul era deținut, avocatul reclamantului a fost informat că nici în penitenciar nu erau asemenea medici și că, în caz de urgență, reclamantul va fi transferat în Spitalul Penitenciar.

3. *Procedurile penale împotriva reclamantului*

25. La 24 ianuarie 2002, Procuratura Generală a pornit urmărirea penală împotriva reclamantului și a altui co-acuzat, fiind acuzați de complicitate în dare de mită.

26. La 12 februarie 2002, Procuratura Generală a pornit o nouă urmărire penală împotriva reclamantului, pe motivul deposedării prin înșelăciune a unei persoane de 1,200 dolari americani (USD).

27. La 25 februarie 2002, Procuratura Generală a pornit o nouă urmărire penală împotriva reclamantului, el fiind acuzat de deposedare prin înșelăciune a două persoane de apartamentele lor.

28. Toate cauzele penale de mai sus au fost conexate într-un singur dosar, iar urmărirea penală a durat până la 23 mai 2002, când Procuratura Generală a transmis dosarul penal la Tribunalul Chișinău pentru examinare.

29. La 30 mai 2002, Tribunalul Chișinău a primit dosarul penal și acesta a fost repartizat unui judecător.

30. La 10 iunie 2002, judecătorul a stabilit data primei ședințe pentru 21 iunie 2002.

31. La 21 iunie 2002, reclamantul nu a putut fi prezent la ședință din cauza hipertensiunii arteriale. El a fost examinat de un medic, care i-a eliberat un certificat ce confirma că reclamantul avea hipertensiune arterială și că nu a putut fi prezent la ședință. Ședința a fost amânată pentru 1 iulie 2002.

32. La 1 iulie 2002, ședința nu a avut loc, deoarece procurorul și două dintre pretinsele victime au lipsit. Ședința a fost amânată pentru 16 iulie 2002.

33. La 16 iulie 2002, ședința a fost amânată pentru 30 iulie 2002 din cauza absenței a trei pretinse victime și a avocaților reclamantului.

34. La 30 iulie 2002, reclamantul a informat instanța de judecată că el nu se simțea bine și a cerut să fie internat. Instanța a decis să trimită reclamantul pentru o examinare medicală la Spitalul Clinic Republican, spital care aparține Ministerului Sănătății. Se pare că ședința a fost amânată pentru o dată nedeterminată.

35. La 20 august 2002, reclamantul s-a plâns instanței de judecată că autoritățile refuzau să-l trimită pentru o examinare medicală și că, din acest motiv, la 15 august 2002, el a început greva foamei.

36. La 12 septembrie 2002, judecătorul căruia i-a fost repartizat dosarul a scris conducerii penitenciarului și i-a cerut să se conformeze încheierii din 30 iulie 2002.

37. La 26 septembrie 2002, reclamantul s-a plâns Ministerului Justiției de neexecutarea încheierii din 30 iulie 2002.

38. Se pare că, la o dată nespecificată, administrația penitenciarului a încercat să-l ducă pe reclamant la Spitalul Penitenciar, însă el a refuzat pe motiv că încheierea din 30 iulie 2002 prevedea ca el să fie examinat la Spitalul Clinic Republican. Administrația penitenciarului l-a informat pe judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza despre refuzul reclamantului.

39. La 10 octombrie 2002, reclamantul i-a scris din nou judecătorului, informându-l că administrația penitenciarului a refuzat să-l ducă la Spitalul Clinic Republican, așa cum prevedea încheierea din 30 iulie 2002 și că, în consecință, starea sănătății sale s-a înrăutățit. El l-a informat pe judecător că nu avea o altă soluție decât să înceapă din nou greva foamei.

40. Se pare că, o săptămână mai târziu, reclamantul a fost dus la Spitalul Clinic Republican pentru a fi examinat, deoarece dosarul penal conține documente medicale de la Spitalul Clinic Republican date din 17 octombrie 2002.

41. Reluarea ședinței a fost fixată pentru 24 octombrie 2002. Totuși, procesul a fost amânat din cauza stării sănătății reclamantului. Reclamantul a fost consultat de un medic, care a constatat că el suferea de consecințele afecțiunii organice a creierului cu sindrom cerebral astenic și a notat că el a refuzat tratamentul care i-a fost prescris.

42. La 28 octombrie 2002, procurorul și unul din avocații reclamantului au lipsit. Reclamantul a declarat că nu era satisfăcut de prestația avocaților săi și că dorea să angajeze alți avocați. El a cerut amânarea ședinței. Ședința a fost amânată pentru 12 noiembrie 2002.

43. La 12 noiembrie 2002, ședința a fost amânată din cauză că reclamantul nu și-a angajat un nou avocat.

44. La 19 noiembrie 2002, la cererea noului avocat al reclamantului, care intenționa să prezinte probe ce confirmau starea gravă a sănătății reclamantului, ședința a fost amânată pentru 22 noiembrie 2002.

45. La 22 noiembrie 2002, avocatul reclamantului a prezentat acte medicale și a solicitat ca reclamantul să fie supus unei examinări psihiatrice, pentru a stabili capacitatea lui de a pleda în instanță. Cererea a fost admisă și a fost dispusă o examinare psihiatrică a reclamantului.

46. La 11 decembrie 2002, o comisie de medici psihiatri a constatat că o examinare psihiatrică ar fi posibilă doar după internarea reclamantului la Spitalul de Psihiatrie.

47. La 4 ianuarie 2003, judecătorul Buruiană a dispus ca reclamantul să fie internat în Spitalul de Psihiatrie, pentru ca examinarea psihiatrică dispusă la 22 noiembrie 2002 să fie efectuată.

48. La 21 ianuarie 2003, examinarea psihiatrică a fost finalizată, iar reclamantul a fost considerat capabil să pledeze în instanță. Raportul medical a fost trimis instanței de judecată la 28 ianuarie 2003.

49. La 13 februarie 2003, reclamantul a cerut instanței de judecată să fie informat *inter alia* despre stadiul procesului, iar, la 20 februarie, el a fost informat de către judecătorul Buruiană că ședințele vor fi reluate în martie 2003, după ce avocatul unui alt co-acuzat se va întoarce dintr-o deplasare de serviciu din Federația Rusă.

50. La 11 martie 2003, ședința a fost amânată pentru 8 aprilie 2003, pe motiv că reclamantul a solicitat schimbarea avocatului.

51. La 8 aprilie 2003, reclamantul l-a recuzat pe judecătorul căruia i-a fost repartizată cauza sa pe motiv că *inter alia* acest judecător va prelungi examinarea cauzei, nu-i va permite să i se facă operația la rinichi, așa precum a recomandat doctorul Spânu, este părtinitor și va respinge cererile sale *habeas corpus*. Cereerea de recuzare a fost respinsă, iar ședința judecătorească a fost amânată pentru a solicita informații de la administrația penitenciarului despre starea sănătății reclamantului.

52. La 21 aprilie 2003, reclamantul a solicitat amânarea ședinței judecătorești pe motiv că nu se simțea bine și avea nevoie de tratament medical. Ședința a fost amânată pentru 25 aprilie 2003.

53. La 22 aprilie 2003, reclamantul a fost examinat de către doctorul Spânu, medic urolog, care i-a prescris o operație urgentă la rinichi (a se vedea paragraful 18 de mai sus).

54. La 25 aprilie 2003, ședința judecătorească a fost reluată, iar instanța de judecată a examinat și a respins cererea *habeas corpus* depusă de reclamant, care a invocat în principal starea sănătății sale. După aceasta, ședința judecătorească a fost amânată.

55. La 13 mai 2003, reclamantul l-a recuzat din nou pe judecător, pe motiv că acesta a refuzat să permită eliberarea sa din motive medicale; cererea de recuzare a fost respinsă. De asemenea, el a solicitat să fie chemată o ambulanță; această cerere a fost, de asemenea, respinsă, instanța de judecată notând că reclamantul încerca să tergiverseze procedurile penale intentate împotriva sa. La fel, instanța de judecată l-a avertizat oficial pe reclamant, deoarece el a ridicat vocea la judecător. *In fine* reclamantul și-a concediat avocatul și i s-a acordat timp pentru a încheia un contract cu un alt avocat.

56. La 21 mai 2003, reclamantul a lipsit de la ședința de judecată pe motiv de sănătate, iar instanța de judecată a amânat ședința pentru 6 iunie 2003.

57. La 6 iunie 2003, reclamantul a lipsit din nou, iar instanța de judecată a amânat ședința judecătorească pentru 23 iunie 2003.

58. La 23 iunie 2003, procurorul a informat instanța de judecată că, în conformitate cu noul Cod de procedură penală, care a intrat în vigoare la 12 iunie 2003, Tribunalul Chișinău nu mai era competent să judece cauza penală împotriva reclamantului. El a cerut ca dosarul să fie transmis pentru examinare la Judecătoria Centru. Instanța de judecată a admis cererea procurorului, iar dosarul penal a fost trimis Judecătoriei Centru.

59. La 21 octombrie 2003, președintele Judecătoriei Centru a scris Curții Supreme de Justiție și i-a solicitat să dispună transmiterea dosarului Curții de Apel, deoarece *inter alia* drept urmare a reformei judecătorești din 2003, Curtea de Apel era instanța succesoare a Tribunalului Chișinău, care începuse deja examinarea cauzei.

60. La 31 octombrie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea președintelui Judecătoriei Centru și i-a atras atenția asupra necesității de a asigura examinarea cauzei într-un termen rezonabil.

61. La 18 noiembrie 2003, a avut loc prima ședință judecătorească la Judecătoria Centru. Reclamantul l-a recuzat pe nou-numitul judecător, domnul Alerguș, pe motiv că el va respinge toate cererile sale. Cererea de recuzare a fost respinsă în aceeași zi, iar ședința judecătorească a fost amânată.

62. La 16 decembrie 2003, ședința judecătorească a fost amânată pentru 19 ianuarie 2004 din cauza absenței procurorului și a uneia din pretinsele victime.

63. La 19 ianuarie și 11 februarie 2004, ședințele judecătorești au fost amânate, deoarece judecătorul era bolnav.

64. La 25 februarie 2004, judecătorul a participat la o conferință și, din acest motiv, ședința a fost amânată pentru 25 martie 2004.

65. La 25 martie 2004, judecătorul a participat la o ședință judecătorească într-o altă cauză, iar ședința a fost amânată pentru 29 aprilie 2004.

66. La 29 aprilie 2004, reclamantul a lipsit din cauza internării sale în Spitalul Penitenciar, iar ședința judecătorească a fost amânată pentru 27 mai 2004.

67. La 27 mai 2004, instanța de judecată a început să examineze fondul cauzei prin audierea uneia din victime. Deoarece alte victime și martorii au lipsit, instanța de judecată a amânat ședința judecătorească pentru 28 iunie 2004.

68. La 28 iunie 2004, avocatul unui co-inculpat al reclamantului a lipsit, iar co-inculpatul a solicitat amânarea. Instanța de judecată a decis să amâne ședința judecătorească pentru 23 septembrie 2004, luând în considerație vacanța judecătorească.

69. La 23 septembrie 2004, ședința judecătorească a fost amânată pentru 18 octombrie 2004, deoarece judecătorul Alerguș a demisionat din funcție.

70. La 1 octombrie 2004, reclamantul s-a plâns Consiliului Superior al Magistraturii de durată excesivă a procedurilor penale împotriva sa. El a primit un răspuns datat din 1 noiembrie 2004, în care el a fost informat *inter alia* că pre-

ședinței Judecătorei Centrului s-a cerut să întreprindă toate măsurile necesare pentru a asigura examinarea cauzei într-un termen rezonabil.

71. La 18 octombrie 2004, ședința judecătorească a fost amânată pentru 18 noiembrie 2004, deoarece același judecător, judecătorul Alerguș, era bolnav.

72. La 18 noiembrie 2004, reclamantul și-a concediat avocatul și, astfel, a fost desemnat un avocat din oficiu. Reclamantul a solicitat să fie examinat de o comisie medicală, însă cererea sa a fost respinsă. El i-a recuzat pe judecătorii care i-au respins cererea, însă fără succes.

73. La 19 noiembrie 2004, reclamantul a cerut ca avocatul său din oficiu să fie concediat pe motiv de lipsă de experiență și a cerut să fie examinat de o comisie medicală; cu toate acestea, cererile sale au fost respinse. Una din pretenziile victimei a fost audiată, iar ședința judecătorească a fost amânată pentru 24 noiembrie 2004.

74. La 24 noiembrie 2004, instanța de judecată a audiat un martor și a amânat ședința judecătorească pentru 26 noiembrie 2004.

75. La 26 noiembrie 2004, reclamantul a încheiat un contract de asistență juridică cu un alt avocat, iar ședința judecătorească a fost amânată pentru 21 decembrie 2004.

76. La 21 decembrie 2004, noul avocat al reclamantului a fost implicat într-o altă cauză și nu a putut să participe la ședință. Instanța de judecată a amânat ședința judecătorească pentru 23 februarie 2005.

77. La 23 februarie și 1 martie 2005, judecătorul a fost bolnav, iar ședința judecătorească a fost amânată pentru 1 aprilie 2005.

78. La 1 aprilie 2005, reclamantul a fost internat în Spitalul Penitenciar, iar procurorul a lipsit. Ședința judecătorească a fost amânată pentru 5 mai 2005.

79. La 5 mai 2005, procurorul a fost schimbat, iar noul procuror a cerut amânarea ședinței judecătorești pentru a studia dosarul. Ședința judecătorească a fost amânată pentru 1 iunie 2005.

80. La 1 și 2 iunie 2005, instanța de judecată a audiat reclamantul și co-inculpatul său în ceea ce privește învinuirile care le-au fost aduse. De asemenea, reclamantul a declarat că el era bolnav și că nu putea să participe la ședința judecătorească. Instanța a amânat ședința pentru 28 iunie 2005.

81. La 28 iunie 2005, instanța de judecată a dat citire declarațiilor câtorva martori făcute la faza urmăririi penale. Reclamantul a cerut din nou să fie examinat de către o comisie medicală. Această cerere a fost respinsă, iar el a fost avertizat să nu încerce să tergiverseze examinarea cauzei. Instanța de judecată a amânat ședința judecătorească pentru 15 septembrie 2005.

82. La 15 septembrie 2005, ședința judecătorească a fost amânată pentru 7 octombrie 2005 din cauza că judecătorul era bolnav.

83. Se pare că, între 15 septembrie 2005 și 11 ianuarie 2006 (data la care Guvernul a prezentat Curții o copie a dosarului penal), nu a avut loc nicio ședință judecătorească.

84. La data adoptării hotărârii sale, Curtea nu a fost informată de către părți dacă procedurile penale de la Judecătoria Centru s-au sfârșit.

II. PRACTICA ȘI DREPTUL INTERN RELEVANTE

A. Arestarea preventivă

85. Prevederile relevante ale articolului 25 al Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

„(4) Arestarea se face în temeiul unui mandat, emis de judecător, pentru o durată de cel mult 30 de zile. Asupra legalității mandatului se poate depune recurs, în condițiile legii, în instanța judecătorească ierarhic superioară. Termenul arestării poate fi prelungit numai de către judecător sau de către instanța judecătorească, în condițiile legii, cel mult până la 12 luni.”

86. Prevederile relevante ale vechiului Cod de procedură penală, în vigoare până la 12 iunie 2003, sunt următoarele:

Articolul 79. Durata ținerii sub arest și prelungirea ei

„Arestarea se face în baza unui mandat, emis de judecător, pentru un termen de cel mult 30 de zile.

...

Termenul arestării poate fi prelungit cel mult până la 6 luni, iar în cazuri excepționale ... până la 12 luni. Prolungirea termenului de ținere sub arest a persoanei se dispune de judecător în baza unui demers motivat al procurorului. ...

După trimiterea cauzei în judecată, inculpatul poate fi ținut sub arest până la rezolvarea definitivă a cauzei într-un termen rezonabil.”

87. Prevederile relevante ale noului Cod de procedură penală, în vigoare din 12 iunie 2003, sunt următoarele:

Articolul 176. Temeiurile pentru aplicarea măsurilor preventive

„(1) Măsurile preventive pot fi aplicate de către procuror, din oficiu ori la propunerea organului de urmărire penală, sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazurile în care există suficiente temeiuri rezonabile de a presupune că bănuitul, învinuitul, inculpatul ar putea să se ascundă de organul de urmărire penală sau de instanță, să împiedice stabilirea adevărului în procesul penal ori să săvârșească alte infracțiuni, de asemenea, ele pot fi aplicate de către instanță pentru asigurarea executării sentinței.

(2) Arestarea preventivă și măsurile preventive de alternativă arestării se aplică numai în cazurile existenței unei bănuieli rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mare de 2 ani, iar

în cazul existenței unei bănuieli rezonabile privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsă privativă de libertate pe un termen mai mic de 2 ani, ele se aplică dacă învinuitul, inculpatul a comis cel puțin una din acțiunile menționate în alineatul (1).

(3) La soluționarea chestiunii privind necesitatea aplicării măsurii preventive respective, organul de urmărire penală și instanța de judecată vor lua în considerare următoarele criterii complementare:

- 1) caracterul și gradul prejudiciabil al faptei incriminate;
- 2) persoana bănuitalui, învinuitului, inculpatului;
- 3) vârsta și starea sănătății lui;
- 4) ocupația lui;
- 5) situația familială și prezența persoanelor întreținute;
- 6) starea lui materială;
- 7) prezența unui loc permanent de trai;
- 8) alte circumstanțe esențiale.

...”

Articolul 177. Actul prin care se aplică măsura preventivă

»...

- (2) Arestarea preventivă ... se aplică numai conform hotărârii instanței de judecată ...”

Articolul 185. Arestarea preventivă

„(1) Arestarea preventivă constă în deținerea bănuitalui, învinuitului, inculpatului în stare de arest în locurile și în condițiile prevăzute de lege.

(2) Arestarea preventivă poate fi aplicată în cazurile și în condițiile prevăzute în art.176, precum și dacă:

- 1) bănuitul, învinuitul, inculpatul nu are loc permanent de trai pe teritoriul Republicii Moldova;
- 2) bănuitul, învinuitul, inculpatul nu este identificat;
- 3) bănuitul, învinuitul, inculpatul a încălcat condițiile altor măsuri preventive aplicate în privința sa.

...

(4) Încheierea privind arestarea preventivă poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.”

Articolul 186. Termenul ținerii persoanei în stare de arest și prelungirea lui

„(1) Termenul ținerii persoanei în stare de arest curge de la momentul privării persoanei de libertate la reținerea ei, iar în cazul în care ea nu a fost reținută - de la momentul executării hotărârii judecătorești privind aplicarea acestei măsuri preventive. ...

(2) Ținerea persoanei în stare de arest în faza urmăririi penale până la trimiterea cauzei în judecată nu va depăși 30 de zile, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul cod. Curgerea duratei arestării preventive în faza urmăririi penale se întrerupe la data când procurorul trimite cauza în instanță spre judecare, când arestarea preventivă sau arestarea la domiciliu se revocă ori se înlocuiește cu o altă măsură preventivă neprivativă de libertate.

...

(5) Fiecare prelungire a duratei arestării preventive nu poate depăși 30 de zile.

(6) În caz dacă este necesar de a prelungi durata arestării preventive a învinutului, procurorul, nu mai târziu de 5 zile până la expirarea termenului de arestare, înaintează judecătorului de instrucție un demers privind prelungirea acestui termen.

(7) La soluționarea demersului privind prelungirea termenului arestării preventive, judecătorul de instrucție sau, după caz, instanța de judecată este în drept să înlocuiască arestarea preventivă cu arestarea la domiciliu, liberare provizorie sub control judiciar sau liberare provizorie pe cauțiune.

(8) După trimiterea cauzei în judecată, toate demersurile cu privire la arestarea preventivă se soluționează de către instanța care judecă cauza.

(9) Prelungirea duratei arestării preventive până la 6 luni se decide de către judecătorul de instrucție în baza demersului procurorului din circumscripția în raza teritorială a căreia se efectuează urmărirea penală, iar în caz de necesitate de a prelungi arestarea preventivă peste termenul indicat - în baza demersului aceleiași procuror, cu consimțământul Procurorului General sau al adjuncților lui.

(10) Hotărârea de prelungire a duratei arestării preventive poate fi atacată cu recurs în instanța ierarhic superioară.”

Articolul 190. Liberarea provizorie a persoanei arestate

„Persoana arestată preventiv în condițiile art.185 poate cere, în tot cursul procesului penal, punerea sa în libertate provizorie sub control judiciar sau pe cauțiune.”

Articolul 191. Liberarea provizorie sub control judiciar a persoanei deținute

„(1) Liberarea provizorie sub control judiciar a persoanei arestate preventiv, reținute sau în privința căreia s-a înaintat demers de arestare poate fi acordată de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanța de judecată numai în cazul infracțiunilor din imprudență, precum și al infracțiunilor cu intenție pentru care legea prevede o pedeapsă care nu depășește 10 ani închisoare.

(2) Liberarea provizorie sub control judiciar nu se acordă bănuțului, învinutului, inculpatului în cazul în care acesta are antecedente penale nestinse pentru infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave sau există date că el va săvârși o altă infracțiune, va încerca să influențeze asupra martorilor sau să distrugă mijloacele de probă, sau să fugă.

(3) Liberarea provizorie sub control judiciar a persoanei deținute este însoțită de una sau mai multe din următoarele obligații:

- 1) să nu părăsească localitatea unde își are domiciliul decât în condițiile stabilite de către judecătorul de instrucție sau, după caz, de către instanță;
 - 2) să comunice organului de urmărire penală sau, după caz, instanței de judecată orice schimbare de domiciliu;
 - 3) să nu meargă în locuri anume stabilite;
 - 4) să se prezinte la organul de urmărire penală sau, după caz, la instanța de judecată ori de câte ori este citată;
 - 5) să nu intre în legătură cu anumite persoane;
 - 6) să nu săvârșească acțiuni de natură să împiedice aflarea adevărului în procesul penal;
 - 7) să nu conducă autovehicule, să nu exercite o profesie de natura aceleia de care s-a folosit la săvârșirea infracțiunii.
- ...”

Articolul 195. Înlocuirea, revocarea sau încetarea de drept a măsurii preventive

„(1) Măsura preventivă aplicată poate fi înlocuită cu una mai aspră, dacă necesitatea acesteia este confirmată prin probe, sau cu una mai ușoară, dacă prin aplicarea ei se va asigura comportamentul respectiv al bănuitului, învinuitului, inculpatului, în scopul desfășurării normale a procesului penal și al asigurării executării sentinței. ...”

Articolul 329. Rezolvarea chestiunii cu privire la măsura preventivă

„(1) La judecarea cauzei, instanța, *din oficiu* sau la cererea părților și ascultând opiniile acestora, este în drept să dispună aplicarea, înlocuirea sau revocarea măsurii preventive aplicate inculpatului. O nouă cerere de aplicare, înlocuire sau revocare a măsurii preventive poate fi depusă dacă au apărut temeiuri pentru aceasta, dar nu mai devreme decât peste o lună după ce încheierea precedentă privind această chestiune a intrat în vigoare sau dacă nu au intervenit noi împrejurări care condiționează noua cerere. ...”

Articolul 345. Ședința preliminară

„(1) În termen de cel mult 10 zile de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul sau, după caz, completul de judecată, studiind materialele dosarului, fixează termenul pentru ședința preliminară. Ședința preliminară în cauzele în care sunt inculpați arestați se face de urgență și cu prioritate.

...

- (4) În ședința preliminară se soluționează chestiunile privind:
- ... 6) măsurile preventive și de ocrotire.”

Articolul 351. Numirea cauzei spre judecare

»...

(7) Fixând cauza pentru judecare, instanța dispune menținerea, schimbarea, revocarea sau încetarea, după caz, a măsurii preventive, în conformitate cu prevederile prezentului cod.”

B. Recursurile interne invocate de Guvern

88. În cauza *Drugalev c. Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor* (hotărârea irevocabilă a Curții de Apel Chișinău din 26 octombrie 2004), după trei ani de la eliberarea din arest preventiv, reclamantul a pretins și a obținut despăgubiri în mărime de aproximativ 950 euro (EUR) pentru că a fost deținut în condiții inumane și degradante timp de aproximativ șase luni. Cauza a fost examinată doar de două instanțe, deoarece decizia Curții de Apel Chișinău nu a fost contestată la Curtea Supremă de Justiție, iar întreaga durată a procesului a fost de aproximativ un an și cinci luni. Instanța și-a bazat hotărârea pe articolele 2 și 3 ale Convenției.

89. În cauza *Eleonora Bologan c. Ministerului Afacerilor Interne și Ministerului Finanțelor* (hotărârea civilă a Curții de Apel Bălți din 21 martie 2006), reclamantului i s-au acordat compensații în mărime de EUR 3,160 pentru că a fost supus torturii de către trei polițiști în timpul urmăririi penale împotriva sa. Instanțele judecătorești naționale și-au bazat hotărârile pe o sentință penală irevocabilă împotriva polițiștilor, prin care ei au fost găsiți vinovați și condamnați pentru comiterea unor acte de tortură.

90. În cauzele *Cotorobai* și *Castraveț* (hotărârile judecătorești din 9 decembrie 2004 și 1 octombrie 2005 a Judecătoriei Centru și, respectiv, a Judecătoriei Botanica), instanțele de judecată au examinat cererile *habeas corpus* depuse de reclamant și au dispus eliberarea lor pe motivul, *inter alia*, al stării proaste a sănătății lor. În special, în cauza *Cotorobai* instanța de judecată a notat că, „potrivit certificatelor medicale și a fișei medicale a reclamantului, el suferă de o boală oftalmologică care necesită tratament”. În cauza *Castraveț* Judecătoria Botanica a declarat că „durata lungă a detenției reclamantului a contribuit la agravarea unor boli de care acesta suferea”.

91. Articolul 53 din Constituție prevede următoarele:

„(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.”

92. Prevederile relevante ale Codului civil sunt următoarele:

Articolul 1405. Răspunderea statului pentru prejudiciul cauzat prin acțiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată

„(1) Prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată. ...”

ÎN DREPT

93. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 3 al Convenției, de condițiile de detenție inumane și degradante din Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 și, în special, de lipsa asistenței medicale adecvate. Articolul 3 al Convenției prevede următoarele:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

94. În continuare, el pretinde că detenția sa după expirarea ultimului mandat de arest, în luna mai 2002, nu a fost „legală” în sensul articolului 5 §§ 1 și 3 al Convenției. Curtea va examina această pretenție prin prisma articolului 5 § 1. Partea relevantă a articolului 5 § 1 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive verosimile de a bănuși că a săvârșit o infracțiune sau când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșască o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; ...”

95. De asemenea, reclamantul a pretins că arestarea sa preventivă nu a fost bazată pe motive „relevante și suficiente”. Partea relevantă a articolului 5 § 3 prevede următoarele:

„Orice persoană arestată sau deținută în condițiile prevăzute de paragraful 1 c) din prezentul articol, ... are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii. Punerea în libertate poate fi subordonată unei garanții care să asigure prezentarea persoanei în cauză la audiere.”

96. Reclamantul a pretins că durata procedurilor a fost incompatibilă cu cerința „termenului rezonabil” prevăzută de articolul 6 § 1 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea ... într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță ... care va hotărî, ... asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

97. *In fine*, reclamantul a pretins că durata detenției sale a constituit o încălcare a dreptului său de a fi prezumat nevinovat, garantat de articolul 6 § 2 al Convenției, care prevede următoarele:

„2. Orice persoană acuzată de o infracțiune este prezumată nevinovată până ce vinovăția sa va fi legal stabilită.”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

A. Pretențiile cu privire la lipsa motivelor „relevante și suficiente” pentru arestarea preventivă și cu privire la încălcarea prezumției nevinovăției

98. Curtea notează că reclamantul a pretins că arestarea sa preventivă nu a fost bazată pe motive „relevante și suficiente”. În ceea ce privește detenția în baza mandatelor de arest până în luna mai 2002, Curtea notează că reclamantul nu s-a plâns de acest lucru în termen de șase luni de la data când recursurile sale împotriva mandatelor de arest au fost respinse de instanța ierarhic superioară. Prin urmare, această pretenție urmează a fi declarată inadmisibilă în temeiul articolului 35 § 1 al Convenției.

99. În ceea ce privește pretenția cu privire la pretinsa încălcare a prezumției nevinovăției, Curtea reamintește că prezumția nevinovăției, garantată de articolul 6 § 2 al Convenției, cere *inter alia* ca, atunci când își îndeplinesc atribuțiile, membrii unei instanțe judecătorești nu ar trebui să pornească de la ideea preconcepută că persoana acuzată a comis infracțiunea de care ea este învinuită; sarcina probațiunii aparține acuzării, iar orice dubiu urmează a fi interpretat în favoarea acuzatului (a se vedea, printre altele, *Barberà, Messegué and Jabardo v. Spain*, hotărâre din 6 decembrie 1988, Seria A nr. 146, § 77).

100. Totuși, Curtea nu găsește niciun indiciu că instanța de judecată a pornit de la prezumția că reclamantul a comis infracțiunile de care el a fost învinuit. Prin urmare, nu există nicio aparență a unei violări a articolului 6 § 2 al Convenției, iar această pretenție urmează a fi declarată inadmisibilă ca fiind în mod vădit nefondată.

B. Neepuizarea căilor de recurs interne

101. Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat toate recursurile interne disponibile lui în ceea ce privește pretenția sa formulată în temeiul articolului 3 al Convenției. În special, Guvernul a invocat că reclamantul a putut, însă nu a folosit prevederile articolului 53 al Constituției (a se vedea paragraful 91 de mai sus) și ale articolului 1405 al Codului civil (a se vedea paragraful 92 de mai sus). Mai mult, el ar fi putut invoca direct articolul 3 al Convenției.

102. Guvernul a declarat că o cerere *habeas corpus* în care un reclamant se plânge direct sau în substanță de o violare a articolului 3 al Convenției (tratament inuman și degradant), reprezintă un recurs efectiv în ceea ce privește condițiile proaste de detenție. El s-a bazat pe cauzele *Cotorobai* și *Castraveț* (a se vedea paragraful 90 de mai sus) și a susținut că instanța de judecată care

examinează o cerere *habeas corpus*, în mod normal, ar examina argumentele deținutului cu privire la pretinsa violare a articolului 3 împreună cu alte motive în favoarea sau defavoarea detenției.

103. În același timp, Guvernul a declarat că, dacă o persoană dorește o încetare imediată a încălcării drepturilor sale garantate de articolul 3 și compensații pentru astfel de încălcări, el sau ea trebuie să inițieze un proces civil, așa cum au procedat reclamantii în cauzele *Drugalev* și *Bologan* (a se vedea paragrafele 88 și 89 de mai sus). Deoarece reclamantul în această cauză nu a inițiat un astfel de proces, el nu a epuizat căile de recurs interne.

104. Reclamantul nu a fost de acord și a declarat că a epuizat toate recursurile interne care i-au fost disponibile. De asemenea, el a susținut că recursurile sugerate de Guvern erau, în orice caz, irelevante pentru situația sa.

105. Curtea reamintește că o persoană nu este chemată să încerce mai mult decât una din căile de recurs, atunci când mai multe căi sunt disponibile (a se vedea, de exemplu, *Airey v. Ireland*, hotărâre din 9 octombrie 1979, Seria A nr. 32, p. 12, § 23). Din documentele prezentate Curții de către părți rezultă în mod clar că reclamantul s-a plâns *inter alia* instanțelor judecătorești naționale în cererile sale *habeas corpus* de pretinsa lipsă a asistenței medicale adecvate (a se vedea paragraful 11 de mai sus), fără a menționa și numeroasele sale cereri înaintate altor autorități. Guvernul a recunoscut că o asemenea procedură constituie un recurs efectiv împotriva pretinselor violări ale articolului 3 (a se vedea paragraful 102 de mai sus).

106. În ceea ce privește celălalt recurs invocat de Guvern, și anume o acțiune civilă prin care să se ceară încetarea imediată a unei pretinse violări (a se vedea paragraful 103 de mai sus), Curtea are dubii cu privire la eficacitatea acestuia. Ea notează că în cauza *Drugalev* reclamantul a solicitat compensații pentru condițiile rele de detenție după trei ani de la eliberarea sa și că procedurile civile au durat aproximativ un an și cinci luni în două instanțe. Această cauză, oricât de încurajatoare ar fi, nu stabilește existența unei competențe a instanțelor judecătorești naționale de a dispune în mod efectiv eliberarea imediată a unui deținut atunci când condițiile sale de detenție încalcă cerințele articolului 3.

În ceea ce privește cealaltă cauză invocată de Guvern, cauza *Bologan*, Curtea notează că ea se referă la posibilitatea de a obține compensații pentru tortură, prin intermediul procedurilor civile, după obținerea unei sentințe penale favorabile împotriva persoanei care a aplicat tortura. Curtea notează că un asemenea recurs nu a fost niciodată o chestiune de dispută în fața sa și că, prin urmare, el nu are nicio legătură cu disputa cu privire la existența recursurilor efective împotriva condițiilor proaste de detenție, ceea ce constituie obiectul acestei cauze.

107. În astfel de circumstanțe, Curtea nu consideră că, pe moment, existența unui recurs efectiv în fața instanțelor de judecată naționale, în ceea ce privește pretenția reclamantului cu privire la lipsa asistenței medicale adecvate în locul său de detenție, a fost în mod clar stabilită. Totuși, Curtea ar putea în viitor să-și

revizuiască poziția, dacă ea va fi informată despre aplicarea constantă a Convenției de către instanțele de judecată naționale. Prin urmare, ea consideră că pretenția formulată în temeiul articolului 3 al Convenției nu poate fi declarată inadmisibilă pentru neepuizarea căilor de recurs interne și, în consecință, obiecția Guvernului urmează a fi respinsă.

C. Concluzii cu privire la admisibilitate

108. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolelor 3, 5 § 1 și 6 § 1 ale Convenției ridică chestiuni de fapt și de drept, care sunt suficient de serioase ca rezolvarea lor să depindă de examinarea fondului. Niciun alt temei pentru a le declara inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va purcede imediat la examinarea fondului acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 3 AL CONVENȚIEI

109. Guvernul a susținut că condițiile de detenție în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3, unde a fost deținut reclamantul, nu pot fi considerate inumane ori degradante. El a arătat că cheltuielile publice în domeniul sistemului penitenciar în anii 2005-2006 au crescut și a susținut că, în ultimul timp, au fost făcute multe lucruri pentru a îmbunătăți condițiile de detenție din acest penitenciar.

110. Potrivit Guvernului, în timpul aflării sale în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3, reclamantul a primit toată asistența medicală necesară. El a declarat că, în timpul detenției reclamantului în penitenciar, acesta a fost consultat de personalul medical al penitenciarului de aproape 70 de ori și că de aproape 30 de ori el a refuzat să fie examinat. Potrivit Guvernului, personalul medical din penitenciar era bine calificat și autorizat să practice de către Ministerul Sănătății. Reclamantul a pretins de două ori că suferă de hipertensiune arterială, ceea ce dovedea că el era capabil să exagereze problemele sale de sănătate.

111. Reclamantul a declarat că în penitenciar și în Spitalul Penitenciar nu erau medici urologi, cardiologi și neurologi. Starea sănătății sale era destul de gravă pentru a fi incompatibilă cu detenția sa prelungită.

112. Curtea reiterează că, deși articolul 3 al Convenției nu poate fi interpretat ca impunând o obligație generală de a elibera deținuții pe motive de sănătate, el totuși impune statului obligația de a proteja integritatea fizică a persoanelor lipsite de libertate, de exemplu prin a le acorda asistența medicală necesară (a se vedea *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, § 77, 4 octombrie 2005).

113. Curtea urmează să determine dacă reclamantul a avut nevoie de asistență medicală regulată, dacă el a fost lipsit de o astfel de asistență, după cum

pretinde, iar, în caz afirmativ, dacă aceasta constituie tratament contrar articolului 3 al Convenției (a se vedea cf. *Farbtuhs v. Latvia*, nr. 4672/02, § 53, 2 decembrie 2004).

114. Se pare că Guvernul nu contestă faptul că reclamantul suferea de numeroase boli urologice grave, unele dintre ele fiind cronice, și că lui i-a fost prescris tratament și chiar o operație la unul din rinichi (a se vedea paragrafele 17 și 18 de mai sus).

115. Curtea notează dezacordul dintre părți în ceea ce privește disponibilitatea asistenței medicale în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3. Totuși, se pare că chestiunea esențială nu este lipsa asistenței medicale în general ci, mai degrabă, lipsa unei asistențe medicale adecvate pentru boala specifică a reclamantului, și anume, hepatită cronică, hidronefroză de gradul doi, diateză urică, hipercogenitatea parenchimului pancreatic, pielonefrită cronică bilaterală cu hipofuncționalitate a rinichiului drept, hidronefroză a rinichiului drept cu diminuarea funcțiilor acestuia, calculi în canalul urinar, patologie somatică, insuficiență renală cronică, traumatism cranio-cerebral și anxietate generalizată de hipertensiunea arterială.

116. Atunci când a comunicat această cauză, Curtea a cerut Guvernului să-i prezinte informația completă cu privire la tratamentul medical pe care l-a primit reclamantul pentru toate problemele sale de sănătate. Din păcate, o astfel de informație nu a fost prezentată, iar Guvernul și-a axat atenția în special spre a dovedi reaua credință a reclamantului când a refuzat să fie examinat de medicii de la penitenciar, pe numărul mare de consultații pe care acesta le-a primit de la medici și pe numeroasele cazuri în care el a fost internat în secția medicală a penitenciarului sau în Spitalul Penitenciar.

117. Curtea nu este convinsă de declarațiile Guvernului. Faptul că reclamantul a fost examinat de medici, fără ca ulterior recomandările acestora să fie urmate, nu este suficient. În acest sens, se notează faptul că, în 2002 și 2003, reclamantului i s-a prescris *inter alia* o operație urgentă la unul din rinichi (a se vedea paragraful 18 de mai sus); totuși, se pare că aceste recomandări nu au fost niciodată urmate. Unul din medicii care a prescris operația a subliniat gravitatea stării sănătății reclamantului și a atras atenția asupra riscului că reclamantul și-ar putea pierde rinichiul, dacă nu ar fi efectuată operația. Se pare că chiar și această prognoză gravă nu a convins autoritățile să acționeze.

118. Mai mult, Curtea notează că instanțele judecătorești naționale au recunoscut că, în timpul detenției reclamantului, în Izolatorul Anchetei Preliminare nr. 3 nu a existat o asistență medicală corespunzătoare. Din acest motiv, arestarea preventivă a reclamantului a fost schimbată cu arest la domiciliu (a se vedea paragrafele 13 și 14 de mai sus).

119. În ceea ce privește argumentele Guvernului cu privire la rea-credința reclamantului, Curtea notează că nici în penitenciar și nici în Spitalul Penitenciar, unde reclamantul a fost internat, nu erau medici specializați în tratamentul

stării sănătății reclamantului (a se vedea paragrafele 23 și 24 de mai sus). Mai mult, din scrisoarea Ministerului Justiției din 23 septembrie 2003 (a se vedea paragraful 22 de mai sus), se pare că tratamentul era inadecvat și că reclamantul a trebuit să se bazeze pe rudele sale pentru a obține medicamentele necesare. El chiar a declarat greva foamei pentru a protesta împotriva condițiilor de tratament din penitenciar (a se vedea paragraful 21 de mai sus). Prin urmare, Curtea nu poate conchide că refuzul reclamantului de a accepta tratamentul medical în asemenea condiții ar putea fi interpretat ca rea-credință.

120. Un factor important care urmează a fi luat în considerație este perioada în care reclamantul s-a aflat în detenție fără asistență medicală corespunzătoare. Trebuie notat faptul că el a fost deținut în penitenciar timp de aproape patru ani, între ianuarie 2002 și decembrie 2005. În timp ce se notează faptul că reclamantul a fost parțial responsabil de durata procedurilor și, prin urmare, de durata arestării sale preventive (a se vedea, paragraful 144 de mai jos), totuși, statul trebuia să se asigure ca el să fie deținut în condiții care să nu fie contrare articolului 3.

121. În lumina celor de mai sus, Curtea conchide că, în timp ce suferea de boli grave la rinichi, care implicau riscuri mari pentru sănătatea sa, reclamantul a fost deținut pentru o perioadă lungă de timp fără asistență medicală corespunzătoare. Curtea constată că suferința reclamantului a depășit nivelul minim de severitate în sensul articolului 3 al Convenției și a constituit tratament inuman și degradant.

122. Prin urmare, Curtea constată că refuzul de a asigura reclamantului o asistență medicală adecvată a fost contrar articolului 3 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 5 § 1 AL CONVENȚIEI

123. Guvernul a declarat că, după transmiterea la 23 mai 2002 a dosarului reclamantului în instanța de judecată pentru examinare, instanța de judecată trebuia să examineze orice cerere cu privire la arestarea preventivă a reclamantului, detenția căruia s-a bazat pe prevederile clare ale legii, și anume articolul 79 al vechiului Cod de procedură penală și articolele 186 (2) și (8), 329 (1), 351 (7) și 345 (1) și (4) ale noului Cod de procedură penală (a se vedea paragrafele 86-87 de mai sus). Acest lucru și faptul că detenția reclamantului a fost dispusă de un judecător de instrucție, și nu de un procuror, distinge această cauză de cauza *Baranowski v. Poland*, nr. 28358/95, ECHR 2000-III.

124. Reclamantul nu a prezentat observații cu privire la fondul acestei pretenții.

125. Curtea reiterează că „legalitatea” detenției, în baza prevederilor legale interne, este elementul primar, dar nu întotdeauna și cel decisiv. Curtea trebuie, suplimentar, să fie convinsă că detenția pe parcursul perioadei în cauză a fost

compatibilă cu scopul articolului 5 § 1 al Convenției, care este de a preveni privera persoanelor de libertate în mod arbitrar. Mai mult, Curtea trebuie să se asigure dacă însăși legislația internă este în conformitate cu Convenția, inclusiv cu principiile generale prevăzute sau sugerate de aceasta (*Baranowski*, citată mai sus, § 51).

126. La acest ultim punct, Curtea accentuează că atunci când este vorba de lipsirea de libertate, este deosebit de important ca principiul general al securității raporturilor juridice să fie respectat. Prin urmare, este esențial ca condițiile pentru lipsirea de libertate, prevăzute de legea națională, să fie clar definite și ca însăși legea să fie previzibilă atunci când este aplicată, încât să corespundă standardului de „legalitate” stabilit de Convenție, un standard care cere ca legea respectivă să fie suficient de exactă încât să permită unei persoane – în caz de necesitate, cu o consultare adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă, ținând cont de circumstanțe, consecințele pe care o anumită faptă le poate avea (a se vedea *Steel and Others v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 septembrie 1998, *Reports* 1998-VII, § 54).

127. În această cauză, Curtea notează că, după 23 mai 2002, nu a fost eliberat niciun mandat de arest de către o instanță de judecată, care să autorizeze sau să prelungească detenția reclamantului.

128. Guvernul a invocat câteva articole din vechiul și noul Cod de procedură penală, care, în opinia sa, au constituit baza legală pentru detenția reclamantului după expirarea ultimului său mandat de arest. Totuși, argumentele sale cu privire la aceste articole au fost deja respinse de Curte în cauza *Boicenco v. Moldova*, nr. 41088/05, § 152, 11 iulie 2006.

129. Din cele de mai sus rezultă că detenția reclamantului, după expirarea în mai 2002 a mandatului său de arest și până în prezent, nu s-a bazat pe o prevedere legală.

130. Prin urmare, a existat o violare a articolului 5 § 1 al Convenției.

131. În ceea ce privește pretenția reclamantului cu privire la lipsa motivelor „relevante și suficiente” pentru detenția sa după expirarea ultimului mandat de arest în mai 2002 până în prezent, Curtea consideră că, în lumina constatărilor sale de mai sus prin prisma articolului 5 § 1 al Convenției cu privire la legalitatea acelei perioade de detenție, nu este necesar de a examina această pretenție separat.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 AL CONVENȚIEI

132. În primul rând, Guvernul a declarat că dosarul penal în cauză era de o anumită complexitate, ceea ce a constituit parțial cauza duratei procedurilor. Totuși, indiferent de acest fapt, întreaga durată a procedurilor nu a fost excesivă.

133. El a susținut că, pe parcursul ultimilor trei ani, reclamantul a pretins în mod fals că suferă de hipertensiune arterială și de alte probleme de sănătate și a

refuzat să participe la ședințele judecătorești. Două comisii medicale au stabilit că starea sănătății sale era satisfăcătoare.

134. Ședințele judecătorești au fost amânate de multe ori la cererea reclamantului pe preținse motive de sănătate. Spre exemplu, la 24 octombrie 2002, reclamantul a refuzat să participe la ședința judecătorească din cauza problemelor sale de sănătate, însă, în același timp, el a refuzat tratamentul medical care i-a fost propus. La 20 noiembrie 2002, 12 decembrie 2002, 10 iunie 2003, 18 decembrie 2003, reclamantul a simulat probleme de sănătate, ceea ce a avut ca rezultat prelungirea duratei procedurilor. La 4 și 17 mai 2005 și la 8 august și 25 noiembrie 2005, reclamantul a fost examinat de medici, care au conchis că starea sănătății sale era satisfăcătoare și că el putea să participe la ședințele judecătorești.

135. Reclamantul a declarat că examinarea fondului dosarului său penal a început doar după doi ani de la transmiterea dosarului de către procuror în instanța de judecată competentă. De asemenea, el a susținut că termenul de două luni între ședințele judecătorești a fost excesiv.

136. Curtea notează că procedurile penale împotriva reclamantului au început la 24 ianuarie 2002 și că ele se află în continuare pe rolul primei instanțe. Astfel, perioada care urmează a fi luată în considerație este de 4 ani, 9 luni și 14 zile.

137. Curtea reiterează că rezonabilitatea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei, ținând cont de criteriile stabilite în jurisprudența sa, în special, complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților relevante și importanța cauzei pentru reclamant (a se vedea, printre multe altele, *Frydlender v. France* [GC], nr. 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

138. În ceea ce privește complexitatea cauzei, Curtea notează că procedurile în cauză s-au referit la mai multe fapte de fraudă și o acuzație de complicitate în dare de mită, care au necesitat audierea victimelor și a martorilor. Mai mult, în proceduri mai era un co-inculpat, care a fost acuzat împreună cu reclamantul de complicitate în dare de mită. Totuși, ea observă că, pe parcursul judecării cauzei, între 23 mai 2002 și 11 ianuarie 2006 (dată la care Guvernul a trimis Curții o copie a dosarului penal), au fost audiate doar patru persoane. De asemenea, trebuie notat faptul că, Curtea Supremă de Justiție și Consiliul Superior al Magistraturii au solicitat instanței de judecată să grăbească examinarea cauzei (a se vedea paragrafele 60 și 70 de mai sus).

139. În ceea ce privește comportamentul reclamantului, Curtea notează că, în timpul procedurilor în fața instanțelor de judecată naționale, reclamantul a depus mai multe cereri în legătură cu cauza sa, cu privire la asistența medicală, *habeas corpus* și de recuzare a judecătorilor. De asemenea, el și-a schimbat avocații de cel puțin cinci ori. Procesul s-a desfășurat la Tribunalul Chișinău până la 23 iunie 2003, iar, ulterior, la Judecătoria Centru. Pe durata primei părți a procesului, au avut loc douăzeci și una de ședințe judecătorești, dintre care

unsprezece au fost amânate din cauza problemelor de sănătate ale reclamantului sau a schimbării avocaților acestuia. Pe durata celei de-a doua părți a procesului, până la 11 ianuarie 2006, au avut loc douăzeci și trei de ședințe judecătorești, dintre care patru au fost amânate din cauza stării sănătății reclamantului sau a deciziei acestuia de a-și schimba avocații.

140. Cererile reclamantului au fost considerate de două ori de către instanța de judecată ca împiedicând examinarea cauzei sale (a se vedea paragrafele 55 și 81 de mai sus). Totuși, nu există niciun indiciu că, în timpul celorlalte perioade ale procesului, comportamentul reclamantului ar putea fi considerat într-o oarecare măsură obstructionist.

141. În ceea ce privește declarația Guvernului că, la 24 octombrie 2002, reclamantul a refuzat să participe la o ședință judecătorească, Curtea notează că, din certificatul medical prezentat de Guvern, rezultă în mod clar că reclamantul nu și-a simulat simptomele (a se vedea paragraful 41 de mai sus). Faptul că el a refuzat tratamentul medical care i-a fost propus nu pare să fi avut vreun impact negativ asupra duratei procedurilor.

142. În ceea ce privește declarația Guvernului că, la 20 noiembrie 2002, 12 decembrie 2002, 10 iunie 2003 și 18 decembrie 2003, reclamantul a simulat probleme de sănătate, influențând astfel durata procesului (a se vedea paragraful 134 de mai sus), Curtea poate doar nota că dosarul penal prezentat Curții de către Guvern nu conține nicio informație despre ședințe judecătorești care să fi fost programate pentru acele date.

143. Curtea reamintește că articolul 6 nu cere ca o persoană acuzată de o infracțiune să coopereze activ cu autoritățile judiciare (a se vedea, de exemplu, *Dobbertin v. France*, hotărâre din 25 februarie 1993, Seria A nr. 256-D, p. 117, § 43) și că un reclamant nu poate fi criticat pentru că a folosit pe deplin posibilitățile oferite de legislația națională pentru apărarea intereselor sale (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Yağcı and Sargın v. Turkey*, hotărâre din 8 iunie 1995, Seria A nr. 319-A, § 66).

144. În concluzie, Curtea consideră că, deși reclamantul poate fi considerat responsabil pentru perioadele semnificative de întârziere pe parcursul primei părți a procedurilor (până la 23 iunie 2003), comportamentul său de după acea dată se pare că nu a contribuit substanțial la durata procedurilor.

145. În ceea ce privește conduita autorităților naționale, Curtea notează că acțiunile acestora sau mai degrabă inacțiunile lor au contribuit la multe întârzieri, în special, în cea de-a doua parte a procedurilor (după 23 iunie 2003). În acest sens, ea notează că timp de aproape cinci luni, între iunie și noiembrie 2003, din cauza unui conflict de competență între Tribunalul Chișinău și Judecătoria Centru, nu a avut loc nicio ședință judecătorească. După soluționarea acestui conflict, ședințele judecătorești au fost amânate de multe ori din cauza absenței judecătorului sau a procurorului. Mai mult, ședințele judecătorești erau deseori programate la intervale lungi de timp.

146. *In fine*, Curtea observă că pe tot parcursul procedurilor, reclamantul care, fără îndoială, avea probleme de sănătate, a fost ținut în arest fără asistență medicală corespunzătoare (a se vedea paragraful 117 de mai sus), fapt care cerea o diligență specială din partea instanțelor de judecată care examinează cauza la înfăptuirea cu promptitudine a actului de justiție.

147. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că durata procedurilor nu corespunde cerinței „termenului rezonabil”. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

148. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciul material

149. Reclamantul a pretins următoarele prejudicii:

- (1) USD 4,600 și 1,200 lei moldovenești (MDL) – banii plătiți de el avocaților săi în cadrul procedurilor naționale;
- (2) MDL 74,300 - banii cheltuiți de familia sa pentru hrana sa în perioada detenției;
- (3) MDL 4,190 - banii cheltuiți de familia sa pentru medicamentele sale în perioada detenției.

150. Guvernul a contestat aceste pretenții.

151. Curtea notează că reclamantul nu a prezentat probe convingătoare că el a suferit pierderile materiale de mai sus și/sau că sumele de mai sus au avut vreo legătură causală cu violările constatate în această cauză. Prin urmare, Curtea respinge aceste pretenții ale reclamantului.

B. Prejudiciul moral

152. Reclamantul a pretins EUR 105,500 cu titlu de prejudiciu moral.

153. Guvernul a contestat pretenția reclamantului.

154. Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzată o anumită suferință ca urmare a violărilor constatate mai sus. Ea reamintește că a constatat că reclamantul a fost deținut ilegal timp de mai mult de patru ani și că el a fost deținut în condiții contrare articolului 3 al Convenției, fără să fie asigurat

cu asistență medicală corespunzătoare. Mai mult, s-a constatat că procedurile penale împotriva reclamantului au fost excesiv de lungi.

155. Hotărând în mod echitabil, Curtea acordă reclamantului EUR 25,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

156. Reclamantul a pretins EUR 2,400 cu titlu de costuri și cheltuieli.

157. Guvernul a considerat această pretenție ca fiind nesuștinută și excesivă.

158. Curtea reamintește că, pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (a se vedea, de exemplu, *Nilsen and Johnsen v. Norway* [GC], nr. 23118/93, § 62, ECHR 1999-VIII).

159. În această cauză, având în vedere criteriile de mai sus, Curtea acordă reclamantului EUR 800 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

160. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară*, în unanimitate, admisibile pretențiile reclamantului în temeiul articolelor 3, 5 § 1 și 6 § 1 ale Convenției;
2. *Declară*, în unanimitate, restul cererii inadmisibil;
3. *Hotărăște*, în unanimitate, că a avut loc o violare a articolului 3 al Convenției ca urmare a omisiunii autorităților de a asigura reclamantul cu asistență medicală corespunzătoare stării sale de sănătate;
4. *Hotărăște*, în unanimitate, că a avut loc o violare a articolului 5 § 1 al Convenției;
5. *Hotărăște*, în unanimitate, că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;

6. *Hotărăște*, cu șase voturi pentru și unul împotriva, că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care această hotărâre devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume, care să fie convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută:
- (i) EUR 25,000 (douăzeci și cinci mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (ii) EUR 800 (opt sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iii) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
7. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 7 noiembrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

În conformitate cu articolul 45 § 2 al Convenției și articolul 74 § 2 al Regulamentului Curții, opinia parțial concordantă și parțial disidentă a dlui Pavlovschi este anexată la această hotărâre.

N.B.
T.L.E.

OPINIA PARȚIAL CONCORDANTĂ, PARȚIAL DISIDENTĂ A JUDECĂTORULUI PAVLOVSCHI

În opinia mea, această cauză a meritat puțin mai multă atenție din partea Camerei în ceea ce privește constatarea unei violări a articolului 5 § 1 al Convenției. Seriozitatea problemei dezvăluite în această cauză, într-o oarecare măsură, a meritat o examinare mai detaliată

Permiteți-mi, mai întâi de toate, să notez că atât arestarea, cât și detenția reclamantului din cauza aflată în fața noastră au fost perfect legale în sensul legislației procesual penale a Republicii Moldova și nu pot fi în niciun fel considerate arbitrare. În același timp, detenția reclamantului în faza judiciară a examinării cauzei a fost contrară standardelor prevăzute de Convenție, așa cum acestea rezultă din jurisprudența¹ foarte constantă a Curții, deoarece ea nu a fost prelungită de o instanță de judecată, după ce valabilitatea sa a expirat.

Din descrierea faptelor și a legislației rezultă destul de clar că în Republica Moldova, cel puțin parțial – în ceea ce privește lipsa prelungirii oficiale a detenției sau lipsa revizuirii din oficiu de către instanțele de judecată a legalității deținerii în detenție pe durata judecării cauzelor penale –, vechea procedură penală de tip sovietic este încă prezentă. Aceasta are ca rezultat ceea ce se poate numi un fel de „prelungire tacită”.

Codul de procedură penală al Republicii Moldova nu conține nicio prevedere legală care fie ar prevedea proceduri clare și precise pentru prelungirea termenului detenției la faza judecării cauzelor penale sau/și revizuirea judecătorească din oficiu a unor asemenea detenții. Aici, putem face referire la constatarea Curții din cauza *Nakhmanovich v. Russia* (nr. 55669/00, § 67, 2 martie 2006):

„Curtea a examinat deja și a constatat o violare a articolului 5 § 1 al Convenției în mai multe cauze cu privire la practica deținerii acuzaților în arest doar în baza faptului că un act de acuzare a fost prezentat instanței de judecată. Curtea a susținut că practica de ținere a acuzaților în detenție fără o bază legală specifică sau reguli clare cu privire la situația lor – care are ca rezultat faptul că ei ar putea fi privați de libertatea lor pentru o perioadă nelimitată de timp fără autorizare judecătorească – a fost incompatibilă cu principiile securității raporturilor juridice și al protecției împotriva arbitrarului, care sunt elemente comune ale Convenției și ale supremației legii...”

Sunt de acord că, la fel ca în cauza *Nakhmanovich* (ibid., § 68), nu există „... niciun motiv pentru a ajunge la o concluzie diferită în această cauză”, având în vedere că, „pentru ca detenția să respecte standardul „legalității”, ea trebuie să aibă o bază în dreptul intern. Totuși, Guvernul nu a indicat nicio prevedere legală care ar permite detenția continuă a acuzatului, după ce perioada detenției autorizate a expirat...”

¹ A se vedea, de exemplu, *Baranowski v. Poland*, nr. 28358/95, ECHR 2000-III.

Desigur că, pentru a acoperi acest gol, sunt necesare măsuri legislative urgente pentru a aduce legislația națională în conformitate cu standardele Convenției.

În acest context – la fel ca în cauza *Broniowski v. Poland* ([GC], nr. 31443/96, § 189, ECHR 2004-V) – ne confruntăm, cu „...o problemă răspândită care a rezultat dintr-o disfuncție a legislației și practicii judiciare moldovenești și care a afectat și mai poate afecta un număr mare de persoane...”.

Anume aceste împrejurări ne îndreptățesc să vorbim despre natura structurală sau sistemică a acestei probleme. După cum Curtea a statuat în cauza *Broniowski* (ibid., § 190):

„Ca parte a unui pachet de măsuri pentru garantarea eficienței mecanismului instituit prin Convenție, Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a adoptat la 12 mai 2004 o Rezoluție (Res. (2004)3) cu privire la hotărârile care relevă o problemă sistemică fundamentală, în care, după ce a subliniat interesul de a ajuta statele în cauză să identifice problemele fundamentale și măsurile de executare necesare (al șaptelea paragraf al preambulului), el a invitat Curtea „să identifice în hotărârile sale în care constată o violare a Convenției ceea ce ea consideră a fi o problemă sistemică fundamentală și sursa acelei probleme, în special, când există posibilitatea ca această problemă să genereze multe cereri la Curte, pentru a acorda asistență statelor în găsirea unei soluții potrivite și Comitetului de Miniștri în supravegherea executării hotărârilor” (paragraful I al rezoluției). Această rezoluție trebuie privită în contextul creșterii numărului de cereri la Curte în special, în urma unor serii de cauze care rezultă din aceeași problemă structurală sau sistemică.”

În aceeași cauză, Curtea a declarat următoarele (ibid., § 191):

„...În același context, Curtea ar atrage atenția la Recomandarea Comitetului de Miniștri din 12 mai 2004 (Rec. (2004)6) cu privire la îmbunătățirea recursurilor interne, în care s-a subliniat că, pe lângă obligația în temeiul articolului 13 al Convenției de a asigura unei persoane care are o pretenție serioasă și legitimă un recurs efectiv în fața unei instanțe naționale, statele au obligația generală de a soluționa problemele care generează violările constatate. Luând în considerație faptul că îmbunătățirea recursurilor la nivel național în special, în ceea ce privește cauzele repetitive, ar trebui, de asemenea, să contribuie la reducerea volumului de lucru al Curții, Comitetul de Miniștri a recomandat ca Statele Contractante, ca rezultat al hotărârilor Curții care au relevat deficiențe structurale sau generale în practica sau legislația națională, să revizuiască, iar „unde este necesar, să instituie recursuri efective, pentru a preveni sesizarea Curții cu cauze repetitive”.

Toată această motivare este perfect valabilă în această cauză, iar mie nu-mi rămâne decât să regret că majoritatea a ratat o foarte bună ocazie de a sublinia acest lucru în hotărâre, prin menționarea caracterului structural al problemei identificate și prin chemarea autorităților moldovenești să întreprindă unele măsuri legislative pentru soluționarea acestei probleme în cel mai scurt timp posibil.

În timp ce eu sunt de acord cu suma acordată cu titlu de costuri și cheltuieli, totuși, în mod respectuos nu sunt de acord cu majoritatea în ceea ce privește suma acordată cu titlu de prejudiciu moral. Consider că această sumă, EUR

25,000, este mult prea excesivă și nu ia în considerație nici realitățile vieții din Republica Moldova și nici jurisprudența noastră anterioară.

Permiteți-mi să ofer câteva exemple. În cauza *Șarban v. Moldova* (nr. 3456/05, 4 octombrie 2005), Curtea a constatat violări ale articolului 3, ale articolului 5 § 3, în ceea ce privește motivele insuficiente pentru detenția reclamantului și ale articolului 5 § 4. Suma acordată a fost de EUR 4,000. În cauza *Becciev v. Moldova* (nr. 9190/03, 4 octombrie 2005), au fost constatate violări similare și a fost acordată aceeași sumă cu titlu de compensații. Dacă luăm în considerație faptul că în această cauză a fost constatată o violare suplimentară – a articolului 6 § 1 – aceasta ne-ar fi putut determina să acordăm probabil cu aproximativ EUR 3,000 sau EUR 4,000 mai mult. Suplimentar la aceasta, o anumită sumă ar trebui acordată pentru prelungirea perioadei de detenție – de aproximativ EUR 4,000 până la EUR 5,000. Toate aceste calcule ne-ar fi dus la concluzia că suma compensațiilor în prezenta cauză nu ar fi trebuit să depășească suma totală de circa EUR 12,000 – EUR 15,000.

Aceasta este suma maximă pe care eu o consider teoretic acceptabilă cu titlu de prejudiciu moral în astfel de situații, deoarece chiar și metoda de calcul pe care am folosit-o mai sus este una speculativă și nu a fost niciodată folosită de această Curte.

Acordarea unor compensații atât de mari precum cele din această cauză, ar putea fi considerată un act inechitabil în raport cu cei cărora, deși au fost în situații mult mai dificile, le-au fost acordate sume mai mici. Drept exemplu, eu aș dori să menționez cauza *Bursuc v. România* (nr. 42066/98 § 91, 12 octombrie 2004), în care un domn care a fost bătut foarte rău de opt polițiști și a avut o traumă cranio-cerebrală ca urmare a faptului că a fost supus „la violență ... de o natură deosebit de gravă, capabilă să cauzeze suferință și durere severe, care trebuie considerată ca act de tortură în sensul articolului 3 al Convenției.” Câțiva ani mai târziu, dl Bursuc a decedat ca urmare a traumei suferite, după cum a pretins văduva sa. În acea cauză, văduvei reclamantului i s-au acordat EUR 10,000, deși nivelul suferințelor ei, combinat cu suferințele soțului ei defunct, a fost mult mai înalt decât nivelul suferințelor îndurate de reclamantul din această cauză, doar pe motivul unei lacune în legislație.

Pentru a fi echitabil, just și rezonabil, nivelul compensației în această cauză nu ar fi trebuit să depășească EUR 15,000 – sumă care ar fi fost atât în conformitate cu realitățile standardelor de viață din Republica Moldova, cât și proporțională cu nivelul suferințelor îndurate de reclamantul în această cauză. Chiar presupunând că reclamantul a suferit o anumită „neliniște” în urma lacunei din legislație menționată mai sus, acesta nu a prezentat nicio probă care să confirme că, dacă ar fi existat o procedură separată pentru prelungirea termenelor de detenție pe durata judecării cauzei, el ar fi putut să-și recapete libertatea.

Acestea sunt chestiunile în privința cărora eu nu sunt de acord cu majoritatea în această cauză.

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA BRAGA c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 74154/01)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

14 noiembrie 2006

DEFINITIVĂ

14/02/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Braga c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl G. BONELLO,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl K. TRAJA,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ELEN-PASSOS, *Grefier Adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 24 octombrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 74154/01) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dl Dumitru Braga („reclamantul”), la 2 august 2001.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl V. Nagacevski, care a acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la un proces echitabil și dreptul său la protecția proprietății au fost încălcate ca urmare a casării unei hotărâri judecătorești irevocabile favorabilă lui din 21 noiembrie 2000 și executării întârziate a hotărârii judecătorești din 21 februarie 2001.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 al Regulamentului Curții).

5. La 17 martie 2005, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Faptele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. La 25 februarie 1999, reclamantul a fost achitat în cadrul unui proces penal. El a inițiat proceduri judiciare împotriva Ministerului Finanțelor, solicitând repararea prejudiciului cauzat printr-o urmărire penală ilegală.

8. La 5 mai 2000, Judecătoria sectorului Căușeni a decis în favoarea reclamantului și i-a acordat 951 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 84 euro (EUR) la acea dată) pentru compensarea prejudiciului material cauzat. Pretenția privind compensarea prejudiciului moral a fost respinsă.

9. La 6 iulie 2000, Tribunalul Chișinău a acordat reclamantului compensații morale în mărime de MDL 40,000 și a menținut hotărârea judecătorești de sector în partea prejudiciului material.

10. La 21 noiembrie 2000, Curtea de Apel a redus mărimea compensației morale până la MDL 20,000 (echivalentul a EUR 1,917 la acea dată) și a menținut restul deciziei. Această decizie era irevocabilă și executorie.

11. La 18 ianuarie 2001, Procurorul General, în cadrul unei proceduri extraordinare, a depus recurs în anulare la toate hotărârile judecătorești anterioare, solicitând reducerea mărimii compensației acordate cu titlu de prejudiciu moral.

12. La 21 februarie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat toate hotărârile anterioare. Ea a pronunțat o nouă decizie prin care a redus la MDL 2,000 mărimea compensației acordate cu titlu de prejudiciu moral.

13. Această decizie este irevocabilă și executorie. Ea a fost executată în august 2002 (reclamantul a primit echivalentul a EUR 84 cu titlu de prejudiciu material și EUR 150 cu titlu de prejudiciu moral).

14. Reclamantul a declarat că, prin hotărârea Guvernului nr. 59 din 19 ianuarie 1998 (a se vedea paragraful 15 de mai jos), se interzicea executarea forțată a hotărârilor pronunțate împotriva proprietății statului, cu excepția cazului în care Ministerul Finanțelor își exprima acordul în acest sens. Guvernul nu a comentat această declarație.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

15. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea Curții în cauza *Roșca v. Moldova* (nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 16-17).

Suplimentar, prevederile relevante ale hotărârii Guvernului nr. 59 din 19 ianuarie 1998 sunt următoarele:

„2. ... dezafectarea incontestabilă a resurselor financiare ale statului din conturile bancare ale Trezoreriei de Stat nu se admite. Titlurile executorii și alte documente ce țin de dezafectarea incontestabilă a resurselor financiare ale statului în scopul stingerii datoriilor creditoare înregistrate de instituțiile bugetare finanțate din bugetul de stat se vor transmite spre executare Trezoreriei Centrale a Ministerului Finanțelor”.

ÎN DREPT

16. Reclamantul a pretins că casarea deciziei irevocabile din 21 noiembrie 2000 a constituit o încălcare a dreptului său la „egalitatea armelor”, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției. El a declarat mai târziu că pretenția sa inițială era parte a unei probleme mai generale de „securitate a raporturilor juridice” similară celei din cauza *Roșca v. Moldova*, citată mai sus, și a notat că Guvernul nu a comentat această chestiune, în ciuda faptului că era la curent cu această cauză. În continuare, reclamantul a pretins că, prin executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 21 februarie 2001, a fost încălcat dreptul său la judecarea cauzei sale „într-un termen rezonabil”, în sensul articolului 6 § 1.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

17. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 5 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Dreptul la un proces echitabil

18. Reclamantul a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 21 februarie 2001, prin care a fost casată o decizie irevocabilă în favoarea sa, a violat articolul 6 § 1 al Convenției.

19. Guvernul a respins pretenția reclamantului și a susținut că, după redeschiderea procedurilor, părțile au beneficiat de aceleași drepturi procedurale și că această redeschidere a fost justificată.

20. Curtea reiterează competența sa „de a revizui circumstanțele pretinse de reclamant în lumina tuturor prevederilor Convenției. În îndeplinirea acestei sarcini, Curtea poate să dea faptelor cauzei, în baza probelor prezentate ei, o apreciere legală diferită de cea dată de reclamant sau, în caz de necesitate, să interpreteze faptele într-o manieră diferită. Mai mult, ea trebuie să ia în considerație nu doar cererea inițială, dar, de asemenea, și documentele suplimentare care au drept scop completarea cererii prin eliminarea omisiunilor sau neclarităților inițiale” (*Poltorachenko v. Ukraine*, nr. 77317/01, § 25, 18 ianuarie 2005). Prin urmare, Curtea va examina pretenția reclamantului ca o chestiune de „securitate a raporturilor juridice” prin prisma articolului 6 § 1 al Convenției.

21. Curtea a constatat violarea articolului 6 § 1 al Convenției în numeroase cauze care vizau chestiuni similare celor din această cauză (a se vedea, printre altele, *Brumărescu v. Romania* [GC], nr. 28342/95, §§ 61 și 74, ECHR 1999-VII, și *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 29 și 32).

22. În urma examinării materialelor care i-au fost prezentate, Curtea notează că Guvernul nu a invocat niciun fapt sau argument capabil să o convingă să ajungă la o concluzie diferită în această cauză.

23. În lumina jurisprudenței sale cu privire la această chestiune, Curtea constată că casarea deciziei irevocabile în favoarea reclamantului din 21 noiembrie 2000 a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1 al Convenției.

B. Dreptul la judecarea cauzei „într-un termen rezonabil”

24. Reclamantul, de asemenea, se plânde de încălcarea dreptului său la judecarea cauzei „într-un termen rezonabil”, după cum acesta este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției. El notează că ultima decizie în cauza sa, care a fost adoptată la 21 februarie 2001, a fost executată abia peste un an și jumătate.

25. Guvernul a considerat că decizia a fost executată într-un termen rezonabil și că autoritatea responsabilă de executare a luat toate măsurile necesare pentru a asigura executarea deciziei. Executarea întârziată a deciziei a fost rezultatul nealocării din bugetul de stat pentru anii 2000-2002 a sumelor pentru executarea hotărârilor judecătorești.

26. Curtea reamintește constatarea sa privind violarea articolului 6 § 1 al Convenției prin casarea deciziei irevocabile în favoarea reclamantului. Ea nu consideră necesar de a examina separat pretenția privind executarea întârziată a hotărârii care a rezultat din această casare.

III. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

33. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciul material

28. Reclamantul a solicitat EUR 3,028 cu titlu de prejudiciu material suferit ca urmare a casării deciziei din 21 noiembrie 2000 și executării întârziate a deciziei din 21 februarie 2001.

29. Guvernul a considerat suma pretinsă excesivă și a solicitat Curții să respingă pretenția reclamantului.

30. Curtea notează că reclamantul nu a pretins încălcarea drepturilor sale garantate de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție și că ea a constatat violarea articolului 6 § 1 al Convenției. Prin urmare, ea acordă reclamantului EUR 1,767, ceea ce reprezintă suma (EUR 2,001) de care reclamantul a fost privat în urma casării deciziei irevocabile în favoarea sa, din care a fost dedusă suma de EUR 234 pe care el o primise deja.

B. Prejudiciul moral

31. Reclamantul a mai solicitat EUR 5,000 pentru casarea și executarea întârziată menționate mai sus.

32. Guvernul a considerat sumele pretinse excesive, declarând că reclamantul nu a prezentat probe pentru a susține această pretenție.

33. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un anumit stres și frustrare ca urmare a casării unei decizii irevocabile în favoarea sa, având în vedere, de asemenea, faptul că suma acordată avea drept scop compensarea reclamantului pentru acțiunile ilegale ale organelor de stat. Curtea acordă reclamantului EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

C. Costuri și cheltuieli

34. Reclamantul a pretins suma de EUR 1,200 cu titlu de costuri de reprezentare. Guvernul a declarat că suma pretinsă era prea mare.

35. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate în temeiul articolului 41, trebuie stabilit faptul dacă ele au fost realmente angajate, necesare și rezonabile ca mărime (*Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 45, 22 martie 2005).

36. Luând în considerație materialele cauzei și jurisprudența sa cu privire la această chestiune, Curtea acordă reclamantului EUR 600 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

37. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește casarea deciziei irevocabile din 21 noiembrie 2000;
3. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției privind executarea întârziată a deciziei din 21 februarie 2001;
4. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantului în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, următoarele sume care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii:
 - (i) EUR 1,767 (o mie șapte sute șazeci și șapte euro) cu titlu de prejudiciu material;
 - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - (iii) EUR 600 (șase sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli; și
 - (iv) orice taxă care poate fi percepută la sumele menționate mai sus;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 14 noiembrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MELNIC c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 6923/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

14 noiembrie 2006

DEFINITIVĂ

14/02/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Melnic c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI M. PELLONPÄÄ,
DI K. TRAJA,
DI S. PAVLOVSKI,
DI J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dna F. ELEN-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 24 octombrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 6923/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), la 30 decembrie 2002, de către dna Galina Melnic.

2. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins, în special, că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat ca urmare a omisiunii Curții de Apel de a-și motiva decizia privind repunerea în termenul de depunere a apelului. De asemenea, el a pretins încălcarea drepturilor sale prevăzute de Convenție ca urmare a casării hotărârilor judecătorești în favoarea sa în urma examinării recursului în anulare depus de către Procurorul General la Curtea Supremă de Justiție.

4. La 29 martie 2005, Curtea a comunicat Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații cu privire la fondul cauzei și pretențiile de satisfacție echitabilă formulate în temeiul articolului 41 al Convenției.

6. Guvernul a prezentat două declarații unilaterale și a chemat Curtea să scoată cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

7. Reclamantul s-a născut în anul 1948 și locuiește la Rezina.

8. Reclamantul este văduva fostului președinte al Judecătoriei sectorului Rezina. La 7 iunie 1998, după moartea soțului său, reclamantul a depus câteva cereri la Ministerul Finanțelor („Ministerul”) și Ministerul Justiției, solicitând acordarea indemnizației unice la care reclamantul avea dreptul în conformitate cu „Legea cu privire la statutul judecătorului”. După ce reclamantului i s-a refuzat plata din cauza lipsei surselor financiare, reclamantul a intentat o procedură judiciară împotriva Ministerului.

9. La 2 martie 1999, Judecătoria sectorului Buiucani a acordat reclamantului 345,491 lei moldovenești (MDL, echivalentul a 35,987 euro (EUR) la acea dată), la care, potrivit instanței, reclamantul avea dreptul ca urmare a decesului soțului său. Ministerul a contestat această hotărâre. Prin deciziile din 11 mai 1999 și 17 august 1999, Tribunalul Chișinău și, respectiv, Curtea de Apel au respins apelul și, respectiv, recursul Ministerului.

10. Reclamantul a depus numeroase plângeri cu privire la neexecutarea de către Minister a hotărârii și neachitarea indemnizației. La 13 ianuarie 2000, Ministerul a plătit indemnizația.

11. Deoarece reclamantul considera că, ca urmare a inflației, executarea întârziată a hotărârii judecătorești a redus semnificativ valoarea indemnizației, el a solicitat Ministerului să plătească valoarea diminuată. Ministerul a refuzat să se conformeze solicitărilor reclamantului și reclamantul a depus o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului, solicitând compensații pentru executarea întârziată a hotărârii.

12. La 14 septembrie 2001, Judecătoria sectorului Buiucani a decis în favoarea reclamantului și a obligat Ministerul să plătească reclamantului MDL 244,953 (EUR 21,007 la acea dată). Ministerul a contestat această hotărâre.

13. La 5 februarie 2002, Tribunalul Chișinău a respins apelul Ministerului și a menținut hotărârea din 14 septembrie 2001. În decizia Tribunalului Chișinău se menționa expres că reprezentatul Ministerului a fost prezent la ședință și a luat cuvântul. Deoarece Ministerul nu a depus recurs în termen de 15 zile, decizia din 5 februarie 2002 a devenit irevocabilă.

14. La 8 aprilie 2002, peste 47 de zile de la expirarea termenului de depunere a recursului, Ministerul a depus recurs la Curtea de Apel și a solicitat repunerea în termen, fără însă a prezenta vreun motiv pentru nerespectarea termenului prevăzut de lege.

15. La 9 iulie 2002, Curtea de Apel a examinat recursul Ministerului. Curtea de Apel a solicitat *ex-officio* de la Biroul Național de Statistică un certificat privind

nivelul inflației, pe care s-a bazat în decizia sa. Reclamantul susține că nu i s-a acordat posibilitatea de a lua cunoștință de acest document sau de a-l contesta în fața instanței. De asemenea, reclamantul susține că a solicitat expres Curții de Apel să respingă recursul depus de Minister, ca fiind depus după expirarea termenului.

16. Prin decizia din 9 iulie 2002, Curtea de Apel a admis recursul Ministerului, a casat hotărârile în favoarea reclamantului și a redus suma compensației pentru inflație până la MDL 118,848 (EUR 8,766 la acea dată). Curtea de Apel nu a indicat niciun motiv pentru admiterea recursului depus după expirarea termenului.

17. La 16 septembrie 2002, Procurorul General a depus recurs în anulare la decizia Curții Supreme de Justiție în favoarea reclamantului, solicitând reducerea sumei compensației acordate.

18. La 9 octombrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General, a casat deciziile în favoarea reclamantului și a respins pretențiile acestuia privind compensația.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

19. Prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, în vigoare între 26 decembrie 1964 și 12 iunie 2003, sunt următoarele:

Articolul 114. Repunerea în termen

„Persoanele care din motive considerate de instanță ca întemeiate nu au îndeplinit un act de procedură în termenul fixat de lege, pot fi repuse în termen.

Cererea de repunere în termen se depune la instanța de judecată, la care urma să se efectueze actul de procedură, și se examinează în ședința de judecată. ...

Împotriva încheierii instanței prin care s-a respins cererea de repunere în termen se poate face recurs.”

Articolul 284. Repunerea în termen

„Apelul poate fi repus în termen de către instanța de apel în modul prevăzut de articolul 114 din prezentul cod. Dacă instanța de judecată nu găsește temeiuri pentru repunere în termen, ea respinge apelul ca depus după expirarea termenului.”

Articolul 305. Termenul de declarare a recursului

„Termenul de recurs este de 15 zile de la pronunțarea hotărârii, dacă legea nu dispune altfel.”

Articolul 314. Decizia instanței de recurs și dispozițiile de procedură

„Darea deciziei, precum și alte dispoziții de procedură privind judecarea pricinii în apel se aplică și în instanța de recurs.”

Articolul 316. Hotărârile irevocabile

„Sînt considerate irevocabile hotărârile:

...

3) date în apel, nerecurate.”

ÎN DREPT**I. CEREREA GUVERNULUI DE A SCOATE CEREREA DE PE ROL ÎN CONFORMITATE CU ARTICOLUL 37 AL CONVENȚIEI**

20. În observațiile sale suplimentare din 7 decembrie 2005 și 28 martie 2006, Guvernul a prezentat două declarații unilaterale similare cu cele din cauza *Tahsin Acar v. Turkey* ((obiecții preliminare) [GC], nr. 26307/95, ECHR 2003-VI) și a informat Curtea că el era gata să recunoască că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție ca urmare a casării hotărârilor în favoarea acestuia. În ceea ce privește prejudiciul material, Guvernul a propus repunerea reclamantului în situația anterioară casării deciziei Curții de Apel din 9 iulie 2002 prin depunerea la Curtea Supremă de Justiție a unei cereri de revizuire, în conformitate cu prevederile relevante ale dreptului intern. În ceea ce privește prejudiciul moral, Guvernul a propus să acorde reclamantului echivalentul în MDL al sumei de EUR 1,800. De asemenea, Guvernul a propus să acorde reclamantului compensații pentru costurile și cheltuielile rezonabile și probate angajate în fața Curții. Guvernul a invitat Curtea să scoată cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 al Convenției.

21. Reclamantul nu a fost de acord cu propunerea Guvernului. El a considerat că este în drept să primească compensații mai mari și a solicitat Curții să continue examinarea cererii. Reclamantul a declarat că, în conformitate cu decizia Tribunalului Chișinău, el era în drept să primească MDL 244,953 (EUR 21,007 la acea dată). El a mai solicitat MDL 150,000 (EUR 8,785.39) cu titlu de prejudiciu moral.

22. Curtea observă, după cum a declarat anterior în cauza *Tahsin Acar* (citată mai sus, §§ 74-77), că trebuie făcută o distincție, pe de o parte, între declarațiile făcute în contextul procedurilor de reglementare amiabilă a cauzei, care sunt strict confidențiale, și, pe de altă parte, declarațiile unilaterale – precum sunt aceste declarații – făcute de Guvernul pârât în procedurile publice și contradictorii în fața Curții. În conformitate cu articolul 38 § 2 al Convenției și articolul 62 § 2 al Regulamentului Curții, Curtea va examina cauza în temeiul declarațiilor unilaterale ale Guvernului și observațiilor părților prezentate în

afara cadrului negocierilor de reglementare amiabilă și nu va lua în considerație declarațiile părților făcute în contextul examinării posibilităților de soluționare pe cale amiabilă a cauzei și motivele din care părțile nu au reușit să ajungă la un acord de reglementare amiabilă.

23. Curtea consideră că, în anumite circumstanțe, scoaterea de pe rol a unei cereri în temeiul articolului 37 § 1 (c) al Convenției, în temeiul unei declarații unilaterale a Guvernului pârât, poate fi potrivită, chiar dacă reclamantul dorește continuarea examinării cauzei. Totuși, depinde de circumstanțele specifice ale cauzei dacă declarația unilaterală oferă o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate de Convenție nu cere continuarea examinării cauzei de către Curte (articolul 37 § 1 *in fine*).

24. Factorii relevanți în acest sens includ natura pretențiilor formulate, faptul dacă chestiunile discutate sunt comparabile cu chestiunile deja determinate de Curte în cauze anterioare, natura și scopul oricăror măsuri luate de Guvernul pârât în contextul executării hotărârilor pronunțate de Curte în astfel de cauze anterioare și impactul acestor măsuri asupra cauzei examinate. În egală măsură, poate fi relevant dacă faptele sunt disputate de părți și, dacă acesta este cazul, în ce măsură și ce valoare probantă *prima facie* urmează a fi atribuită declarațiilor părților cu privire la aceste fapte. În acest context, este relevant dacă Curtea însăși a acumulat deja probele necesare pentru stabilirea faptelor disputate. Alți factori relevanți pot include chestiunea dacă în declarația sa unilaterală Guvernul pârât a recunoscut preținsele violări ale Convenției și, dacă acesta este cazul, scopul unor asemenea recunoașteri și modul în care acesta intenționează să acorde o redresare reclamantului. În ceea ce privește ultimul aspect menționat, în cauzele în care este posibil de înlăturat consecințele unei preținse violări (spre exemplu, în unele categorii de cazuri privind proprietatea) și în care Guvernul pârât se declară disponibil să o facă, redresarea promisă are mai multe șanse să fie considerată potrivită pentru scoaterea cererii de pe rol, iar Curtea, ca întotdeauna, își rezervă dreptul de a repune cererea pe rol în condițiile articolului 37 § 2 al Convenției și articolului 44 § 5 al Regulamentului Curții.

25. Lista de mai sus nu a fost gândită pentru a fi exhaustivă. În dependență de circumstanțele specifice ale fiecărei cauze, este posibil că mai multe aspecte ar putea fi luate în considerație la aprecierea unei declarații unilaterale prin prisma articolului 37 § 1 c) al Convenției.

26. În privința faptului dacă, în temeiul declarațiilor unilaterale ale Guvernului, ar fi potrivită scoaterea acestei cereri de pe rol, Curtea notează, în primul rând, că reclamantul s-a plâns, în special, de casarea de către Curtea de Apel a deciziei Tribunalului Chișinău în urma examinării recursului depus de Minister cu depășirea termenului și fără oferirea unor motive pentru repunerea în termen. Guvernul nu a comentat această chestiune în observațiile sale și nici în declarațiile unilaterale.

27. În al doilea rând, deși Guvernul a recunoscut în declarațiile sale unilaterale că admiterea de către Curtea Supremă de Justiție a recursului în anulare depus de Procurorul General și casarea hotărârilor judecătorești în favoarea reclamantului au constituit violări ale articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, el totuși, nu a oferit reclamantului o redresare adecvată, ci a propus inițierea unor proceduri noi în fața Curții Supreme de Justiție în scopul clasării procedurii de recurs în anulare.

28. În al treilea rând, Curtea notează că, în conformitate cu decizia Tribunalului Chișinău, reclamantul era în drept să obțină suma de MDL 244,953 (EUR 21,007 la acea dată), în timp ce, în conformitate cu declarațiile unilaterale ale Guvernului, reclamantul ar fi obținut doar MDL 118,848 (EUR 8,766 la acea dată), adică cu MDL 126,105 (EUR 12,241) mai puțin). Curtea poate doar să noteze diferența substanțială între suma acordată reclamantului în temeiul deciziei Tribunalului Chișinău și cea acordată în temeiul deciziei Curții de Apel.

29. În ceea ce privește propunerea Guvernului de a depune o cerere la Curtea Supremă de Justiție privind clasarea procedurii de recurs în anulare și repunerea reclamantului în situația anterioară inițierii acestor proceduri, chiar dacă se prezumă că cererea de revizuire propusă de către Guvern ar avea succes (a se vedea paragraful 20 mai sus), aceasta nu ar duce la repunerea reclamantului în situația anterioară casării deciziei irevocabile a instanței „emittente”, și anume a deciziei Tribunalului Chișinău din 5 februarie 2002.

În final, Curtea consideră că suma propusă de Guvern în declarațiile sale cu titlu de prejudiciu moral suferit de reclamant în urma pretinselor violări ale Convenției nu are o legătură rezonabilă cu sumele acordate în cazuri similare de către Curte cu titlu de prejudiciu moral.

30. Luând în considerare faptele și motivele de mai sus, Curtea constată că Guvernul nu a prezentat o declarație care ar oferi o bază suficientă pentru a constata că respectarea drepturilor omului garantate de Convenție nu cere Curții continuarea examinării acestei cauze (a se vedea, pentru o soluție contrară, *Akman v. Turkey* (radiere), nr. 37453/97, §§ 23-24, ECHR 2001-VI).

31. Din aceste considerente, Curtea respinge cererea Guvernului privind scoaterea cererii de pe rol în temeiul articolului 37 al Convenției și va purcede la examinarea admisibilității și fondului cauzei.

II. ADMISIBILITATEA CERERII

32. Reclamantul a pretins că dreptul său la un proces echitabil, garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, a fost încălcat ca urmare a examinării de către Curtea de Apel a recursului Ministerului, deși acesta a fost depus cu depășirea termenului. De asemenea, el a pretins că dreptul său la un proces echitabil a fost încălcat ca urmare a refuzului Curții de Apel de a-i acorda timp pentru a citi și

a contesta probele pe care s-a bazat Curtea de Apel. În final, reclamantul a pretins că drepturile sale prevăzute de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție au fost încălcate prin admiterea de către Curtea Supremă de Justiție a recursului în anulare depus de Procurorul General și casarea hotărârii judecătorești în favoarea sa.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil. ...”

Partea relevantă a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.”

33. Guvernul nu a comentat pretenția reclamantului privind casarea deciziei judecătorești care a devenit irevocabilă ca urmare a necontestării acesteia cu recurs în termenul prevăzut de lege și a menționat că Ministerul a solicitat repunerea în termen. Guvernul a declarat că celelalte pretenții ale reclamantului urmează a fi respinse ca vădit nefondate sau pentru că reclamantul ar fi putut solicita redresarea pretinselor încălcări în instanțele judecătorești naționale.

34. Curtea consideră că cererea în totalitatea sa ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului. Niciun alt temei pentru declararea acesteia inadmisibilă nu a fost stabilit. Prin urmare, cererea urmează a fi declarată admisibilă. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, Curtea va examina imediat fondul pretențiilor reclamantului.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI PRIVIND APELUL DEPUȘT CU DEPĂȘIREA TERMENULUI

35. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de casarea de către Curtea de Apel a deciziei Tribunalului Chișinău din 5 februarie 2002, fără a oferi motive pentru admiterea recursului depus cu depășirea termenului.

36. Guvernul a susținut că, deoarece în recursul său Ministerul a solicitat expres repunerea în termen, pretenția reclamantului urmează a fi respinsă ca vădit nefondată.

37. Curtea reiterează că articolul 6 § 1 al Convenției obligă instanțele judecătorești să-și motiveze hotărârile lor. În cauza *Ruiz Torija v. Spain*, (hotărâre din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 303-A), Curtea a constatat că omisiunea in-

stanțelor judecătorești de a motiva refuzul de a accepta o obiecție potrivit căreia acțiunea era tardivă, a constituit o violare a acestei prevederi.

38. Dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, după cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. România*, [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII; *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 24, 22 martie 2005).

39. În această cauză, Curtea notează că recursul trebuia depus de către o parte în proces în conformitate cu prevederile Codului de procedură civilă al Republicii Moldova („CPC”). Sarcina Curții este să determine dacă această procedură a fost aplicată într-un mod compatibil cu articolul 6 al Convenției, inclusiv cu principiul securității raporturilor juridice. În același timp, Curtea trebuie să țină cont că responsabilitatea de a interpreta prevederile legislației interne revine, în primul rând, instanțelor judecătorești naționale (a se vedea *Waite and Kennedy v. Germany* [GC], nr. 26083/94, 18 februarie 1999, § 54).

40. Trebuie de notat că, în conformitate cu articolul 316 al CPC, în vigoare la acea dată, deciziile judecătorești pronunțate de către instanța de apel devineau irevocabile după expirarea termenului de depunere a recursului. Conform articolului 305 al aceluiași Cod, „termenul de recurs este de 15 zile”. Articolele 314, 284 și 114 ale CPC prevăd că, în cazul în care părțile au omis termenul prevăzut pentru declararea recursului, instanța de recurs urmează să-l respingă ca fiind depus cu depășirea termenului sau să aducă motive pentru repunerea în termen.

41. În această cauză, Curtea notează că, deoarece reprezentantul Ministerului a fost prezent la procedurile de la Tribunalul Chișinău din 5 februarie 2002 (a se vedea paragraful 13 de mai sus), termenul de declarare a recursului a expirat la 20 februarie 2002. Prin urmare, decizia din 5 februarie 2002 a devenit irevocabilă prin necontestare în termenul stabilit de lege. De asemenea, Curtea notează că, deși recursul a fost depus abia la 8 aprilie 2002, adică cu 47 de zile după expirarea termenului prevăzut de lege pentru depunerea recursului, reprezentatul Ministerului nu a prezentat niciun motiv al omiterii termenului, precum nici Curtea de Apel nu a examinat chestiunea repunerii în termen și nici nu și-a motivat decizia sa (a se vedea *mutatis mutandis Ruiz Torija*, citată mai sus).

42. Curtea observă că o situație similară a fost deja examinată în cauza *Popov v. Moldova* (nr. 2), (nr. 19960/04, § 53, 6 decembrie 2005), în care Curtea a constatat că, prin neprezentarea motivelor pentru repunerea pârâtului în termenul de prescripție pentru efectuarea unui act procedural, instanțele naționale au încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil.

43. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

44. În ceea ce privește pretenția privind deficiențele de procedură în fața Curții de Apel, Curtea decide că, în urma constatării încălcării dreptului reclamantului la un proces echitabil garantat de articolul 6 § 1, nu este necesar de a examina dacă celelalte garanții procedurale au fost respectate în cadrul acelei proceduri.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE PRIVIND RECURSUL ÎN ANULARE

45. Reclamantul a mai pretins că drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție au fost încălcate ca urmare a admiterii de către Curtea Supremă de Justiție a recursului în anulare deus de Procurorul General și casării subsecvente a hotărârilor în favoarea reclamantului.

46. În observațiile sale, Guvernul a solicitat Curții să respingă pretențiile reclamantului pe motiv că el putea să obțină o redresare a pretinselor încălcări în instanțele judecătorești naționale.

47. Având în vedere că Curtea a constatat încălcarea dreptului reclamantului garantat de articolul 6 § 1 al Convenției prin acțiuni anterioare admiterii de către Curtea Supremă de Justiție a recursului în anulare deus de Procurorul General, Curtea nu consideră necesar să decidă asupra chestiunii dacă în circumstanțele pretinse a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

48. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înantelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

49. Reclamantul a pretins MDL 244,953 (EUR 21,007 la acea dată) cu titlu de prejudiciu material, sumă care i-a fost acordată prin decizia Tribunalului Chișinău din 5 februarie 2002. De asemenea, reclamantul a pretins suma de MDL 150,000 (aproximativ EUR 8,800) cu titlu de prejudiciul moral cauzat prin suferințele și neliniștea provocate de pretinsele încălcări ale drepturilor reclamantului.

50. Guvernul a considerat că reclamantul nu putea pretinde compensații cu titlu de prejudiciu material și a contestat suma pretinsă de reclamant cu titlu de prejudiciu moral.

51. Curtea reiterează că o hotărâre în care ea constată o violare impune statului pârât o obligație legală de a pune capăt violării și a repara consecințele acesteia, în așa mod încât să restabilească pe cât e posibil situația existentă înainte de violare (a se vedea *Former King of Greece and Others v. Greece* [GC] (satisfacție echitabilă), nr. 25701/94, § 72). În această cauză, reparația trebuie să aibă scopul de a repune reclamantul în situația în care el s-ar fi aflat dacă violarea nu ar fi avut loc, adică înainte de casarea de către Curtea de Apel a deciziei Tribunalului Chișinău din 5 februarie 2002.

52. Prin urmare, Curtea acordă reclamantului EUR 21,007 cu titlu de prejudiciu material.

53. De asemenea, Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al casării hotărârii din 5 februarie 2002. Suma concretă pretinsă de reclamant este, totuși, excesivă. Hotărând în bază echitabilă, Curtea acordă reclamantului suma totală de EUR 2,000 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

54. Reclamantul nu a solicitat costuri și cheltuieli pentru procedurile în fața Curții. Prin urmare, Curtea nu acordă reclamantului nicio sumă cu acest titlu.

C. Dobânda de întârziere

55. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Respinge* cererea Guvernului de a scoate cererea de pe rol;
2. *Declară* cererea admisibilă;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește casarea deciziei Tribunalului Chișinău din 5 februarie 2002;

4. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina celelalte pretenții ale reclamantului formulate în temeiul articolului 6 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 21,007 (douăzeci și una mii șapte euro) cu titlu de prejudiciu material; EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de prejudiciu moral; care vor fi convertiți în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;
 - (b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;
6. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 14 noiembrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunt

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA NISTAS GMBH c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 30303/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

12 decembrie 2006

DEFINITIVĂ

12/03/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44 § 2 din Convenție. Ea poate fi supusă unei revizui editoriale.

În cauza Nistas Gmbh c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI M. PELLONPÄÄ,
DI K. TRAJA,
DI S. PAVLOVSKI,
DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând cu ușile închise la 21 noiembrie 2006,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată printr-o cerere (nr. 30303/03) introdusă la Curte împotriva Republicii Moldova la 4 august 2003, în conformitate cu prevederile articolului 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale ("Convenția"), de Nistas Gmbh, o companie înregistrată în Germania și al cărei oficiu principal este situat la Frankfurt pe Main.

2. Compania reclamantă a fost reprezentată de o firmă de prestare a serviciilor juridice «Engelmann, Kargl & Gorev-Drozd» din Frankfurt. Guvernul Republicii Moldova ("Guvernul") a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Compania reclamantă a pretins, în particular, că a fost încălcat dreptul său la un proces echitabil, precum și dreptul la respectarea bunurilor sale, ca urmare a anulării hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții (articolul 52 § 1 din Regulamentul Curții).

5. La 19 mai 2004, o Cameră a Secțiunii a decis să comunice Guvernului cererea. Potrivit prevederilor articolului 29 § 3 din Convenție, s-a decis examinarea fondului cererii odată cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

6. Circumstanțele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. La 31 decembrie 1997, compania reclamantă (în continuare compania "NISTAS") a încheiat un contract cu Întreprinderea de Stat Calea Ferată din Moldova (în continuare CFM). Inițial, contractul prevedea darea cu împrumut, de către compania NISTAS în favoarea CFM, pentru o perioadă de cinci ani, a 128 de vagoane containere. Ulterior, contractul a fost modificat într-un contract de leasing. CFM trebuia să achite anumite plăți pentru utilizarea vagoanelor. Suma totală a contractului a fost evaluată la 4,675,560 dolari americani (USD).

8. Până în martie 2001, CFM a achitat regulat plățile datorate. Totuși, aceasta nu a efectuat unele plăți în perioada martie - noiembrie 2001. Datoria acumulată pentru această perioadă s-a ridicat la suma de USD 705,760, fapt pentru care compania reclamantă a pretins în temeiul contractului o penalitate în mărime de USD 57,166. Aceasta a constituit "prima datorie".

9. La 13 octombrie 2001, CFM a înregistrat la Banca Națională a Moldovei contractul de împrumut, așa cum prevedeau dispozițiile legii.

10. Din noiembrie până în decembrie 2001, nu a fost efectuată nicio plată. Datoria pentru această perioadă a constituit suma de USD 386,560, iar penalitatea, suma de USD 29,185 ("a doua datorie").

11. Începând cu luna mai și până în luna septembrie 2002, CFM, de asemenea, a omis să efectueze plățile datorate. Datoria acumulată pentru această perioadă a constituit suma de USD 416,943, iar penalitatea - suma de USD 25,263 ("a treia datorie").

12. Compania NISTAS a introdus în fața instanțelor judecătorești trei acțiuni împotriva CFM, pretinzând plata sumelor datorate.

1. *Procedura A (privind prima datorie)*

13. La 17 ianuarie 2002, Judecătoria economică de circumscripție Chișinău a hotărât în favoarea companiei NISTAS. Ea a acordat suma de USD 704,000 cu titlu de datorie, suma de USD 57,024 cu titlu de penalități și suma de USD 22,830 cu titlu de taxă de stat.

14. Această hotărâre a fost menținută în vigoare fără modificări de Colegiul de apel al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova la 28 februarie 2002, de Colegiul de recurs al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova la 8 aprilie 2002 și de Curtea Supremă de Justiție la 26 iunie 2002.

15. Ultima decizie a fost definitivă și executorie, fiind executată la o dată neindicată până în februarie 2003.

16. Mai târziu, Procurorul General a înaintat un recurs în anulare a tuturor hotărârilor precitate și a solicitat ca sumele acordate să fie reduse.

17. La 24 februarie 2003, Plenul Curții Supreme de Justiție a admis recursul în anulare înaintat de Procurorul General și a anulat toate hotărârile. Ea a adoptat o nouă decizie care confirma sumele acordate privind neachitarea datoriilor și a redus suma acordată cu titlu de penalități până la USD 15,000 (diferența

o constituie suma de USD 42,024). Prin urmare, Curtea Supremă de Justiție, în egală măsură, a redus suma acordată cu titlu de taxă de stat până la USD 21,569.

2. *Procedura B (privind a doua datorie)*

18. La 19 iunie 2002, Judecătoria economică de circumscripție Chișinău a hotărât în favoarea companiei reclamante. Ea a acordat suma de USD 386,560 cu titlu de datorie, suma de USD 29,185.28 cu titlu de penalități și suma de USD 12,472 cu titlu de taxă de stat.

19. Această hotărâre a fost menținută în vigoare fără modificări de Colegiul de apel al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova la 15 octombrie 2002 și de Curtea Supremă de Justiție la 27 noiembrie 2002.

20. Ultima decizie a fost definitivă și executorie, fiind executată la o dată neindicată până în februarie 2003.

21. Mai târziu, Procurorul General a înaintat un recurs în anulare a tuturor hotărârilor precitate și a solicitat reducerea sumelor acordate.

22. La 24 februarie 2003, Plenul Curții Supreme de Justiție (în mod total diferit față de decizia sa din aceeași dată din cadrul procedurii A), a admis recursul în anulare înaintat de Procurorul General și a anulat toate hotărârile. Ea a adoptat o nouă decizie care confirma sumele acordate privind neachitarea datoriilor și a redus suma acordată cu titlu de penalități până la USD 10,000 (diferența o constituie suma de USD 19,185). De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a redus până la USD 11,896 suma acordată cu titlu de taxă de stat.

3. *Procedura C (privind a treia datorie)*

23. La 20 decembrie 2002, Judecătoria economică de circumscripție Chișinău a hotărât în favoarea companiei reclamante. Ea a acordat suma de USD 391,680 cu titlu de datorie, suma de USD 25,263 cu titlu de penalități și suma de 171,698 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 11,947.53 euro (EUR) în momentul faptelor) cu titlu de taxă de stat.

24. Această hotărâre a fost anulată parțial de Colegiul de apel al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova la 23 aprilie 2003. Acest Colegiu de apel a confirmat suma acordată cu titlu de datorie, însă pornind de la prevederile articolului 217 din Codul civil (a se vedea paragraful 30 *infra*), a acordat cu titlu de penalități suma de USD 6 254 și suma de USD 10 046 cu titlu de taxă de stat.

25. Totuși, subliniind faptul că cele două decizii judecătorești definitive din cadrul procedurilor A și B au fost executate înainte de anularea acestora la 24 februarie 2003 de către Plenul Curții Supreme de Justiție, Colegiul de apel a redus suma acordată pentru suma datoriei și a taxei de stat, în total suma de USD 63,045.

26. Drept urmare, sumele acordate cu titlu de datorie în cadrul procedurii C, evaluate de Curte la USD 391,680, ținând cont de decizia judecătorească din 24 februarie 2003, au fost reduse până la suma de USD 328,635.

27. De asemenea, Colegiul de Apel a dispus companiei reclamante să achite suma taxei de stat în mărime de MDL 5,915 (echivalentul a EUR 411.59 în momentul faptelor) în partea pretențiilor sale respinse de acesta.

28. La 12 iunie 2003, Curtea Supremă de Justiție a modificat parțial decizia Colegiului de apel al Judecătoriei Economice din Republica Moldova, mărind până la USD 11,938 suma acordată reclamantului cu titlu de taxă de stat.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

29. Dreptul intern relevant a fost rezumat în hotărârea Curții în cauza *Roșca c. Moldovei* (nr. 6267/02, 22 martie 2005, §§ 16 - 17).

30. Adițional, dispozițiile pertinente din Codul de procedură civilă, în vigoare până la 12 iunie 2003, prevăd următoarele:

Articolul 217

„Dacă clauza penală (penalitățile de întârziere) ce urmează a fi plătită este prea mare în comparație cu daunele suferite de creditor, instanța judecătorească are dreptul să reducă clauza penală (penalitățile de întârziere). În acest caz instanța trebuie să țină seama de:

- 1) măsura în care debitorul a executat obligația;
- 2) starea materială a cetățenilor, care participă la obligație; ...”

ÎN DREPT

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

31. Compania reclamantă s-a plâns că, prin anularea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa, au fost încălcate drepturile sale prevăzute de articolul 6 § 1 din Convenție și articolul 1 din Protocolul Nr. 1 la Convenție.

32. Curtea consideră că plângerile reclamantului pun în discuție chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât aprecierea lor să depindă de examinarea fondului cauzei și nu au fost stabilite temeiuri pentru a le declara inadmisibile. Prin urmare, Curtea declară aceste plângeri admisibile. În termenii deciziei sale de a aplica articolul 29 § 3 din Convenție (a se vedea paragraful 5 *supra*), Curtea se va pronunța imediat asupra fondului acestor plângeri.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

33. Reclamantul s-a plâns de faptul că cele două decizii ale Curții Supreme de Justiție din 24 februarie 2003, care au anulat cele două hotărâri judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa, au încălcat articolul 6 § 1 din Convenție.

Articolul 6 § 1 din Convenție, în partea sa pertinentă, prevede următoarele:

“Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... a cauzei sale, de către o instanță ..., care va hotări fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

34. Guvernul a respins pretențiile companiei reclamante și a susținut că în cadrul procedurilor din fața Curții Supreme de Justiție părțile procesului au beneficiat de drepturi procedurale egale și reexaminarea a fost justificată.

35. Curtea a constatat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție în numeroase cauze în care au fost puse în discuție chestiuni similare celor din cauza dată (a se vedea, printre altele, *Brumărescu c. României* [GC], nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII, și *Roșca c. Moldovei*, nr. 6267/02, 22 martie 2005, § 29).

36. Examinând materialele prezentate, Curtea notează că Guvernul nu a prezentat vreun argument sau vreo circumstanță susceptibilă să o facă să ajungă la o altă concluzie în prezenta cauză.

37. Ținând cont de jurisprudența sa la acest subiect, Curtea constată că, prin anularea hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea companiei reclamante, a fost încălcat dreptul acesteia la un proces echitabil potrivit articolului 6 § 1 din Convenție.

38. Totodată, Curtea a statuat că faptul bazării instanțelor de judecată în procedura C pe constatările celor două proceduri în anulare (hotărârile din 24 februarie 2003) ca fiind unicul temei de a diminua suma acordată companiei reclamante cu titlu de datorii pune sub semnul întrebării legalitatea procedurilor C.

39. Corespunzător, a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție.

III. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

40. Compania reclamantă s-a plâns de faptul că deciziile Curții Supreme de Justiție din 24 februarie 2003 au încălcat dreptul la respectarea bunurilor sale, garantat de articolul 1 al Protocolul Nr. 1 la Convenție, care prevede:

“Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor.”

41. Guvernul a susținut că deciziile judecătorești din 24 februarie 2003 nu au afectat dreptul companiei reclamante la proprietate, deoarece cele două hotărâri au fost anulate prin hotărâri care deja au fost pe deplin executate și, prin urmare, anularea a afectat doar suma penalităților și suma taxei de stat, și nu principala sumă datorată. Deciziile judecătorești din 24 februarie 2003 urmează să fie deosebite de cea din cauza *Roșca c. Moldovei*, citată mai sus, din considerentul că în prezenta cauză anulările nu au avut drept rezultat privarea companiei reclamante de proprietatea sa.

42. Compania reclamantă a susținut că, deși deciziile judecătorești din 24 februarie 2003 nu au lezat direct proprietatea sa, instanțele judecătorești s-au bazat pe aceste decizii în hotărârile lor ulterioare, cu scopul de a micșora sumele care au fost acordate prin hotărârile din 23 aprilie 2003 și 12 iunie 2003. În acest sens, a avut loc o încălcare clară a dreptului companiei reclamante la proprietate.

43. Curtea reiterează constatarea violării articolului 6 § 1 din Convenție, după cum a statuat în paragraful 38, și în cadrul procedurii C, ca urmare a impactului pe care l-au avut procedurile de anulare. Prin urmare, Curtea a considerat că reducerea sumei acordate companiei reclamante realizată în cadrul procedurii C, chiar dacă aceasta s-a făcut ținând cont de interesul public, nu poate fi justificată din considerentul că nu a fost respectat un just echilibru, iar pe seama companiei reclamante a fost pusă o povară excesivă (cf. *Brumărescu*, citată *supra*, §§ 75-80).

44. Prin urmare, a existat o încălcare a articolului 1 al Protocolului Nr. 1 la Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

45. Articolul 41 din Convenție prevede:

“Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciul material

46. Compania reclamantă a pretins, în calitate de prejudiciu material cauzat ca urmare a anulării hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea sa, suma de USD 82,044 pe care a considerat-o ca fiind echivalentul sumei de USD 113,300, rezultată din fluctuația valutară. Această sumă include deducerile din suma de USD 63,045, dispusă în cadrul procedurii C în termenii anulării din 24 februarie 2003, și consecvențele deduceri din penalități în sumă de USD 19,009, precum și sumele taxei de stat (USD 2,506 și MDL 23,098, ce au constituit echi-

valentul sumei de EUR 1,393 în iunie 2003), care nu au fost restituite companiei reclamante, deoarece s-a considerat că acesta nu a câștigat procesul în partea ce ține de suma de USD 63,045, menționată *supra*.

47. De asemenea, compania reclamantă a pretins venitul ratat în mărime de 7 % anual pentru întreaga sumă de mai sus.

48. Guvernul a contestat rata de schimb folosită pentru convertirea în euro a sumei de USD 82,044. Suplimentar, Guvernul a susținut că reclamantul nu a prezentat dovezi privind intenția acesteia de a obține pretinsul venit ratat. Potrivit calculului acestuia, suma penalităților care a fost redusă din cele trei sume acordate companiei reclamante, a constituit USD 42,024. Micșorarea taxei de stat cu USD 1,260.72 a fost în favoarea companiei reclamante, pe motiv că aceasta ar fi achitat taxe mai mici.

49. De asemenea, Guvernul a contestat cele 7 % anual pentru venitul ratat, subliniind că compania reclamantă, contrar articolului 60 din Regulamentul Curții, nu a prezentat calcule sau probe în suportul pretențiilor sale.

50. Curtea reiterează faptul că a constatat încălcarea articolului 6 § 1 din Convenție în cadrul procedurii C (a se vedea paragraful 38 *supra*). Ea notează divergențele calculului făcute de părți privind sumele acordate în acele procese ca rezultat al anulărilor. De asemenea, ea notează faptul că, în cadrul procedurii C, instanțele judecătorești naționale, bazându-se pe decizia din 24 februarie 2003, au statuat expres că ele au dedus din suma pe care compania reclamantă era îndreptățită să o primească (cu titlu de datorii, penalități și taxe de stat) suma totală de USD 63,045. Această sumă include scăderea din ambele sume acordate cu titlu de penalități și taxe de stat în cadrul procedurilor A și B. Din acestea rezultă faptul că în scopul *restitutio in integrum*, această sumă urmează să fie restituită companiei reclamante, la rata de schimb existentă la data înaintării pretențiilor sale, care echivalează cu suma de EUR 53,346.

51. Curtea notează faptul că reducerea sumei penalităților de la USD 25,263 la suma de USD 6,254 în cadrul procedurii C, nu a fost dispusă cu vreo referință la decizia din 23 februarie 2003, ci mai curând pornind de la prevederile legale generale (articolul 217 din Codul civil în vigoare în momentul faptelor, a se vedea paragraful 24 și 30 *supra*). Curtea nu face o distincție dintre anularea hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea companiei reclamante și aceste reduceri, care, corespunzător, nu trebuiau restituite. Același lucru se referă la suma taxei de stat care nu a fost restituită în privința unor pretenții ale companiei reclamante, care au fost respinse.

52. Curtea notează faptul că compania reclamantă a pretins venitul ratat în mărime de 7 % anual pentru sumele pe care aceasta nu a putut să le folosească începând cu luna iunie 2003. Totuși, Curtea nu poate accepta metoda de calculare prezentată de compania reclamantă. Luând în considerație rata medie de finanțare stabilită de Banca Națională a Moldovei pe parcursul perioadei în

cauză (a se vedea *Roșca c. Moldovei*, citată *supra*, § 37) și circumstanțele cauzei, Curtea acordă suma de EUR 7,251.

53. Din aceste considerente rezultă că suma totală cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul material, care urmează a fi achitată companiei reclamante, echivalează cu EUR 60,597.

B. Prejudiciul moral

54. Compania reclamantă a pretins suma de EUR 3,000 pentru prejudiciul moral cauzat în urma anulării hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea sa. Ea a susținut că anularea hotărârilor în cauză i-au cauzat o stare de anxietate și umilință.

55. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă de către compania reclamantă, susținând că această sumă este nefondată și simpla constatare a încălcării urmează a fi considerată ca fiind suficientă pentru o satisfacție echitabilă.

56. Curtea consideră că, în urma anulării hotărârilor judecătorești definitive pronunțate în favoarea companiei reclamante, aceasta a fost pusă într-o stare de incertitudine privind mărimea eventualei compensații pe care urma să o primească de la omologul său, precum și în privința viitorului proprietății sale – 128 de vagoane containere. Astfel, drept urmare, compania reclamantă nu a putut să își planifice activitățile sale ulterioare. Curtea acordă companiei reclamante suma de EUR 2,000 cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral (cf. *Roșca c. Moldovei*, citată *supra*, § 41; *Sovtransavto Holding c. Ucrainei* (satisfacția echitabilă), nr. 48553/99, §§ 78-82, 2 octombrie 2003).

C. Costuri și cheltuieli

57. De asemenea, compania reclamantă a pretins suma de EUR 24,700 cu titlu de costuri și cheltuieli suportate în fața Curții, ce constituie suma achitată unei firme de prestare a serviciilor juridice cu rata obișnuită de EUR 300 pentru 72 ore lucrate în cauza dată.

58. În susținerea pretențiilor sale referitoare la cheltuielile de reprezentare, compania reclamantă a transmis Curții copiile mai multor solicitări ale reprezentantului companiei reclamante privind efectuarea transferului sumei pentru cheltuielile de reprezentare.

59. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă. El a notat faptul că compania reclamantă a omis să anexeze facturile care ar confirma achitarea în favoarea reprezentantului său a onorariului pentru serviciile acordate, precum și faptul că documentele prezentate nu dovedesc că compania reclamantă a achitat în realitate sumele care i se cuveneau reprezentantului său. Mai mult decât atât, actele nu au fost prezentate în una din limbile oficiale ale Curții.

60. Guvernul a contestat totalul orelor prestate pentru pregătirea cauzei și a susținut faptul că compania reclamantă nu a dovedit că cheltuielile de reprezentare pretinse au fost necesare și rezonabile ca quantum. El a solicitat Curții să respingă pretențiile companiei reclamante cu titlu de costuri și cheltuieli de reprezentare în integralitatea lor.

61. Curtea reamintește că pentru ca costurile și cheltuielile să fie rambursate potrivit articolului 41 din Convenție, ea trebuie să stabilească dacă acestea au fost real și necesar suportate și dacă au fost rezonabile ca quantum (*Roșca c. Moldovei*, nr. 6267/02, citat *supra*, § 45).

62. În prezenta cauză, având în vedere lucrul efectuat de către reprezentant pentru reprezentarea companiei reclamante în fața Curții, criteriile menționate *supra* și complexitatea cauzei, precum și omisiunea de a prezenta probe privind măsura obligației companiei reclamante de a se achita cu reprezentantul sau lista detaliată a orelor de lucru la această cauză, Curtea acordă companiei reclamante suma de EUR 2,400 cu titlu de costuri și cheltuieli.

D. Dobânda de întârziere

63. Curtea consideră corespunzător ca dobânda de întârziere să fie bazată pe rata limită a dobânzii Băncii Centrale Europene, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Susține* că a existat o încălcare a articolului 6 § 1 din Convenție;
3. *Susține* că a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul Nr. 1 la Convenție;
4. *Susține*
 - (a) că statul reclamat trebuie să achite companiei reclamante în termen de trei luni de la data la care hotărârea va deveni definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume:
 - (i) EUR 60,597 (șaizeci mii cinci sute nouăzeci și șapte euro) cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul material;
 - (ii) EUR 2,000 (două mii euro) cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul moral;

- (iii) EUR 2,400 (două mii patru sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (iv) orice taxă care poate fi exigibilă;
 - (b) că, din momentul expirării celor trei luni sus-menționate, o penalitate de întârziere va fi plătită reieșind din cuantumurile de mai sus și rata limită a dobânzii Băncii Centrale Europene pentru perioada de penalizare plus trei procente;
5. *Respinge*, în unanimitate, restul pretențiilor companiei reclamante de satisfacție echitabilă.

Redactată în limba engleză și notificată în scris la 13 iunie 2006, în conformitate cu prevederile articolului 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA MOISEI c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 14914/03)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

19 decembrie 2006

DEFINITIVĂ

19/03/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Moisei c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Deliberând la 28 noiembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată la acea dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 14914/03) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către un cetățean al Republicii Moldova, dna Pelaghia Moisei („reclamantul”), la 29 ianuarie 2003.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Ștefan Urîtu, de la Comitetul Helsinki pentru Drepturile Omului din Republica Moldova, o organizație non-guvernamentală cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul a pretins că, prin neexecutarea hotărârii din 23 iulie 2001, a fost încălcat dreptul său ca o instanță să hotărască asupra drepturilor sale cu caracter civil într-un termen rezonabil, garantat de articolul 6 al Convenției, și dreptul său la protecția proprietății, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 8 octombrie 2003, o Cameră din cadrul acelei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu articolul 29 § 3 al Convenției, ea a decis să examineze fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

5. Reclamantul, dna Pelaghia Moisei, este cetățean al Republicii Moldova care s-a născut în anul 1921 și locuiește în satul Recea.

6. Faptele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

7. În anul 2000, reclamantul a depus la Judecătoria sectorului Strășeni o cerere de chemare în judecată împotriva Băncii de Economii și Guvernului. El a solicitat compensații în legătură cu depozitele sale la Banca de Economii, în temeiul hotărârii Parlamentului din 29 iulie 1994 privind indexarea depozitelor cetățenilor în instituțiile Băncii de Economii ca rezultat al inflației.

8. La 23 iulie 2001, Judecătoria sectorului Strășeni a decis în favoarea reclamantului și a indicat Guvernului să-i plătească compensații în mărime de 7,696.23 lei moldovenești (MDL), (aproximativ 682 euro (EUR) la acea dată). Această hotărâre nu a fost contestată și a devenit irevocabilă și executorie peste 15 zile.

9. Instanța judecătorească a eliberat un titlu executor, pe care ea l-a transmis direct executorului judecătoresc pentru executare.

10. La 1 noiembrie 2001, reprezentatul reclamantului a depus o cerere scrisă președintelui Judecătoriei sectorului Râșcani, prin care a solicitat executarea hotărârii judecătorești din 23 iulie 2001. Printr-o scrisoare din 15 noiembrie 2001, președintele judecătoriei de sector a informat reclamantul că hotărârea nu putea fi executată, deoarece Ministerul Finanțelor nu dispunea de fonduri și a recomandat reclamantului să se adreseze Guvernului, Parlamentului și Președintelui Republicii Moldova, din motivul că cererile sale adresate acestor instituții au rămas fără răspuns.

11. La 28 martie 2002, reclamantul s-a adresat Ministerului Justiției, solicitând asistența acestuia în executarea hotărârii. Ministerul a expediat scrisoarea către nou-creatul Departament de Executare a Deciziilor Judecătorești („Departamentul”). Printr-o scrisoare datată din 2 iulie 2002, Departamentul a informat reclamantul că titlul executoriu eliberat pe numele său, în mărime de MDL 7,696, a fost transmis Trezoreriei Centrale a Ministerului Finanțelor și a indicat că legislația nu permitea executarea silită a hotărârilor care urmau a fi executate din bugetul de stat.

12. La 19 septembrie 2002, reclamantul s-a adresat Ministerului Finanțelor, solicitând asistența acestuia în executarea hotărârii judecătorești. Prin scrisoarea din 8 octombrie 2002, semnată de către viceministrul Finanțelor, reclamantul a fost informat despre faptul că Trezoreria de Stat, care era responsabilă de executarea hotărârilor judecătorești împotriva statului, nu a primit titlul executoriu pentru suma menționată de reclamant. În același timp, ea a înregistrat un

alt titlu executoriu pentru suma de MDL 2,004. De asemenea, reclamantul a fost informat că hotărârea din 23 iulie 2001 nu putea fi executată, deoarece în bugetul de stat pentru anul 2002 nu au fost prevăzute fonduri pentru executarea hotărârii judecătorești în cauza sa. Reclamantul a fost sfătuit să aștepte adoptarea bugetului de stat pentru anul 2003, care ar putea să prevadă astfel de fonduri.

13. Guvernul a prezentat probe care confirmau faptul că, la 29 aprilie 2003, Ministerul Finanțelor a transferat în contul Departamentului o sumă de bani destinată executării unui șir de titluri executorii, inclusiv a celui în favoarea reclamantului. La 27 mai 2003, reclamantul a primit suma de bani care i se cuvenea.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

14. Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-III (extracte)).

ÎN DREPT

15. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 23 iulie 2001 a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... într-un termen rezonabil ... de către o instanță, ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

16. Reclamantul a mai pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești a încălcat dreptul său garantat de articolul 13 al Convenției.

Articolul 13 prevede următoarele:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

17. În fine, reclamantul pretinde că neexecutarea hotărârii judecătorești a încălcat dreptul său garantat de articolul 8 al Convenției.

Articolul 8 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

I. OBJECȚIA PRELIMINARĂ A GUVERNULUI

18. Guvernul a susținut că reclamantul nu a informat Curtea despre evoluția cauzei sale, și anume despre faptul că hotărârea judecătorească în favoarea sa a fost executată la 29 aprilie 2003. El a solicitat Curții să declare cererea reclamantului inadmisibilă ca fiind în mod vădit nefondată.

19. Reclamantul a declarat că, atunci când cererea a fost depusă la Curte, hotărârea nu era executată deja timp de peste un an. Mai mult, autoritățile naționale nu au recunoscut faptul că a avut loc o încălcare a drepturilor sale garantate de Convenție și el nu a obținut nicio compensație pentru executarea întârziată, care a fost extrem de lungă pentru o persoană în vârstă de 81 de ani.

20. Curtea consideră că omisiunea reclamantului de a informa Curtea despre faptul că hotărârea în cauză a fost executată după depunerea ei la Curte nu reprezintă un abuz al dreptului de a depune o cerere individuală, în sensul articolului 35 al Convenției, având în vedere faptul că reclamantul nu a pretins plata sumei inițiale, ci, mai degrabă, a unei compensații care a rezultat din neexecutarea hotărârii.

21. De asemenea, Guvernul a susținut că, din cauza plății integrale a sumei pretinse, reclamantul nu mai poate pretinde că este victimă a încălcării drepturilor sale prevăzute de Convenție.

22. Curtea notează că ea a respins deja o obiecție similară înaintată de Guvernul pârât pe motiv că „plata ... nu a fost urmată de nicio recunoaștere a pretinselor violări” (*Prodan v. Moldova*, citată mai sus, § 48). Mai mult, nu a fost plătită nicio compensație pentru executarea întârziată.

23. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că reclamantul poate pretinde că este victimă a unei violări a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

24. Curtea consideră că pretențiile reclamantului formulate în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție,

precum și articolelor 8 și 13, ridică chestiuni de drept care sunt suficient de serioase, încât determinarea lor să depindă de o examinare a fondului, și că niciun alt temei pentru declararea lor inadmisibile nu a fost stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste pretenții admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

25. Reclamantul pretinde că neexecutarea hotărârii din 23 iulie 2001 în favoarea sa a încălcat drepturile sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

26. Guvernul a considerat că nu a avut loc o încălcare a acestor drepturi, deoarece executarea integrală a hotărârii a fost făcută într-un termen rezonabil.

27. Curtea notează că hotărârea din 23 iulie 2001 a rămas neexecutată până la 27 mai 2003, când reclamantul a primit banii săi, adică timp de 22 de luni. Curtea a constatat violarea articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în numeroase cauze care vizau întârzieri în executarea hotărârilor judecătorești definitive (a se vedea, printre altele, *Prodan v. Moldova*, citată mai sus, și *Luntre and Others v. Moldova*, nr. 2916/02, 21960/02, 21951/02, 21941/02, 21933/02, 20491/02, 2676/02, 23594/02, 21956/02, 21953/02, 21943/02, 21947/02 și 21945/02, 15 iunie 2004).

Examinând materialele prezentate ei, Curtea consideră că dosarul nu conține vreun element care i-ar permite să ajungă la o concluzie diferită în această cauză. În special, argumentul Trezoreriei de Stat precum că aceasta nu a primit spre executare titlul executoriu pe întreaga sumă pretinsă contravine scrisorii Departamentului (a se vedea paragraful 11 de mai sus).

28. Prin urmare, din motivele expuse în cauzele menționate mai sus, Curtea constată că neexecutarea hotărârii din 23 iulie 2001 într-un termen rezonabil a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 13 COMBINAT CU ARTICOLUL 6 § 1 AL CONVENȚIEI ȘI ARTICOLUL 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

29. În continuare, reclamantul a pretins că nu a avut parte de un recurs efectiv în ceea ce privește pretenția sa formulată în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

30. Guvernul a susținut că articolul 13 al Convenției nu era aplicabil în absența unei violări a articolului 6 § 1 al Convenției sau a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. De asemenea, Guvernul a susținut că reclamantul nu a epuizat toate căile de recurs interne disponibile în privința pretențiilor sale formulate în temeiul articolului 13 al Convenției, cum ar fi solicitarea de a iniția proceduri penale sau administrative împotriva persoanelor responsabile de neexecutare.

31. Curtea notează că pretențiile reclamantului, precum că prin refuzul de a executa hotărârea în favoarea sa au fost încălcate drepturile sale prevăzute de articolul 6 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, sunt fără niciun dubiu serioase și legitime (a se vedea paragraful 28 de mai sus). Prin urmare, reclamantul avea dreptul la un recurs efectiv, în sensul articolului 13 al Convenției. În consecință, Curtea va examina dacă un astfel de recurs a fost disponibil reclamantului.

32. Curtea notează că hotărârea în favoarea reclamantului a fost executată peste 22 de luni de la adoptare. Debitor în această cauză a fost un organ de stat. Conform unei scrisori din 2 iulie 2002 a autorității responsabile de executare, „legislația Republicii Moldova nu permitea executarea silită a hotărârilor care urmau a fi executate din bugetul de stat”. În afară de aceasta, instanțele judecătorești naționale s-au adresat mai multor autorități de stat cu cererea de a asigura executarea hotărârii, însă fără niciun rezultat (a se vedea paragraful 10 de mai sus). Curtea conchide că recursurile indicate de către Guvern (a se vedea paragraful 30 de mai sus) nu erau efective, deoarece, în absența unor prevederi bugetare menite să asigure executarea, nicio persoană nu poate fi recunoscută vinovată de neexecutarea hotărârilor.

33. Prin urmare, se pare că reclamantul nu dispunea de remedii pentru a preveni continuarea încălcării drepturilor sale garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție sau pentru a obține compensații. Prin urmare, a existat o violare a articolului 13 combinat cu acele articole (*Romashov v. Ukraine*, nr. 67534/01, § 47, 27 iulie 2004, și *Voytenko v. Ukraine*, nr. 18966/02, § 43, 29 iunie 2004).

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 8 AL CONVENȚIEI

34. În final, reclamantul s-a plâns că executarea întârziată a hotărârii judecătorești a încălcat drepturile sale garantate de articolul 8 al Convenției.

35. Curtea consideră că această pretenție ridică, în esență, aceleași chestiuni ca și cele deja examinate prin prisma articolului 6 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Prin urmare, ea nu va examina această pretenție separat.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

36. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

A. Prejudiciu

37. Reclamantul a pretins EUR 10,217 pentru prejudiciul suferit ca urmare a întârzierii în executarea hotărârii din 23 iulie 2001. El a susținut că suma de bani care i-a fost acordată a constituit economiile sale de o viață, cu care a sperat să trăiască după pensionare. Prin urmare, el a suferit enorm atunci când a pierdut economiile sale și când nu a putut obține pe parcursul a doi ani de zile o compensație mizeră acordată de către stat. El a susținut că, prin analogie cu regulile aplicabile în cazurile de întârziere la plata salariilor, el urma să obțină o compensație în mărime de 5 % din suma care îi era datorată pentru fiecare zi de întârziere.

38. Mai mult, reclamantul pretinde că a fost umilit și tratat cu dispreț pe parcursul anilor când trebuia să vină la Chișinău din satul său pentru a demonstra funcționarilor publici că el nu dispunea de surse financiare pentru a-și permite un trai decent.

39. Guvernul a considerat suma pretinsă excesivă. El a respins aplicabilitatea principiilor legislației muncii și, în special, plata unei compensații în mărime de 5 % pentru fiecare zi, deoarece hotărârea în cauză nu se referea la un litigiu de muncă. În continuare, el a contestat suma pretinsă cu titlu de prejudiciu moral, citând jurisprudența Curții în domeniul neexecutării hotărârilor judecătorești.

40. Curtea consideră că reclamantul trebuia să fi suferit un prejudiciu material ca urmare a neexecutării hotărârii în favoarea sa într-un termen rezonabil. Curtea acordă reclamantului EUR 192 cu acest titlu.

41. De asemenea, Curtea consideră că reclamantului trebuia să-i fi fost cauzat un anumit stres și frustrare ca rezultat al neexecutării hotărârii, mai ales având în vedere vârsta înaintată a acestuia și faptul că suma care i-a fost acordată constituia pentru el o sursă esențială de venit. Curtea acordă reclamantului EUR 500 cu titlu de prejudiciu moral.

B. Costuri și cheltuieli

42. Reclamantul a mai pretins EUR 900 cu titlu de costuri și cheltuieli angajate în fața Curții. Reprezentantul său a trimis Curții o copie a ordinului său

din 30 martie 2004, potrivit căruia onorariul obișnuit de reprezentare constituia echivalentul a USD 900. Reprezentantul a adăugat că suma pretinsă nu constituie profit al organizației, ci are drept scop acoperirea parțială a cheltuielilor de reprezentare a reclamanților.

43. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă, declarând că reclamantul nu a dovedit pretinsele cheltuieli de reprezentare.

44. Având în vedere circumstanțele specifice ale acestei cauze, Curtea acordă reclamantului EUR 600 cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Dobânda de întârziere

45. Curtea consideră că este corespunzător ca dobânda de întârziere să fie calculată în dependență de rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană, la care vor fi adăugate trei procente.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară cererea admisibilă;*
2. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce privește executarea întârziată a hotărârii din 23 iulie 2001;
3. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în ceea ce privește aceeași executare întârziată;
4. *Hotărăște* că a existat o violare a articolului 13 al Convenției combinat cu articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
5. *Hotărăște* că nu este necesar de a examina separat pretenția formulată în temeiul articolului 8 al Convenției;
6. *Hotărăște*
 - (a) că statul pârât trebuie să plătească în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă, în conformitate cu articolul 44 § 2 al Convenției, EUR 192 (o sută nouăzeci și doi euro) cu titlu de prejudiciu material, EUR 500 (cinci sute euro) cu titlu de prejudiciu moral și EUR 600 (șase sute euro) cu titlu de costuri și cheltuieli, care vor fi convertite în valuta națională a statului pârât conform ratei aplicabile la data executării hotărârii, plus orice taxă care poate fi percepută;

(b) că, de la expirarea celor trei luni menționate mai sus până la executarea hotărârii, urmează să fie plătită o dobândă la sumele de mai sus egală cu rata minimă a dobânzii la creditele acordate de Banca Centrală Europeană pe parcursul perioadei de întârziere, plus trei procente;

7. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului cu privire la satisfacția echitabilă.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 19 decembrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T. L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a hotărârii,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

CAUZA OFERTA PLUS S.R.L. c. MOLDOVEI

(Cererea nr. 14385/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

19 decembrie 2006

DEFINITIVĂ

23/05/2007

Această hotărâre va deveni definitivă în modul stabilit de articolul 44 § 2 al Convenției. Ea poate fi subiect al revizuirii editoriale.

În cauza Oferta Plus S.R.L. c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită în cadrul unei Camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI M. PELLONPÄÄ,
DI K. TRAJA,
DI S. PAVLOVSKI,
DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ELEN-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Deliberând la 28 noiembrie 2006 în ședință închisă,

Pronunță următoarea hotărâre, care a fost adoptată în varianta sa finală, după o apreciere suplimentară, la 5 decembrie 2006.

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea (nr. 14385/04) depusă împotriva Republicii Moldova la Curte, în conformitate cu prevederile articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”), de către S.R.L. „Oferta Plus”, o persoană juridică de naționalitate din Republica Moldova („reclamantul”), la 13 aprilie 2004.

2. Reclamantul a fost reprezentat de către dl Vladislav Gribincea, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

3. Reclamantul s-a plâns inițial de faptul că o hotărâre judecătorească pronunțată în favoarea sa nu a fost executată timp de câțiva ani, după care a fost casată ca urmare a unei cereri de revizuire abuzive. Ulterior, reclamantul a mai înaintat o pretenție, în temeiul articolului 34 al Convenției, conform căreia el a fost împiedicat de către autoritățile naționale să depună cauza sa la Curte.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra. La 15 februarie 2006, Președintele acestei Secțiuni a decis să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu prevederile articolului 29 § 3 al Convenției, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea ei.

5. Atât reclamantul, cât și Guvernul au prezentat observații scrise cu privire la admisibilitatea și fondul cererii (articolul 59 § 1 al Regulamentului Curții).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamantul, Oferta Plus S.R.L., este o persoană juridică de naționalitate din Republica Moldova.

1. Contextul cauzei

7. Contextul acestei cauze se referă la o serie de angajamente contractuale complexe luate în anul 1997 cu privire la importul energiei electrice din Ucraina în Moldova, care implicau, pe lângă reclamant, o companie moldovenească de stat de distribuire a energiei electrice, numită „Moldtranselectro”, o companie ucraineană de stat de distribuire a energiei electrice și o companie ucraineană privată. Acordul la care compania Oferta Plus era parte, prevedea *inter alia* că ea va plăti companiei ucrainene private energia electrică livrată companiei Moldtranselectro în dolari americani („USD”), iar, ulterior, companiei Oferta Plus i se va plăti costul energiei de către Moldtranselectro în lei moldovenești („MDL”), conform ratei oficiale de schimb la ziua plății.

8. La date nespecificate, în perioada anilor 1997 și 1998, reclamantul a plătit peste 33 milioane de dolari americani pentru energia electrică livrată companiei Moldtranselectro din Ucraina.

9. La o dată nespecificată, Moldtranselectro a plătit reclamantului MDL 189,869,277.

10. La 3 martie 1998, Guvernul Republicii Moldova a adoptat Hotărârea nr. 243 prin care a autorizat Ministerul Finanțelor să emită Obligațiuni Trezoreriale Nominative în favoarea companiilor private pentru plata datoriilor instituțiilor bugetare pentru energia electrică importată.

11. La 25 martie 1998, Moldtranselectro a adresat o scrisoare Ministerului Finanțelor prin care a solicitat emiterea unei Obligațiuni Trezoreriale Nominative („Obligațiune Trezorerială”) în valoare de MDL 20 milioane în favoarea companiei Oferta Plus.

12. La 27 martie 1998, Ministerul Finanțelor a emis o Obligațiune Trezorerială în valoare de MDL 20 milioane¹ în favoarea reclamantului, care urma să fie plătită până la 10 iulie 1998. Obligațiunea Trezorerială prevedea că reclamantul trebuia s-o prezinte Ministerului Finanțelor cu cel puțin 10 zile bancare înainte de data plății. De asemenea, ea prevedea că Moldtranselectro trebuia să prezinte, până la acea dată, Ministerului Finanțelor, documente care să confirme livrarea energiei electrice instituțiilor bugetare.

13. Reclamantul a prezentat Obligațiunea Trezorerială Ministerului Finanțelor cu zece zile bancare înainte de data plății. Totuși, ultimul a refuzat să plă-

¹ Echivalentul a USD 4,240,702 la data de 27 martie 1998

tească, din motiv că Moldtranselectro nu a prezentat probe cu privire la plata de către Oferta Plus a energiei electrice importate.

2. *Procedurile judiciare dintre Oferta Plus și Ministerul Finanțelor și procedurile ulterioare de executare*

14. În luna octombrie a anului 1998, reclamantul a inițiat un proces civil împotriva Ministerului Finanțelor și Moldtranselectro. În apărarea sa, Ministerul Finanțelor a invocat motivele expuse în paragraful 13 de mai sus, iar Moldtranselectro și-a declinat orice responsabilitate.

15. La 27 octombrie 1999, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a pronunțat o hotărâre în favoarea reclamantului, confirmând dreptul acestuia de a i se plăti MDL 20 milioane de către Ministerul Finanțelor conform Obligațiunii Trezoreriale. Instanța judecătorească și-a întemeiat hotărârea pe constatarea că Oferta Plus a plătit pentru energia electrică livrată Moldtranselectro din Ucraina, în conformitate cu acordul dintre ele, și că energia electrică a fost consumată de instituțiile bugetare. Instanța a considerat că simplul fapt că Moldtranselectro nu și-a îndeplinit obligațiile sale prevăzute de Obligațiunea Trezorerială nu a fost suficient pentru absolvirea Ministerului Finanțelor de obligația de a plăti. Instanța, de asemenea, a decis să exonereze Moldtranselectro de orice responsabilitate.

16. Deoarece apelul Ministerului Finanțelor a fost respins la 25 noiembrie 1999 pe motivul neplății taxei de stat pentru executarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999, reclamantului i-a fost eliberat un titlu executoriu în luna noiembrie a anului 1999.

17. La 14 februarie 2000, reclamantul a solicitat oficial executorului să inițieze procedura de executare a titlului executoriu.

18. La 27 aprilie 2000, Ministerul Finanțelor a solicitat extinderea termenului de depunere a apelului împotriva hotărârii din 27 octombrie 1999, cererea sa fiind admisă. Cererea de apel a fost examinată în fond și respinsă prin decizia Colegiului de Apel al Judecătoriei Economice a Republicii Moldova la 4 octombrie 2000. Ministerul Finanțelor a depus o cerere de recurs, reiterând că Moldtranselectro nu și-a îndeplinit obligațiile conform Obligațiunii Trezoreriale.

19. La 7 februarie 2001, Curtea Supremă de Justiție a respins recursul și a menținut hotărârile judecătorești din 27 octombrie 1999 și 4 octombrie 2000. Ea a constatat că era indisputabil că Oferta Plus a plătit pentru energia electrică livrată din Ucraina către Moldtranselectro și că aceasta a fost *inter alia* consumată de instituțiile bugetare. Omisiunea Moldtranselectro, care era o companie de stat, de a-și îndeplini obligațiile față de Ministerul Finanțelor de a prezenta documentele solicitate de acesta, nu putea afecta drepturile reclamantului, care a plătit pentru energia electrică livrată din Ucraina. Instanța judecătorească a notat că Obligațiunea Trezorerială nu conținea prevederi care ar face plata

dependentă de executarea obligațiilor Moldtranselectro față de Ministerul Finanțelor. Instanța, de asemenea, a notat că reclamantul a solicitat de multe ori Ministerului Finanțelor plata, însă Ministerul a refuzat, solicitând documentele care ar fi trebuit prezentate de Moldtranselectro. Instanța a considerat cererea Ministerului Finanțelor ilegală și a notat că, conform legii, Moldtranselectro ar fi trebuit să prezinte documentele.

20. În luna martie a anului 2001, ca urmare a cererii Ministerului Finanțelor, Procuratura Generală a depus recurs în anulare la decizia Curții Supreme de Justiție, care era irevocabilă. La 7 mai 2001, Plenul Curții Supreme de Justiție a respins recursul în anulare și a menținut hotărârile judecătorești în favoarea reclamantului. El a constatat *inter alia* că, atât în procedurile din instanțele ierarhic inferioare, cât și din Plenul Curții Supreme de Justiție, s-a stabilit că energia electrică a fost livrată instituțiilor bugetare în volum ce depășește MDL 20 milioane. Faptul că Moldtranselectro nu și-a executat obligațiile față de Ministerul Finanțelor nu putea influența dreptul reclamantului de a fi plătit.

21. La 19 iunie 2003, reclamantul a transmis o parte din creanțele sale față de Ministerul Finanțelor, în mărime de MDL 291,801, unei companii terțe.

22. Deoarece hotărârea din 27 octombrie 1999 nu a fost executată, la 26 decembrie 2003, la cererea reclamantului, Ministerul Finanțelor a fost de acord să încheie un acord prin care Ministerul urma să plătească 2 milioane MDL lunar, în perioada lunilor ianuarie – octombrie ale anului 2004, în schimbul angajamentului reclamantului de a nu iniția proceduri pentru obținerea despăgubirilor.

23. În perioada lunilor ianuarie și martie ale anului 2004, Ministerul a plătit reclamantului MDL 4 milioane.

24. La o dată nespecificată, Ministerul a plătit 291,801 MDL companiei terțe (a se vedea paragraful 21 de mai sus).

25. Ulterior, Ministerul Finanțelor a stopat plățile, iar la 14 aprilie 2004 reclamantul a informat Agentul Governamental că a depus o cerere la Curte, invocând neexecutarea hotărârii judecătorești.

26. La 26 aprilie 2004, Agentul Governamental a informat Ministerul Finanțelor despre cererea reclamantului la Curte și a cerut acestuia „să întreprindă toate măsurile pentru evitarea unei sentințe de condamnare a statului de către Curte și periclitarea imaginii statului”.

27. La 11 mai 2004, Ministerul Finanțelor a plătit reclamantului 1 milion MDL. După această dată, toate plățile au fost stopate. Nu au mai fost efectuate plăți după această dată.

3. *Revizuirea hotărârii judecătorești irevocabile din 7 februarie 2001*

28. La 7 iunie 2004, Ministerul Finanțelor a adresat o scrisoare Procuraturii Generale, informând-o *inter alia* că el consideră hotărârea judecătorească în favoarea reclamantului ilegală, dar că s-a conformat acestei hotărâri parțial,

pentru ca Oferta Plus să nu depună o cerere la Curte. Agentul Governamental a informat Ministerul Finanțelor că Oferta Plus deja a depus o cerere la Curte. Ministerul a solicitat opinia Procuraturii Generale pe marginea acestei probleme.

29. La 8 iunie 2004, Procuratura Generală a răspuns Ministerului Finanțelor următoarele:

„...în procesul examinării dosarului în judecătoria [între reclamant, Moldtranselectro și Ministerul Finanțelor] S.R.L. „Oferta-Plus” și ÎS Moldtranselectro au prezentat avizele în sumă de MDL 15,608,692, dintre care la 24 aprilie 1998 au fost efectuate achitări reciproce în sumă de MDL 6,226,504.

Alte probe care confirmă îndeplinirea de către „Oferta Plus” a obligațiilor sale în conformitate cu acordul [din 1997] nu au fost prezentate. În pofida faptului dat judecătoria a pronunțat hotărârea judecătorească în favoarea sa.

În legătură cu aceasta Procuratura Generală a numit revizia tematică pe faptul livrării resurselor energetice și achitărilor reciproce între S.R.L. „Oferta Plus”, ÎS „Moldtranselectro” și organizațiile bugetare. În baza materialelor reviziei Procuratura Generală va adopta hotărârea definitivă pe cazul dat, despre ce Ministerul Finanțelor va fi informat suplimentar”.

O încercare de a face această revizie tematică a fost făcută în luna august a anului 2004 de către un reprezentant al Ministerului Finanțelor, la cererea Procuraturii Generale. Totuși, această revizie a fost lipsită de succes, din cauză că, în conformitate cu legislația cu privire la contabilitate, reclamantul a distrus documentele contabile după 3 ani.

30. Ministerul Finanțelor nu a așteptat un răspuns final de la Procuratura Generală și, la 15 iunie 2004, a depus la Plenul Curții Supreme de Justiție o cerere de revizuire a hotărârilor judecătorești în favoarea reclamantului. Cererea se referea la articolul 449 din Codul de procedură civilă (a se vedea paragraful 61 de mai jos), dar nu specifica niciun temei de revizuire.

31. La 12 iulie 2004, reclamantul a prezentat Curții Supreme de Justiție referința la cererea de revizuire, în care a declarat *inter alia* că Ministerul Finanțelor nu a indicat niciun motiv pentru revizuire, că cererea de revizuire a fost depusă în afara termenului și că, dacă cererea va fi admisă, acest lucru ar constitui o violare a principiului securității raporturilor juridice.

32. La aceeași dată, Plenul Curții Supreme de Justiție a admis cererea de revizuire, în urma unei ședințe la care Ministerul Finanțelor a fost reprezentat de către adjunctul Procurorului General. Plenul a anulat hotărârile judecătorești în favoarea reclamantului și a indicat redeschiderea procedurilor judiciare. El s-a bazat pe scrisoarea Procuraturii Generale din 8 iunie 2004 (a se vedea paragraful 29 de mai sus), care a fost prezentată de către Minister în ședință. Plenul a considerat scrisoarea un fapt sau o circumstanță nouă și esențială, care nu era și nici nu putea fi cunoscută anterior, în conformitate cu prevederile art. 449 lit. c al Codului de procedură civilă. Îndeosebi, Plenul a considerat nouă și esențială declarația Procuraturii Generale conform căreia „până la 24 aprilie 1998 numai

MDL 6,226,504 au fost plătiți”. Curtea Supremă de Justiție nu s-a referit în hotărârea sa la obiecțiile înaintate de reclamant.

4. Redeschiderea procedurilor judiciare

33. La 3 noiembrie 2004, Curtea de Apel Economică a avut o ședință după redeschiderea procedurilor. Spre deosebire de primul set de proceduri, Moldtranselectro a luat partea Ministerului Finanțelor și a declarat că acțiunea companiei Oferta Plus trebuie respinsă, deoarece ea (Moldtranselectro) a plătit deja toată datoria pentru energia electrică livrată, inclusiv MDL 20 milioane prevăzuți în Obligațiunea Trezorerială, prin plata către Oferta Plus a MDL 189,869,272 la o dată nespecificată.

Instanța judecătorească a admis acțiunea reclamantului și a indicat Ministerului Finanțelor să-i plătească acestuia MDL 20 milioane în conformitate cu Obligațiunea Trezorerială. Ea și-a întemeiat hotărârea pe faptul că livrarea energiei electrice și prețul energiei electrice livrate nu au fost contestate de către părți. Referindu-se la energia electrică livrată instituțiilor bugetare, instanța a constatat că, până la 1 martie 1998, acestea au consumat energie electrică în valoare de MDL 27,551,000, importată din Ucraina cu participarea companiei Oferta Plus.

În opinia instanței, Obligațiunea Trezorerială a constituit o obligație incontestabilă a Ministerului Finanțelor față de Oferta Plus, care nu putea să depindă de îndeplinirea obligațiilor de către partea terță.

Referindu-se la argumentele Moldtranselectro cu privire la plata a MDL 189,869,272 reclamantului, instanța a constatat că suma reprezenta USD 33,133,404 la data livrării energiei electrice, dar nu la data efectuării plății de MDL 189,869,272. Instanța de judecată a constatat că, la data efectuării plății sumei menționate mai sus de către Moldtranselectro, USD 33,133,404 valorau MDL 210,692,688.

Cu referire la sumele indicate de Procuratura Generală în scrisoarea sa din 8 iunie 2004, care a constituit motivul revizuirii hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999 (a se vedea paragraful 29 de mai sus), instanța a constatat că acele cifre se refereau la o chestiune complet diferită și că erau irelevante pentru examinarea acestei cauze.

Ministerul Finanțelor a depus recurs la această hotărâre la Curtea Supremă de Justiție.

34. La 10 februarie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul Ministerului Finanțelor și a respins acțiunea reclamantului împotriva Ministerului. În timp ce nu a contestat constatările primei instanțe (a se vedea paragraful 33 de mai sus) și a confirmat că energia electrică a fost livrată către Moldtranselectro și consumată *inter alia* de instituțiile bugetare, instanța judecătorească a făcut propriile calcule direct în USD, fără a converti sumele bănești în MDL, și a ajuns la concluzia că întreaga datorie a statului către reclamant a fost stinsă prin plata a MDL

189,869,272 de către Moldtranselectro reclamantului. Curtea Supremă de Justiție a mai obligat reclamantul la plata taxei de stat, în mărime de MDL 600,000.

35. La 17 martie 2005, Ministerul Finanțelor a depus la Curtea de Apel Economică o cerere de restituire a MDL 5,291,801, care au fost plătiți în conformitate cu hotărârea judecătorească din 7 februarie 2001. Reclamantul a declarat *inter alia* că cererea respectivă a fost depusă tardiv și că, în orice caz, suma de MDL 291,801 nu i-a fost niciodată plătită lui, dar unei terțe persoane (a se vedea paragrafele 21 și 24 de mai sus).

36. Printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 29 septembrie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea Ministerului Finanțelor. Ea a respins argumentele reclamantului cu privire la tardivitatea cererii și a ignorat argumentele cu privire la faptul că 291,801 MDL au fost plătiți unei terțe persoane.

5. *Faptele cu privire la pretențiile reclamantului în temeiul articolului 34 al Convenției*

37. La 19 octombrie 2004, Procuratura Generală, după ce a examinat scrisoarea Ministerului Finanțelor din 7 iunie 2004 (a se vedea paragraful 28 de mai sus), a inițiat o urmărire penală împotriva reclamantului și a directorului Moldtranselectro, învinuindu-i de sustragerea, în proporții deosebit de mari, a proprietății de stat. Procuratura Generală a făcut referire la rezultatele reviziei pe care a încercat s-o facă în luna august a anului 2004 (a se vedea paragraful 29 de mai sus), și a declarat *inter alia* că, în conformitate cu rezultatele acelei revizii, Oferta Plus nu a plătit pentru electricitatea livrată instituțiilor bugetare.

38. La 15 aprilie 2005, directorul reclamantului („C.T”) a fost interogat de Procuratura Generală.

39. La 20 aprilie 2005, biroul reclamantului a fost percheziționat și câteva documente au fost ridicate.

40. La 25 octombrie 2005, urmărirea penală a fost încetată. Procurorul responsabil de dosarul penal a constatat în decizia sa de încetare a urmăririi penale următoarele:

„În conformitate cu probele obținute în urma reviziei, în perioada anilor 1997-2000, datoria Moldtranselectro către Oferta Plus constituia MDL 202,644,866 ...

Materialele acumulate [pe parcursul urmăririi penale] și a reviziei dovedesc existența datoriei Moldtranselectro față de Oferta Plus pentru energia electrică livrată. Transferul [a 5 milioane MDL de către Ministerul Finanțelor] în conturile Ofertei Plus a fost făcut în conformitate cu hotărârile judecătorești.

Luând în considerație probele acumulate [procurorul constată] că în acțiunile factorilor de decizie ai Oferta Plus lipsesc elementele infracțiunii [sustragere în proporții deosebit de mari din avutul proprietarului] sau semnele unei alte infracțiuni”.

41. La 8 decembrie 2005, toate conturile bancare ale reclamantului au fost sechestrate de către executorul judecătoresc pentru a asigura restituirea a MDL

5,291,801. Compania a trebuit să-i concedieze pe toți angajații săi, cu excepția lui C.T.

42. La 15 februarie 2006, Curtea a comunicat această cerere Guvernului Republicii Moldova.

43. La 26 aprilie 2006, adjunctul Procurorului General a anulat decizia din 25 octombrie 2005. El a declarat *inter alia* că, la 1 ianuarie 2001, datoria Moldtranselectro față de reclamant pentru energia electrică livrată era de MDL 38,454,671. El a argumentat că în timp ce Oferta Plus a plătit partenerului ucrainean mai mult de MDL 20 milioane pentru energia electrică livrată Moldtranselectro, se pare că energia pentru care el a plătit nu a fost livrată exclusiv instituțiilor bugetare. De asemenea, el a notat că Oferta Plus a transferat o parte din datorie unor companii terțe în schimbul banilor și bunurilor. El a solicitat, în special, ca o comisie rogatorie internațională să fie trimisă în Ucraina, iar registrele contabile ale reclamantului să fie ridicate.

44. La 11 mai 2006, C.T. a fost recunoscut drept bănuț. Într-o decizie din aceeași zi, a fost subliniat faptul că, la 1 ianuarie 2001, datoria Moldtranselectro față de Oferta Plus pentru energia electrică livrată era de MDL 38,454,671. Totuși, energia electrică pentru care Moldtranselectro datora această sumă nu a fost livrată instituțiilor bugetare.

45. La 9 august 2006, un procuror a adoptat o decizie prin care C.T. a fost învinuit oficial de sustragerea a MDL 5 milioane și tentativă de sustragere a MDL 15 milioane. Învinuirile împotriva lui au fost bazate pe faptul că energia livrată Moldtranselectro, pentru care reclamantul a plătit unei companii ucrainene private, nu a fost consumată de instituțiile bugetare. Procurorul a afirmat că Obligațiunea Trezorerială putea fi eliberată de către Ministerul Finanțelor numai pentru energia livrată instituțiilor bugetare. Contrar acelei prevederi, Moldtranselectro a solicitat Ministerului Finanțelor, la 25 martie 1998, să emită o Obligațiune Trezorerială în folosul companiei Oferta Plus și o astfel de obligațiune a fost emisă de către Ministerul Finanțelor la 27 martie 1998.

Ulterior, Oferta Plus, în persoana V.L., fostul său director, folosindu-se de un mediu favorabil creat companiei sale prin acțiunile ilegale ale Moldtranselectro și încercând să obțină 20 milioane lei, a inițiat un proces civil împotriva Ministerului Finanțelor și, în absența oricărei probe că energia electrică a fost livrată instituțiilor bugetare, a obținut ilegal pronunțarea în favoarea sa a hotărârilor judecătorești.

Totuși, V.L. nu a putut finaliza intenția sa criminală de a sustrage MDL 20 milioane, din cauza unor circumstanțe care nu au depins de voința sa (el a fost ucis).

Intenția criminală de a sustrage MDL 20 milioane a fost continuată de către C.T., directorul actual al companiei Oferta Plus.

În pofida faptului că, la 23 mai 2002, Moldtranselectro datora companiei Oferta Plus numai 3,948 MDL și 49 bani, C.T. a continuat intenția criminală

prin solicitarea repetată către Ministerul Finanțelor de a executa hotărârea judecătorească din 27 octombrie 1999. Ca rezultat, la 27 decembrie 2003 Ministerul Finanțelor a încheiat un acord cu el și a transferat mai târziu MDL 5 milioane către Oferta Plus.

Mai târziu, C.T. a transferat banii în contul unei companii terțe, care, de asemenea, aparținea lui, de unde au fost transferați în contul personal al soției sale care i-a încasat în numerar.

Referindu-se la redeschiderea procedurilor care au urmat hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție din 12 iulie 2004, procurorul a notat că, în pofida faptului că era conștient că Oferta Plus nu a plătit pentru energia electrică livrată instituțiilor bugetare, C.T. a reușit să obțină pronunțarea de către prima instanță a unei hotărâri judecătorești în favoarea Oferta Plus. C.T. a prezentat probe care, deși confirmau plata pentru energia electrică, nu dovedeau că energia electrică a fost livrată instituțiilor bugetare.

46. De asemenea, la 9 august 2006, potrivit reclamantului, ofițerul de urmărire penală Eugen Bîcu i-ar fi spus lui C.T. că urmărirea penală împotriva sa nu ar fi fost pornită dacă el s-ar fi mulțumit cu MDL 5 milioane.

47. La aceeași dată, C.T. a fost reținut și un demers de aplicare a arestului preventiv pe un termen de 30 de zile a fost adresat Judecătoriei Buiucani.

48. Un mandat de arest pe o perioadă de 30 de zile a fost eliberat de către judecătorul de instrucție al Judecătoriei Buiucani în aceeași zi. Judecătorul a constatat *inter alia* că C.T. a încercat să influențeze un martor. El s-a bazat pe descifrarea unei convorbiri telefonice din 12 mai 2006 care niciodată nu a fost transmisă apărării, în pofida solicitării acesteia.

49. C.T. a depus recurs la decizia de eliberare a mandatului de arest și a declarat *inter alia* că urmărirea penală împotriva sa constituie o formă de presiune pentru a convinge Oferta Plus să renunțe la cererea sa depusă la Curte. El s-a plâns că lui și avocaților săi nu le-a fost permis să vadă descifrarea convorbirii telefonice, care a fost principalul motiv pentru arestul său, și a insistat că el nu a făcut nicio încercare de a influența vreun martor.

C.T., de asemenea, a declarat că el a devenit director al companiei Oferta Plus la sfârșitul anului 2003 și că din această cauză nici măcar nu a fost implicat în tranzacția dintre reclamant și Moldtranselectro și că, în orice caz, energia electrică a fost livrată Moldtranselectro, care era o companie de stat care deținea monopolul asupra distribuirii energiei electrice în acea perioadă. Reclamantul nu putea cunoaște consumatorii finali ai energiei electrice.

50. La 15 august 2006, recursul lui C.T. a fost respins. Curtea de Apel nu a dat nicio apreciere argumentului cu privire la lipsa accesului lui C.T. la descifrarea convorbirii telefonice.

51. Între timp, la 14 august 2006, avocatul reclamantului în această cauză a depus o cerere la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției „CCCEC”, solicitând întreveneri cu C.T.. El a notat că era avocatul compa-

niei Oferta Plus în procedurile la Curte și a declarat că trebuia să-l vadă pe C.T. pentru a pregăti împreună cu el observațiile care urmau să fie prezentate la 22 august 2006. El a solicitat ca întrevederea dintre ei să aibă loc fără a fi despărțiți de un perete din sticlă, deoarece el știa că un astfel de perete exista în camera pentru întrevederile dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC. Avocatul a afirmat că atât el, cât și C.T. aveau motive să creadă că discuțiile prin peretele din sticlă din camera pentru întrevederi a CCCEC erau interceptate și că ei erau convinși că urmărirea penală împotriva lui C.T. a fost inițiată pentru a descuraja Oferta Plus să mențină cererea sa la Curte. El a mai declarat că despărțirea lor printr-un perete din sticlă, mai ales în astfel de condiții, nu le-ar permite să vorbească liber și ar afecta serios posibilitatea sa de a reprezenta reclamantul la Curte. Avocatul, în continuare, a declarat că C.T. nu era o persoană violentă și că nu exista riscul ca el să-și atace avocatul. În orice caz, avocatul și-a asumat responsabilitatea pentru orice atac. Avocatul, de asemenea, a afirmat că el va permite reprezentanților CCCEC să-l percheziționeze, cu excepția documentelor pe care el le avea asupra sa, pentru a se asigura că el nu are obiecte interzise.

52. După solicitări repetate prin telefon, la 18 august 2006, avocatului în sfârșit i s-a permis să-l vadă pe C.T. în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți a CCCEC, fiind despărțiți de peretele din sticlă. În aceste circumstanțe, C.T. a refuzat să discute orice chestiune cu privire la prejudiciul material și a solicitat avocatului său să facă același lucru, deoarece discuția s-ar fi referit la documentele contabile ale companiei.

Pe parcursul discuției cu C.T., avocatul l-a informat că învinuirea împotriva sa era contrară constatărilor instanțelor judecătorești, făcute în cadrul proceselor civile dintre Oferta Plus, Ministerul Finanțelor și Moldtranselectro. În următoarea zi lucrătoare, la 21 august 2006, ofițerul de urmărire penală E. Bîcu s-a dus la arhiva Curții de Apel Economice și a luat dosarul civil. Dosarul a fost restituit instanței judecătorești la 4 septembrie 2006.

53. La 18 august 2006, după-amiază, avocatul reclamantului a sunat la biroul Agentului Governamental și a solicitat ajutor, pentru a avea întrevederi cu C.T., fără a fi despărțiți de peretele din sticlă. Cererea sa nu a avut succes.

54. La 21 august 2006, avocatul a telefonat ofițerului de urmărire penală, solicitând încă o întrevedere cu C.T. El a reiterat cererea sa de a avea întrevederi cu C.T., fără a fi despărțiți de peretele din sticlă, dar cererea sa a fost, din nou, respinsă. Avocatului i s-a spus că condițiile pentru întrevederile dintre avocați și clienți în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC nu erau contrare legii. O întrevedere dintre avocat și C.T. a avut loc în ziua următoare.

55. În aceeași zi, CCCEC a făcut public un comunicat de presă prin care a declarat că a descoperit, pe parcursul efectuării urmăririi penale împotriva lui C.T., o schemă ilegală de sustragere a fondurilor bugetare. Un reportaj similar, cu imagini ale lui C.T., a fost transmis în cadrul buletinului de știri din seara acelei zile la televiziunea națională.

56. La 29 august 2006, avocatul reclamantului a scris Judecătoriei Buiucani că el era reprezentantul companiei Oferta Plus în procedurile la Curte. El a declarat că, deoarece clientul său credea că urmărirea penală împotriva lui C.T. și detenția acestuia aveau drept scop descurajarea reclamantului de a menține cererea *Oferta Plus c. Moldovei* depusă la Curte, la 22 august 2006, o pretenție privind violarea articolului 34 al Convenției a fost depusă la Curte. Avocatul a notat că principala probă pe care s-au bazat instanțele judecătorești când au decis arestarea lui C.T. a fost o descifrare a unei convorbiri telefonice care se pretindea că ar fi dovedit încercarea sa de a influența un martor. Deoarece apărării lui C.T. nu i-a fost prezentată o copie a descifrării în procedurile privind arestarea preventivă, el a solicitat o copie a descifrării respective cu scopul de a o prezenta Curții, în susținerea pretenției reclamantului în temeiul articolului 34.

57. La 5 septembrie 2006, cererea dlui Gribincea a fost respinsă de către Judecătoria Buiucani pe motiv că el nu a fost avocatul lui C.T. pe parcursul desfășurării urmăririi penale. Instanța judecătorească, de asemenea, a notat că, în orice caz, materialele dosarului penal, de obicei, nu sunt prezentate apărării, decât dacă ofițerul de urmărire penală decide altfel.

58. La 7 septembrie 2006, urmărirea penală a fost finalizată, iar cauza a fost transmisă spre examinare în fond Judecătoriei Centru. La aceeași dată, C.T. i-a spus avocatului reclamantului că lui i s-a spus că el va fi condamnat înainte ca Curtea să pronunțe o hotărâre în această cauză.

59. Într-o scrisoare din 29 noiembrie 2006, reprezentantul reclamantului a informat Curtea că C.T. a fost eliberat din arest la 14 noiembrie 2006.

II. MATERIALE NON-CONVENȚIONALE

A. Executarea și revizuirea hotărârilor judecătorești irevocabile

60. Prevederile relevante ale vechiului Cod de procedură civilă cu privire la executarea hotărârilor judecătorești sunt următoarele:

Articolul 338. Eliberarea titlului executor

„Titlul executor se eliberează de către instanță creditorului-urmăritor, după ce hotărârea a rămas definitivă ...”

Articolul 343. Prezentarea documentului de executare silită

„Executorul judecătoresc începe executarea hotărârilor la cererea [uneia dintre părțile la dosar]...”

Articolul 361. Amânarea executării

„Executorul judecătoresc poate amâna executarea numai la cererea creditorului-urmăritor sau pe baza unei încheieri a instanței de judecată.”

61. Prevederile noului Cod de procedură civilă cu privire la revizuirea hotărârilor judecătorești irevocabile sunt următoarele:

Articolul 449

„Temeiurile declarării revizuirii

Revizuirea se declară în cazul în care:

c) au devenit cunoscute unele circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cunoscute petiționarului anterior;”

Articolul 450

„Cererea de revizuire se depune:

...

c) în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute....”

B. Confidențialitatea întrevederilor dintre avocat și client în cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC

62. Din fotografiile prezentate de Guvern, se pare că în camera, prevăzută pentru întrevederile dintre avocați și clienți, din cadrul Izolatorului de Detenție Provizorie al CCCEC, spațiul prevăzut pentru deținuți este separat de restul camerei printr-o ușă și un geam. Aparent, geamul este făcut din două bucăți de sticlă. Ambele bucăți de sticlă au găuri mici care au fost făcute cu un burghiu; totuși, găurile nu coincid, așa că nimic nu poate fi transmis prin geam. Mai mult, între cele două bucăți de sticlă ale geamului există o plasă densă de culoare verde făcută fie din sârmă subțire, fie din plastic, care acoperă toată porțiunea găurită a geamului. Acolo se pare că nu există spațiu pentru transmiterea documentelor dintre avocat și client.

63. Instanțele judecătorești naționale s-au pronunțat asupra plângerilor cu privire la lipsa confidențialității în camera unde au loc întrevederile dintre avocați și clienți, din cadrul CCCEC, în cauzele *Modârcă* (cererea nr. 14437/05) și *Șarban v. Moldova*, nr. 3456/05, 4 octombrie 2005. La 2 noiembrie 2004, un judecător de la Judecătoria Buiucani a indicat administrației CCCEC să elimine peretele din sticlă care separă avocații de clienții lor; totuși, administrația CCCEC a refuzat să execute hotărârea judecătorească

respectivă. La 3 decembrie 2004, același judecător a revocat hotărârea sa din 2 noiembrie 2004, declarând că, între timp, ea a fost informată de administrația CCCEC că nu există dispozitive de interceptare montate în peretele care separă avocații de clienții lor și că acest perete este necesar pentru a asigura securitatea deținuților.

La 15 februarie 2005, avocatul dlui Șarban a înaintat din nou o cerere Judecătoriei Buiucani, în conformitate cu articolul 5 § 4 al Convenției, afirmând că nu poate să discute cu clientul său în condiții de confidențialitate. La 16 februarie, același judecător de la Judecătoria Buiucani a respins cererea fără a o examina, făcând referire la hotărârea sa anterioară din 3 decembrie 2004.

64. Între 1 și 3 decembrie 2004, Baroul Avocaților din Republica Moldova a fost în grevă, refuzând să participe la orice proceduri în legătură cu persoanele deținute în Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, până când administrația va fi de acord să asigure avocaților camere pentru întrevederi confidențiale cu clienții lor. Cerințele Baroului Avocaților au fost refuzate (a se vedea Șarban, citat mai sus, § 126).

65. La 26 martie 2005, Baroul Avocaților din Republica Moldova a organizat o reuniune la care președintele Baroului Avocaților și un alt avocat au informat participanții la reuniune că ei au făcut parte, împreună cu reprezentanții ai Ministerului Justiției, dintr-o comisie care a inspectat Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC. Pe parcursul inspecției, ei au cerut ca peretele din sticlă să fie scos pentru a verifica dacă acolo nu sunt dispozitive de interceptare. Ei au subliniat că era necesar de a scoate doar câteva șuruburi și au propus ca toate cheltuielile de verificare să fie acoperite de Baroul Avocaților. Administrația CCCEC a respins propunerea lor.

C. Recomandarea Rec(2006) 2 a Comitetului de Miniștri ai statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene

66. Recomandarea Rec(2006) 2 a Comitetului de Miniștri ai statelor membre referitoare la Regulile Penitenciare Europene (adoptată de către Comitetul de Miniștri la 11 ianuarie 2006 în cadrul celei de-a 952-a reuniuni a Viceministrilor), în măsura în care este relevantă, prevede următoarele:

„23.1 Toți deținuții au dreptul să solicite consiliere juridică, iar autoritățile penitenciarelor trebuie să le faciliteze accesul la o astfel de consiliere. ...

23.4 Consultanța și alte comunicări, inclusiv corespondența, purtate între un deținut și avocatul său pe probleme juridice trebuie să rămână confidențiale. ...

23.6 Deținuților trebuie să li se permită accesul la documentele referitoare la procedurile judiciare care îi privesc sau vor fi autorizați să le păstreze în posesia lor.”

ÎN DREPT

67. Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile pronunțată în favoarea sa în perioada 14 februarie 2000 și 12 iulie 2004 și casarea acestei hotărâri de către Curtea Supremă de Justiție la ultima dată menționată constituie o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

Partea relevantă a articolului 6 § 1 este următoarea:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî, fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

68. Reclamantul a declarat, de asemenea, că neexecutarea și casarea ulterioară a hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea sa a avut drept efect încălcarea dreptului său la protecția proprietății, așa cum acesta este garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional”.

69. Reclamantul s-a plâns, în final, în temeiul articolului 34 al Convenției, că urmărirea penală împotriva directorului său a fost inițiată pentru a-l descuraja să mențină cererea la Curte. Refuzul autorităților de a transmite reclamantului o copie a descifrării convorbirii telefonice care a constituit principalul motiv pentru arestarea lui C.T., precum și de a permite avocatului să aibă întrevederi cu C.T. în condiții de confidențialitate, de asemenea, au împiedicat pregătirea observațiilor în această cauză.

Partea relevantă a articolului 34 prevede următoarele:

„... Înaltele Părți Contractante se angajează să nu împiedice în nicio măsură exercițiul eficace al acestui drept”.

I. ADMISIBILITATEA PRETENȚIILOR

70. Curtea consideră că pretențiile reclamantului în temeiul articolelor 6, 1 al Protocolului nr. 1 și 34 ale Convenției reprezintă chestiuni de fapt și de drept care sunt suficient de serioase, încât examinarea lor să depindă de examinarea fondului cauzei și nu au fost stabilite alte temeuri pentru a le declara inadmisibile. Din acest motiv, Curtea declară pretențiile admisibile. În conformitate cu decizia sa de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției (a se vedea paragraful 4 de mai sus), Curtea va examina imediat fondul acestor pretenții.

II. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

A. Constatările Curții cu privire la chestiunile de fapt și de drept

1. Cu privire la neexecutarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999

(a) Argumentele părților

71. Guvernul a declarat că neexecutarea hotărârii judecătorești în cauză nu a fost intenționată și a rezultat din administrarea fondurilor publice de către autoritatea de stat. Ministerul Finanțelor a informat reclamantul despre etapele procedurii de executare și a întreprins toate măsurile necesare pentru executarea hotărârii într-un termen rezonabil.

72. După 12 iulie 2004, când Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Ministerului Finanțelor, statul nu mai avea obligația de a executa hotărârea din 27 octombrie 1999.

73. Potrivit Guvernului, obligația statului de a executa hotărârea judecătorească din 27 octombrie 1999 a apărut la 7 februarie 2001, când Curtea Supremă de Justiție a respins recursul Ministerului Finanțelor și a încetat la 12 iulie 2004, când hotărârea a fost casată. Ca urmare, perioada de neexecutare a fost de 31 de luni și nu a fost nerezonabilă în opinia Guvernului, luând în considerație valoarea mare a creanței.

74. Guvernul s-a referit la cauzele *Probstmeier v. Germany* (hotărâre din 1 iulie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV) și *Pammel v. Germany* (hotărâre din 1 iulie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV), în care Curtea a constatat violarea articolului 6, din cauza duratei excesive a procedurilor judiciare care au durat 7 ani și 4 luni și, respectiv, 5 ani și 3 luni.

75. Reclamantul nu a fost de acord cu argumentele Guvernului și a declarat că autoritățile aveau obligația de a executa hotărârea din 27 octombrie 1999, începând cu data de 14 februarie 2000, când reclamantul a solicitat formal executarea titlului executoriu, și până la 12 iulie 2004, când Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire depusă de Ministerul Finanțelor și a casat hotărârea irevocabilă din 27 octombrie 1999.

76. Reclamantul a subliniat că autoritățile au fost obligate să execute hotărârea judecătorească în perioada 14 februarie 2000 și 7 februarie 2001, deoarece nu a existat nicio decizie formală de suspendare a executării hotărârii.

77. Reclamantul a invocat cauza *OOO Rusatommet v. Russia*, nr. 61651/00, din 14 iunie 2005, în care Curtea a constatat că neexecutarea de către autoritățile rusești a unei hotărâri judecătorești cu privire la plata către reclamant a USD 100,000 timp de 1 an și 3 luni a constituit o violare.

78. Bazându-se pe cauza *Popov v. Moldova (nr. 1)* (nr. 74153/01, § 55, din 18 ianuarie 2005), reclamantul a pretins că redeschiderea ulterioară a proce-

durilor nu putea influența obligația de executare a hotărârii din 27 octombrie 1999, care a rămas neexecutată timp de peste 4 ani, până la examinarea cererii de revizuire.

79. Deoarece la 19 iunie 2003 reclamantul a transmis o parte din creanțele sale față de Ministerul Finanțelor unui terț (a se vedea paragraful 21 de mai sus), după această dată autoritățile aveau obligația de a executa hotărârea din 27 octombrie 1999, doar în ceea ce privește MDL 19,709,199.

80. După 26 decembrie 2003, când reclamantul a încheiat un acord cu Ministerul Finanțelor (a se vedea paragraful 22 de mai sus), autoritățile nu aveau obligația să execute hotărârea, atât timp cât acordul a fost respectat de către Minister.

81. Reclamantul a conchis că omisiunea autorităților de a întreprinde măsuri pentru a se conforma hotărârii judecătorești irevocabile în favoarea sa, timp de peste 4 ani, au lipsit prevederile articolului 6 § 1 de orice efect util și, astfel, aceste prevederi au fost violate.

(b) **Aprecierea Curtii**

82. Principiile generale cu privire la neexecutarea hotărârilor judecătorești irevocabile au fost menționate în hotărârea *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, §§ 52-53, ECHR 2004-III (extracts).

83. Curtea notează că hotărârea din 27 octombrie 1999 a rămas neexecutată cel puțin până la 26 decembrie 2003, când reclamantul și Ministerul Finanțelor au încheiat acordul cu privire la plata în rate a datoriei restante.

84. În timp ce Guvernul a susținut că obligația statului de a executa hotărârea a început doar la 7 februarie 2001, când Curtea Supremă de Justiție a respins recursul Ministerului Finanțelor, Curtea notează că, conform articolului 343 al Codului de procedură civilă în vigoare la acea dată (a se vedea paragraful 60 de mai sus), obligația executorului de a iniția procedura de executare începe odată cu depunerea de către reclamant a unei cereri în acest sens. Guvernul nu a contestat faptul că o astfel de cerere a fost depusă în această cauză la 14 februarie 2000 sau că, după această dată, executarea a fost suspendată în conformitate cu articolul 361 al Codului de procedură civilă. În astfel de condiții, Curtea constată că obligația statului de a executa hotărârea din 27 octombrie 1999 a început la 14 februarie 2000 și a durat cel puțin până la 26 decembrie 2003, când reclamantul a semnat acordul cu Ministerul Finanțelor (a se vedea *Istrate v. Moldova*, nr. 53773/00, § 40, 13 iunie 2006).

85. Prin omisiunea de a întreprinde măsuri corespunzătoare pentru a executa hotărârea judecătorească, timp de circa 3 ani și 8 luni, perioadă în care hotărârea a fost executorie, autoritățile moldovenești au împiedicat reclamantul de a se bucura de beneficiile hotărârii, care a fost pronunțată în favoarea sa la 27 octombrie 1999. Așa cum a susținut Guvernul, Curtea Supremă de Justiție

a casat hotărârea respectivă la 12 iulie 2004. În acest sens, Curtea consideră că neexecutarea hotărârii este strâns legată de procedura ulterioară de revizuire. De aceea, relevanța neexecutării va fi luată în considerație la aprecierea generală a procedurii, care a culminat cu casarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999 (a se vedea *Istrate v. Moldova*, citată mai sus, § 43).

2. *Cu privire la casarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999*

(a) **Argumentele părților**

86. Guvernul a susținut că revizuirea este un mijloc eficient de a contesta o hotărâre judecătorească, atunci când au fost descoperite noi fapte, după ce aceasta a devenit irevocabilă. Guvernul a dat drept exemplu Curtea Internațională de Justiție, care poate să-și revizuiască hotărârile, dacă noi fapte sau circumstanțe de o importanță decisivă au fost descoperite după pronunțarea hotărârii. Cererea de revizuire trebuie depusă în termen de 6 luni de la data la care noi fapte sau circumstanțe au fost descoperite, dar nu mai târziu de 10 ani de la data adoptării hotărârii.

87. O situație similară poate fi găsită în Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului. Dacă noi fapte cu privire la o cauză care a fost examinată au fost descoperite și aceste fapte ar putea avea un efect decisiv asupra rezultatului cauzei, precum și dacă aceste circumstanțe nu au fost cunoscute și nu puteau fi, în mod rezonabil, cunoscute, o parte poate solicita Curții, în termen de 6 luni de când i-au devenit cunoscute faptele, să revizuiască acea hotărâre.

88. Guvernul a mai invocat o recomandare a Comitetului de Miniștri, conform căreia Guvernelor și statelor membre li s-a recomandat să asigure proceduri de revizuire și redeschidere a cauzelor.

89. Curtea Supremă de Justiție a considerat scrisoarea Procuraturii Generale din 8 iunie 2004 adresată Ministerului Finanțelor un fapt sau o circumstanță nouă și esențială, care nu a fost cunoscută și nu a putut fi cunoscută anterior, în sensul articolului 449 lit. c al Codului de procedură civilă.

90. Guvernul a subliniat că admisibilitatea probelor este, mai întâi de toate, o chestiune care trebuie reglementată de către dreptul național și, ca regulă generală, ține de competența instanțelor judecătorești naționale să aprecieze probele prezentate lor. Sarcina Curții, în conformitate cu Convenția, nu este de a se pronunța asupra faptului dacă declarațiile martorilor au fost în mod corespunzător admise ca probe, dar, mai degrabă, de a estima dacă procedura, în ansamblul ei, inclusiv modul în care probele au fost acumulate, a fost echitabilă.

91. În această cauză, reclamantul a avut posibilitatea să ia cunoștință de materialele cauzei, să facă copii ale acestora, să prezinte probe, să adreseze întrebări celorlalți participanți la proces, să adreseze cereri, să prezinte instanței declarații scrise și verbale etc. Prin urmare, în opinia Guvernului, procedurile au fost echitabile.

92. Reclamantul nu a fost de acord cu Guvernul și a argumentat că, prin casarea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999, s-a încălcat dreptul său la un proces echitabil, precum acesta este garantat de articolul 6 al Convenției. Scrisoarea Procuraturii Generale din 8 iunie 2004 nu conținea „fapte sau circumstanțe noi și esențiale, care nu au fost cunoscute și nici nu puteau fi cunoscute anterior”, în sensul articolului 449 lit. c al Codului de procedură civilă. Declarațiile Procuraturii Generale din acea scrisoare, potrivit cărora Oferta Plus nu a prezentat probe suficiente cu privire la energia electrică livrată, au fost făcute de către Ministerul Finanțelor și Procuratura Generală anterior și au fost respinse de către Curtea Supremă de Justiție în hotărârile sale din 7 februarie 2001 și 7 mai 2001.

93. Mai mult, argumentul respectiv din scrisoarea Procuraturii Generale nu putea fi esențial pentru examinarea litigiului, deoarece Curtea Supremă de Justiție, prin decizia de redeschidere a procedurilor, pronunțată la 10 februarie 2005, nici măcar nu l-a luat în considerație.

94. Reclamantul, de asemenea, a declarat că prin admiterea cererii de revizuire, depusă de Ministerul Finanțelor, Curtea Supremă de Justiție a ignorat termenul limită de 3 luni. Mai mult, Curtea Supremă de Justiție a respins fără nicio motivare argumentele invocate de către reclamant, inclusiv cel cu privire la caracterul tardiv al cererii de revizuire.

95. Reclamantul a conchis că cererea de revizuire a fost, în esență, un apel camuflat și a violat principiul securității raporturilor juridice.

(b) Aprecierea Curții

96. Curtea reiterează că articolul 6 § 1 al Convenției obligă instanțele judecătorești să-și motiveze hotărârile. În cauza *Ruiz Torija v. Spain* (hotărâre din 9 decembrie 1994, Seria A nr. 303-A), Curtea a constatat că omisiunea instanței judecătorești de a motiva refuzul de a accepta o obiecție, potrivit căreia acțiunea era tardivă, a constituit o violare a acestei prevederi.

97. Dreptul la judecarea într-un mod echitabil de către o instanță, așa cum este garantat de articolul 6 § 1 al Convenției, trebuie interpretat în lumina Preambulului Convenției, care, în partea sa relevantă, declară preeminența dreptului o parte a moștenirii comune a Statelor Contractante. Unul din aspectele fundamentale ale preeminenței dreptului este principiul securității raporturilor juridice, care cere, printre altele, ca atunci când instanțele judecătorești dau o apreciere finală unei chestiuni, constatarea lor să nu mai poată fi pusă în discuție (a se vedea *Brumărescu v. Romania*, [GC] nr. 28342/95, § 61, ECHR 1999-VII; *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 24, 22 martie 2005).

98. Securitatea raporturilor juridice presupune respectarea principiului *res judicata* (ibid., § 62), adică principiul caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești. Acest principiu cere ca nicio parte să nu aibă dreptul să solicite revizuirea

unei hotărâri irevocabile și obligatorii, doar cu scopul de a obține o reexaminare și o nouă determinare a cauzei. Competența instanțelor ierarhic superioare de revizuire trebuie exercitată pentru a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției, dar nu pentru a efectua o nouă examinare. Revizuirea nu trebuie considerată un apel camuflat, iar simpla existență a două opinii diferite cu privire la aceeași chestiune nu este un temei de reexaminare. O derogare de la acest principiu este justificată doar atunci când este necesară, pe motivul unor circumstanțe esențiale și convingătoare (*Roșca v. Moldova*, citată mai sus, § 25).

99. Concluzia de mai sus din cauza *Roșca* a fost trasă în legătură cu procedura în recurs în anulare, în conformitate cu care Procuratura Generală putea cere reexaminarea hotărârilor judecătorești irevocabile cu care nu era de acord. Curtea a constatat că această procedură, deși posibilă conform dreptului național, era incompatibilă cu Convenția, deoarece ea rezulta în „pierderea” unei hotărâri judecătorești irevocabile pronunțate în favoarea justițiabilului.

100. Cu privire la redeschiderea procedurilor din cauza apariției unor circumstanțe noi, Curtea reamintește că această chestiune a fost analizată în cauza *Popov v. Moldova (nr.2)*, unde ea a constatat o violare a articolului 6 § 1 ca urmare a folosirii necorespunzătoare a procedurilor de revizuire. Curtea a constatat, în acea cauză, că redeschiderea procedurilor nu este, în sine, incompatibilă cu Convenția. Totuși, deciziile de a revizui hotărâri judecătorești irevocabile trebuie să fie în conformitate cu criteriile legale relevante, iar folosirea necorespunzătoare a unei astfel de proceduri poate fi contrară Convenției, pe motiv că rezultatul său – „pierderea” unei hotărâri judecătorești – este același ca și în cazul recursului în anulare. Principiile securității raporturilor juridice și preeminenței dreptului cer Curții să fie vigilentă în acest domeniu (a se vedea *Popov v. Moldova (nr. 2)*, citată mai sus, § 46).

101. Aceleași principii generale au fost aplicate de către Curte în cauza *Istrate v. Moldova*, menționată mai sus, unde Curtea a constatat o violare a principiului caracterului irevocabil al hotărârilor judecătorești, din cauza folosirii necorespunzătoare a apelului.

102. În această cauză, Curtea notează că procedura de revizuire prevăzută de articolele 449-453 ale Codului de procedură civilă într-adevăr servește scopului de a corecta erorile judiciare și omisiunile justiției. Sarcina Curții, exact ca în cauza *Popov (nr. 2)*, este de a determina dacă această procedură a fost aplicată într-un mod compatibil cu articolul 6 al Convenției și, astfel, a asigurat respectarea principiului securității raporturilor juridice. Făcând acest lucru, Curtea trebuie să țină cont, în primul rând, de responsabilitatea instanțelor judecătorești de a interpreta prevederile legislației naționale (a se vedea *Waide and Kennedy v. Germany [GC]*, nr. 26083/94, 18 februarie 1999, § 54).

103. Se notează faptul că, în conformitate cu articolul 449 lit. c al Codului de procedură civilă, procedurile pot fi redeschise dacă „au devenit cunoscute circumstanțe sau fapte esențiale ale pricinii care nu au fost și nu au putut fi cu-

noscute anterior”. În conformitate cu articolul 450 al aceluiași cod, o cerere de revizuire poate fi depusă “în termen de 3 luni din ziua când persoana interesată a luat cunoștință de circumstanțele sau faptele esențiale ale pricinii care nu i-au fost cunoscute anterior și nu i-au putut fi cunoscute”.

104. Decizia Curții Supreme de Justiție din 12 iulie 2004 a făcut referire, ca motiv pentru redeschiderea procedurii, la scrisoarea Procuraturii Generale din 8 iunie 2004 adresată Ministerului Finanțelor ca răspuns la scrisoarea Ministerului din 7 iunie 2004, în care Procuratura a prezentat niște cifre care ar fi dovedit că Oferta Plus și Moldtranselectro nu au dovedit pe parcursul procedurilor că reclamantul a plătit pentru energia electrică menționată în Obligațiunea Trezorerială (a se vedea paragraful 29 de mai sus).

105. În ceea ce privește calificarea de “fapte sau circumstanțe noi și esențiale”, dată de Curtea Supremă de Justiție “informației” din scrisoarea Procuraturii Generale, Curtea notează că însăși esența hotărârilor judecătorești pronunțate în favoarea reclamantului era că obligația Ministerului Finanțelor de a plăti în conformitate cu Obligațiunea Trezorerială nu era dependentă de prezentarea niciunei probe documentare de către Moldtranselectro sau reclamant. Acest lucru nu este doar dedus din acele hotărâri judecătorești, dar și statuat în termeni foarte clari în toate hotărârile judecătorești și, în special, în hotărârea Curții Supreme de Justiție din 7 februarie 2001 (a se vedea paragraful 19 de mai sus).

106. În continuare, Curtea notează că nu există niciun indiciu în hotărârea din 12 iulie 2004 că scrisoarea Procuraturii Generale conținea “informații” care nu ar fi putut fi obținute mai devreme de către Ministerul Finanțelor. La fel, nu există niciun indiciu că Ministerul Finanțelor a încercat, fără succes, să obțină astfel de “informații” înainte de 7 iunie 2004 (a se vedea paragraful 28 de mai sus). Mai mult, nu există nicio mențiune în hotărârea Curții Supreme de Justiție cu privire la termenul de trei luni pentru depunerea cererii de revizuire sau vreun motiv constatat de această instanță care ar justifica extinderea termenului (a se vedea, *mutatis mutandis*, Ruiz Torija, citată mai sus).

107. În astfel de circumstanțe, Curtea consideră că nu se poate spune că scrisoarea Procuraturii Generale din 8 iunie 2004 poate fi calificată drept “fapte sau circumstanțe noi care nu au fost și nu au putut fi cunoscute anterior” de către părți. Această concluzie este susținută de faptul că instanțele judecătorești care au examinat cauza după redeschiderea procedurilor la 12 iulie 2004 au considerat “informația” din scrisoarea Procuraturii Generale irelevantă și și-au bazat hotărârile pe motive care nu aveau nicio legătură cu acea “informație”.

B. Concluzia cu privire la echitatea procedurilor

108. Curtea reiterează că, pe parcursul perioadei începând cu luna februarie a anului 2000 și sfârșind cu luna decembrie a anului 2003, autoritățile moldove-

nești nu au întreprins măsuri corespunzătoare pentru a executa hotărârea judecătorească irevocabilă din 27 octombrie 1999.

109. Ulterior, prin admiterea cererii de revizuire, depusă de Ministerul Finanțelor, Curtea Supremă de Justiție a încălcat principiul securității raporturilor juridice și “dreptul reclamantului la o instanță” în conformitate cu articolul 6 § 1 al Convenției (a se vedea *Popov (nr. 2)*, citată mai sus, § 53). Mai mult, prin neprezentarea niciunui motiv pentru extinderea termenului pentru depunerea cererii de revizuire de către Ministerul Finanțelor, Curtea Supremă de Justiție a încălcat dreptul reclamantului la un proces echitabil (a se vedea paragraful 96 de mai sus).

110. Neexecutarea și ulterioara casare abuzivă a hotărârii judecătorești a însemnat că reclamantul a fost privat de majoritatea beneficiilor din hotărârea care a fost executorie pentru o perioadă de aproape 4 ani.

111. Luând în considerație toate aceste circumstanțe și făcând o evaluare generală a procedurilor, Curtea conchide că acestea nu au întrunit cerințele unui proces echitabil prevăzute de articolul 6 § 1 al Convenției.

112. Prin urmare, a existat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

III. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 1 AL PROTOCOLULUI NR. 1 LA CONVENȚIE

113. Curtea reiterează că o datorie în baza unei hotărâri judecătorești poate fi considerată „posesie” în sensul articolului 1 al Protocolului nr.1 (a se vedea, printre altele, *Burdov v. Russia*, nr. 59498/00, § 40, ECHR 2000-III, și cauzele citate în hotărâre). Mai mult, casarea unei astfel de hotărâri după ce a devenit irevocabilă și fără drept de recurs constituie o ingerință în dreptul beneficiarului hotărârii judecătorești la protecția proprietății (a se vedea *Brumărescu*, citată mai sus, § 74).

114. Curtea notează că reclamantul a avut o pretenție executorie conform hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999 care a rămas neexecutată cel puțin până în luna decembrie a anului 2003. Ca urmare, imposibilitatea reclamantului de a obține executarea hotărârii judecătorești, în perioada februarie 2000 și decembrie 2003, au constituit o ingerință în dreptul său la protecția proprietății, așa cum prevede prima propoziție a primului paragraf al articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. Situația a încetat prin casarea acelei hotărâri la 12 iulie 2004.

Luând în considerație constatările sale cu privire la articolul 6, Curtea consideră că autoritățile moldovenești nu au asigurat un echilibru just între interesul reclamantului și alte interese implicate.

115. Prin urmare, a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție.

IV. PRETINSA VIOLARE A ARTICOLULUI 34 AL CONVENȚIEI

A. Argumentele părților

1. Argumentele reclamantului

116. Potrivit reclamantului, Guvernul nu a pus în discuție legalitatea hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999, până când nu a aflat despre această cerere în luna aprilie a anului 2004. După aceasta, Ministerul Finanțelor a inițiat procedura de revizuire, care a fost inechitabilă și a violat principiul securității raporturilor juridice. În aceste proceduri Ministerul Finanțelor a fost reprezentat de către adjunctul Procurorului General, fără ca acesta măcar să fie parte la proces. Curtea Supremă de Justiție a lăsat fără examinare toate obiecțiile reclamantului și, prin urmare, rezultatul redeschiderii procedurilor a constituit o negare flagrantă a justiției.

117. Mai mult, urmărirea penală împotriva lui C.T. a fost inițiată la 19 octombrie 2004, tot la cererea Ministerului Finanțelor. Urmărirea penală a fost inițiată de același procuror care a semnat scrisoarea din 8 iunie 2004, care a servit drept bază pentru revizuirea hotărârii irevocabile din 27 octombrie 1999.

118. Urmărirea penală a fost încetată la 25 octombrie 2005 pentru a fi redeschisă 6 luni mai târziu, după ce această cauză a fost comunicată Guvernului de către Curte.

119. La 19 august 2006, C.T. a fost arestat. Conform reclamantului, procedura de eliberare a mandatului de arest a fost inechitabilă, iar deciziile cu privire la arestarea lui C.T. au fost nemotivate. Chiar dacă principalul motiv pentru arestarea directorului reclamantului a fost o convorbire telefonică pe parcursul căreia se pretinde că C.T. ar fi încercat să influențeze un martor, instanțele judecătorești naționale au refuzat să-i dea lui și avocatului său o copie a descifrării convorbirii telefonice respective. Potrivit reclamantului, nimic din acea convorbire nu sugera că C.T. ar fi dorit să influențeze martorul în vreun mod. Mai mult, chiar dacă convorbirea telefonică a avut loc la 12 mai 2006, C.T. a fost arestat doar trei luni mai târziu, cu doar 13 zile până la expirarea termenului de prezentare a observațiilor în această cauză.

120. Reclamantul a susținut că C.T. a convenit cu avocatul său prin telefon de a lucra împreună asupra pretențiilor în temeiul articolului 41, după 10 august 2006. În opinia reclamantului, arestarea lui C.T. cu doar o zi până la această dată era suspectă, deoarece convorbirile telefonice ale lui C.T. au fost oficial interceptate de către CCCEC.

121. Reclamantul pretinde că învinuirile împotriva lui C.T. erau absurde, el fiind învinuit de sustragerea a MDL 5 milioane și de tentativa de a sustrage MDL 15 milioane. Învinuirea lui C.T. a fost contrară principiului *nullum crimen sine lege*, deoarece, atunci când reclamantul a obținut MDL 5 milioane

și a pretins alte MDL 15 milioane, hotărârea din 27 octombrie 1999 era în vigoare. Drept urmare, pretențiile Oferta Plus nu erau frauduloase și se bazează pe o hotărâre judecătorească irevocabilă a Curții Supreme de Justiție. Mai mult, C.T. a fost învinuit pentru faptul că reclamantul nu a prezentat probe că energia electrică livrată cu participarea sa în anii 1997-1998 a fost consumată de instituțiile bugetare. În acest sens, chiar și Obligațiunea Trezorerială prevedea că Moldtranselectro trebuia să prezinte Ministerului Finanțelor probe cu privire la energia electrică livrată, și nu Oferta Plus. Această opinie a fost susținută și de către instanțele judecătorești naționale în procedurile judiciare care au culminat cu decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din 10 februarie 2001.

În orice caz, reclamantul nu ar fi putut niciodată să prezinte astfel de probe, deoarece energia electrică a fost livrată Moldtranselectro și, prin urmare, el nu putea cunoaște identitatea consumatorilor finali. În fine, C.T. a devenit directorul reclamantului abia în anul 2003.

122. Reclamantul a conchis că exista o legătură clară între urmărirea penală și procedurile la Curte. El a atenționat Curtea asupra declarațiilor ofițerului de urmărire penală E. Bîcu (a se vedea paragraful 46 de mai sus), potrivit cărora urmărirea penală a fost inițiată la cererea Ministerului Finanțelor, precum și asupra absurdității învinuirilor penale aduse lui C.T.

123. Potrivit reclamantului, refuzul Judecătoriei Buiucani de a da avocatului său o copie a descifrării convorbirii telefonice pe care s-a bazat arestul lui C.T., de asemenea, a încălcat dreptul reclamantului de a depune o cerere la Curte. Acea descifrare a fost necesară în procedurile în fața Curții pentru a demonstra că urmărirea penală împotriva lui C.T. și detenția sa au fost arbitrare, fiind astfel motivate de rațiuni ascunse.

124. Reclamantul a mai declarat că refuzul nemotivat de a-i permite avocatului său de a avea întrevederi cu C.T. la Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, fără a fi despărțiți de un perete din sticlă, de asemenea, a constituit o încălcare a dreptului de a depune o cerere la Curte. El a notat că C.T. a fost convins că discuția sa cu avocatul reclamantului era interceptată, și că el a refuzat să dea avocatului orice informație cu privire la locul păstrării documentelor contabile ale reclamantului. El se temea că odată ce CCCEC ar fi pus mâna pe documentele respective, acestea ar fi dispărut, iar reclamantul ar fi pierdut orice posibilitate de a-și redobândi proprietatea. Potrivit reclamantului, astfel de evenimente s-au întâmplat cu alți deținuți ai CCCEC. Reclamantul a declarat că accesul la documentele contabile era esențial pentru evaluarea prejudiciului material pe care l-a suportat.

125. În opinia reclamantului, această cauză trebuie distinsă de cauza *Șarban* (citată mai sus). Spre deosebire de cauza *Șarban*, în această cauză reprezentarea reclamantului în fața Curții a fost serios afectată de către peretele din sticlă, astfel încât reclamantul nu a putut prezenta observațiile sale în temeiul articolului

41 al Convenției. Mai mult, în această cauză există probe care dovedesc că convorbirile lui C.T. cu avocatul reclamantului au fost interceptate, și anume faptele descrise în paragraful 52 de mai sus.

126. În lumina argumentelor de mai sus, reprezentantul reclamantului a solicitat Curții să indice Guvernului în hotărârea sa să asigure eliberarea imediată a lui C.T.. La o dată ulterioară, reprezentantul reclamantului a informat Curtea că C.T. a fost eliberat la 14 noiembrie 2006 (a se vedea paragraful 59 de mai sus).

2. Argumentele Guvernului

127. Guvernul a negat că în această cauză există vreo legătură dintre urmărirea penală împotriva lui C.T. și aceste proceduri în fața Curții. El a declarat că urmărirea penală a fost inițiată după o analiză multilaterală și obiectivă a elementelor cazului și a rezultatelor reviziei.

Arestul lui C.T. a fost ordonat în conformitate cu prevederile relevante ale Codului de procedură penală și se bazează pe următoarele considerente:

- C.T. a fost acuzat de comiterea unei infracțiuni grave pedepsită cu închisoare pe un termen mai mare de doi ani (de la 10 la 25 de ani);

- La 12 mai 2006, C.T. a fost sunat de A.C., fostul contabil al reclamantului și martor în procedura penală împotriva lui C.T.. Pe parcursul convorbirii, C.T. i-a sugerat ultimei ce să spună anchetatorilor la interogatoriu. Aceasta servește drept dovadă că C.T. a încercat să influențeze martorii;

- Urmărirea penală a stabilit că MDL 5 milioane plătiți de Ministerul Finanțelor companiei Oferta Plus, în baza hotărârii din 27 octombrie 1999, au fost transferați unei companii terțe, proprietate a lui C.T., iar mai târziu într-un cont privat al soției sale, fiind ulterior încasați în numerar;

- C.T. a refuzat să prezinte ofițerilor de urmărire penală documentele solicitate de aceștia cu privire la transferurile dintre Oferta Plus, compania terță și contul personal al soției lui C.T..

128. Prin urmare, arestarea preventivă a lui C.T. a avut scopul de a asigura eficiența urmăririi penale și, în niciun caz, nu a avut intenția să împiedice prezentarea observațiilor reclamantului la Curte la 22 august 2006 sau să împiedice în orice alt mod reprezentarea reclamantului la Curte. Avocatul reclamantului a putut să aibă întreveneri cu C.T. de câte ori a dorit.

129. Pe parcursul procedurilor, s-a stabilit că, în timp ce Oferta Plus a livrat energie electrică Moldtransselectro, nu există nicio probă că această energie electrică a fost livrată unor instituții bugetare. Prin urmare, eliberarea Obligațiunii Trezoreriale de către Ministerul Finanțelor, la 27 martie 1998, pentru plata energiei electrice care nu a fost livrată instituțiilor bugetare, nu a fost în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 243 din 3 martie 1998.

130. Întrevederile dintre C.T. și avocatul reclamantului au fost confidențiale, niciun ofițer de urmărire penală nu a fost prezent la acele întreveneri. Numărul

și durata lor nu au fost limitate. Declarațiile avocatului reclamantului că convorbirile au fost interceptate în camera pentru întrevederi sunt nefondate și bazate pe iluziile personale ale avocatului. Guvernul a făcut referire la fotografiile și înregistrarea video transmise Curții de către el în cauza *Șarban*, care, în opinia Guvernului, dovedesc că camera pentru întrevederi nu este echipată cu dispozitive de interceptare video sau audio.

131. Peretele din sticlă din camera pentru întrevederi este necesar din motive de securitate și pentru prevenirea săvârșirii crimelor, iar faptul că el nu încalcă confidențialitatea discuțiilor dintre avocați și clienți a fost confirmat de către Curte în hotărârea *Șarban*.

132. În ceea ce privește declarația reclamantului cu privire la refuzul biroului Agentului Guvernamental de a ajuta avocatul său în problema referitoare la confidențialitatea întrevederilor cu C.T., Guvernul a declarat că acest lucru nu este de competența biroului Agentului Guvernamental și că, în orice caz, biroul nu poate influența lucrul organelor de urmărire penală și a instanțelor judecătorești.

133. În fine, în ceea ce privește plângerea reclamantului cu privire la refuzul Judecătoriei Buiucani de a da avocatului său o copie a descifrării convorbirii telefonice care a servit drept bază pentru arestarea lui C.T., Guvernul a declarat că este normal ca unei persoane, care nu este parte la urmărirea penală, să-i fie refuzat accesul la una dintre cele mai importante probe în aceste proceduri.

B. Aprecierii Curții

1. Urmărirea penală împotriva lui C.T.

134. Curtea reiterează că este de o deosebită importanță pentru operarea efectivă a sistemului de depunere a cererilor individuale, instituit de articolul 34, ca reclamantii sau potențialii reclamanti să poată comunica liber cu Curtea, fără a fi supuși oricărei forme de presiune din partea autorităților pentru a-și retrage sau modifica pretențiile (a se vedea, printre altele, *Akdivar and Others v. Turkey*, hotărâre din 16 septembrie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-IV, § 105; și *Aksoy v. Turkey*, hotărâre din 18 decembrie 1996, *Reports* 1996-VI, p.2288, § 105). În acest context, „presiune” presupune nu numai o constrângere directă și fapte flagrante de intimidare, dar și fapte sau contacte indirecte și nepotrivite destinate să descurajeze sau să împiedice reclamantii să apeleze la remediul instituit de Convenție (a se vedea *Kurt v. Turkey*, hotărâre din 25 mai 1998, *Reports* 1998-III, p.1192, § 159).

Întrebarea dacă contactele dintre autorități și un reclamant constituie practici inacceptabile din punctul de vedere al articolului 34, trebuie examinată prin prisma circumstanțelor specifice ale fiecărei cauze (a se vedea *Akdivar and Others*, p.1219, § 105, și *Kurt*, p.1192-1193, § 160, ambele citate mai sus).

135. C.T. a fost învinuit de sustragerea a MDL 5 milioane și de tentativa de a sustrage MDL 15 milioane. Învinuirea a fost bazată pe supoziția că reclamantul nu a plătit pentru energia electrică livrată anume instituțiilor bugetare, obținând, astfel, în mod fraudulos, inițial, Obligațiunea Trezorerială în folosul său, iar ulterior hotărârile judecătorești civile în favoarea sa. Presupusa vinovăție a lui C.T. a constat în faptul că, în calitatea sa de director al reclamantului, el a insistat ca hotărârea Judecătoriai Economice de circumscripție Chișinău din 27 octombrie 1999 să fie executată, deși se pretindea că el știa că compania sa nu a plătit pentru energia electrică livrată anume instituțiilor bugetare și că, ulterior, după redeschiderea procedurilor, el a reușit să obțină pronunțarea unei hotărâri judecătorești în prima instanță în favoarea companiei sale, fără a prezenta probe că energia a fost livrată instituțiilor bugetare (a se vedea paragraful 45 de mai sus).

136. Curtea notează că, în afara faptului că era directorul reclamantului, C.T. a fost persoana care a semnat această cerere la Curte și singurul angajat al companiei, care a rămas după ce activitatea companiei a fost blocată de către autoritățile de stat (a se vedea paragraful 41 de mai sus). În aceste circumstanțe, Curtea consideră că orice presiune necorespunzătoare asupra sa, în legătură cu această cauză, ar putea fi considerată o ingerință în dreptul reclamantului de a depune o cerere la Curte.

137. În continuare, Curtea notează că C.T. a fost învinuit de comiterea unei infracțiuni, care este strâns legată de obiectul acestei cereri depuse la Curte. În special, în timp ce cererea s-a referit inițial la neexecutarea hotărârii judecătorești irevocabile din 27 octombrie 1999, C.T. a fost, în esență, învinuit de infracțiunea că a cerut și a obținut parțial executarea acelei hotărâri judecătorești.

138. Analizând hotărârile judecătorești adoptate de către instanțele judecătorești civile în litigiul dintre reclamant și Ministerul Finanțelor, Curtea notează că constituie un fapt stabilit că reclamantul a plătit suma de 33 milioane dolari americani pentru energia electrică importată de către Republica Moldova din Ucraina și că Obligațiunea Trezorerială eliberată de Ministerul Finanțelor la 27 martie 1998 a avut scopul de a acoperi o mică parte din acea sumă. Acest lucru a fost confirmat de către instanțele judecătorești civile, atât înainte, cât și după redeschiderea abuzivă a procedurilor la 12 iulie 2004 (a se vedea paragrafele 15, 19, 20, 33 și 34 de mai sus).

139. O parte din energia electrică importată în Moldova cu participarea reclamantului a fost livrată unor instituții bugetare. Instanțele civile au stabilit că reclamantul a plătit mai mult de MDL 20 milioane pentru această energie electrică. O astfel de constatare a fost făcută de către Plenul Curții Supreme de Justiție în hotărârea sa din 7 mai 2001 (a se vedea paragraful 20 de mai sus).

140. Constatările din hotărârile judecătorești care au urmat după redeschiderea procedurilor la 12 iulie 2004 urmează, în principiu, să nu fie luate în considerație, în lumina constatării anterioare a Curții că redeschiderea procedurilor a fost abuzivă (a se vedea paragraful 109 de mai sus). Totuși, urmează a fi notat

ca exemplu, că în hotărârea sa din 3 noiembrie 2004, Curtea de Apel a constatat că reclamantul a plătit mai mult de MDL 27 milioane pentru energia electrică livrată instituțiilor bugetare (a se vedea paragraful 33 de mai sus). Curtea Supremă de Justiție, pronunțând o hotărâre contrară acestei hotărâri, la 10 februarie 2005, nu a contestat această constatare, dar a făcut doar o declarație generală că energia electrică livrată cu participarea reclamantului a fost livrată *inter alia* instituțiilor bugetare (a se vedea paragraful 34 de mai sus).

141. În aceste circumstanțe, învinuirea împotriva lui C.T. bazată pe teoria că compania sa nu a plătit pentru energia electrică livrată instituțiilor bugetare se pare că nu este în concordanță cu constatările de mai sus ale instanțelor civile.

142. Mai mult, Curtea notează că C.T. a fost învinuit pentru prima dată, după ce Guvernul a fost informat despre prezenta cerere (a se vedea paragrafele 25, 26 și 37 de mai sus). Ulterior, urmărirea penală a fost încetată, dar redeschisă la puțin timp după comunicarea acestei cauze Guvernului (a se vedea paragrafele 40, 42 și 43 de mai sus).

143. În lumina celor menționate mai sus, Curtea consideră, în baza materialelor de care dispune, că există motive suficiente de temeinice pentru constatarea faptului că urmărirea penală împotriva lui C.T. a avut scopul de a descuraja reclamantul să mențină această cerere la Curte. Prin urmare, a existat o violare a articolului 34 al Convenției.

144. Cu privire la arestarea preventivă a lui C.T., plângerile făcute de reclamant cu privire la aceasta și cererea de a ordona eliberarea sa imediată, Curtea consideră că nu ar fi potrivit să se refere la aceste chestiuni din cerere, notând că C.T. a fost eliberat la 14 noiembrie 2006 (a se vedea paragraful 59 de mai sus).

2. *Confidențialitatea discuțiilor în camera pentru întrevederi dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC*

145. Unul din elementele cheie ale unei reprezentări efective de către un avocat a intereselor clientului său este principiul conform căruia confidențialitatea informației transmisă între ei trebuie să fie protejată. Acest privilegiu încurajează o comunicare deschisă și onestă între clienți și avocați. Curtea reamintește că ea, anterior, a constatat că comunicarea confidențială dintre o persoană și avocatul său este protejată de Convenție, reprezentând o garanție importantă a dreptului unei persoane la apărare (a se vedea, spre exemplu, *Campbell v. the United Kingdom*, hotărâre din 25 martie 1992, Seria A nr. 233, § 46, și Recomandarea Rec(2006)2 (a se vedea paragraful 66 de mai sus)).

146. Într-adevăr, dacă un avocat nu poate să comunice cu clientul său și să primească de la acesta instrucțiuni confidențiale, fără a fi supravegheați, asistența sa ar pierde mult din utilitate, pe când Convenția a fost gândită pentru a garanta drepturi care sunt practice și efective (a se vedea *inter alia Artico v. Italy*, hotărâre din 13 mai 1980, Seria A nr. 37, § 33).

147. Curtea consideră că o ingerință în privilegiul avocat-client și, astfel, în dreptul la depunerea unei cereri individuale, garantat de articolul 34 al Convenției, nu cere, în mod necesar, ca o interceptare sau ascultare să aibă efectiv loc. O suspiciune veritabilă, bazată pe motive rezonabile, că discuția lor a fost ascultată poate fi suficientă, în opinia Curții, pentru a limita eficacitatea asistenței pe care ar putea s-o ofere avocatul. O astfel de suspiciune, în mod inevitabil, ar inhiba o discuție liberă dintre avocat și client și ar afecta dreptul clientului de a fi apărat sau reprezentat în mod efectiv.

148. Curtea, prin urmare, trebuie să stabilească dacă C.T. și avocatul reclamantului au avut o suspiciune veritabilă, bazată de motive rezonabile, că discuția lor în camera pentru întreveneri dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială. Din observațiile reclamantului se pare că suspiciunea că discuțiile lui C.T. cu avocatul reclamantului ar fi fost interceptate a fost veritabilă. Curtea, de asemenea, va analiza dacă un observator obiectiv și bine informat ar putea să creadă că în camera pentru întreveneri dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC discuțiile sunt interceptate sau ascultate.

149. Curtea notează că problema cu privire la pretinsa lipsă a confidențialității discuțiilor dintre avocați și clienți din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC a constituit o chestiune de îngrijorare serioasă din partea întregii comunități a avocaților din Moldova, pentru o perioadă lungă de timp, și că acest lucru a constituit chiar cauza unei greve organizate de Baroul Avocaților din Republica Moldova (a se vedea paragraful 64 de mai sus). Cererile Baroului de a verifica prezența dispozitivelor de interceptare în peretele din sticlă au fost respinse de către administrația CCCEC (a se vedea paragraful 65 de mai sus), și se pare că acest lucru a întărit suspiciunea avocaților. O astfel de îngrijorare și protestul Baroului Avocaților, în opinia Curții, ar fi suficient pentru a genera dubii despre confidențialitate în mintea unui observator obiectiv.

150. Curtea, de asemenea, notează că Guvernul nu a contestat argumentele reclamantului că evenimentele descrise în paragraful 52 de mai sus au dovedit că discuția dintre C.T. și avocatul reclamantului a fost interceptată.

151. Prin urmare, Curtea conchide că C.T. și avocatul reclamantului puteau, în mod rezonabil, să aibă motive să creadă că discuția lor din camera pentru întreveneri dintre avocați și clienți din cadrul CCCEC nu a fost confidențială.

152. Mai mult, Curtea notează că, contrar declarațiilor Guvernului că C.T. și avocatul reclamantului puteau ușor să facă schimb de documente, fotografiile prezentate de Guvern (a se vedea paragraful 62 de mai sus) arată că acest lucru nu este așa, din cauza lipsei vreunui orificiu în peretele din sticlă. Acest lucru, în opinia Curții, a îngreunat sarcina avocatului.

153. Curtea reamintește că în cauza *Șarban v. Moldova* ea a respins o plângere oarecum similară, examinată conform articolului 8 al Convenției, deoarece

reclamantul nu a prezentat probe pentru susținerea plângerii sale și deoarece Curtea a considerat că obstacolele la o comunicare efectivă dintre reclamant și avocatul său nu au împiedicat reclamantul să beneficieze de o apărare efectivă în fața instanțelor naționale. Luând în considerație informația de care dispune cu privire la impedimentele create de peretele din sticlă pentru confidențialitatea discuțiilor și transmiterea documentelor dintre avocați și clienții acestora deținuți la CCCEC, Curtea nu poate exclude că ea ar putea ajunge la o concluzie diferită într-o cauză similară examinată ulterior. Într-adevăr, Curtea consideră acum că peretele din sticlă ar putea afecta exercitarea de către alte persoane a drepturilor lor la apărare.

154. În această cauză, reprezentarea efectivă a reclamantului de către avocatul său la Curte a fost afectată serios, astfel încât reclamantul nu a putut prezenta pretențiile sale în temeiul articolului 41 al Convenției.

155. Motivele cu privire la securitate invocate de către Guvern, în opinia Curții, nu sunt convingătoare, deoarece supravegherea vizuală a întrevederilor dintre avocat și client ar fi suficientă pentru aceste scopuri.

156. În lumina celor menționate mai sus, Curtea consideră că imposibilitatea lui C.T. de a discuta cu avocatul reclamantului chestiuni cu privire la această cerere depusă la Curte, fără a fi separați de peretele din sticlă, a afectat dreptul reclamantului la depunerea unei cereri individuale. Prin urmare, a existat o violare a articolului 34 al Convenției și în această privință.

V. APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

157. Articolul 41 al Convenției prevede următoarele:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o violare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltelor Părți Contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă”.

158. Reclamantul a declarat că, deoarece avocatul său nu a putut primi instrucțiuni de la C.T., din cauza peretelui din sticlă din Izolatorul de Detenție Provizorie al CCCEC, el nu a putut să prezinte observații cu privire la prejudiciul material suferit. Prin urmare, el a solicitat Curții să rezerve această întrebare pentru o hotărâre separată.

159. Reclamantul a cerut EUR 100,000 pentru prejudiciul moral. El a notat că hotărârea judecătorească pronunțată în favoarea sa nu a fost executată timp de mai mult de patru ani. Neexecutarea hotărârii judecătorești a afectat serios managementul companiei și acest lucru a fost agravat de casarea abuzivă ulterioară a hotărârii judecătorești din 27 octombrie 1999. Conturile bancare ale companiei au fost sechestrate, iar întreaga sa activitate a fost blocată. Mai târziu,

după comunicarea cauzei, directorul reclamantului a fost arestat în baza unor învinuiri penale abuzive.

160. Avocatul reclamantului a cerut EUR 57 pentru cheltuielile poștale, EUR 9,917 pentru costurile de reprezentare și EUR 8,917 pentru taxa de stat pe care reclamantul trebuie s-o plătească dacă va înainta o cerere de revizuire a hotărârii Curții Supreme de Justiție din 10 februarie 2005.

161. Guvernul a declarat că, deoarece reclamantul nu a prezentat probe pentru susținerea pretinselor violări, suferințele morale pe care pretinde că le-a suferit sunt nefondate. Guvernul, de asemenea, a declarat că, dat fiind faptul că reclamantul este o companie, el nu poate simți suferințe și chinuri mintale, făcând referire la cauza *Immobiliare Saffi v. Italy*, ([GC], nr. 22774/93, ECHR 1999-V). În eventualitatea în care Curtea ar constata o violare a Convenției, această constatare ar constitui în sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru reclamant.

162. Guvernul nu a fost de acord cu suma cerută pentru costurile de reprezentare, considerând-o excesivă și ireală, având în vedere situația economică a statului și salariul mediu lunar. Guvernul a contestat numărul de ore prestate de avocatul reclamantului la această cauză și onorariul perceput de acesta pentru o oră de lucru.

163. Luând în considerație constatările de mai sus, Curtea consideră că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 nu este gata pentru decizie. Prin urmare, această chestiune urmează a fi rezervată, iar procedura ulterioară urmează să fie stabilită luând în considerație posibilitatea ajungerii la un acord între Guvernul Republicii Moldova și reclamant.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției;
3. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție;
4. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 34 al Convenției ca urmare a deciziei de a iniția urmărirea penală împotriva directorului reclamantului și arestarea acestuia;
5. *Hotărăște* că a avut loc o violare a articolului 34 al Convenției ca urmare a imposibilității reprezentantului reclamantului de a avea întrevederi cu directorul reclamantului, fără a fi separați de un perete din sticlă;

6. *Hotărâște*, în unanimitate,
- (a) că chestiunea cu privire la aplicarea articolului 41 al Convenției nu este gata pentru decizie;
 - (b) să rezerve această chestiune;
 - (c) să invite Guvernul Republicii Moldova și reclamantul să prezinte, în următoarele trei luni, observațiile lor scrise cu privire la această chestiune și, în special, să informeze Curtea despre orice acord la care ei ar putea ajunge;
 - (d) rezervă procedura ulterioară și deleghează Președintelui Camerei competența de a stabili același lucru dacă va fi necesar.

Redactată în limba engleză și comunicată în scris la 19 decembrie 2006, în conformitate cu articolul 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

DECIZII

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 23606/02
depusă de Anatol HARCENCO
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 10 ianuarie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl R. MARUSTE,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl J. BORREGO BORREGO,

Dl J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 4 iunie 2002,

Având în vedere corespondența cu părțile,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Anatol Harcenco, este cetățean al Republicii Moldova, născut în anul 1951, care locuiește la Bălți.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamantul a fost angajat al Ministerului Afacerilor Interne. În mai 2001, el a fost concediat.

Reclamantul a intentat o acțiune împotriva fostului său angajator, solicitând restabilirea în funcție.

Printr-o hotărâre irevocabilă din 28 martie 2002, Curtea de Apel a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat Ministerului Afacerilor Interne să-l restabilească în funcție.

La 28 martie 2002, reclamantul a obținut un titlu executoriu, pe care executorul judecătoresc nu l-a executat.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 28 martie 2002, dreptul său ca o instanță să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat.

2. De asemenea, reclamantul a pretins violarea articolului 17 al Convenției.

ÎN DREPT

La 29 ianuarie 2004, Curtea a primit observațiile Guvernului cu privire la această cauză. La 10 februarie 2004, Curtea a transmis aceste observații reclamantului, care a fost invitat să prezinte comentariile sale scrise până la 23 martie 2004. Deoarece nu a primit niciun răspuns, Curtea, printr-o scrisoare recomandată din 13 aprilie 2004, l-a informat pe reclamant că termenul limită pentru depunerea observațiilor a expirat și l-a avertizat că, deoarece nu a fost solicitată nicio extindere a termenului limită, Curtea ar putea decide să radieze cererea de pe rol. Reclamantul nu a răspuns.

La 27 octombrie 2004, un jurist de la Grefa Curții l-a sunat pe reclamant și l-a întrebat dacă el mai dorește să-și mențină cererea la Curte. Reclamantul a declarat că el nu a înțeles conținutul scrisorilor anterioare, deoarece ele erau în limba engleză.

La 3 noiembrie 2004, reclamantului i-a fost trimisă o scrisoare recomandată în limbă română, prin care i s-a cerut să prezinte comentariile sale scrise asupra observațiilor Guvernului cu privire la această cauză până la 16 decembrie 2004 sau să informeze Curtea că el nu dorește să mai adauge ceva la cererea inițială. Reclamantul a primit scrisoarea, însă nu a răspuns.

În lumina celor de mai sus, în conformitate cu articolul 37 § 1 al Convenției, Curtea consideră acum că reclamantul nu dorește să-și mai mențină cererea. Mai mult, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție, care ar cere continuarea examinării cererii.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rol.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 31281/02
depusă de Ion MARIN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 10 ianuarie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. BORREGO BORREGO,

DI J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 22 iulie 2002,

Având în vedere corespondența cu părțile,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Ion MARIN, este cetățean al Republicii Moldova, născut în anul 1928, care locuiește la Chișinău.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

În 2002, reclamantul a intentat o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor la Judecătoria sectorului Rîșcani, solicitând compensații în legătură cu depunerile sale la Banca de Economii. Acțiunea s-a bazat pe Hotărârea Parlamentului din 29 iulie 1994 cu privire la indexarea depunerilor populației la Instituțiile Băncii de Economii a Moldovei, în scopul recuperării pierderilor cauzate de inflație.

Printr-o hotărâre irevocabilă din 6 martie 2002, Judecătoria sectorului Rîșcani a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat Ministerului Finanțelor să-i plătească acestuia 733.5 lei moldovenești (63.67 euro).

Reclamantul a obținut un titlu executoriu, pe care executorul judecătoresc nu l-a executat.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 6 martie 2002, dreptul său ca o instanță să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat.

2. De asemenea, reclamantul s-a plâns că, din cauza neexecutării hotărârii judecătorești, dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție a fost încălcat.

ÎN DREPT

La 20 ianuarie 2004, Curtea a primit observațiile Guvernului cu privire la această cauză. La 17 februarie 2004, Curtea a transmis aceste observații reclamantului, care a fost invitat să prezinte comentariile sale scrise până la 30 martie 2004. Deoarece nu a primit niciun răspuns, Curtea, printr-o scrisoare recomandată din 25 mai 2004, l-a informat pe reclamant că termenul limită pentru depunerea observațiilor a expirat și l-a avertizat că, deoarece nu a fost solicitată nicio extindere a termenului limită, Curtea ar putea decide să radieze cererea de pe rol. Reclamantul nu a răspuns.

La 27 octombrie 2004, un jurist de la Grefa Curții l-a sunat pe reclamant și l-a întrebat dacă el mai dorește să-și mențină cererea la Curte. Reclamantul a declarat că el nu a înțeles conținutul scrisorilor anterioare, deoarece ele erau în limba engleză.

La 3 noiembrie 2004, reclamantului i-a fost trimisă o scrisoare recomandată în limba română, prin care i s-a cerut să prezinte comentariile sale scrise asupra observațiilor Guvernului cu privire la această cauză până la 16 decembrie 2004 sau să informeze Curtea că el nu dorește să mai adauge ceva la cererea inițială. Reclamantul a primit scrisoarea, însă nu a răspuns.

În lumina celor de mai sus, în conformitate cu articolul 37 § 1 al Convenției, Curtea consideră acum că reclamantul nu dorește să-și mai mențină cererea. Mai mult, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție, care ar cere continuarea examinării cererii.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rol.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 1805/02
depusă de Ioana DONIC
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 10 ianuarie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI R. MARUSTE,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI J. BORREGO BORREGO,

DI J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 29 august 2001,

Având în vedere corespondența cu părțile,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Ioana Donic, este cetățean al Republicii Moldova, născut în anul 1928, care locuiește în Volintiri.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

În iunie 1999, reclamantul a intentat o acțiune civilă în instanța de judecată împotriva vecinului său, solicitând demolarea unei construcții pentru animalele domestice ale acestuia, construite ilegal în fața casei reclamantului.

Printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 9 martie 1999, Judecătoria Ștefan-Vodă a decis în favoarea reclamantului și a dispus demolarea construcției ilegale a vecinului lui, precum și ținerea animalelor acestuia la o distanță de cel puțin 15 metri de la casa reclamantului.

Reclamantul a scris șapte plângeri direcției de executare a deciziilor judiciare și Ministerului Justiției, solicitând executarea hotărârii din 9 martie 1999. Executorul judecătoresc nu a executat hotărârea și nu a demolat construcția vecinului reclamantului.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în esență, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin neexecutarea hotărârii judecătorești din 9 martie 1999, dreptul său ca o instanță să hotărască într-un termen rezonabil asupra drepturilor sale cu caracter civil a fost încălcat.

2. De asemenea, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că dreptul său la respectarea vieții private a fost încălcat.

ÎN DREPT

La 18 februarie 2004, Curtea a primit observațiile Guvernului cu privire la această cauză. La 19 martie 2004, Curtea a transmis aceste observații reclamantului, care a fost invitat să prezinte comentariile sale scrise până la 16 aprilie 2004. Deoarece nu a primit niciun răspuns, Curtea, printr-o scrisoare recomandată din 25 mai 2004, l-a informat pe reclamant că termenul limită pentru depunerea observațiilor a expirat și l-a avertizat că, deoarece nu a fost solicitată nicio extindere a termenului limită, Curtea ar putea decide să radieze cererea de pe rol. Reclamantul nu a răspuns.

La 27 octombrie 2004, un jurist de la Grefa Curții l-a sunat pe reclamant și l-a întrebat dacă el mai dorește să-și mențină cererea la Curte. Reclamantul a declarat că el nu a înțeles conținutul scrisorilor anterioare, deoarece ele erau în limba engleză.

La 3 noiembrie 2004, reclamantului i-a fost trimisă o scrisoare recomandată în limbă română, prin care i s-a cerut să prezinte comentariile sale scrise asupra

observațiilor Guvernului cu privire la această cauză până la 16 decembrie 2004 sau să informeze Curtea că el nu dorește să mai adauge ceva la cererea inițială. Reclamantul a primit scrisoarea, însă nu a răspuns.

În lumina celor de mai sus, în conformitate cu articolul 37 § 1 al Convenției, Curtea consideră acum că reclamantul nu dorește să-și mai mențină cererea. Mai mult, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție, care ar cere continuarea examinării cererii.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să scoată cererea de pe rol.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 31413/03
depusă de Lilian OSOIAN
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 28 februarie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSCHI,

DI L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA, *judecători*,

și d-a F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 3 iulie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Lilian Osoian, este cetățean al Republicii Moldova născut în 1973, care locuiește la Chișinău.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

La 12 noiembrie 2002, reclamantul a depus la Judecătoria sectorului Centru o cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Afacerilor Interne („Ministerul”), cerând compensații pentru dauna cauzată sănătății sale în timpul serviciului.

La 11 februarie 2003, Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantului și a indicat Ministerului să-i plătească acestuia 13,965 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 910.6 euro (EUR) la 11 februarie 2003). Ministerul nu a contestat cu apel această hotărâre și ea a devenit executorie și irevocabilă după cincisprezece zile.

La 3 iunie 2003, reclamantul s-a plâns executorului judecătoresc de neexecutarea hotărârii judecătorești în favoarea sa. La 17 iunie 2003, executorul judecătoresc l-a informat pe reclamant *inter alia* că titlul executoriu a fost trimis Ministerului la 13 martie 2003 și că el nu putea fi executat din cauza lipsei banilor.

La 30 septembrie 2003, reclamantul a depus o nouă cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Afacerilor Interne, solicitând compensații pentru prejudiciile cauzate de inflație în timpul perioadei de neexecutare. În timpul procedurilor, la 5 decembrie 2003, Ministerul s-a conformat hotărârii judecătorești din 11 februarie 2003 și i-a plătit reclamantului MDL 13,965.

La 19 decembrie 2003, Judecătoria Centru a respins acțiunea reclamantului. Ea a constatat *inter alia* că, deoarece hotărârea judecătorească în favoarea reclamantului a fost executată, statul nu poate fi supus unei obligații suplimentare de a plăti acestuia compensații. Reclamantul a contestat această hotărâre cu apel.

La 17 mai 2004, Curtea de Apel Chișinău a respins apelul reclamantului. Acesta nu a depus recurs la Curtea Supremă de Justiție.

B. Dreptul intern relevant

Legislația internă relevantă a fost descrisă în hotărârea Curții în cauza *Sîrbu and Others v. Moldova*, nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 12, 15 iunie 2004.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul său de acces la un tribunal a fost încălcat ca urmare a neexecutării hotărârii din 11 februarie 2003.

Reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești din 11 februarie 2003 i-a încălcat dreptul la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

De asemenea, reclamantul a pretins că neexecutarea hotărârii judecătorești până în decembrie 2003 i-a cauzat pierderi pecuniare suplimentare, care nu au fost compensate de instanțele judecătorești naționale.

ÎN DREPT

1. Reclamantul s-a plâns de neexecutarea hotărârii judecătorești din 11 februarie 2003. El a invocat articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție. Aceste articole, în partea lor relevantă, prevăd următoarele:

Articolul 6 § 1:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale ... de către o instanță ... care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 Protocolul nr. 1:

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional ...”

În observațiile sale, Guvernul a prezentat o copie a unei dispoziții de plată către reclamant în sumă de MDL 13,965. El a susținut că, deoarece hotărârea judecătorească a fost executată, reclamantul nu poate pretinde că este victimă.

Reclamantul a pretins *inter alia* că, în timpul perioadei de neexecutare a hotărârii judecătorești în favoarea sa, el a acumulat datorii.

Curtea notează că Judecătoria sectorului Centru a hotărât în favoarea reclamantului la 11 februarie 2003 și că hotărârea judecătorească a devenit executorie și irevocabilă după cincisprezece zile. Ministerul Afacerilor Interne a primit titlul executoriu în timp de o lună de la data hotărârii judecătorești și l-a executat la 5 decembrie 2003, adică nouă luni mai târziu. Având în vedere jurisprudența sa cu privire la acest subiect (a se vedea, de exemplu, *Timofeyev v. Russia*, nr. 58263/00, § 37, 23 octombrie 2003) și faptul că hotărârea judecătorească a fost în întregime executată într-o perioadă relativ scurtă, Curtea constată că hotărâ-

rea judecătorească a fost executată într-o „perioadă rezonabilă” și că în această parte nu a existat o ingerință în dreptul reclamantului la protecția proprietății. Mai mult, deoarece în această cauză nu au existat factori care ar putea fi considerați ca cerând o diligență specială și o executare mai rapidă, Curtea constată că pretenția nu relevă nicio aparență de încălcare a drepturilor și libertăților garantate de articolul 6 și articolul 1 Protocolul nr. 1 (a se vedea, de exemplu, *Grishchenko v. Russia* (dec.), nr. 75907/01, 8 iulie 2004).

Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă că fiind vădit nefondată, așa cum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

2. În ceea ce privește pretențiile reclamantului cu privire la violarea articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a neacordării reclamantului a compensațiilor pentru prejudiciile cauzate de inflație, se notează că reclamantul nu a depus recurs la Curtea Supremă de Justiție împotriva hotărârii judecătorești din 17 martie 2004.

Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă pentru neepuizarea căilor de recurs interne, așa cum prevede articolul 35 § 1 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să sisteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției; și

Declară cererea inadmisibilă.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 77608/01
depusă de Lyubov TANASENKO
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 28 februarie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI R. MARUSTE,
DI S. PAVLOVSKI,
DI L. GARLICKI,
DI J. BORREGO BORREGO, *judcători*,
și dna F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 19 mai 2001,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Lyubov Tanasenکو, este cetățean al Ucrainei care s-a născut în 1937 și locuiește în satul Liubițkoe, Ucraina. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În 1998, reclamantul a intentat o acțiune civilă împotriva unei persoane care a refuzat să-și plătească datoria față de el (N.).

La 6 aprilie 1998, Judecătoria sectorului Botanica a hotărât în favoarea reclamantului și a dispus ca N. să-i plătească acestuia 56,447 lei moldovenești.

Reclamantul a obținut un titlu executoriu, pe care executorul judecătoresc nu l-a executat.

Reclamantul a cerut și a obținut, la 1 iulie 1998, o încheiere judecătorească prin care a fost pus sechestru pe apartamentul lui N..

N. a cerut aceleași instanțe judecătorești să scoată sechestrul, iar la 22 noiembrie 1999 această cerere a fost satisfăcută. La 30 decembrie 1999, N. a cum-părat prin privatizare apartamentul de la stat.

Reclamantul a cerut emiterea unei noi încheieri judecătorești prin care să se pună sechestru pe apartamentul lui N., care a fost emisă la 16 februarie 2000. Această încheiere judecătorească a fost anulată de către aceeași instanță de judecată la 16 martie 2000.

La 24 martie 2000, aceeași instanță de judecată a emis o altă încheiere judecătorească de aplicare a sechestrului asupra apartamentului lui N., care a fost anulată la 28 aprilie 2000. Reclamantul nu a contestat cu recurs niciuna din încheierile judecătorești prin care s-a anulat sechestrul.

La 3 mai 2000, apartamentul a fost vândut unui terț; N. a plecat în Rusia.

Ulterior, reclamantul s-a plâns diferitor autorități de neexecutarea hotărârii judecătorești, care i-au răspuns că executarea nu a fost posibilă, deoarece debitorul reclamantului nu avea proprietăți și a părăsit țara.

Până în prezent, hotărârea judecătorească din 6 aprilie 1998 nu a fost executată.

B. Dreptul intern relevant

Legislația internă relevantă a fost descrisă în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-... (extrase).

PRETENȚIA

Reclamantul s-a plâns, în esență, de neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile în favoarea sa, contrar articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

ÎN DREPT

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale ... de către o instanță independentă și imparțială ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional ...”

Curtea reamintește că omisiunea autorităților de stat de a întreprinde măsuri rezonabile pentru asigurarea executării poate atrage responsabilitatea statului (*Scollo v. Italy*, hotărâre din 28 septembrie 1995, Seria A nr. 315-C, § 44).

Se pare că încheierile judecătorești din 16 martie și 28 aprilie 2000, prin care au fost anulate încheierile judecătorești de aplicare a sechestrului asupra apartamentului lui N., i-au permis lui N. să vândă apartamentul și, astfel, să lipsească substanțial procedurile ulterioare de executare de orice șansă de succes. Indiferent dacă aceste încheieri judecătorești au fost sau nu întemeiate, ele pot fi considerate ca împiedicând efectiv executarea și, astfel, constituie decizii interne „definitive”, prin care a fost respinsă executarea ulterioară (a se vedea *Sitkov v. Russia* (dec.) nr. 55531/00, 9 noiembrie 2004).

Totuși, Curtea reamintește că, în conformitate cu articolul 35 § 1 al Convenției, ea nu poate examina decât pretențiile cu care a fost sesizată într-un termen de șase luni, începând cu data deciziei interne definitive. Această cerere a fost depusă la 19 mai 2001, adică cu mai mult de șase luni de la decizia internă definitivă.

Curtea conchide că orice pretenție implicită cu privire la încheierile judecătorești prin care au fost anulate încheierile judecătorești de aplicare a sechestrului a fost depusă în afara termenului și urmează a fi respinsă, așa cum prevede articolul 35 §§ 1 și 4 al Convenției.

În ceea ce privește neexecutarea după 3 mai 2000, când apartamentul a fost vândut unui terț, autoritățile de stat nu puteau face nimic pentru asigurarea

executării hotărârii judecătorești din 6 aprilie 1998, deoarece debitorul nu avea proprietăți și a plecat peste hotare.

Prin urmare, această parte a pretenției reclamantului este vădit nefondată și urmează a fi respinsă, așa cum prevede articolul 35 § 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Decide* să disjunga admisibilitatea de fondul cererii; și
2. *Declară* cererea inadmisibilă.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunct

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 35779/03
depusă de MAC-STRO S.R.L.
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 28 februarie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI L. GARLICKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dna F. ELENS-PASSOS, *Grefier adjunct al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 10 septembrie 2003,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, „Mac-Stro” S.R.L., este o companie de naționalitate din Republica Moldova.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

La 4 iulie 2002, reclamantul a cumpărat de la o companie ucraineană bunuri care au fost evaluate la 180,921 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 13,352.1 euro (EUR) la acea dată).

La 8 iulie 2002, marfa reclamantului a trecut hotarul Republicii Moldova. La 12 iulie 2002, reclamantul a înregistrat o declarație vamală la Vama Chișinău.

La 2 august 2002, Departamentul Vamal a amendat reclamantul pentru ne-declararea mărfii importate în termenul legal de 72 de ore de la trecerea hotarului. Această amendă a fost aplicată în conformitate cu prevederile Codului vamal (a se vedea „Dreptul intern pertinent” de mai jos) și a reprezentat patruzeci de procente din valoarea totală a mărfii, ceea ce constituia suma de MDL 72,368.4 (echivalentul a EUR 5,461.64 la acea dată).

Reprezentantul reclamantului a fost, de asemenea, amendat pentru neprezentarea în același termen legal a documentelor relevante pentru marfa importată. Amendă a fost impusă în conformitate cu prevederile Codului cu privire la contravențiile administrative și a constituit suma de MDL 180 (echivalentul a EUR 13.58 în acea perioadă).

La 16 septembrie 2002, reclamantul a intentat o acțiune împotriva Departamentului Vamal, cerând anularea deciziei cu privire la amendarea sa.

La 22 noiembrie 2002, Tribunalul Chișinău a hotărât în favoarea reclamantului și a anulat decizia Departamentului Vamal cu privire la reclamant. Departamentul Vamal a depus recurs la această hotărâre.

La 3 iunie 2003, Curtea de Apel a admis recursul Departamentului Vamal și a respins acțiunea reclamantului. În timpul procedurilor, reprezentantul reclamantului a recunoscut nerespectarea termenului legal pentru depunerea declarației vamale și a prezentat motive pentru întârziere, însă Curtea de Apel a considerat acele motive ca fiind irelevante.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale Codului vamal al Republicii Moldova din 20 iulie 2000 sunt următoarele:

Articolul 176. Termenul de depunere a declarației vamale

„(1) Declarația vamală este depusă în termen de 72 de ore din momentul trecerii frontierei vamale.

...”

Articolul 231. Tipurile de contravenții vamale cu răspundere materială

„Sînt considerate încălcări a reglementărilor vamale pasibile de răspundere materială următoarele contravenții vamale:

...

3) nedeclararea conform procedurii stabilite a mărfurilor care trec frontiera vamală sau declararea neautentică, în lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii de contrabandă sau ale altor infracțiuni;

...”

Articolul 232. Sancționarea materială a contravențiilor vamale

„Persoanele juridice, persoanele care desfășoară activitate de întreprinzător fără a se constitui persoană juridică, pentru comiterea contravențiilor vamale prevăzute la:

a) art.231 pct.1)-4), sînt sancționate cu amendă de la 40% la 100% din valoarea mărfurilor care au constituit obiectul contravenției, cu sau fără retragerea licenței;”

PRETENȚIA

Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că, prin respingerea acțiunii sale împotriva Departamentului Vamal, el a fost lipsit de dreptul său de acces la o instanță. De asemenea, el s-a plâns de durata excesivă a procedurilor naționale.

ÎN DREPT

Articolul 6 § 1 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa. ...”

În ceea ce privește aplicabilitatea articolului 6 în partea ce ține de aspectul său penal, Curtea consideră că procedurile cu privire la amenda impusă de Departamentul Vamal reclamantului implică stabilirea temeiniciei unei „acuzații în materie penală” în sensul articolului 6 al Convenției (*Janosevic v. Sweden*, nr. 34619/97, § 71, ECHR 2002-VII).

În ceea ce privește respectarea articolului 6 § 1, Curtea notează că reclamantul a putut contesta decizia Departamentului Vamal la o autoritate judiciară cu o competență deplină, inclusiv cu competența de a anula decizia contestată

atât pe motive de fapt, cât și pe motive de drept. Prin urmare, el a avut acces la o instanță (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Bendenoun v. France*, hotărâre din 24 februarie 1994, Seria A nr. 284, pp. 19-20, § 46, și *Umlauf v. Austria*, hotărâre din 23 octombrie 1995, Seria A nr. 328-B, pp. 39-40, §§ 37-39).

Curtea reamintește că ține în primul rând de competența autorităților naționale, mai ales a instanțelor judecătorești, de a soluționa problemele de interpretare a legislației naționale (a se vedea, *inter alia*, *Brualla Gómez de la Torre v. Spain*, hotărâre din 19 decembrie 1997, *Reports* 1997-VIII, p. 2955, § 31, și *Edificaciones March Gallego S.A. v. Spain*, hotărâre din 19 februarie 1998, *Reports* 1998-I, p. 290, § 33). Dat fiind faptul că reprezentantul reclamantului a fost prezent în timpul procedurilor în fața Curții de Apel și a recunoscut nerespectarea termenului legal pentru depunerea declarației vamale, se notează că nimic în această cauză nu relevă vreo aparență de arbitrar în aprecierea de către instanțele judecătorești a motivelor reclamantului pentru omiterea termenului-limită de depunere a declarației vamale. Prin urmare, Curtea ajunge la concluzia că nu există nimic în această cauză care să sugereze că procedurile au fost inechitabile în sensul articolului 6 § 1 al Convenției.

În ceea ce privește pretenția reclamantului cu privire la durata excesivă a procedurilor, se notează că procedurile, inclusiv procedurile administrative preliminare, au durat zece luni, perioadă în care cauza a fost examinată de către două instanțe judecătorești și nu au fost găsite circumstanțe speciale care ar fi cerut o promptitudine specială (a se vedea, *inter alia*, *Kroenitz v. Poland*, nr. 77746/01, § 22, 25 februarie 2003).

Prin urmare, această pretenție este vădit nefondată și urmează a fi respinsă așa cum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, cu majoritate de voturi,

Declară cererea inadmisibilă.

Françoise ELEN-PASSOS
Grefier adjunt

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 38386/02

depusă de POJARNIȚA-MED

împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 28 martie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 20 septembrie 2002,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul este o întreprindere înregistrată în Republica Moldova. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl G. Botezat, avocat din Ștefan-Vodă. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agențul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 16 aprilie 2002, Judecătoria Economică de circumscripție Chișinău a pronunțat o hotărâre prin care a obligat Întreprinderea de Stat „Moldtranselectro” („debitorul”) să plătească datoria sa față de reclamant, în suma totală de 33,514 lei moldovenești (MDL). Hotărârea judecătorească nu a fost contestată cu apel și a devenit executorie la 2 mai 2002.

Reclamantul a obținut un titlu executoriu pe care executorul judecătoresc nu l-a executat. La 27 mai 2002, reclamantul a scris Departamentului de executare a deciziilor judiciare al Ministerului Justiției, solicitând executarea hotărârii judecătorești și sechestrarea proprietății debitorului. La 17 iulie 2002, el a cerut Ministerului Justiției să ia măsuri în vederea executării hotărârii judecătorești.

La 26 iulie 2002, Judecătoria sectorului Centru a decis să restituie titlul executoriu reclamantului fără executare, deoarece debitorul nu avea proprietăți. La 30 iulie 2002, Departamentul de executare a deciziilor judiciare a restituit titlul executoriu fără executare. Același Departament a trimis, la 5 august 2002, o altă scrisoare reclamantului, prin care a declarat că el a verificat la 12 iulie 2002 situația financiară a debitorului și a descoperit că acesta avea o datorie semnificativă față de bugetul de stat. De asemenea, el a verificat informația potrivit căreia debitorul continua să-și desfășoare activitatea și avea proprietăți (de exemplu, automobile ale întreprinderii), însă el nu a găsit nicio probă cu privire la astfel de proprietăți.

La 31 octombrie 2002, reclamantul a încheiat un contract cu debitorul potrivit căruia debitorul a cesionat reclamantului creanța sa față de un terț și astfel datoria sa față de reclamant a fost stinsă. Reclamantul nu a declarat că el a încercat să încaseze datoria de la persoana terță.

B. Dreptul intern relevant

Legislația internă relevantă a fost descrisă în hotărârea Curții în cauza *Prodan v. Moldova*, nr. 49806/99, ECHR 2004-... (extrase).

PRETENȚIA

Reclamantul s-a plâns în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție de neexecutarea de către stat a hotărârii judecătorești irevocabile din 16 aprilie 2002.

ÎN DREPT

Reclamantul s-a plâns de neexecutarea hotărârii judecătorești din 16 aprilie 2002. El a invocat articolul 6 § 1 al Convenției și articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție, care, în partea lor relevantă, prevăd următoarele:

Articolul 6 § 1:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

Articolul 1 Protocolul nr. 1:

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional ...”

Curtea notează că titlul executoriu a fost restituit fără executare și că la 31 octombrie 2002 reclamantul a încheiat un contract de transfer al datoriei de la debitorul său inițial la o terță persoană. În absența oricărui comentariu din partea reclamantului cu privire la declarația Guvernului că nu există nicio probă că a existat vreo încercare de a încasa datoria de la terț, Curtea trebuie să prezume că o astfel de încercare nu a avut loc.

Prin urmare, Curtea consideră că probele dovedesc că neîncasarea datoriei se datorează propriei inacțiuni a reclamantului și nu este imputabilă statului. Rezultă că această cerere urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, după cum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

1. *Decide* să disjunga admisibilitatea de fondul cererii; și
2. *Declară* cererea inadmisibilă.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 30475/03

depusă de MOLDOVAHIDROMAȘ

împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 4 aprilie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

Dl J. CASADEVALL,

Dl M. PELLONPÄÄ,

Dl S. PAVLOVSKI,

Dl L. GARLICKI,

Dna L. MIJOVIĆ,

Dl J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 18 septembrie 2003,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, „Moldovahidromaș”, este o companie înregistrată în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl N. Moșcin, avocat din Republica Moldova. Guvernul pârât a fost reprezentat de către Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

1. *Evenimentele care au avut loc înainte de casarea hotărârii judecătorești din anul 1992*

Prin Hotărârea Guvernului din 19 iunie 1990, Ministerului Industriei Grele al URSS i-a fost acordat dreptul de a administra proprietatea societății „Moldovahidromaș” (predecesorul legal al reclamantului, care se afla în proprietate de stat, numit în continuare „M.”). La 28 noiembrie 1990, Ministerul Industriei Grele a încheiat un contract cu personalul laboratorului științific din cadrul M. privind crearea unei societăți distincte pentru întreținerea și administrarea laboratorului („Hidrotehnica”, numită în continuare „H.”).

Ulterior, Ministerul Industriei al Republicii Moldova („Ministerul”) a considerat acel contract ilegal. La 1 septembrie 1992, el a dispus lichidarea H.. H. a contestat acel ordin în instanța de judecată. De asemenea, Ministerul a inițiat proceduri judiciare privind anularea contractului de creare a H..

La 22 octombrie 1992, Arbitrajul Republicii Moldova a anulat ordinul Ministerului pe motiv că Ministerul nu era competent să dispună lichidarea societății.

La 22-23 octombrie 1992, aceeași instanță a admis cererea Ministerului și a declarat nul și fără efecte contractul de constituire a H. („hotărârea judecătorească din anul 1992”). Această hotărâre nu a fost contestată și a devenit irevocabilă. Instanța judecătorească, de asemenea, a dispus lichidarea H. și transferarea bunurilor acestuia către creditorii săi. Prin urmare, bunurile H. s-au întors la M.

În anul 1997, dosarul judecătoresc pe marginea acestui caz a fost distrus în conformitate cu regulile potrivit cărora astfel de dosare se păstrează în arhivele instanțelor de judecată timp de cinci ani.

La 29 decembrie 1992, M. a fost privatizat: acesta a fost înregistrat ca societate pe acțiuni și acțiunile sale au fost vândute în primul rând angajaților săi. Angajații au obținut 58.2 % din acțiuni, în timp ce restul acțiunilor a rămas în proprietatea statului. Prin urmare, a fost creată compania reclamantă, care și-a păstrat numele predecesorului său legal, „Moldovahidromaș”.

În anul 1994, reclamantul a înregistrat o filială cu denumirea „Hidrotehnica” (numită în continuare „filiala H.”), pentru a administra laboratorul și uzina sa.

În anul 1995, mai multe acțiuni ale statului au fost privatizate, fapt care a sporit procentajul proprietății private asupra societății până la 75.3 %. În anul 2001, societatea era 100 % în proprietatea privată.

2. Casarea hotărârii judecătorești din anul 1992

La 23 iulie 2002, la inițiativa angajaților filialei H., Procurorul General a depus recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, solicitând casarea hotărârii judecătorești din anul 1992, însă mai târziu și-a retras cererea. La 11 decembrie 2002, instanța a admis cererea Procurorului General de retragere a recursului în anulare. La 22 ianuarie 2003, instanța de judecată a respins cererea de revizuire depusă de către „acționarii H.” pe motiv că ei nu au participat la procedurile judiciare din anul 1992 și nu puteau depune o asemenea cerere.

La 2 august 2002, Ambasadorul Federației Ruse în Republica Moldova a expedit o scrisoare prim-viceprim-ministrului Republicii Moldova, solicitând asistența acestuia în soluționarea problemei descrise într-o scrisoare anexată. Scrisoarea anexată era semnată de șeful Agenției Marine Ruse și de Comandan-tul Suprem al Marinei Ruse; în scrisoare se explica că, după privatizare, reclaman-tul cerea prețuri mai mari pentru produsele sale vândute în Rusia (pompele de apă) decât anterior și a solicitat Guvernului să ia măsuri și „să ofere întreprinderii un statut care ar permite o activitate reciproc avantajoasă în viitor”.

Într-o scrisoare din 31 martie 2003 adresată Președintelui Republicii Mol-dova de către dl Doronin (deputat în Parlamentul Republicii Moldova), a fost solicitată asistența Președintelui în rezolvarea problemei cu privire la reclamant. Dl Doronin a menționat că el s-a adresat cu această chestiune Guvernului, Pro-curaturii Generale și Curții Supreme de Justiție. El a susținut că toate autorități-le, inclusiv N. și alți judecători ai Curții Supreme de Justiție, au fost de acord că filiala H. trebuie să fie o companie independentă.

În a doua scrisoare, din 9 martie 2004, adresată ministrului Justiției, dl Doronin a declarat: „În urma implicării mele personale, în calitate de deputat în Parla-mentul Republicii Moldova, proprietatea care se afla în posesia ilegală a „Moldo-vahidromaș” a fost restituită statului și acționarilor”. El și-a exprimat speranța că va primi un răspuns prompt de la Minister și că acesta din urmă va urgenta lucrul experților contabili în separarea filialei H. de reclamant. Scrisoarea conține noti-țe scrise de mână și semnate de ministrul Justiției și funcționari, solicitând altor funcționari să dea explicații și să ia măsuri urgente pe marginea acestei chestiuni.

Procurorul General a depus în Plenul Curții Supreme de Justiție o altă cere-re, solicitând casarea hotărârii ultimului din 11 decembrie 2002.

La 9 aprilie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea directorului executiv al filialei H. privind sechestrarea tuturor bunurilor companiei până la pronunțarea unei hotărâri în cauza dată. Reclamantul a susținut că în scopul executării acestei încheieri au fost sechestrate mai multe bunuri ale sale, precum și toate bunurile filialei H., și că oficiul lor central a fost ocupat de către adminis-

trația H., fapt ce a perturbat serios activitatea reclamantului. Autoritățile nu au reacționat la niciuna din plângerile reclamantului făcute în acest sens.

La 21 aprilie 2003, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea Procurorului General, a casat hotărârea judecătorească din 11 decembrie 2002 și a dispus rejudecarea cauzei de către Colegiul Economic al Curții Supreme de Justiție.

Reclamantul susține că a făcut o încercare nereușită de a interveni în proces.

La 24 aprilie 2003, Colegiul Economic al Curții Supreme de Justiție a admis cererea Procurorului General și a casat hotărârea judecătorească din anul 1992. Colegiul a adoptat o nouă hotărâre prin care a respins cererea Ministerului de a declara nul și fără efecte contractul încheiat în anul 1990, prin care a fost creat H. Ca rezultat, filiala reclamantului a pierdut proprietatea asupra bunurilor sale (laboratorul, uzina și alte bunuri). Totuși, nu a avut loc o anulare expresă a privatizării predecesorului reclamantului, care a inclus H. de la acea dată, și nu a fost acordată nicio compensație reclamantului.

3. *Evenimentele care au avut loc după casarea hotărârii judecătorești din anul 1992*

Reclamantul a depus recurs în anulare la hotărârea judecătorească din 24 aprilie 2003. La 26 iunie 2003, instanța de judecată a respins recursul, referindu-se la noul Cod de procedură civilă și la introducerea unei noi proceduri judecătorești (revizuirea).

Reclamantul a depus o cerere de revizuire a hotărârii judecătorești din 24 aprilie 2003 pe temeiul *inter alia* că nu i s-a permis să intervină în procedurile judiciare care i-au afectat drepturile pecuniare. La 10 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție a respins cererea ca nefondată, fără a invoca vreun motiv.

În decizia sa din 24 iulie 2003, Curtea Supremă de Justiție a adăugat că compania H., creată în temeiul contractului din anul 1990, putea fi înregistrată de către Camera Înregistrării de Stat sub aceeași denumire și că înregistrarea din anul 1994 a filialei reclamantului, care are aceeași denumire, urmează a fi radiată. În același timp, instanța judecătorească a declarat nule și fără efect toate deciziile privind crearea filialei H. a reclamantului, inclusiv deciziile reclamantului din anii 1992-1994.

De asemenea, noul H. a solicitat introducerea modificărilor în Registrul bunurilor imobile, pentru a confirma titlul său de proprietate asupra imobilelor care au fost anterior înregistrate ca aparținând reclamantului. La 25 martie 2005, Curtea de Apel Chișinău a admis cererea dată. La 22 iunie 2005, această hotărâre a fost menținută de Curtea Supremă de Justiție. La constatarea faptului că reclamantul nu deținea proprietatea asupra acelor imobile, ambele instanțe judecătorești s-au bazat pe hotărârea judecătorească din 24 aprilie 2003.

N., unul din judecătorii Curții Supreme de Justiție care au participat la etapa de pregătire a pricinii pentru dezbateri judiciare (aplicarea sechestrului asupra proprietății filialei H.), a fost unul din judecătorii Curții Supreme de Justiție care

a dispus o nouă examinare a cauzei (la 21 aprilie 2003), a prezidat completul din trei judecători care a decis asupra fondului cauzei în cadrul procedurilor de rejudicare (la 24 aprilie 2003) și a prezidat completul din trei judecători care a respins cererile reclamantului de revizuire a hotărârii din 24 aprilie 2003. Judecătorul S. a fost, de asemenea, unul din judecătorii care au participat la toate aceste proceduri (cu excepția procedurii de aplicare a sechestrului asupra bunurilor filialei H.).

Reclamantul, de asemenea, a pretins că, la scurt timp după casarea hotărârii în recurs în anulare, H. a fost inclus în lista companiilor de stat a căror proprietate a fost cedată Rusiei de către Moldova în contul stingerii datoriilor ultimei.

B. Dreptul intern relevant

Dreptul intern relevant a fost expus în hotărârea *Roșca v. Moldova* (nr. 6267/02, §§ 16 și 17, 22 martie 2005).

Suplimentar, prevederile relevante ale Codului de procedură civilă, privind revizuirea hotărârilor judecătorești, sunt următoarele:

Articolul 446. Dispozițiile judecătorești care pot fi supuse revizuirii

„Pot fi supuse revizuirii hotărârile, încheierile și deciziile irevocabile ale tuturor instanțelor judecătorești, în condițiile prezentului capitol.”

Articolul 447. Persoanele care sunt în drept să depună cerere de revizuire

„Sunt în drept să depună cerere de revizuire:

...

b) persoanele care nu au participat la proces, dar care sunt lezate în drepturi prin hotărârea, încheierea sau decizia judecătorească;

...”

Articolul 449. Temeiurile declarării revizuirii

„Revizuirea se declară în cazul în care:

...

(g) instanța a emis o hotărâre cu privire la drepturile persoanelor care nu au fost atrase în proces;”

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de încălcarea dreptului său la un proces echitabil, ca urmare a adoptării deciziei Curții Supreme de Justiție prin care a fost admis recursul în anulare depus de Procurorul General.

2. Reclamantul pretinde că dreptul său, garantat de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, la respectarea bunurilor sale (și anume, dreptul de proprietate acordat printr-o decizie irevocabilă asupra filialei sale) a fost încălcat de către stat, în mod special, prin decizia Curții Supreme de Justiție prin care a fost admis recursul în anulare.

3. Reclamantul, de asemenea, s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de încălcarea dreptului său de acces la o instanță ca urmare a refuzului de a i se permite să intervină în procedurile în recurs în anulare care vizau proprietatea sa, precum și de inversarea constatărilor dintr-o hotărâre judecătorească în absența originalului dosarului cauzei.

4. Reclamantul, de asemenea, pretinde un șir de violări ale articolului 6 § 1 în ceea ce privește procedurile în fața Curții Supreme de Justiție (în special, participarea la examinarea cauzei a unui judecător care a examinat cauza anterior, imixtiunea autorităților de stat în procedurile judiciare).

ÎN DREPT

A. Obiecția Guvernului

Guvernul a declarat că reclamantul nu poate pretinde că este victimă a încălcării drepturilor sale. Referindu-se la articolul 34 al Convenției, după cum acesta a fost interpretat *inter alia* în cauza *Brumărescu v. Romania* (nr. 28342/95, ECHR 1999-VI), Guvernul susține că doar persoanele care sunt direct afectate de actul contestat și care au participat la procedurile relevante pot pretinde statutul de victimă. Deoarece reclamantul nu a participat la procedurile judiciare din anii 1992 și 2002, el nu poate fi considerat victimă a casării din anul 2002.

Suplimentar, actul trebuie să fie „direct decisiv” pentru dreptul relevant (a se vedea *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, hotărâre din 23 iunie 1981, Seria A nr. 43, § 47). Guvernul a declarat că, în lumina unei anumite „autonomii organizaționale și funcționale” de care se bucura filiala H. a reclamantului în perioada 1992-2003, reclamantul nu poate pretinde că ar fi suferit direct în urma casării hotărârii din anul 1992.

Reclamantul nu a fost de acord cu poziția Guvernului. Acesta a declarat că obiectul procedurilor din anul 2002 și cele ce au urmat au constituit proprietatea sa privată pe care în cele din urmă el a pierdut-o. Mai mult, nu a existat nicio hotărâre judecătorească prin care să fi fost anulată privatizarea M., care includea, la acea dată, filiala H.. Chiar dacă casarea hotărârii din anul 1992 nu a rezultat într-o exproprierie directă, efectele au fost aceleași (a se vedea *Sporrong and Lönnroth v. Sweden*, hotărâre din 23 septembrie 1982, Seria A nr. 52). De

asemenea, reclamantul, susține că, atât *de jure* cât și *de facto*, H. era parte a companiei sale și că aceasta a fost în mod direct și semnificativ afectată de casare.

Curtea reiterează că cuvântul „victimă” din articolul 34 se referă la persoana direct afectată de actul sau omisiunea în cauză; și că o violare poate avea loc chiar și în lipsa prejudiciului, prejudiciul fiind relevant doar la examinarea chestiunilor ce țin de articolul 41 al Convenției (a se vedea *inter alia Walston v. Norway*, nr. 37372/97, § 58, 3 iunie 2003; *Eckle v. Germany*, hotărâre din 15 iulie 1982, Seria A nr. 51, § 66).

Este adevărat că reclamantul nu a participat în cadrul procedurilor judiciare din anul 1992. Mai mult, acesta pretinde că nu i s-a permis să participe în cadrul procedurilor din anul 2002. Totuși, între 1992 și 2001 reclamantul a obținut în mod legal de la stat dreptul de proprietate asupra lui M., inclusiv asupra filialei H. și proprietății acesteia. Prin urmare, casarea hotărârii din anul 1992 a afectat în mod direct interesele sale pecuniare.

Curtea reiterează că în jurisprudența sa anterioară cu privire la chestiunea casării unor hotărâri judecătorești irevocabile, ea a stabilit că nu doar proprietarul precedent, ci și noul proprietar, al unui bun afectat de casare poate pretinde toate drepturile, inclusiv drepturile procedurale care ar fi putut fi pretinse de către partea în favoarea căreia a fost adoptată hotărârea inițială (a se vedea *Anghelescu v. Romania*, nr. 29411/95, §§ 49 et seq. și §§ 66 et seq., 9 aprilie 2002; *Mihailescu v. Romania* (dec.), nr. 32913/96, 22 iunie 2004). O astfel de abordare subliniază validitatea și finalitatea continuă a hotărârii inițiale, principiul care stă la baza jurisprudenței Curții privind casarea hotărârilor irevocabile.

Prin urmare, reclamantul în această cauză, care era proprietarul legal al filialei H. atunci când hotărârea din anul 1992 a fost casată, poate pretinde că este victimă a acelei casări.

B. Fondul cererii

1. Casarea unei hotărâri irevocabile (articolul 6 § 1 și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție)

Reclamantul s-a plâns de casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile ca urmare a recursului în anulare depus de Procurorul General. El s-a bazat pe articolul 6 § 1 al Convenției care, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil...”

În continuare, reclamantul a pretins, în temeiul articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, că, din cauza casării hotărârii, dreptul său la respectarea bunurilor sale a fost încălcat. Articolul 1 al Protocolului nr. 1 prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenizilor”.

Guvernul a declarat că casarea hotărârii judecătorești din anul 1992 nu a încălcat niciunul din drepturile reclamantului. El recunoaște că, în lumina jurisprudenței Curtții (și anume a cauzei *Brumărescu v. România*, citată mai sus), o astfel de casare ar putea încălca principiul securității raporturilor juridice. Totuși, modul de aplicare a legislației relevante în prezenta cauză o deosebește de jurisprudența de mai sus. Scopul procedurii de casare a hotărârilor judecătorești în legislația moldovenească a fost să protejeze părțile în proces, mai ales părțile mai slabe, de „relațiile bazate pe putere”, care au rezultat în urma redistribuirii bunurilor moștenite la începutul anilor 1990 de la vechiul regim.

Potrivit Guvernului, alegerea mecanismelor specifice pentru a se conforma scopurilor articolului 6 era la discreția autorităților moldovenești și aceste autorități s-au bucurat de o anumită marjă de apreciere în această privință. Mai mult, în această cauză, inițiativa care a servit drept temei pentru redeschiderea procedurilor nu a parvenit de la Procurorul General, ci, mai degrabă, de la una din părțile în proces.

În continuare, Guvernul a accentuat faptul că hotărârea din anul 1992 a fost adoptată cu încălcarea legislației în vigoare la acea dată și că articolul 6 „nu poate fi interpretat ca interzicând orice ingerință a autorităților în procedurile judiciare pendinte la care ele sunt parte” (a se vedea *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society and Yorkshire Building Society v. the United Kingdom*, hotărâre din 23 octombrie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VII, § 112). Ca urmare a redeschiderii procedurilor, părțile au beneficiat de drepturi egale și ambele părți (H. și Ministerul) puteau să solicite Procurorului General inițierea rejudecării.

În final, Guvernul declară că nu a existat nicio legătură clară între casarea hotărârii din anul 1992 și orice efecte indirecte asupra reclamantului, deoarece această hotărâre nu a dus la crearea unor elemente ale dreptului de proprietate pentru M., dar, mai degrabă, a permis Ministerului să dispună transferarea H. înapoi la M. fără plată.

Bazându-se pe principiul securității raporturilor juridice, după cum acesta a fost definit în cauza *Brumărescu v. România* citată mai sus, reclamantul susține că hotărârea din anul 1992 era legitimă și analizează un șir de prevederi legale care au fost în vigoare la acea dată pentru a confirma acest fapt. Faptul

că Procurorul General și-a retras inițial recursul în anulare deus la hotărârea din anul 1992, refuz confirmat de către Curtea Supremă de Justiție, a confirmat pentru reclamant lipsa unei necesități pentru redeschiderea procedurilor. Existența unei astfel de necesități era cu atât mai ciudată peste zece ani după adoptarea hotărârii din anul 1992 și a fost imposibil de demonstrat după ce dosarul a fost distrus.

În lumina argumentelor părților, Curtea consideră că această pretenție ridică întrebări importante de fapt și de drept, care sunt de o așa complexitate, încât rezolvarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt motiv pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

2. *Proces echitabil și accesul la o instanță (articolul 6 § 1 al Convenției)*

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției citat mai sus, de refuzul instanțelor naționale de a-i permite să intervină ca parte în procesul privind casarea hotărârii din anul 1992 și în procedurile judiciare ulterioare care au rezultat din acesta. De asemenea, el s-a plâns de refuzul Curții Supreme de Justiție, fără niciun motiv, de a revizui decizia din 24 aprilie 2003 și de inversarea constatărilor din hotărârea din anul 1992, în ciuda faptului că dosarul a fost distrus cu mulți ani în urmă.

Guvernul a declarat că, în conformitate cu jurisprudența Curții, dreptul de acces la o instanță nu este absolut și că autoritățile naționale dispun de o anumită marjă de apreciere la determinarea limitelor acestui drept (a se vedea *Golder v. the United Kingdom*, hotărâre din 21 februarie 1975, Seria A nr. 18). De asemenea, el declară că refuzul de a examina recursul în anulare deus de reclamant la decizia Curții Supreme de Justiție din 24 aprilie 2003 a reprezentat o consecință a substituirii vechiului Cod de procedură civilă cu noul Cod, care nu prevedea procedura recursului în anulare.

Reclamantul declară că a făcut câteva încercări de a interveni în proces. Inițial, el a solicitat să fie recunoscut ca parte în procedurile de la Curtea Supremă de Justiție privind casarea hotărârii din anul 1992, cerere care a fost respinsă deși legea obliga instanța de judecată să citeze reclamantul *ex officio* dacă era necesar, din motivul că proprietatea sa putea fi afectată de casare. După casarea hotărârii, el a făcut un alt recurs în anulare privind casarea deciziei Curții Supreme de Justiție, care a fost însă respins în urma schimbării Codului de procedură civilă. Mai târziu, el a încercat fără succes o altă procedură prevăzută în noul Cod, care însă a fost, de asemenea, respinsă de Curtea Supremă de Justiție.

În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că această pretenție este strâns legată de chestiunea privind casarea hotărârii din anul 1992 și, de asemenea, urmează a fi declarată admisibilă.

3. *Instanță independentă și imparțială (articolul 6 § 1 al Convenției)*

Reclamantul se plânge, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției citat mai sus, că Curtea Supremă de Justiție nu a fost independentă față de executiv sau că nu a fost imparțială la examinarea cauzei sale.

Guvernul declară că nu a existat niciun motiv de a pune la îndoială independența și imparțialitatea Curții Supreme de Justiție și a judecătorilor acesteia. El consideră că această cauză trebuie distinsă de cauza *Sovtransavto Holding v. Ukraine* (nr. 48553/99, ECHR 2002-VII), deoarece scrisorile la care s-a referit reclamantul nu au parvenit de la o autoritate de stat, ci, mai degrabă, de la o autoritate străină și de la un membru al Parlamentului care nu avea nicio influență asupra procedurilor în fața Curții Supreme de Justiție și care și-a exprimat doar punctul de vedere.

Spre deosebire de cauza *Sovtransavto Holding*, citată mai sus, autoritățile moldovenești nu s-au adresat la Curtea Supremă de Justiție cu nicio cerere privind procedura în această cauză. Potrivit Guvernului, chiar dacă ar fi existat unele remarci generale, în lumina aprecierii date de către Curte declarațiilor Președintelui României în cauza *Curutiu v. Romania* (nr. 29769/96, 22 octombrie 2002), aceasta nu ar fi dus în niciun caz la violarea articolului 6.

În ceea ce privește participarea judecătorului N., de câteva ori, la examinarea procedurilor care îl vizau pe reclamant, Guvernul subliniază că participarea ei era limitată la chestiuni de ordin preliminar, care nu cereau ca ea să se pronunțe asupra fondului cauzei.

Guvernul susține că, în conformitate cu jurisprudența Curții, cunoașterea profundă a cauzei de către un judecător nu reprezintă o ingerință prin prisma articolului 6 (*De Cubber v. Belgium*, hotărâre din 26 octombrie 1984, Seria A nr. 86) și că obligația de a schimba completul de judecată de fiecare dată când se examinează un apel ar duce la prelungirea inutilă a procedurilor judiciare (*Thomann v. Switzerland*, hotărâre din 10 iunie 1996, *Reports* 1996-III).

Reclamantul reiterează că doi din judecătorii Curții Supreme de Justiție (N. și S.) au participat de câteva ori la diferite etape ale procesului în această cauză. El subliniază că participarea acestor doi judecători nu era limitată doar la chestiuni preliminare, ei fiind, de asemenea, nevoiți să se pronunțe asupra fondului cauzei.

Curtea consideră că reclamantul nu și-a susținut prin probe pretenția privind lipsa de independență și imparțialitate a Curții Supreme de Justiție. Unicele probe în sprijinul acestei pretenții au fost scrisorile adresate executivului de către autoritățile străine și de către dl Doronin, un membru al Parlamentului. Totuși, aceste scrisori nu au fost scrise și nici nu au fost adresate unui judecător al Curții Supreme de Justiție sau în mod expres instanței.

Deși lipsa reacției Președintelui Republicii Moldova la scrisoarea dlui Doronin și o anumită aprobare din partea Ministerului Justiției a celeilalte scrisori

prin contrasemnarea acesteia, ar putea, în lumina conținutului acestor scrisori, să provoace dubii reclamantului, în această cauză nu există nicio dovadă de influență din partea executivului asupra Curții Supreme de Justiție.

De asemenea, Curtea constată că participarea repetată a judecătorului N. la examinarea acestei cauze nu reprezintă o ingerință prin prisma articolului 6 § 1 al Convenției.

În toate situațiile, cu excepția uneia, în care ea a fost implicată, deciziile luate aveau un caracter de procedură, și nu cereau judecătorilor să se pronunțe asupra fondului cauzei: decizia privind sechestrul proprietății (9 aprilie 2003), casarea încheierii Curții Supreme de Justiție de acceptare a retragerii recursului în anulare depus de Procurorul General (21 aprilie 2003), precum și respingerea cererii de revizuire a deciziei Curții Supreme de Justiție (10 iulie 2003). Decizia din 23 aprilie 2003 a fost unica care s-a referit la fondul cauzei și acele proceduri judiciare au fost singurele în cadrul cărora judecătorul N. și-a exprimat opinia asupra fondului cauzei.

Prin urmare, această pretenție urmează a fi respinsă ca vădit nefondată, în sensul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea,

Declară, cu majoritate de voturi, admisibilă, fără a prejudeca fondul, pretenția reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție în ceea ce privește casarea hotărârii din 22-23 octombrie 1992;

Declară, în unanimitate, inadmisibilă pretenția reclamantului în ceea ce privește independența și imparțialitatea Curții Supreme de Justiție.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA
DECIZIE PARȚIALĂ
CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 1579/02
depusă de Eugenia DUCA
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 14 februarie 2006 și 11 aprilie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl M. O'BOYLE, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 14 ianuarie 2002,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Eugenia Duca, este un cetățean al Republicii Moldova născut în anul 1953 și care locuiește în Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl V. Nagacevski și dl V. Constantinov, care au acționat în numele organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru drepturile omului” cu sediul în Chișinău. Guvernul a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Contextul cauzei

În perioada la care se referă cererea, dna Duca era directorul unei întreprinderi private. În anul 1998, doi angajați ai companiei au intentat o acțiune la Judecătoria sectorului Rîșcani, municipiul Chișinău, prin care au solicitat recunoașterea faptului că ei sunt fondatori ai companiei. În anul 2000, Curtea Supremă de Justiție, printr-o decizie irevocabilă, a respins acțiunea lor.

În anul 1999, reclamantii din procesul sus-menționat au depus o plângere penală împotriva reclamantului, învinuindu-l de comiterea sustragerii în proporții deosebit de mari și de fals în acte publice. La 11 august 1999, Inspectoratul de poliție al municipiului Chișinău a pornit urmărirea penală împotriva reclamantului în cazul învinuirii sus-menționate. La 10 iulie 2001, cauza a fost transmisă Judecătoriei sectorului Ciocana, unde, la 1 noiembrie 2002, reclamantul a fost condamnat la cinci ani de închisoare. La 12 decembrie 2002, Tribunalul Chișinău a casat în parte hotărârea primei instanțe. Procesul s-a terminat la 18 februarie 2003 cu adoptarea de către Curtea de Apel a unei decizii irevocabile prin care reclamantul a fost achitat. În cadrul acestui proces, reclamantul s-a aflat de două ori în detenție: prima dată, sub arest preventiv, între 21 decembrie 2001 și 24 aprilie 2002 și a doua oară, după ce a fost condamnat, între 1 noiembrie 2002 și 12 decembrie 2002.

2. Condițiile de detenție a reclamantului în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne

Reclamantul s-a plâns de condițiile de detenție ce se referă la două perioade de detenție în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne, și anume între 21 decembrie 2001 și 27 februarie 2002, și între 1 noiembrie 2002 și 12 decembrie 2002.

(a) Declarațiile reclamantului

Reclamantul a declarat că celula sa era suprapopulată. De obicei, paisprezece persoane erau deținute în ea. Celula era umedă și în ea nu pătrundea aer proaspăt. Din cauza umidității, hainele deținuților erau umede. În locul de detenție exista un sistem de ventilare; însă, pentru a economisi bani, acesta funcționa doar două ore pe zi. Fereastra era acoperită cu jaluzele metalice, care împiedicau pătrunderea luminii naturale. Lumina artificială era permanent aprinsă.

În loc de veceu, era o găleată care nu era separată de restul celulei. Deținuții agățau o cuvertură; însă gardienii obișnuiau să o scoată pentru a-i umili. În locul paturilor, erau lațe de lemn, fără saltele, perne, cuverturi sau lenjerie de pat. Deținuților li se refuza dreptul de a face exerciții în aer liber. Nu exista nicio modalitate de menținere a igienei în celulă din cauza că apa era livrată doar cinci-zece minute pe zi. Celula era infestată cu paraziți.

Hrana servită deținuților era necomestibilă; statul cheltuia 3.5 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 0.23 euro (EUR) în acea perioadă) pentru hrana zilnică a unui deținut. În special, hrana zilnică includea o cană de apă fierbinte și o felie de pâine dimineața, un terci semi-lichid aproape rece la amiază și o cană de apă fierbinte seara. Potrivit avocaților reclamantului, reclamantul s-a plâns autorităților locului de detenție de condițiile sale de detenție. Ca rezultat, la 22 februarie 2002, el a fost plasat în detenție solitară pentru opt ore. În acea celulă, podeaua era acoperită cu păr uman (deținuții erau tunși acolo), excremente și insecte.

Potrivit reclamantului, închisoarea nu acorda asistența medicală corespunzătoare deținuților. Un asistent medical cu o pregătire medicală elementară era prezent în închisoare doar patru ore pe zi, în cazuri de urgență fiind chemată ambulanța.

(b) Declarațiile Guvernului

Referindu-se la prima perioadă de detenție, Guvernul a declarat că reclamantul a fost deținut împreună cu alți patru deținuți într-o celulă cu o suprafață de 5.2 m². Din cauza lipsei unui spațiu pentru exerciții în închisoare, deținuții nu beneficiau de plimbări zilnice. Condițiile sanitare, hrana și posibilitățile de recreare erau satisfăcătoare și corespundeau cerințelor legii în vigoare.

Referindu-se la cea de-a doua perioadă de detenție, Guvernul a declarat că reclamantul a fost deținut împreună cu alți trei-patru deținuți în celula nr. 2, care are o suprafață de 12.9 m².

Sistemul de ventilare era într-o stare bună în toate celulele închisorii. Celula avea o fereastră și, prin urmare, avea acces la lumina naturală. În celulă era o chiuvetă cu apă curgătoare. Hrana era satisfăcătoare, deși, din cauza lipsei de bani, deținuților nu li se servea carne și pește. Din acest motiv, ei aveau dreptul să primească hrană de la familiile lor.

În ceea ce privește posibilitățile de recreare, reclamantul putea să joace șah sau domino și să citească reviste și cărți. El avea posibilitate să primească colete

de la rude și să aibă întrevederi cu ele, precum și să se plimbe. Lui i s-a permis să se roage și să folosească literatură și obiecte religioase.

În închisoare era personal medical care acorda asistență medicală de bază. În cazuri de urgență, era chemată ambulanța. Ambulanța a fost chemată pentru reclamant o singură dată.

Potrivit Guvernului, în vara anului 2002, el a alocat MDL 108,500 (aproximativ EUR 8,000 în septembrie 2002) pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție în închisoare, inclusiv pentru construirea pereților care să separe veceurile de restul fiecărei celule.

3. Pretinsa ingerință în corespondența reclamantului

Reclamantul s-a plâns că, în perioada primei sale detenții, autoritățile închisorii au cenzurat constant corespondența lui cu avocații săi.

4. Procedurile interne ale reclamantului împotriva Guvernului

În urma achitării sale la 18 februarie 2003, reclamantul a intentat o acțiune civilă împotriva Guvernului în conformitate cu Legea nr. 1545 (a se vedea „Dreptul intern pertinent”), solicitând despăgubiri în mărime de EUR 461,800 pentru acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În cererea sa de chemare în judecată, reclamantul a solicitat despăgubiri pentru o încercare ilicită de a-l interoga în calitate de martor, punerea sa sub învinuire de patru ori, o pătrundere ilegală în apartamentul său și percheziția acestuia, aplicarea ilegală a obligației de nepărsire a orașului timp de 778 de zile, detenție ilegală în spital timp de patru zile și detenție ilegală în două izolatoare de detenție provizorie timp de 169 de zile. El nu a solicitat despăgubiri pentru condițiile de detenție sau pentru ingerință în dreptul său la corespondență în timpul detenției.

La 1 septembrie 2004, Judecătoria Rîșcani a decis în favoarea reclamantului și a declarat *inter alia* că:

„La 11 august 1999, împotriva reclamantului a fost pornită urmărirea penală....

...

[descrierea procedurilor]

...

La 18 februarie 2003, Curtea de Apel l-a achitat pe reclamant pe motivul că nu a fost comisă nici o infracțiune. Astfel, reclamantul a fost pus ilegal sub învinuire de patru ori. El s-a aflat sub obligația de a nu părăsi orașul, fiind astfel limitat în libertatea sa de circulație timp de 778 de zile. El a fost deținut ilegal în închisoare timp de 169 de zile și 7 ore, din care 111 zile s-a aflat în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne.

Este evident faptul că, în timp ce a fost învinuit ilegal pentru comiterea unei infracțiuni, reclamantul și familia sa au îndurat suferințe psihice.

Mai mult, avocatul reclamantului a declarat că reclamantul a fost deținut în condiții inumane în Izolatorul de Detenție Provizorie al Ministerului Afacerilor Interne, fapt care a fost confirmat în raportul CPT din anul 2001.

Nu există îndoială că aceste circumstanțe au intensificat suferințele sale morale.”

Instanța judecătorească a acordat reclamantului suma totală de MDL 150,000 (echivalentul a EUR 10,289 la acea dată).

Atât reclamantul, cât și Guvernul au contestat această hotărâre cu apel.

Reclamantul a susținut că suma acordată era prea mică și nu acoperea prejudiciul moral real suferit de el. De asemenea, el a declarat că instanța nu i-a acordat despăgubiri pentru pătrunderea ilegală și percheziția apartamentului său, precum și pentru detenție ilegală într-un spital timp de patru zile. Reclamantul nu a menționat condițiile de detenție și pretinsa ingerință în corespondența sa în timpul detenției sale.

Guvernul a susținut că reclamantul nu a prezentat probe în sprijinul declarațiilor sale precum că el a îndurat suferințe morale. El a fost deținut o perioadă relativ scurtă și a fost achitat în baza unor probe noi pe care el le-a prezentat. Mai mult, despăgubirea ar fi trebuit să fie plătită din banii acumulați din impozite.

La 12 octombrie 2004, Curtea de Apel Chișinău a respins cererile de apel, constatând că reclamantul a fost pus de patru ori ilegal sub învinuire, că libertatea sa de circulație a fost limitată timp de 778 de zile și că el a fost deținut ilegal în închisoare timp de 169 de zile. Curtea de Apel a constatat că prima instanță a aplicat corect prevederile articolului 1 al Legii nr. 1545. Ea nu a menționat nimic despre condițiile de detenție sau pretinsa ingerință în corespondența reclamantului în timpul detenției.

Guvernul a depus recurs la Curtea Supremă de Justiție. El a susținut *inter alia* că suma acordată reclamantului a fost exagerată, din cauza că contribuabilii erau cei ce trebuiau să o plătească, și nu persoanele direct responsabile de cauzarea suferinței reclamantului.

La 1 decembrie 2004, Curtea Supremă de Justiție a declarat inadmisibilă cererea de recurs a Guvernului, constatând că prima și a doua instanță au aplicat corect prevederile Legii nr. 1545. Ea a reiterat că dna Duca a fost urmărită penal ilegal și că acest fapt a fost demonstrat prin decizia de achitare pronunțată de Curtea de Apel la 18 februarie 2003.

B. Dreptul intern relevant

Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 30

„1. Statul asigură secretul scrisorilor, al telegramelor, al altor trimiteri poștale, al convorbirilor telefonice și al celorlalte mijloace legale de comunicare.”

Prevederile relevante ale Codului de executare a sancțiunilor de drept penal, în vigoare la acea dată, erau următoarele:

Articolul 73 § 2

„Corespondența condamnaților, expediată sau primită ... este supusă controlului sau cenzurii.”

Prevederile relevante ale Codului de executare a sancțiunilor de drept penal, cu modificările din 7 noiembrie 2002, sunt următoarele:

Articolul 73 § 2

„Corespondența condamnaților ... este supusă controlului sau cenzurii, cu excepția corespondenței cu ... avocații lor și cu organele naționale și internaționale ... care asigură protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, și urmează să fie expediată sau transmisă destinatarului în decurs de 24 de ore de la depunere sau primire.”

Prevederile relevante ale Legii nr. 1545 „privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești”, sunt următoarele:

Articolul 1

„(1) În conformitate cu prevederile prezentei legi, este reparabil prejudiciul moral și material, denumit în continuare prejudiciu, cauzat persoanei fizice sau juridice în urma:

- a) reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurii represive de ținere sub arest, tragerii ilegale la răspundere penală, condamnării ilegale;
- b) efectuării ilegale, în cazul anchetării ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării ilegale din lucru (funcție), precum și a altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice;
- c) supunerii ilegale la arest administrativ ori la muncă corecțională, confiscării ilegale a averii, aplicării ilegale a amenzii;
- d) efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației;
- e) ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, ștampilelor, precum și blocării conturilor bancare.

(2) Prejudiciul cauzat se repară integral, indiferent de culpa persoanelor cu funcții de răspundere din organele de cercetare penală, de anchetă preliminară, ale procuraturii și din instanțele judecătorești.”

Articolul 4

„Dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilite de prezenta lege, apare în cazul:

- a) pronunțării sentinței de achitare;

b) clasării dosarului penal, dată fiind absența faptului infracțiunii, a elementelor infracțiunii în acțiunile săvârșite sau a probelor doveditoare că persoana fizică a participat la comiterea unei infracțiuni;

c) adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ sau a muncii corecționale în legătură cu reabilitarea persoanei fizice;

d) adoptării de către Curtea Europeană pentru Drepturile Omului sau de către Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei a hotărârii cu privire la repararea prejudiciului sau a realizării acordului amiabil dintre persoana vătămată și reprezentantul Guvernului Republicii Moldova în Comisia Europeană pentru Drepturile Omului și în Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. Acordul menționat se aprobă de către Guvernul Republicii Moldova;”

PRETENȚII

1. Reclamantul pretinde, în temeiul articolului 3 al Convenției, că condițiile sale de detenție, între 21 decembrie 2001 și 27 februarie 2002 și între 1 noiembrie 2002 și 12 decembrie 2002, au constituit tratament inuman și degradant.

2. Dde asemenea, el s-a plâns, în temeiul articolului 5 § 3 al Convenției, că deciziile privind deținerea sa în arest erau nejustificate și nu s-au bazat pe motive relevante și suficiente.

3. În continuare, el s-a plâns că judecătorul care a dispus arestarea sa și doi judecători ai Tribunalului Chișinău care au examinat recursurile împotriva încheierii sus-menționate nu erau judecători „împuterniciți prin lege”, în sensul articolului 5 § 3 al Convenției.

4. El s-a plâns că, contrar dreptului său prevăzut de articolul 6 § 2 al Convenției de a fi prezumat nevinovat până vinovăția sa va fi legal stabilită, Judecătoria sectorului Ciocana din municipiul Chișinău, în încheierea sa din 21 decembrie 2001, a declarat că el încerca să se eschiveze de la condamnare pentru infracțiunile de care era învinuit, declarație, care, potrivit lui, putea fi interpretată ca stabilire a vinovăției penale.

5. În ultimul rând, el s-a plâns, în temeiul articolului 8 al Convenției, de ingerința autorităților închisorii în dreptul său la respectarea corespondenței sale cu avocații săi.

ÎN DREPT

A. Pretențiile reclamantului în temeiul articolului 5 și articolului 6 al Convenției

În cererea sa inițială, reclamantul a formulat pretenții în temeiul articolelor 5 § 3 și 6 § 2 ale Convenției; totuși, în observațiile sale din 5 iunie 2005 el a in-

format Curtea că nu mai dorea să mențină aceste pretenții. Prin urmare, Curtea nu le va examina.

B. Obiecția Guvernului cu privire la neepuizarea căilor de recurs interne

În observațiile sale din septembrie 2002, Guvernul a declarat că reclamantul nu a epuizat căile de recurs interne. În special, el nu s-a adresat instanțelor judecătorești naționale cu privire la condițiile sale de detenție. De asemenea, el a putut să se plângă administrației închisorii.

Reclamantul a declarat că Guvernul nu a indicat prevederea legală pe care el ar fi putut să se bazeze sau instanța judecătorească competentă la care el s-ar fi putut adresa. De asemenea, Guvernul nu a prezentat exemple de cauze similare care ar fi fost soluționate de către instanțele judecătorești naționale.

Curtea notează că obiecția Guvernului cu privire la neepuizarea căilor de recurs interne invocată în prezenta cauză nu diferă de cea invocată în cauza *Ostrovar v. Moldova* (dec.), nr. 35207/03, din 22 martie 2005. Deoarece în ultima cauză Curtea a decis că remediile propuse de către Guvern erau inefective, pe motivul că nu puteau asigura redresarea și repararea prejudiciului, obiecția Guvernului în prezenta cauză urmează a fi, de asemenea, respinsă.

C. Obiecția Guvernului cu privire la calitatea de victimă a reclamantului

În observațiile sale din mai 2005, Guvernul a declarat că reclamantul și-a pierdut calitatea de victimă pe motiv că, prin decizia irevocabilă a Curții Supreme de Justiție din 1 decembrie 2004, el a fost despăgubit pentru pretinsele încălcări ale drepturilor sale prevăzute în articolele 3, 5 și 8 ale Convenției.

Reclamantul a declarat că el putea să solicite despăgubiri doar după achitarea sa, și că acest drept se referea doar la unele din pretențiile sale formulate în temeiul articolului 5 al Convenției, dar nu și la cele formulate în temeiul articolelor 3 și 8 ale Convenției. În lumina celor de mai sus, reclamantul și-a exprimat dorința să-și retragă pretențiile formulate în temeiul articolului 5, deoarece acestea au fost remediate la nivel național. De asemenea, el și-a exprimat dorința să-și retragă pretenția formulată în temeiul articolului 6 § 2 al Convenției.

Curtea reamintește că o decizie sau o măsură favorabilă reclamantului nu este, în principiu, suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut, expres sau în substanță, violarea și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. România*, hotărâre din 28 septembrie 1999, *Reports* 1999-VI, § 44).

Curtea notează că instanțele judecătorești naționale au aplicat prevederile Legii nr. 1545, în conformitate cu care, în termeni generali, orice persoană achitată de o infracțiune, sau în privința căreia a fost încetată urmărirea penală, poate so-

licita compensații pentru urmărirea penală eronată. Legea nr. 1545 stabilește un standard care este mai înalt decât cel cerut de Convenție. În baza prevederilor sale, este posibil de solicitat repararea prejudiciului chiar în absența unei violări a articolului 5 sau a încălcării oricărui alt drept garantat de Convenție. Dreptul la compensare apare prin simplul fapt că în cadrul procedurilor penale eronate în privința persoanei este comisă una din acțiunile enumerate în articolul 1 al Legii.

Articolul 1 al Legii conține o listă exhaustivă de acțiuni ale organelor de urmărire penală la comiterea cărora apare dreptul la compensare. Detenția în condiții inumane ori degradante, sau ingerința în dreptul la respectarea corespondenței nu sunt menționate expres în acea listă, deși alineatul 1 al articolului 1 acordă un drept la „repararea prejudiciului moral și material cauzat în urma” *inter alia* detenției ilegale – o formulare care pare să fie suficient de largă pentru a include prejudiciul cauzat de condiții de detenție inumane. Totuși, Curtea nu găsește necesar să se pronunțe asupra acestei chestiuni din legislația națională, deoarece, în circumstanțele prezentei cauze, prima instanță, în hotărârea sa din 1 septembrie 2004, s-a referit în mod expres la condițiile de detenție în care a fost deținut reclamantul și, la stabilirea mărimii prejudiciului cauzat, a luat în considerație faptul că aceste condiții au intensificat suferința sa morală. Mai mult, suma acordată poate fi considerată suficientă pentru a acoperi atât detenția ilegală, cât și condițiile inumane de detenție. În astfel de circumstanțe, Curtea acceptă faptul că în prezenta cauză reclamantul a primit compensații cu privire la pretenția sa formulată în temeiul articolului 3 al Convenției. Prin urmare, reclamantul nu mai poate pretinde că este „victimă” a unei violări a articolului 3.

Aceasta nu este însă cazul în privința pretenției reclamantului formulată în temeiul articolului 8 al Convenției, în privința căreia ea continuă să fie „victimă”.

D. Pretinsa violare a articolului 8 al Convenției

Reclamantul a pretins, în temeiul articolului 8 al Convenției, că a existat o ingerință a autorităților închisorii, în prima perioadă de detenție, în dreptul său la respectarea corespondenței cu avocații săi, datorită calității legii.

Articolul 8 al Convenției prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea ... corespondenței sale.

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în executarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

Guvernul nu a contestat faptele pretinse de reclamant și a declarat că măsurile aplicate de către autorități față de corespondența reclamantului erau în conformitate cu reglementările naționale aplicabile. El a susținut că ingerința

pretinsă a fost „prevăzută de lege” și proporțională cu natura abaterii pentru care reclamantul a fost condamnat. De asemenea, el a declarat că controlul corespondenței persoanelor deținute nu era în sine incompatibil cu Convenția. Printr-o scrisoare din 24 noiembrie 2002, Guvernul a informat Curtea că, la 7 noiembrie 2002, Parlamentul Republicii Moldova a modificat Codul de executare a sancțiunilor de drept penal în scopul unei mai mari armonizări a acestuia cu cerințele articolului 8 al Convenției.

În răspuns, reclamantul a declarat că, deși cenzurarea era efectuată în conformitate cu legislația națională, acea legislație nu specifica cu claritate și precizie limitele discreției acordate autorităților publice.

În lumina declarațiilor părților, Curtea consideră că această pretenție ridică chestiuni importante de fapt și de drept prin prisma Convenției, determinarea cărora depinde de examinarea fondului. Prin urmare, Curtea conchide că această pretenție nu este vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei, pretenția reclamantului cu privire la dreptul său la corespondență cu avocații săi.

Declară inadmisibil restul cererii.

Michael O'BOYLE
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 15084/03
depusă de BIMER S.A.
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 23 mai 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI G. BONELLO,
DI M. PELLONPĂĂ,
DI K. TRAJA,
DI S. PAVLOVSCHI,
DI J. ŠIKUTA, *judecători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 7 martie 2003,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, Bimer S.A., este o întreprindere de naționalitate din Republica Moldova. El a fost reprezentat în fața Curții de către dl R. Zeglavs, avocat din Riga, Letonia. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de către Agentul său, dl V. Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Contextul cauzei

La 10 iunie 1994, prin Decretul Președintelui nr. 195, reclamantului i-a fost permisă deschiderea și operarea magazinelor duty-free în punctele de trecere terestră, navală și aeriană a frontierei vamale. În conformitate cu acest decret, magazinele duty-free aveau dreptul să comercializeze mărfurile importate fără a plăti taxele vamale (a se vedea mai jos).

Reclamantul a fost înregistrat în Republica Moldova în anul 1998. Acțiunile lui aparțineau unor investitori moldoveni, americani și britanici și, prin urmare, ea a fost catalogată ca o întreprindere cu investiții străine și, astfel, beneficia de facilități și garanții speciale prevăzute de Legea privind investițiile străine (a se vedea mai jos).

La 12 iunie 1997, reclamantul a semnat un contract cu Biroul Vamal Leușeni, care se află la frontiera între Republica Moldova și România, privind deschiderea magazinelor duty-free pe teritoriul biroului vamal. Contractul nu conținea nicio prevedere privind durata lui. Contractul a fost aprobat de șeful Departamentului vamal al Guvernului și de ministrul Securității Naționale.

La 3 iulie 1998 și 2 decembrie 1998, întreprinderea a obținut două licențe pentru operarea magazinului duty-free și a barului duty-free în cadrul magazinului, la Biroul Vamal Leușeni. Licențele au fost emise în conformitate cu Decretul Președintelui nr. 195 din 10 iunie 1994 și nu conțineau nicio prevedere privind durata lor. Pentru deschiderea magazinului și a barului, reclamantul a procurat echipament necesar și a construit clădiri.

La 24 aprilie 2002, Parlamentul a introdus o modificare la Codul vamal prin care în viitor activitatea magazinelor duty-free a fost limitată la teritoriul aeroporturilor internaționale și la bordul aeronavelor care efectuează curse internaționale (articolul 51: a se vedea mai jos).

La 18 mai 2002, Departamentul vamal a dispus lichidarea tuturor magazinelor duty-free care nu erau amplasate în aeroporturile internaționale sau la bordurile aeronavelor care efectuau curse internaționale („decizia”).

2. Acțiunea judiciară intentată de reclamant împotriva deciziei

La 12 iunie 2002, reclamantul, împreună cu alte întreprinderi afectate în mod similar, au intentat o acțiune judiciară la Curtea de Apel a Republicii Moldova împotriva acestei decizii.

Reclamantul a susținut *inter alia* că temeiurile pe care s-a bazat Departamentul vamal la lichidarea magazinului și a barului duty-free nu erau enumerate în lista exhaustivă a temeiurilor pentru lichidarea unor astfel de magazine prevăzute în articolul 56 al Codului vamal.

Mai mult, în lumina articolului 46 al Legii nr. 780, noile modificări la Codul vamal nu puteau produce efecte în mod retroactiv și puteau fi interpretate doar ca limitând deschiderea magazinelor duty-free pe viitor, și nu ca temei pentru a le lichida pe cele deja înființate.

Potrivit reclamantului, această decizie era în contradicție cu articolul 40 al Legii privind investițiile străine (a se vedea mai jos), care stipula că activitatea întreprinderii cu investiții străine nu putea fi întreruptă forțat decât prin decizia Guvernului Republicii Moldova sau a instanței judecătorești competente, și numai în cazul în care activitatea acesteia încalcă flagrant prevederile legislației Republicii Moldova și stipulările documentelor de constituire a întreprinderii.

În continuare, reclamantul a declarat că, în conformitate cu articolul 43 al Legii privind investițiile străine, în cazul adoptării unor noi acte legislative mai puțin favorabile, întreprinderile cu investiții străine aveau dreptul să se conducă de legislația în vigoare anterior timp de zece ani. Termenul de zece ani a început să curgă de la data intrării în vigoare a noilor acte legislative. Mai mult, al doilea alineat al aceluiași articol prevedea expres că întreprinderile cu investiții străine, care beneficiau de facilități vamale în conformitate cu legislația Republicii Moldova anterior în vigoare, aveau dreptul să beneficieze de aceste facilități și după intrarea în vigoare a noii legislații.

3. Hotărârea Curții de Apel a Republicii Moldova

La 26 iunie 2002, Curtea de Apel a Republicii Moldova a hotărât în favoarea reclamantului și a anulat decizia, bazându-se *inter alia* pe următoarele motive:

„...Conform alineatului doi al articolului 43 al Legii privind investițiile străine, investitorii străini și întreprinderile cu investiții străine, care beneficiau de facilității vamale, fiscale și de altă natură în conformitate cu legislația Republicii Moldova anterior în vigoare, au dreptul să se folosească de aceste facilități și după intrarea în vigoare a noii legislații.

...

Instanța judecătorească consideră că prin această decizie a fost încălcat dreptul reclamantului la proprietate garantat de articolul 46 al Constituției ... și articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție...”

Departamentul vamal a contestat această hotărâre la Curtea Supremă de Justiție.

4. *Decizia Curții Supreme de Justiție*

La 11 septembrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul Departamentului vamal, a casat hotărârea Curții de Apel și a respins cererea reclaman-tului. Motivele invocate de Curtea Supremă de Justiție sunt următoarele:

„... Decizia nu a dus la sistarea activității magazinelor duty-free în general, ci doar a activității lor în unele locuri. Prin urmare, concluzia Curții de Apel, conform căreia întreaga afacere a investitorilor străini în acest domeniu a fost sistată din cauza acestei decizii, este incorectă...

Articolul 51 al Codului vamal, care a fost modificat, definește magazinul duty-free drept un regim vamal care constă în comercializarea mărfurilor sub supraveghere vama-lă, în locuri special amenajate, amplasate în aeroporturile internaționale și la bordul a-e-roanelor. Prin această prevedere, factorii de decizie au reglementat și au limitat am-plasa-rea acestor magazine, dar nu au împiedicat funcționarea acestora. Prin urmare, motivul invocat de Curtea de Apel, conform căruia a fost încălcat dreptul investitorilor străini de a-și desfășura activitatea, nu are nici un suport legal. Reclamanții nu sunt împiedicați să-și deschidă magazinele duty-free în locurile permise de lege. ... În consecință, activitatea magazinelor duty-free a fost adusă prin această decizie în concordanță cu noile prevederi ale Codului vamal, însă ea nu a impus reclamanților să-și sisteze afacerea ...”

Curtea Supremă de Justiție nu s-a pronunțat asupra argumentului reclaman-tului și a constatării Curții de Apel privind aplicabilitatea paragrafului 2 alineatul 2 al articolului 43 al Legii privind investițiile străine. Decizia sa este irevocabilă.

B. **Dreptul și practica interne relevante**

1. *Extrase relevante din Constituția Republicii Moldova*

Articolul 46. Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată ... [este] garantat.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreptă și prealabilă despăgubire.

(3) Averea dobândită licit nu poate fi confiscată. Caracterul licit al dobândirii se prezumă.

...”

2. *Decretul Președintelui nr. 195 din 10 iunie 1994*

Articolul 3

„Mărfurile din import, destinate comercializării prin magazinele duty-free ... se ex-ceptează de la plata taxelor vamale;

...

Magazinele duty-free pot fi amplasate numai în incinta punctelor de trecere a frontierei aeriene, terestre și navale... ”

3. *Legea privind investițiile străine din 1 aprilie 1992*

Articolul 1. Dreptul aplicabil

»...

3... Actele legislative care contravin prezentei Legi în partea referitoare la investițiile străine nu sunt aplicabile.

...”

Articolul 35. Facilități vamale pentru bunurile aduse

„1. Valorile materiale prevăzute la art. 3 al prezentei Legi, în calitate de bunuri [automobile, echipament, echipament de oficiu, materie primă...] ce constituie aportul la formarea și majorarea capitalului social al întreprinderii sunt scutite de taxe vamale.

...”

Articolul 36. Facilități vamale la importuri și exporturi

»...

2. Întreprinderea cu investiții străine se scutește de plata taxelor vamale pentru acele bunuri (materie primă, ...), importate pentru a fi folosite la fabricarea articolelor pentru export.”

Articolul 39. Garanții în caz de naționalizare sau expropriere a investițiilor străine

„1. În Republica Moldova investițiilor străine li se acordă siguranță și protecție deplină.

2. Investițiile străine nu pot fi expropriate, naționalizate sau supuse altor măsuri similare decât prin lege sau în temeiul unei legi și numai în cazul apărării intereselor naționale, și cu acordarea unei compensații.

3. Compensația trebuie să corespundă valorii investiției alienate potrivit evaluării, efectuate nemijlocit înainte de momentul în care exproprierea, naționalizarea sau alte măsuri similare au devenit publice. Ea va fi plătită în termen de trei luni de la momentul aplicării măsurii respective, incluzând dobânda bancară aferentă, calculată până la data plății. Suma compensației se plătește persoanei împuternicite în valuta în care a fost efectuată investiția și poate fi transferată peste hotare neîngrădit.

4. Plata compensației este asigurată de organul de stat împuternicit cu realizarea expropriării, naționalizării sau altor măsuri similare. Organul de stat va asigura valoarea și modul de plată ale compensației, cel târziu până la momentul aplicării sancțiunilor respective. Dacă organul de stat nu dispune de mijloacele financiare necesare, plata compensației se va face de la bugetul de stat.

5. Investitorul afectat are dreptul să ceară, în modul stabilit de legislație, verificarea legalității expropriării, naționalizării sau altor măsuri similare, precum și a corectitudinii cuantumului compensației.”

Articolul 40. Garanții în caz de întrerupere forțată și de suspendare a activității

„1. Activitatea întreprinderii cu investiții străine nu poate fi întreruptă forțat decât prin decizia Guvernului Republicii Moldova, sau a instanței judecătorești competente și numai în cazul în care activitatea acesteia încalcă flagrant prevederile legislației Republicii Moldova și stipulațiile documentelor de constituire a întreprinderii..

2. Dacă din inițiativa organului administrației de stat, în scopul verificării, a fost suspendată activitatea întreprinderii cu investiții străine și nu au fost descoperite încălcări ale prevederilor legislației Republicii Moldova și ale stipulațiilor documentelor de constituire a întreprinderii, organul respectiv va recupera pierderile suportate de întreprindere, inclusiv profitul ratat. În cazul în care organul administrativ respectiv nu dispune de mijloacele necesare, compensația pierderilor se va recupera de la bugetul de stat.

3. Valorile materiale ale investitorului străin care se disponibilizează în legătură cu lichidarea întreprinderii sau retragerea investitorului străin pot fi duse peste hotare fără licență.

...”

Articolul 43. Garanții în legătură cu modificarea legislației

„1. În cazul adoptării unor noi acte legislative care vor schimba condițiile de activitate a întreprinderii cu investiții străine înființate până la adoptarea unor asemenea acte, întreprinderea respectivă, în termen de zece ani de la data intrării în vigoare a noilor acte legislative, are dreptul să se conducă de legislația Republicii Moldova în vigoare la data înființării întreprinderii.

2. Prevederile punctului 1 nu se extind asupra legislației vamale, fiscale, antimonopol, financiare, monetare de credite, valutare, precum și asupra legislației care reglementează asigurarea securității statului, protecția mediului înconjurător, ordinii publice, moralității și sănătății populației.

Investitorii străini și întreprinderile cu investiții străine care beneficiau de facilități vamale, fiscale și de altă natură în conformitate cu legislația Republicii Moldova anterior în vigoare au dreptul să se folosească de aceste facilități și după intrarea în vigoare a noii legislații. ...”

4. *Codul vamal al Republicii Moldova, modificat la 24 aprilie 2002*

Articolul 51

„Magazinul *duty-free* – un regim vamal care constă în comercializarea mărfurilor sub supraveghere vamală, în locuri special amenajate, amplasate în aeroporturile internaționale și la bordul aeronavelor.

Articolul 56

„Un magazin *duty-free* poate fi lichidat dacă expiră termenul de valabilitate al licenței sale de înființare, dacă licența este anulată sau dacă este retrasă în modul stabilit de legislație.”

5. *Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001*

Articolul 46 § 1

„Actul legislativ produce efecte numai în timpul cât este în vigoare și nu poate fi retroactiv sau ultraactiv.”

6. *Acord între Republica Moldova și Statele Unite ale Americii privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, semnat la Washington la 21 aprilie 1993*

Articolul II

„3. (a) Investițiilor li se va acorda, permanent, un tratament corect și echitabil, ele beneficiind de protecție și siguranță deplină, și nu li se va acorda în nici un caz un tratament mai puțin favorabil decât cel prevăzut de dreptul internațional.

b) Nici una dintre Părți, în nici un caz, nu va fi împiedicată, prin măsuri arbitrare sau discriminatorii, în dirijarea, operarea, întreținerea, folosirea, fructificarea, achiziționarea, extinderea ori dispoziția investițiilor. În scopul soluționării oricărui diferend, conform Articolelor VI și VII, o măsură poate fi arbitrară sau discriminatorie indiferent de faptul că o parte a dispus sau a exercitat dreptul la o examinare a acestei măsuri în curțile sau tribunalele administrative ale Părții.

c) Fiecare Parte va respecta orice obligațiune, posibilă a fi asumată, referitoare la investiții.

...”

Articolul III

„1. Investițiile nu vor fi expropriate sau naționalizate, fie direct sau indirect, prin măsuri echivalente exproprierii sau naționalizării (expropriere) cu excepția: în scop public; în bază non-discriminatorie; a plății unei compensări prompte, adecvate și efective; și conform procedurilor stabilite de legile respective și principiile generale ale tratamentului prevăzut la articolul II 3). Compensarea va fi echivalentă valorii de piață a investiției expropriate imediat înaintea finalizării acțiunii de expropriere sau înaintea momentului când aceasta a devenit public cunoscută, indiferent de faptul care a intervenit în primul rând; va fi calculată într-o valută liber convertibilă la o rată de schimb predominantă pe piață la acea dată; va fi plătită fără întârziere; va include dobânda calculată la o rată comercială rezonabilă de la data exproprierii; va fi complet realizabilă; va fi liber transferabilă.”

7. *Scrisoarea de la Comisia parlamentară pentru economie, industrie, buget și finanțe*

La 31 iulie 2001, Comisia Parlamentului Republicii Moldova pentru economie, industrie, buget și finanțe a răspuns la o interpelare a reclamantului privind interpretarea articolului 43 al Legii privind investițiile străine. În scrisoarea semnată de președintele Comisiei, dl N. B., el a menționat următoarele:

„Alineatul 1 al articolului 43 prevede că, în cazul adoptării unor noi acte legislative care vor schimba condițiile de activitate a întreprinderii cu investiții străine înființată până la adoptarea unor asemenea acte, întreprinderea respectivă, în termen de zece ani de la data intrării în vigoare a noilor acte legislative, are dreptul să se conducă de legislația Republicii Moldova în vigoare la data înființării întreprinderii.

Regula de mai sus este o regulă generală, care se referă la orice acte legislative care schimbă condițiile generale de activitate a întreprinderii cu investiții străine.

Paragraful 1 al alineatului 2 enumeră tipuri de legislație asupra cărora nu se aplică regula din alineatul 1, și care se aplică chiar din momentul intrării lor în vigoare.

Paragraful 2 al alineatului 2 prevede excepții la paragraful 1 al alineatului 2. Aceste excepții se referă doar la facilități (înlesniri, scutiri de plăți etc.), care erau prevăzute în lege la momentul înființării întreprinderii.

Prin urmare, paragraful 2 al alineatului 2 nu contravine prevederilor paragrafului 1 al alineatului 2, ci explică faptul că întreprinderile cu investiții străine, care beneficiau de facilității vamale, fiscale și de altă natură în conformitate cu legislația Republicii Moldova anterior în vigoare, au dreptul să se folosească de aceste facilități zece ani după intrarea în vigoare a noii legislații.”

În observațiile sale din octombrie 2005, Guvernul a susținut că scrisoarea de mai sus nu a fost semnată de președintele Comisiei pentru economie, industrie, buget și finanțe a Parlamentului, ci de un membru ordinar al acestei Comisii și că, în orice caz, în conformitate cu legislația Republicii Moldova, aceasta nu putea fi considerată ca o interpretare oficială a articolului 43 al Legii privind investițiile străine, ci ca o simplă explicație. El a solicitat Curții să nu admită scrisoarea în calitate de probă.

8. *Practica judiciară relevantă prezentată de către părți*

Reclamantul a prezentat Curții o decizie a Curții de Apel a Republicii Moldova în cauza *Bimer S.A. versus Vama Ungheni*, în care a fost decisă o chestiune similară. În acea cauză reclamantul a contestat cu succes lichidarea unui alt magazin duty-free al său, care funcționa la punctul vamal Ungheni, în baza aceluiași temeiuri ca și în prezenta cauză. Prin decizia sa irevocabilă din 9 iulie 2002, Curtea de Apel a constatat *inter alia* că reclamantul avea dreptul să se bazeze pe paragraful 2 alineatul 2 al articolului 43 al Legii privind investițiile străine și că articolul 51 al Codului vamal, în varianta modificată, nu se putea aplica în cauza reclamantului, deoarece, în conformitate cu articolul 46 al Legii nr. 780, acesta nu putea avea efect retroactiv asupra magazinelor duty-free deschise înainte de adoptarea modificărilor.

PRETENȚII

Reclamantul a pretins că lichidarea magazinului și a barului său duty-free a constituit o încălcare a drepturilor sale prevăzute de articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție. În special, el a susținut că noul articol 51 al Codului vamal nu se putea aplica retroactiv magazinelor duty-free deja existente; că articolul 56 al Codului vamal conținea o listă exhaustivă de temeiuri pentru lichidarea unui magazin duty-free și temeiul invocat de autoritățile naționale nu era prevăzut în el; și, în final, că, în conformitate cu articolul 43, el avea dreptul să se conducă

de legislația anterior în vigoare în următorii zece ani. Reclamantul a conchis că lichidarea magazinului și a barului său duty-free nu s-a bazat pe lege și nu a servit unei utilități publice.

O consecință a lichidării a fost imposibilitatea reclamantului de a folosi clădirile pe care le-a construit în zona vamală cu scopul administrării magazinului și a barului duty-free. Transformarea lor pentru a fi folosite în alt scop, dacă și ar fi posibilă, ar implica costuri mari, re-echipare esențială și obținerea unei noi autorizații din partea statului. Chiar dacă presupunem că o astfel de investiție ar fi fost făcută, rămâne discutabil faptul dacă folosirea clădirilor ar fi fost profitabilă.

ÎN DREPT

Pretinsa violare a articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție

Reclamantul pretinde violarea articolului 1 al Protocolului nr. 1 la Convenție, care prevede următoarele:

„Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a adopta legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor ori a altor contribuții, sau a amenzilor”.

Guvernul a susținut că magazinul și barul duty-free nu era unicul gen de activitate prevăzut de documentele de constituire ale reclamantului. Prin urmare, ar fi incorect de afirmat că, prin lichidarea magazinului și a barului duty-free, întreaga activitate a reclamantului a fost întreruptă.

Reclamantul avea dreptul să deschidă magazinul și barul duty-free în aeroport sau la bordul aeronavelor. În același timp, reclamantul nu a fost lipsit de bunurile sale, deoarece el putea folosi clădirile fostului magazin duty-free în alte scopuri și putea vinde mărfurile într-un regim obișnuit, fără statut de duty-free. Prin urmare, măsura aplicată reclamantului poate fi caracterizată doar ca un control asupra folosirii proprietății.

Ingerința în dreptul de proprietate al reclamantului a avut loc în conformitate cu noul articol 51 al Codului vamal și, prin urmare, această măsură a fost prevăzută de lege și a urmărit interesul public de prevenire sau reducere a numărului abaterilor de natură financiară sau fiscală.

Potrivit Guvernului, regimul duty-free de care beneficia reclamantul în baza condițiilor din licențele sale nu a inclus „facilități vamale, fiscale și de altă natură” în sensul paragrafului 2 alineatul 2 al articolului 43 al Legii privind

investițiile străine și, prin urmare, reclamantul nu se putea baza pe această prevedere și spera ca legislația în vigoare să fie aplicată în cazul său în următorii zece ani.

Guvernul a susținut că „facilitățile vamale, fiscale și de altă natură” menționate în paragraful 2 alineatul 2 al articolului 43 s-au referit doar la facilitățile prevăzute în articolele 35 și 36 ale Legii privind investițiile străine.

De asemenea, el a susținut că, având în vedere că Legea privind investițiile străine și Codul vamal sunt legi organice, urmează a fi aplicată legea mai nouă, adică Codul vamal.

În calitate de argument final în sprijinul poziției sale, conform căruia regimul duty-free nu include „facilități vamale, fiscale și de altă natură” în sensul paragrafului 2 alineatul 2 al articolului 43, Guvernul a prezentat o scrisoare de la Departamentul vamal, care, potrivit lui, era unica instituție în drept să dea explicații asupra legislației vamale. În acea scrisoare, Departamentul vamal și-a reafirmat poziția din procedurile naționale, conform căreia regimul duty-free nu includea „facilități vamale, fiscale și de altă natură” în sensul paragrafului 2 alineatul 2 al articolului 43 al Legii privind investițiile străine.

Reclamantul a declarat că vânzarea mărfurilor în magazinul și barul său duty-free era unica sa activitate. El a declarat că Legea privind investițiile străine prevedea în mod clar că investițiilor străine li se acordă siguranță și protecție deplină. Așa prevedea articolul 39 al Legii. În opinia reclamantului, această lege a fost creată cu scopul de a încuraja investitorii străini să investească banii lor în economia moldovenească, în condiții de siguranță, fără a se teme de o eventuală modificare a legislației sau de o schimbare a cursului politic al Republicii Moldova. În astfel de circumstanțe, ambiguitatea textului privind garanțiile acordate prin această lege ar fi trebuit să fie interpretate în favoarea sa. Dacă statul interpretează contradicțiile din legislație în beneficiul său, aceasta constituie o încălcare a principiului legalității și, prin urmare, o încălcare a dreptului la respectarea bunurilor sale.

Reclamantul a susținut că legislația aplicată în cazul său nu a fost previzibilă și că, prin urmare, ingerința în dreptul său de proprietate nu era în conformitate cu legea.

În special, reclamantul s-a referit la garanțiile prevăzute în articolul 43 al Legii privind investițiile străine.

Mai mult, principiul neretroactivității actelor legislative prevăzut în articolul 46 al Legii nr. 780 a fost încălcat de către autorități prin aplicarea noului articol 51 al Codului vamal situației magazinelor duty-free deschise în anul 1998.

Lichidarea magazinelor duty-free a fost, de asemenea, ilegală din cauza că a fost efectuată cu încălcarea articolului 56 al Codului vamal, care enumeră în mod exhaustiv temeiurile de lichidare a magazinelor duty-free. Acest articol nu prevede nimic despre lichidarea unui magazin duty-free pe temei de modificare a legislației.

Reclamantul a declarat că, într-un caz similar, soluționat de instanțele judecătorești moldovenești printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 9 iulie 2002, legislația enumerată mai sus a fost interpretată și aplicată diferit (a se vedea „Dreptul și practica interne relevante” de mai sus). Totuși, autoritățile moldovenești nu s-au conformat niciodată acelei hotărâri judecătorești.

Luând în considerație că 60 % din acțiunile întreprinderii aparțineau unui rezident al Statelor Unite, tratamentul aplicat întreprinderii era contrar prevederilor Acordului încheiat între Statele Unite ale Americii și Republica Moldova privind încurajarea și protecția reciprocă a investițiilor.

De asemenea, reclamantul a susținut că ingerința a fost disproporțională și că nu a fost respectat un echilibru just dintre interesul public și drepturile sale individuale și că, astfel, ingerința a constituit o povară excesivă pentru el.

Posibilitatea teoretică pentru reclamant de a strămuta magazinul și barul său duty-free în conformitate cu noul articol 51 al Codului vamal a fost exclusă, deoarece aceasta ar fi necesitat investiții suplimentare majore, ceea ce nu a fost prevăzut de planul investițional inițial, și, mai mult, reclamantul nu ar fi avut nicio garanție că, după o astfel de realocare, legea nu ar fi fost modificată din nou și el nu ar fi pierdut afacerea sa din nou.

De asemenea, reclamantul a susținut că ingerința a reprezentat o lipsire de proprietate și că statul nu a plătit nicio compensație.

Curtea notează că Guvernul pârât nu a argumentat că reclamantul nu a folosit căile de recurs interne și, prin urmare, ea nu găsește necesar să examineze această chestiune. În lumina observațiilor părților, Curtea consideră că cererea ridică chestiuni importante de fapt și de drept atât în privința drepturilor materiale, cât și a celor procedurale, care sunt de o așa complexitate, încât determinarea lor să depindă de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi considerată ca vădit nefondată, în sensul articolului 35 § 3 al Convenției, și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Declară cererea admisibilă, fără a prejudica fondul cauzei.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 5470/03
depusă de Oleg ȚVETCOV
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 30 mai 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

Dra L. MIJOVIĆ,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 11 decembrie 2002,

Având în vedere decizia de a aplica procedura stabilită de articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina fondul cererii concomitent cu admisibilitatea ei,

Având în vedere declarația cu privire la reglementarea amiabilă din 17 februarie 2006 primită de la părți,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Oleg Țvetcov, este un cetățean al Republicii Moldova, care s-a născut în anul 1966 și locuiește în Călărași.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de reclamant, pot fi rezumate în felul următor.

În 1995, reclamantul era director executiv al unei companii private, care a luat un împrumut de la o bancă. Părăsind compania în primăvara anului 1997, el s-a stabilit cu traiul în Rusia, unde locuiau rudele sale. Acolo el s-a recăsătorit și a devenit profesor fără a-și schimba numele și a locuit la aceeași adresă până la reținerea sa în 2001.

La 28 ianuarie 1998, împotriva reclamantului și a altor persoane neidentificate a fost pornită o urmărire penală în legătură cu însușirea ilegală a creditului și nerambursarea lui. La 3 septembrie 1998, o instanță de judecată a emis un mandat de arest pe numele reclamantului pentru 30 de zile. El a fost dat în urmărire generală.

La 28 august 2001, în temeiul mandatului de arest din 1998, el a fost arestat de autoritățile ruse. La 6 martie 2002, el a fost extrădat în Republica Moldova.

La 5 aprilie 2002, Judecătoria sectorului Centru a prelungit arestul preventiv al reclamantului până la 18 iunie 2002, statuând că detenția era necesară deoarece:

„Materialele acumulate în dosarul penal și-au păstrat puterea probantă: [reclamantul] este învinuit de săvârșirea unei infracțiuni grave, nu are domiciliu în Moldova, el ar putea să se ascundă de organele de anchetă penală și judecată. Prin urmare, izolarea lui de societate este absolut necesară.”

În recurs, reclamantul și-a exprimat intenția de a locui permanent pe parcursul urmăririi penale în casa mamei sale din Moldova și a argumentat că înrăutățirea stării sănătății mamei sale necesita ajutorul său.

La 11 aprilie 2002, Tribunalul Chișinău, respingând recursul reclamantului, a invocat motive similare celor ale instanței de judecată inferioare, adăugând că el a fost dat în urmărire generală de mult timp. Instanța de judecată nu a menționat faptul că el nu avea domiciliu în Moldova ca motiv pentru necesitatea continuă de a-l ține în detenție.

În 2002, arestarea preventivă a reclamantului a fost prelungită de încă patru ori: de la 17 iunie până la 19 iulie, de la 9 august până la 10 septembrie, de la 6 septembrie până la 10 octombrie și de la 9 octombrie până la 10 noiembrie. Prolungirile și respingerile recursurilor sale împotriva acelor prelungiri au fost bazate pe motive similare celor invocate în încheierea din 5 aprilie 2002.

În recursul său din 9 septembrie 2002, reclamantul a susținut că prelungirea detenției sale după 28 august 2002 a fost ilegală, deoarece ea contravenea Constituției și Codului de procedură penală („CPP”, articolul 79), precum și articolului 6 al Convenției. Potrivit articolului 25 (4) al Constituției și articolului

79 (2) CPP, arestarea preventivă nu putea fi prelungită mai mult de 12 luni de la data arestului.

La 13 septembrie 2002, Tribunalul Chișinău a respins recursul în cauză. Instanța de judecată a constatat, în temeiul articolului 79 (5) CPP, că perioada în care reclamantul a fost adus în fața autorităților moldovenești din Rusia, după ce s-a eschivat de la urmărirea penală (de la 28 august 2001 până la 6 martie 2002), nu poate fi considerată ca o perioadă a arestării preventive în sensul articolului 25 al Constituției și al articolului 79 CPP.

În recursul său din 11 octombrie 2002, reclamantul a susținut că articolul 79 (5) CPP nu este aplicabil, deoarece nu a fost dovedit faptul că el s-a eschivat de la urmărirea penală. El a părăsit țara înainte de pornirea urmăririi penale și nu a știut despre aceasta; el nu și-a schimbat numele și a locuit la o adresă stabilă împreună cu rudele sale în Rusia și era profesor într-o școală de stat. De asemenea, el a pretins că, de fapt, între 6 martie 2002 și 10 octombrie 2002, el s-a aflat 190 de zile în arest preventiv și că, deoarece prelungirile arestării preventive au fost doar pentru 150 de zile, el s-a aflat, prin urmare, în arest preventiv timp de 40 de zile fără niciun temei legal.

La 17 octombrie 2002, Tribunalul Chișinău a respins recursul său, stabilind că:

„Motivele care au servit temei pentru arestarea preventivă și-au păstrat actualitatea. N-au fost depistate încălcări ale legii de procedură penală la efectuarea anchetei sau ale drepturilor constituționale ale învinutului.”

La 7 noiembrie 2002, urmărirea penală a fost finalizată, iar dosarul a fost trimis instanței de judecată pentru examinare.

PRETENȚII

1. Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției, că dețenția sa pentru o perioadă care a depășit 12 luni a fost ilegală.

2. De asemenea, el s-a plâns, în esență, de motivarea insuficientă dată de instanțele de judecată la prelungirea arestării sale preventive, contrar articolului 5 § 3 al Convenției.

ÎN DREPT

La 21 februarie 2006, Curtea a primit următoarea declarație semnată de părți:

„ACORD DE REGLEMENTARE AMIABILĂ

în cauza

ȚVETCOV CONTRA REPUBLICII MOLDOVA

Cererea nr. 5470/03

Chișinău, 17 februarie 2006

Prezentul acord de reglementare amiabilă este încheiat în temeiul articolului 13 din Legea nr. 353-XV din 28 octombrie 2004 cu privire la Agentul guvernamental, între Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”), reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog, pe de o parte, și Oleg Țvetcov („reclamant”), pe de altă parte, denumiți în continuare „părți”.

Părțile prezentului acord:

luând în considerare că pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului se află cererea nr. 5470/03, *Țvetcov v. Moldova*, în care reclamantul pretinde că autoritățile statului i-ar fi încălcat drepturile garantate de prevederile articolului 5 (dreptul la libertate și siguranță) al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și că:

- prevederile alineatului 5 al articolului 79 din Codul de procedură penală (redacția din 1961, abrogat la 12 iunie 2003) nu ar fi aplicabile cazului său, deoarece nu au fost aduse probe în instanță ce ar confirma că el s-ar fi eschivat de la urmărirea penală;
- ultimul termen de prelungire a arestării preventive ar fi fost până la 10 noiembrie 2002, dar el s-a aflat în continuare în arest preventiv;
- durata arestării sale preventive ar fi depășit termenul maxim de ținere sub arest stabilit de prevederile articolului 25 din Constituție și ale articolului 79 din Codul de procedură penală;
- în perioada 6 martie 2002 – 10 octombrie 2002 el a fost deținut 40 de zile ilegal;
- motivele invocate de Judecătoria sectorului Centru și Tribunalul Chișinău referitoare la detenția sa ar fi fost nefondate;

Ținând cont de faptul că la 28 decembrie 2005 în cazul penal în privința reclamantului a fost pronunțată o sentință prin care acesta a fost achitat pe articolul 123/1 din Codul penal (redacția din 1961, abrogat la 12 iunie 2003) și declarat culpabil de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art.17 și 189 al. 2 din Codul penal (redacția din 1961, abrogat la 12 iunie 2003), cu liberarea de răspundere penală pe acest capitol în legătură cu expirarea termenului de prescripție;

Având în vedere faptul că Codul de procedură penală (redacția din 1961) în vigoare la momentul faptelor a fost abrogat la 12 iunie 2003, odată cu intrarea în vigoare a noului Cod de procedură penală;

Au convenit asupra celor ce urmează:

1. Guvernul se obligă să acorde reclamantului în vederea reglementării amiabile a prezentei spețe suma de 10,000 (zece mii) lei¹ în calitate de compensație pentru orice prejudiciu eventual suportat, în decurs de trei luni de la data pronunțării deciziei de

¹ Echivalentul a 650 euro.

radiere de pe rolul Curții Europene a Drepturilor Omului a cererii nr. 5470/03 (*Țvetcov v. Moldova*).

2. Achitarea acestei sume va constitui soluționarea definitivă a cauzei.

3. Reclamantul declară pretențiile sale satisfăcute și și va retrage cererea nr. 5470/03 (*Țvetcov v. Moldova*), depusă la Curtea Europeană a Drepturilor Omului și comunicată Guvernului la 16 noiembrie 2005.

4. Reclamantul declară că pe viitor nu va mai avea pretenții de ordin moral sau material către Guvern pe marginea speței în cauză.

5. Părțile vor informa Curtea Europeană a Drepturilor Omului despre existența prezentului acord și vor solicita radierea cererii de pe rol.

Prezentul acord este întocmit în trei exemplare, toate având aceeași valoare juridică.

Semnat: Vitalie Pârlog,
Agent guvernamental

Oleg Țvetcov,
Reclamant.”

Curtea ia notă de acordul încheiat între părți (articolul 39 al Convenției). Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului, așa cum aceasta este definită în Convenție și în Protocoalele sale (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției și articolul 62 § 3 al Regulamentului Curții).

Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează să fie radiată de pe rolul Curții.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să sisteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției;

Decide să radieze cauza de pe rol.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA
DECIZIE DEFINITIVĂ
CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 13936/02
depusă de Larisa MANOLE și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
26 septembrie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,
DI J. CASADEVALL,
DI M. PELLONPÄÄ,
DI R. MARUSTE,
DI S. PAVLOVSKI,
DI J. BORREGO BORREGO
DI J. ŠIKUTA, *judcători*,
și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 19 martie 2002,
Având în vedere decizia parțială a Secțiunii a Patra din 15 iunie 2004,
Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile
prezentate în răspuns de către reclamanți,
Având în vedere susținerile orale ale părților făcute la audierea din 7 martie
2006,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, Larisa Manole, Corina Fusu, Mircea Surdu, Dinu Rusnac, Vi-
orica Cucereanu-Bogatu, Angela Aramă-Leahu, Ludmila Vasilache, Leonid
Melnic și Diana Donică, sunt cetățeni ai Republicii Moldova care locuiesc în
Chișinău. Ei toți sunt sau au fost jurnaliști la Compania „Teleradio-Moldova”,
care este o companie publică înregistrată în Republica Moldova. La 23 februarie
2004, reclamanții au prezentat procuri pe numele dlui V. Nagacevschi și dlui
V. Gribincea, care au acționat în numele organizației non-guvernamentale „Ju-
riștii pentru drepturile omului”, cu sediul la Chișinău.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul
următor.

1. Contextul cauzei

Reclamanții sunt sau au fost jurnaliști de televiziune la Compania „Telera-
dio-Moldova” („Compania”), care difuzează unicul canal public de televiziune
din Republica Moldova și un canal radio cu acoperire națională.

Compania de Stat „Teleradio-Moldova” a fost creată în anul 1994 în locul
Radioului și al Televiziunii existente anterior în Republica Moldova. Statutul
său a fost modificat succesiv în 1995, 1996 și 2002, când Compania de Stat a fost
transformată într-o companie publică.

2. Declarațiile reclamanților

Potrivit reclamanților, Compania a fost supusă cenzurii pe întreg parcur-
sul existenței sale. Totuși, după februarie 2001, când Partidul Comunist a câști-
gat cu o majoritate largă alegerile parlamentare, cenzura a devenit intolerabilă.
Cenzura era, de obicei, efectuată pe calea instrucțiunilor verbale care veneau, în
ordine ierarhică, de la președintele Companiei la editori.

Toți reclamanții au făcut declarații care s-au referit la pretinse fapte con-
crete de cenzură. Detalii ale declarațiilor lor pot fi găsite mai jos, precum
și în decizia parțială a Curții în cauza *Manole and Others v. Moldova*, din
15 iunie 2004.

Ei au prezentat următoarele probe în susținerea pretențiilor lor: declarații ale
jurnaliștilor de la Televiziunea Națională, scenariile ale programelor de știri cu
paragrafe tăiate de către superiorii lor etc. Ei au susținut că ar fi imposibil pentru
ei să prezinte mai multe probe în circumstanțele în care pretinsa cenzură nu era
oficială, ci, mai degrabă, era efectuată prin intermediul instrucțiunilor verbale
din partea superiorilor lor.

În special, reclamanții au pretins că, începând cu februarie 2001, niciun partid de opoziție, parlamentar sau extra-parlamentar, nu a beneficiat de timp de emisie; orice reportaj care conținea un punct de vedere diferit de cel al Partidului Comunist era interzis; un număr de persoane proeminente din sfera politică, culturală și știință, care nu susțineau Partidul Comunist, au fost introduși într-o listă neagră și li s-a interzis accesul atât la Televiziunea Națională, cât și la Radioul Național; cuvinte și expresii precum „român”, „limba română”, „Basarabia”, „istoria românilor”, „regim totalitar” etc., au fost interzise; s-a interzis orice referire la anumite perioade istorice precum perioada dintre cele două războaie mondiale, foamea organizată în URSS, regimul stalinist, deportările în GULAG și perioada renașterii naționale din 1989. Evenimentele care urmau să fie reflectate în buletinele de știri erau atent selectate și numai un număr limitat de jurnaliști avea dreptul să facă reportaje despre autoritățile publice. Se putea face referire numai la agenția de știri de stat „Moldpres”, iar opoziția era denigrată. Dacă exista vreun reportaj în care erau incluși reprezentanți ai opoziției, interviurile erau trunchiate, iar orice discurs era substituit de declarațiile jurnaliștilor sau de textul scris de agenția de știri „Moldpres”. Reportajele despre activitatea Guvernului durau 3-5 minute. Restul reportajelor durau 60-90 secunde.

Începând cu 9 ianuarie și până în mai 2002, fracțiunea parlamentară a Partidului Popular Creștin Democrat a organizat zilnic demonstrații masive în fața sediului Guvernului, la care au participat zeci de mii de persoane. La 22 februarie 2002, Parlamentul a organizat dezbateri despre proteste; însă știrile de seară au omis în întregime opiniile exprimate de către opoziție pe parcursul dezbaterilor respective. Pe parcursul unei perioade lungi de timp, a fost interzisă difuzarea oricărei informații despre aceste demonstrații în cadrul buletinelor de știri. Această situație a continuat până la 25 februarie 2002, când 331 de angajați ai Companiei au semnat o declarație de protest împotriva cenzurii, care prevedea următoarele:

„Noi, angajații „Teleradio-Moldova”, notăm că, după victoria Partidului Comunist în alegeri, libertatea noastră de exprimare a fost restrânsă. Telespectatorii și ascultătorii noștri au fost lipsiți de dreptul la informații corecte și imparțiale. De fapt, autoritățile au reinstalat la Radioul și Televiziunea Națională o cenzură politică de tip sovietic, interzisă de Constituția Republicii Moldova. Ca rezultat, „Teleradio-Moldova” a devenit un instrument de spălare a creierelor și manipulare a opiniei publice, o portavoce a partidului de guvernământ. Noi protestăm împotriva acțiunilor totalitare care încalcă drepturile telespectatorilor și radioascultătorilor și libertatea presei în general. Astfel de devieri antidemocratice sunt periculoase deoarece destabilizează situația politică din societatea noastră. Noi ne exprimăm solidaritatea cu acțiunile demonstranților îndreptate împotriva rusificării forțate și a distrugerii deliberate a sistemului democratic. Noi cerem abolirea cenzurii de la Compania de Stat „Teleradio-Moldova” și respectarea dreptului populației la informații corecte, credibile și imparțiale. Noi cerem ca autoritățile să respecte politica democratică și proeuropeană pentru care a optat țara noastră.”

La 26 februarie 2002, declarația a fost transmisă tuturor agențiilor de știri și, în aceeași zi, câteva mii de oameni s-au adunat în fața sediului Companiei pentru a protesta împotriva cenzurii. Începând cu acea zi, protestatarii s-au adunat în fața Companiei timp de câteva săptămâni.

În seara de 26 februarie 2002, al patrulea reclamant, Dinu Rusnac, prezentatorul buletinului de știri de la ora 19.00, a fost înlocuit cu o altă persoană (N.L.), ca urmare a refuzului său de a prezenta o versiune cenzurată a știrilor despre protestele din fața sediului Companiei. În studio erau prezenți militari. Totuși, echipa de știri a difuzat versiunea necenzurată a reportajului și, după câteva minute, buletinul de știri a fost întrerupt și înlocuit cu un film documentar.

Din cauza acestor evenimente, la acea dată administrația Companiei a interzis retransmiterea prin satelit a programelor către radiodifuzorii din Uniunea Europeană.

La 27 februarie 2002, la o adunare, angajații Companiei au decis să declare grevă pasivă și, în acest scop, a fost ales un Comitet de Grevă.

Comitetul de Grevă a prezentat conducerii Companiei și Guvernului o listă de revendicări cu privire la abolirea cenzurii de la Televiziunea și Radioul Național. În același timp, editorii și prezentatorii de știri, în pofida presiunii din partea administrației Companiei, au început să prezinte știri „necenzurate”.

În seara zilei de 27 februarie 2002, Președintele Republicii Moldova a venit la Companie și a avut o întâlnire cu reprezentanții Comitetului de Grevă. El a respins orice acuzații cu privire la implicarea politică în activitatea Companiei. Totuși, se pare că el a promis să pună capăt cenzurii din cadrul Companiei. De asemenea, el a respins cererea de a oferi opoziției o oră de timp de emisie pe motiv că protestele ei erau ilegale.

La 5 martie 2002, al patrulea reclamant, Dinu Rusnac, a inclus în scenariul buletinului de știri de la ora 19.00 informații despre atitudinea Comitetului de Grevă față de unele declarații ale Președintelui Republicii Moldova și un interviu cu liderul opoziției, Iurie Roșca. Superiorul său, V.T., a cenzurat textul știrilor tăind cu stiloul paragrafele respective. Pe parcursul buletinului de știri, reclamantul a informat publicul despre cenzurarea știrilor și a arătat scenariul știrilor cu fragmentele tăiate cu stiloul și semnat de către V.T.. În acel moment, șeful Departamentului Actualități i-a ordonat regizorului audio să închidă sunetul. Reclamantul a vorbit timp de două minute fără a avea sunet.

La 7 martie 2002, Parlamentul a creat o comisie parlamentară specială, care să elaboreze „o strategie pentru îmbunătățirea activității [Companiei]”.

Imediat după începerea grevei în februarie 2002, conducerea Companiei și Guvernul păreau dispuși să ajungă la un compromis și, timp de câteva zile, au permis difuzarea reportajelor necenzurate despre protestele jurnaliștilor; totuși, mai târziu, la Companie a fost introdusă stare de urgență, fiind aduse în sediile sale trupe militare. Unul după altul, liderii mișcării greviste au început să fie concediați din funcțiile lor prin diferite metode și să fie supuși sancțiunilor

disciplinare. Spre exemplu, diverse sancțiuni disciplinare au fost aplicate reclamanților Larisa Manole și Dinu Rusnac. Compania a refuzat să execute hotărârea judecătorească din 11 septembrie 2002 prin care au fost anulate sancțiunile impuse dnei Manole. Toți prezentatorii de știri vorbitori de limbă română și unul vorbitor de limbă rusă ai buletinului de știri de seară „Mesager” au fost înlocuiți, iar cenzura a continuat.

Reclamanții au transmis Curții o casetă video cu demonstrațiile împotriva cenzurii din februarie și martie 2002, declarațiile Comitetului de Grevă și negocierile lor cu Președintele Republicii Moldova cu privire la abolirea cenzurii.

În martie și aprilie 2002, liderii Comitetului de Grevă au fost interogați de către anchetatori penali cu privire la protestele organizate de ei în fața clădirii Companiei.

La 29 aprilie 2002, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a făcut public un raport cu privire la monitorizarea activității Companiei. Monitorizarea a constat în 12 întâlniri cu angajații Companiei, care au avut loc în perioada 16-19 aprilie 2002. Raportul a examinat chestiunea existenței cenzurii și prevedea *inter alia*:

„Faptul că o parte a colectivului a susținut imediat acțiunile din Piața Marii Adunări Naționale ale fracțiunii de opoziție din Parlament, mărturisește angajarea politică a unor jurnaliști din televiziune. ...

Referitor la utilizarea noțiunii „cenzură” ... în procesul de creație, se evidențiază tentativa de a numi „cenzură” cerințele elementare ce țin de îndeplinirea obligațiilor de serviciu. ... S-a încercat o tentativă de a justifica rebutul personal și lipsa de profesionalism prin existența cenzurii. Jurnaliștii tratează neadecvat sarcinile puse de conducerea lor ... Cerințele elementare profesionale sunt, uneori, tălmăcite ca forme de dictat și, consecutiv, cenzură. Bineînțeles, nu se exclud tentativele denaturate ale unor conducători din televiziune de a forma politica eterului în favoarea fracțiunii majoritare din Parlament. Persistă, de asemenea, unele tentative de a influența mesajul programelor de către reprezentanții puterii de stat. Totuși, Comisia nu dispune de cazuri concrete la acest capitol. Este lesne de înțeles că astfel de influențe abuzive au provocat sentimente de protest din partea colectivului de creație.

...

S-a constatat, de asemenea, că conducerea Companiei nu interzice utilizarea formulilor „Basarabia”, „român”, „limba română”, „istoria românilor” și „regim totalitar” în context istoric, ci nu se admite în uz la reflectarea evenimentelor cotidiene din viața republicii...

Reieșind din cele expuse, membrii Comisiei de monitorizare propun spre examinare la ședința Consiliului Coordonator al Audiovizualului următoarele deducții și recomandări:

(1) Comisia consideră inoportună practica permanentă de schimbare a conducătorilor Companiei, exercitarea presiunii asupra procesului de creație cu scopul de a preîntâmpina apariția cenzurii, care influențează negativ asupra situației actuale și viitoare din televiziune și radiodifuziune;

...

(3) Conducerea Companiei urmează să execute prevederile Statutului și să creeze Consiliul de administrație.”

La 7 iunie 2002, Președintele Republicii Moldova, dl Voronin, a făcut o declarație de presă cu privire la Companie. El și-a exprimat rezervele față de Rezoluția Adunării Parlamentare a Consiliului Europei nr. 1280 (2002), care a cerut autorităților Republicii Moldova să transforme Compania de Stat „Teleradio-Moldova” într-o companie publică, însă a declarat că, în calitate de Președinte, el va trebui să fie de acord dacă o astfel de schimbare va avea loc. *In fine*, el a declarat că protestele anticomuniste desfășurate între lunile ianuarie și aprilie au fost organizate de „persoane needucate, persoane sălbatice, pitecantropi”.

La 26 iulie 2002, Parlamentul a adoptat Legea nr. 1320-XV cu privire la instituția publică națională a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, prin care Compania de Stat „Teleradio-Moldova” a devenit o Companie Publică.

În conformitate cu noua lege, angajații vechii Companii de Stat trebuiau să treacă o procedură de selectare pentru a fi angajați la Compania Publică.

Procedura de selectare a fost organizată în 2004. Totuși, criteriile pentru angajarea sau confirmarea în funcție a persoanelor care lucrau deja la Companie nu au fost făcute publice.

La 26 iulie 2004, rezultatele au fost făcute publice. Niciunul din reclamanții care au lucrat în cadrul Departamentului Actualități nu a fost confirmat în funcție și nici majoritatea persoanelor care au fost active pe parcursul grevei din 2002.

La 27 iulie 2004, jurnaliștii care nu au fost angajați au organizat o conferință de presă la care au susținut ideea că ei au fost concediați din motive politice. Un reportaj despre acea conferință de presă a fost programat pentru buletinul de știri de la ora 19.00, însă directorul Companiei Publice nou-create a înlocuit buletinul de știri cu un film documentar despre reproducerea elefanților.

La aceeași dată, președintele Companiei a emis un ordin prin care cei nouăsprezece participanți la conferința de presă, inclusiv cinci reclamanți, au fost suspendați din funcție și li s-a interzis să intre în sediul Companiei.

Reclamanții Corina Fusu, Angela Aramă-Leahu, Dinu Rusnac și alte 57 de persoane s-au plâns colegiului de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău despre ilegalitatea procedurii de selectare, care a luat sfârșit la 26 iulie 2004, pretinzând în special că comisia de concurs a fost ilegal constituită. Instanța a respins acțiunea la 24 septembrie 2004 pe motiv că ea nu era competentă să examineze o astfel de acțiune. Ea a constatat că comisia de concurs a fost constituită în conformitate cu Legea nr. 1320-XV din 26 iulie 2002 și că această lege nu garanta reclamanților niciun drept anume în ceea ce privește organizarea procedurii de selectare.

Prin urmare, o acțiune în temeiul Legii contenciosului administrativ era inadmisibilă. Mai mult, statul nu poate purta răspundere pentru daunele cauzate printr-o lege pe care el a adoptat-o.

Reclamanții nu au informat Curtea dacă ei au contestat cu recurs decizia din 24 septembrie 2004.

3. *Declarațiile Guvernului*

Guvernul a declarat că nu a existat cenzură în cadrul Companiei. El s-a bazat pe constatările Consiliului Coordonator al Audiovizualului din raportul său din 29 aprilie 2002, potrivit căruia reclamanții nu au fost niciodată împiedicați să comunice informații publicului.

Guvernul a negat declarațiile reclamanților potrivit cărora niciun partid politic de opoziție nu a avut acces la Televiziunea Națională. El a susținut că toate partidele politice, atât parlamentare, cât și extraparlamentare, au avut posibilitatea să-și exprime opiniile, ideologia și programele lor electorale la Televiziunea Națională. În sprijinul declarațiilor sale, Guvernul a prezentat copii ale ghidurilor TV din care se pare că: la 14 mai 2004, Televiziunea Națională a difuzat o emisiune intitulată „Tribuna partidelor politice”; la 12 iulie 2004, Televiziunea Națională a difuzat o emisiune intitulată „Viața publică”, la care a participat Președintele Republicii Moldova, care era, de asemenea, liderul Partidului Comunist; iar la 15 iulie 2004, Televiziunea Națională a difuzat o emisiune intitulată „Procesul democratic și libertatea mass-media”, cu participarea dlui V. Stepaniuc – liderul fracțiunii parlamentare comuniste, dlui D. Braghiș – liderul fracțiunii parlamentare „Moldova Democrată”, M. Petrache – liderul unui partid extraparlamentar numit „Uniunea Centristă”, și a altor persoane care nu erau reprezentanți ai vreunui partid politic.

Guvernul, de asemenea, a respins acuzațiile reclamanților că unui număr de personalități, considerate non grata de către Partidul Comunist de guvernământ, li s-a interzis accesul la Televiziunea și Radioul Național și că folosirea anumitor cuvinte precum „limba română”, „român”, „Basarabia”, „istoria românilor” și „regim totalitar” a fost interzisă.

El a declarat că într-o emisiune din 26 februarie 2002, al doilea reclamant, Corina Fusu, a prezentat un reportaj în care au fost prezentați sculptori bine cunoscuți și alți artiști tineri talentați, iar într-o altă emisiune prezentată de reclamantul Viorica Cucereanu-Bogatu, la o dată nespecificată, a fost intervievat un scriitor. De asemenea, Guvernul a prezentat o copie a unui scenariu al unui buletin de știri, care nu a fost datat, în care au fost folosite expresii precum „limba română” și „literatura română”, precum și numele unui scriitor român.

Referindu-se la acuzațiile aduse de reclamantul Dinu Rusnac cu privire la știrile de seară din 5 martie 2002, când a fost întrerupt sunetul, în timpul transmisiunii în direct, pentru a-l împiedica să informeze publicul despre cenzurarea

textului buletinului de știri, Guvernul a admis că astfel de evenimente au avut loc. Totuși, el a susținut că întreruperea sunetului a fost justificată de faptul că dl Dinu Rusnac a încălcat regulamentele interne și legislația relevantă prin modificarea textului buletinului de știri fără o autorizație prealabilă. Prin urmare, reclamantul și-a exprimat propria opinie în fața unui public larg, iar aceasta nu era o informație despre care se putea spune că corespunde cerințelor de imparțialitate și obiectivitate. Prin urmare, superiorul său a fost în drept să întrerupă sunetul. Mai mult, opinia reclamantului a fost adusă la cunoștința publicului în emisiunea intitulată „Ora Președintelui”.

Guvernul a negat acuzațiile reclamantilor că Compania nu a difuzat nicio știre despre protestele organizate de opoziție în centrul Chișinăului începând cu 9 ianuarie 2002. El a declarat că protestele au fost pe larg reflectate în buletinele de știri, fiind însoțite de comentarii despre desfășurarea evenimentelor. Mai mult, majoritatea reportajelor difuzate au fost realizate de reclamantul Corina Fusu.

În ceea ce privește protestele din fața clădirii Companiei, ele, de asemenea, au fost pe larg reflectate în emisiunile prezentate de reclamantul Mircea Surdu. Guvernul a prezentat o copie a unei cereri nedatate depusă de către Mircea Surdu pentru a i se permite să organizeze un talk-show despre protestele de la Companie, care nu avea semnătura de aprobare din partea superiorului său.

Guvernul a susținut că, potrivit administrației Companiei, majoritatea emisiunilor de dezbateri politice cu participarea tuturor forțelor de opoziție erau emisiuni în direct și, prin urmare, ele nu puteau fi cenzurate.

B. Jurisprudența și dreptul intern relevant

1. Prevederile relevante ale Constituției Republicii Moldova sunt următoarele:

Articolul 20

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 60

„(1) Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului.”

Articolul 134

„(1) Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova.”

2. Prevederile relevante ale Legii audiovizualului (Legea nr. 603-XIII din 3 octombrie 1995) sunt următoarele:

Articolul 2

„(3) Instituțiile audiovizualului nu sunt supuse cenzurii.”

Articolul 3

„Libertatea de exprimare audiovizuală presupune respectarea strictă a Constituției și nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.”

Articolul 6

„(1) Statul asigură condițiile necesare pentru activitatea instituțiilor publice ale audiovizualului.

(2) Statul garantează înzestrarea instituțiilor publice ale audiovizualului cu mijloace tehnice necesare pentru emiterea și retransmisiunea programelor audiovizuale.”

Articolul 29

„Lucrătorul de creație al instituției audiovizualului, care îndeplinește însărcinarea ei, are dreptul:

(h) să aibă recurs la instanțele de judecată de orice nivel.”

Articolul 31

„(1) Consiliul Coordonator al Audiovizualului este constituit din 9 membri numiți de:

(a) Parlament - 3 membri (inclusiv un specialist în domeniul audiovizualului);

(b) Președintele Republicii Moldova - 3 membri (inclusiv un specialist în domeniul audiovizualului);

(c) Guvern - 3 membri (inclusiv un specialist în domeniul telecomunicațiilor).

(2) ...”

3. Hotărârea Guvernului nr. 502 din 12 septembrie 1996 privind aprobarea Statutului Companiei de Stat „Teleradio-Moldova” prevede următoarele:

Punctul 2

„Compania reprezintă o instituție publică a audiovizualului. Activitatea de creație și editorială a Companiei este ocrotită prin lege de intervențiile autorităților publice, de influență și presiuni ale partidelor și formațiunilor social-politice.”

Punctul 3

„Prin forma sa organizatorico-juridică Compania este întreprindere de stat.”

Punctul 4

„Fondator al Companiei este Guvernul, în numele Statului Republica Moldova. Coordonarea activității Companiei din partea statului este efectuată de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului.”

Punctul 10

„Compania are următoarele scopuri de bază:

reflectarea veridică și obiectivă a vieții social-politice, economice și culturale a republicii, precum și a relațiilor externe ale statului;

reflectarea intereselor tuturor păturilor sociale: propagarea păcii și umanismului, valorilor democratice, respectării drepturilor omului;

crearea, acumularea, păstrarea și promovarea valorilor cultural-artistice, naționale și universale.”

Punctul 20

„Activitatea de creație și editorială a Companiei este independentă. Programele radiofonice și televizate sînt ocrotite de lege contra intervenției autorităților publice, influenței și presiunii oricăror partide și formațiuni social-politice.”

Punctul 22

„Compania este obligată:

să prezinte în mod obiectiv și imparțial realitățile vieții social-politice, interne și internaționale; să asigure cetățenilor dreptul la informație; să promoveze valorile autentice ale culturii naționale, culturii minorităților naționale ce locuiesc pe teritoriul republicii, precum și ale culturii universale;

să asigure libera exprimare a ideilor și opiniilor, libera circulație a informațiilor;

să asigure jurnalistului drepturi în conformitate cu legislația Republicii Moldova și practica internațională; participarea la emisiuni a persoanelor cu diferite convingeri politice și opțiuni profesionale;

să difuzeze cu prioritate și în mod gratuit comunicările de interes public primite de la Parlament, Președintele Republicii Moldova și de la Guvern... ”

Punctul 23

„Subdiviziunile de creație ale Companiei asigură jurnalistului dreptul la opinie și la poziție proprie. Compania nu este în drept să impună jurnalistului promovarea unor idei ce contravin principiilor lui morale.”

Punctul 24

„Emisiunile Companiei nu trebuie să propage războiul, agresiunea, ura națională, rasială, de clasă sau religioasă, acțiuni de violență antistatală, terorismul, nesupunerea civilă, separatismul teritorial, idei, opinii, manifestări ce contravin normelor moralei.”

Punctul 30

„Președintele Companiei, directorul general al radiodifuziunii și directorul general al televiziunii sînt numiți în funcție de Parlament, la propunerea Consiliului Coordonator al Audiovizualului sau din propria inițiativă a Parlamentului, pe un termen de 5 ani; vicepreședintele este numit în funcție de către Consiliul Coordonator al Audiovizualului, la propunerea președintelui Companiei, pe un termen de 5 ani.”

Punctul 31

„Președintele Companiei:
asigură conducerea Companiei;...
angajează la lucru pe bază de acord și concediază lucrătorii Companiei;
asigură activitatea Consiliului de Administrație al Companiei;...”

Punctul 33

„În cadrul Companiei se formează Consiliul de Administrație ca organ colegial și consultativ de administrare, compus din 13 membri, care activează în baza Regulamentului său.”

Punctul 34

„În componența Consiliului de Administrație în mod obligatoriu intră președintele Companiei, reprezentanții Fondatorului și Consiliului Coordonator al Audiovizualului.”

4. Legea nr. 1320-XV din 26 iulie 2002 cu privire la instituția publică națională a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” prevede următoarele:

Articolul 1

„Se constituie instituția publică națională a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, denumită în continuare companie, care este o instituție cu statut de persoană juridică, autonomă funcțional și independentă editorial, ce asigură, în spiritul pluralismului de opinii, realizarea dreptului la comunicarea completă, veridică și operativă a informației și care difuzează pe întreg teritoriul Republicii Moldova. ...”

Articolul 5

„(2) Compania va asigura o largă diversitate de emisiuni care să răspundă intereselor diferitelor grupuri sociale, naționale, religioase, politice etc.

(3) În cadrul difuzării unor emisiuni informaționale, documentare și a unor reviste ale evenimentelor curente, compania va asigura respectarea principiilor imparțialității și obiectivității. ...”

Articolul 13

„(1) Consiliul de observatori al companiei este un organ autonom care are menirea să asigure, prin intermediul mijloacelor audiovizuale ale companiei, realizarea dreptului cetățenilor și al societății de a obține informații veridice, complete și operative, fiind abilitat, în acest scop, să monitorizeze respectarea de către companie a prevederilor legale și statutare.

(2) Consiliul de observatori este constituit din 15 membri din rîndul personalităților notorii din domeniul culturii, științei, învățămîntului, mijloacelor de informare în masă și din rîndul altor reprezentanți ai societății civile, numiți pe un termen de 5 ani de:

- a) Parlament - 2 membri (1 din partea opoziției)...
- b) Președintele Republicii Moldova - 2 membri;
- c) Guvern - 2 membri;
- d) Consiliul Superior al Magistraturii - 1 membru;
- e) colectivul de creație al companiei - 1 membru;
- f) asociațiile culturale ale minorităților naționale din Republica Moldova - 2 membri ...;
- g) Confederația Sindicatelor din Republica Moldova - 1 membru ...;
- h) Confederația Sindicatelor Libere din Republica Moldova „Solidaritate” - 1 membru ...;
- i) uniunile de creație din Republica Moldova (Uniunea Scriitorilor, Uniunea Artiștilor Plastici, Uniunea Cineaștilor, Uniunea Compozitorilor, Uniunea Teatrală) - 1 membru ...;
- j) organizațiile mass-media din Republica Moldova (Uniunea Jurnaliștilor, Asociația Presei Independente, Asociația Presei Electronice „APEL”, Comitetul pentru Libertatea Presei, Centrul Independent de Jurnalism, Asociația Mass-Media) - 1 membru ...;
- k) Organizația Republicană a Veteranilor - 1 membru ...”

Articolul 14

„Consiliul de observatori are următoarele atribuții:

- a) numește în funcție președintele companiei și, la propunerea acestuia, vicepreședintele-producătorul general, directorul executiv al Televiziunii și directorul executiv al Radiodifuziunii;
- b) confirmă componența nominală a Consiliului de administrație; ...”

Articolul 20

„(1) Supravegherea activității companiei este exercitată de Consiliul de observatori.

(2) În cazul în care organul competent al companiei nu-și exercită în modul cuvenit funcțiile de supraveghere, Parlamentul, prin intermediul unei comisii parlamentare speciale, în care este asigurată reprezentarea proporțională a fracțiunilor parlamentare, este în drept să solicite oricărui organ al companiei informații scrise despre acțiunile sau inacțiunile prin care, în opinia Parlamentului, se încalcă prezenta lege.

...

(4) Parlamentul, de comun acord cu Consiliul Coordonator al Audiovizualului, poate da dispoziții companiei privind luarea de măsuri în vederea eliminării încălcărilor constatate.

(5) Compania are dreptul să conteste, conform legislației, în instanța de judecată, legalitatea dispozițiilor prevăzute la alin.(4).

...

(7) Orice măsură luată în vederea executării prevederilor prezentului articol nu trebuie să încalce dreptul companiei la libertatea informației și libertatea exprimării.”

5. Guvernul a prezentat Curții o scrisoare din 29 septembrie 2004 prin care președintele Judecătoriei Bălți a informat Ministerul Justiției că instanța pe care o conduce nu a primit niciodată vreo cerere cu privire la cenzura la Televiziunea Națională. Scrisoarea, în continuare, menționează că dacă o asemenea cerere ar fi fost primită, ea ar fi fost examinată în fond.

C. Materiale neconvenționale relevante

1. *Consiliul European*

1. În raportul său de evaluare a implementării recomandărilor întocmit în urma vizitei sale în Republica Moldova între 16 și 20 octombrie 2000, Comisarul pentru Drepturile Omului a declarat:

„... Totuși Comisarul constată că este îngrijorător faptul că, în pofida voinței politice declarate de a implica toate părțile societății moldovenești în planul de acțiuni pentru drepturile omului și unitate socială, elemente fundamentale ale dialogului democratic par să sufere restricții ce nu sunt necesare.

Astfel, libertatea presei pare afectată de lipsa garanțiilor corespunzătoare pentru asigurarea independenței companiei publice naționale a audiovizualului „Teleradio-Moldova”...”

2. La 24 aprilie 2002, Adunarea Parlamentară a adoptat Rezoluția 1280 (2002) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, care prevede următoarele:

„7. Adunarea notează că amploarea mișcării de protest a jurnaliștilor și angajaților „Teleradio-Moldova” confirmă necesitatea de a întreprinde reforme rapide, pentru a garanta libertatea de exprimare și a promova serviciul public al audiovizualului. Ea îndeamnă autoritățile să pună capăt practicii de cenzurare a emisiunilor de televiziune și să ofere tuturor partidelor politice de opoziție, atât din Parlament, cât și din afara lui, acces generos la dezbateri televizate. Ea cere Guvernului și Parlamentului Republicii Moldova să se angajeze fără întârziere în lucrul de transformare a „Teleradio-Moldova” într-o corporație publică independentă.

...

10. Adunarea așteaptă ca forțele politice din Republica Moldova să ducă un dialog veritabil și constructiv și să ajungă la un compromis care trebuie să includă următoarele elemente:

...

iv. revizuirea legislației cu privire la radio și televiziune și modificarea statutului „Teleradio-Moldova” pentru a o face o corporație publică independentă: demararea ime-

diată a lucrului de către comisia parlamentară relevantă; eventuala continuare a examinării proiectelor de legi examinate de legislatura precedentă; [...] definitivarea lucrului până la sfârșitul sesiunii parlamentare curente, la 31 iulie 2002;

11. Adunarea cheamă Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova să întreprindă măsurile sus-menționate fără întârziere.

14. Adunarea cheamă autoritățile moldovenești să coopereze pe deplin cu Consiliul Europei și instituțiile sale, în special:

ii. să prezinte pentru expertizarea de către Consiliul Europei viitoarele proiecte de legi de reformare a audiovizualului și de transformare a Companiei de Stat „Teleradio-Moldova” într-o corporație publică independentă; ...”

3. La 24 aprilie 2002, Adunarea Parlamentară a adoptat Recomandarea 1554 (2002) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, în care se conținea următoarea solicitare:

„5. Adunarea, de asemenea, cere Comitetului de Miniștri să sporească cooperarea cu autoritățile din Republica Moldova referitor la:

i. expertizarea rapidă a proiectelor de legi de reformare a audiovizualului și de transformare a Companiei de Stat „Teleradio-Moldova” într-o corporație publică independentă; ...”

4. La 26 septembrie 2002, Adunarea Parlamentară a adoptat Rezoluția 1303 (2002) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, în care ea, printre altele, a făcut următoarele observații:

»...

2. La 24 aprilie 2002, Adunarea a adoptat Rezoluția 1280 cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, în care ea a invitat forțele politice din Republica Moldova să ducă un dialog veritabil și constructiv și a cerut autorităților moldovenești să adopte un număr de măsuri, enumerate în paragraful 10 al Rezoluției, pe care ele au fost de acord să le implementeze în urma atingerii unui compromis politic.

...

6. ... Adunarea așteaptă ca autoritățile să implementeze deciziile adoptate de ele, fără a altera conținutul lor și fără a încălca ulterior angajamentele lor, în special pe cele cu privire la libertatea media. ...

7. Suplimentar, Adunarea notează că autoritățile au încercat să respecte alte angajamente asumate în luna aprilie prin adoptarea la 26 iulie 2002 a unei noi Legi cu privire la Compania publică națională a audiovizualului „Teleradio-Moldova”. ...

8. Totuși, ea nu poate să conchidă că autoritățile au îndeplinit pe deplin angajamentele lor, deoarece conținutul acestor legi continuă să genereze comentarii și controverse. Ea invită autoritățile:

i. să revizuiască, pe parcursul toamnei anului 2002, Legea cu privire la Compania publică națională a audiovizualului „Teleradio-Moldova”, cu implicarea veritabilă în discuția a societății civile, a asociațiilor care reprezintă media și a opoziției politice, și prin luarea în considerație a recomandărilor făcute de experții Consiliului Europei. În special, ea solicită ca revizuirea prevederilor cu privire la componența, numirea în funcție și

competența Consiliului de Observatori să constituie subiectul unor consultații pe cât de largi posibile...”

5. La 3 aprilie 2003, coraportorii dna Josette Durrieu și dl Lauri Vahtre au prezentat Adunării Parlamentare a Consiliului Europei un raport informativ cu privire la implementarea Rezoluției 1303 (2002) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, în care se nota *inter alia*:

„68. Noi notăm o evoluție pozitivă a situației politice din Republica Moldova în comparație cu vizita precedentă. A fost reluat dialogul cu o parte a opoziției politice. Autoritățile Republicii Moldova s-au conformat celor mai importante cerințe ale recomandărilor Consiliului Europei. Pe parcursul vizitei noastre noi, totuși, am cerut autorităților să depună un efort suplimentar pentru a duce la bun sfârșit reformele inițiate, în special:

- să modifice și să adopte Legea cu privire la serviciul public al audiovizualului „Teleradio-Moldova” luând în considerație comentariile noastre,

...

69. În cadrul misiunii noastre, noi constatăm că aceste cerințe au fost într-adevăr îndeplinite:

- Legea cu privire la „Teleradio-Moldova” a fost adoptată la 14 martie și promulgată la 21 martie.”

6. Ca urmare a Rezoluției 1303 (2002), 3 proiecte de modificare a Legii cu privire la Compania publică au fost prezentate de către Guvern Consiliului Europei pentru aprobare. Chestiunea principală ținea de componența Consiliului de Observatori al Companiei. Consiliul Europei a aprobat un proiect și a sugerat anumite îmbunătățiri ale acestuia cu privire, în special, la componența Consiliului de Observatori; totuși, modificarea finală adoptată ulterior de Parlamentul Republicii Moldova nu a luat în considerație această sugestie.

7. Următoarele constituie fragmente relevante ale unui raport pregătit de Secretariatul Consiliului Europei în urma unei vizite la Chișinău între 28 septembrie și 1 octombrie 2004 (SG/Inf (2004) 29 final):

»...

Restructurarea canalului de stat Teleradio-Moldova (TRM) într-un serviciu public național al audiovizualului a constituit o sursă majoră de îngrijorare în sfera media începând cu aprilie 2004. Cele mai dramatice evoluții au avut loc în perioada iulie-septembrie.

49. Legea cu privire la instituția publică națională a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”, adoptată în iulie 2002 și modificată în martie 2003, prevedea transformarea instituției prin lichidarea sa. Acest lucru a presupus concedierea vechiului personal și desfășurarea unei noi proceduri de selectare. Jurnaliștii de la canalul de stat au avertizat cu privire la riscurile unei transformări pur formale a companiei și folosirea opțiunii de lichidare ca pretext pentru concedierea jurnaliștilor „neloiali” (a se vedea Moldova Azi, 21.01.2004, a se vedea, de asemenea, APCE, Doc. 10029, și Basa-Press 12.02.2004). Statutul noii TRM, prezentat spre adoptare în februarie 2004, a fost, de asemenea, criticat

de jurnaliști pentru omisiunea de a stabili mecanisme clare de implementare a legii, de ex. , absența unei specificări clare a modalității de angajare și reangajare a personalului.

În februarie 2004, Compania de Stat TRM a fost lichidată, fiind demarată o nouă procedură de selectare. Începând cu 27 iulie 2004, mulți jurnaliști conduși de Comitetul pentru apărarea demnității umane și profesionale (CADUP), a inițiat acțiuni de protest, contestând modalitățile procedurii de selectare, rezultatele acesteia și componența comisiei de concurs. Mai mult, protestatarii au cerut Parlamentului Republicii Moldova să modifice articolul 13 al Legii cu privire la TRM în ceea ce privește componența Consiliului de Observatori, pentru a spori reprezentarea profesioniștilor media în cadrul acestuia. La 8 august, TRM a început să funcționeze ca o nouă entitate legală. Între august – septembrie, au avut loc proteste în fața Casei Radio și a Parlamentului. Începând cu 22 august și timp de 26 de zile câțiva jurnaliști și reprezentanți ai societății civile au declarat greva foamei (pentru mai multe detalii, a se vedea A19, „Scrisoarea deschisă către Președintele Voronin cu privire la evenimentele recente de la Teleradio-Moldova”, 23 august 2004; A19, Moldova Bulletin, mai-august 2004).

50. La 1, 6 și 29 august a fost folosită poliția pentru a dispersa acțiunile protestatarilor. Pe parcursul incidentului de la 1 august, câteva persoane au fost rănite și spitalizate (a se vedea IFG media release, 7 septembrie 2004). Au fost depuse plângeri la procuratură, Ministerul Afacerilor Interne și o acțiune a fost intentată de către protestatarii cu privire la acele evenimente. Răspunsul autorităților a fost că acțiunile poliției erau legitime (de a contracara huliganismul), autorizarea eliberată de viceprimar protestatarilor pentru a se întruni a fost suspendată (a se vedea paragraful 40 de mai sus), fiind inițiate proceduri contravenționale împotriva protestatarilor pentru organizarea întrunirilor neautorizate.

51. Fiind sesizată de protestatarii, la 26 septembrie, instanța a hotărât în favoarea conducerii TRM. Se pare că protestatarii au depus recurs la această hotărâre la Curtea Supremă de Justiție.

52. Protestatarii au solicitat Consiliului Europei și OSCE să monitorizeze reorganizarea TRM și să investigheze acțiunile întreprinse de autorități împotriva protestatarilor.

53. La 30 iulie, Misiunea OSCE în Moldova a făcut o declarație prin care a contestat transparența procesului de selecție și, ulterior, la 1 octombrie 2004 șefii misiunilor diplomatice în Republica Moldova, Misiunea OSCE în Moldova și Reprezentantul Special al Secretarului General al Consiliului Europei (RSSG) au făcut o declarație comună exprimându-și opinia că procesul de selectare nu a fost efectuat în conformitate cu principiile audiovizualului public și au chemat pe toți cei implicați să se angajeze într-un dialog constructiv pentru a găsi o soluție a acestei probleme acceptabilă pentru toți (a se vedea anexa 2). Reprezentanții Misiunii OSCE în Moldova și RSSG mediază actualmente discuțiile dintre administrația TRM și protestatarii.

54. Evoluția situației cu privire la Teleradio-Moldova a constituit subiectul discuțiilor delegației cu interlocutori din Parlament, Guvern, Președinție, conducerea TRM și jurnaliștii protestatarii/greviști (a se vedea anexa 1).

55. Este interesant de notat că percepția conflictului de către autorități pare să fie limitată la fie un „litigiu de muncă”, fie la o pretinsă campanie bine orchestrată de către opoziția politică. În ceea ce privește jurnaliștii protestatarii, ei pretind că scopul principal al protestelor lor ține de crearea unei instituții publice a audiovizualului cu adevărat independentă. La întâlnirea cu delegația secretariatului, protestatarii au atras atenția delegației asupra faptului că politica editorială a TRM a fost monitorizată regulat de către Centrul Independent de Jurnalism (CIJ) și de Centrul de Cercetări Sociologice, Politice și Psihologice.

gice (CIVIS). Potrivit CIJ și CIVIS, politica editorială a TRM nu este conformă cerințelor Legii cu privire la instituția publică națională a audiovizualului, tendința părtinitoare față de autorități fiind din ce în ce mai evidentă (pentru detalii, a se vedea <http://ijc.iatp.md>).

56. Transformarea TRM trebuie desfășurată în deplină corespundere cu angajamentele asumate de către Republica Moldova și în conformitate cu „Standardele de funcționare a radiodifuzorilor publici în Republica Moldova”, elaborate de OSCE și Consiliul European, care au fost, în mod special, adaptate situației din Moldova (pentru avizele Consiliului European la Legea cu privire la instituția publică națională a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova” și la modificările la aceasta a se consulta: http://www.coe.int/T/E/human_rights/media/).

57. Delegația Secretariatului a observat că există voința tuturor părților de a soluționa conflictul. Conducătorii TRM au format o comisie pentru a negocia cu protestatarii. Poziția conducerii TRM este că procedura nu poate începe de la zero; ideea creării unui canal TV independent sau a unei agenții de presă separate, la care să fie recrutat un număr de jurnaliști, a fost sugerată de conducerea TRM.

58. Dialogul trebuie să continue pentru a găsi o soluție general acceptabilă a acestor probleme. Acestea fiind spuse, s-a recunoscut faptul că există o necesitate de a acorda asistență suplimentară pentru a asigura ca noua lege să fie în deplină conformitate cu noțiunea de „serviciu public al audiovizualului”; asistența din partea experților Consiliului European ar putea fi, de asemenea, acordată pentru implementarea acestei legi în lumina experienței altor state.

(b) Legislația din domeniul audiovizualului

59. Pe parcursul întâlnirii cu delegația, Președintele Consiliului Coordonator al Audiovizualului (CCA) a subliniat necesitatea urgentă de a adopta legi în domeniul audiovizualului deoarece legislația curentă, care datează din 1995, este depășită.

60. Două proiecte de legi au fost prezentate spre expertizare Consiliului European, unul, din partea Parlamentului, altul, din partea Asociației Presei Electronice APEL. Experții Consiliului European au conchis că textul prezentat de autorități nu corespundea standardelor europene relevante, în timp ce proiectul prezentat de APEL avea un ecou pozitiv. Cea mai controversată chestiune este cea a componenței CCA. Proiectul prezentat de autorități este bazat pe modelul numirii politice, în timp ce proiectul prezentat de APEL prevede includerea reprezentanților societății civile. La 9 septembrie 2004, autoritățile au cerut Secretariatului să organizeze dezbateri care să întrunească experții și autorii proiectelor, inclusiv APEL. O dată potrivită pentru întâlnire nu a fost încă găsită. Legile vor fi examinate de Parlament pe parcursul sesiunii de toamnă-iarnă.

61. În ceea ce privește Legea cu privire la serviciul public local al audiovizualului, experții Consiliului European recomandă revizuirea legii, deoarece textul ei nu corespunde pe deplin standardelor europene (chestiuni problematice: modul în care membrii Consiliului de Observatori sunt numiți în funcție, intervenția autorităților locale în activitatea radiodifuzorilor etc.).

...”

8. La 4 octombrie 2005, Adunarea Parlamentară a adoptat Rezoluția 1465 (2005) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, în care ea a făcut, printre altele, următoarele observații:

„6. ... Totuși, o implicare veritabilă a societății civile necesită existența unei prese pluraliste și dinamice, mai ales în ceea ce privește televiziunea. Trebuie, de asemenea, create condiții pentru un serviciu public al audiovizualului cu adevărat independent și profesionist.

...

14. În continuare, Adunarea recomandă autorităților din Republica Moldova, în ceea ce privește protecția drepturilor omului, ...

14.1.1. să revizuiască legislația cu privire la serviciul public al audiovizualului (atât național cât și local) și cu privire la audiovizual în general;

14.1.2. să continue transformarea Teleradio-Moldova într-un veritabil serviciu public al audiovizualului, așa precum acesta este definit în Recomandarea Adunării 1641 (2004), cu privire la serviciul public al audiovizualului; ...”

2. *Organizații neguvernamentale*

Următoarele constituie un fragment dintr-un raport pregătit în octombrie 2003 de „Articolul 19”, un ONG pentru protecția internațională a libertății de exprimare:

„... În februarie 2002, angajații Teleradio-Moldova au demarat proteste împotriva intensificării ingerinței directe a autorităților în deciziile lor editoriale. Printre alte chestiuni, ei s-au referit la presiunea din partea autorităților de a exclude completamente din cadrul știrilor subiectele în care se menționau cuvinte ca „România” și crime (precum deportările) comise în perioada sovietică. Ei, de asemenea, au denunțat faptul că, deși articolul 7 al Legii audiovizualului stabilește că Compania este una publică, ea a rămas sub controlul autorităților, existând cazuri de cenzură directă la radioul de stat.

Demonstrațiile s-au desfășurat în piața principală din Chișinău și au coincis cu începutul unei greve a circa 380 de angajați ai Teleradio-Moldova. La 27 februarie 2002, a fost creat un Comitet de Grevă. Ulterior, jurnaliștii au adunat un dosar cu probe despre cenzură, cu titlul „Cetățenii versus Republica Moldova”, care a fost trimis la Curtea Europeană a Drepturilor Omului. În aceeași zi, Președintele Voronin a vizitat Teleradio-Moldova și a respins acuzațiile cu privire la ingerința în independența editorială a jurnaliștilor. Au urmat lungi perioade de negocieri, fiind creată a comisie parlamentară cu sarcina de a elabora „Conceptul de îmbunătățire a companiei”. Totuși, cei mai mulți jurnaliști nu au acceptat produsul final, deoarece el a fost elaborat fără colaborarea și aportul protestatarilor. De asemenea, autoritățile au încercat să discrediteze, în mod deschis, protestarii și, mai târziu, să-i intimideze prin citarea membrilor Comitetului de Grevă la organele de urmărire penală. În pofida contraacțiunilor autorităților, protestele au atras o atenție internațională largă și au grăbit intervenția Consiliului Europei, prin adoptarea de către APCE a Rezoluțiilor 1280 (2002) și 1303 (2002) cu privire la funcționarea instituțiilor democratice în Republica Moldova, care conțineau recomandări cu privire la crearea serviciului public al audiovizualului în Republica Moldova.

...”

PRETENȚII

Reclamanții au pretins, în temeiul articolului 10 al Convenției, că cenzura impusă la Teleradio-Moldova a constituit o ingerință nejustificată în dreptul lor la libertatea de exprimare și a reprezentat o încălcare gravă a dreptului lor într-o societate democratică de a comunica informații publicului.

ÎN DREPT

A. Obiecția preliminară a Guvernului

1. Declarațiile părților

Guvernul a declarat că reclamanții nu au epuizat recursurile disponibile lor în conformitate cu legislația Republicii Moldova, așa cum o cere articolul 35 § 1 al Convenției. În special, reclamanții ar fi putut să se plângă instanțelor naționale cu privire la pretinsa încălcare a dreptului lor la libertatea de exprimare, bazându-se pe prevederile articolului 20 al Constituției, ale articolului 2 alineatul 3 și ale articolelor 3, 6 și 29 (h) ale Legii audiovizualului nr. 603-XIII din 30 octombrie 1995, precum și pe prevederile Legii nr. 1320-XV din 26 iulie 2002 cu privire la instituția publică națională a audiovizualului Compania „Teleradio-Moldova”.

Guvernul a declarat că el nu poate să facă referire la nicio cauză similară examinată anterior de către instanțele naționale pe motiv că, fiind un stat tânăr, Republica Moldova nu a avut suficient timp să dezvolte jurisprudență în acest domeniu. Totuși, dacă o astfel de cerere ar fi fost depusă, ea, în mod sigur, ar fi fost examinată în fond.

Guvernul a notat că reclamanții, de asemenea, puteau să se plângă Consiliului de Observatori al Companiei, care, în conformitate cu articolul 20 al Legii nr. 1320-XV din 26 iulie 2002, era competent să supravegheze respectarea de către Companie a regulamentelor sale interne și a legislației în general.

Negând existența cenzurii la „Teleradio-Moldova”, Guvernul a făcut o declarație generală că rectificarea scenariilor anumitor emisiuni și reportaje a fost prevăzută de lege, a urmărit un scop legitim și a fost necesară într-o societate democratică. Referindu-se în special la incidentul din 5 martie 2002, care l-a vizat pe reclamantul Dinu Rusnac, el a susținut că acest lucru s-a datorat încălcării de către reclamant a regulamentelor interne, și anume modificarea buletinului de știri fără autorizare prealabilă. Guvernul a prezentat copii ale câtorva ghiduri TV care arătau că, în 2004, câțiva lideri ai opoziției politice au participat la o emisiune televizată și că câteva cuvinte, care se pretindea că au fost interzise, au fost folosite într-un reportaj nedatat.

Reclamanții au declarat că cenzura reprezenta o practică administrativă la „Teleradio-Moldova” și că, prin urmare, ei au fost exonerati de obligația de a epuiza căile de recurs interne. În orice caz, remediile sugerate de Guvern nu erau efective:

- Consiliul Coordonator al Audiovizualului nu era un organ independent, deoarece el era constituit din 9 membri, dintre care 3 numiți de Parlament, 3 de către Guvern și 3 de către Președintele Republicii Moldova. Mai mult, în raportul său din 29 aprilie 2004, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a examinat plângerile lor cu privire la cenzură. Deși reclamanții au prezentat Consiliului toate faptele concrete de pretinsă cenzură invocate în cererea lor depusă la Curte, niciuna din acele acuzații nu a fost examinată în raport, care s-a limitat la formularea concluziei generale că nu există cenzură la Companie.

- Consiliul de Observatori al Companiei era un organ al nou-createi Companii Publice, care și-a început activitatea abia în august 2004 și care nu putea să examineze plângeri cu privire la evenimentele care au avut loc până la crearea sa, așa cum era cazul multor pretenții invocate în această cerere. Mai mult, atât Consiliul Coordonator al Audiovizualului, cât și Consiliul de Observatori al Companiei nu puteau să acorde reclamanților vreo redresare sub forma unei satisfacții echitabile.

- În ceea ce privește posibilitatea de a prezenta pretențiile lor în fața instanțelor judecătorești naționale, reclamanții au susținut că Guvernul nu a prezentat niciun exemplu de cauze similare examinate anterior de instanțele judecătorești naționale. Scrisoarea din partea Președintelui Judecătoriei Bălți era total irelevantă, deoarece Judecătoria Bălți nu avea competență teritorială și materială să examineze astfel de cauze. În orice caz, chiar admitând că, teoretic, un judecător național ar putea să constate un fapt concret de cenzură, el sau ea nu ar putea să prevină viitoare fapte de cenzură în contextul unei practici administrative în cadrul Companiei. Mai mult, ar fi imposibil de a executa o astfel de hotărâre, deoarece executorul judecătoresc nu are competență să prevină fapte viitoare de cenzură prin supravegherea activității Companiei și stabilirea a ceea ce constituie și ceea ce nu constituie cenzură. Executorul judecătoresc poate să acționeze doar în limitele titlului executoriu și ar fi imposibil de emis un titlu executoriu care să conțină o listă exhaustivă de acțiuni care ar constitui cenzură.

Reclamanții pretind că, în orice caz, având în vedere practica de cenzură de la Companie și lipsa independenței structurale a Companiei față de Guvern, niciunul din recursurile sus-menționate nu ar fi putut să acorde o redresare adecvată.

2. *Aprecierea Curții*

În lumina declarațiilor părților, Curtea notează că există o legătură strânsă între obiecția preliminară a Guvernului și fondul pretențiilor reclamanților în temeiul articolului 10 al Convenției. Prin urmare, Curtea decide să examineze obiecția Guvernului împreună cu fondul cauzei.

B. **Esența cauzei**

1. *Declarațiile părților*

Reclamanții au pretins că cenzura de la „Teleradio-Moldova” le-a încălcat dreptul lor la libertatea de exprimare garantat de articolul 10 al Convenției. Articolul 10 prevede următoarele:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, de cinematografie sau de televiziune unui regim de autorizare.

2. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau a moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești.”

Guvernul neagă că reclamanților le-a fost impusă cenzura și, prin urmare, el declară că nu există nicio chestiune care să fie examinată în temeiul articolului 10 al Convenției.

Potrivit Guvernului, reclamanții au înțeles greșit noțiunea de libertate de exprimare. Ei au înțeles-o ca dându-le *carte blanche* de a spune tot ceea ce doresc ei să spună în reportaje, fără a respecta normele legale sau morale.

Guvernul a declarat că, contrar tuturor pretențiilor reclamanților, Televiziunea Națională era cel mai vizionat canal de televiziune din țară, iar buletinul de știri de seară de la „Teleradio-Moldova” era catalogat drept cel mai popular buletin de știri din Moldova, cu o audiență de 20.4 %. Acest lucru constituia un indiciu că populației îi plăcea televiziunea națională și credea că ea este un canal de televiziune independent, imparțial și obiectiv.

Potrivit unui sondaj menționat de Guvern, din toate mass-media electronice, populația Republicii Moldova acorda cea mai mare încredere „Teleradio-Moldova”. Aceasta era o Companie care difuza pe întreg teritoriul Republicii Moldova și care asigura dreptul populației de a fi informată într-un spirit de pluralism.

Acest lucru implica o mare responsabilitate din partea statului pentru a asigura accesul liber al populației la informație, la reflectarea obiectivă și completă a evenimentelor curente din viața social-politică, economică și culturală a țării și dreptul la libertatea de exprimare și de opinie.

Totuși, Guvernul a admis că anumite ingerințe au avut loc în cadrul Companiei, în special rectificarea textelor scenariilor anumitor emisiuni și reportaje, dar a considerat că ele au fost prevăzute de lege, au urmărit un scop legitim și au fost necesare într-o societate democratică.

Reclamanții și-au menținut declarațiile lor cu privire la interzicerea folosirii anumitor cuvinte și a accesului unor personalități și partide politice la televiziune. Ei au argumentat că exemplul dat de Guvern cu privire la emisiunea din 15 iulie 2004, la care au participat câțiva lideri ai opoziției, a constituit o excepție.

Referindu-se la protestele organizate în centrul Chișinăului începând cu 9 ianuarie 2002 de către opoziție, reclamanții au declarat că, aparent, Guvernul a fost dezinformat de către administrația Companiei, deoarece până la 25 februarie 2002, când jurnaliștii au început să nu se supună ordinelor superiorilor lor, protestele opoziției fie nu au fost reflectate deloc în cadrul știrilor, fie au fost reflectate într-o manieră distorsionată. De la 25 februarie 2002 până la mijlocul lunii martie a aceluiași an, în timp ce jurnaliștii de la Companie erau în grevă, cenzura buletinelor de știri a fost mai moderată.

Referindu-se la declarațiile Guvernului potrivit cărora partidele de opoziție au avut acces la Televiziunea Națională, reclamanții au prezentat diferite rapoarte întocmite de o organizație non-guvernamentală, Centrul Independent de Jurnalism, cu privire la monitorizarea emisiunilor Televiziunii Naționale.

Potrivit unui astfel de raport, întocmit pentru perioada 1-31 august 2004, pe parcursul acestei perioade Partidul Popular Creștin Democrat, care era în acea perioadă unul din cele două partide parlamentare de opoziție, nu a apărut niciodată la Televiziune în emisiuni cu tematică politică; un alt partid parlamentar de opoziție numit „Moldova Democrată” a apărut la Televiziune doar o singură dată, pentru o durată de 95 de secunde, în timp ce Partidul Comunist de guvernământ a apărut la Televiziune de șapte ori, pentru o durată totală de 889 de secunde. Distribuția timpului între partidele politice parlamentare a fost următoarea: Partidul Comunist de guvernământ – 47.3 %, celelalte două partide parlamentare – 0.2 %.

Reclamanții au susținut că Guvernul nu a combătut nicio declarație făcută de Larisa Manole, în special pretenția sa că ea a fost concediată din funcția de prezentator de știri. De asemenea, ei au declarat că, la 2 martie 2002, emisiunea Larisei Manole „Nocturna” a fost închisă de către administrația Companiei fără nicio explicație.

Referindu-se la declarațiile făcute de Corina Fusu, reclamantii au susținut că Guvernul, de asemenea, nu a combătut niciuna din declarațiile ei cu privire la fapte concrete de cenzură.

Guvernul, de asemenea, nu a dat nicio explicație cu privire la anularea talk-show-ului lui Mircea Surdu din 28 noiembrie 2003. La 20 august 2004, Mircea Surdu a cerut aprobare pentru dezbateră problema protestelor jurnaliștilor de la Radioul național în talk-show-ul său „Bună Seara”. Administrația Companiei a refuzat să aprobe emisiunea și a propus ca Mircea Surdu și echipa sa să realizeze în loc o emisiune de divertisment. Când Mircea Surdu și echipa sa au refuzat, talk-show-ul său a fost scos din grila de emisiuni pentru perioada 20 august 2004 – 8 octombrie 2004.

Referindu-se la declarațiile lui Dinu Rusnac, reclamantii au contestat declarația Guvernului că întreruperea sunetului pe parcursul buletinului de știri difuzat în direct pe 5 martie 2002 a fost justificată. Ei au susținut că Dinu Rusnac era în drept să citească răspunsul unuia din liderii opoziției parlamentare la acuzațiile aduse de președintele țării, luând în considerație faptul că acel lider nu avea acces la televiziune.

Referindu-se la declarațiile Vioricăi Cucereanu-Bogatu, Angelei Aramă-Leahu și Ludmilei Vasilache, reclamantii au susținut că Guvernul nu a combătut niciuna din declarațiile lor cu privire la faptele concrete de cenzură.

Reclamantii au considerat că restrângerile și ingerințele pe care le-au pretins au fost contrare articolului 2 al Legii audiovizualului și, prin urmare, nu au fost justificate în conformitate cu articolul 10 § 2 al Convenției.

Reclamantii s-au referit la obligațiile pozitive ale statului să asigure, prin intermediul sistemului său de drept, protecția întreprinderilor radio și TV proprietate de stat, a jurnaliștilor și a publicului larg împotriva politicilor de cenzură editorială, precum și împotriva ingerinței instituțiilor de stat în libertatea de exprimare. Ei au pretins că Guvernul nu și-a onorat obligațiile sale pozitive în acest sens, deoarece el nu a adoptat legislația care ar oferi garanții împotriva ingerințelor abuzive ale autorităților publice și care ar indica în mod clar scopul și limitele discreției de care beneficiază aceste autorități. Mai mult, Parlamentul Republicii Moldova, prin refuzul de a modifica Legea nr. 1320, a menținut controlul statului asupra Companiei Publice, care era de fapt cauza cenzurii în cadrul acestei instituții. Prin aceste acțiuni și omisiuni, Guvernul, de asemenea, a încălcat dreptul populației de a fi informată.

Reclamantii au susținut că sondajele pe care s-a bazat Guvernul, potrivit cărora Televiziunea Națională era canalul de televiziune cel mai vizionat în Republica Moldova, nu indica asupra calității emisiunilor sale, ci asupra lipsei surselor alternative de informare, deoarece Televiziunea Națională era unica televiziune cu acoperire națională.

2. *Aprecierea Curții*

Curtea consideră că cererea ridică întrebări importante de fapt și de drept care sunt de o astfel de complexitate, încât determinarea lor depinde de examinarea fondului. Prin urmare, ea nu poate fi declarată vădit nefondată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției și niciun alt temei pentru a o declara inadmisibilă nu a fost stabilit.

Din aceste motive, Curtea, cu majoritate de voturi,

Rezervă pentru examinarea fondului obiecția Guvernului cu privire la neaplicarea căilor de recurs interne;

Declară cererea admisibilă, fără a prejudeca fondul cauzei.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 78077/01
depusă de Eudochia UNGUREANU
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
3 octombrie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 26 septembrie 2001,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere scrisoarea reclamantului din 2 iunie 2006,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dna Eudochia Ungureanu, este un cetățean al Republicii Moldova născut în 1944, care locuiește la Sângerei. El a fost reprezentat în fața Curții de dl Ion Păduraru și dl Nicolae Malanciuc, avocați din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

În 1947-1951, autoritățile sovietice și-au implementat politica de colectivizare, părinții reclamantului fiind lipsiți de pământul lor.

În 1998, reclamantul a solicitat Consiliului local Sângerei alocarea unui lot de pământ, așa precum prevedea Codul Funciar. Fiind refuzat, în 1999, reclamantul a intentat o acțiune împotriva Consiliului local.

La 31 ianuarie 2000, Judecătoria Sângerei a hotărât în favoarea reclamantului și a dispus Consiliului local să-i aloce reclamantului un lot de pământ și să-i elibereze titlul de proprietate asupra acestuia. Potrivit unui certificat prezentat de către Consiliul local Sângerei în timpul procedurilor, suprafața lotului de pământ la care avea dreptul reclamantul în conformitate cu regulamentele sale, a fost evaluată la 1,51 ha. Hotărârea judecătorească nu a fost contestată și, după cincisprezece zile, a devenit irevocabilă și executorie.

La 28 februarie 2001, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la hotărârea Judecătoriei Sângerei din 31 ianuarie 2000.

La 28 martie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al Procurorului General și a casat hotărârea judecătorească irevocabilă a Judecătoriei Sângerei din 31 ianuarie 2000. Prin aceeași hotărâre, Curtea Supremă de Justiție a respins acțiunea reclamantului. Hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă.

După comunicarea acestei cauze de către Curte la 19 martie 2004, Agentul Guvernamental a cerut Procuraturii Generale să se adreseze Curții Supreme de Justiție în vederea revizuirii hotărârii acesteia din 28 martie 2001. La 22 octombrie 2004, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire în conformitate cu articolul 449 (j) al Codului de procedură civilă.

La 2 martie 2005, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului General, a casat toate hotărârile judecătorești anterioare și a dispus rejudecarea cauzei.

La 8 iunie 2005, Judecătoria Sângerei a respins acțiunea reclamantului. Reclamantul a contestat această hotărâre cu apel.

La 18 octombrie 2005, Curtea de Apel Bălți a respins apelul reclamantului. Reclamantul a depus recurs la această decizie.

Printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă din 25 ianuarie 2006, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul reclamantului, a casat hotărârea judecătorească a Curții de Apel Bălți din 18 octombrie 2005, a Judecătorei Sângerei din 8 iunie 2005 și a Curții Supreme de Justiție din 2 martie 2005. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia sa din 28 martie 2001 și a încetat procedura în recurs în anulare. Curtea Supremă de Justiție a menținut hotărârea Judecătorei Sângerei din 31 ianuarie 2000. Ea a constatat că a avut loc o încălcare a dreptului reclamantului garantat de articolul 6 § 1 al Convenției și i-a acordat 500 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu material, EUR 1,500 cu titlu de prejudiciu moral și EUR 450 cu titlu de costuri și cheltuieli.

PRETENȚIE

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că decizia Curții Supreme de Justiție din 28 martie 2001, prin care a fost casată hotărârea irevocabilă a Judecătorei Sângerei din 31 ianuarie 2000, a încălcat principiul securității raporturilor juridice.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- a) solicitantul nu dorește să o mai mențină; ... ”

Articolul 43 al Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide radierea unei cauze de pe rol în condițiile art. 37 al Convenției.

2. Atunci când o Parte Contractantă reclamantă aduce la cunoștința Grefierului intenția ei de a sista procedura, Camera poate radia cauza de pe rolul Curții, conform art. 37 al Convenției, dacă cealaltă Parte Contractantă sau celelalte Părți Contractante interesate în cauză acceptă sistarea.”

La 28 martie 2006, Guvernul a informat Curtea că, la 25 ianuarie 2006, Curtea Supremă de Justiție a casat decizia sa din 28 martie 2001, a încetat procedura în recurs în anulare și a menținut hotărârea Judecătorei Sângerei din 31 ianuarie 2000. El a cerut Curții să radieze cererea de pe rol în conformitate cu articolul 37 § 1 al Convenției.

La 2 iunie 2006, reclamantul, de asemenea, a informat Curtea despre rezultatul procedurilor, care s-au sfârșit cu decizia Curții Supreme de Justiție din 25 ianuarie 2006. Deoarece Curtea Supremă de Justiție a constatat o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și i-a acordat compensații pentru prejudiciul material și moral, precum și pentru costuri și cheltuieli de reprezentare, reclamantul a cerut Curții să radieze cererea de pe rol.

Având în vedere articolul 37 § 1 (a) al Convenției, Curtea constată că reclamantul nu mai dorește să-și mențină cererea. Mai mult, în conformitate cu articolul 37 § 1 *in fine*, Curtea nu găsește circumstanțe speciale cu privire la respectarea drepturilor omului garantate prin Convenție și Protocoalele sale care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 (a) al Convenției și articolul 43 al Regulamentului Curții). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează să fie radiată de pe rolul Curții.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să sisteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției;

Decide să radieze cererea de pe rolul Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 31753/03

depusă de Victor GURAU

împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 7 noiembrie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 16 iulie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Victor Gurau, este un cetățean al Republicii Moldova născut în 1949, care locuiește la Chișinău. El a fost reprezentat în fața Curții de dl Ion Manole, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

După ce a obținut un certificat de invaliditate, reclamantul s-a adresat în anul 2000 Casei Naționale de Asigurări Sociale pentru a obține pensie. El a solicitat *inter alia* să fie examinată chestiunea cu privire la mărirea pensiei sale, având în vedere faptul că el a fost angajat la două întreprinderi între 1988 și 1992 și, respectiv, între 1994 și 1997. Deoarece cererea sa nu a fost admisă, la 2 octombrie 2001, reclamantul a intentat o acțiune împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cerând mărirea pensiei sale.

La 28 mai 2002, Judecătoria sectorului Centru a admis în parte pretenția reclamantului și a indicat Casei Naționale de Asigurări Sociale să includă în carnetul de muncă al reclamantului perioada de angajare între 1994 și 1997 și să-i mărească pensia începând cu 20 septembrie 2000. Casa Națională de Asigurări Sociale a contestat cu apel această hotărâre.

La 29 octombrie 2002, Tribunalul Chișinău a admis apelul, a casat hotărârea judecătorească din 28 mai 2002 și a respins pretenția reclamantului. Reclamantul a contestat cu recurs această decizie.

Printr-o decizie irevocabilă din 16 ianuarie 2003, Curtea de Apel a admis recursul reclamantului, a casat decizia Tribunalului Chișinău și a menținut hotărârea Judecătoriei sectorului Centru din 28 mai 2002.

La 26 mai 2003, reclamantul a trimis scrisori executorului judecătorec și Casei Naționale de Asigurări Sociale plângându-se de neexecutarea hotărârii judecătorești în favoarea sa. Potrivit unui certificat emis de Casa Națională de Asigurări Sociale la 10 iulie 2003, mărimea pensiei reclamantului nu a fost recalculată.

La 8 aprilie 2004, reclamantul a informat Curtea că la 4 august 2003 Casa Națională de Asigurări Sociale s-a conformat hotărârii judecătorești și i-a plătit pensia mărită. Totuși, el a cerut Curții să continue examinarea cererii sale și să-și plâns de executarea întârziată a hotărârii judecătorești în favoarea sa.

B. Dreptul intern relevant

Legislația internă relevantă a fost descrisă în hotărârea Curții în cauza *Sîrbu and Others v. Moldova*, nr. 73562/01, 73565/01, 73712/01, 73744/01, 73972/01 și 73973/01, § 12, 15 iunie 2004.

PRETENȚIE

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, că dreptul său de acces la un tribunal a fost încălcat ca urmare a executării întârziate a hotărârii judecătorești din 16 ianuarie 2003.

ÎN DREPT

Reclamantul s-a plâns de executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 16 ianuarie 2003. Articolul 6 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale ... de către o instanță ... care va hotărî ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ...”

În observațiile sale, Guvernul a prezentat o scrisoare de la Casa Națională de Asigurări Sociale în care se menționa că la 20 martie 2003 aceasta s-a conformat hotărârii judecătorești în favoarea reclamantului și a recalculat pensia lui. De asemenea, scrisoarea menționa că la 4 august 2003 Casa Națională de Asigurări Sociale i-a plătit reclamantului restanțele la pensie datorate lui. Guvernul a susținut că, deoarece hotărârea judecătorească a fost executată, reclamantul nu mai putea pretinde că este victimă.

Reclamantul a confirmat că Casa Națională de Asigurări Sociale s-a conformat hotărârii judecătorești și i-a plătit restanțele la pensia sa. El nu a contestat noua mărime a pensiei, însă s-a plâns de executarea întârziată a hotărârii judecătorești din 16 ianuarie 2003.

Curtea notează că hotărârea judecătorească în favoarea reclamantului a devenit irevocabilă și executorie la 16 ianuarie 2003 prin care s-a dispus recalcularea și mărirea pensiei reclamantului de către Casa Națională de Asigurări Sociale. Deși data la care Casa Națională de Asigurări Sociale s-a conformat hotărârii judecătorești și a recalculat pensia reclamantului nu este clară (20 martie 2003 și 4 august 2003 potrivit Guvernului și, respectiv, reclamantului), data plății pensiei recalculate nu se contestă; ambele părți sunt de acord în ceea ce privește data de 4 august 2003, ceea ce constituie mai puțin de opt luni de la data la care hotărârea judecătorească a devenit irevocabilă și executorie. Având în vedere jurisprudența sa cu privire la acest subiect (a se vedea, spre exemplu, *Timofeyev v. Russia*, nr. 58263/00, § 37, 23 octombrie 2003) și faptul că Casa Națională de Asigurări Sociale a executat în întregime hotărârea judecătorească într-o perioadă relativ scurtă, Curtea constată că hotărârea judecătorească a fost executată într-un „termen rezonabil”. Mai mult, deoarece în această cauză nu

au existat factori care ar putea fi considerați ca cerând o diligență specială și o executare mai rapidă, Curtea constată că pretenția nu relevă nicio aparență de violare a articolului 6 al Convenției (a se vedea, de exemplu, *Osoian v. Moldova* (dec.), nr. 31413/03, 28 februarie 2006).

Prin urmare, cererea urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, așa cum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să sisteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției; și

Declară cererea inadmisibilă.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

Cererea nr. 24316/02

depusă de Gheorghe DIVIZA și Alții
împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la
21 noiembrie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 8 aprilie 2002,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere declarațiile formale de acceptare a reglementării amiabile a cauzei,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamanții, dl Gheorghe Diviza, dna Lidia Olaru, dna Lilia Diviza, dl Mihail Orheianu, dna Maria Camenschi, dl Ion Camenschi și dl Vasile Talmaci, sunt cetățeni ai Republicii Moldova născuți în 1938, 1948, 1972, 1953, 1952, 1953 și, respectiv, 1942, care locuiesc în Hâncești. Ei au fost reprezentați în fața Curții de dl Vitalie Postolache, avocat din Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

Reclamanții și Departamentul Privatizării și Administrării Proprietății de stat („Departamentul”) erau acționari ai unei întreprinderi de distribuție a gazului. În 2000, reclamanții au cerut răscumpărarea acțiunilor lor.

La 24 mai 2000, Judecătoria Hâncești a hotărât în favoarea reclamanților și *inter alia* le-a alocat o parte din bunurile întreprinderii, evaluate la 295,552 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 25,735.76 euro (EUR) la acea dată). Departamentul nu a contestat cu apel hotărârea judecătorească în termenul legal stabilit și, după cincisprezece zile, ea a devenit irevocabilă și executorie. Totuși, la 21 iulie 2000, Departamentul a depus apel, care a fost respins la 10 mai 2001 de către Tribunalul Chișinău ca fiind depus cu omiterea termenului pentru declararea apelului.

Departamentul nu a contestat această decizie.

La 11 august 2000, reclamanții au fondat o nouă întreprindere după ce au primit bunurile în conformitate cu hotărârea judecătorească din 24 mai 2000.

La 9 noiembrie 2001, Procuratura Generală a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la hotărârile judecătorești în favoarea reclamanților.

La 19 decembrie 2001, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare, a casat hotărârile judecătorești sus-menționate și a dispus rejudecarea cauzei.

După comunicarea cauzei, la 11 aprilie 2006, Guvernul și reclamanții au încheiat un acord de reglementare amiabilă. Potrivit acordului, Agentul Guvernamental trebuia să ceară Procuraturii Generale să depună la Curtea Supremă de Justiție o cerere de revizuire cerând încetarea procedurii în recurs în anulare. În caz de succes, părțile erau de acord să solicite Curții să radieze cererea de pe rol.

La 31 mai 2006, Curtea Supremă de Justiție a admis cererea de revizuire a Procurorului General, a casat decizia Curții Supreme de Justiție din 19 decembrie 2001 și celelalte hotărâri judecătorești care au fost pronunțate în timpul rejudecării cauzei și a încetat procedura în recurs în anulare. Curtea Supremă de Justiție a constatat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamanților garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a casării hotărârii Judecătoriei Hâncești din 24 mai 2000. Ea a acordat

EUR 3,000 primului reclamant (dl Gheorghe Diviza) și câte EUR 2,000 celorlalți reclamanți (dna Lidia Olaru, dna Lilia Diviza, dl Mihail Orheianu, dna Maria Camenschi, dl Ion Camenschi și dl Vasile Talmaci) cu titlu de prejudiciu moral. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție a acordat EUR 500 cu titlu de costuri și cheltuieli și EUR 3,520 pentru costurile de reprezentare a reclamanților în fața Curții.

PRETENȚII

Reclamanții s-au plâns, în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției, de inechitatea procedurilor în fața instanțelor judecătorești naționale.

De asemenea, ei au pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 19 decembrie 2001, prin care a fost casată o hotărâre judecătorească irevocabilă în favoarea lor, a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

Ei au pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 19 decembrie 2001 a avut ca rezultat încălcarea dreptului lor la protecția proprietății, garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție.

In fine, ei au declarat că a avut loc o violare a articolului 13 al Convenției, deoarece ei nu au avut recursuri efective în fața instanțelor judecătorești naționale.

ÎN DREPT

Articolul 37 al Convenției, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. În orice stadiu al procedurii, Curtea poate hotărî scoaterea de pe rol a unei cereri atunci când circumstanțele permit să se tragă concluzia că:

- a) solicitantul nu dorește să o mai mențină;”

Articolul 43 § 1 a1 Regulamentului Curții, în partea sa relevantă, prevede următoarele:

„1. La orice stadiu al procedurii, Curtea poate decide radierea unei cauze de pe rol în condițiile art. 37 al Convenției.”

Ambele părți au informat Curtea că ele au încheiat un acord de reglementare amiabilă, iar reclamanții au declarat că ei sunt satisfăcuți de decizia Curții Supreme de Justiție din 31 mai 2006. Părțile au solicitat Curții radierea cererii de pe rol.

Curtea ia notă de acordul amiabil încheiat între părți. Ea este satisfăcută că reglementarea este bazată pe respectarea drepturilor omului, după cum aceasta

este definită în Convenție și în Protocoalele sale, și nu găsește motive care ar justifica continuarea examinării cererii (articolul 37 § 1 *in fine* al Convenției). Prin urmare, articolul 29 § 3 al Convenției nu mai este aplicabil acestei cauze și cererea urmează să fie radiată de pe rolul Curții.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să sisteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției; și

Decide să radieze cererea de pe rolul Curții.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

*Traducere neoficială a variantei engleze a deciziei,
efectuată de către asociația obștească „Juriștii pentru drepturile omului”*

SECȚIUNEA A PATRA

DECIZIE

CU PRIVIRE LA ADMISIBILITATEA

Cererii nr. 19274/03

depusă de Eduard ENACHI

împotriva Republicii Moldova

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secțiunea a Patra), întrunită la 21 noiembrie 2006, în cadrul unei camere compuse din:

Sir Nicolas BRATZA, *Președinte*,

DI J. CASADEVALL,

DI G. BONELLO,

DI M. PELLONPÄÄ,

DI K. TRAJA,

DI S. PAVLOVSKI,

DI J. ŠIKUTA, *judcători*,

și dl T.L. EARLY, *Grefier al Secțiunii*,

Având în vedere cererea sus-menționată depusă la 7 martie 2003,

Având în vedere decizia de a aplica articolul 29 § 3 al Convenției și de a examina admisibilitatea cererii concomitent cu fondul ei,

Având în vedere observațiile prezentate de Guvernul pârât și observațiile prezentate în răspuns de către reclamant,

În urma deliberării, decide următoarele:

ÎN FAPT

Reclamantul, dl Eduard Enachi, este un cetățean al Ucrainei născut în 1975, care locuiește la Soroca. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl Vitalie Pârlog.

A. Circumstanțele cauzei

Faptele cauzei, așa cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

La 5 decembrie 1998, reclamantul a fost arestat de poliția moldovenească pe teritoriul Ucrainei, în lipsa unui mandat de arest. El pretinde că a fost împins în portbagajul unei mașini și transportat în Moldova, unde a fost învinuit de tâlhărie și contrabandă. De asemenea, el pretinde că în timpul detenției a fost supus torturii și tratamentului degradant. El a fost deținut în arest preventiv până la 9 iunie 2000, când Curtea de Apel l-a achitat.

Reclamantul a intentat o acțiune împotriva Ministerului Finanțelor cerând plata compensațiilor pentru prejudiciul moral cauzat în urma urmării penale ilegale și a detenției sale preventive timp de nouăsprezece luni.

La 1 noiembrie 2001, Judecătoria Briceni a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat 350,000 lei moldovenești (MDL) (echivalentul a 30,065.89 euro (EUR) la acea dată). Ministerul a contestat cu apel această hotărâre.

La 22 ianuarie 2002, Tribunalul Bălți a respins apelul Ministerului. Ministerul a depus recurs la Curtea de Apel.

Printr-o decizie irevocabilă din 11 aprilie 2002, Curtea de Apel a admis recursul și a redus suma compensațiilor până la MDL 20,000 (EUR 1,683.46).

La 17 iunie 2002, adjunctul Procurorului General a depus la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare la hotărârile judecătorești sus-menționate, cerând reducerea sumei compensațiilor.

La 11 septembrie 2002, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul în anulare al adjunctului Procurorului General și a casat hotărârile judecătorești sus-menționate. Curtea Supremă de Justiție a pronunțat o nouă hotărâre și i-a acordat reclamantului MDL 5,000 (EUR 377.47 la acea dată) cu titlu de compensații pentru detenția ilegală.

La 10 aprilie 2006, Guvernul a informat Curtea că, în urma redeschiderii procedurilor, la 15 martie 2006, Curtea Supremă de Justiție a hotărât în favoarea reclamantului și i-a acordat MDL 125,000 (EUR 8,058 la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul moral cauzat ca urmare a detenției sale ilegale. De asemenea, ea a constatat că a avut loc o încălcare a drepturilor reclamantului garantate de articolul 6 § 1 al Convenției și de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a casării deciziei Curții de Apel din 11 aprilie 2002. Curtea

Supremă de Justiție i-a acordat MDL 27,000 (EUR 1,740.63 la acea dată) cu titlu de compensații pentru prejudiciul material suferit ca urmare a detenției sale ilegale, MDL 40,000 (EUR 2,578.72 la acea dată) cu titlu de prejudiciu moral suferit ca urmare a încălcării drepturilor reclamantului garantate de Convenție și MDL 5,000 (EUR 322.34 la acea dată) cu titlu de costuri și cheltuieli, inclusiv onorariile reprezentantului reclamantului în fața Curții.

B. Dreptul intern relevant

Legislația internă relevantă a fost descrisă în hotărârea *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 16, 22 martie 2005.

PRETENȚII

Reclamantul s-a plâns, în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției, de detenția sa ilegală între 5 decembrie 1998 și 9 iunie 2000.

El a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 septembrie 2002, prin care a fost casată o hotărâre judecătorească irevocabilă în favoarea sa, a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției.

De asemenea, reclamantul a pretins că dreptul său la protecția proprietății garantat de articolul 1 Protocolul nr. 1 la Convenție (adică, banii acordați printr-o hotărâre judecătorească irevocabilă) a fost încălcat ca urmare a deciziei Curții Supreme de Justiție din 11 septembrie 2002.

In fine, el a declarat că a avut loc o violare a articolului 6 § 1 al Convenției, deoarece instanțele judecătorești au aplicat incorect legislația și au pronunțat hotărâri judecătorești ilegale în cauza sa.

ÎN DREPT

A. Pretenția reclamantului în temeiul articolului 5 § 1 al Convenției

Reclamantul a pretins că detenția sa de la 5 decembrie 1998 până la 9 iunie 2000 a fost ilegală. El a invocat articolul 5 § 1 al Convenției, care prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

a) dacă este deținut legal pe baza condamnării pronunțate de către un tribunal competent;

b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzută de lege;

c) dacă a fost arestat sau reținut în vederea aducerii sale în fața autorității judiciare competente, atunci când există motive temeinice de a crede în necesitatea de a-l împiedica să săvârșească o infracțiune sau să fugă după săvârșirea acesteia; ...”

Curtea notează că detenția reclamantului s-a sfârșit la 9 iunie 2000, atunci când el a fost achitat. Totuși, pretenția sa cu privire la detenția sa a fost depusă la 7 martie 2003, cu mai mult de șase luni după data la care detenția s-a sfârșit.

Prin urmare, această pretenție a fost depusă în afara termenului și urmează a fi respinsă după cum prevede articolul 35 § 1 și 4 al Convenției.

B. Pretenția reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție cu privire la casarea unei hotărâri judecătorești irevocabile

Reclamantul a pretins că decizia Curții Supreme de Justiție din 11 septembrie 2002, prin care a fost casată o hotărâre judecătorească irevocabilă în favoarea sa, a constituit o violare a articolului 6 § 1 al Convenției și a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție. Partea relevantă a articolului 6 § 1 prevede următoarele:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ... și într-un termen rezonabil a cauzei sale ... de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotări ... asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil ... ”

Partea relevantă a articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție prevede următoarele:

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional ... ”

Reclamantul a solicitat Curții să-i acorde EUR 50,000, fără a prezenta detalii cu privire la baza acestei pretenții.

Curtea reamintește că o decizie sau măsură favorabilă reclamantului nu este în principiu suficientă pentru a-l lipsi de statutul său de „victimă”, decât dacă autoritățile naționale au recunoscut violarea în mod expres sau în substanță și au oferit o redresare pentru violarea Convenției (a se vedea *Amuur v. France*, hotărâre din 25 iunie 1996, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-III, p. 846, § 36; *Dalban v. Romania* hotărâre din 28 septembrie 1999, *Reports* 1999-VI, § 44).

Revenind la faptele acestei cauze, Curtea notează că casarea hotărârii judecătorești irevocabile din 11 aprilie 2002 pronunțată în favoarea reclamantului a fost constatată de către Curtea Supremă de Justiție ca fiind ilegală. Curtea ac-

ceptă că în această cauză autoritățile de stat au recunoscut încălcarea drepturilor reclamantului. Mai mult, compensațiile acordate pot fi considerate suficiente pentru a acoperi atât detenția ilegală (a se vedea, spre exemplu, *Duca v. Moldova* (dec.), nr. 1579/02, 11 aprilie 2006), cât și încălcarea drepturilor reclamantului garantate de Convenție (a se vedea, spre exemplu, *Roșca v. Moldova*, nr. 6267/02, § 41, 22 martie 2005). În astfel de circumstanțe, Curtea acceptă că în această cauză reclamantul a primit compensații adecvate în ceea ce privește pretențiile sale în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției și al articolului 1 Protocolul nr. 1 la Convenție. Prin urmare, reclamantul nu mai poate pretinde că este „victimă”, iar pretenția sa urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată în sensul articolului 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

C. Pretenția reclamantului în temeiul articolului 6 § 1 al Convenției cu privire la aplicarea incorectă a legislației de către instanțele judecătorești

Curtea a examinat restul pretențiilor reclamantului prin prisma articolului 6. Totuși, având în vedere toate materialele aflate în posesia sa, ea constată că această pretenție nu relevă nicio aparență de violare a drepturilor și libertăților garantate de Convenție sau de Protocoalele sale.

Prin urmare, această parte a cererii urmează a fi respinsă ca fiind vădit nefondată, așa cum prevede articolul 35 §§ 3 și 4 al Convenției.

Din aceste motive, Curtea, în unanimitate,

Decide să sisteze aplicarea articolului 29 § 3 al Convenției; și

Declară cererea inadmisibilă.

T.L. EARLY
Grefier

Nicolas BRATZA
Președinte

